

นิตยสาร a day กับภาพสะท้อนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น

นางสาวการณิก ยิ้มพัฒน์

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวารสารสนเทศ ภาควิชาวารสารสนเทศ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-17-4037-9

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A DAY MAGAZINE AND THE REFLECTION OF POSTMODERN SUB-CULTURE

Miss Karanik Yimpat

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Journalism

Department of Journalism

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN 974-17-4037-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์	นิตยสาร a day กับภาพสะท้อนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบ โพสต์โมเดิร์น
โดย	นางสาว การณิก ยิ้มพัฒน์
สาขาวิชา	วารสารสนเทศ
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิลาสินี พิพิธกุล

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. พีระ จิรโสภณ) คณบดีคณะนิเทศศาสตร์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ศาสตราจารย์ สุกัญญา สุดบรรทัด) ประธานกรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิลาสินี พิพิธกุล) อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ รจิตลักษณ์ แสงอุไร) กรรมการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การนิพนธ์ ยิ้มพัฒน์ : นิตยสาร a day กับภาพสะท้อนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น.
(A DAY MAGAZINE AND THE REFLECTION OF POSTMODERN SUB-CULTURE)
อ. ที่ปรึกษา : ผศ. ดร. วิลาสินี พิพิธกุล, 228 หน้า. ISBN 974-17-4037-9

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะแบบโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในนิตยสาร a day รวมทั้งเพื่อทราบลักษณะของโพสต์โมเดิร์นที่สะท้อนในวิถีชีวิตของผู้อ่าน ทั้งนี้ ศึกษาจากการวิเคราะห์เนื้อหาของนิตยสาร a day การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกตัวแทนของผู้ผลิตนิตยสาร ประกอบกับข้อมูลบุคคลที่เก็บรวบรวมจากการจัดกลุ่มสนทนาผู้อ่านนิตยสาร a day

จากการศึกษาพบว่า ลักษณะแบบโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในนิตยสาร a day จำแนกตามที่มา หรือกระบวนการได้เป็น 4 ประการ คือ ประการแรก ท่าทีแบบโพสต์โมเดิร์นที่เป็นผลจากวิธีคิดของผู้ก่อตั้งประการที่สอง ความเป็นโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในสิ่งที่ผู้ผลิตหยิบยกขึ้นมาพูด ประการที่สาม สติลาการเขียนที่ใช้เทคนิคการประพันธ์แบบโพสต์โมเดิร์น และประการสุดท้ายคือเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะของผู้คนและสังคมรวมทั้งวัฒนธรรมการบริโภคแบบโพสต์โมเดิร์น ส่วนลักษณะของโพสต์โมเดิร์นที่สะท้อนในวิถีชีวิตของผู้อ่านนิตยสาร a day นั้น พบในลักษณะที่เกาะอยู่เฉพาะส่วนผิวของแนวคิดโพสต์โมเดิร์น กล่าวคือ ผู้อ่านมีคตินิยมแบบโพสต์โมเดิร์นในแง่ของรสนิยมทางด้านศิลปะ และรูปแบบที่แตกต่างของนิตยสาร a day อันเป็นลักษณะหนึ่งของโพสต์โมเดิร์นเท่านั้น

ทั้งนี้ เมื่อนำแนวคิดเกี่ยวกับสื่อทางเลือกมาประกอบกับผลการศึกษารูปแบบและเนื้อหาของนิตยสาร a day อาจมองได้ว่านิตยสารฉบับนี้เป็นการผสมผสานระหว่างสื่อทางเลือกในความหมายของรูปแบบที่แสดงความแตกต่างจากนิตยสารฉบับอื่นๆ ซึ่งในขณะเดียวกัน รูปแบบที่ถูกนำมาสนับสนุนความต่างนั้นก็คือความเป็นโพสต์โมเดิร์นที่ให้น้ำหนักกับมิติของแนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์นที่เข้าถึงได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่าทีแบบโพสต์โมเดิร์นในมิติของศิลปะ วรรณกรรม และมิติเกี่ยวกับการบริโภค

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....วารสารสนเทศ.....ลายมือชื่อนิสิต.....มรกต ยิ้มพัฒน์.....
สาขาวิชา.....วารสารสนเทศ.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....Dusit Niroj.....
ปีการศึกษา.....2548.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4585056828 : MAJOR JOURNALISM

KEY WORD: A DAY MAGAZINE / POSTMODERN / SUB-CULTURE

KARANIK YIMPAT : A DAY MAGAZINE AND THE REFLECTION OF POSTMODERN SUB - CULTURE. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. WILASINEE PHIPHITKUL, Ph.D., 228 pp. ISBN 974-17-4037-9.

This study applying qualitative research as a methodology, aims to analyze the postmodernism reflected in designing format and presentation of A DAY magazine and its readers. Data were acquired through the content analysis as well as in-depth interviews of the magazine's producers and also through the target group interviews of theirs readers.

The finding of the study revealed that postmodernism reflected in A DAY magazine, can be categorized into 4 sections. Firstly, the postmodernism that is mirrored from magazine's founder's perceptions. Secondly, the postmodernism referred by publisher to its tribute. Thirdly, the postmodernism writing technique. And lastly the content of the magazine, which characterizes society and its people of postmodernism culture. However, the readers of A DAY magazine somewhat influenced by postmodernism, as they appreciate its postmodern art and its extraordinary style in magazine's illustration only.

By using the perception on "alternative media" as an analytical device and the study of magazine's content and illustration, depict A DAY magazine as the mixture of alternative media that offers specialties unlikely to the others. These specialties are postmodernism, which supports a fine understanding of postmodernism in its arts, literature, and postmodernism consuming.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department JOURNALISM Student's signature *Karanik Yimpat*
Field of study JOURNALISM Advisor's signature *Wilasinee Phiphitkul*
Academic year 2005 Co-advisor's signature -
.....

กิตติกรรมประกาศ

ขอบคุณพ่ออ๊อด แม่แดง ที่เป็นกำลังใจ และรอคอยความสำเร็จของลูกอย่างไม่ย่อท้อ
ขอบคุณลุงเด่น ป้าแอ๊ด สำหรับ 'บ้าน' ที่พักอาศัยตลอดเวลาที่อยู่กรุงเทพฯ ขอขอบคุณคุณคณาจารย์ภาควิชา
วารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผศ.ดร.วิลาสินี พิพิธกุล
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาตรวจแก้ และให้คำแนะนำเสมอ ศ.สุกัญญา สูดบรรทัด
รศ.รจิตลักขณ์ แสงอุไร ประธานกรรมการ และกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ให้มุมมองที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้
สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะนิเทศศาสตร์ทุกท่าน รวมทั้งคณาจารย์ภาควิชาการสื่อสารมวลชน
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ปลูกฝังความรู้ทางวิชาการ และการฝึกหัดใช้ชีวิต

ขอบคุณสถาบันวิทยบริการ ห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ แหล่งข้อมูลสำหรับการค้นคว้า
ตำรา เอกสาร หนังสือทุกเล่มที่สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโพสต์โมเดิร์น ขอขอบคุณนิตยสาร a day และ a team
ที่เอื้อเฟื้อเวลาและข้อมูลอย่างเต็มที่ a view เพื่อนเก่าที่ให้ความช่วยเหลือตลอดเวลา พี่โม 'แบ่งปัน' ให้ยืม
a day นานข้ามปี ขอขอบคุณผู้อ่าน a day ทุกท่านสำหรับใจที่เปิดกว้างตอบรับการขอข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า
ขอบคุณ www.daypoets.com, www.thaimung.com, www.cmupark.com, www.2how.com เป็นสื่อกลาง
ในการติดต่อกับผู้อ่านนิตยสาร a day

ขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นทุกคนที่ช่วยกันผลักดัน ตักเตือน จนมีวันนี้ รวมทั้งเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ
ที่ไม่อาจเอ่ยชื่อให้ครบทั้งหมดในพื้นที่หน้ากระดาษ ขอขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับฝน และแพรว ที่เป็นทั้ง
เพื่อนเรียน และเล่น ตลอดระยะเวลาอันยาวนาน - - ในที่สุดเราก็ทำสำเร็จ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาคำถามวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
นิยามศัพท์.....	4
2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
1. แนวคิดเกี่ยวกับนิตยสาร.....	7
ความหมายของนิตยสาร.....	7
องค์ประกอบของนิตยสาร.....	9
ประเภทของนิตยสาร.....	10
บทบาทและหน้าที่ของนิตยสาร.....	13
บรรณาธิการ.....	15
2. แนวคิดโพสต์โมเดิร์น.....	16
อัตลักษณ์ในแนวคิดโพสต์โมเดิร์น.....	20
ปัจเจกชนแบบโพสต์โมเดิร์น.....	21
วัฒนธรรมการบริโภคในสังคมยุคโพสต์โมเดิร์น.....	22
การโหยหาอดีต.....	24
วรรณกรรมแบบโพสต์โมเดิร์น.....	26
ศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์น.....	30

บทที่	หน้า
3. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต.....	33
องค์ประกอบของวัฒนธรรม.....	33
วัฒนธรรมย่อย.....	39
4. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อทางเลือก	40
ความหมายของสื่อทางเลือก.....	40
การให้ความหมายเชิงปฏิบัติการเพื่อนิยามการเคลื่อนไหวของสื่อชนิดใหม่ที่เกิดขึ้น.....	40
การให้ความหมายจากเกณฑ์เรื่องการจัดตั้งและการทำงานขององค์กร.....	41
การให้ความหมายตามเกณฑ์ที่เน้นเนื้อหาที่น่าสนใจ.....	42
การให้ความหมายจากแนวคิดทฤษฎี.....	42
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	49
แหล่งข้อมูล.....	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	49
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	51
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
การนำเสนอข้อมูล.....	52
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
การผลิตนิตยสาร a day.....	54
ลักษณะของโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาและรูปแบบของนิตยสาร a day.....	63
1. การปฏิเสธสิ่งที่เชื่อว่าเป็นความจริงแท้.....	63
2. การโยนหาอดีต.....	95
3. วรรณกรรมแบบโพสต์โมเดิร์น.....	107
3.1 ประพันธกรตายแล้ว.....	107
3.2 เมตาฟิสิกซ์.....	108
3.3 mini-narratives.....	113
3.4 การลดความสำคัญของวิธีการเล่าเรื่องแบบเส้นตรง.....	122
4. ศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์น.....	124
5. การล้อเลียน.....	141

บทที่	หน้า
6. การทำซ้ำ.....	143
7. เนื้อหาที่สะท้อนภาวะของสังคมแบบโพสต์โมเดิร์นในนิตยสาร a day.....	145
ลักษณะของโพสต์โมเดิร์นที่สะท้อนในวิถีชีวิตของผู้่านนิตยสาร a day.....	161
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	175
ลักษณะแบบโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในนิตยสาร a day.....	175
1. ทำที่แบบโพสต์โมเดิร์นที่เป็นผลจากวิถีคิดของผู้ก่อตั้ง.....	175
1.1 วิธีการให้คุณค่าต่อสิ่งต่างๆ.....	176
1.2 การมอง "ความจริง" ในแบบที่แตกต่างจากชนบเดิมๆ.....	177
1.3 การหยยหาอดีต.....	178
1.4 แนวคิดเกี่ยวกับศิลปะที่สะท้อนในเนื้อหา.....	179
2. ความเป็นโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในสิ่งทีผู้ผลิตหยิบยกขึ้นมาพูด.....	180
3. ลีลาการเขียนที่ใช้เทคนิคการประพันธ์แบบโพสต์โมเดิร์น.....	181
4. เนื้อหาที่สะท้อนลักษณะของผู้คนและสังคม รวมทั้งวัฒนธรรมการบริโภค แบบโพสต์โมเดิร์น.....	183
4.1 วัฒนธรรมการบริโภคในยุคโพสต์โมเดิร์น.....	183
4.2 ลักษณะของผู้คนและสังคมในยุคโพสต์โมเดิร์น.....	184
ลักษณะของโพสต์โมเดิร์นที่สะท้อนในวิถีชีวิตของผู้่านนิตยสาร a day.....	187
ข้อเสนอแนะ.....	188
รายการอ้างอิง.....	189
ภาคผนวก.....	193
ภาคผนวก ก.....	194
ภาคผนวก ข.....	225
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	228

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ลักษณะของการมอง "ความจริง" แบบโพสต์โมเดิร์นที่พบในเนื้อหาของนิตยสาร a day.....	156
ตารางที่ 2 ลักษณะของการโหยหาอดีตที่พบในนิตยสาร a day.....	157
ตารางที่ 3 ลักษณะของวรรณกรรมแบบโพสต์โมเดิร์นที่พบในเนื้อหาของนิตยสาร a day.....	157
ตารางที่ 4 ลักษณะของศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์นที่พบในนิตยสาร a day.....	158
ตารางที่ 5 ลักษณะการล้อเลียนที่ปรากฏในนิตยสาร a day.....	159
ตารางที่ 6 ลักษณะของการทำซ้ำที่พบในนิตยสาร a day.....	159
ตารางที่ 7 เนื้อหาที่สะท้อนภาวะของสังคมแบบโพสต์โมเดิร์นในนิตยสาร a day.....	160

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา ได้ปรากฏนิตยสารชื่อฉบับใหม่ๆ บนแผงหนังสือเป็นจำนวนมาก นิตยสาร GM ฉบับเดือนสิงหาคม 2543 ให้คำจำกัดความนิตยสาร 5 ฉบับจากทั้งหมดกว่า 25 ฉบับว่าเป็น นิตยสาร "เลือดใหม่" โดยหมายถึงกลุ่มนิตยสารที่วางจำหน่ายไม่เกิน 1-2 ปี ในขณะนั้น สร้างสรรค์และลงทุน โดยกลุ่มคนหนุ่มสาว คนเล็กๆ ในวงการอินดี้ นิตยสารที่ GM จัดว่าเป็น "เลือดใหม่" เหล่านี้ ได้แก่ ALTERNATIVE WRITER (เมษายน 2542), OPEN (สิงหาคม 2542), summer (พฤศจิกายน 2542), HOW-TO (เมษายน 2543) และ a day (สิงหาคม 2543)

ขณะที่ ธวัชชัย จารนัย ได้ระบุถึงนิตยสารแนว "อินดี้" ที่ได้รับความนิยมจำนวน 4 เล่มว่าได้แก่ a day, summer, OPEN และ dna¹

วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์ บรรณาธิการนิตยสาร a day ในขณะนั้น ประกาศตัวว่า a day เป็น "นิตยสารอัลเทอร์เนทีฟเล่มใหม่ของเมืองไทย" เป็น positive thinking magazine ของคนรุ่นนี้ที่หน้ากฎเกณฑ์ เก๋าๆ ไร้ค่าความซ้ำซากจำเจ ถ้าเปรียบเป็นคน จะเป็นพวกรอยอารมณ์ขัน ทันสมัย ช่างคิด มองโลกในแง่ดี แหกคอก ขณะเดียวกันก็ฉลาดพอที่จะรู้กาลเทศะ²

ชื่อเรียกของนิตยสารเหล่านี้อาจแตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็น "นิตยสารทางเลือกใหม่" "นิตยสารอินดี้" หรือ "นิตยสารอัลเทอร์เนทีฟ" แต่โดยเนื้อหาสาระแล้ว บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา ได้อธิบายถึง ลักษณะร่วมบางประการของนิตยสารแนวดังกล่าวไว้ดังนี้ ประการแรก นิตยสารแนวนั้นจะให้ความสำคัญกับ รูปแบบการนำเสนอค่อนข้างมาก เช่น ปกจะใช้ภาพและสีที่ผิดไปจากนิตยสารธรรมดาทั่วไป ภายในเล่มอาศัย การร้อยเรียงภาพและกราฟิกในลักษณะที่ผิดธรรมดา ไม่คาดหมาย อาทิ ตัวอักษรเล็กผิดปกติ ไม่ใช่ย่อหน้า เป็นต้น ประการที่สอง เนื้อหามักจะเป็นร่องรูปแบบ กล่าวคือ มีถ้อยคำน้อย และถ้อยคำเหล่านั้นมักไม่ค่อย บอกอะไรที่สำคัญนัก เป็นถ้อยคำเล็กๆ น้อยๆ คมๆ เบาๆ ลอยๆ หวานๆ ซึ้งๆ ประการสุดท้าย บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา เห็นว่านิตยสารกลุ่มนี้นิยมความสร้างสรรค์ในแบบตะวันตก³

¹ธวัชชัย จารนัย, "บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา ปฏิบัติการแยกธาตุ "อินดี้" 4 เล่ม a day-summer-Open-dna," *มติชนสุดสัปดาห์* 1101 (24 กันยายน 2544): 70.

²วรพจน์ พันธุ์พงศ์, "วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์ & a day STORY," *GM* 241 (สิงหาคม 2543): 181.

³ธวัชชัย จารนัย, "บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา ปฏิบัติการแยกธาตุ "อินดี้" 4 เล่ม a day-summer-Open-dna," *มติชนสุดสัปดาห์* 1101: 70.

วารสารการเมืองใหม่ ฉบับเดือนมกราคม 2544 ตีพิมพ์บทความของผู้ใช้นามปากกาว่า ธดา เรื่อง "a day และ summer : นิตยสารทางเลือกที่อันตราย" ซึ่งวิพากษ์โลกทัศน์ที่ไม่เอาใจใส่ต่อความเป็นไปของสังคมของนิตยสารสองเล่มดังกล่าว ที่นำเสนอรูปแบบและเนื้อหาในแนวสุนิยม มองโลกในแง่ดี บทความนี้ชี้ให้เห็นลักษณะของนิตยสารทางเลือกว่า ชื่นชมหลงใหลในเรื่องเล็กๆ ที่งดงาม ใส่ใจในรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ขณะเดียวกันก็ละเลยต่อปัญหาและผลกระทบ ตลอดจนเป็นเครื่องมือสืบทอดค่านิยมแบบทุนนิยม บริโภคนิยม และวิถีชีวิตฟุ้งเฟ้อของชนชั้นกลาง บทความดังกล่าวเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างยิ่งในกระดานสนทนาในเว็บบอร์ดหนังสือและวรรณกรรม เช่น www.thaitopic.com, www.thaitle.com และ www.bookcyber.com

ขณะเดียวกัน มีผู้ให้ความเห็นว่าในบรรดานิตยสารเกิดใหม่ในรอบปี 2542-2543 จำนวน 5 เล่ม ที่นิตยสาร GM ขนานนามว่า 'หน่วยรบเลือดใหม่ในสังเวียนนิตยสาร' ข้างต้นนั้น ถือว่า a day และ summer โดดเด่นและทำหายด้วยรูปแบบและเนื้อหา ที่แสดงออกถึงความเป็นโพสต์โมเดิร์นอย่างกล้าหาญ⁴

สอดคล้องกับการศึกษาของนิธินา ศรีประเสริฐ ที่ชี้ว่ารูปแบบของนิตยสาร a day เป็นตัวอย่างของนิตยสารที่เกิดขึ้นและเติบโตมากับกระแสวัฒนธรรมยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodernity) ซึ่งได้รับความนิยมอยู่ในประเทศตะวันตก เรียกกันว่า Cut n' Mix ที่หมายถึง การนำสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ศิลปะ และการออกแบบของยุคสมัยใหม่ (Modernity) มาตัดเป็นส่วนๆ แล้วนำมาผสมใหม่จนกลายเป็นแนวความคิดใหม่ที่เป็นกรอบความคิดพื้นฐานทั้งการสร้างรูปแบบและการนำเสนอเนื้อหา นอกจากนี้ นิธินายังพบว่าแนวทางของนิตยสาร a day มีความสอดคล้องกับแนวความคิดยุคหลังสมัยใหม่ในประเด็นที่ว่าด้วยมโนทัศน์ที่มีต่อศิลปะและวรรณกรรมอย่างเห็นได้ชัด⁵

สำหรับกลุ่มผู้อ่านนิตยสารแนวนี้ บุญรักษ์ บุญยะเขตมาลา ให้ความเห็นว่าน่าจะเป็นชนชั้นกลางระดับกลางถึงระดับสูง เป็นวัยรุ่นที่เติบโตมาพร้อมกับความมั่งคั่งที่คนรุ่นพ่อแม่รับมาง่ายๆ จากผลของเศรษฐกิจฟองสบู่ ส่วนมากเป็นหนุ่มสาวกันในช่วงครึ่งแรกของทศวรรษที่ 1990 บุญรักษ์ชี้ว่าคนกลุ่มนี้มีลักษณะพิเศษทางสังคมหลายอย่างที่แตกต่างไปจากชนชั้นกลางอื่นๆ ในประวัติศาสตร์ของประเทศไทย กล่าวคือ เด็กๆ เหล่านี้จะไม่สนใจความเป็นไปของโลก แต่จะมองชีวิตส่วนตัวในแง่ดี เน้นความเพลิดเพลินส่วนตัว

ยุรฉัตร บุญสนิท มองว่าโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของไทยกำลังอยู่ในภาวะหลังสมัยใหม่ หรือโพสต์โมเดิร์น ซึ่งมีความแปรปรวนในระบบคุณค่า วิถีคิด และระสนิยม วิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ ยึดภาพลักษณ์มากกว่าคุณภาพ การดำเนินชีวิตเป็นไปเพื่อแสดงความเป็นคนทันสมัย⁶

⁴ เบี่ยนอกกระดาน, กลางคลื่นทะเลคนรายสัปดาห์ (22-26 มกราคม 2544) [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.thaitopic.com/bia/440104.htm>

⁵ นิธินา ศรีประเสริฐ, "ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำนิตยสารที่เกิดใหม่ในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาวารสารสนเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 173-174.

⁶ ยุรฉัตร บุญสนิท, "ภาวะสังคมหลังสมัยใหม่," *วารสารปาริชาติ* 2 (ตุลาคม 2545-มีนาคม 2546): 15.

ขณะเดียวกัน นิธิ เอียวศรีวงศ์ อธิบายถึงภาวะของโลก สังคม รวมทั้งคนในยุคปัจจุบันว่า โลกทั้งโลกกำลังอยู่ในยุคสมัยของปรากฏการณ์ที่ถูกแยกออกจากกันโดยอิสระ คนพอใจที่จะรับรู้ข่าวสาร มีอารมณ์ ความรู้สึก มีทัศนคติ มีความคิด และมีปฏิกิริยาเป็นเรื่องราวๆ ที่แยกจากกัน แต่ละเรื่องไม่สัมพันธ์ เชื่อมโยงกับเรื่องอื่น เสรีจล้นในตัวของตัวเอง ไม่มีศรัทธา คือความเชื่อระดับพื้นฐานบางอย่างที่ให้ความหมาย ประสบการณ์ อย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่มีอุดมการณ์ คือหลักคิดพื้นฐานที่ทำให้อะไรต่างๆ ในทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง หรือวัฒนธรรมสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน⁷

เช่นเดียวกับ พนิดา สงวนเสรีวานิช ที่เห็นว่าโพสต์โมเดิร์นเป็นยุคที่วัยรุ่นไม่ยอมรับรู้เรื่องราวในอดีต ไม่เชื่อมโยงกับโลกที่เกินตัว เขาจะรู้สึกว่าเขาไม่จำเป็นต้องอ่านวรรณกรรมที่สะท้อนสังคมอย่างลึกซึ้ง⁸

เจิมสิริ เหลืองสุภภรณ์ อธิบายว่าสภาพสังคมในยุคปัจจุบันนั้นมีความเจริญรุดหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว หากแต่ผู้คนกำลังมีความเปราะบาง อ่อนไหว และอยู่ในสังคมที่เป็นโลกเสมือนจริง ถูกห้อมล้อม ประดังประเดด้วยสื่อนานาชาติ ซึ่งแนวคิดโพสต์โมเดิร์นดูจะเป็นคำอธิบายถึงความแปลกแตกต่าง ความกลับทิศกลับทางของกลุ่มวัยรุ่นได้เป็นอย่างดีถึงยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป และการเกิดเป็นวัฒนธรรมย่อยของตัวเองที่ไม่ได้ยึดมั่นในวัฒนธรรมกระแสหลักอีกต่อไป⁹

การพิจารณาแนวคิดและแนวทางปฏิบัติของนิตยสารซึ่งจัดว่าเป็นโพสต์โมเดิร์น จึงเป็นกรณีศึกษาที่ไม่อาจมองข้าม ขณะเดียวกันวิถีชีวิต (lifestyle) ของผู้อ่านซึ่งถือเป็นตัวแทนของคนรุ่นใหม่ในทศวรรษ 2540 ก็เป็นประเด็นที่น่าศึกษาว่าได้สะท้อนถึงลักษณะสังคมโพสต์โมเดิร์นอย่างไรบ้าง เพื่อจะอธิบายว่าได้เกิด ความเปลี่ยนแปลง หรือเกิดวัฒนธรรมย่อยใหม่ๆ ขึ้นในสังคมไทยหรือไม่ อย่างไร

การวิจัยนี้มีได้มุ่งหวังจะชี้ให้เห็นทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างนิตยสาร a day กับทัศนคติของคนรุ่นใหม่ หากแต่พยายามใช้แนวคิดโพสต์โมเดิร์นเข้ามาวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจสังคมไทยในปัจจุบัน โดยใช้นิตยสารแนวนั้นเป็นจุดเริ่มต้นในการศึกษา

⁷ นิธิ เอียวศรีวงศ์, "นักศึกษาโพสต์-โมเดิร์น," *มติชนสุดสัปดาห์* 1129 (8-14 เมษายน 2545): 47.

⁸ พนิดา สงวนเสรีวานิช, "จับกระแสวัยรุ่นหลงใหลวรรณกรรมแปล," *มติชน* (7 สิงหาคม 2546): 17.

⁹ เจิมสิริ เหลืองสุภภรณ์, "จินตนาการทางเพศของผู้หญิงผ่านนิตยสารวัยรุ่น" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 8-9.

ปัญหานำวิจัย

1. เนื้อหาและรูปแบบของนิตยสาร a day เป็นอย่างไร แสดงลักษณะแบบโพสต์โมเดิร์นอย่างไรบ้าง
2. เนื้อหาและรูปแบบของนิตยสาร a day สะท้อนวิถีชีวิต (lifestyle) ของผู้อ่านในลักษณะใด

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษานิตยสาร a day

ผู้วิจัยได้เลือกนิตยสาร a day ที่ออกจำหน่ายระหว่างเดือนมกราคม 2545 - มีนาคม 2547 มาทำการศึกษา โดยจะทำการศึกษานิตยสารที่วางจำหน่ายเป็นรายเดือนเท่านั้น กล่าวคือ ไม่รวมถึงนิตยสารฉบับพิเศษที่ผลิตขึ้นในวาระอื่นๆ

2. การศึกษาผู้อ่านนิตยสาร a day

ผู้วิจัยจะเลือกผู้อ่านนิตยสาร a day จากผู้ที่ เป็น หรือเคยเป็นสมาชิกของนิตยสาร a day รวมถึงผู้อ่านนิตยสารดังกล่าวเป็นประจำ โดยเกณฑ์ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้อ่านนิตยสารอย่างน้อย 2 ใน 3 ของจำนวนนิตยสารในช่วงเวลา 1 ปี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การวิจัยนี้จะทำให้ทราบถึงวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยส่วนหนึ่งในทศวรรษที่ 2540 โดยเฉพาะในส่วนที่สะท้อนถึงลักษณะสังคมแบบโพสต์โมเดิร์น
2. การวิจัยนี้จะประโยชน์ในการเป็นตัวอย่างของงานศึกษาเกี่ยวกับนิตยสาร และวิถีชีวิต (lifestyle) ของผู้อ่านในสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโพสต์โมเดิร์น

นิยามศัพท์

นิตยสารแนวโพสต์โมเดิร์น	หมายถึง	นิตยสารที่ให้ความสำคัญกับรูปแบบการนำเสนอค่อนข้างมาก มีการผสมผสานรูปแบบและลีลาที่หลากหลายเข้าด้วยกัน (eclectic) ใช้ประโยชน์หรือดัดแปลงสิ่งที่มีอยู่แล้ว หรือให้คุณค่ากับการนำข่าวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันมาทำให้เป็นงานศิลปะ เนื้อหาแสดงวิธีคิดที่แตกต่างจากเดิม การใช้ภาษา การสร้างเรื่อง เทคนิคการแต่งวรรณกรรมแตกต่างจากกรอบกำหนดแบบเดิม มีการคัดลอก ตัดปะะ ล้อเลียนทั้งในส่วนของรูปแบบและเนื้อหา นอกจากนี้ยังอาจมีการผสมผสานระหว่างตะวันออกและตะวันตกอย่างไม่ลงตัว สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วยนิตยสารที่แสดงความเป็นโพสต์โมเดิร์นอย่างชัดเจน คือ a day
กลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น	หมายถึงถึง	สภาวะสังคมที่คนเกิดความสับสน เข้าใจเรื่องราวต่างๆ อย่างไม่ปะติดปะต่อ ให้ความสำคัญกับอารมณ์ความรู้สึกภายใน ไม่ค่อยใส่ใจชุมชนมากนัก สนใจแต่ชีวิตของตัวเอง สุขนิยม อยู่กับปัจจุบัน ไม่วางแผนอนาคต

ไม่ยึดติดกับกรอบบรรทัดฐานแบบเก่า ไม่เชื่อในเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินคุณค่าของสิ่งต่างๆ ไม่มีอัตลักษณ์ที่แน่นอน สามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่ขัดแย้งกันได้โดยไม่ลำบากใจ อาจมีการต่อรอง ตั้งคำถาม หรือปฏิเสธความเป็นตัวตนที่สังคมกำหนด โหยหาอดีต บริโภคสินค้าและทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อสื่อความหมายถึงวิถีชีวิต วิถีคิด และระสนิยมที่ทันสมัยของตน สินค้ากลายเป็นสัญลักษณ์ทำงานหนักเพื่อจะได้สนุกสนาน หาประสบการณ์และได้แสดงออกอย่างคุ้มค่า เป็นสังคมที่เน้นการบริโภคมากกว่าการผลิต เป็นชุมชนที่ไม่มีเอกภาพ มีแต่ความหลากหลาย

วรรณกรรมแบบโพสต์โมเดิร์น

หมายถึง

การสร้างเรื่อง รวมทั้งเทคนิคการแต่งวรรณกรรมที่แตกต่างจากกรอบกำหนดแบบเดิม เช่น ไม่เล่าเรื่องแบบเป็นเส้นตรงตามลำดับเวลา (non-linear) เป็นเรื่องเล่าที่มีเนื้อหาว่าด้วยตัวมันเอง (metafiction) หรือเป็นเรื่องสั้นที่ดูไม่สลักสำคัญหรือไม่มีความหมายอะไร (mini-narratives) มีการใช้ภาษา หรือเนื้อหาที่แสดงวิถีคิดที่แตกต่างจากเดิม เช่น การปฏิเสธสิ่งที่เชื่อว่าเป็นความจริงแท้ว่ามีเพียงข้อสรุปเดียว หรือวิธีการที่นำไปสู่ความจริงแท้แบบเดิม ความเป็นต้นฉบับหายไป ไม่มีอะไรเป็นผลงานของนักเขียน ทุกอย่างเป็นแบบคัดลอก ตัดปะปะล่อเลียน (cut n' mix) งานเขียนจะมีชีวิตในตัวมันเอง เป็นอิสระไม่ขึ้นกับเจตนารมณ์ของนักเขียนอีกต่อไป นักเขียนให้กำเนิดมันได้แต่ควบคุมไม่ได้ให้อ่านาจตกอยู่กับผู้อ่าน นั่นคือแนวคิดที่ว่าประพันธกรตายแล้ว

ศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์น

หมายถึง

สิ่งที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสังคม ไม่มีพรมแดนระหว่างงานศิลปะกับชีวิตประจำวัน ไม่มีความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมชั้นสูงกับวัฒนธรรมมวลชน ยอมรับการทำซ้ำไม่สนใจต้นแบบหรืออัจฉริยะของผู้สร้างงาน มีรูปแบบที่สับสนปนเปและเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้สร้างงาน มีการใช้รหัสที่ผสมผสานกันอย่างหลากหลาย มีการรวมสิ่งที่แตกต่างกันเอาไว้ด้วยกันโดยปราศจากระเบียบและกฎของการร่วมกัน ไม่เคร่งครัดต่อรูปแบบกฎเกณฑ์ที่เคยปฏิบัติมา ให้ความสำคัญอย่างมากกับเรื่องของอารมณ์และความรู้สึก

ผู้อ่านนิตยสาร a day	หมายถึง	ผู้ที่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกของนิตยสาร a day / หรือผู้อ่านเป็นประจำ คือ อย่างน้อย 2 ใน 3 ของจำนวนนิตยสารในช่วงเวลา 1 ปี
รูปแบบนิตยสาร	หมายถึง	การนำเสนอภาพปก รวมถึงลักษณะการจัดหน้าของนิตยสาร
การนำเสนอเนื้อหาของนิตยสาร	หมายถึง	แนวคิดหลัก การแบ่งหมวดหมู่ และเนื้อหาในคอลัมน์ต่างๆ ของนิตยสารแต่ละฉบับ ทั้งนี้เป็นการศึกษารายละเอียดของเนื้อหาในคอลัมน์ประจำของนิตยสารเป็นหลัก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง "นิตยสาร a day กับภาพสะท้อนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น" มีแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับนิตยสาร
2. แนวคิดโพสต์โมเดิร์น
3. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต
4. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อทางเลือก
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับนิตยสาร

นิตยสารเป็นสื่อมวลชนประเภทแรกที่เกิดขึ้นในประเทศไทย มีหน้าที่สำคัญในการถ่ายทอดสารสนเทศ ให้ความรู้ ให้ความบันเทิงใจ และให้บริการในการประกาศและโฆษณาต่างๆ ในแง่หนึ่ง นิตยสารเป็นสื่อในการบันทึกเรื่องราว เหตุการณ์ ความทรงจำ เป็นแหล่งค้นคว้าเพื่อทำความรู้จักกับอดีตและความเป็นมาของสังคมมนุษย์ เป็นเวทีแห่งการแสดงทรรศนะ และเป็นเหมือนสะพานเชื่อมโยงจากสังคมเก่าไปยังสังคมใหม่¹

ความหมายของนิตยสาร

"นิตยสาร" มีรากศัพท์มาจากภาษาอารบิกว่า magazine หมายถึง ร้าน คลังสินค้า หรือสรรพสินค้า ส่วนนิยามของนิตยสารที่ปรากฏในพจนานุกรมนั้นหมายถึง สิ่งพิมพ์ ซึ่งปกติมีปกอ่อน บางทีก็มีภาพเนื้อหาประกอบด้วยเรื่อง บทความต่างๆ โดยผู้เขียนหลายคน และมักมีโฆษณา โดยมีกำหนดออกที่แน่นอน ซึ่งนิยามข้างต้นเป็นการอธิบายในความหมายที่ว่านิตยสารเป็นที่รวมของข่าวสารประเภทต่างๆ²

สอดคล้องกับ Frank Luther Mott ผู้เชี่ยวชาญประวัติศาสตร์นิตยสารอเมริกัน ที่ให้ความหมายของนิตยสารว่าเป็นหนังสือเย็บเล่มออกเป็นรายประจำ และมีเนื้อหาหลากหลายเรื่องหลายรสให้อ่าน

¹ระวีวรรณ ประกอบผล, *นิตยสารไทย*, (กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 1.

²ชวรัตน์ เชิดชัย, *การบรรณาธิกรณหนังสือพิมพ์และนิตยสาร*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520), หน้า 340.

ปัจจุบันนิตยสารก็ยังคงมีความหมายดังที่ Mott กล่าวไว้ แต่แนวโน้มของนิตยสารในขณะนี้มุ่งดึงดูดผู้อ่านเฉพาะกลุ่มมากขึ้น เนื้อหาของนิตยสารจึงค่อนข้างจะเน้นเฉพาะด้านมากขึ้น³

ตามความเข้าใจของคนทั่วไป นิตยสารจะออกจำหน่ายให้ประชาชนทั่วไปอ่าน มุ่งไปในทางบันเทิงเริงรมย์ หรือให้ความรู้⁴

นิตยสารในความหมายรวม หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดระยะเวลาออกไว้แน่นอน เช่น รายสัปดาห์ รายบิษั รายเดือน รายสองเดือน รายสามเดือน และรายปี เป็นต้น การออกจะเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ และมีชื่อที่ใช้เรียกแน่นอน โดยจะตีพิมพ์บทความและเรื่องราวต่างๆ ที่ทันสมัยไว้ในเล่มเดียวกัน เขียนโดยผู้เขียนหลายคน เนื้อหาสาระภายในมีหลายเรื่องหลายแบบรวมกัน จัดเป็นคอลัมน์หรือแบ่งส่วนเฉพาะ อาจมีบทความที่ให้ความรู้หรือแสดงความคิดเห็น มีนวนิยายเป็นตอนๆ รวมไปถึงสารคดีทั่วไปและแฟชั่น รวมทั้งมีประกาศโฆษณาขายสินค้าและบริการต่างๆ ด้วย⁵

นิตยสารมีขนาดรูปเล่มที่กะทัดรัด หยิบถือได้สะดวกกว่าหนังสือพิมพ์ ปกตินิตยสารจะมีขนาด 8.5 นิ้ว คูณ 11.5 นิ้ว บางฉบับมีขนาดเท่ากับหนังสือพิมพ์ขนาดเล็ก (Tabloid) แต่บางเล่มหนาเกือบพอๆ กับหนังสือพ็อกเก็ตบุ๊ก นิตยสารส่วนใหญ่จะมีปกที่พิมพ์ด้วยกระดาษหนากว่าข้างใน ปกจะมีสีสันและรูปภาพสวยงามสะดุดตา เย็บเล่มรวมกับเนื้อใน ส่วนความหนาหรือจำนวนหน้าของนิตยสารนั้นไม่แน่นอน⁶

นิตยสารมีความแตกต่างจากหนังสือพิมพ์ทั่วไป คือ หนังสือพิมพ์จะมุ่งไปในเรื่องราวของการบอกและรายงานข่าว แต่นิตยสารจะเน้นหนักไปในเรื่องของการอธิบาย การวิจารณ์ข่าว การวิเคราะห์ข่าว ตลอดจนการให้ความรู้ และแนวทางด้านต่าง และให้ความบันเทิงควบคู่ไปด้วย⁷

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ยึดหลักนิยามของนิตยสารดังนี้ นิตยสารหมายถึงสิ่งพิมพ์ซึ่งปกติมีปกอ่อน มีระบุกำหนดออกที่แน่นอนและสม่ำเสมอ มีชื่อที่ใช้เรียกแน่นอน ประกอบด้วยเนื้อหาสาระหลายเรื่องหลายแบบรวมกัน ทั้งที่ให้ทั้งความรู้และความบันเทิง เช่น บทความเขียนโดยผู้เขียนหลายคน บทสัมภาษณ์ เรื่องสั้น นวนิยาย บทวิจารณ์ ความคิดเห็น ข่าวต่างๆ และโฆษณา มีภาพประกอบค่อนข้างมาก

³ สุรัตน์ นุ่มนนท์ และคณะ, *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์*, (นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช, 2532), หน้า 205.

⁴ ระวีวรรณ ประกอบผล, *นิตยสารไทย*, หน้า 12.

⁵ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ บรรณารักษ, *สื่อสารมวลชนเบื้องต้น : สื่อมวลชน, วัฒนธรรมและสังคม*, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพฯ : โครงการสื่อสันติภาพ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 219.

⁶ สุรัตน์ นุ่มนนท์ และคณะ, *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์*, หน้า 206.

⁷ ตรุณี หิรัญรักษ์, *นิตยสาร*, (กรุงเทพฯ : ภาควิชาการหนังสือพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 2.

องค์ประกอบของนิตยสาร ได้แก่

- ปก มักมีสีสันสวยงาม หรูหรา สะดุดตา พิมพ์สี่สี เพื่อเรียกร้องความสนใจ นิตยสารที่พิมพ์จำหน่ายในท้องตลาดมักใช้ภาพถ่ายบุคคลที่มีชื่อเสียงในขณะทีนิตยสารฉบับนั้นออกจำหน่าย เช่น นักแสดง นักร้อง นักการเมือง นักกีฬา เป็นภาพปก

- สารบัญ มักเลือกเนื้อหาที่น่าสนใจมาก (High light) ภายในฉบับนั้นๆ มาใส่ไว้ในสารบัญ และมีการออกแบบสวยงาม โดยอาจจะใช้ภาพประกอบเรื่องมาเป็นภาพประกอบ ทั้งนี้ นิตยสารอาจจะมีสารบัญมากกว่า 1 หน้าก็ได้

- บทบรรณาธิการ เป็นข้อเขียนของบรรณาธิการ มักเป็นการทักทายกับผู้อ่าน รวมทั้งแนะนำเรื่องเด่นๆ ภายในเล่ม หรือแนะนำผู้เขียน คอลัมนิสต์ เพื่อเป็นข้อมูลเลือกอ่านให้กับผู้อ่าน

- เนื้อหา และคอลัมน์ มักเป็นสารคดี ความรู้ ความบันเทิง และข่าวสาร เนื้อหาจะเน้นหนักในด้านใดมีความแตกต่างกันไปบ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของนิตยสารฉบับนั้น

การจัดหน้าภายในเล่มของนิตยสารมีความพิถีพิถัน มีภาพประกอบที่สวยงาม อาจจะพิมพ์สอดสีจัดคอลัมน์ให้เหมาะกับการเคลื่อนไหวของสายตา เช่น แบ่งเป็นคอลัมน์ (เช่นเดียวกับการจัดแบ่งคอลัมน์ในหน้าหนังสือพิมพ์) มีพื้นที่ว่างขาวประกอบ มีภาพประกอบ⁸

นอกจากนั้น องค์ประกอบของเนื้อหานิตยสาร ยังสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลักๆ คือ องค์ประกอบด้านวจนภาษา หรือการสื่อสารในส่วนที่เป็นถ้อยคำ (Verbal Language) และองค์ประกอบด้านอวจนภาษา หรือการสื่อสารอื่นๆ ที่นอกจากถ้อยคำ (Nonverbal Language)⁹

1. องค์ประกอบด้านวจนภาษา (Verbal Language)

วจนภาษา หมายถึง ภาษาถ้อยคำที่ใช้ในการสื่อสาร เป็นการใช้อักษรและ ถ้อยคำสื่อความหมายระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ประกอบด้วย หัวเรื่อง คำขวัญ ข้อความเนื้อหา และคำบรรยายต่างๆ เป็นต้น

2. องค์ประกอบด้านอวจนภาษา (Nonverbal Language)

อวจนภาษา หมายถึง ส่วนอื่นๆ ที่นอกเหนือจากถ้อยคำหรือข้อความที่ใช้ในการสื่อความหมาย เพื่อช่วยให้การสื่อความหมายนั้นน่าสนใจ สะดุดตา และมีความหมายลึกซึ้งมากกว่าการใช้ถ้อยคำหรือข้อความเพียงอย่างเดียว ประกอบด้วย ภาพถ่าย ภาพวาด หน้าปก สี และสัญลักษณ์

⁸สุรสิทธิ์ วิฑยารัฐ, *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์*, (กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2542), หน้า 37.

⁹เจิมสิริ เหลืองสุภภรณ์, "จินตนาการทางเพศของผู้หญิงผ่านนิตยสารวัยรุ่น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 26-27.

ภาพถ่ายเป็นส่วนที่ทำให้เกิดประสิทธิผลในการสื่อสาร เป็นการสร้างบุคลิกของนิตยสารให้มีความสวยงาม และดึงดูดความสนใจแก่ผู้พบเห็น ภาพถ่ายจะช่วยให้ง่ายต่อการจดจำ เข้าใจง่าย ใช้เวลาน้อย และเพิ่มความชัดเจนของเนื้อหามากขึ้น ภาพถ่ายมีทั้งภาพขาวดำและ ภาพสี ในกรณีของภาพสี สีที่ปรากฏจะคล้ายกับภาพสีที่บันทึกจากสภาพความเป็นจริง ภาพถ่ายจึงให้ความเหมือนจริงมากกว่าภาพประเภทอื่นๆ เพราะให้ภาพที่คล้ายภาพธรรมชาติที่สายตามนุษย์มองเห็น

ภาพวาดที่นิยมใช้เป็นภาพประกอบในการจัดทำนิตยสารได้แก่ภาพวาดลายเส้น ลักษณะเด่นของภาพวาดลายเส้นอยู่ที่ความเรียบง่าย เหมาะที่จะใช้เป็นภาพประกอบเพื่ออธิบายเรื่องราวหรือขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อนต่อการทำความเข้าใจ นอกจากนี้ภาพวาดลายเส้นยังมีลักษณะที่ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดให้กับผู้อ่าน และลดทอนความรุนแรงของเนื้อหาในนิตยสารลงอีกด้วย

ปกของนิตยสารเป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญที่สุดในเล่ม ปกมีหน้าที่บอกถึงลักษณะของนิตยสาร และเป็นเอกลักษณ์ของนิตยสารแต่ละชื่อฉบับ จึงไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงมากนัก หน้าปกสามารถดึงดูดให้ผู้อ่านชื่อนิตยสารและติดตาม ตัวพิมพ์และตัวอักษรชื่อนิตยสารบนปกก็มีส่วนในการที่จะทำให้ผู้อ่านสนใจจะเปิดดูภายในเล่มนิตยสารเช่นกัน

สีมีประโยชน์ในการดึงดูดความสนใจผู้อ่าน ช่วยเน้นบางส่วนของภาพ สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้พบเห็น ช่วยให้ข้อความหรือภาพดูเหมือนจริงและมีอารมณ์มากขึ้น

สัญลักษณ์ เป็นการสื่อความหมายผ่านภาพวาด ภาพถ่าย หรือปก รวมทั้งเนื้อหาต่างๆ ที่มีการให้ความหมายที่รับรู้ร่วมกันผ่านตัวแสดงแทนความหมายหรือสัญลักษณ์นั้นๆ เช่น แหวน เป็นสัญลักษณ์ของความรัก การผูกมัด การแต่งงาน เป็นต้น

ประเภทของนิตยสาร

การแบ่งประเภทนิตยสารนั้นสามารถใช้เกณฑ์ได้หลายเกณฑ์ เช่น ในช่วงต้นที่นิตยสารเกิดขึ้นในสังคมไทยในวารัชกาลที่ 3 (พ.ศ.2387) อาจใช้เกณฑ์วัตถุประสงค์ที่จะตอบสนองความต้องการของผู้อ่านมาแบ่งประเภทนิตยสาร ซึ่งสามารถแบ่งนิตยสารได้เป็น 2 ประเภท¹⁰ คือ

1. นิตยสารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรายงานข่าว และบันทึกเรื่องราวความเป็นไปของสังคม ตลอดจนให้สาระความรู้อื่นๆ แก่ผู้อ่าน เช่น The Bangkok Recorder เป็นต้น
2. นิตยสารที่มีจุดประสงค์เพื่อเสนอเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในแง่ความรู้ ความบันเทิง การเสนอข้อคิดเห็น ตลอดจนส่งเสริมการแต่งคำประพันธ์ เรื่องสั้น นวนิยาย เช่น ดรุณเวลา เป็นต้น

¹⁰อุบลรัตน์ ศิริยุคศักดิ์ บรรณารักษ์, *สื่อสารมวลชนเบื้องต้น : สื่อมวลชน, วัฒนธรรมและสังคม*, หน้า

ขณะที่ในปัจจุบันมีนิตยสารที่มีเนื้อหาเฉพาะด้านเกิดขึ้นมาก ดังนั้นจึงอาจแบ่งประเภทของนิตยสารตามลักษณะเนื้อหา หรือจัดเป็นกลุ่มตามความสนใจของผู้อ่าน ดังที่ William L.Rivers¹¹ แบ่งนิตยสารออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. Mass magazine หมายถึงนิตยสารที่มุ่งสู่มวลชน (mass) ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก เรื่องราวที่น่าสนใจจึงเป็นเรื่องทั่วไป เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า General magazine นิตยสารประเภทนี้อาจตีความได้ 2 ประการ ประการแรกหมายถึงนิตยสารที่มีจำนวนจำหน่ายตั้งแต่ล้านฉบับขึ้นไป ประการที่สอง เป็นนิตยสารที่มุ่งไปยังกลุ่มผู้อ่านทุกระดับการศึกษา รายได้ ศาสนา และอื่นๆ เช่น นิตยสาร Reader's Digest หรือสรรสาระ

2. Class magazine บางที่ใช้คำว่า Group magazine มุ่งผู้อ่านเป็นกลุ่มเล็ก ไม่กว้างเท่า Mass magazine จำนวนจำหน่ายอาจไม่สูงมากนัก แต่เนื้อหาที่น่าสนใจเป็นเรื่องที่คนกลุ่มเล็กให้ความสนใจ เช่น สตรีทำงานอ่านนิตยสารดิฉัน นักศึกษาสนใจอ่านแพรว เปรี๊ยะ แม่บ้านอ่านสกุลไทย เป็นต้น

3. Specialized magazine เป็นนิตยสารที่มุ่งไปยังผู้อ่านที่สนใจเฉพาะเรื่อง เช่น เทคโนโลยีชาวบ้าน สำหรับผู้อ่านที่สนใจด้านการเกษตร เป็นต้น

แต่เนื่องจากนิตยสารไทยในตลาดปัจจุบันจัดว่าเป็นนิตยสารที่มีสัดส่วนระหว่าง Class magazine กับ Specialized magazine ซึ่งยังเป็นการจัดประเภทที่ค่อนข้างกว้าง จึงยังมีเกณฑ์ในการจัดประเภทของนิตยสารไทยอีกแบบ โดยแบ่งนิตยสารเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้¹²

1. นิตยสารที่จัดทำโดยเอกชน หรือบริษัทธุรกิจการพิมพ์ต่างๆ อาจเรียกได้ว่านิตยสารเพื่อผู้บริโภค (Consumer magazine) คือนิตยสารที่สร้างขึ้นจำหน่ายเพื่อมุ่งผลกำไร มีการหารายได้จากการลงทุนโฆษณา นิตยสารเหล่านี้สามารถแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้อีกโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ เนื้อหา และกลุ่มผู้อ่าน ดังนี้

1.1 นิตยสารผู้หญิง

1.2 นิตยสารผู้ชาย ซึ่งแบ่งออกเป็น

- นิตยสารรถ
- นิตยสารกีฬา
- นิตยสารเพศและกามารมณ์
- นิตยสารประเภทเครื่องเสียง วีดีโอเทป และคอมพิวเตอร์

¹¹ อ่างถึงใน จงจิต ศรีพรรณ โรเบิร์ต, *บรรณานุกรมนิตยสาร*, (เชียงใหม่ : ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543), หน้า 56.

¹² อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ บรรณานุกรม, *สื่อสารมวลชนเบื้องต้น : สื่อมวลชน, วัฒนธรรมและสังคม*, หน้า 224-236.

- 1.3 นิตยสารเด็ก
- 1.4 นิตยสารสำหรับครอบครัว แบ่งได้เป็น
 - นิตยสารบ้าน และนิตยสารตกแต่งบ้าน
 - นิตยสารท่องเที่ยว
 - นิตยสารสุขภาพอนามัย
 - นิตยสารแนวสารคดี
- 1.5 นิตยสารการเมือง
- 1.6 นิตยสารเศรษฐกิจ และธุรกิจ
- 1.7 นิตยสารศิลปะและวัฒนธรรม และนิตยสารวรรณกรรม
- 1.8 นิตยสารบันเทิง

2. นิตยสารหรือวารสารที่ออกโดยหน่วยงานราชการ สมาคมวิชาชีพ และสถาบันต่างๆ
นิตยสารประเภทนี้ไม่ได้มุ่งกลุ่มผู้อ่านทั่วไป แต่มุ่งกลุ่มผู้อ่านเฉพาะ แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

- 2.1 นิตยสารหรือวารสารที่ออกโดยหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจต่างๆ
- 2.2 นิตยสารหรือวารสารวิชาการและกึ่งวิชาการ
- 2.3 นิตยสารหรือวารสารเพื่อการประชาสัมพันธ์

ขณะที่ ชวรัตน์ เชิดชัย แบ่งประเภทของนิตยสารตามวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตเองได้ดังนี้¹³

1. นิตยสารเพื่อธุรกิจ นิตยสารประเภทนี้ประกอบด้วยเนื้อหาที่เป็นการเอาใจตลาด
เพื่อประโยชน์จากการจัดจำหน่าย และต้องการกำไรเป็นสิ่งตอบแทน

2. นิตยสารเพื่อการบริการ นิตยสารประเภทนี้เน้นด้านการให้บริการ เป็นนิตยสารที่พิมพ์
ออกมาเพื่อการศึกษาและสาธารณประโยชน์ ไม่คำนึงถึงด้านธุรกิจมากนัก อย่างไรก็ตาม ในนิตยสารที่ออกมา
เพื่อธุรกิจ ก็อาจมีเนื้อหาส่วนหนึ่งเพื่อให้บริการด้วยก็ได้

3. นิตยสารเพื่อส่งเสริมความคิด นิตยสารประเภทนี้อาจออกมาเพื่อส่งเสริมทัศนคติและ
ความคิดบางอย่าง โดยวัตถุประสงค์ข้อนี้มักมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการให้บริการ ทั้งนี้ จะถือเอาบริการ
เป็นเครื่องล่อใจ ใ้มน้าวให้ผู้อ่านรู้สึกคล้อยตามความคิดในแบบที่ต้องการ

¹³ชวรัตน์ เชิดชัย, การบรรณาธิกรณหนังสือพิมพ์และนิตยสาร, หน้า 340-341.

ส่วน สุรพงษ์ ไสธนะเสถียร อธิบายว่าโดยทั่วไปนั้น มักจัดแบ่งนิยายสารออกเป็น 2 ประเภท¹⁴ คือ

1. นิยายสารทั่วไป เป็นนิยายสารที่ผู้อ่านสามารถพบโฆษณาสินค้าและบริการทุกประเภท ในหน้านิยายสาร ส่วนเนื้อหาภายในนิยายสารเป็นเรื่องทั่วไป ซึ่งหากจัดกลุ่มเนื้อหาที่มีจำนวนมากเกือบ 50 ประเภท ตั้งแต่เรื่องของเด็กจนถึงบทวิเคราะห์ทางการเมือง รูปแบบของเนื้อหาทั้งในรูปของข่าว บทความ สารคดี เรื่องรูปภาพ และบันเทิง เป็นต้น

2. นิยายสารพิเศษ เป็นนิยายสารที่จัดทำขึ้นเพื่อสนองต่อกลุ่มเป้าหมายบางกลุ่ม มักอาศัยหลักเกณฑ์ 2 ประการในการจัดแบ่งตามลักษณะผู้อ่าน กล่าวคือ

- สถานที่ หมายถึง นิยายสารที่จำหน่ายในบางสถานที่ บางแห่ง บางท้องถิ่น หรือบางภูมิภาคของประเทศที่ครอบคลุมตลาดของธุรกิจที่ลงโฆษณา

- ภูมิหลัง เป็นนิยายสารที่จัดขึ้นเพื่อสนองต่อภูมิหลังของผู้อ่านที่แตกต่างกัน เช่น นิยายสารสำหรับเด็ก สตรี นักธุรกิจ หรือนักวิชาการ เป็นต้น การจัดทำนิยายสารตามภูมิหลังทำให้เจาะกลุ่มเป้าหมายได้โดยง่ายในอาณาเขตภูมิศาสตร์ที่กว้างขวาง การจัดทำนิยายสารโดยอิงภูมิหลังจึงเป็นที่นิยม

จะเห็นได้ว่าเกณฑ์ในการจัดประเภทนิยายสารข้างต้นนั้นอาจแตกต่างกัน และมีความเหลื่อมล้ำทับซ้อนกันบ้าง ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการจัดแต่ละครั้ง

บทบาทและหน้าที่ของนิยายสาร

สื่อสิ่งพิมพ์มีส่วนช่วยให้การดำรงชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจากยุคที่ปราศจากสิ่งพิมพ์ สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ เพื่อนำไปประกอบอาชีพด้วยการอ่านจากหนังสือ อย่างไรก็ตาม แม้สื่อสิ่งพิมพ์จะสามารถสร้างคุณประโยชน์ให้แก่มนุษย์ได้หลายประการ แต่ก็สามารถชักนำไปในทางที่ผิดจนเป็นการทำลายสังคม แต่โดยคุณประโยชน์ส่วนรวมแล้วสื่อสิ่งพิมพ์ได้เข้ามามีส่วนช่วยเหลือให้การดำรงชีวิตของมนุษย์ดีขึ้น รวมทั้งได้ช่วยแนะนำแก้ไขปัญหาสังคมในด้านต่างๆ¹⁵

สิ่งพิมพ์สามารถช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพและความรู้ความสามารถ ทำให้แต่ละคนรู้ว่าควรจะทำปฏิบัติอย่างไรจึงจะมีชีวิตอยู่อย่างสมบูรณ์และมีความสุข¹⁶

¹⁴ สุรพงษ์ ไสธนะเสถียร, *การสื่อสารกับสังคม*, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 175-176.

¹⁵ สุรรัตน์ นุ่มนนท์ อ้างถึงใน สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ, *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์*, หน้า 58.

¹⁶ นันทา วิทวุฒิสักดิ์ อ้างถึงใน เรื่องเดียวกัน.

ระวีวรรณ ประกอบผล ได้อธิบายถึงหน้าที่ทางสังคมของนิยายสารไว้ 5 ประการ ดังนี้¹⁷

1. การทำหน้าที่เสมือนยาม

นิยายสารจะทำหน้าที่ในลักษณะที่คอยรวบรวมเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหว ทั้งทางกายภาพ และทางความคิดของคนในสังคม แล้วนำมาวิเคราะห์ วิวิจารณ์ สรุปในลักษณะที่มีรายละเอียดมากขึ้น

2. การทำหน้าที่เสมือนสะพานเชื่อมโยงระหว่างสังคมเก่าและสังคมใหม่

นิยายสารสามารถถ่ายทอดเรื่องราว ลักษณะของความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้ผู้อ่าน ได้ทราบ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กน้อย หรือเรื่องใหญ่ที่มีความสำคัญมาก เช่น การถ่ายทอดความเปลี่ยนแปลง ในทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในช่วงต่างๆ ทั้งในแง่ของการใช้ภาษา การใช้ภาพเพื่อเก็บรวบรวมเรื่องราว และเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงนั้นๆ

3. การทำหน้าที่เสมือนเวที หรือสื่อกลางในการแสดงความคิดเห็น

เนื่องจากนิยายสารเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ เป็นสื่อที่ผู้อ่านจะต้องมีความรู้ความสามารถ รักการอ่าน นิยายสารจึงเป็นเวที หรือสื่อกลางในการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่าง ละเอียดอ่อน และเป็นสื่อที่เอื้ออำนวยต่อการใช้ความคิดและการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นนั้นๆ

4. การทำหน้าที่เสมือนครู ให้ความรู้และการศึกษาแก่ประชาชน

นิยายสารแต่ละประเภทอาจทำหน้าที่นี้ในลักษณะที่แตกต่างกัน นิยายสารบางฉบับอาจจะมี มุ่งให้ความรู้และการศึกษาแก่ผู้อ่านโดยตรง ในขณะที่นิยายสารอีกหลายฉบับอาจให้ความรู้แก่ผู้อ่านแบบค่อยๆ ซึมซับปนไปกับความบันเทิง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายและแนวทางในการดำเนินการของนิยายสารแต่ละฉบับ

5. การทำหน้าที่ในการให้บริการทางธุรกิจ

ระบบการพิมพ์และศิลปะในการจัดหน้าโฆษณาทำให้นิยายสารสามารถทำหน้าที่ให้บริการ โดยนำเสนอโฆษณาของสินค้าและบริการต่างๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบข้อมูลได้เป็นอย่างดี

จากแนวคิดเกี่ยวกับนิยายสารข้างต้น ทำให้สามารถสร้างกรอบการศึกษานิยายสารในงานวิจัย เรื่อง "นิยายสาร a day กับภาพสะท้อนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น" กล่าวคือ ทำให้มองเห็น แนวทางในการจัดแบ่งประเภทหรือกลุ่มของนิยายสารในปัจจุบัน ภาพกว้างขององค์ประกอบต่างๆ ของนิยายสาร ซึ่งเป็นหน่วยย่อยในการศึกษารูปแบบและการนำเสนอเนื้อหาของนิยายสาร รวมถึงจะนำแนวคิดเกี่ยวกับบทบาท และหน้าที่ของนิยายสารมาทำการวิเคราะห์แนวทางของเนื้อหาโดยรวมที่สะท้อนออกมาในนิยายสารด้วย

¹⁷ระวีวรรณ ประกอบผล, นิยายสารไทย, หน้า 240-242.

นอกจากนั้น การศึกษาเรื่อง "นิตยสาร a day กับภาพสะท้อนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบ โพสต์โมเดิร์น" ยังมุ่งหวังที่จะสำรวจแนวคิดและแนวทางปฏิบัติในการจัดทำนิตยสาร ทั้งนี้โดยการสัมภาษณ์ผู้ก่อตั้งนิตยสาร a day บรรณาธิการนิตยสาร บรรณาธิการภาพ และกองบรรณาธิการ ในฐานะตัวแทนของผู้ผลิตนิตยสารเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษา ดังจะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและหน้าที่ของบรรณาธิการนิตยสารในลำดับถัดไป

บรรณาธิการ

บรรณาธิการเป็นผู้คุมบังเหียนและสะท้อนภาพพจน์ของนิตยสาร นิตยสารจะมีอัตลักษณ์เช่นไรขึ้นอยู่กับบรรณาธิการ ดังนั้น บรรณาธิการจึงเป็นเสมือนศูนย์กลางหรือหัวใจของผู้จัดทำนิตยสาร หน้าที่ของบรรณาธิการมีดังนี้¹⁸

1. สร้างสรรค์ (Creation) สำหรับการออกนิตยสารใหม่บรรณาธิการจะต้องสร้างสรรค์รูปแบบของนิตยสาร สำหรับนิตยสารที่วางจำหน่ายเป็นประจำแล้วบรรณาธิการก็ต้องปรับปรุงรูปแบบนิตยสาร และมีความคิดสร้างสรรค์อยู่เสมอ

2. วางแผน (Planning) บรรณาธิการต้องวางแผนระยะยาวสำหรับสิ่งพิมพ์ และวางแผนแต่ละฉบับ

3. เก็บและคัดเลือกต้นฉบับ (Obtain and Selecting Copy) บรรณาธิการจะเลือกต้นฉบับจากหลายแหล่งด้วยกัน

- กองบรรณาธิการจัดทำหรือเขียนต้นฉบับ นอกจากนี้บรรณาธิการอาจเขียนต้นฉบับเองด้วย

- นักเขียนอิสระจะส่งต้นฉบับมาให้พิจารณา แม้ว่านิตยสารบางฉบับจะไม่ใช้บทความหรือเรื่องจากนักเขียนอิสระ แต่บรรณาธิการก็อาจอ่านดูเพื่อเป็นแนวคิด

- ต้นฉบับที่เป็นจดหมายจากผู้อ่าน การย่อข่าวจากหนังสือหรือนิตยสารอื่น หรือจากข้อความปาฐกถาต่างๆ เป็นต้น

การหาต้นฉบับที่เหมาะสมเป็นดุลยพินิจของบรรณาธิการที่จะให้กองบรรณาธิการจัดทำหรือหาจากนักเขียนอิสระหรือผู้เชี่ยวชาญ

¹⁸อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ บรรณาธิการ, *สื่อมวลชนเบื้องต้น : สื่อมวลชน, วัฒนธรรมและสังคม*, หน้า

4. การบรรณาธิกรณต์ต้นฉบับ (Copy Editing) บรรณาธิกรณต์จะต้งเตรียมต้นฉบับเพื่อ การพิมพ์ การบรรณาธิกรณต์จะตรวจตราความถูกต้อง แก่ข้อผิดพลาดทั้งหมด เขียนพาดหัวหรือชื่อเรื่อง และนำต้นฉบับ ลงในเนื้อที่หน้ากระดาษ

5. จัดหน้าและวางรูปเล่ม (Doing Layout and Dummy) แม้ว่าฝ่ายศิลป์จะ รับผิดชอบในการ จัดหน้าและวางรูปเล่ม แต่บรรณาธิกรณต์ก็ต้องมีส่วนในการจัดวางหน้าและจัดการรูปเล่มสำหรับนิตยสารทั้งฉบับ

6. ส่งภาพ (Handing Illustrations) บรรณาธิกรณต์จะเลือกภาพถ่าย ภาพวาด เพื่อนำไปวาง layout โดยอาจมีการตัดภาพ (Crop) บางครั้งบรรณาธิกรณต์จะเป็นผู้ส่งงานช่างภาพ และทำงานร่วมกับฝ่ายศิลป์

7. ตรวจแก้คำผิด (Proof Reading) หลังจากเรียงพิมพ์แล้วบรรณาธิกรณต์จะตรวจคำผิด จากการเรียงพิมพ์ แก้ไขที่ผิด แล้วตรวจอีกครั้ง

8. ประเมินผลงาน (Evaluating) บรรณาธิกรณต์จะประเมินผลงานนิตยสารแต่ละฉบับเพื่อ ปรับปรุงแก้ไข

ทั้งนี้ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบรรณาธิกรณต์คือค่านิยมและอัตวิสัย ความชอบไม่ชอบ สถานการณ์ กฎหมาย ระเบียบและโฆษณา

นอกจากนี้ บรรณาธิกรณต์ยังเป็นผู้แทนของนิตยสารในด้านสังคมธุรกิจอีกด้วย¹⁹

2. แนวคิดโพสต์โมเดิร์น

คำว่าโพสต์โมเดิร์น หรือหลังสมัยใหม่ เกิดขึ้นในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในราว ค.ศ.1960-1970 โดยมีแนวคิดจากนักคิด นักปรัชญาหลายสาขาวิชา เริ่มต้นในยุโรปแล้วแพร่ไปในสหรัฐอเมริกา ในเวลาต่อมา จุดสำคัญที่เริ่มแนวคิดนี้เกิดจากภาวะการสูญเสียมวลมนุษยชาติหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นเหตุการณ์ สิ้นสะเทือนมนุษยชาติยิ่งกว่าสงครามโลกครั้งที่ 1 ยุโรปและอเมริกาประสบความโหดร้ายทารุณของลัทธินาซี การสังหารหมู่ชาวยิว ตลอดจนระเบิดปรมาณูที่ทำลายล้างประชากรเมืองฮิโรชิมา สิ่งเหล่านี้ส่งผลคลอนความ เชื่อถือศรัทธาของมนุษย์ ความเชื่อที่เหลือน้อยน้อยนิตยอยู่แล้วทั้งทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ก็ยิ่งลดต่ำลง จนเป็นการปฏิเสธทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัว ความเชื่อมั่นในหลักของเหตุผลและวิทยาศาสตร์ที่มีอยู่หมดสิ้นไป โพสต์โมเดิร์นเป็นแนวคิดที่เน้นท่าทีทางความคิด บรรยากาศ ภูมิปัญญา โดยมีหลักคิดที่ไม่เห็นสอดคล้องกับ ความคิดความเชื่อในยุคโมเดิร์น ซึ่งให้ความสำคัญกับการค้นพบที่สำคัญๆ ทางวิทยาศาสตร์ที่เชื่อว่าเป็นทาง นำไปสู่ปัญญา มุ่งหวังว่าจะนำไปสู่ความก้าวหน้าของมนุษยชาติ หลักการของโพสต์โมเดิร์นคือการปฏิเสธสิ่งที่ เชื่อว่าเป็นความจริงแท้ โดยมีแนวคิดใหม่ที่ว่าไม่มีข้อเท็จจริงใดใช้ได้กับทุกเหตุการณ์ ทุกเวลา ทุกโอกาส ทั้งนี้มีได้

¹⁹ ชวรัตน์ เชิดชัย, การบรรณาธิกรณต์หนังสือพิมพ์และนิตยสาร, หน้า 352.

หมายความว่าไม่ยอมรับความเป็นเหตุเป็นผลหรือความเป็นจริง แต่เชื่อว่าเหตุผลหรือความเป็นจริงนั้นไม่ใช่ข้อสรุปเดียว โพสต์โมเดิร์นจึงให้ความสำคัญกับสิ่งที่เกิดขึ้นในแนวระนาบ คือการมองสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนไปของสังคมภายใต้เงื่อนไขและบริบทที่เปลี่ยนไป ไม่เชื่อมั่นในทุกสิ่งทุกอย่างที่เคยเป็นรากฐานของยุคสมัยใหม่ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงและสิ้นสุดของสิ่งที่เคยมีอยู่ที่แสดงการเข้าสู่ภาวะโพสต์โมเดิร์นก็ไม่ได้หมายถึงการสูญเสีย สิ้นหวังความหมายหรือความเข้าใจจนกลายเป็นวัฒนธรรมไร้รูปแบบหรือไร้แก่นสาร แต่ในท่ามกลางภาวะหลังการสิ้นสุด กลับมีลักษณะของบรรยากาศทางอารมณ์และปัญญา คือ การครุ่นคิด ไคร่ครวญหรือทบทวน เพื่อให้ก้าวไปสู่อนาคตด้วยภาวะไม่สับสน เป็นการสร้างจินตภาพแห่งอนาคต และเกิดการวิพากษ์เพื่อให้เห็นปัญญาและลู่ทางอนาคต เพราะฉะนั้น โพสต์โมเดิร์นจึงไม่ใช่การไม่ยอมรับสิ่งใดๆ หรือไม่เชื่อสิ่งใดๆ และไม่เชื่อความสิ้นหวัง เพียงแต่เหตุผลหรือความเป็นจริงนั้นไม่ใช่ข้อสรุปเดียว²⁰

โพสต์โมเดิร์นเห็นว่าความจริงเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นมาด้วยความรู้แบบวิทยาศาสตร์ และวิธีคิดแบบเหตุผลนิยม ซึ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่วงการสังคมศาสตร์ถือว่าสูงส่งและเป็นกลางกว่าสิ่งใดๆ ส่งผลให้ความจริงที่ได้มาจากองค์ประกอบเหล่านี้เป็นความจริงที่จริงแท้แน่นอนและไม่มีวันผันแปรเป็นอื่นไปได้ โพสต์โมเดิร์นตั้งข้อสงสัยกับเรื่องเหล่านี้ และได้แย้งว่า ทั้งหมดนี้ก็เป็นเพียงผลผลิตที่มาจากความรู้ความเข้าใจในแบบหนึ่งๆ ซึ่งพิสูจน์ไม่ได้ว่าเป็นความจริงเหนือกว่าความจริงแบบอื่นๆ อย่างไร²¹

แม้ "โพสต์โมเดิร์น" จะเป็นคำใหม่ในสังคมไทย แต่ปัจจุบันโพสต์โมเดิร์นก็ไม่ได้เป็นคำศัพท์ที่จำกัดอยู่เพียงในวงวิชาการเท่านั้น เพราะอิทธิพลของโพสต์โมเดิร์นต่อวงการศิลปะ ภาพยนตร์ สถาปัตยกรรม และวรรณกรรม ทำให้แม้แต่ชาวบ้านร้านตลาดก็เผชิญกับการหลอกลอนของคำนี้อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้²²

"Post" ในภาษาไทย แปลว่า "หลัง" มีนัยอยู่ 2 ประการ คือยุคโมเดิร์นผ่านพ้นไปแล้ว หรือกำลังจะผ่านไปและถูกแทนที่ด้วยยุคโพสต์โมเดิร์น เมื่อโพสต์โมเดิร์นแสดงความหมายง่ายๆ ว่ามาทีหลัง ก็หมายความว่า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากยุคโพสต์โมเดิร์น หรือเป็นปฏิกริยา ตอบโต้เคียงคู่กับยุคโมเดิร์น²³

²⁰ ยุธฉัตร บุญสนิท, "ภาวะสังคมหลังสมัยใหม่," *วารสารปริชาต* 2 (ตุลาคม 2545-มีนาคม 2546):

16-17.

²¹ ศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์, "โพสต์โมเดิร์นคืออะไร จากปฏิกริยาแบบมาร์กซ์สู่การเมืองแบบปฏิบัตินิยม," *วารสารวิถีทรรศน์* 19 (2544).

²² เรืองเดียวกัน.

²³ ณัฐกานต์ ลิ้มสถาพร, *Postmodern ดีกว่าแบรนดส์ ชับซ้อนกว่าโฆษณา*, (กรุงเทพฯ : ทิปป์ปิงพอยท์, 2546), หน้า 13.

ในโลกตะวันตก คำว่าโพสต์โมเดิร์น ถูกใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน 3 เรื่อง²⁴ คือ

1. โพสต์โมเดิร์นในบริบทของสภาพสังคม หมายความว่า สังคมร่วมสมัยทุกวันนี้ ส่วนหนึ่งตกอยู่ในสภาพที่เรียกว่า สภาพะหลังสมัยใหม่ (postmodern condition หรือ postmodernity) ซึ่งเป็นสภาพที่เกิดจากความแปรปรวนขึ้นในระบบคุณค่า เกิดความพว้าเปลือยขึ้นในพรมแดนที่ใช้แยกแยะสิ่งต่างๆ ความแปรปรวนนี้แสดงออกให้เห็นในหลายๆ เรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัฒนธรรมบริโภคนิยมร่วมสมัยที่ผูกมากับระบบทุนนิยม
2. โพสต์โมเดิร์นในบริบทของแนวทางการสร้างสรรค์ศิลปวรรณกรรมแนวหนึ่ง ซึ่งท้าทายคติและรสนิยมทางสุนทรียะของสังคมสมัยใหม่ เช่น ในเรื่องการแบ่งศิลปะเป็นสูงกับต่ำ เป็นต้น
3. โพสต์โมเดิร์นในบริบทของแนวคิดทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์แนวหนึ่ง ซึ่งก็คือ poststructuralism หรือแนวหลังโครงสร้างนิยม แนวคิดนี้มีลักษณะเฉพาะตัวตรงที่มักจะเสนอมุมมองใหม่ๆ ที่เกิดจากการตั้งคำถามต่อทฤษฎีและองค์ความรู้ทั้งหลายที่เชื่อมกันมาตั้งแต่ยุคแห่งความรู้แจ้ง (Enlightenment) และยังคงมีอิทธิพลในปัจจุบัน

Jean Baudrillard มองยุคโพสต์โมเดิร์นในแง่ของขั้นตอนหนึ่งในสังคม เขามองว่ายุคโพสต์โมเดิร์นเป็นยุคที่แยกขาดจากยุคโมเดิร์นโดยสิ้นเชิง เดิมยุคโมเดิร์นเป็นยุคที่ถูกครอบงำโดยการผลิตและทุนนิยมอุตสาหกรรม ขณะที่ยุคโพสต์โมเดิร์นมีเทคโนโลยีใหม่ๆ เกิดขึ้น ทำให้การผลิตซ้ำทั้งสินค้าที่เป็นวัตถุและสินค้าเชิงวัฒนธรรมพัฒนาขึ้น ซึ่งความสามารถในการผลิตซ้ำได้อย่างไม่จำกัดนี้เป็นที่มาของสังคมแบบ "ล้ำความจริง" (hyperreality) ซึ่งเต็มไปด้วยสิ่งจำลอง (simulacrum) จนไม่สามารถจะแยกแยะระหว่างของจริงกับสิ่งจำลองได้²⁵

ขณะที่กระบวนการสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการจัดระเบียบทางสังคมในยุคโมเดิร์นคือการผลิต แต่กระบวนการสำคัญของยุคโพสต์โมเดิร์นคือการทำจำลอง (simulation) จากแบบจำลองของความจริง สังคมในยุคนี้เปลี่ยนมาเป็น "สังคมล้ำจริง" เนื่องจากศักยภาพในการผลิตซ้ำได้อย่างไม่จำกัดทำให้นิยามของ "ความจริง" กลายเป็น "สิ่งที่สามารถผลิตซ้ำใหม่ได้อย่างเทียบเท่าต้นฉบับ" ยิ่งไปกว่านั้นของจริงยังเป็นสิ่งที่มักจะถูกผลิตซ้ำไปแล้วด้วย ทำให้สิ่งจำลองถูกมองว่าเป็นของจริงในยุคนี้ ตัวอย่างเช่นภาพยนตร์ แผ่นเสียงที่สามารถออกจำหน่าย หรือออกฉายได้พร้อมกันทั่วโลก โดยไม่อาจบอกได้เลยว่าสิ่งใดเป็นของแท้ดั้งเดิมและอีกสิ่งเป็นการลอกเลียนแบบ²⁶

²⁴ วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์, "มองหลากมุม "โพสต์โมเดิร์น" : [สัมภาษณ์] ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชช์, นพพร ประชากุล," *สารคดี* 193 (มีนาคม 2544): 141.

²⁵ จันทน์ เจริญศรี, *โพสต์โมเดิร์นและสังคมวิทยา*, (กรุงเทพฯ : วิชาษา, 2544), หน้า 25-26.

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 26.

ลักษณะสำคัญของแนวคิดโพสต์โมเดิร์นที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประชานิยม ซึ่งมีสื่อมวลชนเป็นหัวใจ²⁷ มีดังนี้

1. เส้นแบ่งกั้นระหว่างวัฒนธรรมกับสังคมเลื่อนหายไป หมายความว่า วัฒนธรรมในรูปแบบของวัฒนธรรมประชานิยม ผลิตรกรรมของสื่อมวลชนประเภทต่างๆ จะซึมผ่านเข้ามารวมอยู่เป็นเนื้อเดียวกันกับชีวิตประจำวัน สถาบันทางสังคม และทุกส่วนเสี้ยวของสังคม บรรดาสัญญะต่างๆ ที่ใช้อยู่ในสื่อมวลชนและวัฒนธรรมประชานิยมจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม และเป็นตัวกำหนดการให้ความหมายแก่ความเป็นจริงแก่สังคม

2. เส้นกั้นระหว่างวัฒนธรรมประชานิยมกับเศรษฐกิจเลื่อนหายไป คือจะมีการผสมผสานอย่างเป็นเนื้อเดียวกันระหว่างวัฒนธรรมกับเศรษฐกิจ การสร้างวัฒนธรรมก็ทำเพื่อ และต้องอาศัยเศรษฐกิจ ความเติบโตทางเศรษฐกิจก็ต้องอาศัยวัฒนธรรม วัฒนธรรมประชานิยมจะเป็นสิ่งที่กำหนดรูปแบบการบริโภคของคนในสังคม เช่น เมื่อเราดูโฆษณาตัวอย่างภาพยนตร์ทางโทรทัศน์ เราก็อยากจะไปดูภาพยนตร์เรื่องนั้น และเมื่อเข้าไปดู เราอาจจะเห็นโฆษณาขายขนม ทำให้เราต้องออกมาซื้อขนมนั้นอีก เป็นต้น

3. การเน้นสไตล์/รูปแบบ มากกว่าเนื้อหา กล่าวคือทุกอย่างต้องมีการออกแบบ ไม่ว่าจะป็นชุดแต่งกาย บุคลิกภาพ การประกอบพิธีกรรม การนำเสนอเปิดตัวผลิตภัณฑ์ ฯลฯ การบริโภคที่เกิดขึ้นเป็นการบริโภคสัญลักษณ์ ภาพลักษณ์มากกว่าคุณประโยชน์ในการใช้งาน ผลก็คือ สิ่งที่เป็นเปลือกนอก เช่น หีบห่อ การแต่งกาย บรรดาสไตล์ที่ดูเข้าท่า เก๋ไก๋ จะสำคัญกว่าเนื้อหา สาร และความหมาย ดังนั้น เรื่องคุณค่าทางศิลปะ ความงามเชิงสุนทรีย์ การเอาจริงเอาจัง ของแท้ ความลุ่มลึกทางปัญญา ความสมจริงสมจัง ความมีเกียรติภูมิ ศักดิ์ศรี ก็เป็นเรื่องที่ไม่ต้องพูดถึง

4. เส้นกั้นระหว่างศิลปะ/วัฒนธรรมชั้นสูง (high culture) กับวัฒนธรรมประชานิยม (popular culture) จะเลื่อนหายไป เป็นผลมาจากการเน้นความสำคัญของรูปแบบมากกว่าเนื้อหา ซึ่งเป็นตรรกะที่เคยใช้แบ่งแยกระหว่างศิลปะ/วัฒนธรรมชั้นสูงกับวัฒนธรรมประชานิยม คือ ศิลปะจะมีเนื้อหาสูงส่ง เหนือกว่าวัฒนธรรมประชานิยม แต่เมื่อเนื้อหาหมดความหมาย ศิลปะก็หล่นลงไปรวมอยู่กับวัฒนธรรมประชานิยม

5. การปะปนกันเรื่องเวลากับพื้นที่ วัฒนธรรมหลังสมัยใหม่ทำให้คนงงงวยว่าตัวเองกำลังอยู่ที่ไหน เวลาอะไร เช่น ในระบบปัจจุบัน เราอาจจะรู้ว่าโลกกว้างกำลังเกิดอะไรขึ้น แต่ไม่รู้ว่าจะข้างๆ บ้านมีอะไรเกิดขึ้น ตรรกะมิติเรื่องพื้นที่ได้เปลี่ยนแปลงไป มิติเรื่องเวลาและสถานที่กลายเป็นความไม่แน่นอน เช่น กินอาหารเข้าที่กรุงเทพฯ กินข้าวเที่ยงที่เชียงใหม่ และกินข้าวเย็นที่ภูเก็ต เป็นต้น มิติทั้งสองกลายเป็นเรื่องเข้าใจยาก (เช่น

²⁷ กาญจนา แก้วเทพ, ศาสตราจารย์หนังสือและวัฒนธรรมศึกษา, (กรุงเทพฯ : เอดิชั่นเพรสโปรดักส์, 2544), หน้า 34-37.

เดินทางจากกรุงเทพฯ ไปเชียงใหม่ใช้เวลาน้อยกว่าเดินทางจากต้นถนนสีลมไปท้ายถนน เป็นต้น) สับสน ไม่ค่อยปะติดปะต่อ และกระจัดกระจาย

6. การลดความสำคัญของวิธีการเล่าเรื่องแบบเส้นตรง (linear) ประกอบด้วยการมีต้นเรื่อง ดำเนินเรื่อง และจบท้ายตามลำดับขั้นตอน การเล่าเรื่องเช่นนี้เป็นวิธีการเล่าเรื่องหลักของยุคสมัยใหม่ ไม่ว่าจะอยู่ในปริบทของวิทยาศาสตร์ ศาสนา ศิลปะ นวนิยาย ภาพยนตร์ ฯลฯ ทุกอย่างมีจุดเริ่มต้น ตอนกลาง และลงท้ายที่แน่นอน กลุ่มโพสต์โมเดิร์นปฏิเสธวิธีการเล่าเรื่องแบบเส้นตรง และตั้งข้อสงสัยรวมทั้งกระตุ้นให้มีการวิพากษ์วิพากษ์วิจารณ์วิธีการเล่าเรื่องแบบดังกล่าว ซึ่งการปฏิเสธวิธีการเล่าเรื่องแบบเส้นตรงได้ส่งผลกระทบต่อรูปแบบวิถีชีวิตประจำวัน ตัวอย่างเช่น การปฏิเสธความสัมพันธ์อันยาวนานที่เป็นคุณลักษณะของการเล่าเรื่องแบบเดิมที่เน้นมิติภาพอันยั่งยืน ปฏิเสธรูปแบบการแต่งงานแบบผัวเดียวเมียเดียวไปตลอดชีวิต แม้แต่ข้อสรุปของความรู้ต่างๆ ก็เป็นสิ่งที่ไม่จริงยั่งยืน ไม่มั่นคง

อัตลักษณ์ในแนวคิดโพสต์โมเดิร์น

จากจุดเด่นสำคัญของแนวคิดโพสต์โมเดิร์น อันได้แก่ การตั้งข้อสงสัยกับเหตุผลในฐานะเป็นเครื่องมือให้เข้าถึงความเป็นจริง การเปลี่ยนแปลงฐานะและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ศึกษากับผู้ถูกศึกษา และการเปลี่ยนแปลงฐานะของทฤษฎี ซึ่งทั้งหมดก็คือการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของความรู้และการแสวงหาความรู้ ซึ่งมีผลอย่างมากต่อการศึกษารื่องอัตลักษณ์²⁸

นิยามใหม่ของอัตลักษณ์เกิดขึ้นจากการทลายมายาคติเรื่องความชอบธรรมของเหตุผล ทำให้เหตุผลซึ่งเคยเป็นแก่นแกนของธรรมชาติมนุษย์ เป็นรากฐานของความสง่างาม ศักดิ์ศรีและศีลธรรมของปัจเจกบุคคลถูกตั้งคำถามในฐานะของเครื่องมือแห่งอำนาจ สิ่งที่มาอย่างเลื่องไม่ได้ก็คือการรื้อถอนแนวคิดเกี่ยวกับปัจเจก ตารางต่อไปนี้แสดงการเปรียบเทียบในทัศนปัจเจกภาพในแนวคิดโมเดิร์นและโพสต์โมเดิร์น²⁹

โมเดิร์น	โพสต์โมเดิร์น
เน้นมิตินามธรรม (เหตุผล)	คำนึงถึงประสบการณ์ภายในทั้งหมด
เน้นความเป็นเอกภาพและความต่อเนื่อง	ไม่มีเอกภาพ เน้นความไม่ต่อเนื่อง
เป็นอิสระในระดับหนึ่งจากโลกและสังคม	โลกและสังคมสร้างความเป็นปัจเจก
ละเลยมิติร่างกาย	ร่างกายทั้งสร้างและถูกสร้างโดยปัจเจก
เน้นแก่นแกน	เน้นกระบวนการ

²⁸ อภิญา เฟื่องฟูสกุล, *อัตลักษณ์*, (กรุงเทพฯ : คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติสาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2546), หน้า 37-45.

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 45-46.

จะเห็นว่ามีคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่ป็นสารัตถะและความต่อเนื่องในบุคลิกภาพ หรือคุณสมบัติ ที่เป็นแก่นแกนความเป็นมนุษย์ นอกจากนั้นการถกเถียงเรื่องคุณสมบัติของปัจเจกยังเชื่อมโยงกับประเด็น ที่เป็นหัวใจของปรัชญาสังคมคือปัญหาของการกำหนด (problem of determination) ว่าความเป็นมนุษย์หรือ พฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์นั้นถูกกำหนดจากสิ่งใดกันแน่ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมมีอิทธิพลเหนือ เจตจำนงเพียงใด ประเด็นสารัตถะและประเด็นการกำหนดนี้เกี่ยวข้องกัน เพราะแนวคิดต่างๆ ในสายสารัตถะ นิยมพยายามแสวงหาคำตอบสุดท้ายให้แก่คำถามดังกล่าวโดยเสนอคุณสมบัติอะไรบางอย่างที่เป็นรากฐานของ ธรรมชาติและพฤติกรรมมนุษย์ ส่วนแนวคิดโพสตีโมเดิร์นมีลักษณะที่ตีความเป็นศูนย์กลางออกจากปัจเจก การรื้อถอนความเป็นศูนย์กลางนี้มีสองความหมาย ประการแรก คือการไม่ให้อภิสิทธิ์แก่ปัจเจกในฐานะผู้ กระทำการ (agent) หรือเป็นศูนย์กลางของพฤติกรรมทางสังคม อีกนัยหนึ่งคือการทลายมายาคติว่าคนเราน่าจะ เป็นเจ้าของหรือควบคุมพฤติกรรมของตนได้ ประการที่สอง คือการเน้นถึงการไร้ซึ่งสารัตถะอันเป็นสากลของ ปัจเจกภาพ สิ่งที่เน้นแทนคือลักษณะปัจเจกภาพที่เป็นผลผลิตของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เปลี่ยนแปลงไป ได้ตามยุคสมัย เป็นผลของกระบวนการต่อรองเชิงอำนาจในความสัมพันธ์ทางสังคมหลายระดับ ตั้งแต่ระดับ จุลภาคเช่นในครอบครัวไปจนถึงระดับมหภาค ปัจเจกภาพเป็นเรื่องของกระบวนการสร้างความหมายทางสังคม ให้แก่อัตลักษณ์อย่างหนึ่ง อาจเป็นอัตลักษณ์ของปัจเจกหรือกลุ่มก็ได้ ความเป็นปัจเจกจึงถูกเน้นในฐานะที่เป็น "กระบวนการทางสังคมของการสร้างอัตลักษณ์" มากกว่าแก่นแกนของคุณสมบัติบางอย่างที่มีลักษณะตายตัว³⁰

โดยสรุปแล้ว แทนที่ปัจเจกจะเป็นที่มาของฐานรากและประสบการณ์หรือเป็นที่มาของ ศีลธรรมและมีความสมบูรณ์ในตัวเอง แนวคิดโพสตีโมเดิร์นกลับเห็นว่ามโนทัศน์ปัจเจกภาพดังกล่าวเป็นเพียงผล (effect) ของชุดวาทกรรมต่างๆ บทบาท "ตัวเรา" แบบต่างๆ ที่วาทกรรมหยิบยื่นให้เปลี่ยนแปลงไปได้ตาม สถานการณ์ สิ่งที่มีจึงเป็นแต่ตัวเราในสถานการณ์เท่านั้น (subject positioning) การไม่อาจหยุดนิ่งตายตัวของ อัตลักษณ์จึงหมายถึงกระบวนการที่ปัจเจกต่อรอง ตั้งคำถาม หรือปฏิเสธตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมที่ถูกยึดเหนี่ยว มาให้ ทั้งนี้การปฏิเสธอาจไม่จำเป็นต้องหมายถึงการต่อต้านตรงๆ หรือสร้างอัตลักษณ์ตรงข้ามขึ้นมา บางที มันเป็นการเล่นกับขีดจำกัดที่ถูกตีกรอบไว้ให้โดยพลิกสร้างนัยยะของความหมายใหม่ขึ้นมาแทน การไม่อาจ หยุดนิ่งของกระบวนการนี้จึงบ่งชี้ศักยภาพของการต่อต้านที่มีชีวิตชีวา ซึ่งสังคมเมืองในบริบทโลกาภิวัตน์เป็นเวที อันอุดมของปฏิบัติการดังกล่าว³¹

ปัจเจกชนแบบโพสตีโมเดิร์น

ปัจเจกชนแบบโพสตีโมเดิร์นเป็นคนยืดหยุ่น ให้ความสำคัญกับอารมณ์ความรู้สึกภายใน สร้างความเป็นจริงทางสังคมแบบตัวเองขึ้น หากความหมายให้กับตัวเอง แต่ถือเป็นความเห็นส่วนตัว ไม่อ้างว่า ความคิดตนคือสัจจะ อยู่กับปัจจุบัน ไม่วางแผนอนาคต สนใจแต่ชีวิตของตัวเอง หากความพอใจด้วยตัวเอง ไม่ยึดติดกับความยึดมั่นผูกพันแบบเก่าๆ ไม่ว่าจะป็นชีวิตสมรส ครอบครัว ชาติ ศาสนา พวกเขาไม่ใส่ใจชุมชน

³⁰Weedon, Chris, *Feminist Practice and Poststructuralist Theory*, (New York : Basil Blackwell, 1987), p. 32-34 อ้างถึงใน อภิญา เพื่อองฟูสกุล, *อัตลักษณ์*, หน้า 45-46.

³¹อภิญา เพื่อองฟูสกุล, *อัตลักษณ์*, หน้า 75,77.

มากนักเพราะมันหมายถึงการกดขี่ เช่นการกล่าวถึงการเสียสละเพื่อชาติ นักคิดแนวโพสต์โมเดิร์นจะถือว่าเป็น คำลวงของผู้มีอำนาจ ทั้งนี้ได้หมายความว่าชุมชนไม่มี แต่ในทัศนะของนักคิดแนวโพสต์โมเดิร์น หากจะมีชุมชน ก็เป็นชุมชนที่ไม่มีเอกภาพ มีแต่ความหลากหลาย³²

ปัจเจกชนแบบโพสต์โมเดิร์นไม่มีอัตลักษณ์ที่แน่นอน ไม่มีความสำนึกในตน ไม่ยอมรับใน เกณฑ์หรือบรรทัดฐานใดๆ ที่จะใช้ในการตัดสินคุณค่าว่าอะไรคือสิ่งที่ดี งาม และจริง พวกเขามีทรรศนะทาง การเมืองเป็นของตัวเอง เป็นอิสระจากโครงการต่อสู้ทางการเมืองแบบองค์กรรวมทุกรูปแบบ แต่อาจเข้าร่วมการ เคลื่อนไหวทางสังคมได้เป็นครั้งคราว โดยบางครั้งพวกเขาอาจเข้าร่วมการเคลื่อนไหวที่หลากหลายและขัดแย้ง กันเองก็ได้ พวกเขาจะไม่รู้สึกลำบากใจกับความเป็นจริงที่มีหลากหลาย (multiple realities) แม้ว่ามันจะขัดแย้ง กันเองก็ตาม อัตลักษณ์ของพวกเขาเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นเหมือนบุคลิกย่อยๆ ที่มาปะติดปะต่อ เข้าด้วยกัน ผลก็คือมันจะนำไปสู่การคิดและวิพากษ์ตัวเองอย่างหนัก ซบถากถาง กระด้างเย็นชา หมกมุ่นกับ ตัวเอง สุขนิยม เชื้อยชา และต่อต้านปัญญาชน³³

วัฒนธรรมการบริโภคในสังคมยุคโพสต์โมเดิร์น

พื้นฐานของระบบการผลิตในยุคโมเดิร์น (ระบบทุนนิยม) อยู่ที่ทุน ที่ดิน แรงงาน ผู้ประกอบการ ซึ่งความก้าวหน้าของระบบการผลิตแบบสมัยใหม่นี้จะได้มาจากการสะสมทุนและการแสวงหา กำไรสูงสุด³⁴

Zigmunt Bauman อธิบายว่าในยุคโพสต์โมเดิร์นเกิดการเปลี่ยนแปลงจากสังคมทุนนิยม ที่มีจุดศูนย์กลางอยู่ที่การผลิตมาเป็นการบริโภค ส่งผลให้กลไกการควบคุมทางสังคมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การควบคุมด้วยอำนาจหรือการกดขี่ลดความสำคัญลง นั่นคือ แรงงานที่เคยเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบ ทุนนิยมในยุคโมเดิร์นไม่ใช่สิ่งที่สำคัญที่สุดอีกต่อไป ตรงข้าม มวลชนซึ่งเป็นผู้บริโภคกลับเพิ่มความสำคัญขึ้น การควบคุมเปลี่ยนจากการกดขี่มาเป็นการล่อลวง (seduction) ทำให้สิทธิอำนาจและความชอบธรรมที่สถาบัน การปกครอง รวมทั้งสถาบันที่ผลิตความรู้พยายามสร้างขึ้น ไม่สำคัญเท่ากับการปลดปล่อยให้มีความแตกต่าง หลากหลาย นอกจากนี้ จริยธรรมแบบโปรแตสแตนท์ที่เน้นการทำงานหนัก และอดเปรี้ยวไว้กินหวานเพื่อ หวังความสำเร็จในระยะยาวกลายเป็นค่านิยมที่ล้าสมัย ขณะที่แนวคิดสุขนิยมที่เชื่อว่าความสุขคือความดีสูงสุด (hedonistic) กลับเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับทุนนิยมที่ผลิตซ้ำตัวเองด้วยกลไกการบริโภค³⁵

³²Rosenau, Pauline Marie. Postmodernism and the Social Science : *Insights, Inroads and Intrusion*. Princeton, (New Jersey : Princeton University Press, 1992) อ้างถึงใน จันทน์ เจริญศรี, *โพสต์โมเดิร์นและสังคมวิทยา*, หน้า 50.

³³จันทน์ เจริญศรี, *โพสต์โมเดิร์นและสังคมวิทยา*, หน้า 50.

³⁴ศศิญา วิจิตรจามรี, "ยุคหลังสมัยใหม่กับวัฒนธรรมผู้บริโภค," *นิเทศสยามปริทัศน์* 2 (ธันวาคม 2543):

³⁵จันทน์ เจริญศรี, *โพสต์โมเดิร์นและสังคมวิทยา*, หน้า 24-25.

ในยุคโพสต์โมเดิร์น นิยามของสินค้าที่เดิมที่เป็น economic goods คือสินค้าที่จำเป็นต่อชีวิต และมีคุณค่าทางการใช้สอย (use-value) เริ่มเปลี่ยนไป ปัจจุบันสินค้ากลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม หรือ cultural goods ความสำคัญของสินค้าอยู่บนพื้นฐานของความเป็นสัญลักษณ์ การเป็นตัวแทนของความหมายบางอย่าง ขณะที่การผลิตสินค้าก็เปลี่ยนจากการผลิตแบบมวลชนมาเป็นการผลิตที่แยกย่อยตามความแตกต่างของกลุ่มเป้าหมายทางการตลาด ผู้ผลิตไม่เพียงแต่ผลิตสินค้าเพื่อให้เกิดการบริโภค แต่ยังต้องสร้างภาพหรือเอกลักษณ์ของสินค้าเพื่อให้ได้กลุ่มผู้บริโภคที่ชัดเจน ส่วนผู้บริโภคซึ่งมีจินตนาการ ความคิดฝัน และความต้องการยกระดับรสนิยม ก็มีหน้าที่เลือกภาพที่ดูดีสำหรับตัวเอง การใช้สินค้าในวัฒนธรรมผู้บริโภคไม่ได้เป็นแค่การใช้สอยอย่างเดียวแต่มีบทบาทในการเป็นผู้สื่อสารถึงความหมายต่างๆ ด้วย Baudrillard อธิบายว่าคุณค่าทางการใช้สอยของสินค้าได้ถูกทำลายลงจากการครอบงำของคุณค่าทางการแลกเปลี่ยน (exchange-value) ภายใต้ระบบทุนนิยม ทำให้สินค้ากลายเป็นสัญลักษณ์ และการบริโภคจึงไม่ได้เป็นการบริโภคคุณค่าทางการใช้สอย แต่เป็นการบริโภคสัญลักษณ์ ปัจจุบันบุคคลในวัฒนธรรมผู้บริโภคตระหนักดีว่าข้าวของ เครื่องใช้ ไม่ว่าจะเสื้อผ้า เพอร์เนเจอร์ เครื่องประดับ รถยนต์ รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ของเขาได้ถูกอ่านความหมาย และสะท้อนถึงรูปแบบการใช้ชีวิต (lifestyle) รวมทั้งลักษณะเฉพาะตัวทางด้านรสนิยม ความเป็นปัจเจกและการแสดงออกถึงความเป็นตัวเอง รูปแบบการใช้ชีวิตลักษณะนี้ไม่จำกัดเฉพาะวัยรุ่นหรือผู้มีเงินเท่านั้น แต่ทุกคนไม่ว่าจะเป็นกลุ่มอายุหรือกลุ่มชนชั้นใดก็มีโอกาสในการแสดงภาพลักษณ์ของตน สังคมผู้บริโภคจึงเป็นสังคมที่ผู้คน เรียกร้องถึงความสัมพันธ์ทางสังคมและประสบการณ์ใหม่ คนทำงานหนักเพื่อจะได้สนุกสันทนาการประสบการณ์และได้แสดงออกอย่างคุ้มค่า³⁶

Baudrillard อธิบายว่า ยุคโพสต์โมเดิร์นเต็มไปด้วยสัญลักษณ์อันคดเคี้ยว เป็นสัญลักษณ์ที่ปราศจากความหมาย สัญลักษณ์ทุกอย่างเกิดจากการนำสิ่งเดิมๆ มาผสมผสานกันหรือดัดแปลง ไม่มีการสร้างสิ่งแปลกใหม่ การแตกตัวแพร่หลาย (explosion) ในยุคโมเดิร์นเลือนหายไป และเกิดการยุบตัว (implosion) ขึ้นเนื่องจากการขยายตัวจนเกินขอบเขตของสัญลักษณ์ กระบวนการจำแนกแตกต่าง (differentiation) ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในยุคโมเดิร์น กลับกลายเป็นกระบวนการลดการจำแนกแตกต่าง (de-differentiation) ในยุคโพสต์โมเดิร์น อารมณ์ของยุคโพสต์โมเดิร์นสำหรับ Baudrillard คือความสลดใจ ความวิงเวียน ความเฉื่อยชา กับข่าวสารที่ตกตื้นเกินขอบเขต ความน่าหัวเราะ การถวิลหาอดีต และความสิ้นหวัง³⁷

ในขณะที่ด้านหนึ่ง ผู้คนในยุคโพสต์โมเดิร์นมีลักษณะของการไม่ยอมรับในเกณฑ์หรือกรอบบรรทัดฐานที่มีมาในอดีต และอีกด้านก็มีอารมณ์ของการโหยหาอดีต ซึ่งอาจมองว่าเป็นสองลักษณะที่ขัดแย้งกันอย่างสิ้นเชิง หากแต่เมื่อพิจารณาแล้ว การไม่ยอมรับในเกณฑ์หรือกรอบบรรทัดฐานนั้น มีที่มาจากปฏิเสธทุกสิ่งทุกอย่างที่วางอยู่บนโครงเรื่องแบบ grand narrative หรือ meta-narratives ซึ่งยึดครองพื้นที่เรื่องเล่าอยู่ในวรรณกรรมสมัยใหม่ ในขณะที่อารมณ์ของการโหยหาอดีตนั้นเป็นการย้อนคิดกลับไปหาอดีตอย่างไม่มีหลักเกณฑ์ใดๆ ดังจะได้อธิบายรายละเอียดในเรื่องการโหยหาอดีต และวรรณกรรมแบบโพสต์โมเดิร์นต่อไป

³⁶ ศศิญา วิจิตรจามรี, "ยุคหลังสมัยใหม่กับวัฒนธรรมผู้บริโภค" *นิเทศสยามปริทัศน์* 2: 40,43.

³⁷ จันทนี เจริญศรี, *โพสต์โมเดิร์นและสังคมวิทยา*, หน้า 30.

งานวิจัยเรื่อง "นิตยสาร a day กับภาพสะท้อนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น" ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ในแนวคิดโพสต์โมเดิร์น ปัจเจกชนแบบโพสต์โมเดิร์น และวัฒนธรรมการบริโภค ในสังคมยุคโพสต์โมเดิร์นข้างต้น มาสร้างนิยามศัพท์ของ "กลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น" ในตอนท้ายของบทที่ 1 (หน้า 4-5) เพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์วิถีชีวิตของผู้่านิตยสาร a day ว่าเนื้อหาและรูปแบบของนิตยสาร a day สะท้อนถึงลักษณะวิถีชีวิต (lifestyle) ของผู้อ่านอย่างไร

การโหยหาอดีต

การโหยหาหรือการถวิลหาอดีต (nostalgia) เป็นวิธีมองโลกหรือวิธีการให้ความหมายแก่ประสบการณ์ชีวิตมนุษย์อย่างหนึ่ง โดยเน้นความสำคัญของจินตนาการและอารมณ์ความรู้สึกของผู้คนใน "ปัจจุบันขณะ" ที่มีต่ออดีตที่ผ่านพ้นไปแล้ว³⁸

Fredric Jameson อธิบายว่ารูปแบบหรือวิธีการรับรู้เพื่อโหยหาอดีต (nostalgia mode of reception) ดังเช่นที่ปรากฏในภาพยนตร์ย้อนยุคไม่ได้มีความหมายเพียงแค่การย้อนเวลากลับไปอดีตอันไกลโพ้นในแง่ของสุนทรียภาพทางอารมณ์เท่านั้น หากยังเป็นรูปแบบของการรับรู้ความจริงอย่างหนึ่งที่ช่วยให้เรา "ได้คิดใคร่ครวญหรือทำความเข้าใจอดีตที่หายไปแล้ว แต่กำลังถูกนำกลับมาพิจารณาใหม่ในนามของกฎเหล็กแห่งการเปลี่ยนแปลงสมัยของแฟชั่นและอุดมการณ์ของรุ่นอายุ generation"³⁹

William Kelly⁴⁰ ให้ความหมายของการโหยหาอย่างกระชับ ว่าเป็นการจินตนาการถึงโลกที่เราได้สูญเสียไปแล้ว โลกที่เราในฐานะปัจเจกบุคคลและสมาชิกของหน่วยทางสังคมวัฒนธรรมต่างก็เคยมีประสบการณ์ร่วมกันมาในอดีต โลกที่เคยเป็นจริงในอดีต ตอนนี้เหลือไว้เพียงความทรงจำและประสบการณ์ที่เราได้ระลึกถึง เราสามารถติดต่อกับโลกที่วานี้ได้ก็ต่อเมื่อเราอาศัยช่องทางที่เรียกว่าจินตนาการ ซึ่งถูกหล่อหลอมมาโดยประสบการณ์ชีวิตและประสบการณ์ทางวัฒนธรรม ที่สำคัญ เราสามารถสัมผัสหรือจับต้องมองเห็นโลกที่เราสูญเสียมันไปแล้วนั้นได้อีกครั้งถ้าหากเราสามารถสร้างภาพตัวแทนโดยการผลิตซ้ำหรือฉายซ้ำจาก และด้วยความทรงจำ ด้วยการย้อนกลับไปจำลองประสบการณ์ในอดีตขึ้นมาใหม่อีกครั้ง

เป็นความจริงที่ว่าคนเราและสังคมมนุษย์ทั่วไปมักจะคิดคำนึง มองเห็น และจินตนาการถึงประสบการณ์ชีวิตในลักษณะของการมอยย้อนอดีต นับได้ว่าการโหยหาอดีตเป็นส่วนสำคัญในโครงสร้างบุคลิกภาพของมนุษย์แต่ละคน เช่นเดียวกับสังคมซึ่งเป็นภาพสะท้อนในระดับองค์รวม ผู้คนและสังคมต่างก็

³⁸พัฒนา กิติอาษา, บรรณาธิการ, *มานุษยวิทยากับการศึกษาปรากฏการณ์โหยหาอดีตในสังคมไทยร่วมสมัย*, (กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2546), หน้า 3.

³⁹Fredric Jameson, *Postmodernism, or the Cultural Logic of Late Capitalism*, (Durham : Duke University Press, 1991), p. 19 อ้างถึงใน เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

⁴⁰W. Kelly, "Rationalization and Nostalgia : Cultural Dynamics of New Middle-Class Japan," *American Ethnologist* 13, 4 (November 1986): 616 อ้างถึงใน เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

โหยหาหรือย้อนเวลากลับไปหาอดีต เพราะอดีตมีเสน่ห์และมีพลังอย่างมหาศาลต่อความรู้สึกและจินตนาการ ดูเหมือนว่าทุกคนใช้ช่องทางจินตนาการและช่องทางวัฒนธรรมในการแสดงปฏิกิริยาตอบโต้ขีดจำกัดของสถานที่และกาลเวลาของโลกในความเป็นจริง ทั้งนี้เพราะไม่มีใครย้อนเวลากลับไปสู่โลกของอดีตได้ในทางกายภาพ ดังนั้น การโหยหาหรือถวิลหาในรูปแบบต่างๆ จึงเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถกระทำได้และมักกระทำอยู่เสมอ จนกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของปัจเจกบุคคลและวิถีวัฒนธรรมของสังคมโดยทั่วไป⁴¹

Matt K. Matsuda⁴² ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับอาการถวิลหาอดีตในระดับสังคมโดยอ้างถึงข้อเขียนเรื่อง *De la nostalgie* ของ Raoul de la Grasserie (1911) ว่าจริงๆ แล้วการโหยหาอดีตของมนุษย์เป็นพื้นที่ของความทรงจำที่มนุษย์หลงใหลอย่างเจ็บปวดรวดร้าวที่จะกลับไปเยือน และเป็นสัญชาตญาณเกี่ยวกับทิศทางอย่างหนึ่งของมนุษย์ สัญชาตญาณดังกล่าวเป็นคนละอย่างกับการย้ายถิ่นตามฤดูของสัตว์โลกหรือการเดินทางไกลเพื่อความอยู่รอดของฝูงสัตว์ แต่เป็นสัญชาตญาณที่เกิดจากความผันผวนวุ่นวายทางเศรษฐกิจ การเมือง และความขัดแย้งของช่วงเวลาที่แตกต่างกันในหน้าประวัติศาสตร์ นอกจากนี้การถวิลหาอดีตยังมีผลล้าลึกต่อผู้คนที่มองเห็นว่าหนทางในอนาคตได้สิ้นสุดลงแล้วต่อหน้าต่อตาเขา หรือคนที่มองเห็นแต่ความเจริญก้าวหน้าเกิดขึ้นกับคนอื่นโดยไม่เกิดขึ้นกับชนชั้นของตนเองเลย การโหยหาอดีตเป็นส่วนสำคัญของสังคมที่ถูกถอนรากถอนโคน หรือกลุ่มคนที่ไม่มีที่อยู่ที่ยืนของตนเองแม้ในปัจจุบันขณะ กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือคนไร้ราก คนพลัดถิ่น ผู้อพยพพลัดถิ่น หรือผู้คนที่ต้องพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอนของตนเองไม่ว่าจะเป็นเพราะเหตุใดก็ตาม จะมีแนวโน้มที่จะเป็นกลุ่มคนที่ยึดติดหรือให้ความสำคัญกับวิถีคิด หรือวิถีการมองโลกแบบถวิลหาอดีตมากเป็นพิเศษ

อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าสังเกตว่าการถวิลหาอดีตทั้งหลายนั้นเมื่อพิจารณาอย่างละเอียดแล้วมักจะลงเอยด้วย "การปฏิเสธอดีตในรูปแบบหนึ่ง จุดเน้นหนักมักจะอยู่ที่การเก็บรักษาอดีตมากกว่าการรู้พื้นเน้นการนำอดีตกลับมาเหมือนอย่างที่ยังเคยเป็น รวากับว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้นเลยในช่วงเวลาระหว่างกลาง" นี่คือน่าสนใจที่สุดของบรรดาจักรกรรมหรือปรากฏการณ์สังคมที่ให้ความสำคัญกับการโหยหาอดีต เราหลงอดีตหรือชื่นชมอดีตมากจนหลงทาง บางครั้งก็ลืมไปว่าสิ่งสำคัญที่สุดคือการเรียนรู้ว่าอดีตมีอิทธิพลอย่างไรต่อปัจจุบัน บทเรียนที่ควรจะเรียนรู้จากอดีตคืออะไร ในที่สุดอันตรรกะของการโหยหาอดีตที่แท้จริงก็คือเราไม่เข้าใจอะไรสักอย่างเลยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอดีตและปัจจุบัน เรา รู้จักหรือเข้าใจความเชื่อมโยงของอดีตและปัจจุบันได้เพียงครึ่งๆ กลางๆ⁴³

⁴¹พัฒนา กิติอาษา, บรรณารักษ์, *มานุษยวิทยากับการศึกษาปรากฏการณ์โหยหาอดีตในสังคมไทยร่วมสมัย*, หน้า 6.

⁴²Matt K. Matsuda, *The Memory of the Modern*, (New York : Oxford University Press, 1996), p. 46 อ้างถึงใน เรื่องเดียวกัน, หน้า 9-10.

⁴³W. Kelly, "Rationalization and Nostalgia : Cultural Dynamics of New Middle-Class Japan," *American Ethnologist* 13, 4(November 1986): 614 อ้างถึงใน เรื่องเดียวกัน, หน้า 8-9.

จากการศึกษาในเบื้องต้น พบว่าเนื้อหาของนิยายสาร a day นั้นแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ idea, somebody และ nostalgia ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดเกี่ยวกับการโหยหาอดีตซึ่งเป็นลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของโพสต์โมเดิร์นมาเพื่อสร้างความเข้าใจถึงมูลเหตุของปรากฏการณ์โหยหาอดีต และจะได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาและรูปแบบของนิยายสาร a day โดยละเอียดเพื่อหาลักษณะของปรากฏการณ์ดังกล่าว นอกจากนี้จะศึกษาถึงรูปแบบของการโหยหาอดีตของกลุ่มผู้อ่านนิยายสาร a day ด้วย

วรรณกรรมแบบโพสต์โมเดิร์น

โพสต์โมเดิร์นในความหมายทางวรรณคดี คือการปฏิเสธความแน่นอนตายตัวของตัวบท (text) ไม่ว่าในเรื่องใด นอกจากนั้นก็ได้แก่การไม่ยอมให้ผู้เขียนมีความสำคัญเหนือผู้ตีความ และไม่ยอมรับหลักเกณฑ์การจัดประเภทของวรรณกรรมที่ให้เอกสิทธิ์แก่นักเขียนที่เป็นผลงานสำคัญเหนือหนังสือประเภทการ์ตูน⁴⁴

แนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์นให้อำนาจตกอยู่กับผู้อ่าน นักเขียนหรือประพันธ์กรไม่ใช่ผู้ให้คำตอบทั้งหมดอีกแล้ว งานเขียนและตัวบทจะมีชีวิตในตัวเอง เป็นอิสระไม่ขึ้นกับเจตนารมณ์ของนักเขียนอีกต่อไป ความเป็นต้นฉบับจึงหายไป ไม่มีอะไรเป็นผลงานของนักเขียน ทุกอย่างเป็นแบบคัดลอก ตัดปะะ ล้อเลียน นักเขียนให้กำเนิดมันได้แต่ควบคุมไม่ได้ นั่นคือที่มาของแนวคิดที่ว่าประพันธ์กรตายแล้ว⁴⁵

แนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์นถือว่าความหมายไม่ได้เกิดตอนเขียน แต่เกิดในขณะที่มันถูกอ่าน ฉะนั้นทุกตัวบทจึงมีหลายความหมายขึ้นกับผู้อ่าน ซึ่งตรงข้ามกับแนวคิดแบบสมัยใหม่ที่มองว่าผู้อ่านไม่สำคัญ ยิ่งไปกว่านั้น นักคิดแนวนี้ยังถือว่าไม่มีความหมายใด จากการตีความของผู้อ่านคนใด อยู่ในสถานะที่เหนือกว่าความหมายอื่นๆ⁴⁶

ในการแต่งวรรณกรรม แนวคิดโพสต์โมเดิร์นปฏิเสธรากฐานความคิด ความเชื่อและประสบการณ์ หรือแนวคิดแบบสัจนิยมที่นิยมกันในยุคสมัยใหม่ วรรณกรรมในยุคนี้จึงเป็นวรรณกรรมที่แหวกออกไปจากรากฐานดั้งเดิมของวัฒนธรรมและศิลปะตะวันตกในยุคคลาสสิกที่มักยึดติดกับสถาบันสำคัญต่างๆ เช่น ศาสนา ประเพณี จริยธรรม เน้นขนบนิยมในการแต่งวรรณกรรม ให้ความสำคัญกับศิลปะการใช้ภาษามีรูปแบบการแต่งที่เคร่งครัด เมื่อเกิดวิกฤตศรัทธาของมนุษยชาติหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 นักเขียนยุคสมัยใหม่ก็เลิกยึดมั่นกับภาษาและท่วงทำนองการเขียน เลิกยกย่องวรรณคดีคลาสสิกดั้งเดิม และปฏิวัติรูปแบบการแต่งวรรณกรรม เช่น เลิกความต่อเนื่องของลำดับการเล่าเรื่อง สร้างวิธีการแต่งโดยใช้สัญลักษณ์ ในด้านภาษา มีการ

⁴⁴ธีระ นุชเปี่ยม, (แปล) *POST-MODERNISM ในประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์*, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2536) อ้างถึงใน สมโภชน์ ศรีวรรณ, "ศิลปะหลังสมัยใหม่กับวิถีชีวิต สหสวรรษใหม่," *วารสารปริชาต* 2 (ตุลาคม 2545-มีนาคม 2546): 23.

⁴⁵ณัฐกานต์ ลิ้มสถาพร, *Postmodern ดีกว่าแบรนต์ ชับซ้อนกว่าโฆษณา*, หน้า 64.

⁴⁶จันทน์ เจริญศรี, *โพสต์โมเดิร์นและสังคมวิทยา*, หน้า 44.

ปฏวัตติการเรียบเรียงภาษาใหม่ เช่น การใช้กระแสสำนึก คำพูดในใจตัวละคร ซึ่งทำให้ภาษาไม่จำเป็นต้องเป็นระบบระเบียบแต่ยังคงมีกรอบสร้างที่ยึดการสัมพันธ์กับความเป็นจริง ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พิษสงคราม สั่นคลอนความเชื่อถือ ความศรัทธาในความจริงแท้ (Truth) หดไป มนุษย์ไม่มีสิ่งยึดเหนี่ยวที่มั่นใจ แนวคิดใหม่ในยุคโพสต์โมเดิร์นจึงเป็นแนวคิดที่ไม่เชื่อในความจริงแท้ ไม่เชื่อในความยิ่งใหญ่ของสัจนิยมเช่นในยุคสมัยใหม่⁴⁷

งานเขียนส่วนใหญ่ที่เขียนกันในยุคสมัยใหม่นั้น วางอยู่บนโครงเรื่องแบบ grand narrative กล่าวคือ โครงเรื่องดังกล่าวนั้นจะวางอยู่บนคู่ขัดแย้ง หรือคู่ตรงข้ามหลัก (binary opposition) เช่น ดี-ชั่ว ดำ-ขาว เหตุผล-ไร้เหตุผล ความจริง-ความลวง หญิง-ชาย ร่างกาย-จิตใจ หรือพวกเรา-พวกเขา เป็นต้น โครงเรื่องเช่นนี้ทำให้เรื่องที่น่าเสนอออกมานั้นค่อนข้างตายตัว ด้วยเหตุนี้ นักคิดนักปรัชญาในกลุ่มโพสต์โมเดิร์นจึงได้ปฏิเสธโครงเรื่องในลักษณะดังกล่าว เพราะไม่เปิดพื้นที่ให้แก่มุมมองที่แตกต่างออกไป⁴⁸

นักเขียนที่ได้รับอิทธิพลจากนักปรัชญาในยุคโพสต์โมเดิร์นจึงนำเสนอเรื่องราวที่เรียกว่าเป็น mini-narratives คือ เรื่องราวที่ดูไม่สลักสำคัญ เรื่องที่ดูไม่มีเหตุผล เรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่ดูเหมือนไม่มีความหมายอะไร ซึ่งการเล่าเรื่องแบบ mini-narratives นี้ไม่ได้สนใจกับความหมายอะไรมากไปกว่าการทำลายโครงเรื่องแบบ grand narrative ที่ยึดครองพื้นที่เรื่องเล่าอยู่ในวรรณกรรม⁴⁹

ปรัชญาโพสต์โมเดิร์นนั้นพยายามชี้ให้เห็นว่าภาษาที่เราใช้มีความลวงอยู่มาก ภาษาไม่ได้เป็นภาพแทนโลกแห่งความเป็นจริงเหมือนกับที่นักปรัชญาในยุคสมัยใหม่เชื่อกันแต่ภาษามีระบบของมันเอง โดยที่มิได้อิงอยู่กับโลกแห่งความเป็นจริงแต่อย่างใด แนวคิดนี้มีรากฐานมาจาก เฟอร์ดินาน เดอ โซสซูร์ นักปรัชญาภาษาชาวสวิสเซอร์แลนด์ โดยโซสซูร์ได้ชี้ให้เห็นว่าภาษานั้นมีโครงสร้างการทำงานของมันเอง ซึ่งอยู่ในรูปของความสัมพันธ์ภายในระบบเดียวกัน คือโครงสร้างทางภาษา (Structural Linguistics) แนวคิดนี้ได้แพร่หลายไปในกลุ่มนักคิดโพสต์โมเดิร์นในเวลาต่อมา⁵⁰

อิทธิพลของแนวคิดยุคโพสต์โมเดิร์น ทำให้นักเขียนใช้วิธีคิดที่ต่างไปจากยุคก่อน เช่น ตั้งคำถามท้าทายความจริงแท้ ทำให้ตั้งข้อสังเกตว่าความจริงแท้ที่เคยเชื่อกันด้วยเหตุและผลตลอดมาอาจเป็นเพียงวาทกรรมหนึ่งซึ่งไม่ได้มีเพียงคำตอบเดียว การให้ความสำคัญกับตัวตนของมนุษย์ ตั้งคำถามในเชิงปรัชญาที่นักวิทยาศาสตร์และนักปรัชญายังไม่สามารถตอบได้ชัดเจน การให้ความสนใจกับเรื่องเฉพาะตัว เรื่องแยกย่อย

⁴⁷ ยุธจักร บุญสนิท, "ภาวะสังคมหลังสมัยใหม่," *วารสารปริทัศน์* 2: 19.

⁴⁸ สุรายุทธ์ ธรรมโชติ, "ความน่าจะเป็นโพสต์โมเดิร์นของความน่าจะเป็น," ใน *25 ปีซีไรต์ : รวมบทวิจารณ์คัดสรร*, (กรุงเทพฯ : สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย, 2547), หน้า 676-677.

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน.

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 689.

เป็นส่วนเล็กน้อย วิธีชีวิตย่อยที่ดูเหมือนจะไม่ใช่สาระ ทั้งยังพยายามรื้อขนบเดิมของการเขียนเรื่องสั้น สร้างกลวิธีการเขียนในรูปแบบต่างๆ มากมาย⁵¹

วรรณกรรมในยุคโพสต์โมเดิร์นไม่ยึดถือรากฐานทางภาษาและวรรณคดีใดๆ ที่เคยยึดถือกันมา เห็นว่าวรรณกรรมเป็นเพียงเครื่องมือของผู้เล่าเรื่อง ไม่มีวรรณกรรมชิ้นใดดีกว่า สำคัญกว่าหรือสูงกว่าอีกชิ้นหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็ยวรรณกรรมของชนชาติใด ไม่จำเป็นจะต้องเป็นวรรณคดีของยุโรปและอเมริกาเท่านั้นที่ยึดถือได้ว่าเป็นวรรณกรรมคลาสสิกหรืองานระดับโลก ความสำคัญของวรรณกรรมอยู่ที่การตีความ ไม่มีการผูกมัด ไม่ยึดถือหลักเกณฑ์ใดเป็นสรณะ ทั้งนี้กินความครอบคลุมทั้งการใช้ภาษา การสร้างเรื่อง เทคนิคการแต่งแหวกจากกฎเกณฑ์ กรอบกำหนดแบบดั้งเดิม ตัวละครในเรื่องอาจจะเงยหน้าออกจากกระดาษ พูดคุยกับผู้แต่งที่กำลังพิมพ์ดีดอยู่ก็ได้ เช่น การแต่งโดยให้ผู้เล่าเรื่องสอดแทรกเข้ามาในเรื่องเล่า แสดงความคิดเห็นหรือไม่พอใจเรื่องที่ตนเล่า และอาจเล่าไม่จบ เพราะผู้เล่าเรื่องเกิดเบื่อเรื่องที่จะเล่า เรื่องเล่าที่มีเนื้อหาว่าด้วยตัวมันเองเช่นนี้เรียกว่า เมตาฟิสิกชัน เพื่อย้ำเตือนว่าเป็นเพียงเรื่องที่แต่งขึ้น หรือการใช้วิธีดึงเอาตัวบทจากงานชิ้นต่างๆ มาอ้างอิงคละเคล้ากันไปเพื่อจะแสดงว่าวรรณกรรมสัมพันธ์กันเองมากกว่าจะสัมพันธ์กับโลกของความเป็นจริง⁵²

เมตาฟิสิกชันเป็นเรื่องแต่งที่มีลักษณะการเล่าเรื่องซ้อนกัน เนื้อหาของเรื่องที่เล่า ที่แท้ก็คือกระบวนการแต่งเรื่องเรื่องนั่นเอง หรืออาจเปรียบเทียบกับภาพยนตร์ได้ว่าเป็นการแสดง "เบื้องหลังการถ่ายทำ" โดยปรกติแล้วเรื่องเล่าบันเทิงคดีมักจะพยายามทำให้ผู้อ่านเชื่อว่าเรื่องที่เล่านั้นเกิดขึ้นจริงๆ แต่เรื่องเล่าในลักษณะเมตาฟิสิกชันจะพยายามให้ผู้อ่านตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่ากำลังอ่านเรื่องของผู้แต่ง "ผูก" ขึ้น หาใช่เรื่องจริงไม่ จุดเด่นของเรื่องเล่าที่ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบนี้ คือกระตุ้นให้ผู้อ่านสำนึกในพลังอำนาจของความจริงและความลวง⁵³

เมตาฟิสิกชันคือการเล่าเรื่องโดยหันกลับมาล้อเลียน หรือตั้งคำถามกับเรื่องแต่ง เรื่องเล่าในวรรณกรรมสมัยใหม่นั้นมีความเชื่ออยู่อย่างหนึ่งว่า วรรณกรรมเป็นเสมือนภาพจำลองของโลกและชีวิต วรรณกรรมที่ดีคือวรรณกรรมที่สามารถถ่ายทอดความเป็นจริงออกมาในรูปของภาษา แต่สำหรับวรรณกรรมที่ 'ได้รับอิทธิพลจากปรัชญาโพสต์โมเดิร์นจะไม่เชื่อว่าวรรณกรรมสามารถถ่ายทอด 'ความจริง' ของโลกและชีวิต

⁵¹ ยุรฉัตร บุญสนิท, "เรื่องสั้นเขารอบซีไรต์ พ.ศ.2542 และ 2545 : ภาพสะท้อนความล้มเหลวหรือความจริงแท้ของวรรณกรรมยุคหลังสมัยใหม่," ใน 25 ปีซีไรต์ : รวมบทวิจารณ์คัดสรร, หน้า 117.

⁵² อีราวดี ไตลิ่งคะ, "เมื่อขนบเรื่องสั้นถูกทำลาย," มติชนสุดสัปดาห์ 1144 (22-28 กรกฎาคม 2545): 67-68. อ้างถึงใน ยุรฉัตร บุญสนิท, "ภาวะสังคมหลังสมัยใหม่," วารสารปริชาต 2: 19.

⁵³ รันฤทัย สัจจพันธุ์, "เมตาฟิสิกชันในงานเรื่องสั้นสมัยใหม่ของไทย," วารสารราชบัณฑิตยสถาน 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2545): 842.

ออกมาได้อย่างตรงไปตรงมา ดังนั้นสิ่งที่นักเขียนจะต้องทำให้ผู้อ่านได้ตระหนักก็คือ 'ความลวง' ของวรรณกรรม ซึ่งวิธีการที่นักเขียนนิยมใช้กันมากในปัจจุบันคือการเล่าเรื่องด้วยวิธีเขียนแบบเมตาฟิชั่นนั่นเอง⁵⁴

ธีรยุทธ บุญมี ได้วิเคราะห์วรรณกรรมในยุคนี้ไว้ว่า สังคมไทยปัจจุบันก้าวมาสู่สังคมสมัยใหม่ ยุคที่สอง และสังคมสมัยใหม่ตอนปลายหรือสังคมหลังสมัยใหม่ คนรุ่นใหม่ในยุคนี้ไม่สนใจสังคมใหญ่ พวกเขาอาจมีอุดมคติ แต่เป็นจุดแยกย่อย เช่น อนุรักษ์ช้าง นก ป่าบางผืน พวกเขาไม่สนใจสัญลักษณ์แบบนักเขียนรุ่นวิฤตสมัยใหม่ พวกเขาสนใจแต่สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่บ่งบอกถึงตัวตนของพวกเขา การต่อสู้ของพวกเขา ทำเพื่อสิทธิและวิถีชีวิตของแต่ละคนซึ่งก็แตกแยกย่อยเป็นส่วนเล็กส่วนน้อยเช่นกัน คนทั่วโลกเริ่มมีประสบการณ์ร่วมกัน เกิดวรรณกรรมแปลที่หลากหลายวัฒนธรรมแต่มีจุดร่วมเน้นประสบการณ์ชีวิตที่ชาดวัน ไม่มีสิ่งที่ศรัทธาได้ ไม่มีจุดหมาย ไร้ความมั่นคง วรรณกรรมและวัฒนธรรมก็สะท้อนการหมกมุ่นให้คุณค่าความหมายกับภาวะแยกย่อยชาดวันเหล่านี้ออกมา เช่น การหมกมุ่นกับการนอน คริว น้ำหนักตัว เพศ การกิน วิดีโอเกมของแต่ละบุคคล แต่นักประพันธ์รุ่นหลังก็ทำให้สิ่งเหล่านี้มีความงามทางศิลปะ น่าสนใจติดตาม⁵⁵

สำหรับวรรณกรรมไทย แนวคิดโพสต์โมเดิร์นเข้ามามีอิทธิพลต่อนักเขียนรุ่นใหม่อยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะวิธีการที่ปฏิเสธความแน่นอนของตัวบท และเชื่อว่าผู้เขียนมีความสำคัญน้อยกว่าผู้ตีความ วรรณกรรมไทยจึงมีวิธีการแต่งที่เล่นกับเทคนิควิธีหลายรูปแบบ เรื่องสั้นของนักเขียนรุ่นใหม่เริ่มมีแนวการเขียนที่เรียกว่าแนวทดลอง เช่นเรื่องสั้นของ วินทร์ เลียววาริณ ที่ให้ความสำคัญกับการออกแบบรูปทรงของการเขียนเรื่องสั้น เนื้อหาเป็นส่วนประกอบของรูปทรง หากไม่เข้าใจรูปทรงก็อาจเข้าใจเนื้อหาได้ไม่ทะลุปรุโปร่ง เรื่องสั้นของปราบดา หยุ่น ซึ่งใช้วิธีเขียนและระบบคิดต่างไปจากนักเขียนรุ่นก่อน เช่นการเสนอเรื่องสั้นแบบ mini-narratives คือแต่งเรื่องที่ไม่สลักสำคัญหรือไม่มีความหมายอะไร เช่น เรื่อง "คนนอนคม" หรือการเล่าเรื่องแบบเมตาฟิชั่น เช่นเรื่อง "เหตุการณ์กรรมซ้ำเล่า" ซึ่งเดินเรื่องโดยเป็นเรื่องของตัวละครที่กำลังเลือกซื้อหนังสือในร้านหนังสือแห่งหนึ่งรวมทั้งเป็นตัวละครที่อยู่ในเรื่องสั้นที่ตัวละครตัวนั้นเองกำลังเลือกซื้อเรื่องสั้น เหล่านี้ไม่ได้เดินตามขนบเดิมของการแต่งเรื่องสั้น เป็นเสมือนเรื่องสั้นปลายเปิดที่ไม่ได้ชี้้นำให้ต้องคิดได้แง่เดียว แสดงวิถีคิดที่แตกต่างจากการคิดโดยการนำไปสู่ความจริงแท้แบบเดิม⁵⁶

⁵⁴ ธีรยุทธ ธรรมโชโต, "ความน่าจะเป็นโพสต์โมเดิร์นของความน่าจะเป็น," ใน 25 ปีซีไรต์ : รวมบท

วิจารณ์คดีสรร, หน้า 678.

⁵⁵ ธีรยุทธ บุญมี, "มุมมองใหม่ประวัติศาสตร์วรรณกรรมไทย วรรณกรรมไทยกับกึ่งศตวรรษที่หายไป," มติชนสุดสัปดาห์ 1186 (9 พฤษภาคม 2546): 12. อ้างถึงใน ยุรฉัตร บุญสนธิ, "เรื่องสั้นเข้ารอบซีไรต์ พ.ศ.2542 และ 2545 : ภาพสะท้อนความล้มเหลวหรือความจริงแท้ของวรรณกรรมยุคหลังสมัยใหม่," ใน 25 ปีซีไรต์ : รวมบทวิจารณ์คดีสรร, หน้า 99-100.

⁵⁶ ยุรฉัตร บุญสนธิ, "ภาวะสังคมหลังสมัยใหม่," วารสารปริชาต 2: 20.

ศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์น

ศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์นเป็นศิลปะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสังคม เป็นความจริงที่จริงแท้สะท้อนภาพที่สัมพันธ์กับชีวิต แสดงความหลากหลายของชีวิตประจำวันโดยแก่นสาระอยู่ที่ผู้บริโภคผ่านสื่อวัสดุ และมีพื้นที่แสดงโดยทั่วไปในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ผู้คนมีส่วนร่วมไม่เว้นแม้กระทั่งบาทวิถี ศิลปะเป็นเรื่องธรรมดาที่ผู้คนเกี่ยวข้องและสัมผัสจากพื้นฐานของชุมชน ศิลปะไม่ใช่เครื่องประดับในพิพิธภัณฑ์ ห้องนิทรรศการ อาคารโรงแรมอย่างที่เห็นในสังคมสมัยใหม่⁵⁷

การปรากฏตัวของกลุ่มศิลปะและวรรณกรรมลัทธิดาดา (DADAISM) และกลุ่มป๊อปอาร์ต (POP ART) ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ที่สวนทางกับกลุ่มศิลปินสมัยใหม่ขณะนั้นซึ่งกำลังมุ่งมั่นสนองตอบอารมณ์นามธรรมส่วนตนบนกรอบผ้าใบแล้วไปใส่ในห้องนิทรรศการ นับเป็นความแตกต่างและท้าทายจนอาจกล่าวได้ว่า มีนัยสำคัญถึงความไร้แก่นสารของนามธรรมเช่นนั้น จิตรกรรมแบบนั้นตายไปแล้ว ศิลปินลัทธิดาดาแสดงทัศนคติทางวรรณกรรมและรูปแบบศิลปะด้วยสื่อวัสดุติดตั้งหลายลักษณะสะท้อนปัญหาสังคมโลก เยาะเย้ยถากถางสังคมต่อต้านสงคราม ต่อต้านความงามเชิงศิลปะในแบบที่ชื่นชมกันอยู่ ศิลปะลัทธิดาดาได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์นในเวลาต่อมา⁵⁸

ในช่วงปลายทศวรรษ 1950 ป๊อปอาร์ตได้แสดงบทบาทขึ้นในอังกฤษและอเมริกา นำเสนอผลงานศิลปะด้วยภาพวัตถุในชีวิตประจำวัน โดยใช้สื่อและวัตถุต่างๆ ที่ใครๆ อาจมองข้าม ศิลปินป๊อปอาร์ต เลือกรูปภาพจากวัฒนธรรมมวลชนผลิตที่ทันสมัย (popular mass culture) วัตถุ สิ่งพิมพ์ งานโฆษณา นิตยสาร ภาพยนตร์ บรรจุภัณฑ์ ตัวอักษร ตัวเลข ถูกนำมาแสดงออก ศิลปินติดตามสังคมที่แข่งขันในระบบทุนนิยมผ่านทางสื่อมวลชน และสื่อมวลชนที่เข้ามาครอบคลุมนชีวิตประจำวันก็สะท้อนปรากฏการณ์เหล่านั้นเป็นผลงานศิลปะ ผลงานป๊อปอาร์ตอาจมิใช่ความงามที่ศิลปินสร้างขึ้นโดยตรง แต่เป็นภาพจากภาพที่ปรากฏในสังคมทุนนิยมภาพที่เราคุ้นเคยและใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน ทุกสิ่งล้วนสวยงาม ศิลปะเป็นสิ่งธรรมดาสามัญที่ไม่ต้องเกรงกลัวทุกคนชื่นชมกับป๊อปอาร์ตโดยไม่ต้องแสวงหาความรู้หรือต้องอาศัยการศึกษาที่ซับซ้อน ทุกคนล้วนสัมผัสสื่อเหล่านี้ได้ ผลปรากฏว่าป๊อปอาร์ตได้รับการชื่นชมต้อนรับจากคนหนุ่มสาวรุ่นใหม่เป็นอย่างมาก ศิลปะได้กลายเป็นปรากฏการณ์ร่วมสมัยที่สดใส ไม่ใช่ลมหายใจที่เก่าคร่ำในพิพิธภัณฑ์อีกต่อไป⁵⁹

⁵⁷ สมโภชน์ ศรีวรรณ, "ศิลปะหลังสมัยใหม่กับวิถีชีวิตสหัสวรรษใหม่," *วารสารปริทัศน์* 2 (ตุลาคม 2545-มีนาคม 2546): 23-24.

⁵⁸ เรืองเดียวกัน, หน้า 23.

⁵⁹ วิรุณ ตั้งเจริญ, *ศิลปะหลังสมัยใหม่และวัฒนธรรม*, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545) อ้างถึงใน เรืองเดียวกัน.

ขณะที่รูปแบบทางศิลปะแนวสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับความก้าวหน้า (Avant-garde) และความแปลกใหม่ (novelty) พร้อมกับมีเนื้อหาที่เน้นถึงการตรวจสอบตัวเอง และตรวจสอบความเป็นจริง โดยเผยให้เห็นลักษณะที่ไม่แน่นอนของความจริง แต่ศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์นมีลักษณะที่อาจจะดูได้ดังนี้⁶⁰

1. พยายามที่จะลบล้างเส้นแบ่งระหว่างศิลปะกับชีวิตประจำวัน เช่นที่ปรากฏในผลงานของ แอนดี้ วอร์ฮอล ศิลปินที่มักถูกใช้เป็นต้นแบบของศิลปะแบบหลังสมัยใหม่ จากภาพเขียน The Campbell Soup Can ของเขา ซึ่ง จอห์น สตอร์รี่ วิจารณ์ว่าวอร์ฮอลได้ทำให้การไปจับจ่ายสินค้าในซูเปอร์มาร์เก็ตของคนทั่วไป กลายเป็นประสบการณ์ทางศิลปะด้วยการนำกระป๋องซุปลี่ห้อ Campbell ที่วางเรียงต่อกันบนชั้นขายของมา นำเสนอให้เป็นงานศิลปะ

2. ยกเลิกการแบ่งลำดับชั้นระหว่างศิลปะชั้นสูงกับศิลปะชาวบ้าน คือไม่จัดศิลปะแบบใดแบบหนึ่งเป็นชั้นสูง มองแต่เพียงว่ามันคือความแตกต่างที่เท่าเทียม

3. เน้นรูปแบบและลีลาที่หลากหลาย ผสมผสานหลายๆ รูปแบบเข้าด้วยกันเพื่อสร้างความรู้สึกประหลาดพิสดาร (eclectic) โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการผสมผสานลีลาทางศิลปะที่ดูแล้วไม่น่าจะเข้ากันได้

4. มีลักษณะเชิงละเล่น (playfulness) ล้อเลียนแบบไม่วิพากษ์ (blank parody) โดยการนำรูปแบบทางศิลปะในอดีตมาผสมผสานกันโดยไม่เน้นความลึกซึ้งทางความคิด (pastiche)

5. เลิกเชิดชูศิลปินว่ามีความริเริ่ม และเป็นอัจฉริยะ โดยมองว่าศิลปะเป็นเพียงสิ่งซ้ำซากที่วนเวียนอยู่กับการลอกเลียนแบบสิ่งเก่าๆ

Eco Umberto⁶¹ สมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับการทำซ้ำในงานศิลปะไว้ว่า การทำซ้ำ หมายถึง การทำบางสิ่งบางอย่างเป็นครั้งที่สอง หรือทำซ้ำแล้วซ้ำเล่า แบ่งออกเป็น

1. การทำซ้ำในลักษณะของการนำมาใหม่ (The Retake) หมายถึง การกลับมาใหม่ของลักษณะของเรื่องที่ประสบความสำเร็จมาก่อนแล้วเพื่อที่จะแสวงหาประโยชน์จากสิ่งนั้น การนำมาใหม่นี้ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจทางการค้า ไม่มีกฎกำหนดตายตัวว่าต้องนำมาใหม่ทั้งหมด หรือเพียงบางส่วน

⁶⁰จันทน์ เจริญศรี, *โพสต์โมเดิร์นและสังคมวิทยา*, หน้า 14-15.

⁶¹Eco, Umberto, "Innovation and Repetition : Between Modern and Post Modern Aesthetic," *DAEDELUS*, (October 1985) อ้างถึงใน นิโบล โควาพิทักษ์เทศ, "การวิเคราะห์เพลงไทยสมัยนิยมตามทฤษฎีของสุนทรียศาสตร์ยุคหลังสมัยใหม่" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), หน้า 15-16.

2. การทำซ้ำในลักษณะของการทำใหม่ (The Remake) การทำใหม่จะเป็นการบอกเล่าอีกครั้งหนึ่งของเรื่องที่ประสบความสำเร็จมาก่อน พบตัวอย่างได้จากงานประวัติศาสตร์ศิลปะและงานวรรณกรรมที่มีลักษณะการทำใหม่เทียม โดยจะอาศัยเทคนิคการเล่าเรื่องให้แตกต่างออกไปได้ทุกครั้ง ถ้าการทำใหม่มีลักษณะน่าสนใจก็สามารถหนีจากการทำซ้ำได้

3. การทำซ้ำในลักษณะของการทำเป็นชุด (The Series) หมายถึง การบอกเล่า เรื่องราวของตัวละครตัวหนึ่งต่อเนื่องกันหลายตอน แต่ละตอนจะมีตัวประกอบของเรื่องเปลี่ยนแปลงไป และเรื่องราวจะจบลงในแต่ละตอนด้วย

อัญชลี ชัยวรพร กล่าวถึงประเด็นการทำซ้ำว่า ลักษณะวัฒนธรรมในยุคโพสต์โมเดิร์นนั้นแตกต่างจากยุคโมเดิร์นตรงที่วัฒนธรรมโพสต์โมเดิร์นเป็นการใช้ประโยชน์หรือดัดแปลงจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว ขณะที่วัฒนธรรมโมเดิร์นคือวัฒนธรรมของความแตกต่างที่เป็นแบบฉบับของตนเอง⁶²

โดยสรุป คุณลักษณะของศิลปะในยุคโพสต์โมเดิร์นคือการยอมรับการทำซ้ำ ไม่สนใจต้นแบบหรืออัจฉริยะของผู้สร้างงาน ไม่มีพรมแดนระหว่างงานศิลปะกับชีวิตประจำวัน ไม่มีความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมชั้นสูงกับวัฒนธรรมมวลชน มีรูปแบบที่สับสนปนเปและเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้สร้างงาน มีการใช้รหัสที่ผสมผสานกันอย่างหลากหลายแต่มักจะจับอยู่เฉพาะพื้นผิวของวัฒนธรรมเท่านั้น บ่อยครั้งมีการรวมสิ่งที่แตกต่างกันเอาไว้ด้วยกันโดยปราศจากระเบียบและกฎของการร่วมกัน ปฏิเสธการเล่าเรื่องตามลำดับเวลา ไม่เคร่งครัดต่อรูปแบบกฎเกณฑ์ที่เคยปฏิบัติมา นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญอย่างมากกับเรื่องของอารมณ์และความรู้สึก⁶³

งานวิจัยเรื่อง "นิตยสาร a day กับภาพสะท้อนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น" ได้นำลักษณะของวรรณกรรมและศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์นข้างต้นมาวิเคราะห์ตัวนิตยสาร โดยสร้างเป็นตารางลงรหัส (coding sheet) เพื่อวิเคราะห์ลักษณะของโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาและรูปแบบของนิตยสาร ดังนี้

วรรณกรรมแบบโพสต์โมเดิร์น (ตารางลงรหัสสำหรับเนื้อหา) มีลักษณะดังต่อไปนี้

- มีการคัดลอก ตัดแปะ ล้อเลียน (*cut n' mix*)
- การสร้างเรื่อง เทคนิคการแต่งวรรณกรรมแตกต่างจากกรอบกำหนดแบบเดิม เช่นไม่เล่าเรื่องแบบเป็นเส้นตรงตามลำดับเวลา (*non-linear*), เป็นเรื่องเล่าที่มีเนื้อหาว่าด้วยตัวมันเอง (*metafiction*) หรือเป็นเรื่องสั้นที่ดูไม่สลักสำคัญหรือไม่มีความหมายอะไร (*mini-narratives*)

⁶² อัญชลี ชัยวรพร, "ไม่มีอะไรใหม่ในวัฒนธรรมโพสต์โมเดิร์น," *สารคดี* 184 (มิถุนายน 2543): 155.

⁶³ นิโบล โควาพิทักษ์เทศ, "การวิเคราะห์เพลงไทยสมัยนิยมตามทฤษฎีของสุนทรียศาสตร์ยุคหลังสมัยใหม่" หน้า 16.

- โหยหาอดีต (*nostalgia*)
- อื่นๆ เช่น การใช้ภาษา หรือเนื้อหาที่แสดงวิธีคิดที่แตกต่างจากเดิม เช่น การปฏิเสธสิ่งที่เชื่อว่าเป็นความจริงแท้ว่ามีเพียงข้อสรุปเดียว หรือวิธีการที่นำไปสู่ความจริงแท้แบบเดิม เป็นต้น

ศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์น (ตารางลงรหัสสำหรับปก) มีลักษณะดังต่อไปนี้

- ศิลปะเป็นเพียงสิ่งที่ข้าชากวนเวียนอยู่กับการลอกเลียนแบบสิ่งเก่าๆ (*ทำซ้ำ*)
- การผสมผสานรูปแบบและลีลาที่หลากหลายเข้าด้วยกันเพื่อสร้างความรู้สึกละเอียดพิสดาร (*eclectic*)
- ใช้ประโยชน์หรือดัดแปลงสิ่งที่มีอยู่แล้ว (*cut n' mix*)
- ให้คุณค่ากับการนำข่าวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันมาทำให้เป็นงานศิลปะ (*ศิลปะ+ชีวิต*)
- โหยหาอดีต (*nostalgia*)

3. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต

วัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในสังคม เพราะเป็นเครื่องกำนัลการที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรภายในบุคคล ตัวแปรทางด้านจิตที่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมในการจูงใจ การนึกเห็น ภาพพจน์ การเรียนรู้สิ่งต่างๆ รวมถึงทัศนคติ วัฒนธรรมมีผลต่อตัวแปรอื่นๆ เช่น บุคลิกภาพ วิธีการทางข่าวสาร และการสื่อสาร อาจกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมทำให้เกิดความแตกต่างกันระหว่างบุคคล และความคล้ายกันระหว่างบุคคลกลุ่มใดๆ ที่มีความสัมพันธ์อย่างสนิท พบปะพูดคุยอยู่เสมอๆ จนสร้างวัฒนธรรมของตนเพื่อเป็นสื่อกลางและเอกลักษณ์สำหรับกลุ่มขึ้น⁶⁴

วัฒนธรรมเป็นวิถีทางอันเป็นระบบที่มนุษย์สร้างขึ้น และรับเข้ามาเป็นสภาพของการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม⁶⁵

องค์ประกอบของวัฒนธรรม⁶⁶

1. สัญลักษณ์ (Symbols) หมายถึง สิ่งที่ใช้แทนสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อให้เกิดความหมายโดยเฉพาะ สิ่งที่เป็นนามธรรม ตัวอักษรและตัวเลขก็ถือว่าเป็นสัญลักษณ์ สัญลักษณ์จะช่วยให้เข้าใจคำพูดบางคำที่เป็นนามธรรมได้ สัญลักษณ์สามารถใช้แทนคำพูดและภาษาเขียนที่ยาวๆ ได้เป็นอย่างดี

2. ภาษา (Language) หมายถึง สิ่งที่มนุษย์ใช้สื่อสารระหว่างกันด้วยการพูดและการเขียน แต่ละสังคมจะมีภาษาพูดและภาษาเขียนแตกต่างกันออกไป หรือแม้กระทั่งคนในสังคมเดียวกัน เชื้อชาติเดียวกัน

⁶⁴ปริญญา ลักขิตานนท์, *จิตวิทยาและพฤติกรรมผู้บริโภค ฉบับมาตรฐาน*, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพฯ : ทิปโป่งพอยท์, 2544), หน้า 197-198.

⁶⁵ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, *การวิเคราะห์ผู้รับสาร*, (กรุงเทพฯ: โครงการตำรา ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542) หน้า 53.

⁶⁶"องค์ประกอบของวัฒนธรรม," [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.huso.buu.ac.th/cai/Sociology/225101/Lesson5/องค์ประกอบของวัฒนธรรม.htm>

ก็มีการใช้ภาษาที่แตกต่างกัน คนบางกลุ่มก็มีการสร้างภาษาขึ้นมาเอง มีการใช้และรู้ความหมายเฉพาะสมาชิกในกลุ่มเท่านั้น เช่น ภาษาของนักเรียนวิทยุสื่อสาร ภาษามือ เป็นต้น

3. ค่านิยม (Values) คือ ความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ในสังคมที่มีต่อพฤติกรรม การกระทำ และปรากฏการณ์ทางสังคมว่าสิ่งใดดี ไม่ดี เรื่องใดถูก ผิด และอะไรคือสิ่งที่พึงปรารถนา ไม่พึงปรารถนา ค่านิยมหลักๆ ของสังคมจะมีการถ่ายทอดทั้งในคนรุ่นเดียวกัน และต่างรุ่นกันโดยใช้ระบบสัญลักษณ์ นอกจากนี้จะเห็นค่านิยมของแต่ละสังคมจากพฤติกรรมและการกระทำของคนในสังคมแล้ว อาจเห็นค่านิยมของแต่ละสังคมที่สะท้อนออกมาในรูปของขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ วรรณกรรม การแสดง และสื่อต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมนั้น

4. บรรทัดฐาน (Norms) คือ กฎเกณฑ์หรือข้อกำหนดที่เป็นตัวบังคับหรือควบคุมความรู้สึก ความคิด และการกระทำของสมาชิกในสังคม ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 แบบ คือ

- บรรทัดฐานที่เป็นทางการ (Formal norms) คือ กฎเกณฑ์หรือข้อบังคับของสังคมที่มีการเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือประมวลไว้เป็นกฎหมาย มีข้อกำหนดหรือการลงโทษที่ชัดเจนสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตาม

- บรรทัดฐานที่ไม่เป็นทางการ (Informal norms) คือ กฎเกณฑ์หรือข้อบังคับของสังคมที่ไม่ได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่สมาชิกส่วนใหญ่ของสังคมจะเข้าใจหรือทราบกัน เป็นอย่างดี

นักวิชาการสื่อสารเชื่อว่าการถ่ายทอดวัฒนธรรมในโลกปัจจุบันนั้นต่างไปจากยุคก่อนๆ ที่ส่วนใหญ่ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่น โดยวัฒนธรรมในยุคปัจจุบันจะถ่ายทอดกันในแนวนอน (horizontal expansion) ด้วย เช่น จากชนกลุ่มหนึ่งไปยังชนอีกกลุ่มหนึ่ง จากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง หรือซีกโลกด้านหนึ่งไปยังอีกซีกโลกหนึ่ง ซึ่งตัวการที่ทำให้วัฒนธรรมถ่ายทอดไปได้อย่างรวดเร็วจนเห็นความเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจนภายในเวลาไม่นานก็คือสื่อมวลชนนั่นเอง⁶⁷

ในยุคที่การสื่อสารเริ่มพัฒนาจากการสื่อสารที่เห็นหน้าตากันมาเป็นการใช้สื่อเข้าช่วย เริ่มจากการมีหนังสือและหนังสือพิมพ์เกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อปลายศตวรรษที่ 17 ได้ทำให้การนำเสนอข่าวสารและศิลปวัฒนธรรมของแต่ละชนเผ่าหรือชนชาติขยายวงกว้างขวางได้รวดเร็วขึ้น เกิดการยอมรับในศิลปะและวัฒนธรรมข้ามชนเผ่ากันได้มากขึ้นเนื่องจากมีสื่อมวลชนช่วยในการแพร่ขยาย ในยุคของการสื่อสารแบบใหม่นี้ จึงได้เกิดลักษณะของวัฒนธรรมใหม่ขึ้น ซึ่งวัฒนธรรมใหม่นี้ก็ขยายตัวได้รวดเร็วพอๆ กับการพัฒนารูปแบบของสื่อมวลชน จากหนังสือ หนังสือพิมพ์ มาเป็นภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ ตลอดจนสื่อใหม่ๆ อีกมากมายหลายรูปแบบ ศิลปวัฒนธรรมใหม่ได้แก่⁶⁸

⁶⁷ ยุบล เบญจรงค์กิจ, *การวิเคราะห์ผู้รับสาร*, หน้า 53.

⁶⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 54.

1. ศิลปะประชานิยม (Popular art) เป็นศิลปะที่อยู่กึ่งกลางระหว่างศิลปะพื้นบ้านกับศิลปะชั้นสูง เป็นศิลปะที่นำมาใช้ในเชิงพาณิชย์และเผยแพร่จนเป็นที่นิยมของคนทั่วไป ศิลปะประชานิยมจะเน้นที่ตัวศิลปินและความสัมพันธ์ระหว่างศิลปินกับประชาชน ศิลปินจะเป็นผู้ที่มีรูปแบบเฉพาะในการสร้างประสบการณ์ร่วมกับประชาชน ก่อให้เกิดความผูกพันและสร้างสรรค์ผลงานเพื่อความพอใจของประชาชน

2. ศิลปะมวลชน (Mass art) เป็นศิลปะที่ได้พัฒนาขึ้นมาเพื่อเป้าหมายเชิงพาณิชย์อย่างแท้จริง เช่น ภาพพิมพ์ นวนิยาย แผ่นเสียง เทป ที่พยายามจะทำยอดขายให้ได้มากที่สุด เพื่อให้คนจำนวนมากเป็นลูกค้าให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เป็นพาณิชย์ศิลป์อย่างเต็มรูปแบบ คือผลิตในลักษณะของอุตสาหกรรมสำหรับตลาดมวลชนเพื่อสนองรสนิยมระดับกลางที่ใครๆ ก็ยอมรับได้

การแพร่ขยายของวัฒนธรรมผ่านทางสื่อมวลชนนี้ นับเป็นการทำให้ขอบเขตของศิลปะแต่ละรูปแบบไว้ขีดคั่นที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้คนอาจหลงใหลในศิลปะพื้นบ้านแต่ก็ชื่นชมในความงดงามประณีตของศิลปะชั้นสูง และพอใจที่จะปลดปล่อยอารมณ์ไปตามศิลปะประชานิยมในขณะเดียวกัน เนื่องจากสื่อมวลชนช่วยให้บุคคลได้รับและชื่นชมศิลปะในระดับต่างๆ ง่ายยิ่งขึ้น ศิลปะพื้นบ้านและศิลปะชั้นสูงต่างก็ถูกนำมาผลิตเป็นพาณิชย์ศิลป์ ดังนั้นนักสื่อสารมวลชนจึงมักเรียกศิลปวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่ในโลกปัจจุบันอย่างรวมๆ ว่า วัฒนธรรมสื่อมวลชน (mass mediated culture) ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่หล่อหลอมมาจากเข้าต่างๆ กัน ไม่ว่าจะเป็ นสังคมนิตะวันตัก ตะวันออก หรือระดับสูง กลาง ต่ำ แต่ได้กลับมาเป็นสิ่งที่เสนอผ่านสื่อมวลชนสู่ประชาชนทั่วไป⁶⁹

ในยุคเริ่มแรกที่วัฒนธรรมถูกเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน บรรดากลุ่มหัวเก่าได้วิพากษ์วิจารณ์ความเปลี่ยนแปลงในลักษณะนี้อย่างรุนแรง โดยกล่าวหาว่าวัฒนธรรมสื่อมวลชนกำลังสร้างความไม่สมดุลใช้ระบบผูกขาดและทำลายผู้รับสาร กล่าวคือ สื่อมวลชนผลิตผลงานออกมาเพื่อผลประโยชน์ทางพาณิชย์ จึงคำนึงถึงแต่รายได้ที่พึงได้รับ พยายามบ่อนทำลายงานที่ไร้สาระของผู้รับสาร บิดเบือนการรับรู้ การแสดงออกและประสาทสัมผัสของมนุษย์ กล่าวคือ ผู้รับสารจะถูกจำกัดให้มีสภาพเฉื่อยชา ติดตามเนื้อหาของรายการที่น่าเสนอ จนกลายเป็นการหนีไปจากความเป็นจริงในชีวิต⁷⁰

นักวิชาการสื่อสารหลายกลุ่มยังไม่เห็นด้วยกับคำกล่าวหาทั้งหมด โดยยังสนับสนุนว่าสื่อมวลชนไม่น่าจะมีอิทธิพลสูงขนาดเปลี่ยนบริบทของมนุษย์ได้มากเช่นนั้น สื่อมวลชนเพียงแต่พยายามนำเสนอในสิ่งที่มนุษย์ต้องการ ทั้งยังเป็นผู้นำเอาศิลปวัฒนธรรมที่ดงามมาสู่สายตาของคนทั่วไปที่ไม่มีโอกาสได้สัมผัสสิ่งเหล่านี้ด้วยตัวเอง หลังจากความขัดแย้งค่อยๆ จางหายไป นักวิชาการสื่อสารจึงกลับมาให้ความสำคัญต่อผู้รับสารในยุคอุตสาหกรรมซึ่งคุณภาพชีวิตเปลี่ยนแปลงไป และจะเปลี่ยนแปลงไปอีกในอนาคต โดยมุ่งศึกษา

⁶⁹Real, M.R., *Mass-mediated culture*, (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1977) อ้างถึงใน ยุบล เบญจรงค์กิจ, *การวิเคราะห์ผู้รับสาร*, หน้า 54-55.

⁷⁰Lazere, D., *American media and mass culture*, (Berkeley California : University of California Press, 1987) อ้างถึงใน เรื่องเดียวกัน, หน้า 55.

ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างของสังคม วัฒนธรรมที่ครอบคลุมสังคม และทัศนคติ ตลอดจนแนวทางปฏิบัติของสมาชิกในสังคมนั้นๆ หลักการใหญ่ๆ ของแนวคิดด้านวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตของผู้รับสารคือ ผู้รับสารมีความคาดหวัง และความพึงพอใจที่ได้รับจากสื่อมวลชน และสิ่งเหล่านี้อธิบายได้จาก⁷¹

1. รูปแบบของเนื้อหาจากสื่อที่นำเสนอ
2. ธรรมเนียม บรรทัดฐานและประเพณีนิยมที่ผู้รับสารเห็นว่าเหมาะสมที่จะใช้ และตอบสนองกับสื่อในสถานะต่างๆ ในสังคม

ทั้งสองสิ่งนี้จะหล่อหลอมเข้าด้วยกันโดยโครงสร้างของสังคมและตัวแปรทางวัฒนธรรม โครงสร้างของสังคมและตัวแปรทางวัฒนธรรมจะเป็นตัวกำหนดเนื้อหาที่จะเสนอในสื่อ และกำหนดว่าผู้รับสารจะพึงพอใจต่อเนื้อหาเหล่านั้นอย่างไร โดยความแตกต่างในหมู่ผู้รับสารอาจเกิดขึ้นจากคนในกลุ่มวัฒนธรรมย่อย หลายกลุ่มในสังคม แนวทฤษฎีวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต (Cultural / life style perspective) มองผู้รับสารว่ามีความพึงพอใจซึ่งเกิดขึ้นจากแรงผลักดันทางโครงสร้างของสังคมและวัฒนธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกตัวมนุษย์ สมมติฐานของแนวคิดด้านวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตของผู้รับสาร คือการพยายามที่จะมองภาพรวมของปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม โดยจะมองว่าเนื้อหาที่ปรากฏในสื่อมวลชนถูกกำหนดด้วยแรงผลักดันใด ผู้รับสารที่บริโภคเนื้อหานั้นก็น่าจะมีชีวิตอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่เกิดจากแรงผลักดันเดียวกัน⁷²

การศึกษาด้วยทฤษฎีวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตเป็นความพยายามที่จะชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้รับสาร และอิทธิพลของผู้รับสารที่มีต่อการผลิตรายการที่นำมาเสนอต่อผู้รับสารอีกทีหนึ่ง อิทธิพลดังกล่าวมักเป็นหลักการด้านความนึกคิด ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติต่างๆ ที่สอดแทรกเข้ามาเป็นแกนในการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมนั้นๆ เนื้อหาของสิ่งที่นำเสนอออกสู่สื่อมวลชนจึงมักจะสอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น⁷³

ในกรุงเทพฯ มีภาพของโพสต์โมเดิร์น และคนกรุงเทพฯ ต่างก็เคยชิน และเป็นโพสต์โมเดิร์นกันแบบไม่รู้ตัว อาทิเช่น การเดินออกไปเจอแม่ค้าขายส้มตำไก่ย่าง มองไปอีกทางก็เห็นร้านเสื้อผ้าแฟชั่น มองไปอีกทางเห็นรถวิ่งไปมาเสียงดัง ควันทิช ขณะเดียวกันก็มีรถเก๋งราคาหลายล้านใหม่เอี่ยมแล่นมา มองขึ้นไปเห็นตึกสูง 30-40 ชั้น เราอาจเห็นรายการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยที่ผู้ดำเนินรายการใส่ชุดสุทศาสถาลทางโทรทัศน์ ซึ่งหากจะหาคำตอบว่าความเป็นไทยที่แท้จริงคืออะไร เราต่างก็จำไม่ได้แล้ว ในขณะที่เรากลบเชื่อว่าตัวละครในละครย้อนยุค หรือละครจักรๆ วงศ์ๆ ที่แต่งตัวราวกับลิเกนั่นคือความเป็นไทย หรือในกรณีที่ว่าวัยรุ่นได้รับอิทธิพลการใส่สายเดี่ยวจากวัฒนธรรมตะวันตก ผู้ใหญ่ก็มองว่าสายเดี่ยวปีเกินไป แต่ในยุคของยายายที่ใส่ผ้าแถบ ผ้าถุง หรือ

⁷¹ ยุบล เบญจรงค์กิจ, *การวิเคราะห์ผู้รับสาร*, หน้า 55.

⁷² เรื่องเดียวกัน.

⁷³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 57.

บางคนไม่ใส่ใจเลย กลับเบื่กว่าในปัจจุบันเสียอีก เพียงแค่เรื่องใกล้ตัวเหล่านี้ ก็ทำให้สามารถมองเห็นกรุงเทพฯ ในมุมมองโพสต์โมเดิร์นได้ในประเด็นที่ว่าทุกอย่างนั้นขัดแย้ง สับสน ปนเป และหักมุม แต่กลับอยู่ร่วมกันได้อย่างไม่น่าเชื่อ⁷⁴

การปรากฏภาพของโพสต์โมเดิร์นในกรุงเทพฯ ข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษารูปแบบของวัฒนธรรมของคนไทยในยุคปัจจุบันโดยเริ่มจากผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นผู้อ่านนิตยสาร a day อันจัดได้ว่ามีลักษณะของโพสต์โมเดิร์นอย่างชัดเจน ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าเริ่มเกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขาแล้ว จึงเป็นประเด็นที่น่าศึกษาว่าวิถีชีวิตของพวกเขาเหล่านี้แสดงถึงลักษณะสังคมโพสต์โมเดิร์นอย่างไรบ้าง รวมทั้งในประเด็นเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบของนิตยสาร a day ว่าสะท้อนถึงวิถีชีวิตของคนไทยในสังคมปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องรูปแบบการดำเนินชีวิตที่จะนำเสนอในลำดับถัดไป มาประกอบการศึกษาวิถีชีวิตของผู้อ่าน ดังนี้

การศึกษาเรื่องรูปแบบการดำเนินชีวิตเป็นการศึกษาที่ยึดตามแนวความคิดที่ว่า "คนเราจะกระทำสิ่งต่างๆ ที่สอดคล้องกับรูปแบบชีวิตที่เรากำลังดำเนินอยู่ หรือที่เราต้องการจะเป็น" ซึ่งแตกต่างจากการวิจัยตามลักษณะบุคลิกภาพที่ยึดตามแนวคิดที่ว่า "คนเราจะทำสิ่งต่างๆ ตามลักษณะหรือบุคลิกที่เราเป็น" ทั้งนี้ รูปแบบการดำเนินชีวิตจะมีลักษณะไม่คงที่ เปลี่ยนไปเปลี่ยนมา ในขณะที่บุคลิกภาพมีลักษณะคงเดิมเป็นเวลานาน⁷⁵

วิถีชีวิต (Lifestyle) เป็นตัวแปรที่ได้จัดแบ่งประเภทของบุคคลโดยใช้เกณฑ์เรื่องรสนิยม (Taste) และความชื่นชอบในการเลือกใช้ชีวิตของบุคคล แนวคิดเรื่องวิถีชีวิตเริ่มต้นด้วยการพิจารณากิจกรรมในชีวิตประจำวันของบุคคล ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 2 กิจกรรมหลักๆ คือ กิจกรรมการทำงาน และกิจกรรมการพักผ่อน⁷⁶

Reimer กล่าวว่า รูปแบบการดำเนินชีวิต คือ รูปแบบเฉพาะของกิจกรรมในแต่ละวันที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของคนๆ นั้น โดยที่รูปแบบการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลจะเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่มี

⁷⁴ ภูมิภมม ผดุงรัตน์, "POSTMODERN ปรากฏให้เห็นรอบๆ ตัวเรา," GM 241(สิงหาคม 2543): 226-227.

⁷⁵ Kotler, P., and Andreasen, R., *Strategic marketing for nonprofit organizations*. 5th ed. (New Jersey : Prentice-Hall, 1996) อ้างถึงใน อัญชนวี วิชาภัย บุนนาค, "การแสวงหาข่าวสาร ทศนคติและพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพฯ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), หน้า 29-30.

⁷⁶ กาญจนา แก้วเทพ, *สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาลาแดง, 2545), หน้า 311.

Plummer ได้จำแนกตัวแปรย่อยในการพิจารณากิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็นที่สามารถบ่งบอกถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตไว้ดังนี้⁸⁰

กิจกรรม Activities	ความสนใจ Interest	ความคิดเห็น Opinions	ลักษณะทางประชากร Demographics
การทำงาน	ครอบครัว	ต่อตัวเอง	อายุ
งานอดิเรก	บ้าน	ปัญหาสังคม	การศึกษา
กิจกรรมสังคม	งาน	การเมือง	รายได้
การใช้เวลาว่าง	การร่วมกิจกรรมชุมชน	ธุรกิจ	อาชีพ
การพักผ่อน	การพักผ่อน	เศรษฐกิจ	ขนาดครอบครัว
สมชีกคลับ	ความนิยม	การศึกษา	ที่อยู่อาศัย
การร่วมกิจกรรมชุมชน	อาหาร	ผลิตภัณฑ์	ภูมิศาสตร์ของจังหวัด
การเลือกซื้อ	สื่อ	อนาคต	ขนาดของจังหวัด
กีฬา	ความสำเร็จ	วัฒนธรรม	ขั้นตอนวงจรชีวิตของครอบครัว

จากตาราง AIOs ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรต่างๆ ข้างต้น ผู้วิจัยจะใช้เป็นแนวทางที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการนำไปวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้่านนิตยสาร a day ในการศึกษาครั้งนี้ โดยจะวิเคราะห์ทัศนคติด้านต่างๆ ของกลุ่มผู้อ่านในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมย่อยอย่างหนึ่งในสังคมไทยปัจจุบัน

วัฒนธรรมย่อย

ไม่มีสังคมใดที่จะมีความเป็นลักษณะกลุ่มที่เหมือนกันหมด ทุกสังคมประกอบขึ้นด้วยกลุ่มบุคคลขนาดใหญ่ที่จะแสดงถึงความแตกต่างพื้นฐานบางอย่างที่อาจจะเป็นพื้นฐานมาจากปัจจัยด้านกายภาพ ศาสนา เชื้อชาติ สัญชาติ วัฒนธรรมใหญ่ๆ แต่ละวัฒนธรรม ในหลายด้านก็เป็นผลของการผสมกันระหว่างวัฒนธรรมย่อยทั้งหลายที่มีอยู่ในวัฒนธรรมหลัก ดังนั้นวัฒนธรรมย่อยจึงหมายถึงลักษณะของพฤติกรรมที่มีความเป็นพิเศษต่อกลุ่มที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสังคมส่วนใหญ่⁸¹

วัฒนธรรมย่อยเป็นวิธีการที่กลุ่มย่อยใช้ในการจัดการกับชีวิตทางวัตถุและวิถีชีวิตด้านอื่นๆ ที่แตกต่างไปจากกลุ่มอื่นๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างอัตลักษณ์ วิธีการนี้เป็นปฏิบัติการที่กลุ่มดำเนินการอย่าง

⁸⁰พรกมล รัตนารณณ์, "รูปแบบการดำเนินชีวิต พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ และพฤติกรรมการบริโภคสินค้าของวัยรุ่นในจังหวัดเชียงใหม่" หน้า 23.

⁸¹ศุภกร เสรีรัตน์, พฤติกรรมผู้บริโภค, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพฯ : เอ.อาร์. บีซิเนส เพรส, 2544), หน้า 305.

มีความหมายและมีสำนึก ไม่ว่าจะป็นวัตถุ ความสัมพันธ์ ระบบค่านิยม ระบบความเชื่อที่ผลิตออกมา และวิธีการที่ผลิต ล้วนมีเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม⁸²

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวัฒนธรรมย่อยโดยใช้แนวทฤษฎีวิเคราะห์เฉพาะลักษณะของวัฒนธรรมย่อย กล่าวคือจะไม่พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมย่อยกับวัฒนธรรมหลัก แต่จะศึกษารายละเอียดต่างๆ ของตัววัฒนธรรมย่อยนั่นเอง⁸³

4. สื่อทางเลือก (alternative media)

เนื่องจาก วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์ ผู้ก่อตั้งนิตยสาร a day ประกาศตัวว่า a day เป็น "นิตยสารอัลเทอร์เนทีฟเล่มใหม่ของเมืองไทย" การศึกษาในครั้งนี้จึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับสื่อทางเลือกมาพิจารณาร่วมด้วย เพื่อจะได้สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับนิตยสาร a day ในฐานะที่เป็นสื่อทางเลือกตามนิยามของผู้ผลิต

ความหมายของสื่อทางเลือก

มีผู้พยายามให้ความหมายสื่อทางเลือกโดยใช้เกณฑ์ลักษณะต่างๆ เพื่อสร้างสื่อทางเลือกให้มีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่น หลายกลุ่มให้ความหมายสื่อทางเลือกโดยใช้สื่อกระแสหลัก (mainstream media) เป็นตัวตั้งเพื่อชี้ถึงความต่างเมื่อเปรียบเทียบกับสื่อทางเลือก บางกลุ่มยึดแนวทฤษฎีปฏิบัติ การจัดตั้งหรือการทำงานขององค์กร บางครั้งใช้เนื้อหาที่นำเสนอเป็นเกณฑ์หลัก และมีบางกลุ่มใช้แนวคิดเชิงวิพากษ์ เช่น Marxist หรือ Gramscian มาอธิบาย แม้ว่าจะมีความหลากหลายในการให้คำจำกัดความ แต่อย่างไรก็ตาม แต่ละความหมายก็มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกัน ดังจะเห็นได้ดังต่อไปนี้⁸⁴

การให้ความหมายเชิงปฏิบัติการเพือนิยามการเคลื่อนไหวของสื่อชนิดใหม่ที่เกิดขึ้น

องค์การยูเนสโกศึกษาวิธีการสื่อสาร และแบ่งการสื่อสารและผู้รับสารแนวใหม่ที่พบในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1990 เป็น 4 ประเภทหลักๆ⁸⁵ โดยหนึ่งในสี่สื่อใหม่มีสื่อทางเลือกรวมอยู่ในกลุ่มอันประกอบด้วย สื่อชุมชน การเข้าถึงสื่อกระแสหลัก และการมีส่วนร่วมในการจัดการและการผลิตสื่อ จากคำจำกัดความของยูเนสโก สื่อทางเลือกหมายถึงโครงสร้างการสื่อสารและแนวปฏิบัติที่ถูกสร้างเพิ่มเติม เนื่องจากแนวทางของสื่อกระแสหลักไม่สามารถตอบสนองความต้องการสื่อสารของคนบางกลุ่มได้

⁸²Hall, S., and Jefferson, T., *Resistance through Ritual*, (London : Hutchinson, 1976) อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, *ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา*, หน้า 523.

⁸³กาญจนา แก้วเทพ, *ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา*, หน้า 526.

⁸⁴พิรธอง รามสูต รณะนันท์, *สื่อภาคประชาชน*, (กรุงเทพฯ : โครงการปฏิรูประบบสื่อ การกำกับดูแลเนื้อหาโดยรัฐ การกำกับดูแลตนเอง และสื่อภาคประชาชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), หน้า 4.

⁸⁵Lewis, P., *Alternative media : linking global and local*, (Paris : UNESCO, 1993) อ้างถึงในเรื่องเดียวกัน.

คำจำกัดความของสื่อทางเลือกจึงมักถูกเปรียบเทียบในลักษณะคู่ตรงข้ามกับสื่อกระแสหลัก โดยความพยายามของการสร้างการสื่อสารทางเลือกมีลักษณะที่พิจารณาได้หลายประการ เช่น

- มีเป้าหมายหรือแรงจูงใจที่ไม่ใช่เพื่อการค้า แต่เป็นการส่งเสริมมนุษยชน วัฒนธรรม และการศึกษา
- แหล่งเงินทุน ในหลายแห่ง สื่อทางเลือกไม่ได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน หน่วยการปกครองท้องถิ่น หรือแม้แต่ค่าโฆษณาจากบริษัท
- กฎและการบริหาร สื่อทางเลือกมักถูกบริหารจัดการโดยองค์กรที่แตกต่างจากที่เราเคยเห็น
- โครงสร้างองค์กร มีวิธีการทำงานที่แตกต่าง
- สื่อทางเลือกวิพากษ์วิจารณ์การทำงานแบบมีอาชีพ โดยมักใช้อาสาสมัครเป็นคนที่ทำงาน มีชาวบ้านเป็นเจ้าของ มีหลักที่แตกต่างในการเลือกหัวข้อข่าวมานำเสนอ
- เนื้อหาสาระแตกต่างจากเนื้อหาที่พบได้ทั่วไปในสื่อกระแสหลัก หรือเนื้อหาที่ได้รับอนุญาตว่านำเสนอได้
- มีความสัมพันธ์กับผู้รับสารแตกต่างจากสื่ออื่น กล่าวคือ ผู้อ่านหรือผู้ฟังเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมสื่อ หรือเปิดให้ผู้รับสารเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือความต้องการ
- การรวมตัวของผู้รับสารจากกลุ่มที่หลากหลาย อาจมาจากคนหนุ่มสาว ผู้หญิง หรือคนในชนบท
- ระดับการแพร่กระจายของสื่อมีความหลากหลาย อาจมีทั้งระดับท้องถิ่น ภูมิภาค หรือระดับชาติ

คำจำกัดความของยูเนสโกยังเป็นคำจำกัดความที่กว้างและไม่เฉพาะเจาะจง ให้ความหมายในลักษณะที่ว่าสื่อใดก็ตามที่ไม่ได้ดำเนินไปตามแนวทางของสื่อกระแสหลัก จัดว่าเป็นสื่อทางเลือก

การให้ความหมายจากเกณฑ์เรื่องการจัดตั้งและการทำงานขององค์กร

อนูช อาภาภิรม⁸⁶ ยกแนวคิดของ Michael Albert⁸⁷ ที่แยกสื่อทางเลือกออกจากสื่อกระแสหลัก โดยชี้ว่าสื่อทางเลือกควรมีวิธีการจัดตั้งและการทำงานคือ

1. ไม่ได้ตั้งขึ้นเพื่อหากำไรสูงสุด ไม่ขายผู้รับสารให้กับบริษัทที่ลงโฆษณา
2. มีโครงสร้างเพื่อล้มล้างความสัมพันธ์แบบเป็นลำดับชั้นทางสังคมที่มีอยู่
3. เป็นอิสระจากสถาบันสังคมอื่น โดยเฉพาะบรรษัทขนาดใหญ่

⁸⁶อนูช อาภาภิรม, *การสื่อสารความพยายามแสวงหาสื่อเพื่อสาธารณะในโลกยุคไร้พรมแดน*, (กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2545) อ้างถึงใน พิรงรอง รามสูต รัตนันท์, *สื่อภาคประชาชน*, หน้า 5.

⁸⁷Albert, M., *Alternative Media what make alternative media alternative?* [Online], Available from: <http://www.zmag.org/whatmakesalti.htm> อ้างถึงใน เรื่องเดียวกัน.

ท้ายที่สุด อนุช อาภาภิรม ได้เชื่อมโยงองค์ประกอบด้านผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้สื่อทางเลือก คือการทำงานของขบวนการทางสังคมเข้ากับการทำงานของสื่อทางเลือก เนื่องจากโดยวิธีการจัดตั้งและการทำงานของสื่อทางเลือก มีลักษณะของการเคลื่อนไหวทางสังคมอยู่ในตัว สื่อทางเลือกขยายตัวและเข้มแข็งขึ้นตามกระบวนการทางสังคม ขณะเดียวกัน ขบวนการทางสังคมก็ขยายตัวและเข้มแข็งขึ้นตามสื่อทางเลือก

การให้ความหมายตามเกณฑ์ที่เน้นเนื้อหาที่น่าเสนอ

John Fiske⁸⁸ ให้มุมมองทางความคิด ประกอบกับ Project censored ในสหรัฐอเมริกาที่ศึกษาข่าวที่มีคุณประโยชน์ต่อประชาชน แต่กลับไม่ได้รับการนำเสนอทางหน้าหนังสือพิมพ์ และผลการศึกษาที่ได้สนับสนุนความคิดของ Fiske ว่าสื่อทางเลือกเป็นแหล่งนำเสนอเนื้อหาข่าวที่ไม่ได้ถูกเผยแพร่ผ่านทางสื่อกระแสหลัก สื่อทางเลือกนำเสนอเรื่องที่ถูกระงับหรือเรื่องต้องห้ามสำหรับสื่อกระแสหลัก ดังนั้นวิธีการเลือกสรรข่าวจึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งถึงความแตกต่างระหว่างสื่อทางเลือกและสื่อกระแสหลัก

การให้ความหมายจากแนวคิดทฤษฎี

Atton⁸⁹ อ้างอิงทฤษฎีการสื่อสารเพื่อนำมาสร้างทฤษฎีอธิบายสื่อทางเลือก โดยได้อ้างอิงแนวคิดของนักทฤษฎีหลายสำนักที่มีคำอธิบายเกี่ยวข้องกับสื่อทางเลือกและสื่อหัวรุนแรง (radical media) Atton ดึงการวิเคราะห์ของนักทฤษฎีหลายๆ คน เช่น แนวคิดแบบ Marxist ที่เห็นว่าสื่อทางเลือกเป็นการผลิตเพื่อต่อต้านความสัมพันธ์แบบทุนนิยม และสื่อทางเลือกมักถูกอธิบายร่วมกับแนวคิดแบบดังกล่าว

แนวคิดของพวกเขา Gramscian ที่นำเสนอแนวคิดต่อต้านการครอบงำโดยสมัครใจ (counter-hegemony) เนื่องจาก Gramsci สนใจกระบวนการที่ชนชั้นสูงในอดีตรักษาอำนาจการปกครอง ความเป็นผู้นำของตนโดยไม่ต้องใช้ความรุนแรง หรือบังคับโดยการใช้อำนาจ หากแต่ใช้สื่อมวลชน โดยให้สื่อเป็นเครื่องมือเพื่อสร้างความเห็นร่วมที่เหมือนๆ กันของประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งความเห็นที่สื่อมวลชนสร้างขึ้นจะทำให้คนคล้อยตาม และเชื่อว่าการปกครองของชนชั้นสูงนั้นชอบธรรมแล้ว สื่อกระแสหลักจัดว่าเป็นสื่อที่สนับสนุนชนชั้นสูง ผู้ปกครองส่วนสื่อทางเลือกเกิดขึ้นในทางตรงกันข้าม⁹⁰

Enzenberger⁹¹ กับความเห็นเรื่องการปลดปล่อยทางการเมืองโดยการใช้สื่อที่มีลักษณะคือ

1. ผู้สร้างสรรคสื่อกับผู้รับสารมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน
2. เป็นการผลิตสื่อร่วมกัน
3. สนใจเรื่องในชีวิตประจำวันและชีวิตของคนธรรมดาสามัญ

⁸⁸อ้างถึงใน พิงรอง รามสูต อดะนันท์, *สื่อภาคประชาชน*, หน้า 6.

⁸⁹Atton, C., *Alternative media*, (London : SAGE, 2002) อ้างถึงใน เรื่องเดียวกัน.

⁹⁰พิงรอง รามสูต อดะนันท์, *สื่อภาคประชาชน*, หน้า 6.

⁹¹อ้างถึงใน เรื่องเดียวกัน.

ซึ่งต่อมา Dennis McQuail⁹² ได้นำแนวคิดของ Enzenberger พัฒนาต่อเป็นการมีส่วนร่วมอย่างประชาธิปไตยที่เกิดจากการใช้สื่อเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์แบบมีส่วนร่วม และการสื่อสารในแนวราบระหว่างสมาชิกในชุมชนขนาดเล็ก กลุ่มคนที่มีอุดมการณ์ร่วมกัน และกลุ่มย่อยทางวัฒนธรรม

ภายหลังจากการศึกษางานที่ได้นำเสนอข้างต้น Atton ได้สรุปองค์ประกอบของสื่อทางเลือกและสื่อของพวกหัวเหิงซ้าย (radical media) 6 ประการ โดยสามประการแรกอธิบายด้านผลิตภัณฑ์ (product) และสามประการหลังอธิบายเรื่องกระบวนการ (process)⁹³

1. เนื้อหา องค์ประกอบที่สำคัญของสื่อทางเลือกคือเกณฑ์ในการให้คุณค่าของข่าวที่แตกต่าง
2. รูปแบบ (ภาพประกอบและตัวอักษร) สื่อทางเลือกมีความหลากหลายในการนำเสนอ ทั้งการเียบรวมเป็นเล่ม และคุณค่าความงาม
3. มีความแปลกใหม่ในการผลิต ไม่ว่าจะเป็วิธีกรเขียนไขแล้วโรเนียว การจัดหน้าและเสียงพิมพ์ด้วยคอมพิวเตอร์ หรือแม้กระทั่งถ่ายเอกสาร
4. แนวทางการเผยแพร่สื่อ สื่อทางเลือกมักจะถูกกระจายเผยแพร่เฉพาะกลุ่ม มีเครือข่ายการเผยแพร่แบบลับๆ ที่ไม่สามารถมองเห็นสายการจัดจำหน่ายได้ชัดเจน
5. เป็นกระบวนการเปลี่ยนรูปความสัมพันธ์ บทบาท และความรับผิดชอบทางสังคม ผู้อ่านทำหน้าที่เป็นผู้เขียนได้ องค์การ หน่วยงาน เป็นการรวมตัวของกลุ่มคน ไม่ต้องการความเป็นมืออาชีพของนักหนังสือพิมพ์ การพิมพ์ และการจัดจำหน่าย
6. เปลี่ยนรูปแบบกระบวนการสื่อสาร โดยใช้การสื่อสารและความสัมพันธ์แนวราบ และเครือข่ายการสื่อสาร

จากคำจำกัดความทั้งหมดข้างต้น สามารถแสดงองค์ประกอบของสื่อทางเลือก โดยจำแนกเป็นด้านองค์กรและการจัดตั้ง และด้านกระบวนการผลิต ตามที่ พิงรอง รามสูต รัตนันท์ ได้ประมวลไว้ ดังนี้⁹⁴

องค์กรและการจัดตั้ง

- ไม่หวังผลกำไร
- ไม่ขายผู้รับสารให้กับบริษัทเพื่อเป็นรายได้
- เป็นอิสระจากองค์กรทางสังคมอื่นๆ และรัฐ
- เป็นเจ้าของโดยประชาชน ไม่ใช่บริษัทขนาดใหญ่

⁹²อ้างถึงใน พิงรอง รามสูต รัตนันท์, *สื่อภาคประชาชน*, หน้า 6.

⁹³พิงรอง รามสูต รัตนันท์, *สื่อภาคประชาชน*, หน้า 7.

⁹⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 8.

กระบวนการผลิต

- ไม่สนใจการทำงานแบบมืออาชีพ ฟังพาอาสาสมัคร
- เป็นการผลิตร่วมกัน โดยที่ผู้รับสารสามารถทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารได้
- นำเสนอเนื้อหาจากเกณฑ์การเลือกที่แตกต่างจากสื่อกระแสหลัก เช่น
 - เรื่องต้องห้าม หรือไม่ได้เสนอในสื่อกระแสหลัก
 - ชีวิตประจำวันหรือเรื่องของคนสามัญ
 - ตอบสนองความต้องการของคนเฉพาะกลุ่ม
- นำเสนอด้วยรูปแบบที่หลากหลาย
- มีเทคนิคการผลิตที่แปลกใหม่ ไม่เน้นการพึ่งพาเครื่องจักรขนาดใหญ่
- กระจายสื่อที่ผลิตแล้วด้วยเครือข่ายหรือสายการเผยแพร่ที่ไม่โจ่งแจ้งชัดเจน

ความแตกต่างระหว่างสื่อทางเลือกและสื่อกระแสหลัก นอกจากจะดูโครงสร้างว่าใครเป็นผู้ทำ และพูดโดยใครแล้ว การพูดเรื่องอะไร ด้วยแนวคิด จุดยืนอย่างไร ก็สามารถเป็นเครื่องชี้วัดอย่างสำคัญด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะเนื้อหาที่สะท้อนแง่มุมอันแตกต่างทางการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา วิถีชีวิต และทิศทางของสังคม⁹⁵

สื่อทางเลือกในรูปแบบของสื่อวัฒนธรรม สื่อกิจกรรม หรือสื่อสิ่งพิมพ์ เกิดขึ้นมานานแล้วในสังคมไทย อาทิผู้คนในชนบทใช้สื่อพื้นบ้านในการแสดงออกซึ่งความคิด ความรู้สึก ผ่านการร้องรำทำเพลงที่มีเนื้อหา ท่วงท่าและแนวคิด ต่างไปจากละครร้อง โขน หรือนาฏศิลป์ตามแบบแผนในเมืองหลวง หนังสือต้องห้ามและเพลงเพื่อชีวิตในยุคหนึ่งจึงมาหาความหมาย ก็จัดเป็นสื่อทางเลือกในยุคสมัยนั้นเช่นกัน⁹⁶

ประวัติศาสตร์ความต้องการใช้สื่อและสร้างสื่อของภาคประชาชนในประเทศไทยเกิดขึ้นชัดเจนในยุคของขบวนการคนหนุ่มสาวเดือนตุลาคม 2516 ที่มีการใช้สื่อ สร้างสื่อเพื่อสื่อสารแนวคิดและอุดมการณ์ประชาธิปไตยในรูปแบบต่างๆ อาทิ โบปปลิว โปสเตอร์ เพลงเพื่อชีวิต คัดเอาท์ ละคร ศิลปะ ซึ่งถูกเรียกว่า "สื่อนอกกระแส" จากนั้นมาเมื่อชุมชนและหมู่บ้านกลายเป็นเป้าหมายของการพัฒนาแบบบนลงล่าง เราก็เริ่มได้ยินคำว่า "สื่อชุมชน" ซึ่งหมายถึงสื่อที่เข้าถึงชุมชนชาวบ้าน อันได้แก่ หอกระจายข่าว แผ่นพับ ปฏิทิน โดยมีเป้าหมายการสร้างและการใช้ด้านส่งเสริมการเกษตร การเผยแพร่ความรู้เรื่องปุ๋ยและสารเคมีการเกษตร การสาธารณสุข นโยบายรัฐ เป็นต้น อนึ่ง สื่อชุมชนในความหมายทางวิชาการวารสารศาสตร์หรือนิเทศศาสตร์ หมายรวมไปถึงสื่อบุคคลและสื่อพื้นบ้าน หรือสื่อประเพณีด้วย อย่างไรก็ตาม จากเส้นทางของสื่อนอกกระแส สื่อชุมชน จนถึงยุคการเติบโตของ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) พร้อมๆ กับอคติของสังคมที่คิดว่าองค์กรพัฒนาเอกชนหรือกลุ่มคนที่คัดค้านรัฐนั้นไม่หวังดีต่อประเทศชาติ ได้นำมาซึ่งความจำเป็นในการสื่อสารของคนที่ไม่ถึงสื่อมากยิ่งขึ้น

⁹⁵ สุภิญญา กลางณรงค์, "มาตรา 40 กับการสร้างสรรค์สื่อทางเลือกภาคประชาชน," *วารสารการเมืองใหม่* 3 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2544): 16.

⁹⁶ เรื่องเดียวกัน.

ดังนั้น วาทกรรมเรื่อง "สื่อภาคประชาชน" จึงเกิดขึ้น โดยมีความหมายเน้นไปในเรื่องเนื้อหาที่ยืนอยู่ข้างภาคประชาชน และมีลักษณะเล็กๆ ทุนจำกัด เผยแพร่กันเอง⁹⁷

จนมาถึงยุคการเคลื่อนไหวใหญ่ของภาคประชาชนจนได้มาซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน 2540 ก็เริ่มปรากฏวาทกรรมคำว่า "สื่อทางเลือก" ขึ้น ซึ่งดูเหมือนจะมีความหมายที่กว้างขวางและมีความหลากหลายมากขึ้น ทั้งการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ การนำสื่อเฉพาะกิจ สื่อบุคคล และสื่อพื้นบ้านเข้ามาใช้ในวัตถุประสงค์เพื่อชุมชนหรือภาคประชาชน โดยมีจุดเน้นด้านเนื้อหาที่ถ่วงดุลข่าวสารกระแสหลัก และการเข้าถึงผู้รับสารที่กว้างขวางขึ้น ทั้งในระดับชุมชนเองและระดับสังคม⁹⁸

ความน่าสนใจของ "สื่อทางเลือก" ยังอยู่ที่การเป็นเครื่องสะท้อนนิยามความหมายที่เมื่อใดระบบเดิมที่มีอยู่มีความตึงตันคับข้องหรือล้มเหลว จะบังเกิดมีกระแสชุนานที่เป็นการแสวงหาทางออกหรือทางเลือกเกิดขึ้น อันเป็นกระบวนการเดียวกับการเกิดขึ้นของเกษตรทางเลือก การศึกษาทางเลือก การแพทย์ทางเลือก เป็นต้น และในปัจจุบัน ดูเหมือนว่าสื่อทางเลือกนั้นมีความหมายอย่างกว้างที่ครอบคลุมไปถึงปฏิบัติการ กิจกรรม ที่สามารถสื่อสารกับผู้คนจำนวนมากอีกด้วย และในที่สุด สื่อทางเลือกก็กำลังมีพัฒนาการที่ก้าวข้ามศาสตร์ของการสร้างการใช้ "สื่อ" (media) ไปสู่การขยาย "พื้นที่ทางสังคม" (social sphere) อันหมายถึงการสื่อสารใดๆ จากล่างขึ้นบน ที่ข้ามพ้นข้อจำกัดของสื่อไปสู่การเมืองภาคประชาชนและความยุติธรรมทางเศรษฐกิจ สังคม กล่าวโดยสรุป ยุทธศาสตร์ของงานสื่อสารทางเลือก คือการขับเคลื่อนด้วยระบบสื่อทางเลือกที่มีลักษณะพลิกแพลง ยืดหยุ่น และหลากหลาย ทั้งทาง "เนื้อหา" และ "กลยุทธ์" ให้มากที่สุด⁹⁹

ฐานความคิดทางวิชาการได้จำแนกสื่อไว้ ดังนี้¹⁰⁰

- สื่อบุคคล ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน คนเฒ่าคนแก่
- สื่อพื้นบ้านหรือสื่อประเพณี ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น หมอลำ หนังตะลุง พิธีกรรมประเพณีต่างๆ
- สื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ เว็บไซต์ หนังสือ ไปสเตอร์ จดหมายข่าว ศิลปะ ละคร
- สื่อสารมวลชน จำแนกเป็น
 - สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร
 - สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์
 - สื่อท้องถิ่น ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุท้องถิ่น

⁹⁷ สุชาติ จักรพิสุทธิ์, "ทำไมต้องสื่อทางเลือก," [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.midnightuniv.org/midnight2545/newpage17.html>

⁹⁸ เรื่องเดียวกัน.

⁹⁹ เรื่องเดียวกัน.

¹⁰⁰ เรื่องเดียวกัน.

นิธิ เอียวศรีวงศ์ แสดงทรรศนะในเวทีประชุมประชารวมประจำปี 2547 เรื่อง "ผ่าทางตันสื่อไทย สู่อีสื่อทางเลือก" ว่าสื่อทางเลือกหมายถึงสองอย่างด้วยกัน ประการแรก คือรูปแบบที่ไม่ธรรมดาตามความเคยชิน และประการที่สอง คือเนื้อหาและการนำเสนอข้อมูลที่ไม่ค่อยมีใครพูดถึงในสังคมไทย¹⁰¹ ได้แก่

1. การพบปะพูดคุยตกลงกันในเวทีต่างๆ
2. การละเล่น การแสดงพื้นบ้าน ซึ่งครั้งหนึ่งเป็นเวทีพูดคุยแหล่งข้อมูลข่าวสารที่สำคัญที่สุด
3. ละครเวที ซึ่งยังมีกลุ่มเป้าหมายน้อย เช่น เมื่อช่วงเหตุการณ์ 14 ตุลา และ 6 ตุลา มีการเล่นละครในหมู่บ้าน หลังจากนั้นก็มีละครมะขามป้อมที่ทำงานกับเด็ก ถือเป็นสื่อทางเลือกใหม่ๆ ได้เช่นกัน
4. หนังสือเล่ม สื่อทางเลือกทั้งทำในเชิงธุรกิจ และทำเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งมักจะไม่ค่อยถึงคนอ่าน ในขณะที่การทำเชิงธุรกิจทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้กว้างมากขึ้น
5. จุลสาร เช่น จุลสารชุมชนคนรักป่าซึ่งอยู่รอดได้ด้วยระบบสมาชิก กลุ่มคนอ่าน มีจุดประสงค์ทำงานกับคนชั้นกลางโดยเฉพาะ
6. นิตยสารคนรุ่นใหม่ เช่น ฟ้าเดียวกัน นิตยสารวัยรุ่น นิตยสาร a day ไทยโพสต์ ที่ไม่ได้ผลิตเพื่อเหตุผลทางธุรกิจเพียงอย่างเดียว

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิตยสารไทย โดยระวีวรรณ ประกอบผล (2530) ศึกษาประวัติและวิวัฒนาการของนิตยสารไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งเป็นยุคเริ่มแรกมาจนถึง พ.ศ.2527 และศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ของนิตยสารในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์ประเภทหนึ่ง งานวิจัยนี้ให้ภาพของนิตยสารในด้านกว้าง ตั้งแต่ความหมาย บทบาท หน้าที่ ตลอดจนพัฒนาการของนิตยสารในประเทศไทย

การศึกษาเรื่องนิตยสารไทยข้างต้น ได้สร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับนิตยสารในประเทศไทย ซึ่งงานวิจัยเรื่อง "นิตยสาร a day กับภาพสะท้อนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น" จะเป็นการศึกษานิตยสารในอีกแง่มุมหนึ่ง ในอีกยุคหนึ่ง เพื่อจะได้เห็นพัฒนาการของนิตยสารในปัจจุบัน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดทำนิตยสารที่เกิดใหม่ในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ โดยนิธินา ศรีประเสริฐ (2545) ศึกษาแนวความคิดและพัฒนาการของนิตยสารที่เกิดใหม่ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำ ตลอดจนรูปแบบและการนำเสนอเนื้อหา โดยนิธินาต้องการจะตอบประเด็นคำถามว่า เหตุใดบรรดานิตยสารที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทั้งในเชิงปริมาณ รูปแบบ และวิธีการระดมทุนเหล่านี้ เกิดขึ้นมาได้ ในช่วงที่ปัจจัยแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวย นิธินาใช้นิตยสาร 6 เล่ม คือ a day, BrandAge, M, Make Money, Open และ summer เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และพบว่ารูปแบบและการนำเสนอเนื้อหา

¹⁰¹นิธิ เอียวศรีวงศ์, "ผ่าทางตันสื่อไทย สู่อีสื่อทางเลือก," [ออนไลน์], แหล่งที่มา :

ของกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางในการสร้างงานศิลปะและวรรณกรรม ตลอดจนการบริโภคสัญญาณในแบบของสังคมยุคหลังสมัยใหม่

งานวิจัยเรื่อง "นิตยสาร a day กับภาพสะท้อนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น" เป็นความพยายามที่จะพัฒนาต่อจากการศึกษาของนิธินาในประเด็นที่ชี้ว่ารูปแบบและเนื้อหาของนิตยสารชื่อฉบับใหม่นั้นสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางในการสร้างงานศิลปะและวรรณกรรม และการบริโภคสัญญาณในแบบของสังคมยุคหลังสมัยใหม่ กล่าวคือ ในขณะที่นิธินาพบลักษณะของโพสต์โมเดิร์นในนิตยสาร a day จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำและพัฒนาการของนิตยสารที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ การศึกษาค้นคว้าที่น่าจะนำแนวคิดโพสต์โมเดิร์นมาเป็นแกนหลักของการศึกษา โดยจะวิเคราะห์เนื้อหาและรูปแบบของนิตยสาร a day อย่างละเอียดเพื่ออธิบายถึงลักษณะของความเป็นโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในนิตยสารอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ งานวิจัยเรื่อง "นิตยสาร a day กับภาพสะท้อนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น" ยังนำแนวคิดเดียวกันนี้มาทำการศึกษาวีถีชีวิตของผู้อ่านด้วย ว่าได้สะท้อนลักษณะของโพสต์โมเดิร์นออกมาบ้างหรือไม่ อย่างไร

การวิเคราะห์เพลงไทยสมัยนิยมตามทฤษฎีของสุนทรียศาสตร์ยุคหลังสมัยใหม่ โดยนิโลบล โควาทัทกะเทศ (2535) ได้วิเคราะห์ถึงปรากฏการณ์ของลักษณะสุนทรียศาสตร์ยุคหลังสมัยใหม่ในผลงานเพลงไทยสมัยนิยม เพื่อที่จะหาลักษณะของปรากฏการณ์นี้และความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมในสังคม รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนเนื้อหาของเพลงเพื่อทราบลักษณะการทำซ้ำ และค่านิยมของผู้ผลิตและสร้างสรรค์ผลงานเพลงไทยสมัยนิยม นิโลบลพบว่าเพลงไทยสมัยนิยมเป็นงานศิลปะที่อยู่ในวัฒนธรรมมวลชนที่ผูกพันกับการค้า มีลักษณะของการทำซ้ำในรูปแบบต่างๆ กัน โดยที่ยังได้รับความยอมรับจากผู้บริโภค เนื่องจากค่านิยมของคนในสังคมที่มีต่องานศิลปะเปลี่ยนไปจากอดีต มีการทำซ้ำโดยไม่สนใจต้นแบบไม่แบ่งแยกศิลปะออกจากชีวิตประจำวัน ไม่เคร่งครัดกับรูปแบบและกฎเกณฑ์ที่เคยปฏิบัติกันมา เพลงไทยสมัยนิยมมักจะใช้ภาษาพูดและเรียบเรียงตามความพอใจของผู้ประพันธ์ ให้ความสำคัญกับการใช้ถ้อยคำเพื่อกระตุ้นอารมณ์มากกว่าความถูกต้องของรูปแบบทางฉันทลักษณ์ และมีลักษณะของการผสมผสานสิ่งแตกต่างเข้าไว้ด้วยกันโดยปราศจากระเบียบ เพื่อสร้างความน่าสนใจให้เกิดขึ้น

อิทธิพลของแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทยของผู้กำกับรุ่นใหม่ ระหว่างปี พ.ศ.2538-2540 โดยเพ็ญศิริ เสวตวิหารี (2541) นำแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่มาเป็นกรอบการพิจารณาลักษณะทางเนื้อหาและเทคนิคการนำเสนอของภาพยนตร์ไทยจากผู้กำกับรุ่นใหม่ที่ได้รับเอาแนวคิดของยุคหลังสมัยใหม่มาเสนอในด้านเนื้อหาและวิธีการนำเสนอของภาพยนตร์ไทยหรือไม่ อย่างไร การศึกษาของเพ็ญศิริ พบว่าภาพยนตร์ไทยของผู้กำกับรุ่นใหม่ ระหว่างปี พ.ศ.2538-2540 นั้นยังไม่ถือเป็นภาพยนตร์ยุคหลังสมัยใหม่อย่างเต็มที่ แต่ปรากฏแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่บางส่วนในเนื้อหาและวิธีการนำเสนอที่อยู่ในระดับการสื่อความหมายพาดพิงอย่างไม่ลึกซึ้ง และกระบวนการผลิตภาพยนตร์ไทยของผู้กำกับรุ่นใหม่ก็ยังไม่เข้าสู่กระบวนการผลิตตามแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่อย่างเต็มรูปแบบ ส่วนตัวภาพยนตร์เองมีความสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในยุค

หลังสมัยใหม่ คือมีรูปแบบที่รวบรวมความหมายจากสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่มานำเสนอ และมีเป้าหมายเพื่อความสนุก
ในขณะชมเป็นหลัก

งานวิจัยเรื่อง "นิตยสาร a day กับภาพสะท้อนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น"
ใช้แนวทางการใช้ทฤษฎีจากการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์เพลงไทยสมัยนิยมตามทฤษฎีของสุนทรียศาสตร์
ยุคหลังสมัยใหม่ โดยนิโลบล โควาทัทกะเทศ (2535) และอิทธิพลของแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ที่ปรากฏในภาพ
ยนตร์ไทยของผู้กำกับรุ่นใหม่ระหว่างปี พ.ศ.2538-2540 โดยเพ็ญสิริ เศวตวิหารี (2541) ซึ่งงานวิจัยทั้งสองได้
นำเอาแนวคิดโพสต์โมเดิร์นมาเป็นหลักในการศึกษา โดยจะเห็นได้ว่าการศึกษเกี่ยวกับนิตยสารนั้น
ยังไม่ปรากฏงานวิจัยใดที่นำแนวคิดดังกล่าวนี้มาทำการวิเคราะห์รูปแบบและการนำเสนอเนื้อหาของนิตยสาร
ในเชิงลึก นอกจากนี้ งานวิจัยเรื่อง "นิตยสาร a day กับภาพสะท้อนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น"
ยังมุ่งหวังที่จะแสดงภาพของสังคมไทยปัจจุบัน ว่ามีความเป็นโพสต์โมเดิร์นหรือไม่ ในลักษณะใดบ้าง โดยศึกษา
จากวิถีชีวิตของผู้่านนิตยสารที่จัดว่ามีความเป็นโพสต์โมเดิร์น ทั้งนี้ คาดหวังว่าจะเป็นแนวทางในการศึกษา
เชิงวัฒนธรรมต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง "นิตยสาร a day กับภาพสะท้อนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น" นี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์ถึงปรากฏการณ์ของลักษณะภาพสะท้อนของสังคมแบบโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในนิตยสารและวิถีชีวิตของผู้อ่าน เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม ความคิด และทัศนคติของคนไทยในยุคข้อมูลข่าวสาร

แหล่งข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลประเภทนิตยสาร

ศึกษาจากนิตยสารที่แสดงความเป็นโพสต์โมเดิร์นอย่างชัดเจน คือ a day โดยศึกษาตั้งแต่เดือนมกราคม 2545 - มีนาคม 2547

รวมเป็นนิตยสารทั้งสิ้น 27 ฉบับ

2. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล

การศึกษานี้มีประเด็นสำคัญในการทำความเข้าใจสภาพสังคมไทยปัจจุบันในบริบทของโพสต์โมเดิร์น ซึ่งแหล่งข้อมูลที่ขาดไม่ได้เลยย่อมเป็นหน่วยย่อยของสังคม ซึ่งก็คือคนในสังคมนั่นเอง

จากข้อสันนิษฐานเบื้องต้นว่าผู้คนบางส่วนในสังคมไทยปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพฯ เริ่มมีวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และวิถีคิดที่เปลี่ยนแปลงไป ดังที่ได้กล่าวถึงไปแล้วในบทที่ 2 หน้า 36-37 ผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบหรือซึมซับแนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์นมากที่สุด ซึ่งคือกลุ่มผู้อ่านนิตยสารที่แสดงความเป็นโพสต์โมเดิร์นอย่างชัดเจนอย่าง a day

นอกจากนั้น การศึกษาเรื่อง "นิตยสาร a day กับภาพสะท้อนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น" ยังมุ่งหวังที่จะสำรวจแนวคิดและแนวทางปฏิบัติในการจัดทำนิตยสาร ทั้งนี้โดยการสัมภาษณ์ผู้ก่อตั้งนิตยสาร a day บรรณาธิการนิตยสาร บรรณาธิการภาพ และกองบรรณาธิการ ในฐานะตัวแทนของผู้ผลิตนิตยสารอีกทางหนึ่ง ประกอบกับการรวบรวมข้อมูลจากบทความจากสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับนิตยสาร a day เช่น บทสัมภาษณ์บรรณาธิการ รวมทั้งบทความที่กล่าวถึงนิตยสาร a day ด้วย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลประเภทนิตยสาร

นิตยสารที่นำมาวิเคราะห์เนื้อหานั้น ผู้วิจัยรวบรวมจากการสั่งซื้อย้อนหลังและซื้อเองตามแผงหนังสือทั้งหมด

2. ข้อมูลประเภทบุคคล

2.1 การจัดกลุ่มสนทนา (focus group interview)

ข้อมูลบุคคลเก็บรวบรวมจากการจัดกลุ่มสนทนา (focus group interview) ผู้อ่านนิตยสาร a day จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละประมาณ 7-8 คน โดยการแบ่งกลุ่มเช่นนี้เพื่อคัดตัวอย่างให้มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่หลากหลาย ประกอบกับเป็นจำนวนที่เหมาะสมในการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งนี้ จะจัดการสนทนาในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการเพื่อจะดึงตัวตน และ มุมมองของแต่ละคนออกมาได้

ผู้วิจัยจะเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จาก

- ผู้ที่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกของนิตยสาร a day
- ผู้อ่านนิตยสาร a day เป็นประจำ กล่าวคือ มากกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนนิตยสารทั้งหมด ในช่วงระยะเวลา 1 ปี โดย

- ติดประกาศเชิญชวน พร้อมเบอร์โทรศัพท์ ที่อยู่สำหรับติดต่อกลับ ตามสถานที่ต่างๆ เช่น ร้านอาหาร โรงภาพยนตร์ มหาวิทยาลัย รวมทั้งโพสต์ข้อความชักชวนในกระดานสนทนาเกี่ยวกับหนังสือวรรณกรรม การท่องเที่ยว และในเว็บไซต์ของนิตยสารเอง และรอการตอบรับ

- ติดต่อ สอบถามผู้ที่ตอบรับ เกี่ยวกับอายุ อาชีพ ที่อยู่อาศัย การเป็นสมาชิกของนิตยสาร a day ในกรณีที่ไม่ได้เป็นสมาชิกจะสอบถามถึงระยะเวลาและความถี่ในการอ่านนิตยสาร a day ด้วย

- เลือกตัวอย่างจากผู้ที่เป็นสมาชิกนิตยสาร a day และผู้อ่านนิตยสาร a day เป็นประจำ (มากกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนนิตยสารที่วางจำหน่ายใน 1 ปี) ที่มีอายุระหว่าง 18-35 ปี และอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ โดยพยายามเฉลี่ยให้ตัวอย่างมีลักษณะทางประชากรศาสตร์อื่นๆ เช่น การศึกษา รายได้ อาชีพ ที่หลากหลายเพื่อจะได้ทราบกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆ เพื่อประมวลเป็นผลการวิจัยในส่วนของรูปแบบการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

- ติดต่อตัวอย่างเพื่อนัดวันและเวลาในการสนทนากลุ่ม

2.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview)

ข้อมูลบุคคลอีกส่วนเก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์เจาะลึกตัวแทนของผู้ผลิตนิตยสาร a day เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษา ดังนี้

วงศ์ทนง ชัยณรงค์สิงห์ ผู้ก่อตั้ง และบรรณาธิการบริหารนิตยสาร a day ฉบับที่ 1-24

วชิรา รุธิรณก บรรณาธิการบริหารนิตยสาร a day ฉบับที่ 25-48

นิติพัฒน์ สุขขวย บรรณาธิการภาพ และบรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา

สมประสงค์ เจียมบุญสม กองบรรณาธิการนิตยสาร a day ฉบับที่ 16-57

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของนิตยสาร a day โดยใช้แบบบันทึกข้อมูลการวิเคราะห์ลงในตารางลงรหัส (coding sheet) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยแยกเป็น

1.1 ตารางบันทึกการนำเสนอเนื้อหาของนิตยสาร a day โดยพิจารณาจากแนวคิดหลัก และคอลัมน์ประจำของนิตยสารแต่ละฉบับ ว่านำเสนอข้อความ/เนื้อหาที่แสดงถึงวิถีคิดและวรรณกรรมแบบโพสต์โมเดิร์นอย่างไร และสะท้อนในลักษณะใดบ้าง

1.2 ตารางบันทึกการนำเสนอปก/รูปแบบปกของนิตยสาร a day โดยพิจารณาถึงลักษณะที่สะท้อนถึงศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์น

2. การจัดกลุ่มสนทนา (focus group interview) โดยมีประเด็นในการสนทนาดังนี้

- สินค้า อาหารที่บริโภคในชีวิตประจำวัน
- กิจกรรมที่ทำในวันหยุด หรือยามว่าง และรูปแบบของการพักผ่อน
- การให้ความสำคัญกับเรื่องสุขภาพและร่างกายตามแนวทางธรรมชาติบำบัด
- หนังสือ ภาพยนตร์ รายการโทรทัศน์ หรือเพลงที่ชอบ (ประเภทสื่อที่เปิดรับ)
- ความสนใจต่อข่าวสาร ประเด็นทางสังคม การเมือง กีฬา
- ความชื่นชอบในงานศิลปะ
- ทักษะติดต่ออาชีพที่ตนทำ
- การวางแผนสำหรับอนาคต
- มุมมองต่อการแต่งงาน และชีวิตคู่
- ทรรศนะต่อเรื่องเพศ บทบาททางเพศ และรสนิยมทางเพศ
- ความศรัทธาต่อศาสนา และจิตวิญญาณ
- ทรรศนะต่อเรื่องตะวันตก-ตะวันออก
- รูปแบบของการโหยหาอดีต
- ฯลฯ

3. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) โดยมีแนวคำถามดังต่อไปนี้

- นิตยสาร a day มีบุคลิกอย่างไร
- รูปแบบการแบ่งเนื้อหาของนิตยสาร a day เป็นอย่างไร
- เลือกประเด็นหลักของการนำเสนอในแต่ละฉบับจากอะไรบ้าง
- การกำหนดกลุ่มผู้อ่านเป้าหมาย
- ลักษณะเนื้อหาและรูปแบบของนิตยสารสะท้อนรูปแบบการดำเนินชีวิตของกลุ่มผู้อ่านอย่างไร

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลประเภทนิตยสาร

วิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของนิตยสารตามลักษณะของโพสต์โมเดิร์น (content analysis) จากตารางลงรหัส เพื่อศึกษาว่ารูปแบบและเนื้อหาของนิตยสาร a day สะท้อนลักษณะต่างๆ ของโพสต์โมเดิร์นอย่างไรบ้าง เช่น มีลักษณะของวรรณกรรมแบบโพสต์โมเดิร์น ไม่เล่าเรื่องตามลำดับเวลา มีการทำซ้ำ มีลักษณะของการวิพากษ์วิจารณ์ ผสมสิ่งที่ไม่เข้ากันเข้าด้วยกัน ใช้สัญลักษณ์และรูปแบบสื่อความหมายมากกว่าเนื้อหา เป็นต้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูลประเภทบุคคล

วิเคราะห์รูปแบบการใช้ชีวิตของผู้่านนิตยสาร a day จากการจัดกลุ่มสนทนาทั้ง 3 กลุ่มตามแนวทางของตาราง AIOs (Activities, Interests, and Opinions ของ Plummer) เพื่อหาลักษณะที่สะท้อนถึงความเป็นโพสต์โมเดิร์น แล้วนำมาประกอบกับแนวคิดและแนวทางปฏิบัติในการจัดทำนิตยสารที่ได้จากการสัมภาษณ์ตัวแทนผู้ผลิตนิตยสาร a day และข้อมูลที่ได้จากบทความจากสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับนิตยสาร a day

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอของข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้จะใช้การพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytic Description) โดยนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบกับผลของรูปแบบการดำเนินชีวิตจากการจัดกลุ่มสนทนาผู้อ่านนิตยสาร a day และแนวคิด แนวทางปฏิบัติในการจัดทำนิตยสารที่ได้จากการสัมภาษณ์ตัวแทนนิตยสารมาแสดง โดยจะลำดับประเด็นต่างๆ ให้สอดคล้องกับการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับโพสต์โมเดิร์นในบทที่ 2 พร้อมทั้งยกตัวอย่างให้เห็นชัดเจนว่ามีลักษณะใดของแนวคิดดังกล่าวที่ปรากฏในนิตยสาร และรูปแบบและเนื้อหาของนิตยสารดังกล่าวสะท้อนวิถีชีวิตของผู้อ่านหรือไม่ อย่างไร

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

นิยายสาร a day เป็นนิยายสารที่ก่อตั้งขึ้นมาด้วยการ "ลงขัน" จากเงินของผู้อ่านถึงหนึ่งล้านบาท ถือกำเนิดเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2543 โดยผู้ที่ร่วมลงขันทั้งหมดกับนิยายสาร a day ได้รับเงินปันผลคืน 100 เปอร์เซ็นต์ ในปี 2546 หรือ 3 ปีหลังจากนิยายสาร a day ฉบับที่ 1 ออกวางจำหน่าย¹

นิยายสาร a day เป็นนิยายสารในเครือของบริษัทเดย์ออฟเตอร์เดย์ จำกัด ที่เรียกได้ว่าสิ่งพิมพ์แทบทั้งหมดในเครือได้รับความนิยมจากผู้อ่านอย่างสูง ไม่ว่าจะเป็นนิยายสาร a day เองที่ประสบความสำเร็จอย่างงดงามในกลุ่มผู้อ่านวัยรุ่น หรือ HAMBURGER นิยายสารบันเทิงที่ขายดีเป็นอันดับต้นๆ จากพนักงานเพียง 7 คนเมื่อเปิดตัว ถึงวันนี้มีพนักงานอยู่ได้ชายคาเกือบ 80 คน²

นิยายสาร a day คือนิยายสารในหมวดควาไรดีและสารระบันเทิง ที่มียอดขายอันดับหนึ่ง จากการสำรวจโดยซีอีโอบู๊คเซ็นเตอร์ (ในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล เดือนตุลาคม - ธันวาคม 2547)³

บริษัทเดย์ออฟเตอร์เดย์ จำกัด เปลี่ยนชื่อเป็นบริษัทเดย์ โฟเอทส์ จำกัด ในปี 2546 เมื่อเข้าร่วมทุนกับบริษัท ทราฟฟิค คอนเนออร์ โฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน) โดยปัจจุบัน เดย์ โฟเอทส์ มีนิยายสารอยู่ 3 หัวคือ a day, HAMBURGER และ KNOCK KNOCK!⁴ รวมทั้งสำนักพิมพ์ a book ที่ตีพิมพ์พ็อกเก็ตบุ๊กหลากหลายสไตล์

ด้วยยอดพิมพ์ของนิยายสาร a day ในย่างก้าวสู่ปีที่ 6 ที่สูงถึงเดือนละ 100,000 เล่ม (กันยายน 2548) ประกอบกับข้อมูลต่างๆ ข้างต้น นิยายสาร a day น่าจะเป็นเครื่องชี้วัดความรู้สึกนึกคิดบางประการของคนในยุคปัจจุบัน โดยการศึกษาผ่านทางนิยายสารฉบับนี้ที่ยังยืนหยัดอยู่ได้อย่างยาวนาน

เนื่องจากการวิจัยเรื่อง "นิยายสาร a day กับภาพสะท้อนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น" ได้นำแนวคิดโพสต์โมเดิร์นมาเป็นแกนหลักในการศึกษา ได้แก่การวิเคราะห์ลักษณะของโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาและรูปแบบของนิยายสาร a day รวมถึงวิถีชีวิตของผู้อ่าน ดังนั้น การแสดงผลการวิเคราะห์ในบทนี้จะลำดับให้สอดคล้องกับการนำเสนอรายละเอียดของแนวคิดดังกล่าวในบทที่ 2 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจะประมวลข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์อย่างรอบด้าน ทั้งนี้จะนำเสนอผลการ

¹วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์, "a day story," *a day* 61 (กันยายน 2548): 80.

²กมลวรรณ มักการุณ, "คิตัวอย่างนี้ถึงจะรวย : อีกวันหนึ่งของ 'วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์'," [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://www.pixelplanet.net/24/topic.php?mid=254>

³วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์, "a day story," *a day* 61: 80.

⁴เรื่องเดียวกัน.

วิเคราะห์ลักษณะของโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในเนื้อหาและรูปแบบของนิตยสาร a day ก่อน เมื่อจบแล้วจึงจะกล่าวถึงวิถีชีวิตของผู้อ่านเป็นลำดับถัดไป

ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์เนื้อหา นิตยสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ผลิต ตลอดจนการรวบรวมข้อมูลจากบทความจากสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถแสดงรายละเอียดในประเด็นต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

การผลิตนิตยสาร a day

นิตยสาร a day เป็นนิตยสารรายเดือนที่มีกลุ่มเป้าหมายในวัยระหว่าง 18-35 ปี แนวทางของเนื้อหาภายในเล่มถูกกำหนดมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้งเมื่อปลายปี 2543 โดยจำแนกเนื้อหาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ idea, somebody และ nostalgia

"เนื้อหาที่คิดไว้คือเราอยากให้ a day สร้างรูปแบบ สร้างไวยากรณ์ใหม่ๆ ของนิตยสาร เพราะว่าการกำเนิดของมันก็คือว่าแปลกประหลาดอยู่แล้ว ดังนั้นมันก็เป็นความตั้งใจเลย ผมถือว่าความแตกต่างหรือความแปลกจะทำให้เราสะดุดตา เราจะได้ไปสู้กับหนังสือที่มีอยู่จำนวนมากได้ เราเป็นหนังสือเล็กๆ เล่มหนึ่งก็พยายามหาจุดเด่นในทุกๆ เรื่องครับ จุดเด่นในการประชาสัมพันธ์ จุดเด่นในการกำเนิด เนื้อหาที่เป็นส่วนหนึ่งที่เรายกมาคิดไว้ก่อนเลยจะให้มันต่างจากรูปแบบที่มีอยู่แล้ว ถ้าเปิดนิตยสารก่อนหน้านี้จะเห็นว่ามันจะมีภาคบังคับอยู่ว่าจะต้องมี section นี้ จะต้องมีหน้าสังคม มีข่าวบันเทิง แต่ผมไม่ ผมคิดว่าเรา break section เป็นอย่างนี้เลยดีกว่า ก็คือ idea, somebody และ nostalgia ทั้งหมดนี้มันก็คือความชอบของผม เป็นความสนใจของผม พอ break ออกมาแล้วมันก็ทำให้หนังสือของเราดีขึ้นได้ คือ 3 ส่วนนี้มันทำให้เราดีขึ้นได้หมดเลย เพราะมันกว้างมาก เรื่อง idea หรือความคิดมันกว้างมาก เรื่องคนเก่ง somebody ก็กว้างมาก เรื่องย้อนอดีตมันก็มีให้เราดูอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นมันก็ทำให้ a day ดีขึ้นได้ แล้วก็มีความชัดเจน ไม่ซ้ำกับหนังสือเล่มอื่น a day คือ อะไรก็ได้ ความเป็นอะไรก็ได้มันก็หลายกรอบข้อบังคับที่เคยมีมา"⁵

นิตยสาร a day นอกจากจะมีจุดกำเนิดที่แตกต่างจากนิตยสารฉบับอื่นๆ คือการระดมทุนจากผู้อ่าน a day ยังสร้างรูปแบบใหม่สำหรับการทำงานในตำแหน่งบรรณาธิการที่มีวาระ 2-4 ปี โดย วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์ นั่งในตำแหน่งเป็นเวลา 2 ปี แล้วส่งต่อให้ วชิรา รุธิรกนก เริ่มปฏิบัติหน้าที่เป็นบรรณาธิการในฉบับที่ 25 เดือนกันยายน 2545 วงศ์ทองให้เหตุผลที่ a day มีวาระการเปลี่ยนบรรณาธิการ ดังนี้

"เหตุผลแรก เป็นเหตุผลของคนทำงานครับ คือ a day บอกตัวเองว่าเป็นหนังสือข้างคิด คิดยากอ่านง่าย คิดเก่ง คนก็เลยคาดหวังว่า a day จะมีอะไรใหม่ๆ คิดอะไรใหม่ๆ ออกมา ฉะนั้นในด้านดีคือทำให้คนติดตามแต่ในด้านลบคือเหนื่อยครับ หนังสือทั่วไปมักมีรูปแบบอยู่แล้วว่าเนื้อหาจะเป็นยังไง แต่ a day มันต้องคิดตลอดแล้วเราเป็นประเภทมีนิสัยแบบอยากทำให้ดีขึ้นเรื่อยๆ เพราะฉะนั้นการทำงานด้วยตัวหนังสือแบบ a day จะ

⁵สัมภาษณ์ วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์, 27 กรกฎาคม 2548.

ทำให้คนทำเหนื่อยโดยเฉพาะบรรณาธิการ ผมทำมาหนึ่งปีผมรู้สึกเหนื่อยมาก ก็เลยคิดตั้งแต่ปีที่ 2 ว่าผมทำต่อไปไม่ไหวแน่ๆ กลัวว่าหนังสือจะออกมาไม่สนุก คิดไม่เยอะ อีกอย่างหนึ่งคือพออายุมากขึ้นประกอบกับระยะหลังกลุ่มผู้อ่านกลายเป็นเด็กมาอ่านเยอะ ผมก็รู้สึกว่าถ้าผมอายุมาก ห่างจากเขาเกิน 10 ปี ผมจะไม่เข้าใจเขา แล้วเราจะสื่อสารกับเขาได้ไม่ดี ตัวหนังสือจะสื่อสารกับเขาไม่ได้ ก็เลยคิดว่าให้บรรณาธิการ a day มีวาระแล้วกัน ที่ตั้งไว้คือ 2-4 ปี นั้นเป็นเหตุผลข้อแรก ส่วนเหตุผลที่สอง ผมคิดว่า a day เกิดจากการได้รับโอกาสจากคน คือเรามี a day ได้เพราะผู้อ่านส่งเงินมาร่ว่มลงขัน ผมก็อยากให้การเป็นบรรณาธิการกลายเป็นความฝันของผู้อ่านด้วย เราอยากเป็นสัญลักษณ์ของความใฝ่ฝันตรงนี้⁶

วชิรา รุธิรณก เข้ามานั่งเป็นบรรณาธิการเมื่อเริ่มต้นปีที่ 3 ของนิตยสาร a day และสานต่อแนวทางของเนื้อหาตามที่วงศ์ทงวางไว้แต่แรก

"แกนมันถูกกำหนดไว้ตั้งแต่แรกแล้วว่า a day จะมี 3 ส่วนสำคัญ คือส่วนแรกพูดถึงไอดีย ส่วนที่สองพูดถึงคน ซึ่งก็เป็นคนที่ไม่จำเป็นต้องเป็นคนเด่นคนดัง หรือว่าจะใช่ก็ได้ แต่ว่าเขาจะเป็นคนเด่นคนดังในอีกมุมหนึ่ง อีกส่วนก็เป็น nostalgia คือการหยิบเอาอดีตกลับมา"⁷

ในขณะที่รายละเอียดในการนำเสนออาจต่างไปจากนิตยสาร a day เมื่อเริ่มแรกเล็กน้อย โดย วชิรา ให้เหตุผลว่า

"ผมว่าโดยธรรมชาติหนังสือมันจะเป็นไปตามบรรณาธิการ เพราะว่าโดยหน้าที่บรรณาธิการจะต้องดูแลทุกอย่าง รวมทั้งการมอง vision ของหนังสือด้วย มันก็เลยพูดได้ว่ามีความต่างโดยรายละเอียด โดยอารมณ์ ผมเข้าใจว่าอย่างนั้น คือแกนเนื้อหาของเราก็ไม่ต่างกันมาก สิ่งที่เราสนใจก็ไม่ต่างกันมาก สำหรับ a day ก็เหมือนกัน คือแกนหลักๆ เดิมของมันก็ไม่เคยเปลี่ยน แต่ว่าอาจจะเปลี่ยนลีลา วิถีเล่า ทำที่ ที่อาจจะเปลี่ยนแปลงไปซึ่งไม่ได้เกิดจากความตั้งใจว่าเราจะเปลี่ยน แต่ว่าโดยธรรมชาติเราเป็นอย่างไรมันก็จะออกมาอย่างนั้น"⁸

วงศ์ทง ในฐานะผู้ก่อตั้งนิตยสาร a day มองความเปลี่ยนแปลงของหนังสือว่า

"ในยุคแรกผมว่ามันเพียวมาก เพียวในความหมายของมันก็คือผมเป็นยังไงผมก็ใส่ลงไป ผมชอบอะไรผมก็ทำ เพราะตอนนั้น ขาของเนื้อหามันก็เกิดจากผม บุคลิกของหนังสือมันก็เกิดจากผมและทีมงานช่วงแรกๆ a day ยุคแรกมันก็อาจจะหือหวาหน่อย อาจจะเป็นเพราะว่ารูปแบบของนิตยสารแบบ a day มันเพิ่งเกิดด้วยคนก็เลยมองว่ามันหือหวา มันสนุก แต่ว่าจุดอ่อนของมันก็คือมันค่อนข้างจะบางแล้วก็เบา เพราะว่าอย่างแรกเราทำกันไม่กี่คน เนื้อหาอาจจะไม่ลึกมาก เหมือนหยิบมาพูดแล้วเห็นแค่ข้างหน้า ประการที่สองอาจจะเพราะ

⁶สัมภาษณ์ วงศ์ทง ชัยณรงค์สิงห์, 27 กรกฎาคม 2548.

⁷สัมภาษณ์ วชิรา รุธิรณก, 15 มิถุนายน 2548.

⁸เรื่องเดียวกัน.

ตัวผมด้วย ผมไม่ได้เป็นคนที่ลึกซึ้งอะไรมาก พอ a day ถูกวิจารณ์ ผมก็รับฟัง ผมอยากให้เห็นว่า a day ไม่ได้ว่าไม่เห็นมีอะไรเลย ผมอยากให้นำหนังสือให้ความรู้ ให้ความคิดคนอ่านด้วยเชิงลึกมากขึ้น พอถึงยุคที่สอง วชิราเขาอยากทำ a day ให้มันลึก มันกลมมากขึ้น รอบด้านมากขึ้น เพราะฉะนั้น a day ในยุคที่สองมันก็จะมีควมซับซ้อนมากขึ้น มีความยากมากขึ้น คิดลึกมากขึ้น ต้องตีความสักหน่อย ซึ่งก็เป็นลักษณะของคนที่ทำละครเวทีมาก่อน เพราะฉะนั้นในด้านตีความมันลึกมากขึ้น และก็มีความเข้มข้นมากขึ้น"⁹

a day ยุคล่าสุด มี ทรงกวด บางยี่ขัน รับช่วงต่อในตำแหน่งบรรณาธิการ ซึ่งวงศ์ทองให้ความเห็นว่าเนื้อหาของ a day ในยุคนี้จะกลับไปสู่ความเรียบง่ายเหมือนกับยุคแรกๆ ในสมัยที่เขารั้งตำแหน่งบรรณาธิการ เนื่องจากเขาและทรงกวดค่อนข้างจะมีความสนใจใกล้เคียงกันเมื่อเทียบกับวชิรา แต่ขณะเดียวกันก็ไม่ทิ้งลักษณะที่วชิราวางไว้ คือจะยังคงแง่มุมที่ต้องตีความตามแนวทางของ a day ในยุคที่สองด้วย

สำหรับในประเด็นการจัดหมวดหมู่เนื้อหาของ a day วชิรา วุฒิกรนก บรรณาธิการบริหารฉบับที่ 25-48 และปัจจุบันดำรงตำแหน่งบรรณาธิการอำนวยการมองว่าแม้ a day จะสื่อสารถึงกลุ่มวัยรุ่นแต่เนื้อหาของ a day แตกต่างจากหนังสือวัยรุ่นทั่วไป

"แกนหลักๆ ของ a day น่าจะพูดในมุมความคิดอ่านมากกว่า คือเอาเข้าจริงมันจัดหมวดไม่ได้ว่า a day เป็นหนังสือแฟชั่น หรือเป็นหนังสือวัยรุ่นแบบที่เขาเป็นกัน ซึ่งส่วนใหญ่หนังสือวัยรุ่นก็จะเป็นหนังสือแฟชั่น เราก็ไม่ใช่อยูดีเพราะ a day ไม่มีแฟชั่น แต่แน่นอน a day สื่อสารถึงกลุ่มวัยรุ่น"¹⁰

ปัจจุบันกลุ่มเป้าหมายของนิตยสาร a day มีความเปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อเริ่มก่อตั้งเล็กน้อย กล่าวคือ เมื่อแรกเริ่ม กลุ่มผู้อ่านที่ผู้ผลิตวางไว้เป็นหลักจะเป็นคนในวัยทำงาน และกลุ่มเป้าหมายรองคือนักศึกษามหาวิทยาลัย แต่ทุกวันนี้กลุ่มเป้าหมายหลักกลายเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย และมีกลุ่มเป้าหมายรองเป็นผู้่านวัยทำงาน ตลอดจนนักเรียนมัธยมซึ่งหันมาอ่าน a day เพิ่มขึ้น

"ตอนที่ผมเริ่มทำผมอายุประมาณ 30-31 ผมมีความเชื่อว่าผมสามารถสื่อสารกับคนที่อายุน้อยกว่า 10 ปี และมากกว่า 10 ปีได้ ผมก็เลยจะทำหนังสือให้คนอายุระหว่างนี้ พูดย่างๆ ก็คือว่าพูดภาษาเดียวกันรู้เรื่อง และผมพอจะรู้ว่าเขาสนใจอะไร ชอบอะไร ไม่ชอบอะไร ดังนั้น a day ปีแรกๆ กลุ่มเป้าหมายหลักน่าจะเป็นคนทำงาน และนักศึกษาเป็นกลุ่มเป้าหมายรอง แต่พอทำมาเรื่อยๆ กลายเป็นว่าวัยรุ่นมาอ่าน a day มากขึ้น และอายุของวัยรุ่นก็ลดลง แทนที่จะเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยอย่างเดียว กลายเป็นว่าหลังๆ มีเด็กมัธยมมาอ่าน a day เยอะ ตอนนี้ a day ก็คงจะเด็กลง คือลงไปถึงนักเรียนมัธยม แต่กลุ่มเป้าหมายหลักน่าจะเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยอยู่ คนทำงานกับเด็กมัธยมเป็นกลุ่มเป้าหมายรอง"¹¹

⁹สัมภาษณ์ วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์, 27 กรกฎาคม 2548.

¹⁰สัมภาษณ์ วชิรา วุฒิกรนก, 15 มิถุนายน 2548.

¹¹สัมภาษณ์ วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์, 27 กรกฎาคม 2548.

นิตยสาร a day จะมีประเด็นหลักที่แตกต่างกันไปในแต่ละฉบับ เช่น ฉบับที่ 18 ว่าด้วยเรื่อง โดเรมอน ฉบับที่ 22 เน้นเรื่องราวเกี่ยวกับเจ้าชายน้อย ฉบับที่ 41 ประกอบด้วยเรื่องของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์ เป็นหลัก การผลิตนิตยสาร a day แต่ละฉบับจึงเริ่มต้นด้วยการกำหนด theme หรือเนื้อหาหลัก ซึ่งกองบรรณาธิการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น และบรรณาธิการเป็นผู้ตัดสินใจเลือกประเด็น

"ส่วนใหญ่เราก็จะเริ่มต้นว่าเราจะทำฉบับอะไร เหมือนกับเป็น theme ของเล่มว่าเราอยากจะทำเรื่องนี้ โดยส่วนใหญ่บรรณาธิการจะเป็นคนเคาะว่าจะไปทำฉบับอะไร แต่ว่ากองบรรณาธิการก็มีสิทธิเสนอได้ว่าอยากจะทำเรื่องอะไร พอเคาะกันเรียบร้อยแล้วแต่ละคนก็จะไปทำการบ้านมา ไปคิดมาว่าจะควรจะมีเนื้อหาอะไรบ้าง ในฉบับนี้ มีสัมภาษณ์ใคร เสร็จแล้วก็มาประชุม ในการประชุม แต่ละคนก็จะมาโยนไอเดียตรงกลาง แล้วเราก็จะมาถกกันว่า อันนี้ดีหรือยัง มันน่าจะมีตรงไหนเพิ่ม ก็จะได้เป็นเนื้อหาที่ควรจะมีทั้งหมดที่เราสรุปกัน แล้ว จากนั้นแต่ละคนก็จะออกไป work เช่น ต้องหาข้อมูลเพิ่มเติม ต้องสัมภาษณ์คนใหม่ ถ้าต้องไปนัดเขา สัมภาษณ์"¹²

โดยมาก เนื้อหาหลักของ a day มักจะว่าด้วยเรื่องที่คุณผลิตสนุกๆ ที่ทำเป็นสัดส่วนประมาณ 70-80% เมื่อเทียบกับประเด็นที่อิงกับเหตุการณ์ขณะนั้น

"ส่วนใหญ่จะเป็นความอยากของเราเอง เช่นว่าเราชอบเรื่องนี้จังเลย เราก็ทำ เริ่มต้นจริงๆ จะมาจากความอยาก คือมันน่าเป็น 70-80 เลยนะ แล้วก็ปัจจัยที่ 2 น่าจะเป็นเหตุการณ์ ณ ตอนนั้น แล้วเราจะดูจังหวะนิดหนึ่งด้วยครับ จะเหมือนกับว่าเราจับปมมาเรียงในหัวว่า 3 เล่ม 5 เล่มที่แล้วเราทำอะไรไปบ้าง 3 part หลักๆ idea, nostalgia, somebody เรามีอะไรไปแล้วบ้าง ถ้าเราเป็น nostalgia เราทำการ์ตูนอีกคิวซัง เล่มต่อมาเราจะไม่ทำดราม่าก่อนบอลต่ออยู่แล้ว มันจะต้องมีการเว้นจังหวะอะไรบางอย่างเพื่อไม่ให้คนอ่านรู้สึกเบื่อเกินไป แล้วคนทำก็รู้สึกเบื่อเกินไป อย่างเราทำเรื่องการ์ตูน โดเรมอน หน้ากากเสือ อีกคิวซัง ดราม่าบอล จะสังเกตว่ามันจะมีช่วงเว้นอยู่ แม้กระทั่งเราคนทำเอง พอเราทำโดเรมอน หน้ากากเสือแล้ว พอจะทำดราม่าบอล เราก็ยังมาคิดว่าจะทำยังไงให้ไม่เหมือนเดิม จะมีความพยายามหนีจากเดิมของคนทำ พยายามไม่ให้มันติดกันมาก ก็เลยสลับกัน"¹³

ขณะที่วงษ์ทงให้เหตุผลอีกประการหนึ่งของการเลือกเนื้อหาหลักในแต่ละฉบับ ที่มักจะแตกต่างจากกระแสในขณะนั้นว่า หลักคิดของ a day อยู่บนพื้นฐานของความไม่ซ้ำ ทั้งนี้เพื่อสร้างความโดดเด่นให้กับนิตยสาร

"ถ้าบอกว่า a day ไม่อิงกับเหตุการณ์ก็เลยอาจจะไม่ใช่ แต่ว่าอย่างที่บอกครับ บ้านเรามีกรอบความคิดซ้ำๆ กันอยู่อย่างหนึ่ง เหมือนกับดูรายการโทรทัศน์ช่วงวันแม่ ทุกรายการก็จะมีแต่ลูกพูดถึงแม่ แม่พูดถึงลูก

¹²สัมภาษณ์ สมประสงค์ เขียมบุญสม, 18 พฤษภาคม 2548.

¹³เรื่องเดียวกัน.

แม่ไปหมดเลย เพราะฉะนั้นถ้าเราไปทำแบบเขาด้วย มันก็จะกลืนๆ กันไป ไม่โดดเด่นขึ้นมา เราเคยคิดถึงขนาดว่า ถ้าวันแม่เราทำเรื่องพ่อหรือเรื่องป่าไปเลย เราก็จะโดดเด่นขึ้นมาท่ามกลางแม่หมดเลย นี่เป็นหลักคิดของเรา เราจึงเลี้ยงที่จะไปพูดในเรื่องที่ตามกระแส เพราะว่ากระแสในเวลานั้น คนจะพูดกันเยอะแล้ว เราไม่อยากเป็น 1 ใน 28 เล่มที่พูดถึงเรื่องนี้หรือคนนี้ เราเลือกที่จะเป็นอีกคนหนึ่ง อีกเรื่องหนึ่งเลยดีกว่า นี่คือวิถีคิดของ a day คือไม่ตาม พยายามจะแปลก พยายามจะแหกคอกออกมา แต่ถ้าเป็นเรื่องใหญ่ๆ หลัๆ จริงๆ เราก็ไม่ละเลยที่จะพูดนะครับ แต่ว่าคงจะหาแง่มุมที่ไม่ซ้ำกับเขามานำเสนอ ทั้งหมดมันอยู่บนพื้นฐานของความไม่ซ้ำครับ a day จะไม่ซ้ำ ไม่เหมือนใคร¹⁴

วิถีคิดในการทำงานของนิตยสาร a day ที่หลีกเลี่ยงการแห่ตามนี้ ปรากฏในความเห็นของ วชิรา วุทธิภนง เช่นกัน

"เรา focus ไปที่มุมมองความคิดที่มันต่างออกไปจากสิ่งที่มันมีอยู่ เนื้อหาหลักๆ น่าจะเป็นแบบนี้ a day จะ focus ลงไปในเรื่อง que แสดงออกถึงความช่างคิด เรามีวิถีเล่าแบบกวนตีน มีอารมณ์ขัน เนื้อหาของเรา ไม่ได้เป็นไปตามกระแสที่เขาเป็นกัน อย่างตอนที่เขาคำลังภราดรกัน เราก็ไปตามหาต้อง คิษย์จ่อย"¹⁵

ดังบทบรรณาธิการของเขาที่ปรากฏในฉบับที่ 28 เดือนธันวาคม 2545 หน้า 2

... ผมไม่ทราบหรือครับเกิดอะไรขึ้นกับต้องบ้าง แต่ในช่วงเวลาที่ทุกคนหายใจเข้าออกเป็น ภราดร เช่นนี้ ต้อง คิษย์จ่อย อยู่ที่ไหน สุขกายสบายใจดีอยู่ไหม

a day คิดถึงครับ ...

ความแตกต่างของ a day ปรากฏตลอดเวลาในเนื้อหาหลักของแต่ละฉบับ ตัวอย่างเช่น ฉบับที่ 36 เดือนสิงหาคม 2546 a day นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

... a day นำเสนอเรื่องราวมาแล้วมากมาย แต่มีเรื่องหนึ่งที่ทำทนายและอยู่ในความสนใจของพวกเขา คือเรื่องผู้สูงอายุ เพราะเราเห็นถึงแง่มุมบางอย่างของคนแก่ที่คนหนุ่มสาวไม่มี ดังนั้นโอกาสเหมาะๆ นี้ a day ที่ทำเล่มสุดท้ายของปีที่สามด้วยเรื่องราวเท่าๆ ของคนแก่ดีกว่า... (จากคอลัมน์ [aWAY] โดย ทรงพลัง อย่างแรง หน้า 122)

... ไม่บ่อยนักที่เรื่องของ 'คนแก่' จะถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นหัวข้อสนทนาของคนหนุ่มสาว

ไม่สนุก ไม่น่าสนใจ ไม่แจ่ม ไม่เข้าใจ และชวนให้หดหู๋ อาจจะเป็นเหตุผล

ว่าแต่ว่า คนแบบไหนคือคนแก่?

¹⁴สัมภาษณ์ วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์, 27 กรกฎาคม 2548.

¹⁵สัมภาษณ์ วชิรา วุทธิภนง, 15 มิถุนายน 2548

สำหรับ a day 'ความแก่' วัดกันไม่ได้ด้วยอายุหรือความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกายอย่างเดียว
 ทราบได้ที่หัวใจยังกระปรี้กระเปร่า ความคิดอ่านยังโลดแล่น ความชราก็ไม่กล้ำมาเยือน
 เพราะฉะนั้น ถ้าจะว่าไปแล้ว ฉบับนี้เราไม่ได้พูดถึงคนแก่ในความหมายทั่วไป
 แต่เราพูดถึงกลุ่มคนที่อายุเกิน 70 ปี ...
 ... สำนวนสวยตาตัวเองกันก่อนดีไหม ว่าเรามองคนกลุ่มนี้ยังไง
 แล้วไปทำความรู้จักกับคนกลุ่มนี้ด้วยกันสักครั้ง
 ไปดูกันว่าคนที่ผ่านโลกมาแล้วกว่า 70 ปี พวกเขากำลังคิดอะไร ทำอะไร และโลกรอบตัวเขา
 เป็นอย่างไร ... (จากคอลัมน์ main course หน้า 42)

วงศ์ทองเล่าถึงบุคลิกของ a day ในเนชั่นสุดสัปดาห์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 450 วันที่ 15-21 มกราคม
 2544 หน้า 20 ว่า "ใน a day มีการแซทไทร์เยอะแยะเลย การยั่วล้อเป็นบุคลิกอย่างหนึ่งของ a day ภาษาไทย
 เรียกว่าวุ้นตีน ผมว่ามันน่ารักดี ผมว่าการยั่วล้อ มันเป็นการตำหนิติเตียนที่น่ารักน่าฟังที่ละมุนละม่อมกว่า
 a day จะยั่วล้อ a day จะไม่ใช่คนประเภทมึงมาพาไวย สมมติถ้าไม่พอใจอะไรขึ้นมาก็ไม่ใช่ลุกขึ้นล้มโต๊ะ แต่
 คงจะนั่งนิ่งแล้วพูดประโยคหนึ่งที่มันฟังแล้วเจ็บลึกๆ หรือหัวเราะใส่หน้ามันเลย"

เช่นเดียวกับบรรณาธิการภาพ นิติพัฒน์ สุขสวย ที่มีวิธีคิดในการทำงานที่ทำให้ภาพถ่ายใน
 a day แสดงแง่มุมที่แตกต่างอยู่เสมอ

"สมมติผมไปถ่ายดาราสักคนหรือตลกสักคนหนึ่ง คนอื่นเขาอาจจะดึงตลกให้เป็นตลก แต่ผมอาจจะ
 ไม่ต้องก็ได้ คนเห็นเขาตลกมาเยอะแล้ว ผมอาจจะทำอีกทางหนึ่งเลย แบบที่คนไม่เคยเห็นกันว่าคุณมี part นี้ด้วย
 ในตัว เป็นต้น ผมว่าเราน่าจะมองเขาหลายๆ มุม ผมเชื่อว่าอย่างนั้น ผมว่าคนๆ หนึ่งไม่ได้มีแค่มุมที่เขา present
 ออกมาให้คนอื่นเห็นแค่มุมเดียว"¹⁶

จากตัวอย่างเนื้อหาหลักที่แสดงความแตกต่าง ไม่ซ้ำใคร ของ a day ฉบับที่ 36 หากพลิกดู
 หน้าปก ก็จะได้เห็นถึงมุมมองที่แตกต่างของภาพ เป็นเอก รัตนเรือง ที่ปรากฏบนนิตยสาร a day ดังคำกล่าวของ
 นิติพัฒน์ สุขสวย ในย่อหน้าข้างต้น เป็นเอก รัตนเรือง คือผู้กำกับภาพยนตร์ที่กำลังมีผลงานเข้าฉายในขณะนั้น
 คือ เรื่องรักน้อยนิดมหาศาล แต่ a day จับเอา เป็นเอก แต่งหน้าเป็นคนในวัย 80 เพื่อเป็นตัวแทนของคนแก่ที่มี
 บุคลิกเท่าๆ คนหนึ่ง แนนอนว่าผู้อ่านไม่เคยเห็นเขาในมุมมองนี้ ตรงกับความตั้งใจของผู้ผลิตนิตยสาร a day

ในขณะที่นิตยสาร a day แต่ละฉบับมีเนื้อหาหลักที่แตกต่างกันไป และมีเนื้อหาย่อยส่วนหนึ่ง
 ที่สนับสนุนเนื้อหาหลักดังกล่าว โดยจากการศึกษาส่วนใหญ่คือคอลัมน์ main course แต่ก็มีเนื้อหาอีกส่วนที่
 ไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาหลักเลยด้วย

¹⁶ สัมภาษณ์ นิติพัฒน์ สุขสวย, 2 มิถุนายน 2548.

"a day" มีคอลัมน์หลาย part มาก บางคอลัมน์เช่นการสัมภาษณ์ บางทีก็อาจจะไม่เกี่ยวกับ theme เล่มก็ได้ เช่น คอลัมน์ถามตอบ (q & a day) ซึ่งอาจจะเป็นแค่ว่ามีใครน่าสนใจบ้างในตอนนั้น ก็อาจจะสัมภาษณ์ คนที่ไม่เกี่ยวกับ theme เลย อีกส่วนหนึ่งก็คือเนื้อหาที่เกี่ยวกับ theme ก็จะมีมาบ้างคิดกันทั้ง 2 ส่วนว่าส่วนที่ไม่เกี่ยวกับ theme จะมีอะไร ซึ่งมันจะมีกรอบของมันอยู่แล้ว คือตัวคอลัมน์ต่างๆ เช่น think positive ก็จะเป็น เรื่องที่สร้างสรรค์ หรือ outsider ก็จะเกี่ยวกับคนที่อยู่นอกกระแสแต่ว่ามีอะไรดี ๆ เจ๋ง ๆ"¹⁷

งานวิจัยเรื่อง "นิตยสาร a day กับภาพสะท้อนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น" นี้ ทำการวิเคราะห์เนื้อหาของนิตยสาร a day ตั้งแต่เดือนมกราคม 2545 - มีนาคม 2547 รวมเป็นนิตยสารทั้งสิ้น 27 ฉบับ พบความเปลี่ยนแปลงของจำนวนคอลัมน์ในแต่ละฉบับ โดยในฉบับที่ 17 มีจำนวนคอลัมน์ทั้งหมด 28 คอลัมน์ และเพิ่มเป็น 42 คอลัมน์ในฉบับที่ 43 อันเป็นฉบับสุดท้ายที่ทำการศึกษา

ตัวอย่างหน้าสารบัญ หรือ w.c. ของนิตยสาร a day ปีที่ 2 ฉบับที่ 17 เดือนมกราคม 2545

somebody	
day poets society	ข่าวสังคมของบางกลุ่มคนในสังคม
talking head	อ่านคำตอบนำคิดของนักแสดงสาวอันดับต้นๆ ของประเทศ สิริยากร พุกกะเวส
the outsider	คุยกับปจวโมทย์ แสงศร นักทำหนังสั้นระดับรางวัล
q & a day	ล้วงลึกความคิดของผู้กำกับอันดับ 4 ของโลก สุรน เพ็ชรสุวรรณ
a day with a view	รู้จักกับแก้ว หญิงสาวผู้เขียนหนังสืออ้ออ่าว 'เฮดส์ไดอารี่ วินาทีชีวิต'
cover ground	บทสัมภาษณ์นานๆ ครั้งของคู่ ดอกกระโดน นักแสดงตลกคุณภาพสูง
ordinary people	แอฟไร่ เจนเนอเรชั่น มีอะไรในหัวฟูๆ
nostalgia	
years ago	ย้อนรำลึกเรื่องราวรอบด้านทั้งในเมืองไทยและโลกในอดีต
good old days	ยังจำได้ไหม เพลงเด็กยอดนิยมเมื่อวันวาน 'เที่ยวเขาดิน'
main course	สรุปเรื่องราวหลากหลายสีสันจุดจุดที่เกิดขึ้นในยุคเซเวนต์ส์
moodstock : hole in my day	ความเรียงชวนครุ่นคิดคำนึงโดย ญามิลา

¹⁷สัมภาษณ์ สมประสงค์ เขียมบุญสม, 18 พฤษภาคม 2548.

idea

think positive	กลุ่มคอแลมน์ที่แสดงถึงเนื้อหาของความคิดสร้างสรรค์
today special	สรรพสิ่งน่าสนใจที่น่าสัมผัสในช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์
2-day communication	เสียงสะท้อนล้นหลามที่ผู้อ่านมีต่อนิยายสารของเรา
a day station	เกมร่วมสนุกซึ่งหมวกเบสบอลสุดหายากของ a day
โต๊ะควาย ใต้ถุน รุ่น 31	ชีวิตสนุกๆ ของผองเพื่อนในรั้วมหาวิทยาลัย
going places	เดินทางไกลและใกล้ไปกับหญิงสาวที่ชื่อ ต้องการ
small world	บทกวีภาษาอังกฤษที่ว่าด้วยเรื่องราวเล็กๆ โดย ไซเพีย
10 cantos	บทกวี 3 บรรทัดที่ผู้อ่านร่วมกันร้อยเรียง
bear wish project	ร่วมเดินทางทางความคิดไปกับหมีขี้บ่นชื่อ แบร์ริช
the underdone...	ลายเส้นและเรื่องราวจากห้วงคิดบิดเบี้ยวของ โดเล
indy review	บทวิจารณ์ภาพยนตร์ ดนตรี หนังสือ และละครเวทีแนวอินดี้
life in a day	เรื่องสั้นแนวทดลองของซีไรต์สองสมัย วินทร์ เลียววาริณ
brush&tale	เรื่องแต่งจากรูปวาดของอุกฤษณ์ ทองระอา
common scene	ภาพถ่ายสแน็ปที่เต็มไปด้วยชีวิตชีวาโดย อภิชัย ตระกูลเผด็จไกร
netware	บทความมากมายความหมายที่ส่งผ่านมาจากผู้คนในหมู่บ้านไซเบอร์
popeye	มุมมองชีวิตจากความคิดของอารีญา ชุ่มสาย

หน้าสารบัญของนิยายสาร a day ปีที่ 4 ฉบับที่ 43 เดือนมีนาคม 2547

somebody

day poets society	คุณ ชมงาน
talking head	ถาม-ตอบ กับ อัม...อัม อัม อัม.....อัม
the outsider	3 นักแหกคอก ดนตรี กีฬา และสถาปนิก
q & a day	สาวหนุ่มที่เรียกตัวเองว่าเป็น ผู้ประกอบการทางสังคม
main course	จู่ใจกับ live in a day II ...แบบเปี้ยกๆ
a day with a view	จิโร สถาปนิกหนุ่มเลือดขามูไร กับเวที แสงไฟ และท่าเต้นของเขา
tackteam	7 พลเมืองโลกที่ควรรู้จัก
ordinary people	ชีวิตธรรมดาๆ ของ 4 มนุษย์กฎหมาย

nostalgia

good old days	วันดีๆ ในปีเก่า กับ 2 ทศวรรษคำพิพากษา
years ago	เรื่องเก่าๆ ในปีที่ผ่านมาเลย

idea	
think positive	ผลงานของกลุ่มคนขยันคิด
today's special	นานาสาระสรรพสิ่งที่น่าสนใจ
10 cantos	บริหารสมองกับ กวีสั้น 3 บรรทัด จากผู้อ่าน
2-day communication	สารจากผู้อ่าน ถึง a team
cover ground	รวบรวมเรื่องชวนคิดให้มุมมองต่าง แยกหน่อจากปก
a book	พบกับการเปิดตัวครั้งแรกของสำนักพิมพ์ a book!
24+	คอลัมน์ใหม่เยี่ยม เปิดต้อนรับหญิงสาวในใจผู้ชายหลายคน ชูฉิ่ง
ห้องเรียนที่เจียบที่สุดในดวงจันทร์	'ฟ้าร้องกับฟ้าร้อง ดวงจันทร์' เรื่องต่อเนื่องจากตอนที่แล้ว โดย ฟ้า พูลวรลักษณ์
indy reviewed	หนังสือ ดนตรี ละครเวที ภาพยนตร์ กับบทวิจารณ์
ฟ้าเหลือง	ตอนที่ 5 'ด้อยดิ่งดอกตูม' โดย 'มันดา เอช
tomorrow	ไปให้ถึงพลูโต
going places	การ์ตูนใสๆ มีสีสั้น ของหญิงสาวชื่อ ต้องการ
team pladib	ทำไมคนไทยไม่ซีจรรย์ยาน? คำถามจาก เรียวตะ ชูชุกิ
สนามเด็กเล่น	สนามนี้เปิดกว้างขึ้นแล้วสำหรับนักศึกษา
เรื่องมืออยู่ว่า	มันเริ่มต้นตรงที่ เรื่องมืออยู่ว่า
ผู้ใหญ่วันมะวัน	เด็กชายวัย 19 ยังคงตั้งคำถามกับสุภษิต
a day station	ไอเดียมัน ร่วมสนุกกับ a team
add	เหมือนเดิม โปรดติดตาม
a day diary	บันทึกจากผู้อ่านถึงวันหนึ่งวัน
[aWAY]	เรื่องเล่าของปก a day
oversee	ปาร์ตี้ที่ไม่มีเสียง
code of	คำของคน ความของคน กับสถานการณ์ของเรา
a day support	พบรายละเอียดของโครงการที่สอง I dream of Stella McCartney โดย กลุ่ม Swing Sisters
for the boys	ความคิดผ่านลายมือจากผู้อาวุโสถึงเด็กรุ่นหลาน
netware	ส่งต่อเรื่องราวจากจอคอมพิวเตอร์ สู่นักกระดาน
love at first site	ความผูกพันของคนกับสถานที่
E=iq ²	ความคิดมากที่ห้ามเชื่อ โดย นีวกลม
หัวใช้เท้า	เขายังเดินทางตามหา Arthur C. Clark (เหมือนเดิม)
lazy sunday	'ชีวิตแต่ละวันไม่ง่าย' โดย ญามิลลา
life in a day	เรื่องสั้นมีดีไซน์ กับนักเขียนมีสไตล์ วินทร์ เลียววาริณ
a ธรรม	เมื่อพระพุทธเจ้าเป็นกบฏ

ลักษณะของโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหา และรูปแบบของนิตยสาร a day

จากการศึกษา พบลักษณะแบบโพสต์โมเดิร์นในการนำเสนอเนื้อหาและรูปแบบของนิตยสาร a day 7 ประการด้วยกัน คือ การปฏิเสธสิ่งที่เชื่อว่าเป็นความจริงแท้, การโหยหาอดีต, ลักษณะของวรรณกรรมแบบโพสต์โมเดิร์น, ศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์น, การล้อเลียน, การทำซ้ำ และประการสุดท้าย คือภาวะของสังคมแบบโพสต์โมเดิร์นที่สะท้อนในเนื้อหา ในขณะที่เดียวกันการปรากฏของลักษณะแบบโพสต์โมเดิร์นดังกล่าวนี้สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะ โดยความเป็นโพสต์โมเดิร์น 6 ประการแรกจัดเป็นลักษณะที่ปรากฏในความหมายของเนื้อหาที่ผู้ผลิตสื่อออกมา รวมทั้งลีลาที่ใช้ในการเขียน ทั้งนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากวิถีคิดของผู้ก่อตั้งนิตยสาร ส่วนประการสุดท้ายเป็นลักษณะที่ไม่ได้เกิดจากความตั้งใจของผู้ผลิต หากแต่เป็นเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลอื่นและบังเอิญสะท้อนถึงลักษณะของผู้คน ตลอดจนสภาพสังคมแบบโพสต์โมเดิร์น

1. การปฏิเสธสิ่งที่เชื่อว่าเป็นความจริงแท้

วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์ ผู้ก่อตั้งนิตยสาร a day กล่าวถึงแนวความคิดของเขา ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของโพสต์โมเดิร์น คือการปฏิเสธสิ่งที่เชื่อว่าเป็นความจริงแท้ไว้ ดังนี้

"เรามีความเชื่อทุกอย่างมีความดีอยู่ในตัวของมัน เพียงแต่ว่าเราอาจจะถูกสังคมตัดสินด้วยค่านิยมซึ่งอันนี้เป็นเรื่องที่เราพยายามจะค้านเสมอมา ผมไม่ให้อากับคนสวยคนหล่ออย่างเดียว หรือว่านามสกุลดังแล้วคนจะสนใจ ทั้ๆ ที่คนตีๆ นามสกุลยาวๆ เขาก็มีความเก่ง เราก็น่าจะเชิดชู เมื่อก่อนเรื่องนี้มันแรงมากนะครับ วงการโทรทัศน์เต็มไปด้วยคนไม่เก่ง แต่ดัง คนที่มาออกรายการมีแต่ความสวย ไม่เก่ง แต่ดัง หรือหล่อ ไม่เก่ง แต่รวย แล้วก็ได้ออกโทรทัศน์ ผมว่ามันไม่ยุติธรรม ผมไม่เชื่อเรื่องนี้เลย ผมไม่เชื่อเรื่องการถูกตัดสินว่าผิวขาวสวย ผิวดำไม่สวย ตัวสูงดี ตัวเตี้ยไม่ดี อ้วนแย้ ผอมดี มันไม่ใช่ มันไม่น่าจะใช่สิ่งที่เอามาตัดสินความดีไม่ดีของคนหรือให้ค่าของคน สิ่งเหล่านี้มันเป็นภาพลวง คือความจริงลวง ความจริงที่เราวางกันไปเองว่าผมแบบนางแบบคือสวย ผมว่าไม่ใช่ ผมว่าอ้วนแล้วสุขภาพดี ดีกว่าผอมแล้วเป็นโรค a day พยายามพูดค้านในสิ่งนี้"¹⁸

แนวคิดของวงศ์ทองข้างต้น เป็นจุดกำเนิดของเนื้อหาส่วนที่เรียกว่า somebody ซึ่งประกอบด้วยหลายคอลัมน์ด้วยกัน คือ day poets society, talking head, the outsider, tackteam, cover ground, q & a day และ a day with a view รวมทั้ง ordinary people ที่ส่วนใหญ่รวมอยู่ในเนื้อหาส่วน somebody นอกจากฉบับที่ 35-36 ที่อยู่ในส่วนของ idea

"ผมอยากจะให้ค่ากับคนเก่งๆ คนที่มีความสามารถ คนที่มี 'ของ' พูดกันง่ายๆ ในภาษาของเราจะครับ โดยที่ไม่ไปติดอยู่กับฐานะทางสังคมของเขา ชาติตระกูล ความร่ำรวย หรืออะไรอย่างนี้ที่สื่อมวลชนก่อนหน้านี้จำนวนมากในประเทศเราชอบเป็นอย่างนั้น ใครรวยก็ไปสนใจ ใครดัง ใครหล่อ ใครสวย ก็ไปสนใจ ทั้ๆ ที่

¹⁸สัมภาษณ์ วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์, 27 กรกฎาคม 2548.

ดูจริงๆ แล้วไม่มีความสามารถ ไม่มีความเก่งอะไรเลย แต่ a day จะพยายามเน้นเรื่องนี้ ซึ่งเราเรียกมันว่า section somebody เพราะฉะนั้นคนที่มาลง a day ทุกคนจะมีความเก่งในด้านใดด้านหนึ่ง"¹⁹

คอลัมน์ talking head เป็นคำถาม-คำตอบสั้นๆ โดยคำถามถูกแบ่งออกเป็นช่วงเวลาต่างๆ 3 ช่วงด้วยกัน คือ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต คอลัมน์นี้จัดอยู่ในส่วนของ somebody ด้วยแนวคิดของผู้ก่อตั้งที่ว่าบุคคลที่ได้รับการพูดถึงใน a day นั้นไม่จำเป็นต้องเป็นคนเด่นคนดัง ประกอบกับความเป็น *อะไรก็ได้* ของ a day จึงพบว่าบางครั้งบางหน ผู้ที่ปรากฏในคอลัมน์ talking head นั้นไม่ใช่คนด้วยซ้ำ เช่น Joe the Sea-Cret Agent ที่เป็นตัวการ์ตูนปลาหมึก ในฉบับที่ 38 เดือนตุลาคม 2546 หน้า 20 และมนุษย์ต่างดาวชื่อ อะกรูบี้ อะ เฮ กิ ฟลอป ที่ถูกสมมุติขึ้นในฉบับที่ 40 เดือนธันวาคม 2546 หน้า 16 โดยมีสิ่งที่น่าสนใจในฉบับนี้คือ คำพูดของมนุษย์ต่างดาวมีการลำดับคำและการเว้นวรรคต่างจากภาษาปกติ ตัวอย่างเช่น

... ผลงานแห่งความภาคภูมิใจของคุณคืออะไร?

ตั้ง ขวดน้ำ 15 ชั้น เรียง กัน ดวงจันทร์ บน

... ผืนไร่ที่สุดของคุณคืออะไร?

ซาหัก เพราะ บันได ตก

โดยผู้ผลิตให้เหตุผลในหมายเหตุท้ายคอลัมน์ว่า

... *คำถามและตอบที่ปรากฏ ถอดความจากภาษาดาวเนปจูน แต่เพื่อให้คงจังหวะการพูดเอาไว้ให้เหมือนเดิมมากที่สุด การเรียงคำในบางประโยคจึงอาจสลับที่ไปมาบ้าง

the outsider เป็นคอลัมน์ที่เล่าเรื่องเกี่ยวกับคนที่มีความโดดเด่นอย่างใดอย่างหนึ่งบนหนทางที่ไม่ใช่กระแสหลัก เช่น นักทำหนังสั้น นักเขียนการ์ตูน นักแสดงเดี่ยวไมโครโฟน คนทำนิตยสาร the outsider ได้รับการตีพิมพ์แทบตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษา ยกเว้น 8 ฉบับคือระหว่างฉบับที่ 29-36 เนื้อหาของ the outsider มักแสดงมุมมองที่แตกต่าง ดังตัวอย่างดังนี้

... "ณฐานลินเป็นนิตยสารที่พูดถึงวัฒนธรรมข้างถนน คนเดินดิน หรือ street culture อ้อเชื่อว่าการเรียนรู้ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในห้องเรียนหรือตำราเรียน เราเรียนรู้เรื่องมากมายได้จากข้างถนน เหมือนกับที่เราอาจได้อะไรจากการยืนคุยกันริมระเบียงหน้าห้องเรียนมากกว่านั่งฟังเลกเชอร์อยู่ในห้อง" ... (ณฐานลิน น้อยไม้ ฉบับที่ 41 เดือนมกราคม 2547 หน้า 34)

... "SCALE ไม่ได้ทำอะไรที่แปลก แหก หรือแหวกใหม่ แต่ว่าเราทำสิ่งที่คนมองข้าม คืออาจจะมีคนพูดถึงเรื่องนี้มาแล้ว แล้วเรื่องนี้มันมีมุมมองอื่นที่น่าสนใจใหม่ หรือว่าเขาพูดถึงข้อดีกันไปหมดแล้วนะ เรามา

¹⁹ สัมภาษณ์ วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์, 27 กรกฎาคม 2548.

พูดถึงข้อเสียกันบ้างไหม เพราะมนุษย์เรานั้นมีทั้งข้อเสียข้อดีผสมกันไป คือพยายามให้เห็นทุกๆ มุมมอง โดยเฉพาะเรื่องที่เราชินชาหรือลืมนั่นไปในยุคปัจจุบัน นั่นคือพยายามให้เป็นนิตยสารทางเลือกใหม่"... (กฤษณะพล วัฒนวันยู ฉบับที่ 41 เดือนมกราคม 2547 หน้า 35)

หรือในฉบับที่ 40 เดือนธันวาคม 2546 หน้า 34 ในหัวข้อ "Researcher in the dark" ที่พูดถึง พิทยา ศรีโกตะเพชร ที่แม้มีความพิการทางสายตาซึ่งนับเป็นความแตกต่างประการแรกของเขาเมื่อเทียบกับผู้คนในสังคมรอบข้าง เขายังมีแง่มุมที่แตกต่างในการมองศิลปะอีกประการหนึ่งด้วย

... พิทยาเป็นโรคสายตาเลือนรางตั้งแต่เด็ก จึงต้องเรียนในโรงเรียนสอนคนตาบอดซึ่งในสมัยนั้นมีภารกิจ 2 อย่างคือ ช่วยให้เด็กกลับเข้าไปเรียนในระบบการศึกษาปกติและช่วยให้เด็กมีอาชีพติดตัว การสอนศิลปะสำหรับคนตาบอดจึงมีแต่ด้านหัตถกรรมที่เน้นเพื่อประกอบอาชีพ พิทยาจึงได้แต่เก็บความสงสัยในเรื่องศิลปะเพื่อความสุนทรีย์ที่เขาอ่านเจอเอาไว้ในใจ จนกระทั่งเมื่อทราบข่าวค่ายศิลปะเพื่อคนพิการครั้งแรกของ รศ.ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์ ในชื่อโครงการ Art For All เมื่อปี 2542 เขาจึงไม่ลังเลที่จะขอเข้าร่วมในฐานะผู้สังเกตการณ์ ก่อนที่จะกลายเป็นเจ้าหน้าที่โครงการในที่สุด ...

... "สังคมมักเชื่อว่า คนที่มองไม่เห็นจะไม่สามารถคิดได้ เพราะเราคิดแบบแยกส่วนว่าภาพต้องใช้วิธีการดูด้วยตาเท่านั้น เพลงต้องฟังด้วยหูเท่านั้น ซึ่งผิดครับ คนเรามีหลายมิติ ตา หู จมูก ปาก สัมผัส ถึงแม้จะขาดสื่อใดสื่อหนึ่งไปก็ต้องไม่ลืมว่าเรายังมีสื่ออื่นอีก"

กิจกรรมในค่ายเน้นไปที่การลองใช้สื่ออื่นๆ เพื่อเสพและสร้างงานศิลปะ ภาพที่สร้างขึ้นใหม่ในภาพจากการบอกเล่าหรือด้วยการสัมผัสอาจจะไม่เหมือนต้นฉบับร้อยเปอร์เซ็นต์ หรืออาจจะไม่เหมือนต้นฉบับเลย แต่นั่นไม่ใช่สิ่งสำคัญเพราะศิลปะไม่ใช่การสร้างภาพเหมือนแต่เป็นการใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ...

คอลัมน์ tackteam (ฉบับที่ 37-43) จัดเป็นตัวแทนของการ 'คิดต่าง' ได้ดี โดยคอลัมน์นี้มักนำเสนอเรื่องราวของคนทีประสบความสำเร็จในสาขาต่างๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกัน ในแต่ละฉบับประกอบด้วยประวัติโดยย่อของกลุ่มคนประมาณ 5-8 คน ดังตัวอย่างจากฉบับที่ 37 เดือนกันยายน 2546 หน้า 132 เขียนโดย กษริน ธีระโกเมน ในส่วนที่กล่าวถึง Fernand Braudel เป็นการเสนอเนื้อหาที่ปฏิเสธว่าความจริงมีเพียงหนึ่ง

... นักประวัติศาสตร์ชาวฝรั่งเศสผู้พลิกโฉมหน้าวงการประวัติศาสตร์ วิธีการวิเคราะห์ปัญหาที่เขานำมาใช้ยังคงเป็นที่นิยมกันอยู่อย่างแพร่หลาย แม้เขาจะเสียชีวิตไปแล้วกว่าสิบปี

ตลอดเวลาที่ผ่านมา นักประวัติศาสตร์ในสมัยก่อนมักจะศึกษาและวิเคราะห์ประวัติศาสตร์แบบศูนย์กลาง ก็คือการศึกษาประวัติศาสตร์โดยอาศัยวิถีทางการเมือง ตัวบุคคล และตัวเหตุการณ์เป็นหลัก Braudel พบว่าการตั้งข้อสรุปที่เกิดตามมาจะไม่ครอบคลุม และอาจนำไปสู่การวิเคราะห์ที่มีผิดพลาด เขาคิดว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ให้ครอบคลุมและเป็นกลางนั้น ต้องอาศัยสหสาขาวิชาเข้าช่วย เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่แม่นยำขึ้น อย่างเช่น การนำวิชาภูมิศาสตร์และจิตวิทยาเข้ามาช่วยวิเคราะห์ เป็นต้น

Braudel จึงเปรียบเสมือนเลือดสีใหม่ของวงการประวัติศาสตร์ เขาถูกจัดอยู่ในกลุ่มนักประวัติศาสตร์ที่นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงสมมติฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่เดิม แม้แนวคิดของเขาจะไม่ได้รับการยอมรับ

ง่าย ๆ ในเบื้องต้น เพราะการล้มล้างแนวคิดเดิมนั้นเป็นเรื่องยากยิ่งในหมู่ปราชญ์ด้วยกัน แต่ด้วยข้อเท็จจริงที่เข้า
ได้พิสูจน์ให้เป็นที่ประจักษ์ ทำให้ในปัจจุบัน Braudel ได้รับการยกย่องเชิดชูในที่สุด ...

และในฉบับที่ 42 เดือนกุมภาพันธ์ 2547 หน้า 106 เขียนโดย มณฑิณี เชียงสงค์ ก็ปรากฏ
เรื่องราวของเชฟชาวญี่ปุ่น Nobuyuki Matsuhisa ที่โด่งดังจากการทำอาหารโดยผสมผสานความหลากหลาย
ทางวัฒนธรรม โดยไม่ยึดติดกับขนบของอาหารญี่ปุ่นแบบดั้งเดิม

... อาหารญี่ปุ่นจากฝีมือของโนบุยุกินั้นมีความเป็นเอกลักษณ์ไม่ซ้ำแบบใคร และสร้างสรรค์ผลงาน
ใหม่ๆ ให้ผู้คนได้ชิมเสมอ โดยไม่ยึดติดกับขนบธรรมเนียมของอาหารญี่ปุ่นแบบดั้งเดิม เรียกได้ว่าการทำอาหาร
แบบไร้กฎเกณฑ์ กลายเป็นยี่ห้อประจำตัวของเขาไปซะแล้ว อย่างพาสต้าปลาหมึกอันโด่งดัง สลัดผักสมุนไพร
อียิปต์โรยด้วยโบนิตโต หรือปลาเต้ดับปลามังค์โรยคาเวียร์เสิร์ฟในชอสมัสตาร์ด ...

ด้วยแนวคิดในการให้คุณค่ากับคนที่แตกต่างตามแนวทางของนิตยสาร จึงปรากฏเท่าที่
ดังกล่าวแม้แต่ในคอลัมน์ main course ในฉบับที่ 36 ที่ว่าด้วยเรื่องของผู้สูงอายุ นิตยสาร a day ยังหยิบเอา
เรื่องราวของเหล่าชาวชราที่มีความไม่ธรรมดาในตัวเองมานำเสนอ เปรียบเสมือนเป็น the outsider ในยุคก่อน
ดังนี้

Agnes Varda

... ลักษณะเด่นของวาริดาจะเห็นได้จากการที่เธอผสมผสานการเล่าเรื่องแบบสารคดีและเรื่องแต่ง
(Fiction) เข้าด้วยกันรวมถึงการใส่เทคนิคหลากหลายไว้ในหนึ่ง ตั้งแต่ neo-realism (Neo-Realism) ถึง
เซอร์เรียลลิซึม จากรูปแบบอิสระอันพิศวงงวยจนถึงกรอบความเป็นจริง เธอมักจะนำเสนอเรื่องราวของชีวิต
ประจำวันในแง่มุมที่ลึกซึ้งด้วยสายตาของช่างภาพที่เชี่ยวชาญ วาริดาหลงใหลที่จะนำเสนอสิ่งต่างๆ ในรูปแบบ
ของความจริงที่เธอเห็น ผลงานชิ้นเยี่ยมอีกเรื่องของวาริดาคือ Vagabond (1985) ซึ่งได้รับรางวัล Golden Lion
ที่เทศกาลหนังเวนิสในปี 1985 และ นักแสดงนำฝ่ายหญิงยังได้รางวัล French Cisar จากบทเด็กเร่ร่อนที่หายตัว
ไป ภาพยนตร์เรื่องนี้ยังได้รับการยกย่องว่าเป็นการเปิดทางให้กับการศึกษาเรื่องของเด็กเร่ร่อนในแง่มุมใหม่ๆ

ผลงานในวัย 70 กว่าของวาริดานั้น ก็ยังท้าทายความรู้สึกแปลกใหม่ของผู้ชมอยู่เสมอ The Gleaners
and I (2000) ถ่ายทำด้วยกล้องดิจิทัลและกล้องตัวเล็กๆ ที่วาริดาควบคุมการถ่ายเอง เธอเลือกถ่ายทอดเรื่องราว
ชีวิตของคนเก็บขยะที่มีชีวิตอยู่ด้วยสิ่งที่คนอื่นไม่ต้องการแล้ว เพื่อแสดงถึงมุมมองต่อสังคมปัจจุบันที่ยึดถือเอา
วัตถุนิยมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

ทุกวันนี้วาริดายังคงคิดสร้างสิ่งที่ท้าทายต่อการทำภาพยนตร์ ความหมายของมัน รวมถึงความสัมพันธ์
เชื่อมโยงระหว่างศิลปะและชีวิตให้เราได้ตื่นตื้นตันกันไป ...

Anna Halprin

... นับตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 30 เป็นต้นมา ลีลาการเต้นรำของฮาลพรินถือได้ว่าเป็นการบุกเบิกรูปแบบ
ของ modern dance ไปสู่ทิศทางใหม่ๆ ให้กับวงการ ไม่ว่าจะเป็นการ improvisation การมีส่วนร่วมของผู้ชม
ไปกับการแสดง ... ฮาลพรินยังถือว่าเป็นกลุ่มคนแรกๆ ในซีกโลกตะวันตกที่ใช้การเต้นรำในการรักษาโรค ...

Leni Riefenstahl

... เลนีย์ รีเฟนสตาล ได้ชื่อว่าเป็นผู้กำกับหญิงที่อายุมากที่สุดในวงการภาพยนตร์โลก มีผลงานเรื่องล่าสุดเมื่ออายุได้ 100 ปีพอดีพอดี เธอเคยโก่งอายุเพื่อสอบเอาใบของนักดำน้ำเพื่อจะเป็นช่างภาพใต้น้ำ ตอนที่เธออายุ 71 ปี ... รีเฟนสตาลในวัย 94 ปี ยังไปดำน้ำที่หมู่เกาะในคออสตาริกาเพื่อบันทึกภาพของฉลามให้เราได้ชมกัน ผู้กำกับหญิงเหล็กชาวเยอรมันคนนี้ เพิ่งฉลองวันเกิดครบปีที่ 100 เมื่อปีที่แล้วด้วยการฉายภาพยนตร์สารคดี *Underwater Impressions* (2002) ให้รุ่นลูกหลานได้เห็นพลังที่ไม่เคยถดถอยของเธอ ...

Arthur Miller

... มิลเลอร์ มีชื่อเสียงโด่งดังมาจากบทละครเรื่อง *Death of a Salesman* (1949) เรื่องราวโศกนาฏกรรมของเซลส์แมนนามว่า วิลลี่ โลแมน ที่ฉีกภาพความฝันแบบ *American Dream* ของสังคมในขณะนั้นลงโดยสิ้นเชิง ...

Elmer Bernstein

... ผลงานเพลงของเบอร์นสไตน์นับได้ว่าเป็นผู้สร้างสรรค์เอกลักษณ์และบุกเบิกสิ่งใหม่ๆ ให้กับฮอลลีวูด เพลงของเบอร์นสไตน์เต็มสีสันสดใสและท่วงทำนองแปลกใหม่ให้นักแต่งเพลงรุ่นหลังๆ เดินรอยตามเขาปรับเปลี่ยนรูปแบบของเนื้องานได้หลากหลาย ทำให้มีภาพยนตร์เกือบทุกแนวที่เบอร์นสไตน์แต่งเพลงให้ ... (ฉบับที่ 36 เดือนสิงหาคม 2546 หน้า 56-59)

คอลัมน์ที่ว่าด้วยบทสัมภาษณ์ในนิตยสาร a day คือ a day with a view, cover ground และ q & a day มักจะมีรูปแบบที่แตกต่างจากบทสัมภาษณ์ในนิตยสารฉบับอื่น ดังจะแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

ในคอลัมน์ที่เป็นการสัมภาษณ์บุคคล นิตยสาร a day มักจะมีวิธีการที่แปลกและต่างจากแบบแผนของบทสัมภาษณ์ที่เคยเป็น ดังเห็นได้จากคอลัมน์ a day with a view ของฉบับที่ 19 เดือนมีนาคม 2545 หน้า 50-56 ที่ a day ตีพิมพ์บทสัมภาษณ์จริงเสมือน เขียนโดย วินทร์ เลียววาริณ โดยบทสัมภาษณ์นี้ได้เพิ่มตัวตนของ วินทร์ เลียววาริณ ผู้ถูกสัมภาษณ์ขึ้นมาอีก 1 คน ในชื่อบทความว่า VINT VS VINT ดังคำโปรยในหน้า 50

... วินทร์ เลียววาริณ มีภาพพจน์ของนักเขียนแนวทดลองมาตลอด ดูจากผลงานเรื่องล่าสุดของเขาหนึ่งวันเดียวกัน (*life in a day*) เป็นแนวสร้างสรรค์สุดขั้วที่ก้าวพ้นจากกรอบของวรรณกรรมบริสุทธิ์ สะท้อนให้เห็นวิธีการทำงานและวิธีคิดแบบ *Lateral Thinking* ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากสำนักตะวันตก

นอกจากงานแนวร่วมสมัยสะท้อนสังคมแล้ว เขายังเขียนนิยายวิทยาศาสตร์ ซึ่งก็มีรากฐานจากงานเขียนของฝรั่งเศสเช่นกัน ทำให้เมื่อมองดูเผินๆ แล้ว ภาพรวมงานของเขามีความเป็นตะวันตกมากกว่าตะวันออก แต่เชื่อไหมว่า น้อยคนนักที่ทราบว่าเขานักอ่านนิยายจีนกำลังภายในระดับหนอนคนหนึ่ง

ทำไมนักเขียนผู้นี้ชอบนิยายจีนกำลังภายใน อ่านไปทำไม อ่านแล้วได้อะไร หนังสือแนวนี้มีอิทธิพลต่อชีวิตและงานเขียนของเขาหรือไม่ และอย่างไร

a day หาคำตอบมาให้แล้วในฉบับนี้

อ้อ! ไหนๆ ทั้ง a day และ วินทร์ เลียววาริณ ต่างเป็นพวกที่ไม่ชอบความจำเจ บทสัมภาษณ์นี้จึงไม่ได้เกิดขึ้นบนโลกเบี้ยวๆ ไบนี้!

เรานัดพบกันที่มุมหนึ่งในโลกจริงเสมือน

เราสามคน : a day วินทร์ เลียววาริณ และ วินทร์ เลียววาริณ

a day ขอให้ตัวตนอีกด้านหนึ่งของวินทร์ สัมภาษณ์ วินทร์ในด้านที่ไม่มีใครรู้จัก

วินทร์ # 1 คือ ตัวตนของ วินทร์ เลียววาริณ ที่เรารู้จักในผลงานต่างๆ เขาเป็นนักเขียน นักโฆษณา มีผลงานรวมเรื่องสั้นและนวนิยายหลายเล่มในโลกของความเป็นจริง

วินทร์ # 2 คือ ตัวตนของ วินทร์ เลียววาริณ ที่บ้านนียบายเงินกำลังภายใน บ้านของเขาอยู่ในโลกจินตนาการที่เรา --- a day และ วินทร์ # 1 เป็นแขก (ไม่ได้) รับเชิญ

นี่เป็นครั้งแรกที่ a day เสนอบทสัมภาษณ์จริงเสมือน (Virtual Interview) ...

คอลัมน์ cover ground เป็นอีกคอลัมน์หนึ่ง ที่ปรากฏท่าทีของความแตกต่างดังกล่าว นิตยสาร a day ฉบับที่ 36 เดือนสิงหาคม 2546 หน้า 28-31 ตีพิมพ์บทสัมภาษณ์ของ เป็นเอก รัตนเรือง ซึ่งเขียนโดย เป็นเอก รัตนเรือง บทสัมภาษณ์ชิ้นนี้เป็นบทสนทนาของ เป็นเอก วัย 40 ต้นๆ ในปัจจุบัน กับ เป็นเอก ในอนาคตที่มีอายุราว 60 ปลายๆ โดยผู้ผลิตโปรยหัวในหน้า 28 ว่า

... ถ้าจะถามถึงผู้กำกับหนังในเมืองไทยนาที่นี้ คงไม่มีใครน่าพูดถึงเกินผู้ชายผมเกรียน คนนี้, เป็นเอก รัตนเรือง ชายร่างเล็กใส่แว่นตา (ที่เห็นภายนอกจะไม่ทราบว่ามันหรือยาว) ใส่เสื้อลาย (ที่เจ้าตัวยืนยันว่าไม่ได้ชอบ แต่มักมีคนซื้อมาให้) ปากจัด (ที่เจ้าตัวยืนยันว่าจริง) และเป็นคนคุยสนุกที่สุดคนหนึ่งในจักรวาล (ข้อนี้เรายืนยันเอง)

จึงเลี้ยงไม่ได้ที่ใครต่อใครต่างพากันตบเท้าเข้าแถวพูดคุยกับเขาในช่วงระยะเวลาหลายๆ เดือนที่ผ่านมา แต่ใครบ้างเคยได้ยินเขาคุยกับตัวเอง

ไม่มี

เพราะฉะนั้น ที่กำลังจะได้อ่านต่อไปนี้ คือบทสัมภาษณ์เป็นเอก ถามโดยคุณเป็นเอก ตอบโดยคุณเป็นเอก และเขียนโดยคุณเป็นเอก

กรุณาอย่าเคลิ้ม

เพราะเขาเป็นคนคุยสนุกจริงๆ

จาก a day (ตัวจริง) ...

วิธีการเรียบเรียงบทสัมภาษณ์ของ a day ยังแสดงความต่างด้วยการได้มาซึ่งบทสนทนา ดังที่ปรากฏในฉบับที่ 26 เดือนตุลาคม 2545 ในคอลัมน์ a day with a view หน้า 72-76 วชิรา รุธิรกนก ได้เรียบเรียงบทสัมภาษณ์ของ เรวดี พุทธินันท์ ขึ้นใหม่โดยใช้บทสัมภาษณ์จากนิตยสารฉบับอื่นๆ ที่เคยสัมภาษณ์ เรวดีมาแล้ว ถือเป็นกร cut n' mix ในรูปแบบหนึ่งด้วย

... ซีแฉง : บทสัมภาษณ์ชิ้นนี้เรียบเรียงขึ้นใหม่จากบทสัมภาษณ์ทั้งหมด 7 ชิ้นจากนิตยสารต่างๆ ... โดยมีการดัดแปลงคำถามเพียงบางส่วน แต่ไม่ได้ดัดแปลงบริบทของ 'เนื้อหา' แต่อย่างใด ... (ฉบับที่ 26 เดือน ตุลาคม 2545 หน้า 76)

ซึ่งลักษณะของการ cut n' mix เช่นนี้ พบในคอลัมน์ main course ของฉบับที่ 22 เดือน มิถุนายน 2545 ด้วย จึงขอนำมารวมไว้ในส่วนนี้เพื่อให้เห็นความคล้ายคลึงกัน

เนื่องจากเนื้อหาหลักของฉบับที่ 22 ว่าด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับเจ้าชายน้อย คอลัมน์ main course จึงประกอบด้วยประวัติของผู้แต่ง รวมไปถึงเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยเกี่ยวกับเจ้าชายน้อย อาทิเช่น ตัวอย่างปกหนังสือเจ้าชายน้อยจากนานาประเทศ ตัวละครในเรื่อง ประโยคเด่นจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเจ้าชายน้อย ละครเวที เป็นต้น แต่มีเนื้อหาส่วนหนึ่งที่มีการผสมผสานสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกันเข้าด้วยกัน ประการแรกปรากฏในหน้า 40-42 ผู้ผลิตให้ชื่อข้อเขียนในส่วนนี้ว่า "เจ้าชายน้อย vs เจ้าหญิงน้อย" เรียบเรียงโดย คุณ มหาจำปาเทศ เป็นการเลือกบทสนทนาบางตอนจากหนังสือทั้งสองเล่มมาร้อยเรียงรวมกันเป็นเรื่องเล่าใหม่

... ในโอกาสที่ 'เจ้าชายน้อย' จะมีอายุครบ 60 ปีในปีหน้า a day จึงถือโอกาสจัดเหตุการณ์สมมติ พิเศษให้เป็นของขวัญในวันคล้ายวันเกิดล่วงหน้าให้กับเจ้าชายน้อย จะมีอะไรดีไปกว่าการได้พบเพื่อนสักคนหนึ่ง เมื่อหันซ้ายหันขวาก็พบว่าไม่มีใครเหมาะสมที่จะเป็นเพื่อนใหม่ของเจ้าชายน้อยมากไปกว่า 'เจ้าหญิงน้อย' ในหนังสือของฟรานเซส ฮอดจสัน เบอร์เนตต์ อีกแล้ว ...

... หมายเหตุ - บทสนทนานอกวงเล็บทั้งหมด ไม่มีการแก้ไขดัดแปลงแต่อย่างใด ...

... สถานที่ : บริเวณที่สวนเล็กๆ แห่งหนึ่งที่ไม่เกี่ยวข้องอะไรเลยกับในหนังสือ

เวลา : โพล์เพล็ใกล้ค่ำ

(ขณะนั้นเจ้าชายน้อยกำลังเดินพิจารณาบรรยากาศรอบตัวอยู่ตามลำพัง ู่ๆ ก็มีเสียงทักทาย)

"สวัสดี ฉันชื่อซาราห์ คูร์ว เธอชื่ออะไรนะ"

(เจ้าชายน้อยไม่ตอบแต่ถามกลับ) "ฉันมาอยู่บนดาวอะไร"

"ฉันไม่สามารถบอกได้"

(จ้องหน้า) "เธอคือใคร เธอสวยมากนะ"

"ฉันไม่เห็นสวยเลย ลูกสาวนายพล แกรนจ์ ที่ชื่อ อีสไซเบล นั้นหรือที่สวย เธอมีลักยิ้มทั้งสองข้างและมีแก้มสีกุหลาบ ผมเธอยาวเป็นสีทอง ส่วนฉันผมสีดำ และนัยน์ตาสีเขียว นอกจากนี้ฉันก็มอมและก็ดูไม่ดีเลยซักนิด ฉันเป็นเด็กที่นำเกลียดที่สุดเท่าที่ฉันเคยเห็น เธอกำลังเริ่มต้นพูดเรื่องโกหกแล้วละ"

"คุณแยกแยะไม่ออกว่าอะไรเป็นอะไร คุณกำลังสับสนมากนะ ผมรู้จักดาวดวงหนึ่งที่นายแดงอาศัยอยู่ เขาไม่เคยเขยชมดอกไม้ ไม่เคยแหงนมองดวงดาว เขาไม่เคยรัก ไม่เคยทำอะไรนอกจากนั่งคิดเลข แล้วตลอดทั้งวันก็เฝ้าพูดซ้ำซากว่า "ฉันเป็นคนเอาจริงเอางัง ฉันเป็นคนเคร่งเครียด" นั่นทำให้เขาพองตัวด้วยความหยิ่งจองหอง แต่เขาไม่ใช่คนหรือ เขาเป็นเห็ด"

"เธอหิวหรือ เธอกินอาหารเย็นแล้วหรือยัง"

"ทำไม"

"ถ้าฉันเป็นเจ้าของหญิง เมื่อมีคนยากจน หรือถูกขับไล่ออกจากฐานะที่สูงศักดิ์ คนเหล่านั้นก็มักจะแบ่งปันกันเสมอ ถ้าพวกเขาได้เจอคนที่ยากจนกว่า และหิวกระหายกว่า พวกเขา ก็จะแบ่งปันให้เช่นกัน ขนมปังอันละ 1 เพนนี่ ถ้าฉันมี 6 เพนนี่ ฉันก็คงจะกินได้ 6 อัน มันคงจะไม่เพียงพอสำหรับเราทั้งคู่ แต่ก็ยังดีกว่าไม่มีอะไรเลย"

"ผมเป็นเจ้าของดอกไม้ดอกหนึ่ง ผมดูแลและรดน้ำทุกวัน ผมเป็นเจ้าของภูเขาไฟสามลูก ผมชูดิเม่าที่ปล่องไฟทุกอาทิตย์ ผมชูดปล่องไฟที่ดับแล้วด้วย" ...

... "ผมขอบดูพระอาทิตย์ตก"

(จริงจัง) "ฉันจะตายในไม่ช้านี้"

"การมีเพื่อนเป็นสิ่งดีงาม แม้เราจะตายไปก็ตาม"

"บางครั้งฉันแกล้งทำเป็นเจ้าหญิง ฉันแสร้งทำเป็นเจ้าหญิง เพื่อว่าฉันสามารถประพฤติปฏิบัติแบบเจ้าหญิง"

"หม่อมฉันของพระราชทานอภัยโทษ สำหรับคำถามต่อไปนี้ ได้ฝ่าพระบาททรงปกครองอะไร"

"ฉันไม่รู้"

"ถ้าอย่างนั้นก็แย่น้อยนะ" ...

การผสมผสานสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกันเข้าด้วยกันประการที่สองที่ปรากฏในคอลัมน์ main course ของนิตยสาร a day ฉบับนี้คือ ตึกตากระดาษเจ้าชายน้อย ที่มีเครื่องแต่งกายแบบไทย ทั้งกางเกงมวยไทย ชุดราชปะแตน ตลอดจนชุดของสไปเดอร์แมน ชุดลูกเสือ และเสื้อยืดกางเกงยีนส์ ที่ล้วนเป็นสิ่งที่แปลกแยกจากกัน แต่ผู้ผลิตรายนี้สามารถรวมเข้าด้วยกัน

ความแตกต่างจากบทสัมภาษณ์นิตยสารฉบับอื่นของนิตยสาร a day ปรากฏอีกในคอลัมน์ a day with a view ฉบับที่ 31 เดือนมีนาคม 2546 หน้า 73 วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์ เขียนบทสัมภาษณ์ของ ทิวาสระจุกะ ในหัวข้อ UNEDITED INTERVIEW ด้วยการตีพิมพ์ข้อความที่ได้จากการถอดเทปโดยไม่เรียบเรียงแก้ไขเนื้อความใดๆ ทั้งสิ้น ซึ่งการกระทำเช่นนี้อยู่ในด้านตรงข้ามกับหลักการสัมภาษณ์โดยทั่วไป ซึ่งเจ้าของคอลัมน์ก็ยอมรับในข้อนี้พร้อมกับให้เหตุผลที่สอดคล้องกับแนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์นในทำนองที่ว่า การจะไปถึงความจริงนั้นไม่ได้มีเพียงหนทางเดียว และบางครั้ง 'ความจริง' ในกรณีนี้คือหลักการสัมภาษณ์ อาจไม่ใช่สิ่งที่จะต้องเชื่อตามเสมอไป

... ความสนุกของบทสัมภาษณ์ชิ้นนี้ ผมว่าอยู่ตรง 'ความเรื่อยเปื่อย' คือนั่นที่ร้านโอดด์เล้ง ซึ่งเป็นที่สิงสถิตยเป็นเนืองนิจของคุณทิวา เราคุยกันสบายๆ คุยกันแบบไม่จ้องจะเอาสาระหนักหน่วง คำถามเกือบทั้งหมดของผมเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความ 'ชอบ' และ 'ไม่ชอบ' (ซึ่งเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของนิตยสาร สีสัน) ของคุณทิวาล้วนๆ ฟังคล้ายว่าเป็นเรื่องสัพเพเหระ หากพอลงมาอ่านอีกที ผมว่าผมพบสาระความคิดมากมาย จากคำตอบเบาสบายของบรรณาธิการนิตยสาร สีสัน

นั่นเป็นเหตุผลที่ทำให้ผมเปลี่ยนความตั้งใจ! ผมตัดสินใจนำบทสัมภาษณ์ชิ้นนี้ลงตีพิมพ์ใน a day โดยคงอารมณ์ดิบๆ ไว้ ไม่เรียบเรียง แก้ไขหรือตกแต่ง (ภาษาบรรณาธิการเรียกว่า 'edit') เพิ่มเติมอะไรเลย เป็นการ

ถอดเทปลงไปคือๆ ล้วนๆ ผมไม่แม้กระทั่งใส่วงเล็บอธิบายอากัปกริยาของผู้ให้สัมภาษณ์ว่าหัวเราะ, พยักหน้า หรือพูดลากเสียง ฯลฯ ซึ่งผิดหลักของการสัมภาษณ์ที่ดี ตามที่ถูกลสอนหรือเรียนรู้กันมา
แต่ผมอยากจะลองข้ามกฎนี้ดูสักครั้งในคราวนี้ ...

หรือแม้แต่ในฉบับที่ 39 เดือนพฤศจิกายน 25646 ที่มีเนื้อหาหลักว่าด้วยการ์ตูน hesheit ในคอลัมน์ a day with a view ยังเป็นการสัมภาษณ์ตัวการ์ตูนจากเรื่องดังกล่าวในหน้า 77-85 ดังจะแสดงรายละเอียดเมื่อกล่าวถึงนิตยสาร a day ฉบับนี้ในภายหลัง

คอลัมน์เป็นบทสัมภาษณ์ในนิตยสาร a day อีกคอลัมน์หนึ่งคือ q & a day คอลัมน์ q & a day ของฉบับที่ 28 เดือนธันวาคม 2545 หน้า 28-29 สร้างบทสัมภาษณ์ที่แปลกใหม่โดยการถาม-ตอบด้วยคำนิยาม กับ จรัสพงษ์ สุรัสวดี

... ณ เวลานั้นถือได้ว่า พี่ตู้ เป็นประชาชนคนไทยที่เสียความคิดของเขาด้งกังวาน สะท้อนสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมของเขาได้ชัดเจนที่สุดคนหนึ่ง

ซึ่งก็เป็นสังคมเดียวกับเรานี่เอง

เชื่อว่าคนจำนวนมาก คงคุ้นกับการตอบคำถามแบบยียวน ที่เล่นที่จริง หัวนและสั้น แต่ตรงไปตรงมาของพี่ตู้มามากแล้ว

ครั้งนี้ a day จึงขอเป็นคนตั้งคำถามหัวนสั้นดูบ้าง โดยใช้วิธีเลือกคำถามหนึ่งคำ และขอให้พี่ตู้แสดงทรรศนะที่มีต่อคำๆ นั้น ในบริบทของสังคมไทย

พี่ตู้ตอบรับตกลง แต่จะขอตอบเป็นนิยามคำเดียวเช่นกัน

บทสัมภาษณ์แบบถามหนึ่งคำตอบหนึ่งคำจึงเกิดขึ้น ...

และผลของการตั้งคำถามแบบดังกล่าว เป็นดังตัวอย่างต่อไปนี้

ถาม

การเมือง

กระทรวงวัฒนธรรม

การแปะโบราณ

ตลก

หนังสือไทย

หมอนวด

จัดระเบียบสังคม

ฮิปฮอป

ชีวจิต

อินดี้

ตอบ

คนเลือกขี้ลืม

ฮัลโหล ที่นี่กระทรวงวัฒนธรรมคะ

ทำเมื่อเช้า

พิการ

ภูมิใจอยู่ประเทศเดียว

ไม่ใช่มีมือ

หาเสียง

เอาอย่างก๊วย

ชีวจิต

โชว์ห่วย

คอลัมน์ ordinary people เป็นคอลัมน์ที่เกิดความเปลี่ยนแปลงในตัวอย่างที่ทำการศึกษา โดยในฉบับที่ 17-20 เนื้อหาในคอลัมน์จะอิงอยู่กับเนื้อหาหลักในแต่ละฉบับ เช่น ในฉบับที่ 17 มีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับเรื่องราวในยุคเซเว่นตี้ส์ คอลัมน์ ordinary people พาผู้อ่านไปพบกับวัยรุ่น 4 คนที่ไว้ผมทรงแอฟโร่, ฉบับที่ 18 ที่ว่าด้วยโดเรมอน ผู้อ่านจะได้ทราบเรื่องราวของ 4 นักวาดการ์ตูนคนไทยในคอลัมน์ ordinary people, ฉบับที่ 19 ในเนื้อหาหลักเรื่องนิยายกำลังภายใน คอลัมน์ ordinary people ก็แสดงทรรศนะของเขียนกำลังภายใน 2 ท่าน คือ อานนท์ ภิรมย์อนุกุล หรือ น.นพรัตน์ ผู้น้อง กับ จิตตนาถ ลิ้มทองกุล, ส่วนในฉบับที่ 20 ว่าด้วยเรื่องนักกิจกรรมเป็นหลัก คอลัมน์ ordinary people จึงเกี่ยวกับคนที่ทำงานสารคดี โดยเนื้อหาของทั้ง 4 ฉบับข้างต้นเรียบเรียงจากการพูดคุยร่วมกันเป็นกลุ่ม นอกเหนือจากนั้น คอลัมน์ ordinary people จะเป็นการคิดเห็นสั้นๆ เกี่ยวกับหน้าที่ ประสบการณ์หรือความประทับใจของผู้คนอาชีพต่างๆ เป็นรายบุคคล ประกอบกับอาชีพที่นำมาลงในแต่ละฉบับจะเป็นอาชีพธรรมดาๆ ที่ใกล้ตัวมากขึ้น เช่น ฉบับที่ 21 หน้า 24-25 พูดถึงอาชีพพนักงานเก็บเงิน 4 คนคือ กระเป๋ารถเมล์ พนักงานเก็บค่าผ่านทางด่วน พนักงานขายบัตรชมภาพยนตร์ พนักงานร้านเซเว่นอีเลฟเว่น, ฉบับที่ 22 หน้า 48-49 พูดถึงคนที่มีอาชีพขับรถ ประกอบด้วยคนขับรถพยาบาล พนักงานขับรถแท็กซี่ พนักงานขับรถแท็กซี่ พนักงานขับรถไฟฟ้า เป็นต้น คอลัมน์ ordinary people วางเว้นจากการตีพิมพ์ไประยะหนึ่ง คือระหว่างฉบับที่ 28-34 โดยก่อนที่จะหยุดตีพิมพ์ ในฉบับที่ 27 เนื้อหาของคอลัมน์ ordinary people กลับไปสอดคล้องกับเนื้อหาหลักอีกครั้งหนึ่งคือว่าด้วยนักจัดรายการเพลงทางโทรทัศน์ หรือ VJ โดยในฉบับดังกล่าวมี VJ 4 คนเป็นปก และเรื่องราวความคิดเห็นของแต่ละคนถูกนำเสนอเป็นรายบุคคล เหมือนกับรูปแบบของคอลัมน์ ordinary people ในช่วงหลัง

แนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์นอีกประการหนึ่งที่พบได้ในคอลัมน์ ordinary people คือแนวคิด ที่ไม่เชื่อว่าคุณธรรมมีเพียงหนึ่งเดียว ดังเห็นได้ในฉบับที่ 41 เดือนมกราคม 2547 หน้า 112-113 ที่ พิมพรัก ชัยกุล พูดถึงผู้ที่มีอาชีพเกี่ยวกับการบริการให้เช่าสิ่งต่างๆ เช่น ชุดแฟนซี นานาชาติ ร้านเช่าวิดีโอ ผู้ให้บริการเช่าม้าที่ หัวหิน และบริษัทให้เช่าเครื่องเล่น

... ความสุขที่คุ้มค่าอาจไม่ต้องลงเอยด้วยการ 'ซื้อ' เสมอไป

คราวหน้า คุณอาจจะอยากหาความชื่นใจให้กับชีวิตด้วย 'การเช่า' บ้างก็ได้ ...

โพสต์โมเดิร์นเห็นว่าความจริงเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นมา ด้วยความรู้แบบวิทยาศาสตร์ และวิธีคิดแบบเหตุผลนิยม ซึ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่วงการสังคมศาสตร์ถือว่าสูงส่งและเป็นกลางกว่าสิ่งใดๆ ส่งผลให้ความจริงที่ได้มาจากองค์ประกอบเหล่านี้เป็นความจริงที่จริงแท้แน่นอนและไม่มีวันผันแปรเป็นอื่นไปได้ โพสต์โมเดิร์นตั้งข้อสงสัยกับเรื่องเหล่านี้ และได้แย้งว่าทั้งหมดนี้ก็เพียงผลผลิตที่มาจากความรู้ความเข้าใจในแบบหนึ่งๆ ซึ่งพิสูจน์ไม่ได้ว่าเป็นความจริงเหนือกว่าความจริงแบบอื่นๆ

ข้อความที่ปรากฏในคอลัมน์ love at first site ซึ่งเป็นคอลัมน์ที่ว่าด้วยเรื่องเล่าในสถานที่ต่างๆ ในฉบับที่ 41 เดือนมกราคม 2547 หน้า 155 เขียนโดย P'PID GRUMBLE เล่าเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์

ของผู้เขียนที่จำต้องพาผู้บริหารระดับสูงชาวต่างชาติเที่ยวชมภูเขาทอง และทราบภายหลังว่าชาวต่างชาติดังกล่าวนี้นับถือศาสนาพุทธเช่นเดียวกัน สะท้อนแนวคิดว่าความจริงไม่ได้มีเพียงหนึ่งเดียวดังกล่าวข้างต้น

... เขาบอกฉันว่าการที่เขา นับถือศาสนาพุทธนั้นไม่ใช่เรื่องแปลกในสายตาของเขา เพราะนั่นคือการตัดสินใจเพื่อสิ่งที่เราชอบ และทำแล้วมีความสุข จึงไม่จำเป็นต้องตามคนส่วนมาก แม้ว่าสิ่งนั้นจะเป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่คิดว่าดีที่สุดก็ตาม ...

ดังที่กล่าวไปแล้วว่าหลักการของโพสต์โมเดิร์นคือการปฏิเสธสิ่งที่เชื่อว่าเป็นความจริงแท้ โดยมีแนวคิดใหม่ที่ว่าไม่มีข้อเท็จจริงใดใช้ได้กับทุกเหตุการณ์ ทุกเวลา ทุกโอกาส ซึ่งไม่ได้หมายความว่าไม่ยอมรับความเป็นเหตุเป็นผลหรือความเป็นจริง แต่เชื่อว่าเหตุผลหรือความเป็นจริงนั้นไม่ใช่ข้อสรุปเดียว แนวความคิดดังกล่าวนี้เห็นได้อย่างชัดเจนในคอลัมน์ ผู้ใหญ่วันมะรืน เขียนโดย "หลานชาย" ตีพิมพ์ตั้งแต่ฉบับที่ 37 เดือนกันยายน 2546

วชิรา รุธิรณก บรรณาธิการในขณะนั้นกล่าวถึงนักเขียนหน้าใหม่ที่เพิ่งเป็นคอลัมน์ประจำให้กับนิตยสาร a day เป็นที่แรกในคอลัมน์ wake up! ซึ่งเป็นบทบรรณาธิการของนิตยสาร a day ฉบับที่ 42 เดือนกุมภาพันธ์ 2547 หน้า 2 ข้อความตอนหนึ่งกล่าวถึง "หลานชาย" และข้อเขียนของเขา

... หลานชาย เจ้าของหนังสือรวมเรื่องสั้น สถานีต่อไป ที่เคยปรากฏเป็นตอนๆ ในหน้านิตยสารต่างๆ ด้วยวัยเพียง 16 ปี (ในช่วงนั้น) หลานชายได้รับการตอบรับจากผู้อ่านอย่างดี ในระดับที่เจ้าตัวถึงกับเอ่ยปากว่า "ไม่คาดคิดมาก่อน" จากผลงานรวมเรื่องสั้น (ที่ไม่ได้ส่งชิงชีโรต์) หลานชาย (วัย 19 ในปัจจุบัน) แดกแขนงความคิดอ่านกลายเป็นคอลัมน์ประจำครั้งแรก - ผู้ใหญ่วันมะรืน (ชื่อที่เขาเดินมาบอกผมด้วยความภาคภูมิใจว่า ได้แรงบันดาลใจจากสำนวนไทย เด็กเมื่อวานขึ้น) ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาวิพากษ์วิจารณ์สุภาชิตที่เขากำลังหมกมุ่นครุ่นคิดอยู่เป็นอย่างยิ่ง ...

ผู้ใหญ่วันมะรืน เป็นข้อเขียนที่เริ่มต้นด้วยการให้ความหมายดั้งเดิมของสุภาชิต แล้วประกอบขึ้นด้วยเรื่องราวที่แสดงความเห็นที่ขัดแย้ง หรือมองสุภาชิตนั้นในแง่มุมที่ต่างไป ในฉบับที่ 37 เดือนกันยายน 2546 หน้า 124 กล่าวถึงสุภาชิต "เข้าเมืองตาหลิวต้องหลิวตาตาม" บทความนี้แสดงถึงความเชื่อที่เหตุผลหรือความเป็นจริงไม่ใช่ข้อสรุปเพียงหนึ่งเดียว อันเป็นประเด็นหลักของคอลัมน์เดียวกันนี้ในลำดับต่อมา

... เข้าเมืองตาหลิวต้องหลิวตาตาม : ตาหลิว คือคนที่ตาบอดข้างเดียว หลิวตา คือการปิดตาลงข้างหนึ่ง เปรียบได้ดังการเข้าไปในสถานที่ใดๆ ควรประพฤติตนให้ถูกต้องเหมาะสมกับสถานที่นั้นๆ เมื่อเขายึดถือหรือปฏิบัติอย่างไรในสิ่งที่ถูกต้องก็ควรทำตามแบบอย่างนั้น

... เมืองตาหลิว ใช้เมืองที่นักดนตรีมักบังเอิญแต่งเพลงไปเหมือนกันกับศิลปินต่างประเทศหรือเปล่า เอ๊ะ! หรือเมืองตาหลิวคือเมืองที่กำหนดให้เด็กมีหน้าที่เรียนหนังสือ เรียนหนักเข้าไว้ จะได้เข้ามหาวิทยาลัย รับประทานญาติๆ มาสักใบ เพื่อจะได้เงินเดือนสูงกว่าเพื่อนร่วมรุ่น

โชคดีชั้นฉิบหาย ที่ผมไม่รู้ทางไปเมืองตาหลิว! ...

... เมื่อหยิบเรื่องนี้ขึ้นในวงสนทนา คนเมืองตากลัวมักกลัวตาตามก่อนพูดกันว่า ก็เขาทำกันมาอย่างนี้ มันต้องถูกสิ ก็เขาทำกันมาตั้งนานแล้ว ใครๆ ก็ทำอย่างนี้ทั้งนั้น ก็เขา ก็เขา... .. ซึ่งเมื่อถามย่ำว่า 'เขา' ที่พูดถึงอยู่คือใคร กลับไม่มีใครรู้ว่า 'เขา' ซึ่งข้าพเจ้าเพิ่งพาดพิงถึงชื่ออะไร จับดินสอดด้วยมือข้างไหน หรือมีสิ่วเสี้ยนอยู่บนใบหน้าที่เม็ด

พ่อแม่พี่น้องเมืองตากลัวที่รักทั้งหลาย แล้วพวกท่านรู้ได้อย่างไรว่าที่ 'เขา' ทำกันมานั้นเป็นเรื่องถูก ...

... และสิ่งเหล่านั้นที่เชื่อตามกันมาว่าถูก อาจจะเป็นสิ่งผิดตั้งแต่แรกเริ่ม ...

... ประชาชนคนตากลัวครับ แม้พยายามกลัวตาจนเขแล้วไม่เท่าเหมือนแบรด พิตต์ เราก็ยังสามารถหลออย่างเป็นตัวเองโดยไม่เมื่อยกล้ามเนื้อหน้าในแบบฉบับของอุดม แต่พานิช

นัดเพื่อนไว้ที่สยามใช้ว่าจะต้องขึ้นรถไฟฟ้าสถานเดียว เพราะเรายังมีเรือ มีรถ มีตุ๊กตุ๊ก มีอะไรต่อมิอะไรเป็นพาหนะอีกตั้งมากมาย ด้วยเกียรติของลูกเสือสามัญ การไม่ทำตามกัน จึงไม่ใช่เรื่องเสียหาย

แต่ฟังแน่ๆ หากเอาหนึ่งชีวิตที่มี อุทิศไปตามทางที่ใครชี้ตัวไว้ก็ไม่ทราบ โดยไม่พยายามคิดว่า ความเป็นตัวเองไปนั่งเล่นไฟอยู่บ้านหลังไหน

การกลัวตาตามเขาไป ถึงแม้จะทำให้ผมสบายใจคืออยู่แล้ว

แต่ถ้าไม่ลอง ก็จะไม่มีความรู้เลยว่า

ข้าพเจ้ายัยก็แล้ว มีความสุขกว่า

และในฉบับที่ 41 เดือนมกราคม 2547 หน้า 132 คอลัมน์นี้วิพากษ์วิจารณ์สุภาษิต "สร้างวิมานในอากาศ" ในเชิงไม่เชื่อตาม

... สร้างวิมานในอากาศ : ใฝ่ฝันถึงความมั่งมี คิดคาดหรือหวังจะมีจะเป็นอะไรอย่างเลิศลอย

... ผมไม่เชื่อว่าการสร้างวิมานในอากาศจะเป็นเรื่องเสียเวลา เป็นสิ่งไร้สาระ เป็นการกระทำที่น่าดูหมิ่น กลับกัน ผมมองว่าวิมานในอากาศเป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่ทุกคนควรจะมีด้วยซ้ำ ...

... นอกจากหมั่นใฝ่ฝันไป เป็นกรณีไป ผมจึงไม่รู้สึกรังเกียจวิมานหลังไหนของใครทั้งสิ้น ไม่ว่าจะลอยอยู่ในอากาศหรือจมอยู่ในน้ำ เพราะนักเรียนที่กำลังเตรียมตัวเอนทรานซ์ต่างก็รู้ดีว่า เครื่องบินที่ลอยอยู่บนฟ้าก็มาจากวิมานในอากาศของพี่น้องตระกูลไรต์เช่นเดียวกัน

วิมานในอากาศเป็นจุดเริ่มต้นของบ้านบนดินทุกหลัง ถ้าไม่มีแบบ เราคงลงมือทำอย่างคนไม่รู้ทาง หากเอาแต่ฝัน เป็นนักฝัน วิมาน ฝัน วิมาน ฝัน วิมาน ฝัน ไม่ยอมเริ่มต้นในชีวิตจริง ก็คงยิ่งร้ายไปกว่า เมื่อแม้แต่ทางก็ยังไม่มีให้หลง

วิมานในอากาศจะเลิศลอยเกินไปหรือไม่ ไม่สำคัญ มันสำคัญที่เรารู้สึก หายใจ และมีชีวิตดำรงอยู่ในความเป็นจริง สัดส่วนที่พอดีระหว่างความจริงกับความฝันจึงเป็นเรื่องสำคัญกว่าและน่าจะสำคัญที่สุด ...

เช่นเดียวกัน ในฉบับที่ 43 เดือนมีนาคม 2547 หน้า 126 หลานชายมองสุภาษิต "แข่งเรือแข่งแพแข่งได้ แข่งบุญแข่งวาสนาแข่งไม่ได้" ด้วยท่าทีที่ไม่เชื่อ

... แข่งเรือแข่งแพแข่งได้ แข่งบุญแข่งวาสนาแข่งไม่ได้ : ฐัประมาณความสามารถของตน ไม่อาจเอื้อมเกินตัว

แข่งเรือแข่งแพแข่งได้ แข่งบุญแข่งวาสนาก็ต้องแข่งได้

เนื่องด้วยไม่เชื่อว่ามนุษย์จะแข่งได้แต่สิ่งที่ฉลาดที่สุด อย่างรถแข่งบนทางหลวง สิ่งที่สูงกว่านั้นหน่อย อย่างบุญวาสนา ก็น่าจะแข่งได้เหมือนกัน ...

... จริงอยู่ที่เราเห็นเดวิด เบ็คแฮม นักฟุตบอลชาวอังกฤษ ผู้ได้ฟังเสียงปรบมือจากคนทั่วโลก เขาเล่นฟุตบอลเก่ง หล่อ รวย ภรรยาสวย เลิศเลอ สมบูรณ์แบบ

แต่สิ่งที่เขาเป็นก่อนหน้านี้อคือการยกชีวิตวัยเด็กให้ลูกฟุตบอล ฝึกซ้อมอย่างหนักตลอดเวลา ยอมให้วินัยของนักกีฬามาจัดระเบียบชีวิต ต่อสู้เพื่อแย่งตำแหน่งตัวจริงในทีมอย่างเข้มข้น เมื่อได้มาแล้วก็ยังคงทนกองเชียร์ฝั่งตรงข้ามด่าแม่ทุกอาทิตย์ ฯลฯ ...

... ด้วยเหตุและผล ผมเชื่ออย่างเด็ดขาดว่าบุญวาสนาแข่งกันได้ เราหาบุญได้ เราใช้วาสนาได้ ความสามารถมีไม่สิ้นสุด เราเพิ่มให้ตัวเองได้ มันอาจไม่เห็นทันที แต่เมื่อเต็มเปี่ยม พลานุภาพจะทำให้สัมฤทธิ์ผล แม้สิ่งนั้นอยู่ไกลกว่าเอื้อมมือไขว่

นอกเสียจากการกระทำ วาสนาไม่ได้เกิดจากสิ่งใด - ต้องรู้เสียก่อนว่าเราคือใคร

เราเป็นมนุษย์ ไม่ใช่ก้อนหิน

ท้องฟ้า แผ่นดิน จะทำอะไรได้

ในฉบับที่ 40 เดือนธันวาคม 2546 หน้า 136 ที่พูดถึงสุภาสิต "งมเข็มในมหาสมุทร" หลานชายได้ให้แง่มุมมองที่ต่างไปในการใช้สุภาสิตนี้ กล่าวคือ โดยปกติเรามักใช้สุภาสิตงมเข็มในมหาสมุทรเพื่อปฏิเสธ หรือล้มเลิกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เนื่องจากเล็งเห็นว่าไม่มีทางประสบความสำเร็จ แต่หลานชายกลับมองในแง่ที่ว่า หากได้พยายามจนถึงที่สุดแล้ว ความล้มเหลวหรือพ่ายแพ้ ก็ไม่ได้เป็นสิ่งที่เปล่าประโยชน์ บทความนี้แสดงให้เห็น "ความจริง" อีกแบบหนึ่ง

... งมเข็มในมหาสมุทร : การทำกิจที่สำเร็จได้โดยยาก หรือค้นหาสิ่งที่ยากจะพบ เป็นไปไม่ได้เลย ที่จะทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ

... ผมเห็นด้วยกับ 'งมเข็มในมหาสมุทร' ว่า 'ไอ้เรื่องที่ยาก มันก็คือเรื่องยาก เรื่องที่เป็นไปไม่ได้ มันก็เป็นไปไม่ได้อยู่อย่างนั้น

แต่ถึงเรื่องนั้นจะยากยิ่งกว่าการงมเข็มในมหาสมุทร ความพยายามก็ยังเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

ต่อให้งมในอวกาศ ความพยายามก็ยังเป็นสิ่งสำคัญที่สุดด้วย ...

... ถ้าได้พยายามแล้ว แพ้ก็คือพลาด ไอ้ความผิดน่าจะเป็นของพวกยอมก้มหัวตั้งแต่ยังไม่เริ่มมากกว่า

สู้ครับ ว่าการหาเข็มเล่มที่ตกลงไปนะ เสียแรง เสียเวลา เข็มก็ไม่ได้ พยายามไปก็ไร้ประโยชน์

แต่บางที การได้ลงไปงมเข็มในมหาสมุทร ได้เห็นปลาสีส้มหลากหลาย ปะการังสวยๆ ได้ตีมิตรกับโลกใต้ทะเลที่แสงงดงาม แล้วขึ้นมาโดยไม่มีอะไรติดมือ อาจจะทำให้เรามีความสุขว่าการหลบลูกหลบลิดตาหา ก่อนจะกลับขึ้นมาพร้อมกับเข็มสนิมเขรอะเล่มหนึ่ง ซึ่งไม่สามารถใช้การอะไรได้

หากคิดว่ามันยากเกินไป ไม่กล้าที่จะพยายาม ไม่กล้าตั้งบนทรายเพื่อจะมองเข็ม (แบบผม) หรือไม่กล้าลงไปงม (แบบคนบ้า) ก็ไม่มีวันรู้เลยว่า คลื่นสีดำเป็นหมื่นลูกในคืนที่ดาวเต็มฟ้า นำตื่นตาแค่ไหน และใต้ทะเลดำสนิทเปี่ยมเสน่ห์เพียงไร

งดงามสู่ความพยายามได้ไหม

เพราะความพยายามแม้ล้มเหลวก็ยังส่งวางามเสมอ

นอกจากนั้น คอลัมน์ ผู้ใหญ่วันมะรืน ยังแสดงแนวคิดที่ว่าไม่มีข้อเท็จจริงใดใช้ได้ด้วย ทุกเหตุการณ์ ทุกเวลา ทุกโอกาส ซึ่งจะเห็นได้จากการเปรียบเทียบให้เห็นความต่างของคำว่า "พอ" ในสุภาษิต "ปลูกเรือนพอตัว หวีหัวพอเกล้า" จากฉบับที่ 38 เดือนตุลาคม 2546 หน้า 122 ระหว่างไฮโซที่มีเงินใช้จ่ายอย่างเหลือเฟือกับมนุษย์เงินเดือนที่อาจเลือกซื้อสินค้าอย่างเดียวกัน โดยที่คนแรกใช้เงินที่มีเหลือใช้ ในขณะที่อีกคน อาจต้องใช้เงินเดือนทั้งเดือน หลานชายตั้งข้อสังเกตว่า ไม่ใช่เรื่องโง่หรือผิดอะไรที่คนมีเงินจะใช้จ่ายฟุ่มเฟือยไปกับสินค้าแบรนด์เนม เพราะเป็นความสุขของเขา คนที่ใช้จ่ายเกินตัวต่างหากที่ควรถูกตั้งคำถาม กล่าวคือ คำว่า "พอ" ของแต่ละคนต่างก็ไม่เท่ากัน นับเป็น "ความจริง" ที่แปรผันไปตามบุคคล เหตุการณ์ เวลา และโอกาส

... การรู้จักตัวเองว่าพอเท่าไรหรือตรงไหน ควรจัดอยู่หมวดในเรื่องฉลาดด้วยซ้ำ

คำว่า พอ ในพจนานุกรมที่ผมเขียน ไม่ได้เหมือนกับพระอูถงค์ ซึ่งพอทุกอย่างแล้วในเรื่องโลก และไม่ได้ใกล้เคียงกับปราชญ์ผู้มีวิถีแห่งความเรียบง่าย มีอะไรน้อยๆ เข้าไว้ โลงๆ เตียนๆ มินิมัลลิสต์ อาการพอของผม ออกจะรุ่งรังด้วยซ้ำไป รกนิดๆ ให้สมกับเป็นหนุ่มไทยวัยละอ่อน ที่ยังนิยมในความตื่นเต้น สนุกกับสีสันและความอัศจรรย์ในตาตาของหญิงสาว

พอ จึงอนุญาตให้ผม จุด จุด จุด ได้ในบางโอกาส

กล่าวคือไม่ได้ตายตัวเป็นมาตรฐานบนบทหลังสมุดกราฟ มันยึดได้หดได้ตามแต่ว่าคนๆ นั้นเหมาะสมกับสิ่งใด มีความสุขกับอะไร และหยุดได้ตรงจุดไหน ...

เช่นเดียวกับฉบับที่ 39 เดือน พฤศจิกายน 2546 หน้า 120 แม้หลานชายจะไม่ได้แสดงความเห็นที่ขัดแย้งกับสุภาษิต "ข่มเขาโคขื่นให้กินหญ้า" แต่ก็ทำให้เห็นถึงแนวคิดที่ว่า "ความจริง" อาจไม่ใช่ความจริงแท้ในทุกบริบท ในบทความนี้ สิ่งที่คุณใหญ่เชื่อว่าดี อาจจะไม่ดีเป็นสิ่งที่ดี หรือเป็นความสุขของเด็กเสมอไป

...การข่มเขาโคไม่ได้เกิดประโยชน์อันใดนอกเสียจากทำให้วัวเมื่อย เวลาในการคิดและโอกาสในการเลือกต่างหากที่เด็กควรได้รับ

เพราะสิ่งที่เห็นว่ามันดี มันยอด มันเยี่ยม มันประเสริฐที่สุด - มันเป็นหญ้า

หากวัวไม่เชื่อและยังไม่ถึงเวลา

โคหลายตัวอาจเห็นพ้องต้องกันว่า

มันเป็นวัชพืช

อีกคอลัมน์หนึ่งที่แสดงแนวคิดการปฏิเสธ "ความจริง" อย่างชัดเจนคือ $E=iq^2$ คอลัมน์ $E=iq^2$ เริ่มตีพิมพ์ในนิตยสาร a day ฉบับที่ 38 เดือนตุลาคม 2546 โดยแสดงท่าทีดังกล่าวอย่างเห็นได้ชัดตั้งแต่ข้อความแนะนำคอลัมน์ในหน้า 12 จะเห็นว่าการใช้คำ *อย่าเชื่อ!* นั้น มีนัยต่อต้านขัดแย้งกับข้อเขียนของผู้เขียนเอง เพื่อให้ผู้อ่านเกิดการยอมรับในเบื้องต้นว่าข้อเขียนดังกล่าวอาจไม่ใช่ "ความจริง" ดังแนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์นที่ว่าข้อสรุปของความรู้ต่างๆ เป็นสิ่งที่ ไม่จริงยั่งยืน ไม่มีนาคง

... ด้วยความที่ส่งผลงานเขียนเข้ามาที่ a day อย่างสม่ำเสมอ
 ในที่สุด นีวกลม ก็ได้รับชวนให้เปิดคอลัมน์ของตัวเองให้เป็นเรื่องเป็นราว
 คอลัมน์ของเขาใช้เวลาเคี้ยวกรำมาชั่วระยะเวลาหนึ่ง
 จนกระทั่งได้ผลลัพธ์ออกเป็นสูตร (ไม่) สำเร็จ ชักชวนกันมาคิดอย่างสร้างสรรค์
 เป็นอย่างไรเชิญติดตาม โดยมีข้อแม้เพียงอย่างเดียว อย่าเชื่อ!

ในฉบับที่ 38 เดือนตุลาคม 2546 หน้า 154 นีวกลมเริ่มต้นข้อเขียนขึ้นแรกในนิตยสาร a day
 ด้วยบทความชื่อ (๖)เปิด โดยสื่อสารอย่างตรงไปตรงมาว่าอย่าเชื่ออะไรง่าย ๆ ในช่วงแรกของบทความนี้กล่าวถึง
 หนังสือประเภทฮาวทู และผลเสียจากการเชื่อตาม

... เป็นไปได้ว่าเราอาจจะได้ข้อคิดดีๆ หรือแนวทางบางอย่างจากหนังสือเหล่านี้มาใช้ในชีวิต แต่สิ่งที่เราได้แถม
 มาด้วยโดยไม่รู้ตัว ก็คือเราจะกลายเป็นคนใจร้อน รอไม่เป็น และที่แถมคือ จะหลงเชื่อใน 'หัวข้อ' เหล่านี้จนไม่ยอม
 คิดต่อ ไม่ยอมหาคำตอบเอาเอง ไม่มีการทดลอง 'นอก+เหนือ' ไปกว่ากลเม็ดสำเร็จรูปเหล่านี้ ทำให้เรากลายเป็น
 คนง่าย เชื่อง่าย ยอมง่าย หลงง่าย มักง่าย และใจง่าย แต่เอาเข้าจริงชีวิตมันไม่ได้ง่ายอย่างนั้นหรอก ...

ใน a day ฉบับที่ 40 เดือนธันวาคม 2546 หน้า 164 นีวกลมแนะนำแนวทางการคิดเพื่อ
 สร้างสรรค์สิ่งใหม่โดยให้ผู้อ่านรู้จักการตั้งคำถามต่อสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว วิธีคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดการปฏิเสธ
 "ความจริง" กล่าวคือผู้เขียนท้าทายให้ผู้อ่านลองใส่เครื่องหมายคำถามต่อท้ายความเชื่อ หรือสิ่งที่เคยเป็น โดย
 ผู้เขียนเชื่อว่าสิ่งที่เป็นอย่างนั้นไม่ได้เป็นคำตอบสุดท้าย หรือเป็นความจริงแท้ อันเป็นที่สุด

... กลเม็ดที่สาม: จงเป็นมนุษย์เจ้าปัญหา

หมากเกมนี้เล่นไม่ยาก แค่นองเติม Question Mark หรือปริศนีย์ ไว้หลัง 'สิ่งที่เป็นอย่าง', 'สิ่งที่เคยเป็น' หรือ 'สิ่งที่
 เชื่อว่าควรจะเป็น' แล้วหาคำตอบว่ามันต้องเป็นเช่นนั้นจริงหรือ? สิ่งสร้างสรรค์มากมายในโลกเกิดขึ้นจากวิธีการ
 นี้ แก้อัปเดตใหม่แปลกหลากหลายแบบเกิดขึ้นจากการเติมเครื่องหมายคำถามหลังประโยคที่ว่า "แก้อัปเดตมีสี่ขา"
 (?) วอลท์แมนเกิดขึ้นจากการเติมเครื่องหมายคำถามไว้หลัง 'สิ่งที่เคยเป็น' อย่าง "วิทยุมีไว้ฟังในบ้าน" (?) ศิลปะ
 แนวควิสิซึมเกิดจากการหย่อน Question Mark ลงไปหลังความเชื่อที่ว่า "ศิลปะต้องเหมือนจริง" (?) เอาเข้าจริง
 แล้วทุกอย่างที่เป็นอยู่ล้วนเติมเครื่องหมายคำถามไว้ข้างหลังได้ทั้งสิ้น ...

เช่นเดียวกับในฉบับที่ 42 เดือนกุมภาพันธ์ 2547 หน้า 152-153 นีวกลมยังคงแสดงแนวคิด
 ที่ปฏิเสธว่าความจริงมีเพียงหนึ่งเดียว

... ดิลกบอกกับตัวเองว่าเรื่องที่ผ่านมาแล้ว มันยากจะแก้ไข แกรมมามีมาตั้งแต่ไหนแต่ไร ใครกำหนด ใครสมมติ
 มันขึ้นมากี่ไม่รู้ ทำไมใครๆ ก็ว่าตามกันไป ทำไมใครๆ ก็ทำกันอย่างกับว่ามันเป็นกฎเหล็ก เป็นความเชื่อที่ห้าม
 ล่วงละเมิด แกรมมามันเป็นอะไร ใครเขียนพะ? ทำไมเราต้องไปใส่ใจกับมัน?

ดิลกคิดได้! เมื่อดิลกคิดได้ ก็ไม่หลงอยู่ในคอกของ 'ความจริง' ที่คนหมู่มาก 'สร้าง' และ 'จำลอง' มันขึ้นมาอีก
 ต่อไป เขาจึงภูมิใจกับความเป็นดิลก โดยไม่สนความต้องเป็นเดอะหลัก ที่ใครๆ ชีตเส้นให้

นับแต่วันนั้น ดิลกไม่เชื่ออีกต่อไปว่าจะอะไรจริง เขาเที่ยวตั้งคำถามกับคนที่ผ่านมาในชีวิต

ดิลก: เธอรู้มั๊ยว่ารักแบบไหนที่คนไม่ต้องการ?

แฟนสาว: รักนอกใจนะสิ

ดิลก: ผิด รักแร้เฝ้า เหม็นเกล้าคลั่งไปทั้งตำบล

แฟนสาว: ถ้าเธอกำลังพยายามทำให้คนอ่านเขาขำละก็ พอเหอะ!

นี่เป็นแค่หนึ่งตัวอย่าง ที่ดิลกพยายามตั้งคำถามกับ 'วิธีคิดแบบคำตอบเดียว' ของมนุษยชาติ ดิลกยังประดิษฐ์คำถามมากมายมาเพื่อเหยียดหยันโลกที่จริงจัง อาทิ "จีนซีมีพี่น้องกี่คน?" (2 คน จีนเอ กับจีนบี) "พระตัดผมร้านไหน?" (ร้าน นะโม ตัดสระ) ...

และในฉบับที่ 43 เดือนมีนาคม 2547 หน้า 156-157 บทความชื่อ "บทอาลา" ของ นี้อักลม มีเนื้อหาเป็นบทกลอนบรรยายว่าการเขียนใน a day ครั้งนี้ของผู้เขียนเป็นงานเขียนชิ้นสุดท้ายแล้ว ต้องลาผู้อ่านไปเพียงเท่านี้ แต่สุดท้ายผู้เขียนเฉลยว่าที่ผ่านมามีทั้งหมดเป็นเรื่องโกหก และเสริมว่าบางครั้งในงานสร้างสรรค์ การโกหกหรือคิดสิ่งที่ไม่จริงก็สามารถสร้างจินตนาการและการวางแผนขึ้นมาได้ บทความนี้ปรากฏข้อความที่แสดงถึงแนวคิดเรื่องความจริงแท้ ดังนี้

... สุดท้าย, ลองคิดกันดูเล่นๆ เป็นไปได้ไหมว่า 'ความจริง' เกิดจากการสร้างให้ 'จริง' โดยแต่ละคนก็อ้างเหตุผลต่างๆ กัน เมื่อคนจำนวนมากยอมรับ สิ่งนั้นก็กลายเป็นความจริง หรือเอาเข้าจริง 'ความจริงแท้' นั้นอาจไม่มี แต่อยู่ที่ทฤษฎีใด ใครเชื่อสิ่งไหน สิ่งนั้นก็จริงสำหรับคนๆ นั้น ...

จากตัวอย่างของคอลัมน์ $E=ic^2$ ที่ยกมา จะเห็นว่ารูปแบบของการเขียนในคอลัมน์นี้แตกต่างจากการเขียนบทความโดยทั่วไป โดยผู้เขียนแบ่งข้อความย่อหน้าต่างๆ ด้วยกรรขี้นบรรทัดใหม่โดยไม่ใช้ย่อหน้า ซึ่งอาจเป็นนัยเพื่อสื่อถึงการไม่เชื่อตามทฤษฎี หรือกฎเกณฑ์ที่เคยมีมา

นอกจากในคอลัมน์ ผู้ใหญ่วันมะรืน และ $E=ic^2$ แล้ว แนวคิดที่ปฏิเสธว่าความจริงมีเพียงหนึ่งเดียวนั้น ยังปรากฏแทรกอยู่ในเนื้อหาของนิตยสาร a day อีกหลายที่ เช่น ในคอลัมน์ think positive หัวข้อ The Magnified Magazines (ฉบับที่ 37 เดือนกันยายน 2546 หน้า 20) ที่เล่าเรื่องเกี่ยวกับนิตยสารขนาดใหญ่ยักษ์จากเกาะอังกฤษ 2 เล่ม คือ Kilimanjaro และ Sweet ซึ่งทั้งสองเล่มมีขนาดใหญ่กว่าหนังสือพิมพ์ของไทย โดยใช้คำโปรยว่า "อย่ายี้ติดกับกรอบความคิดเดิม และอย่ายี้ติดกับกรอบของหน้านิตยสารแบบเดิมๆ" หรือเมื่อเล่าถึงช็อกโกแลตที่ผลิตขึ้นมาเพื่อต้อนรับวันวาเลนไทน์ สำหรับคนที่ผิดหวังจากความรักโดยเฉพาะ กับหัวข้อ Life Isn't Like a Box of Chocolate ในฉบับที่ 42 เดือนกุมภาพันธ์ 2547 หน้า 22 a day แสดงทัศนคติอันเป็นจุดยืนของนิตยสารว่า "โลกนี้ยังมีที่ว่างสำหรับคนคิดต่างจริงๆ"

สิ่งที่สนับสนุนจุดยืนของนิตยสาร a day ปรากฏอีกครั้ง ในคอลัมน์ a รรรม ฉบับที่ 43 เดือนมีนาคม 2547 หน้า 164 เขียนโดย สามเณรธีรยุทธ นบน์อม ในบทความ "เมื่อพระพุทธเจ้าเป็นกบฏ" คอลัมน์นี้พบในฉบับที่ 39-43

... มีหลายครั้งที่แอบ (เพื่อ) ผันถึงนิพพาน ด้วยหวังว่าบางที่เราอาจได้รับเชื่อกบฏจากพระพุทธเจ้าบ้าง อย่างว่าละครับ มันเป็นผืนกลางวันโดยแท้ น้องเนรตั้งข้อสังเกตว่ากบฏส่วนมากมักจะเอาความฝันเป็นเครื่องนำทาง ในขณะที่เดียวกันเขาเหล่านั้นก็ไม่เคยทอดทิ้งความจริง หรือมองความฝันอย่างหลงใหลโรแมนติกันถึงกับเพื่อ น้องเนรคิดว่าพระพุทธเจ้าคงไม่ได้เอาแต่หลักพระตาพริ้ม กระจกพระบาท แยมพระโอษฐ์ยึดกับความคิด เพื่อฝันในมโนภาพแน่ๆ ก็พระองค์จับตั้งหลายศาสตร์นี้ อย่างน้อยก็น่าจะทรงคำนวนถึงความเป็นไปได้ของความฝันนั้นก่อน ครั้นพอเห็นว่าพอมีทางเป็นไปได้จึงกบฏ และกบฏด้วยความรัก

เถอะครับ มาถึงทางโค้งแล้ว ลองดู น้องเนรเชื่อว่าเพื่อนๆ คงเป็น 'นักกบฏ' ที่ดีได้ถ้ากล้าพอ และ "จดจำไว้ว่า ในทุกยุคสมัย โลกมีที่ทางให้กับนักแหกคอกเสมอ" ...

หรือการตอบจดหมายของวชิราในคอลัมน์ 2-day communication ในฉบับที่ 37 เดือนกันยายน 2546 หน้า 40 และในฉบับที่ 39 เดือนพฤศจิกายน 2546 หน้า 34 ก็แสดงให้เห็นแนวคิดที่ปฏิเสธว่าความจริงมีเพียงหนึ่งเช่นกัน

... อีเมลสองฉบับนี้เหมือนและต่างกันอยู่ในทีนะครับ อย่างน้อยก็แสดงให้เห็นความต่างทางความคิดที่ชัดเจน ไม่ผิดหรือถูกหรือครับ คิดเห็นอย่างไรก็อย่างนั้น ... ขอขอบคุณทั้งสองอีเมล ที่ทำให้ได้เรียนรู้ว่า ความสนุกของคนไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้ครับ

... ผมมักคิดเอาเองว่าคนเหล่านั้นคงลืมไปว่า โลกใบนี้กว้างพอที่คนเราจะอยู่ร่วมกันแม้จะไม่ได้ชอบอะไรเหมือนๆ กัน และต้องไม่ลืมว่า ความไม่เหมือนกันนี่เองที่ผลักดันให้โลกหมุนไปข้างหน้า

ในคอลัมน์ หัวใช้เท้า ตอน หรือที่ได้ยินมาไม่เป็นความจริง (ดูน มหาจำปาเทศ ฉบับที่ 37 เดือนกันยายน 2546 หน้า 154) ก็สะท้อนแนวคิดที่ปฏิเสธสิ่งๆ ที่เชื่อว่าเป็นความจริงแท้ ดังข้อความตอนหนึ่งว่า

... "รับชาหรือกาแฟดีคะ" แอร์โฮสเตสสาวสวยส่งเสียงทัก ขณะที่ผมก้มหน้าก้มตาอ่านหนังสือไกด์บุ๊กฉบับดูไบอย่างชะมัดเขม้น

จะไม่ให้ชะมัดเขม้นได้อย่างไร ในเมื่อผมเคยได้ยินมาว่าการเดินทางท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอาหรับนั้นมีข้อห้ามอยู่มากมาย เช่น ถ้าขโมยของจะถูกตัดมือทิ้ง หรือถ้าพลาดพลั้งไปถูกเนื้อต้องตัวหญิงสาว ก็อาจถูกตัดสินประหารชีวิตได้

แต่พลิกหาเท่าไรก็ไม่พบ ในหนังสือไกด์บุ๊กที่ซื้อมาไม่มีบอก

หรือที่ได้ยินมาไม่เป็นความจริง ...

และในคอลัมน์ ชาติหน้า เขียนโดย ชาติ กอบจิตติ ในนิตยสาร a day ฉบับที่ 37 เดือนกันยายน 2546 หน้า 160 ก็ยังคงเป็นการตั้งคำถามกับ "ความจริง" ที่ถูกสร้างขึ้นแบบหนึ่ง กล่าวคือแสดงความสงสัยต่อการเขียนหมายเลขโทรศัพท์แบบใหม่ ซึ่งขึ้นต้นด้วยเลขศูนย์แล้วตามด้วยขีด

... ซึ่งตอนนี้เราจะเห็นการเขียนหมายเลขโทรศัพท์ในลักษณะนี้ได้ทั่วไป คือมีเลขศูนย์นำหน้า ไม่ว่าจะตามบริษัทห้างร้านต่างๆ ตามหน่วยงาน หรือแม้กระทั่งในหนังสือ a day ของเราเองก็ตาม ๐-๒๓๒๖-๙๙๙๖

ซึ่งดูเหมือนว่าทุกคนยอมรับกฎเกณฑ์นี้กันเรียบร้อยแล้ว ไม่เห็นน่าจะมีปัญหาแต่ประการใด แต่คนช่างสงสัยอย่างผม ก็ยังอดสงสัยไม่ได้ว่า การเขียนเลขโทรศัพท์เช่นนี้ มันดีขึ้นกว่าเดิม หรือแย่ลงกว่าเดิม

ผมเคยตั้งข้อสังเกตว่า แต่เดิมนั้นเมื่อเราอ่านรหัสสองตัวข้างหน้า (ขีด) เราสามารถรู้ว่าโทรศัพท์หมายเลขนั้นเป็นโทรศัพท์บ้าน หรือโทรศัพท์มือถือ แต่ปัจจุบัน เมื่อเราอ่านหมายเลขหน้าขีดคือ ๐ เราไม่สามารถรู้ได้เลยว่ามันคือโทรศัพท์ระบบไหน เพราะ ๐ ก็คือ ๐ เราจะต้องอ่านหมายเลขหลังขีดอีกครั้งจึงจะทราบแน่นอนว่ามันไม่ได้เสียเวลาในการอ่านมากมายอะไรนัก ไม่ได้กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติแต่ประการใด แต่ผมก็ยังคิดว่าการเขียนแบบเดิมนั้น อย่างน้อยเรารู้รหัสได้เร็วกว่า ...

... สำหรับผม ทุกวันนี้เวลาผมให้เบอร์โทรศัพท์กับใคร ผมก็จะเขียนในลักษณะเดิม และจะยืนยันเขียนอย่างเดิมไปเรื่อยๆ จนกว่าจะมีคนมาแก้ข้อสงสัยของผมได้ว่า

เลข ๐ หน้าขีด (-) นั้น ไม่ใช่เลข ๐ ธรรมดาๆ

ย้อนกลับไปในปีที่ 36 ปรากฏแนวคิดที่ปฏิเสธว่าความจริงมีเพียงหนึ่งในคอลัมน์ period people เขียนโดย ย้อนแสง ในหน้า 114 ที่เล่าเรื่องเกี่ยวกับ ส.ธรรมยศ หรือ สุธรรม ธรรมยศ นักเขียนรุ่นน้องของ ศรีบูรพา ผู้ที่ผู้คนยุคนั้นมองว่าไร้หลักการ ดังข้อความต่อไปนี้

... ไม่มีใครสมบูรณ์แบบ เช่นเดียวกับทุกตำราอาจไม่จริงดังที่อ่านเสมอไป วิถีคิดง้างด้วยเหตุผลจากหลายฝ่าย มักนำคำตอบใหม่ตามมา บ่อยครั้งหมายถึงการเรียนรู้ ...

คอลัมน์ the old maid and the see เขียนโดย วีริศ ตีพิมพ์ตั้งแต่ปีที่ 25-36 ท่าทีของความสงสัยในสิ่งต่างๆ เริ่มต้นตั้งแต่ปีที่ 25 เดือนกันยายน 2545 หน้า 72 ที่พูดถึงเรื่อง โจ๊กไข่เยี่ยวม้า

... ทำไมคนธรรมดาอย่างเราต้องกลัวการกินอวัยวะเพศของม้า ในเมื่อเรากินเนื้อและเลือดของวัว หูปอด ลำไส้ของหมู ตับของไก่ ขาของแกะ ฯลฯ อยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน อะไรทำให้ตัวเดียวอันเดียวกลายเป็นอาหารจานพิเศษ อะไรทำให้การสัมผัสมือและการจับนมแตกต่างกัน หรือการที่ซูเปอร์แมนเอากางเกงในมาสวมโชว์ข้างนอก จะมีความหมายพิเศษ

ทำไมสาวน้อยมหัศจรรย์ต้องสวมชุดบินี้ไปสู่ผู้ร้าย

แล้วทำไมสไปเดอร์แมนถึงไม่สวมกางเกงใน

เพิ่งมานึกได้ ตอนเด็กๆ เราไม่เคยมองเลยว่าไอ้ชุดผ้ายัดแน่นเนื้อของบรรดายอดมนุษย์ทั้งหลาย ตรงเป๋ามันไม่ยกกะมีรูปรอยของเพศชายให้สะดุดตาสะดุดใจ เอ...หรือมันมีกันแน่หว่า แต่ตอนนั้นเรายังเล็กเลยไม่ได้คิดเรื่องสัปดาห์แบบนี้ ก็เวลาใครเขาสวมกางเกงในว่ายนํ้า มันก็ต้องเห็นนิดเห็นหน่อยกันทั้งนั้นนี่นา

ความจริงหลายอย่างมีคู่โลกมาตั้งนาน และนานแสนนานเหมือนกัน มนุษย์พยายามสร้างความจริงใหม่ๆ ขึ้นมาลบล้างความจริงนั้น เหตุผลเดิมที่เราปกป้องอวัยวะสืบพันธุ์ เมื่อแรกทีเดียวคงเป็นเพื่อปกป้องส่วนเปราะบางให้ปลอดภัย ... นานๆ เข้าก็เที่ยวหาไอนั่นไอนี้มาประดับประดาอยู่ไม่สุข ... ยิ่งผ่านยุคผ่านสมัยไปเรื่อยๆ คนก็แก้งลัสมว่าเราสวมเสื้อผ้ากันไปเพื่ออะไร ...

ในฉบับที่ 29 เดือนมกราคม 2546 หน้า 96 ผู้เขียนให้มุมมองเกี่ยวกับ "ความจริง" ว่าเป็นเพียงสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเท่านั้น

... เราถูกสอนให้เชื่อและเรียกผลจากการวัดความมี - ไม่มี ของสิ่งต่างๆ รอบตัวว่ามีมิติ dimension ช่วยกันสมมุติ ช่วยกันเชื่อว่ามี เมื่อเชื่อแล้วตัวตนรูปร่างจึงได้ปรากฏขึ้น บางสิ่งไม่มีอยู่จริงก็ตั้งชื่อเรียกว่าไว้ก่อน เรียกกันไปบ่อยๆ เข้าจะรู้สึกว่ามีตัวตน มีความสำคัญขึ้นมาได้เอง ตัวตนสมมุติใช้เป็นเงื่อนไขได้ ใช้ยึดเหนี่ยวและพึ่งพิงได้ ต่อรองได้ ใช้เป็นค่าอ้างอิงสำหรับสิ่งอื่นๆ ต่อไปได้อีกร้อยแปด ...

และในฉบับสุดท้าย คือฉบับที่ 36 เดือนสิงหาคม 2546 หน้า 120 ก็ยังคงแสดงแนวคิดเกี่ยวกับ "ความจริง" แบบโพสต์โมเดิร์น นับตั้งแต่การแสดงท่าทีสงสัยกับสิ่งที่บอกต่อๆ กันมา

... เคยอ่านเจอที่ไหนไม่รู้ เขาว่า "เมื่อเราแก่ตัวขึ้น ก็จะไม่เหลืออะไรให้เราต้องกลัวมากนัก" ฉันว่ามันไม่จริงทีเดียว ความกลัวส่วนที่หายไปคือความกลัวที่เกิดจากความไม่รู้ แต่ความกลัวที่เพิ่มขึ้น มาจากความคิดที่ว่าตัวเองรู้ เมื่อคิดว่ามีมาก ก็มีเรื่องให้กลัวมาก แม้สิ่งที่คิดว่ารู้ว่าจะไม่ใช่เสมอไป บวกลบคูณหารแล้วก็คือความไม่รู้เหมือนกัน แต่เป็นความไม่รู้ซึ่งอยู่บนความคิดว่ารู้ ...

หรือการที่ผู้เขียนพูดถึง "ความจริง" ในฐานะที่บริบททางสังคมสร้างขึ้นมา และกล่อมเกลามาให้เราเชื่อ จนกระทั่งแสดงความสับสนว่าแท้จริงแล้วตัวเองเป็นอะไร

... ฉันแค่อยากจะร้องไห้ อยากปลดปล่อยความรู้สึกเจ็บออกมาดังๆ ให้เหมือนตอนหกขวบ แต่รู้สึกว่าคุณตัวเองไม่มีสิทธิ์ ใครแอบมาเอาสิทธิ์ของฉันไปตอนไหนวะ ฉันไม่ใช่ผู้ใหญ่ ฉันไม่ใช่เด็ก ฉันไม่ใช่อะไรทั้งนั้น!

ใครกันที่มากำหนดว่าเด็กคืออย่างนี้ ผู้ใหญ่คืออย่างนั้น หรือว่าไม่มีใครกำหนด แต่ฉันเข้าใจผิดของตัวเองมาตลอด

โอ...ตายละสิ!!!

เหตุการณ์นี้ทำให้ฉันตระหนักได้ว่าข้อเขียนของฉันคงไม่มีใครอ่าน เพราะในโลกนี้ไม่มีใครเป็น 'เด็ก' สักคน คำว่า 'เด็ก' จริงๆ แปลว่าอะไร ฉันยังไม่รู้เลย ภาวะของการเป็นเด็กหมายถึงอะไร แล้วเด็กต่างจากผู้ใหญ่ตรงไหน หรือเส้นบางๆ ที่ขีดกันความต่างของช่วงเวลากการมีชีวิตอยู่ของคนเรา โดยแท้จริงแล้วมันไม่เคยมี

เราต่างถูกหลอกให้คิดกันไปเองว่าเมื่อก่อนเราเป็นเด็ก และพอเติบโตขึ้นเราจะกลายเป็นผู้ใหญ่ วันที่เรามีหนวด มีหน้าอก มีสะโพก มีประจำเดือน มีขนแข็งๆ ขึ้นบนหัวเหิน่า ได้รักแระ หน้าอก ความเป็นเด็กของเรา จะถูกรรรมชาติมากระชากกลับคืนไปเพื่อสวมให้คนที่เกิดมาใหม่ และยึดเยียดความเป็นผู้ใหญ่เข้ามาข่มขืน ความเป็นมนุษย์ของเรา ...

ตลอดจนการรื้อถอนความเชื่อทั้งหมดของผู้อ่านที่มีต่อข้อเขียนของตน ด้วยการบอกว่าเรื่องที่ตีพิมพ์ผ่านมานั้น ไม่ใช่ "ความจริง" หรือสูตรสำเร็จที่จะใช้ได้กับทุกคน

... ฉันก็ไม่ต่างกับคนที่คิดว่าตัวเองเป็นผู้ใหญ่คนอื่น ๆ ที่มักคิดเอาเองว่า เด็กๆ ไม่ค่อยรู้เรื่องอะไรมาก ตอนฉันอายุสิบขวบฉันก็คิดแบบนี้กับน้อง ตอนอายุสิบแปดฉันคิดแบบนี้กับพ่อแม่ ตอนอายุยี่สิบห้าฉันคิดแบบนี้กับยาย ตอนนั้นฉันคิดว่าพวกเขาเป็นเด็ก เพราะสำหรับฉัน เด็กคือสัญลักษณ์ของความไม่รู้

แล้วฉันก็มองเห็นตัวเองตอนอายุหกขวบ สิบขวบ และอายุสิบห้า

เราตกลงไปในท่อเหมือนกัน และเจ็บเหมือนกัน

เราต่างไม่รู้ว่าท่ออยู่ตรงไหน แต่อายุที่มากขึ้นทำให้เราคิดว่าตัวเองรู้

สิ่งที่เรารู้แต่ไม่เคยอยากรู้ "ไม่ว่าเราจะเดินด้วยความกลัวหรือความรู้อะไรก็ตาม ชีวิตก็มักมีท่อให้เรา ตกเสมอ" ออกายให้คุณเอาแผนผังเส้นทางเดินท่อที่บ้านสำรวจมาเมื่อคุณก่อนหน้านี้โยนทิ้งไปให้หมด ฉันขอสารภาพว่า มันใช้ไม่ได้หรอก คุณต้องคิดเอง คุณต้องเดินเอง

ขอโทษนะ

อีกตัวอย่างหนึ่งของแนวคิดนี้ปรากฏในคอลัมน์ life in a day ฉบับที่ 43 เดือน มีนาคม 2547 หน้า 162-163 เขียนโดย วินทร์ เลียววาริณ หน้าแรกของบทความนี้ประกอบด้วย รูปภาพของคลิปหนีบกระดาษ และข้อความ "มุมมอง 1 : ที่หนีบกระดาษ" และหน้าถัดมาประกอบด้วยข้อความ "มุมมอง 2" และกลุ่มคำและข้อความจำนวนมากที่บอกถึงคุณสมบัติหรือประโยชน์ของคลิปหนีบกระดาษ เช่น กุญแจสำรอง เบ็ดตกปลา สร้อยคอ ตะปู ที่เจาะรู ตุ่มหู ไม้จิ้มฟัน เข็มทิศ หมากเก็บ นาฬิกาแดด ที่เปิดของจดหมาย ใช้แทนกระดุมที่หลุด ตามขานกที่หัก ที่ตัดฟัน ตะเกียบ ชิงช้าสำหรับมด แลกเป็นอาหาร หลอมทำปากกา หลอมทำลูกปืนเครื่องยนต์ หลอมทำจรวดไปโลกพระจันทร์ และเรื่องสำหรับเขียน life in a day ทั้งหมดแสดงแนวคิดของสิ่งหนึ่งอาจไม่ได้มีประโยชน์เพียงอย่างเดียว ยกตัวอย่างที่หนีบกระดาษเพียงหนึ่งตัว ที่หากคิดกันจริงๆ แล้วสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อีกหลายประการ เป็นการชี้ว่า "ความจริง" ที่เคยคิดหรือเชื่อตามกันมา อาจไม่ได้เป็นความจริงเพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น

นอกจากนั้น ลักษณะของการแสดงท่าทีในการตั้งคำถามกับ "ความจริง" เช่นนี้ยังปรากฏในคอลัมน์ เรื่องมืออยู่ว่า เขียนโดย มนูญ ทองนพรัตน์ เช่นข้อความ "กระดานที่ใช้เขียนชอล์กเรียกว่ากระดานดำ แต่ก็พบว่ามีสีเขียนอยู่ไม่น้อย" ที่ปรากฏในฉบับที่ 38 หน้า 124 และในฉบับที่ 39 เดือนพฤศจิกายน หน้า 122 ผู้เขียนแสดงความสงสัยกับความขัดแย้งระหว่างความหมายของคำว่า "หน้าต่าง" และ คำว่า "ช่อง" ที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 กำหนด

- ... ส่วนพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ บอกไว้ว่า
- หน้าต่าง น. ช่องฝาบ้านหรือเรือนเป็นต้นที่เปิดปิดได้สำหรับแสงสว่างหรือให้อากาศถ่ายเทได้ แต่มีใช้ทางสำหรับเข้าออก
- ช่อง น. ที่ว่างซึ่งเป็นทางเข้าออกได้ เช่น ช่องเขา ช่องหน้าต่าง ช่องลม
- อันนี้สิ อ่านแล้วแปลกๆ

ในคอลัมน์ main course ฉบับที่ 25 เดือนกันยายน 2545 หน้า 32-48 a day หยิบเอาประเด็นเกี่ยวกับด้านมืดของสังคมมาเป็นหลัก ในชื่อ dark side of the day อาทิ สถิติคดีอาญาที่น่าสยดสยอง, Film

Noir, บทสัมภาษณ์ของ 2 ผู้กำกับหนังแผ่น, การ์ตูนที่มีเนื้อหาเป็นห้วง, เรื่องเกี่ยวกับ sex ในอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ในส่วนของ Film Noir ธิดา ผลิผลการพิมพ์ อธิบายถึงลักษณะแล้วความเป็นมา รวมถึงมุมมองของนักวิจารณ์ชาติต่างๆที่มีต่อภาพยนตร์ประเภทนี้ ข้อความตรงนี้เองที่บ่งบอกถึงคติแบบโพสตีโมเดิร์น ที่เห็นคุณค่าของสิ่งที่อยู่นอกเหนือจาก "ความจริง" ที่เชื่อกันมา และมองว่าไม่มีความจริงใดใช้ได้กับทุกที่ ทุกเวลา ทุกสถานการณ์

... แม้จะเติบโตอย่างผู้ฟูพานี่ นักวิจารณ์ทั้งปากอังกฤษและอเมริกันกลับไม่ถือเอาจริงเอาจังอะไรนักกับฟิล์ม noir นอกจากเหตุผลว่าเพราะส่วนใหญ่ใช้ทุนต่ำและถ่ายทำกันง่าย ๆ อย่างกับหนังเกรดบี (ซึ่งมักถูกตัดสินว่าไร้คุณภาพในเชิงศิลปะ) ก็ยังเพราะเนื้อหาวนเวียนอยู่กับความฉ้อฉล ทฤษฎีหักหลัง ความมีเดบอด ลิ่นห้วงของมนุษย์ ซึ่งหากวัดกันด้วยมาตรฐานทางความคิดแบบอเมริกันผู้แสวงจะขึ้นขอบหนังคาวบอยที่เน้นการเชิดชูวีรบุรุษแล้ว ตัวละครในฟิล์ม noir ก็แทบไม่ได้มีอะไรดีไปกว่าคนวิปริต!

ยังมีคำอธิบายน่าสนใจมากอีกข้อหนึ่งถึงสาเหตุที่ฟิล์ม noir อเมริกันถูกนักวิจารณ์ร่วมชาติมองข้าม นั่นก็คือ นักวิจารณ์อเมริกันมักคุ้นเคยกับการถกเถียงเรื่องธีมของหนังมากกว่าสไตล์ ฟิล์ม noir ซึ่งเป็นแนวหนังที่โดดเด่นด้านสไตล์มากกว่าพล็อตจึงถูกมองข้ามไปอย่างช่วยไม่ได้

แต่อะไรก็ตามที่มีดีในตัวเองนั้น แม้จะดูไร้ค่าสำหรับคนส่วนใหญ่ มันก็ยังอาจรัศมีแสงขึ้นมาได้ในสายตาของใครอีกบางคน ฟิล์ม noir ก็ไม่ใช่ข้อยกเว้น นักวิจารณ์ในฝรั่งเศสให้ความสนใจสไตล์ด้านภาพและการเล่าเรื่องของหนังแนวนี้มาก ... (หน้า 35)

เมื่อคอลัมน์ main course ของนิตยสาร a day ฉบับที่ 41 เดือนมกราคม 2547 หน้า 43-64 พูดถึง 'รงค์ วงษ์สวรรค์' ในฐานะ 'เด็กดี' ของยุคสมัย a day ใช้คำโปรยก่อนจะเข้าสู่เนื้อหาว่า

... ที่สำคัญ! อย่าลืมปิดเครื่องมือสื่อสาร, พจนานุกรม, ตำราไวยากรณ์ และระบบระเบียบแบบแผนทุกชนิดที่เคยรู้จัก ก่อนจะกระดิกนิ้วพลิกหน้าถัดไป ...

แสดงให้เห็นว่าเรื่องราวของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์' นี้เป็น "ความจริง" ที่ต่างไปจากสิ่งที่เคยเชื่อตามกันมา โดยยังมีข้อความสนับสนุนประเด็นดังกล่าวในหน้า 44 ว่า

- ... คนใกล้ชิดของเขารู้จักเขาในฐานะของ เด็กดี
- แต่คนรุ่นใหม่วัยต้นยี่สิบอาจขมวดคิ้ว ใครกัน - 'รงค์ วงษ์สวรรค์' น่าสนใจอย่างไร?
- a day ตอบได้ฉะฉานว่า 'รงค์ วงษ์สวรรค์' เป็นทุกอย่าง และไม่เป็นทุกอย่าง
- แหวกและแหกทุกอย่างเท่าที่ชีวิตเอื้ออำนวย!!!! ...

นอกจากนี้ มีเนื้อความตอนหนึ่งที่กล่าวถึงการใช้ภาษาของ 'รงค์ วงษ์สวรรค์' พบว่า 'รงค์ วงษ์สวรรค์' เป็นคนหนึ่งที่ไม่ว่าในข้อกำหนด หรือหลักเกณฑ์ใดๆ ซึ่งอาจมองได้ว่า เกิดจากอิทธิพลของแนวคิด

ยุคโพสต์โมเดิร์นที่ให้นักเขียนมีวิธีคิดต่างไปจากยุคก่อน เช่น ตั้งคำถามท้าทายความจริงแท้ ทำให้ตั้งข้อสังเกตว่าความจริงแท้ที่เคยเชื่อกันด้วยเหตุและผลตลอดมาอาจเป็นเพียงวาทกรรมหนึ่งซึ่งไม่ได้มีเพียงคำตอบเดียว เนื้อความตอนที่ยกมานี้แสดงให้เห็นว่า ความสำคัญของวรรณกรรมในยุคโพสต์โมเดิร์นอยู่ที่การตีความ ไม่มีการผูกมัด ไม่ยึดถือหลักเกณฑ์ใดเป็นที่ตั้ง ทั้งการใช้ภาษา การสร้างเรื่อง เทคนิคการแต่ง ที่แหวกจากกฎเกณฑ์กรอบกำหนดแบบดั้งเดิม

... เขาคิดว่าในฐานะเจ้าของภาษาไทยคนหนึ่ง เขาย่อมมีสิทธิในการเขียนภาษาไทยในรูปแบบที่แปลกออกไป เขาจึงทะเลาะกับพจนานุกรมอยู่บ่อยๆ เขาเลือกเขียนคำที่มาจากภาษาต่างประเทศด้วยการเขียนอย่างที่ไม่ควรอ่าน เช่น แพร่สี ส่วนคำในภาษาไทยหลายคำ เขาก็มีเหตุผลหนักแน่นพอที่จะแย้งว่าราชบัณฑิตยสถานผิด เช่น คำว่าเสื้อ 'ม่อฮ่อม' ควรจะเขียนว่า 'หม้อห่อม' เพราะห่อมแปลว่าสีคราม เสื้อหม้อห่อมจึงหมายถึงการเอาเสื้อลงไปยังอมสีครามในหม้อ เป็นต้น ...

การแสดงท่าทีในการมองโลกมุมต่างของ a day ที่ปฏิเสธความเชื่อ หรือ "ความจริง" ที่เคยเป็นมา ยังแสดงออกในปกนิตยสารฉบับที่ 43 เดือนมีนาคม 2547 ด้วย ดังเห็นได้จากคำอธิบายในคอลัมน์ [aWAY] ซึ่งเป็นคอลัมน์ที่บอกเล่าที่มาที่ไปของปกนิตยสาร a day เขียนโดย ทรงพลัง อย่างแรง ในหน้า 142

... คงจะไม่ดูแฉจนเกินไปที่จะบอกว่าเป็นแหละคือที่มาที่ไปของแนวความคิดใน a day ฉบับนี้ think different

ฉบับนี้จึงเป็นฉบับที่ออกจะแปลกอยู่สักหน่อย (แปลกอีกแล้ว) เป็นปกที่สามารถมองได้สองแบบ ทั้งแบบปกติและกลับหัว โดยมีแถบ a day อยู่ทั้งสองด้าน ทั้งบนและล่าง หรือบนและบน จะเรียกว่าอะไรดีที่ว่า? จะยังงี้ก็ช่างมันเถอะ เขาเป็นว่า a day ฉบับนี้เราจะมีแถบหัวสองแถบและมองรู้เรื่องทั้งสองด้านก็แล้วกัน ...

... ลอง 'ตีลังกามอง' บ้างก็ตื่นระครับ อาจจะได้เห็นสิ่งที่เคยเห็นมาก่อน

และในคอลัมน์ cover ground ของฉบับเดียวกันนี้ ก็ปรากฏข้อความที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เริ่มต้นด้วยคำโปรยในหน้า 38

- ... ในวันที่ปีโตเลมีบอกว่าโลกแบน วันนั้นมนุษย์รู้จักโลกแค่ครึ่งใบ เพียงในมุม 180 องศา
- จนกระทั่งถึงวันที่กาลิเลโอล้มล้างความเชื่อเก่าๆ ด้วยความคิดที่ว่าโลกกลม เราถึงรู้ว่าโลกใบนี้ยังมีอีกครึ่งใบอยู่ใต้เท้า เป็นโลกในซีกที่เราไม่เคยเห็นมาก่อน
- นิยายคลาสสิกเรื่อง กัลลิเวอร์ผจญภัย ของโจนาธาน สวิฟต์ บอกคนอ่านว่าภายใต้โลกทรงกลม 360 องศาใบนี้ยังมีโลกใบใหญ่และโลกใบเล็กที่เราไม่เคยเห็นซุกซ่อนรอให้คนมาค้นหา
- ถ้ามนุษย์เรายังไม่หยุดคิดในมุมที่ไม่มีใครคิด เราคงจะพบอะไรใหม่ๆ ในโลกใบนี้อีกไม่น้อย
- เคยมีคนบอกว่า ถ้าโลกของเรามีแต่คนที่คิดอะไรเหมือนกัน ทำอะไรเหมือนกัน โลกใบนี้อาจหมุนเอื่อยลง
- เพราะใครคนนั้นเชื่อว่า ความแตกต่างและความหลากหลายคือแรงที่ผลักดันให้โลกหมุน

- โลกใบนี้ยังมีอีกหลายมุมให้เลือกมอง มีอีกหลายด้านให้เลือกคิด อย่าเพิ่งรีบหยุดกับกรอบความคิดเก่าๆ
- ลองมองโลกในมุมที่แปลกออกไป เพราะเราเชื่อว่ายังมีโลกใบใหม่อีกหลายใบกำลังรอเราอยู่ ...

บทความเกี่ยวกับเรื่องของการ 'มองเหมือน' ในหน้า 40

... "ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการมองสิ่งของเหมือนๆ กับคนอื่น ๆ แต่คิดให้ต่าง"

ใครคนหนึ่งเคยกล่าวไว้ จนใครอีกหลายคนจด+จำเอามาเล่าต่อกันจนจำไม่ได้ว่าใครคนหนึ่งที่เป็นคนแรกที่เอ่ยวาจานี้คือใครกันแน่

ของสิ่งหนึ่ง หรือจริงๆ แล้วคือของทุกสิ่ง ถ้าเรามานั่งมองกันจริงๆ มันสามารถมองได้หลากหลายมากมายเยอะเยอะตาแป๊ะหลายเมีย ถ้าเราลองพลิกคิดว่าพลิกหงายหมุนมันดูให้รอบด้านก็จะพบกับความต่างของมุมมองและหมายความในของแต่ละชิ้น

เมื่อมองในบางมุม ของชิ้นหนึ่งอาจจะดีสำหรับบางคน ในขณะที่อาจจะไม่เหมาะสม ไม่ถูกใจใครบางคน อย่างสุภาษิตที่ว่า สองคนยลตามช่อง ...

โพสต์โมเดิร์นเป็นแนวคิดที่เน้นท่าทีทางความคิด บรรยากาศ ภูมิปัญญา โดยมีหลักคิดที่ไม่เห็นสอดคล้องกับความคิดความเชื่อในยุคโมเดิร์น ซึ่งให้ความสำคัญกับการค้นพบที่สำคัญๆ ทางวิทยาศาสตร์ที่เชื่อว่าเป็นทางนำไปสู่ปัญญา จากการศึกษาเนื้อหาของนิตยสาร a day พบว่าเนื้อหาส่วนหนึ่งสามารถจัดเป็นกลุ่มแนวคิดที่เห็นไปในทางเดียวกัน ดังข้อความที่จะยกมาดังต่อไปนี้

... หนึ่งในหนังสือที่ฉันสนใจคือเรื่องของนักวิทยาศาสตร์ชื่อ Edward Lorenz แห่งสถาบัน MIT เมื่อกลางทศวรรษที่ 60 เขาพยายามสร้างโมเดลการคำนวณการพยากรณ์อากาศ ด้วยการป้อนข้อมูลที่มีจุดทศนิยม 6 หลัก คือ 0.506127 เข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ซึ่งจะพิมพ์ผลออกมาทุกๆ หนึ่งนาที แต่ด้วยความเบื่อที่ต้องรอคอยความเชื่อช้าของคอมพิวเตอร์ (ในสมัยนั้น) เขาจึงตัดทศนิยมออกไป 3 หลัก ให้เหลือเพียง 0.506 แล้วจึงเริ่มคำนวณใหม่ หลังจากลูกไปซิงกาแพแล้วกลับมาดูตัวเลข ปรากฏว่าผลลัพธ์ที่ออกมาใหม่ต่างไปโดยสิ้นเชิง โมเดลของดินฟ้าอากาศต่างไปคนละทิศทาง

เขาคิดว่าคอมพิวเตอร์ผิดพลาด จึงพยายามทดลองซ้ำแล้วซ้ำอีก แต่เครื่องก็ยืนยันผลเหมือนเดิม

นั่นเอง, Butterfly Effect ทฤษฎีที่บอกเราว่า การกระพือปีกของผีเสื้อในทวีปหนึ่ง อาจส่งผลให้ดินฟ้าอากาศเปลี่ยนแปลงในอีกทวีปหนึ่งได้

เป็นความบังเอิญที่สร้างคุณค่าแก่มนุษย์มหาศาล ... (วิชา ฤทธิรณก คอลัมน์ wake up ฉบับที่ 35 เดือนกรกฎาคม 2546 หน้า 2)

... "ผมเชื่อว่าหลายสิ่งเกิดจากการคิดอะไรเล่นๆ ไม่มีใครคิดอะไรตามสูตรแล้วก็ประสบความสำเร็จ คนที่ประสบความสำเร็จเกิดมาจากการมั่ว มั่วเป็นทฤษฎีของเขาขึ้นมา ..." (ธวัชพนธ์ วงศ์บุญศิริ หรือ เมื่อยแห่งวงดนตรีนาม scrubb ให้ความเห็นใน cover ground ฉบับที่ 43 เดือนมีนาคม 2547 หน้า 47)

... นักฟิสิกส์แห่งพรินซ์ตันอย่าง พอล ชายกิน นั้นชอบกินช็อกโกแลต M&M มากเลยครับ มากเสียจนวันหนึ่งเพื่อนๆ ร่วมงานก็เลยล้อเล่นโดยเอาถัง 55 แกลลอนใส่ M&M มาทิ้งไว้ในออฟฟิศให้เขากินเล่น ปรากฏว่าคุณพอลไม่ได้กินเฉยๆ นะครับ แต่เขานั่งสังเกตลักษณะต่างๆ ของ M&M ที่เรียงอยู่ในถังแล้วเกิดความคิดบ๊องขึ้นมาเลย

ต้องบอกคุณก่อนว่าการจัดเรียงวัตถุลงไปในที่จำกัดนั้นเป็นหัวข้อที่นักฟิสิกส์ให้ความสนใจในการคิดค้นคำนวณกันมานานนับศตวรรษแล้วนะครับ เพราะเรื่องนี้ไม่ได้สำคัญแค่กับการจัดบรรจุภัณฑ์ส่งไปขายตามที่ต่างๆ เท่านั้น แต่ยังสำคัญกับความเคยไปถึงเรื่องของการออกแบบแผ่นเซรามิกสามหนาแน่นสูงที่ใช้ในยานอวกาศหรืออุตสาหกรรมต่างๆ ด้วย

ทีนี้พอพอลเห็น M&M มาอัดแน่นกันอยู่ เขาก็เกิดความพิศวงสงสัยประหลาดใจขึ้นมาว่ามันอัดแน่นกันได้อย่างไร เพราะดูๆ แล้วมันน่าจะอัดแน่นกันได้มากกว่าทรงกลมสมบูรณ์แบบเสียอีก จากการคำนวณเขาก็เลยค้นพบต่อมาว่าถ้าทำของให้เป็นรูปกลมแบบ M&M คือไม่ได้กลมดิกแต่แบนๆ ยี้ออก ปรากฏว่ามันสามารถบรรจุอัดแน่นได้มากกว่าทรงกลมธรรมดา ทรงกลมธรรมดาแน่นจะทำให้วัตถุไปอัดกันอยู่ในถังได้ถึง 64% แต่ถ้าเป็นทรงแบบ M&M จะอัดกันอยู่ได้ถึง 68% ซึ่งน่าทึ่งมาก ... ("เมื่อช็อกโกแลตเอ็มแอนด์เอ็มช่วยแก้ปัญหาฟิสิกส์" คอลัมน์ tomorrow ฉบับที่ 43 เดือนมีนาคม 2547 หน้า 111)

ข้อความข้างต้นล้วนสื่อสารในเรื่องของการค้นพบ 'ความจริง' หรือทฤษฎีบางอย่าง ที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจ ซึ่งเมื่อมองผ่านแนวคิดแบบโพสตีโมเดิร์น ข้อความเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงช่องโหว่ของวิถีคิดแบบวิทยาศาสตร์ และวิถีคิดแบบเหตุผลนิยม ที่โลกยุคโมเดิร์นถือว่าสูงส่งและเป็นกลางกว่าสิ่งใดๆ

คอลัมน์ indy reviewed คือบทวิจารณ์ภาพยนตร์ ดนตรี หนังสือ และละคร ซึ่งจากแนวคิดของคอลัมน์นี้ที่พูดถึงสิ่งที่อยู่นอกกระแส ก็แสดงถึงความเป็นโพสตีโมเดิร์นในแง่ของการให้ความสำคัญกับสิ่งที่สังคมส่วนใหญ่ละเลย เช่น ฉบับที่ 21 เดือนพฤษภาคม 2545 ในส่วนที่พูดถึงหนังสือทำมือ หน้า 75 กับหัวข้อ "อาธิเช่น กับบทกวีที่ไม่เหมือนใคร" เขียนโดย ชลลดา ธาราเงิน

... ที่ผ่านมา indy reviewed ยังไม่เคยหยิบหนังสือบทกวีมาแนะนำกัน เหตุผลแรกก็เพราะบทกวีทำมือมีการทำออกมาค่อนข้างน้อย กับอีกเหตุผลที่มีน้อยนั้นก็ยังมีเนื้อหาไม่น่าสนใจพอ

แต่คราวนี้มีบทกวีทำมือที่น่าสนใจเล่มหนึ่งอยากจะแนะนำ 'ที่ว่างเฉพาะตัว' คือหนังสือเล่มที่ว่า ซึ่ง 'อาธิเช่น' ผู้เขียนซึ่งเคยเห็นมีผลงานลงตีพิมพ์ในมติชนสุดสัปดาห์ สม่ครใจที่จะเรียกงานเขียนของเขาว่า 'บทกวี' มากกว่า "เพราะรู้สึกว่างงานของตัวเองยังไม่ไพเราะสละสลวย งดงามพอที่จะเรียกว่า 'บทกวี' ได้" เขาเขียนไว้ในคำนำเช่นนั้น

จะว่าไปก็ไม่ผิดที่ อาธิเช่น ออกตัวไว้เช่นนั้น เพราะบทกวีของเขาไม่สละสลวยและรุ่มรวยไปด้วยถ้อยคำอลังการยิ่งใหญ่ ตรงกันข้าม มันเป็นถ้อยคำธรรมดาๆ และเรียบง่ายที่ใช้เขียนใช้พูดกันตามชีวิตประจำวันปกติทั่วไปนี่แหละ ทว่า 'ความธรรมดา' และ 'เรียบง่าย' นี้เอง เมื่อนำมากรอบรวมเข้าด้วยกันโดยอาศัยการวางจังหวะของคำแล้ว มันกลับก่อให้เกิดเป็นน้ำเสียงของความเรียงที่น่าสนใจ ได้อารมณ์และความรู้สึก ...

ในฉบับที่ 26 เดือนตุลาคม 2545 หน้า 57 ธีร ยู่นประยงค์ แนะนำ "บัน COMIC" ในส่วนของการแนะนำหนังสือนอกกระแสประจำคอลัมน์ indy reviewed บัน COMIC เป็นการดูฝีมือเด็กนักเรียนชั้น ม.6 โรงเรียนเทพศิรินทร์ ซึ่งเนื้อหาของการ์ตูนแต่ละเรื่องที่บรรจุในหนังสือเล่มนี้ล้วนเป็นเรื่องใกล้ตัว หรือเรื่องที่ไม่ได้มีสาระสำคัญใดๆ เป็นลักษณะของเรื่องเล่าแบบ mini-narratives ที่ปรากฏในยุคโพสต์โมเดิร์น

... หรืออย่างเรื่อง ชี้เกียจ ที่เป็นการดูช่อง หน้าละ 4 ช่อง เล่าเรื่องของชายชี้เกียจคนหนึ่งที่ยพยายามจะหาอะไรทำเพื่อไม่ให้ตัวเองชี้เกียจ คนเขียนเล่ามาเรื่อยๆ จนถึงช่องจบ แล้วสรุปว่าช่องนี้ชี้เกียจเขียนแล้วจะทำไม่ ...

... เนื้อหาของเรื่องอื่นๆ ในเล่มก็ล้วนวนเวียนอยู่กับความคิดใกล้ตัว อย่างครอบครัว เกม ความชี้เกียจ หรือเรื่องที่ไม่เข้าท่าต่างๆ อย่างเช่นเดินสะดุด เสื้อลื้อ งามเวลาแล้วขอเบอร์ หรือกระทั่งเรื่องพูดผิด ...

อีกตัวอย่างของการวิจารณ์หนังสือในคอลัมน์นี้ ยกมาจากฉบับที่ 35 เดือนกรกฎาคม 2546 หน้า 84 ที่ว่าด้วยหนังสือเรื่อง อ่านเอาเองเลย เขียนโดย วิริยาภรณ์ ตันตินิพันธุ์กุล

... การเล่าเรื่องด้วยย่อหน้าสั้นๆ ที่ไม่ซ้ำแบบใครนี้ ได้ทำหน้าที่เสมือนปริซึมที่สะท้อนมุมมองของผู้เขียนที่แพรวพราวรอบด้านออกมาชนิดเน้นจับที่ความรู้สึกของคนอ่าน เรื่องสั้นของธนกฤตเหมือนจิกซอร์ความคิด ที่เมื่อคุณต่อเสร็จ คุณก็จะมองเห็นว่า เมื่อมองดูภาพนั้นดีๆ ก็เกิดคำถามขึ้นมากมายกับวิถีชีวิตและสังคมในโลกปัจจุบัน หลายครั้งที่ผู้เขียนสามารถเชื่อมโยงเอาคำถามหลายๆ ข้อ ที่ไม่น่าจะมาบรรจบกันได้ในเรื่องเพียงเรื่องเดียว แต่ก็นำมารวมอยู่ในเรื่องสั้นที่แสนสั้นนี้ได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของวัยรุ่น ภาษา ศิลปะ ศาสนา และวัฒนธรรม แต่ผู้เขียนก็ทำได้ดีในรวมเรื่องสั้นที่เจ้าตัวประกาศว่าเป็นเรื่องสั้นแนวทดลองนี่เอง

หากเรื่องสั้นเรื่องนี้กำลังจะทดลองสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็คงหนีไม่พ้นความสัมพันธ์ของเนื้อหาและวิธีการเล่าเรื่องของผู้เขียนที่ก้าวข้ามกรอบของการเขียนเรื่องสั้นแบบเดิมๆ ที่เราเคยอ่านมา การนำเสนอความคิดและเรื่องราวเป็นไปด้วยความฉับไว ทันใจคนในศตวรรษที่ 21 อย่างพวกเราโดยแท้ การอ่านหนังสือเล่มนี้ให้ความรู้สึกราวกับการรับข้อมูลข่าวสารทางโทรทัศน์ที่เปลี่ยนช่องไปทุกๆ ห้านาที ในขณะที่สมองเราก็ประมวลไปด้วยว่าเรากำลังดูอะไรอยู่ และโลกวันนี้เป็นอย่างไรบ้าง น่าอัศจรรย์ใจที่ผู้เขียนสามารถถ่ายทอดดัดแปลงลักษณะการบริโภคสื่อที่ทันสมัยมาอยู่ในสื่อคลาสสิกอย่างหนังสือได้อย่างลงตัว ...

และในฉบับที่ 39 เดือนพฤศจิกายน 2546 หน้า 95 วิริยาภรณ์ ตันตินิพันธุ์กุล แนะนำหนังสือเรื่อง 747 ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการมอง 'ความจริง' ด้วยสายตาแบบโพสต์โมเดิร์น

... "ถ้าจะมีความจริงเพียงอย่างเดียวที่เกิดขึ้น ก็คือการไม่มีกระทั่งความจริงนั้นๆ เรื่องพวกนี้เป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ในฐานะมนุษย์เลย พวกเขาไม่ยอมรับให้ตนเองไม่มีอยู่กระทั่งความจริงหรอก มันน่าเจ็บปวดขนาดไหนถ้ารู้ว่าสิ่งที่เห็นทั้งหมดมันจอมปลอมมากเช่นกัน เราเลยต้องสร้างหุ่นสร้างนี้มากมายเพื่อให้สิ่งไม่มีจริงประจักษ์ว่าเรานั้นเองที่อาจหาญสร้างความเป็นจริงขึ้นมา"

นี่คือคำโปรยบนปกหลังของนิยายขนาดกะทัดรัดมือของ ศรวัสดี ศรีวรกานต์ ทำทนายฉันให้คิดถึงความเป็นจริงที่อยู่รอบๆ ตัว หลังจากนั่งครุ่นคิดครู่ใหญ่ถึงโลกที่เราอยู่ใบนี้ว่าเป็นจริงแค่ไหน เพียงชั่วหนึ่ง

กะพริบตา ชีวิตฉันอาจหายวับ เหมือนไม่เคยเกิดขึ้น ไม่เคยมีตัวตนอยู่ และหนังสือที่ถืออยู่ในมือนี้มีตัวตนจริงหรือไม่ ...

... นวนิยายเหนือจริงเล่มนี้เป็นเรื่องราวของชายนิรนามที่ออกตามหา 'ไอ้จู้' ของตัวเอง และมีหน้าซ้ำๆ ยังจะต้องปกป้องดวงวิญญาณของแมลงสาบตัวสุดท้ายของโลกเสียอีก ท่องเรื่องทีออกจะประหลาดแหวกแนว และเป็นแฟนตาซีนี้เองเตรียมให้คนอ่านเข้าใจเงื่อนไขการเล่าเรื่องตั้งแต่แรก ว่าเหตุผลต่างๆ ได้ถูกตัดออกไปเสียแล้ว ...

... ศราวัสดีเชื่อมโยงเหตุการณ์ที่ไม่ปะติดปะต่อได้อย่างลื่นไหล ฉาก บทสนทนา บทเพลงและตัวละคร ถูกตัดสลับสับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วเท่าเสี้ยวความคิดของมนุษย์ที่เดินทางอิสระเท่าความไวแสง เรื่องราวทั้งหมดถูกแบ่งออกเป็นสามภาค คือ ภาคแรก ภาคหลัง และก่อนภาคแรก สำหรับคนอ่านแล้ว การพยายามลำดับเรื่องราวอาจจะไม่สู้การพยายามตามความรู้สึกของตัวละครและความรู้สึกของตนเองขณะอ่านนิยายเล่มนี้ เพราะแม้แต่การเล่าเรื่องราวทั้งหมดเองก็ดูจะเป็นการทำลายความคิด ความเชื่อในโลกแห่งความเป็นจริง การมีตัวตนของสิ่งต่างๆ และความจงใจต่อ 'ความจริง' ที่มีอยู่เดิม มากกว่าความต้องการที่จะถ่ายทอดลำดับเหตุการณ์ใดๆ ...

... ทุกเหตุการณ์ทุกเรื่องราวจึงเป็นเสมือนส่วนหนึ่งของการเดินทางที่ตามหาความจริง ทั้งๆ ที่ไม่รู้ด้วยซ้ำว่าความจริงที่ว่่านั้นคืออะไร และชายนิรนามค้นหาไปเพื่ออะไร หรือความต้องการหา 'ความจริง' ที่ว่่านั้นจริงหรือไม่ สิ่งเหล่านี้ยังทำให้นิยายเรื่อง 747 นี้เหมือนจะตอกย้ำคนอ่านว่า เป็นไปได้มากทีเดียวว่า ความจริงเพียงอย่างเดียวก็คือการไม่มีแม้กระทั่งความจริงนั้นๆ ...

นอกจากนั้นในคอลัมน์เดียวกัน วิริยาภรณ์ ตันตินิพันธุ์กุล พูดถึงเรื่อง "หนึ่งปีของชีวิต (เรื่องเล่าจากบันทึกนักเขียนฝึกหัด)" ในส่วนของภาควิชาการหนังสือ ฉบับที่ 40 เดือนธันวาคม 2546 หน้า 85 โดยให้แง่มุมที่สอดคล้องกับแนวคิดโพสต์โมเดิร์นในประการที่ว่างานสร้างสรรค์ที่ดีไม่จำเป็นต้องมาจากนักคิดหรือศิลปินชั้นยอดแต่อย่างใด

... หนึ่งปีของชีวิต ทำให้ฉันรู้สึกว่ งานเขียนไม่ว่าจะเป็นของนักเขียนที่แท้ หรือนักเขียนฝึกหัด หากเกิดขึ้นจากความตั้งใจและเปี่ยมด้วยความจริงใจแล้ว ล้วนมีความงามในตัวมันเอง การเสพงานเขียนเช่นนี้จึงเปรียบเหมือนการป้อนอาหารชีวิตให้กับมนุษย์เดินดินอย่างเรา

นอกจากนั้น นิตยสาร a day ยังนำเสนอเรื่องราวของคนกลุ่มย่อยที่ผิดแปลก แตกต่างจากคนในสังคมส่วนใหญ่ ดังจะเห็นได้จากคอลัมน์ indy reviewed ในส่วนของหนังสือทำมือ ฉบับที่ 19 เดือนมีนาคม 2545 หน้า 75 ที่นำเสนอหนังสือทำมือรายเดือนของกลุ่ม "อัญจารี" ในบทความ "an ชีวิตไม่ได้มีด้านเดียว (จริงๆ!)" เขียนโดย ชลลดา ธาราเงิน

... ในประเทศไทย กลุ่ม "อัญจารี" คือองค์กรอิสระที่เคลื่อนไหวทำกิจกรรมเพื่อสนับสนุนและปกป้องสิทธิของคนรักเพศเดียวกันอย่างเหนียวแน่นมาตลอดระยะเวลาที่ครั้งทศวรรษ ล่าสุดในท่ามกลางหนังสือทำมือ 'an' (อ่านว่า 'อัญ') อันมีชื่อย่อมาจาก another magazine ได้ถือกำเนิดขึ้นในรูปเล่มหนังสือทำมือ

พื้นฐาน คือขนาด A5 พิมพ์ด้วยวิธีถ่ายเอกสาร เย็บลวดมุงหลังคา ในความหนา 32 หน้า ประกอบด้วยบทความ บทสัมภาษณ์ เรื่องสั้น บทกวี และเรื่องราวปกิณกะที่วาดด้วยเรื่องของชาวหญิงรักหญิงล้วนๆ ...

... a day เชื่อว่าตลอดเวลาที่ผ่านมา แม้จะดำรงอยู่ในบ้านเมืองที่สงบและใจกว้างพอสมควร ทว่าคนทำงานในกลุ่มอัญจารีคงต้องเผชิญกับอุปสรรคในการเคลื่อนไหวอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การ 'ทำความเข้าใจ' กับกลุ่มความคิดเก่าคร่ำดั้งเดิม ที่ยังคงตั้งกำแพงแห่งอคติทางเพศอย่างแน่นหนา แต่ถึงอย่างไร ด้วยเจตนาดีที่มองเห็นจากสิ่งพิมพ์เล็กๆ อย่าง an เล่มนี้ เราเชื่อว่าวันหนึ่งข้างหน้ากำแพงโบราณ นี้จะถูกละลาย ...

นอกจากการเสนอความเคลื่อนไหวของกลุ่มหญิงรักหญิงแล้ว a day ไม่ละเลยที่จะบอกเล่า เรื่องราวของชาวสีม่วงในคอลัมน์ indy reviewed นี้เช่นกัน ดังเห็นตัวอย่างได้จากฉบับที่ 27 เดือนพฤศจิกายน 2545 ในส่วนของละครเวที หน้า 61 เขียนโดย ชลนที เจริญสุขโสภณ

... หากพูดถึงละครเวทีที่เกี่ยวกับเพศที่สามในยุคนี้ ชื่อของ วรณศักดิ์ ศิริหล้า คงเป็นชื่อที่โดดเด่น ที่สุดในการทำละครที่นำเสนอเกี่ยวกับแง่มุมนี้ ออกมาอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่เคียดแค้นหมั่นกับผู้ชม ไปแล้วอย่าง 'คืนที่คืนรีฟลูบชัน' 'โหลไปรบ' และ 'ขอซันนี่' ...

... สิ่งที่น่าสนใจใน when a man love a man คือการนำเสนอในเรื่องของเซ็กซ์ กับความสัมพันธ์ของ คู่เกย์ ที่คนส่วนใหญ่มักจะมองว่าเป็นเรื่องที่หนีห่างกันไม่ได้ แต่ละครเรื่องนี้กลับต้องการบอกว่า บางครั้งเกย์ที่อยู่ อาศัยร่วมหลังคาเดียวกัน ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องมีความสัมพันธ์เข้ามาเกี่ยวข้องเสมอไป ...

ละครเวทีอีกเรื่องก็คือคอลัมน์ indy reviewed นำมาเสนอ มีเนื้อหาที่แสดงความเป็น โปสตีโมเดิร์นอย่างชัดเจน คือ ละครเรื่อง "ยอดปรารถนา" ในฉบับที่ 40 เดือนธันวาคม 2546 หน้า 85 เขียนโดย ชลนที เจริญสุขโสภณ ในหัวข้อเรื่อง "สุดยอดปรารถนากับผ้าโพกผมผืนเดิม" โดยละครเรื่องนี้จัดเป็นละคร ประเภท 'แอบเสิร์ด' (Absurd) ซึ่งมีความไม่ต่อเนื่อง ไร้เหตุผล ตรงกับลักษณะสังคมแบบโปสตีโมเดิร์น

... เท่าความก่อนว่า ละครเรื่องนี้เป็นการดัดแปลงมาจากบทละครเรื่อง The American Dream ของ เอ็ดเวิร์ด อัลบี นักเขียนบทละครชั้นแนวหน้าชาวอเมริกัน (ผู้ประพันธ์บทละครเรื่อง The zoo story และ Who's Afraid of Virginia Woolf?) โดยละครเรื่องนี้จัดอยู่ในละครประเภท 'แอบเสิร์ด' (Absurd)

ขอเท่าอีกความว่า ละครประเภทแอบเสิร์ด เป็นละครที่ละทิ้งกฎเกณฑ์หรือทฤษฎีในการดำเนินเรื่อง แบบละครทั่วไป คือละครแอบเสิร์ดจะไม่มีกรอบเรื่องราวปมความขัดแย้ง จุดไคลแมกซ์ หรือบอกถึงจุดคลี่คลาย ของเรื่องใดๆ ทั้งสิ้น เป็นละครที่มักจะนำเสนอในแนวตลกขบขัน แต่เนื้อหาสะท้อนให้เห็นถึงความสับสนวุ่นวาย ของโลกและความว่างเปล่าไร้จุดหมายของชีวิต ดังนั้นสิ่งที่เรามักจะได้เห็นในละครแอบเสิร์ดคือ ความไม่ต่อเนื่อง ไร้เหตุผล ย้ำคิดย้ำทำ ไปจนถึงการขี้หลงขี้ลืม ไม่รู้ว่าตนเองต้องการอะไรของตัวเอง...

ในส่วนของภาพยนตร์ เราจะเห็นท่าทีของความไม่เชื่อในการตัดสินถึงคุณค่าของหนังจาก ผู้กำกับชาวอิหร่าน โมห์เซ็น มัคห์มัลบาฟ ซึ่งแม้ไม่ได้เป็นหนึ่งในสายอาชีพของตนเอง แต่ผู้เขียนพบว่าหนังของ

เขาก็ไม่ได้เป็นหนังสือที่ไม่ดีแต่อย่างใด จากหัวข้อ "เรียนศิลปะ(หนัง)กับครอบครัวมัคห์หมัลบาฟ Gabbeh งานศิลปะของพอโมห์เซ็น" เขียนโดย วรรณฤดี พงษ์สิทธิศักดิ์ ในฉบับที่ 36 เดือนสิงหาคม 2546 หน้า 89

... ชื่อของอับบาส เคียรอสตามี ถูกนำไปวางเทียบเคียงปรมาจารย์อย่างอากิระ คูโรซาวะ, อิงมาร์ เบิร์กแมน และ ฌอง-ลุย โกดาร์ด

เมื่อพูดถึงหนังอิหร่าน เขาคือเบอร์หนึ่งชนิดไร้ข้อกังขา

แต่ ใ้ว่าเบอร์สองจะต้องเป็นของด้อยกว่า

ในกระบวนผู้กำกับหนังชาวอิหร่านทั้งหมด มีรองอย่างโมห์เซ็น มัคห์หมัลบาฟ เป็นผู้กำกับที่มีจำนวนผลงานออกสู่สายตาชาวโลกมากขึ้น สม่าเสมอ หลากหลายและยาวนานที่สุดคนหนึ่ง จากลำดับหนังนับโหลในอดีตไม่ว่าฉันจะลองสืบเสาะหาชื่อที่ไม่คุ้นหูแค่นั้นมาพิสูจน์ก็ง่ายหาหนังเล่มจากเขาไม่ได้สักเรื่อง ...

เช่นเดียวกัน ในส่วนของเพลง คอลัมน์ indy reviewed ก็พูดถึงวงดนตรีหรืออัลบั้มที่ไม่ได้โด่งดังหรือเป็นที่นิยมของคนหมู่มาก หากแต่พูดถึงกลุ่มคนดนตรีเล็กๆ ตัวอย่างที่ยกมา คืออัลบั้ม The Bangkok Acoustic นอกจากจะเป็นแนวเพลงที่ไม่ได้อยู่ในกระแสหลักแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงการหลอมรวมระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อันเป็นลักษณะของแบบโพสต์โมเดิร์นด้วย

... และอัลบั้ม The Bangkok Acoustic ก็ออกมาในจังหวะเหมาะเจาะกับที่กระแส โหมโรง กำลัง ลูกโหมอยู่พอดี เพราะเพลงของพวกเขา ก็เป็นการผสมผสานระหว่างดนตรีไทยเดิมกับดนตรีตะวันตกฟังสบาย สไตล်บอสซาโนวาเข้าด้วยกัน คล้ายกับที่หนังเรื่อง โหมโรง เล่าเรื่องของครูดนตรีไทยด้วยกลวิธีทางภาพยนตร์แบบสากล ...

... เพลงอีกส่วนในอัลบั้มนี้เป็นเพลงบรรเลงที่เอาเพลงไทยเดิมที่เราคุ้นหูมาบรรเลงใหม่ในแนวทางที่คนรุ่นใหม่น่าจะรับได้ไม่ยาก อย่าง ค้างคาวกินกล้วย ในสไตล်ละติน, ลาวเจริญศรี ในสไตล်บอสซาโนวา, สร้อยแสงแดง ในสไตล်ป๊อปแจ๊ส หรือนกขมิ้น ในสไตล်ไทยเดิมครึ่งเพลง และอะคูสติคเต็มวงอีกครั้งเพลง ...

... และอย่างที่สองที่ The Bangkok Acoustic ดีใจที่ได้ดีกว่างานเพลงไทยประยุกต์ชุดที่เคยมีมาก็คือการออกแบบปกอัลบั้มที่ออกแบบได้ลงตัว สามารถเอาองค์ประกอบของกราฟิกแบบไทยๆ มาปรากฏอยู่บนปก แต่กลับไม่มีความเขยปรากอยู่ด้วยแต่อย่างใด

ผมเชื่อว่าปกอัลบั้มแบบนี้ จะทำให้ คนรุ่นใหม่ หรือแม้แต่ เด็กแนว ชื่อหามาพกพาได้อย่างไม่ต้องกลัวเพื่อน ๆ จะหาว่าไม่ทันสมัย

ซึ่งการออกแบบปกแบบนี้ก็เข้ากันได้ดีกับเพลงในอัลบั้ม ที่เอาของเก่ามาทำใหม่ให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบัน โดยไม่สูญเสียท่วงทำนองและลีลาแบบดั้งเดิม

ภาพลักษณ์ของการอนุรักษ์ ไม่จำเป็นต้องทำให้ดูเขย แล้วก็ไม่ต้องทำให้ดูร่วมสมัยเกินเหตุ ...

("The Bangkok Acoustic ประกาศท้องทำนองแผ่นดิน" เขียนโดย วิภาวี นูรพาเดชะ ฉบับที่ 43 เดือนมีนาคม 2547 หน้า 87)

นอกจากนั้นยังมีผลงานเพลงที่มีลักษณะของการโยยหาอดีตได้รับการตีพิมพ์ในคอลัมน์ indy reviewed เช่น อัลบั้ม ดิสโก้เวรี่ ของ groove riders ในฉบับที่ 17 เดือนมกราคม 2546 หน้า 70 ในหัวข้อ "แสงไฟในเยาวชน" เขียนโดย วิภว์ บูรพาเดชะ

... สำหรับคนอายุยี่สิบห้าขึ้นไปคงพอจะจำยุครุ่งเรืองของดนตรีดิสโก้ในบ้านเราได้ดี ยุคที่เพลงเต้นรำของ แกรนเอ็กซ์, รอยัลสไปรท์ และพีเอ็มไฟว์ ของ ดอน สอนระเบียบ โด่งดังอยู่ในแสงสีของดิสโก้เก๋ชั้นนำอย่าง เดอะพาเลซ, ออฟเตอร์ดาร์ค หรือเดอะเฮค

ไม่รู้ว่่าตอนนี้ 'วัยรุ่น' จากยุคนั้นจะเสียคนหรือเติบโตกันไปถึงไหนแล้ว แต่สำหรับคนที่เคยเป็น 'เด็ก' ในยุคนั้น น่าจะยังมีภาพความทรงจำของแสงไฟวิบวับจาก Mirror Ball ที่กำลังหมุนตัว สะท้อนแสงเหมือนเป็นศูนย์กลางระบบสุริยะ สีสนรอบด้านคล้ายการท่องอยู่ในอวกาศ ประกอบด้วยเสียงดนตรีที่เน้นจังหวะเบสและกลองเป็นซาวนด์ที่ครึกโครมเร้าใจ สนุกสนาน

ภาพเหล่านั้นคือด้านที่สวยงามของดนตรีดิสโก้

ช่วงปีสองปีที่ผ่านมา เริ่มมีคนที่เป็นเด็กจากยุคนั้นหยิบเอาตำนานของดิสโก้มาหวนรำลึกถึงกันบ้างแล้ว ... อัลบั้ม 'Discovery' ของ กรู๊ฟ ไรเดอร์ส (จากค่ายเพลงขนาดกลางที่กลายเป็นขนาดเล็กแล้ว - Bakery Music) แม้จะไม่ใช่มูวี่บูกเบิก แต่ก็ยังมีความพิเศษอยู่มาก ตั้งแต่การวางคอนเซ็ปต์ที่ตั้งใจจะดึงเอาภาพดี ๆ ในยุคดิสโก้มาใช้ การทำดนตรีดิสโก้ฟังค์ ผสมกลิ่นป๊อป การเลือกใช้ซาวนด์ที่ย้อนยุคทั้งทันสมัย มีแซกซ์เบญจอย่างตู้ ดิเรก และรวมไปถึงการแต่งเพลงที่บอกชัดเจนว่าพวกเขามาใช้คนยุคนั้น แต่เป็นคนยุคนี้ที่ประทับใจกับบางสิ่งบางอย่างของดิสโก้...

ลักษณะของการให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้คนทั่วไปอาจมองข้ามดังที่ปรากฏในคอลัมน์ indy reviewed นี้ยังเลื่อนไหลปะปนอยู่ในคอลัมน์อื่นๆ อีก เช่น think positive และคอลัมน์ today's special

ตัวอย่างเช่น คอลัมน์ think positive ฉบับที่ 25 เดือนกันยายน 2545 หน้า 12 ที่พูดถึงแฟรนไชส์แมลงทอด ของ ไพลิน ถนอมเกียรติ

... ธุรกิจแฟรนไชส์ที่กำลังบูมในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ระบาดไปทั่วทุกหัวระแหง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกิจการประเภทอาหาร คุณจะเห็นชัดซะเหลือเกิน ไม่ว่าจะก๊วยเตี๋ยว, สแต็ก, นม, กาแฟ ฯลฯ ล่าสุด a day ไปห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง ก็ได้เจอกับแฟรนไชส์อาหารชนิดใหม่ ซึ่งคงไม่น่าจะสะดุดใจเท่าไรหรอก ถ้ามันไม่ใช่แมลง! ...

... "คนอื่นอาจจะมองข้ามสิ่งเล็กๆ ไป แต่เราไม่ เราอยากอัปเดตแมลงทอดมาขึ้นห้างดูสักตั้ง" เธอยิ้มแก้มกลมก่อนที่จะพูดต่อ "ในอนาคตปริมาณคนที่กินแมลงน่าจะเพิ่มมากขึ้น เพราะคนจะเริ่มกินอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย แมลงอาจจะกลายเป็นแหล่งอาหารสุดท้ายที่คนกินก็ได้นะ" เธอยิ้มแก้มตุ๋นอีกครั้ง

ดูเหมือนสิ่งเล็กๆ ที่คนอื่นมองข้ามจะไม่ใช่ว่า 'สิ่งเล็กๆ' แล้วละ

และเมื่อมองนิตยสาร a day ในฐานะของผู้บุกเบิกวงการนิตยสารนอกกระแส จะพบลักษณะของการแนะนำหรือพูดถึงนิตยสารฉบับอื่นๆ ที่กำลังเติบโตตามมา โดยส่วนใหญ่ นิตยสารเหล่านั้นจะมีความ

แตกต่างกัน และเฉพาะกลุ่มมากขึ้น เช่น ในคอลัมน์ think positive ฉบับที่ 19 เดือนมีนาคม 2546 หน้า 11 ในหัวข้อ "MINI CHINESE NEWSPAPER"

... ต้าเจียหัวเล่มแรกเพิ่งออกขายแบบไดเรกต์เซลเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา ในราคาเยอะเยาะแค่ 5 บาท ในรูปลักษณะกระดาษพับสองแผ่นประกบกันสีหน้า มีเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยเรื่องจีน พร้อมสื่อบทสัมภาษณ์ให้อ่านอย่างได้ทั้งสาระและความบันเทิง "เราตั้งใจที่จะทำหน้าที่บันทึกวัฒนธรรมของชุมชนไชน่าทาวน์ เป็นสื่อกลางที่ช่วยสืบทอดวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่นอย่างไม่มีข้อสงสัยใดๆ คนหนุ่มสาว อาทิ อามวย วัยรุ่นในไชน่าทาวน์คนใดสนใจที่จะมีส่วนร่วมทำสื่อนี้ ก็สามารถสมัครเข้ามาได้ทุกเมื่อ เรายินดีอย่างยิ่งที่จะมีคนรุ่นใหม่เข้ามาร่วมงานด้วย" เหมมา - ผู้ซึ่มซึบกับแนวความคิดเรื่อง 'ประชาสังคม' ของนายแพทย์ประเวศ วะสี เขียนไว้ในตอนหนึ่งของคำนำของต้าเจียหัวเล่มแรกเช่นนี้ a day เห็นว่านี่คือสิ่งพิมพ์แบบเจาะตลาดเฉพาะที่มีคอนเซ็ปต์เข้าท่าเอามากๆ และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาเติบโตต่อไปได้สวยในอนาคต ...

การพูดถึง นิตยสารก้านคอคลับ ในหัวข้อ So Hip Magazine ในคอลัมน์ think positive ของฉบับที่ 28 เดือนธันวาคม 2545 หน้า 16

... เนื้อหาครอบคลุมทุกสิ่งที่ชาวแร็ปเปอร์อยากจะทำ รู้ ทั้งประวัติเพลงแร็ปไทย เบสิกการเต้นแบบ b-boy วิธีเริ่มต้นทั้งสเก็ท สแครทซ์ และสเปร์ย์ หรือแม้แต่แฟชั่นกวนๆ สไตลไทยฮอป เรียกว่าอ่านสนุกตั้งแต่หน้าแรกยันหน้าสุดท้ายเลย ...

และในฉบับที่ 30 เดือนกุมภาพันธ์ 2547 หน้า 14 คอลัมน์เดียวกันที่พูดถึง "The culture magazines"

... a day ขอแนะนำนิตยสารอิสระให้รู้จักกัน 2 เล่ม เล่มแรกชื่อ 'Deen Diary' ซึ่งเป็นนิตยสารที่สร้างขึ้นสำหรับชาวมุสลิม "ผมมองว่าหนังสือของมุสลิมที่มีอยู่ในปัจจุบันค่อนข้างจะเป็นไปในทางเดียวกันคือเป็นวิชาการแล้วก็เกี่ยวกับครอบครัวเสียส่วนมาก แต่ยังมีขาดหนังสือสำหรับกลุ่มหนุ่มสาว ก็เลยคิดว่าน่าจะทำตรงนี้ออกมาเจาะกลุ่มวัยรุ่นนักศึกษามุสลิม ดาวูด ลาวัง บรรณาธิการนิตยสารบอกถึงความคิดเบื้องต้นที่จะทำนิตยสารฉบับนี้ ... "คำว่า 'ดีน' เป็นภาษาอาหรับหมายถึงระบอบชีวิต คือศาสนาอิสลาม ศาสนาจะไม่ได้เป็นเรื่องของพิธีกรรม แต่จะหมายถึงวิถีชีวิต คือตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเข้านอน ต้องประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาทั้งหมด เป็นการพูดถึงเรื่องราวของชีวิตทุกแง่มุม แล้วเราต้องการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับอิสลามในแง่มุมที่มันสบายๆ เลยมาสรุปตรงคำว่า 'ไดอารี่' ดาวูดบอกเล่าถึงที่มาของชื่อที่บ่งบอกถึงลักษณะเนื้อหาของนิตยสารเป็นอย่างดี ...

... ส่วนอีกเล่มเป็นนิตยสารท้องถิ่นของคนขนาดใหญ่ชื่อ 'EZ booklet' ที่เพิ่งออกเล่มแรกไปเมื่อต้นปี มี สุวัฒน์ชัย ดวงพัตรา เป็นบ.ก. และผู้ริเริ่ม "ผมรวมกับเพื่อนๆ ที่มีความคิดในด้านเดียวกัน มีความต้องการที่จะทำสิ่งใหม่ ในท้องถิ่นเรายังไม่มีก็คือ แมกกาซีน จะมีแต่พวกหนังสือพิมพ์ซึ่งไม่ตรงกับวัยรุ่น คือมันจะเป็นผู้ใหญ่เลยอยากจะทำอะไรที่สื่อถึงวัยรุ่น แล้วก็สอดแทรกสาระเข้าไปด้วย" ...

หรือการแนะนำนิตยสาร ในคอลัมน์ today's special ในฉบับที่ 24 เดือนสิงหาคม 2545 หน้า

84

... ถ้าไม่สังเกตดีๆ บางคนอาจไม่รู้ว่ามีนิตยสารแบบเฉพาะกลุ่ม ออกใหม่วางขายอยู่บนแผงหนังสือไม่น้อย a day ไปเจอ 'AROUSE' โดยบังเอิญในปาร์ตี้นี้หนึ่ง นี่คือนิตยสารของคนที่ยังคลั่งไคล้ดนตรี Hip-Hop บ.ก. ชื่อ เชิญธง กองเกตุ ในเล่มมีเรื่องราวเกี่ยวกับสังคมคนฮิปฮอปให้อ่าน รวมทั้งกิจกรรมที่ใกล้กันอย่าง X-Sport และพ่นกราฟฯ ด้วย ...

ต่อมาในฉบับที่ 25 เดือนกันยายน 2546 หน้า 23 คอลัมน์ today's special แนะนำนิตยสาร หายากอีก 2 เล่ม

... ถ้าเบื่อนิตยสารล้าๆ ลองเปลี่ยนบรรยากาศไปอ่านนิตยสารแนวลึกลับๆ ดูบ้าง เล่มแรก หายากหน่อย เป็นวารสารรายสามเดือนของบริษัท ปตท. (อาจต้องหาคนรู้จักหยิบมาเผื่อแม่) ชื่อ สู้พลัง ที่ว่าด้วยพลังงานและสังคม อีกเล่มเป็นแนวพุทธชื่อ เสขิธรรม (เส-ชิ-ยะ-ทำ) โดยกลุ่มเสขิธรรมร่วมกับคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.) โดยมีจุดประสงค์เพื่อประยุกต์ใช้ศาสนธรรมเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมอย่างสมสมัย ...

และ ฉบับที่ 27 เดือนพฤศจิกายน 2545 หน้า 20

... MORE OR LESS แมกกาซีนหน้าตาไม่คุ้นที่มีภาษาไทยไปรออยู่บนปกว่า ประมาณนี้ที่กรุงเทพ (BANGKOK SPECIAL) เปิดไปที่หน้าบทบรรณาธิการก็เจอชื่อปราบดา หยุ่น!! ปราบดาเขียนแล้วว่า MORE OR LESS เป็นนิตยสารเล็กๆ ที่ก่อกำเนิดในกรุงโตเกียว สร้างสรรค์โดยทีมงานคนรุ่นใหม่ซึ่งให้ความสำคัญกับแวดวงศิลปะร่วมสมัยเป็นพิเศษ เดิมเป็นนิตยสารสำหรับคนญี่ปุ่น แต่ต่อมาขยายตัวข้ามประเทศ โดยมีซีไรต์คนล่ำเป็นบรรณาธิการพิเศษ เนื้อหาภายในบอกประกอบไปด้วยคนและงานศิลปะร่วมสมัย ไทยๆ ญี่ปุ่นๆ น่าสนใจมาก ใครสนใจลองเดินตามหาบนแผงดู (เฉพาะเล่มนี้นะ เพราะเล่มอื่นต้องไปซื้อที่ญี่ปุ่น) ...

นอกจากนั้น ในฉบับนี้ยังแนะนำ Events ที่เกี่ยวข้องกับหนังสือนอกกระแสอีกด้วย

... งานแรกเป็นของคนรักอ่าน งาน INDY BOOK DAY หรือมหกรรมหนังสือทำมือและสื่อทางเลือก งานนี้ชุมนุมหนังสืออินดี้ทั่วฟ้าเมืองไทย ใครสนใจเชิญที่ถนนช้างหน้ามานูญครอง มีแค่ 3 วันเท่านั้น ...

ส่วนในฉบับที่ 29 เดือนมกราคม 2546 หน้า 20 คอลัมน์ today's special แนะนำนิตยสาร ชุมชนของย่านสยามสแควร์

... ช่วงนี้มีนิตยสารออกใหม่เยอะ แต่เล่มนี้พิเศษหน่อย S SQUARE เอาใจวัยรุ่นสยามโดยเฉพาะ เป็นนิตยสารชุมชน (สยามสแควร์) ประเดิมฉบับแรกเมื่อเดือนธันวาคมปีที่แล้ว เห็นเป็นนิตยสารชาวสยามฯ แต่ก็

ใช้ว่าจะมีแต่เรื่องแพชั่นเสื้อผ้าและเครื่องแต่งตัวเท่านั้น เนื้อหาในเล่มเต็มไปด้วยเรื่องหนัง เพลง และสื่อบุคคลพิเศษต่างๆ พิมพ์ด้วยกระดาษอาร์ตมันสีสันสดใสทั้งเล่ม แม้ว่ารูปเล่มจะเขยไปหน่อย แต่ก็น่าสนใจในแง่ของนิตยสารที่บอกเล่าเรื่องราวของชุมชน ... เป็นเรื่องที่คุณอ่านอื่นจะได้รู้เรื่องราวความเป็นมาอย่างต่อเนื่องที่สำคัญ แจกฟรี! ...

และในคอลัมน์เดียวกันของฉบับที่ 39 เดือนพฤศจิกายน 2547 หน้า 33 a day พูดถึงต้าเจียวหัว อีกครั้งหนึ่ง รวมถึง NATNALIN หนังสืออีกเล่มหนึ่งด้วย

... เดือนนี้ขอต้อนรับ ต้าเจียวหัว นิตยสารทำมือเล่มเล็กที่กลับมาวางขายบนแผงอีกครั้งแบบมืออาชีพ หลังจากที่คุณซ่อมฝีมือทำเล่มแทรกอยู่ใน Mars มาได้พักใหญ่ ผู้ที่ชื่นชอบอาตี้อาหมวยหาซื้อมาอ่านกันได้ตามแผงหนังสือทั่วไป ...

... NATNALIN (ณัฐนลิน) หนังสือชื่ออ่านยากเล่มนี้วางแผงมาแล้ว 3 ฉบับ โรยคำบนปกเอาไว้ว่าเป็น street culture for everyone เนื้อหาในพูดถึงงานศิลปะวัฒนธรรมดี ๆ ของทั่วประเทศทั้งไทย และเรื่องไลฟ์สไตล์ใกล้ตัว จุดเด่นอยู่ที่ภาพถ่ายฝีมือศิลปินหน้าใหม่ที่ชื่อณัฐนลิน และ art direction ที่ง่ายและเท่ สนนราคาเล่มละ 60 บาท หาซื้อได้ตามแผงหนังสือทั่วไป ...

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งต่อคอลัมน์ today's special คือคอลัมน์นี้ได้สะท้อนความเท่าเทียมในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องราวจากซีกโลกต่างๆ ของนิตยสาร a day กล่าวคือ ขณะที่ด้านหนึ่ง a day เสนอเรื่องราวจากโลกตะวันตก อีกด้านหนึ่ง ก็นำเสนอสิ่งที่เป็นตะวันออกด้วย ดังที่ปรากฏในฉบับที่ 25 เดือนกันยายน 2546 หน้า 23 ที่ a day แนะนำหนังสือแปล A Beautiful Mind, The Glass Bead Game จากตะวันตก พร้อมกับที่แนะนำ Kirakira ซึ่งเป็นผลงานเขียนของนักเขียนชาวญี่ปุ่นในฉบับเดียวกัน

... แพรวสำนักพิมพ์ส่งหนังสือแปลเล่มใหญ่หนาหนัก (แต่คุ้ม) ออกมาสองเล่ม เล่มแรกคือหนังสือต้นเรื่องแรงบันดาลใจของหนังดัง A Beautiful Mind ในชื่อแปลไทย 'ผู้ชายหลายมิติ' โดยนักแปลชั้นครู นพมาศ แวหวงส์ ขออย่าว่าอ่านแล้วอึ้ง ส่วนอีกเล่มคือ 'เกมลูกแก้ว' (The Glass Bead Game) ของเฮสเสที่ได้ยินข่าวว่าเริ่มแปลตั้งนานแล้ว ตอนนี้ได้ฤกษ์ออกมาเสียที โดยฝีมือคนเดิม สดใส ลือกันว่าเล่มนี้เองที่ดันให้เฮสเสได้โนเบลสำหรับคนที่คิดว่าตัวเองโรแมนติก ขอให้ลองอ่าน Kirakira เป็นประกาย ของ เอนุอิ คาโอรุ ดูที่ ครอบงำจะได้ลิ้มรสที่แตกต่าง ...

โดยภาพรวม ลักษณะของการมอง "ความจริง" แบบโพสต์โมเดิร์นที่พบในเนื้อหาของนิตยสาร a day เกิดจากแนวคิดของผู้ก่อตั้งที่พยายามนำเสนอแง่มุมต่างๆ บนพื้นฐานของความไม่ซ้ำ จากการศึกษามาสามารถแจกแจงลักษณะดังกล่าวนี้ได้เป็น 4 ประการ คือ ประการแรกคือทำที่ในการปฏิเสธการให้คุณค่ากับคนโดยพิจารณาจากสิ่งที่ยู่นอกเหนือจากมาตรฐานทั่วไป ดังที่พบในเนื้อหาส่วนของ somebody และปะปนในส่วนอื่นที่พูดถึงคนด้วย เช่น คอลัมน์ main course หรือแม้กระทั่งในส่วนของ nostalgia ที่พูดถึงคนในอดีต, ประการถัดมาคือการปฏิเสธว่า "ความจริง" มีเพียงหนึ่งเดียวที่ปรากฏในสาระสำคัญของคอลัมน์ ซึ่งคอลัมน์

หลักๆ ที่มีทำที่เช่นนี้คือคอลัมน์ ผู้ใหญ่วันมะรืน ที่ตั้งข้อสงสัยและวิพากษ์วิจารณ์สุภาษิตไทย, คอลัมน์ E=ic² ที่ชักชวนให้คิดต่าง และคอลัมน์ the old maid and the see ที่ตั้งคำถามกับสิ่งต่างๆ รอบตัว รวมทั้งให้มุมมองเกี่ยวกับ "ความจริง" ว่าเป็นเพียงสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น, นอกจากนั้น วิธีคิดที่ปฏิเสธว่า "ความจริง" มีเพียงหนึ่งเดียว ยังปรากฏในบางตอนของคอลัมน์ หัวใจเท่า, ซาตินหน้า, life in a day, เรื่องมีอยู่ว่า, love at first site, a ธรรมชาติรวมทั้งในปกและเนื้อหาหลักของฉบับที่ 43 ที่เน้นเรื่องการมองโลกในมุมต่างด้วย, ประการที่สาม คือ รูปแบบในการเรียบเรียงคอลัมน์ที่เป็นบทสัมภาษณ์ที่แตกต่างจากนิตยสารฉบับอื่น คอลัมน์เหล่านี้ได้แก่ a day with a view, cover ground และ q & a day, ประการสุดท้าย คือการให้ความสำคัญกับสื่ออื่นๆ ที่ไม่ได้เป็นไปตามกระแสหลัก เช่น การแนะนำหนังสือที่ปรากฏในคอลัมน์ indy reviewed, think positive และ today's special ซึ่งนอกจากจะอยู่นอกกระแสแล้ว บางครั้งบางหน หนังสือหรือละครเวที ที่ a day หยิบยกมาแนะนำก็มีทำที่แบบโพสต์โมเดิร์นด้วย ไม่ว่าจะเป็นลีลาการเขียน หรือเนื้อหาของละครที่ละทิ้งกฎเกณฑ์ในการดำเนินเรื่องแบบละครทั่วไป

2. การโหยหาอดีต

"พีโหม่ง (วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์) จะโหย character อันนี้เป็นของพีโหม่ง โหยหาอดีต character แบบช่างคิด ช่างจำ ช่างเก็บ พีโหม่งเป็นคนช่างเก็บเพราะการที่เขาเก็บมันทำให้เรามีวันนี้ พีโหม่งไม่เคยทิ้งจดหมายของคนอ่านเลยทำให้เกิด a day อันนี้เป็นเรื่องจริง"²⁰

วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์ ให้ความเห็นเกี่ยวกับการโหยหาอดีตในเนชั่นสุดสัปดาห์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 450 วันที่ 15-21 มกราคม 2544 หน้า 19 ว่า "a day ก็เลยเป็นผลสะท้อนในสิ่งที่ผมทำก็คือมีเรื่องสมัยใหม่ ขณะเดียวกัน ก็มีเรื่องสมัยเก่าด้วย เพราะผมรู้สึกว่ามีค่าทางความคิดทางความรู้สึก"

"ผมชอบเรื่องย้อนอดีตหน่อยๆ ผมรู้สึกว่ามันเป็นความสุข ความทรงจำอย่างหนึ่ง อารมณ์มันประมาณเวลาเรากลับไปเปิดอัลบั้มรูปเก่าๆ เราก็มีความสุขแบบนั้นนะครับ เรื่องย้อนอดีตมันไม่ทำร้ายใครนะผมว่า แล้วเผชิญมันไปตรงกับกระแส retro ด้วย retrospective คือหวนนึกถึงอดีตอะไรอย่างนี้ ผมว่าสังคมมันคงเป็นอย่างนั้นนะครับ พอวิ่งไปข้างหน้าไกลๆ มากๆ เราจะรู้สึกหวาดกลัว ไม่ปลอดภัย พอคิดถึงอดีตแล้วมันอบอุ่นปลอดภัย"²¹

"ผมชอบโหยหาอดีต ทุกวันนี้งานอดิเรกของผมคือขับรถไปโรงเรียนเก่า ไปนั่งเล่น ไปมหาวิทยาลัย มันมีความสุขจริงๆ แล้วเป็นความสุขที่ไม่ต้องลงทุนอะไรเลย ผมไม่แน่ใจว่าสัตว์นึกถึงอดีตได้หรือเปล่า ผมว่ามีมนุษย์นี้แหละที่นึกถึงอดีตได้ มันเป็นคนสมบัติข้อหนึ่งที่น่ารักดีของมนุษย์นะครับ อีกอย่างหนึ่ง ผมคิดว่ามันทำให้เราอ่อนโยน ไม่แข็งกระด้างเวลาเราคิดถึงสิ่งดีๆ ในอดีต และไม่มากก็น้อย ผมว่ามันให้กำลังใจเรา แล้วมัน

²⁰สัมภาษณ์ นิตินิตพัฒน์ สุขสวย, 2 มิถุนายน 2548.

²¹สัมภาษณ์ วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์, 27 กรกฎาคม 2548.

ก็สามารถบอกเราได้ว่าเราทำวันนี้ให้ดีเหมือนกับอดีตที่ผ่านมาได้นะ ไม่ได้อยากให้ไปยึดติดกับอดีตหรือครับ เพราะ a day ก็มีเรื่องอนาคตเยอะแยะเลย"²²

คอลัมน์ tomorrow เป็นตัวอย่างหนึ่งของสิ่งทีวงศ์ทงซึ่งว่า a day ไม่ได้มีแต่เรื่องย้อนอดีตเพียงอย่างเดียว คอลัมน์นี้เขียนโดย แอนโทนี ได้รับการตีพิมพ์ในฉบับที่ 25-43 (ยกเว้นฉบับที่ 34) สิ่งที่น่าสังเกตคือคอลัมน์นี้เป็นความเรียงเชิงวิทยาศาสตร์ แต่ในขณะที่เดียวกัน ก็มีคติแบบโพสต์โมเดิร์นปรากฏอยู่ด้วย เช่น ในฉบับที่ 33 เดือนพฤษภาคม 2546 หน้า 86-87 ผู้เขียนตั้งประเด็นคำถามว่า อะไรจะเกิดขึ้น - ถ้าไอน์สไตน์คิดผิด! ซึ่งเป็นข้อสงสัยต่อทฤษฎีที่เก่าแก่และเป็นที่ยึดถือกันมายาวนาน การตั้งคำถามเช่นนี้เองที่แสดงแนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์นที่ได้แย้งว่าเหตุผลหรือความเป็นจริงนั้นอาจไม่ใช่ข้อสรุปเดียว

... ทั่วโลกยอมรับและยกย่องความคิดของไอน์สไตน์มาเป็นเวลานานหลายสิบปี

แต่จะเกิดอะไรขึ้น ถ้ามีนักวิทยาศาสตร์หนุ่มหล่ออายุแค่ 35 ปี ลูกขึ้นมาประท้วงก้องว่า ทฤษฎีของไอน์สไตน์นั้นผิด!

ไม่ได้ผิดทั้งหมดแต่มีหลักพื้นฐานบางอย่างผิด และเมื่อหลักพื้นฐานบางอย่างผิดก็ย่อมทำให้สิ่งอื่นๆ ที่เป็นผลพวงจากการคำนวณนั้นผิดไปด้วย

และสิ่งที่ เจา มากูเอโฮ นักวิทยาศาสตร์แห่งเคมบริดจ์ เห็นว่าไอน์สไตน์พลาดเป้าไป ก็คือเรื่องความเร็วของแสง

มากูเอโฮมีสมมุติฐานว่าแสงนั้นไม่ได้มีความเร็วคงที่!

เขาเห็นว่า มีหลายเรื่องในจักรวาล ที่นักวิทยาศาสตร์ไม่อาจอธิบายได้ด้วยระบบความคิดที่ว่า แสงเดินทางด้วยความเร็วคงที่ไม่เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเมื่อไหร่ สมัยที่เกิดบิกแบง เดี่ยวนี้ หรือแม้กระทั่งในอนาคตอันไกลโพ้น ...

... ความคิดของมากูเอโฮเป็นความคิดที่ล้ำยุคมาก มันผ่าทะลุกรอบความคิดทุกอย่างเท่าที่โลกฟิสิกส์เอื้อให้ในปัจจุบัน เรียกว่าความคิดแบบนี้แทบจะทำให้เขาต้องกระเด็นออกไปจากมหาวิทยาลัย แคมเขายังต้องลองทำงานนี้ลับๆ ไม่ให้ใครรู้อีกต่างหาก

เพราะไม่ว่าโลกจะก้าวไปไกลขนาดไหน แต่ความคิดใหม่ที่ปรากฏขึ้นในวงการวิทยาศาสตร์ ก็ยังอาจ 'ถูกกระทำ' ในลักษณะเดียวกับที่กาลิเลโอเคยถูกกระทำมาแล้ว ...

ในคอลัมน์ bear wish project เขียนโดย เดปป์ นนทเขตคาม ตอนที่ 16 ในชื่อตอนว่า อ্যালบ หลูที่ไม่เชื่อ ในนิตยสาร a day ฉบับที่ 17 เดือนมกราคม 2545 หน้า 65 สะท้อนอาการโหยหาอดีตของวงศ์ทงอย่างชัดเจน

... "กลับไปกรุงเทพฯ เทียนี่ คุณลองหาเวลาไปเยี่ยมโรงเรียนเก่าดูสิ รับรองแล้วคุณจะชุ่มชื่นใจเมื่อได้เห็นสนามเด็กเล่นที่คุณเคยวิ่งเล่น ได้เห็นห้องเรียนที่เคยนั่งเรียน เห็นโรงอาหารที่เคยนั่งกินข้าวตอนเด็กๆ

²²สัมภาษณ์ วงศ์ทง ชัยณรงค์สิงห์, 27 กรกฎาคม 2548.

นี่ผมกลับไปทุกปีเลยนะ ปีละหลายครั้ง มันเป็นการเติมความสุขเล็กๆ ให้กับชีวิตด้วยความทรงจำดีๆ เป็นความสุขที่ไม่ต้องเสียสตางค์ซื้อ ซึ่งทุกคนมีและสามารถทำได้ง่าย" ...

สอดคล้องกับที่เขาเล่าไว้ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันฉบับวันที่ 16 ธันวาคม 2547 เกี่ยวกับการนำแบบเรียนเรื่องมานะ มานี ปิติ ชูใจ มาเล่าใหม่ในแบบของ a day ว่า "มีข้อวิจารณ์ข้อหนึ่งที่มีต่ออะเคย์ว่าทำไมอะเคย์ถึงชอบเล่นเรื่องโบราณ ทั้งที่ตัวหนังสือเองก็เป็นหนังสือสมัยใหม่ แต่กลับชอบพาผู้อ่านย้อนเวลาไปยังอดีตอยู่เสมอ ผมคิดว่าทางข้างเผือกเป็นคำตอบที่ดีของคำถามนี้ การที่เราย้อนอดีตกลับไปสู่สิ่งที่ตั้งถามมันคือสิ่งที่ดี มันทำให้เราได้ทบทวนชีวิต ได้พิจารณาถึงสิ่งที่ตั้งถามในอดีตเพื่อมาทำให้ชีวิตปัจจุบันและอนาคตดีขึ้น เพราะสิ่งเหล่านี้คือตัวอย่างที่ดีๆ ที่เราจะไม่ปล่อยให้มันสูญหายไป"²³

ขณะเดียวกัน วชิรา รุธิรณก ให้ความเห็นเกี่ยวกับการโยยหาอดีตของ a day ในอีกแง่มุมหนึ่ง

"nostalgia คือการหยิบเอาอดีตกลับมา คือพอใช้คำว่าโยยหาอดีตแล้วมันดูเข้มข้นเกินไป รู้สึกเหมือนไม่ได้โยยหาขนาดนั้น คือ a day แค่นำจับบางมุมของอดีตมาพูดใหม่ในแบบที่ทันสมัยขึ้น เหตุผลอีกข้อหนึ่งของการเลือกหยิบเรื่องในอดีตกลับมาใช้ คือมันเป็นวิธีการที่คนปกติเขาไม่ค่อยใช้กัน"²⁴

เนื้อหาในส่วนของ nostalgia ที่ปรากฏใน a day แต่ละฉบับที่ทำการศึกษา มีจำนวนอยู่ระหว่าง 2-5 คอลัมน์ โดยในฉบับที่ 17-37 มีจำนวนคอลัมน์โดยเฉลี่ย 4 คอลัมน์ และลดลงเหลือ 3 คอลัมน์ในฉบับที่ 38-40 ส่วนในฉบับที่ 41-43 ลดลงเหลือเพียง 2 คอลัมน์ ซึ่ง วชิรา ยอมรับว่าเขาไม่ถนัดนักในประเด็นนี้

"ผมไม่ nostalgia สังเกตดูจะเห็นว่าผมเป็น a day ยุคที่ nostalgia น้อยที่สุด ผมก็ยอมรับว่าจนปัญญาจริงๆ ไม่รู้จะไปร้องของเก่ากลับมาได้อย่างไร เพราะปกติเราไม่ได้เป็นคนแบบนั้น มองว่าเป็นข้อบกพร่องก็ได้ครับ ทำให้ส่วนผสมของเนื้อหามันไม่ลงตัวเท่าที่ควร"²⁵

สอดคล้องกับความเห็นของสมประสงค์ เจียมบุญผสม

"เอาเข้าจริงๆ nostalgia ของ a day ไม่เยอะ ถ้าลองพลิกดูในสารบัญ จะเห็นว่าสัดส่วนของ nostalgia จะน้อยมากเลย nostalgia จะมีอยู่แค่ 3-4 คอลัมน์ ในขณะที่ somebody และ idea จะเยอะมาก แต่เผอิญว่ามันเป็นคอลัมน์ที่เราหยิบมาที่ไรก็มักจะมีคนพูดถึง ถ้าจะบอกว่าเป็นความอยากของเรานั้นก็ใช่ แต่คน a day

²³ "มานะ มานี ปิติ ชูใจ...เพื่อนเก่าที่เราคิดถึง," ผู้จัดการรายวัน (16 ธันวาคม 2547)[ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://202.57.155.216/daily/ViewNews.aspx?NewsID=9470000097166>

²⁴ สัมภาษณ์ วชิรา รุธิรณก, 15 มิถุนายน 2548.

²⁵ เรื่องเดียวกัน.

ไม่ใช่คนที่โหยหาอดีตเหลือเกิน วันๆ จะอยู่กับอดีต ไม่ใช่ขนาดนั้น เหมือนเราหิบบั๊นมาแล้วคนทำก็สนุก คนอ่านก็ชอบ"²⁶

วงศ์ทองให้ภาพรวมของการนำเรื่องเก่ามาเล่าใหม่ในนิตยสาร a day ว่าที่สุดแล้วหากนับกันรายฉบับ นิตยสาร a day ที่เล่าเรื่องอดีตมีปริมาณไม่มากนักเมื่อเทียบกับประเด็นอื่นๆ ที่นำเสนอ

"ผมว่าถ้ามองภาพรวม a day ฉบับที่ว่าด้วยเรื่อง nostalgia มีประมาณ 20% เท่านั้นเอง แต่ว่าที่คนจำได้ รู้สึก ก็เพราะว่ามันเด่นโงะ แล้วฉบับย้อนอดีตไม่ว่าจะเล่นเรื่องอะไร ชายเกลี้ยงหมดเลย ตั้งแต่มาณะมานี้ โดเรมอน อิกคิวซัง พวกนี้ขายดีมากเลย แล้วเราก็คิดว่าเราเป็นเจ้าของที่แท้จริงที่แท้จริงจ้ะครับ เพราะฉะนั้นเราก็ทำไป ทำต่อโดยไม่ต้องเงิน ถ้าจะบอกว่าเป็นเอกลักษณ์หนึ่งของ a day ก็คงจะได้ครับ แต่ว่ามันก็ไม่ผิดใ้ใหม่ครับ"²⁷

คอลัมน์ที่สะท้อนการโหยหาอดีตอย่างชัดเจนต่อเนื่องในนิตยสาร a day คือคอลัมน์ good old days (เรื่องราวดีๆ ในปีที่เก่า) เขียนโดย สืบสกุล แสงสุวรรณ ตีพิมพ์อย่างสม่ำเสมอ (ฉบับที่ 17-43) ยกเว้นฉบับที่ 19 และ 34 เนื้อหาของคอลัมน์นี้ว่าด้วยเรื่องราวที่ยังอยู่ในความทรงจำ เช่น เรื่อง "เที่ยวเขาตินช่างสุขจริง" ในฉบับที่ 17 เดือนมกราคม 2545 หน้า 51-52 ที่เล่าเกี่ยวกับอัลบั้มชุดที่พวกเขาตินในอดีต

... สอนสัตว์เขาตินมีเวลาเปิดปิดเป็นปกติทุกวันไม่มีหยุด ผิดกับเพลงเด็กชื่อเดียวกัน มีเวลาอยู่กับหนูน้องเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ในเวลาต่อมาเพลงเด็กชุดประวัติศาสตร์เลื่อนหายไปอย่างรวดเร็วด้วยกระแสสตรีท ทั้งป๊อป ทั้งร็อกประเดประดังกันมาให้เด็กที่เคยชอบเพลงชุดนี้ได้เลือกหามาทดแทน หลังจากเที่ยวเขาตินวางขายได้ 2 ปี อีโชน่ารวยสุดๆ ต่อมาด้วยชุด 'แกรนด์เอ็กซ์โอ' ของวงแกรนด์เอ็กซ์ ยอดเทปชุดนี้เหยียบถึงล้านม้วนเป็นครั้งแรกในวงการเพลง พลิกผันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

จากลูกกรุงหรือลูกทุ่งก็มาถึงยุคเพลงไทยสมัยใหม่ เป็นเวลาเดียวกับแฟนเที่ยวเขาตินได้แยกสายการฟังเพลงไปตามวงการเพลงที่พัฒนาตามไปด้วยพร้อมกัน บางคนหันไปฟังเพลงสากล บางคนหันไปคว้าคลาสสิก บางคนหันไปฟังเพลงร็อกโหดหนัก และบางคนยังพอใจจะฟังทุกแนวเอาสนุกเป็นสำคัญ

แต่เมื่อท่อนแรกของเพลงเที่ยวเขาตินถูกร้องบรรเลงร้องขึ้นที่ใดหรือเมื่อไร ทุกคนต่างร้องท่อนต่อไปอยู่ในใจตามกันได้ทั้งนั้น ...

หากเรื่องราวในอดีตนั้นเกิดขึ้นหรือเริ่มต้นในต่างประเทศ ผู้เขียนมักเล่าถึงการเข้ามาในประเทศไทย การตอบรับของคนไทย เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงของยุคสมัย และสร้างความใกล้ชิดกับผู้อ่าน

²⁶สัมภาษณ์ สมประสงค์ เจียมบุญสม, 18 พฤษภาคม 2548.

²⁷สัมภาษณ์ วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์, 27 กรกฎาคม 2548.

ขอยกตัวอย่างเนื้อหาของคอลัมน์ good old days ในฉบับที่ 29 เดือนมกราคม 2546 หน้า 86 ที่เล่าถึงภาพยนตร์ ชูเปอร์แมน

... เกือบ 8 ปีนับตั้งแต่บินอวดชาวไทยครั้งแรก นมนานเกินกว่าใครในยุคนี้จะตื่นตื่นกับภาพคนบินได้อีก พวกผู้ใหญ่ก็คงเบื่อเต็มทนกับมนุษย์เหล็กนุ่งกางเกงในสีแดง ที่ไม่มีการพัฒนาเรื่องหรือเทคนิคไปถึงไหนสักเท่าไร ถึงเวลาชูเปอร์แมนควรกลับบ้านเก่าดาวคริปตันเสียที แต่ชูเปอร์แมนก็ยังคงเดินทางคู่กับโลกต่อไป มีชิ้นมีลงไม่ต่างจากชีวิตมนุษย์สักคน

ทุกวันนี้ชูเปอร์ฮีโร่คนนี้ยังคงเวียนว่ายตายเกิดอยู่ทางโทรทัศน์ในรูปแบบแตกต่างกันไป ทั้งการ์ตูนและคนสมจริงสวมบทบาท หรือทางจอเงินก็ยังมีหลุดถึงกันอยู่ แต่ตามที่ทราบโดยทั่วกัน คริสโตเฟอร์ รีฟ เปลี่ยนแปลงไปกับกาลเวลาจนเกินกว่าจะพาชูเปอร์แมนกลับมาพบคนดูได้อีกแล้ว อย่างไรก็ตามยามแห่งนอขึ้นมองท้องฟ้า แล้วพบวัตถุที่ไม่ใช่ทั้งนก หรือเครื่องบิน

ผู้คนยุคหนึ่งยังคงเห็น คริสโตเฟอร์ รีฟ บินโฉบเฉี่ยวไปมาอยู่ในความทรงจำอยู่เสมอ

เรื่องราวอื่นๆ ในคอลัมน์ good old days เช่น ในฉบับที่ 26 เล่าประวัติของรายการโทรทัศน์ ชุดหุ่นมหาสนุก ในฉบับที่ 31 เดือนมีนาคม 2546 ว่าด้วยความเป็นมาของ มิกกี้ เม้าส์ ฉบับที่ 36 พาย้อนไปหาศาลาเฉลิมกรุงในโอกาสที่มีอายุครบ 70 ปี หรือฉบับที่ 40 ที่บอกเล่าเกี่ยวกับการก่อตั้งท้องฟ้าจำลอง

ดังที่กล่าวแล้ว วงศ์ทง มองเรื่องราวในอดีตในฐานะที่เป็นตัวอย่างของสิ่งดีงามอดีต เป็นสิ่งที่ให้กำลังใจ และสร้างความเชื่อมั่นว่าจะสามารถทำปัจจุบันให้ดีขึ้นเหมือนที่ผ่านมาได้ จึงขอยกตัวอย่างข้อความจากหน้า 55 ฉบับที่ 26 ตอนหนึ่ง เพื่อจะได้เห็นถึง 'สาร' ของคอลัมน์ good old days ซึ่งเน้นย้ำประเด็นเกี่ยวกับ 'ความดีงาม' ในทิศทางเดียวกับผู้ก่อตั้งนิตยสาร

... หนึ่งในนั้นเป็นลายมือจากเด็กหญิง ลายมือของเธอโย้เย้ออ่านได้ใจความว่า

"พระเจ้าคงอยากได้หุ่นมหาสนุกไปดูบนสวรรค์"

จากข้อความนี้ หากใครสามารถนำส่งต่อไปถึงมือเฮนสันในสถานที่สุดท้ายที่เขาไปถึง เจ้าตัวคงยินดีมากเป็นพิเศษ เพราะสิ่งที่มุ่งหวังอย่างหนึ่งในชีวิตได้ลุล่วงไปแล้วด้วยดี

"ผมเชื่อว่าเราสามารถใช้เวลาและพลังสร้างอิทธิพลให้กับความดีงาม ซึ่งเราสามารถขัดเกลาความคิดของเด็กและผู้ใหญ่ในวิถีทางที่เป็นไปได้ และสิ่งที่ปรากฏออกมาทำให้ผมรู้สึกภูมิใจมากกว่างานบางชิ้นที่เราสร้างขึ้นมา และผมคิดว่าเราสามารถทำสิ่งดีๆ ให้เกิดขึ้นได้อีกมากมาย" เฮนสันเคยเขียนไว้เมื่อปี พ.ศ.2529 จากคำกล่าวนี้ แม่หนูเจ้าของจดหมายฉบับนั้นก็คงได้รับสิ่งดีงามอย่างหนึ่งแล้วจากสิ่งที่เฮนสันกับมัพเพ็ตของเขาพยายามสื่อสารมาตลอดชีวิต ...

อีกคอลัมน์หนึ่งที่หยิบเอาสิ่งต่างๆ ในอดีตมาเล่าคือ something เขียนโดย ย้อนแสง ตีพิมพ์ตั้งแต่ฉบับที่ 20-28 คอลัมน์นี้เป็น "เรื่องเล่ารื่นรมย์จากสิ่งของในความทรงจำ" ตามนิยามที่ผู้ผลิตให้ไว้ โดยในแต่ละฉบับจะแบ่งข้อเขียนออกเป็นสองส่วน ส่วนแรกเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นประกอบกับสิ่งของย้อนอดีตที่จะพูดถึง

ในส่วนที่สอง ดังตัวอย่างในฉบับที่ 20 เดือนเมษายน 2545 หน้า 84 เรื่อง THREE DIMENTIONS ซึ่งสิ่งของที่จะพูดถึงคือแว่นสามมิติ เรื่องที่ผูกขึ้นในส่วนแรกคือ

... ผมจดจำเธอตั้งแต่วันประกาศผลสอบ เมื่อรู้ว่าตัวเองจะได้เรียนร่วมกับเธอ ผมก็ชอบคุณบุญโชคที่คลbanksดลให้อนาคตเบื้องต่อไป เธอดูสะอาดหมดจดชนิดที่ผมไม่เคยใกล้ชิดมาก่อน ไม่ว่าบนรถเมล์หรือโรงหนังแห่งไหน การได้มาอยู่กับเธอแปดชั่วโมงต่อวันนานนับปี จึงเป็นเรื่องเกินกว่าผมจะไม่ลึงไลดได้ แต่ทุกอย่างเอวังในเวลาแค่ไม่กี่เดือน ภายหลังเปิดเทอมไม่กี่สัปดาห์ ไม่ทันที่ผมจะได้อำปากสวัสดิ์ เธอขนผ้าผ่อนไปอยู่กับรุ่นพี่รูปหล่อที่บ้านเช่าเสียแล้ว เราทั้งสองคนเลยเป็นแค่เพื่อนร่วมห้องเรียน ผมมีกฎของผมซึ่งจะละเมิดไม่ได้ ผมสุภาพพอจะไม่ยื้อยั้งเรื่องของเธอกับเขา เราต่างเรียนกันต่อไป ผมปล่อยให้เธออยู่ในมิติที่มีแค่ว่างกับยาว ...

... สายตาระหว่างเราไม่หนีหายไปไหนเมื่อคุยกัน เพื่อนอีกคนเจื่อนเจิดจนผมลืมนึกไปอย่างไม่น่าเชื่อ ได้ลุกขึ้นพร้อมกับชูแก้วเหล้าในมือ รู้กันทันทีว่ามีคนเมาเข้ามาร่วมวงแล้ว และกำลังจะกล่าวนำเชิญให้เราชนแก้ว กับเรื่องที่ผมเห็นว่าสำคัญทั้งหลาย อาจจะเป็นเพื่อเพื่อนที่ตาย เพื่อความเจริญก้าวหน้าในกาการทำงาน เพื่อชาติบ้านเมือง เพื่อการสมรส หรือเพื่อลูกเต๋าก็เป็นได้ทั้งนั้น คราวนี้เพื่อนที่ผมจำชื่อไม่ได้เชิญพวกเราดื่มให้กับสองอย่างหลัง มันกำลังจะแต่งงานกับเธอของผม ซึ่งตั้งครรรกได้สามเดือนแล้ว ผมเราเฮแล้วชูแก้วชนกับทุกคน มิติที่สามเกิดขึ้นแล้ว พร้อมนำตามผมพรวดลงมารวดใจ

และส่วนที่สอง มีข้อความแสดงรายละเอียดของแว่นตาสามมิติ และภาพแว่นตาประกอบ

... แว่นตาแบบ 'Anaglyphic' สำหรับใช้ดูหนัง 'มนุษย์คอมพิวเตอร์ 01' หนึ่งแถมกับ 'ไอ้มดแดง V3' ของบริษัทไทยโตเอะ ที่โรงหนังบรอดเวย์เมื่อเปิดเทอมใหญ่ปี 2517 มนุษย์คอมพิวเตอร์ 01 หรือ 'คิโคเตอร์' เรื่องนี้มีกลิ่นเหม็นกับคนดูตัวเล็กเป็นระยะ โดยคุณหนูต้องคอยมองสัญญาณรูปแว่นตาทางมุมล่างของจอ หรือคอยฟังเสียงพากย์ที่จะบอกว่า "คุณหนูใส่แว่นครับ" กำกับเป็นระยะ ทุกคนก็จะได้เห็นด้านลึกของซูเปอร์ฮีโร่ลลยไปลลยมา

สิ่งของอื่นๆ ในคอลัมน์ something คือ นาฬิกาปลุก Raggedy Ann และ Raggedy Andy ในฉบับที่ 21 เกมดวงในฉบับที่ 22 หมากฝรั่งรสมินต์ตราเครื่องบินที่มาในรูปแบบคล้ายนูหรือในฉบับที่ 23 ของแถมต่างๆ ของทอฟฟี่กูลิโกะในฉบับที่ 24 แป้งน้ำควินนาในฉบับที่ 25 ปกเทพเตอ 1 ในฉบับที่ 26 เลโก้ในฉบับที่ 27 และม้า Oberon ในฉบับที่ 28

ในนิตยสาร a day ยังมีคอลัมน์ที่สะท้อนเรื่องราวในอดีตอีกหนึ่งคอลัมน์ คือ years ago คอลัมน์นี้นำข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์จากปีก่อนๆ ของเดือนเดียวกันกับเดือนที่ฉบับนั้นๆ ตีพิมพ์ มานำเสนอในลักษณะการเล่าข่าวและให้แง่คิดเล็กๆ น้อยๆ ประกอบ

... 10 years ago

... 22 มีนาคม พ.ศ.2535 คณะรชช. อนุญาตให้คนไทยได้ใช้สิทธิเลือกตั้งทั่วไปในวันนี้ พรรคพลังธรรม สร้างประวัติศาสตร์กวาดที่นั่งในกรุงเทพฯ แทบเกลี้ยงเมือง สมคร สุทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทยซึ่งเคยเป็นพรรคขวัญใจชาวกรุงเกือบสูญพันธุ์ เหลือเพียง 2 ที่นั่งใน เขต 1 ของหัวหน้าพรรคเท่านั้นเอง

มีขึ้นก็มีลง เป็นสังกรรมของทุกสิ่ง - ไม่เฉพาะการเมือง (ฉบับที่ 19 เดือนมีนาคม 2546 หน้า 49)

... 26 years ago

... 22 เมษายน พ.ศ.2519 นายตำรวจ 2 นายจากนครบาลใต้และ สน. ปทุมวัน ไอเดียกว้างไกล ออกเรียไรเงินผู้ได้บังคับบัญชาเพื่อนำไปซื้อ 'สาวเทียม' ส่งไปคลายเหงาเพื่อนร่วมอาชีพตามชายแดน รวมเงินจาก 2 วันพอซื้อได้ตัวเดียว เลยจะส่งไปให้กองร้อยที่หัวโกรนก่อนเป็นตัวแรก นำเห็นใจน้องตุ๊กตา เอี้ย ร้วของชาติจริงๆ (ฉบับที่ 20 เดือนเมษายน 2545 หน้า 48)

... 20 years ago

... 18 มกราคม พ.ศ.2526 สามใจไทยแก๊งค์ทำเป็นเขมร จี้เครื่องบินภายในประเทศของบริษัทเดินอากาศไทย ซึ่งบินจากพิษณุโลก - เชียงใหม่ จับผู้โดยสารเป็นตัวประกันไว้ที่สนามบินเชียงใหม่ทั้งสิ้น 7 คน ทั้งทหารและตำรวจต้องใช้เวลาเกลี้ยกล่อมอยู่นาน พวกใจอากาศขอร่มชูชีพ เงินสามแสน และนักบินเปลี่ยอีกหนึ่งคน เพื่อแลกกับชีวิตตัวประกันทั้งหมด แต่เจ้าหน้าที่ยังไม่ทันตกลง พวกใจทั้งหมดกลับเปลี่ยนใจ ขับรถพาตัวประกันฝ่าด่าน แล้วหนีการตามล่าจากรถตำรวจว่า 10 คันไปได้อย่างลอบยนวน ทั้งเพียงซากรถไว้ให้ดูต่างหน้าที่กินผา ส่วนตัวประกันถูกปล่อยตัวอย่างปลอดภัยทุกคน แต่สามใจพลิวได้ไม่กี่วันก็โดนตำรวจจับได้ พบผู้นำขบวนเป็นอดีตข้าราชการที่ผิดหวังทั้งชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว เลยคิดก่อความวุ่นวายนี้ เพื่อประชดชีวิตเท่านั้น ไม่รู้คิดได้ยังไง? (ฉบับที่ 29 เดือนมกราคม 2546 หน้า 27)

... 20 years ago

... 27 พฤษภาคม 2527 นายสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ นักเรียนชั้น ม.5 ที่สอบเข้าคณะแพทยศาสตร์ จุฬาฯ ได้เป็นอันดับ 1 กำลังสุดชวย สอบได้แล้วแต่เข้าเรียนไม่ได้ เพราะกระทรวงศึกษาธิการอ้างว่า นายสมเกียรติทำผิดกฎ สอบเทียบ ม.ศ.5 ได้ ไม่ใช่ ม.6 ตามหลักสูตรใหม่ ถือว่าละเมิดกฎอย่างเห็นได้ชัด ท่านอธิการบดีบอกถ้ายอมรายนี้อย่างอื่นก็ต้องยอมด้วย พิจารณาแล้วเห็นควรว่าไม่ต้องเรียนมันเลยก็หมดเรื่อง ตรงเดอย่างนี้น่าจะไปเป็นไม้บรรทัดมากกว่านะท่าน (ฉบับที่ 33 เดือนพฤษภาคม 2546 หน้า 47)

... 25 years ago

... 3 พฤศจิกายน พ.ศ.2522 เด็กและคนแก่ 20 ชีวิตถูกแม่น้ำเจ้าพระยากินหาย ในขณะที่กำลังลุ้นแข่งเรือยาวบนโป๊ะริมน้ำแถววัดคฤหบดี บางยี่ขัน เนื่องจากการแข่งขันเป็นไปอย่างเข้มข้น ผู้คนเลยลืมหัดโดดลงไปลุ่มบนโป๊ะพร้อมกันเกือบ 200 คน เกินน้ำหนักทานทนที่รับไหวแค่ 80 คน หลายคนลอยคออยู่นาน บางคนได้รับการช่วยเหลือทันท่วงที ส่วนคนแก่และเด็กจำนวนดังกล่าว คาดว่าเสียชีวิตทั้งหมด งานบุญจึงกลายเป็นงานบาปไปโดยปริยาย เรื่องแบบนี้ถ้าไม่ต้องเกิดอีกคงไม่มีใครว่าอะไร (ฉบับที่ 39 เดือนพฤศจิกายน 2546 หน้า 104)

คอลัมน์ มานะมานีและผองเพื่อน หรือ ทางช้างเผือก ตีพิมพ์ในนิตยสาร a day ทั้งหมด 12 ตอน ใน 12 ฉบับ เริ่มตั้งแต่ฉบับที่ 29 และต่อเนื่องจนจบในฉบับที่ 38 โดยเว้นไม่ตีพิมพ์ในฉบับที่ 34 มานะมานีในแบบที่นิตยสาร a day นำมาเล่าใหม่ เขียนโดยอาจารย์รัชณี ศรีไพรวรรณ ผู้แต่งต้นฉบับดั้งเดิม จัดว่าเป็นการทำซ้ำในลักษณะของการทำใหม่ (The Remake) ซึ่งหมายถึงการบอกเล่าอีกครั้งหนึ่งของเรื่อง ที่ประสบความสำเร็จมาก่อน โดยจะอาศัยเทคนิคการเล่าเรื่องให้แตกต่างออกไป กล่าวคือ ในเรื่องทางช้างเผือก ใช้ตัวละครชุดเดิมจากเมื่อครั้งที่ เป็นแบบเรียนวิชาภาษาไทยระดับประถมศึกษา อาทิ มานี มานะ ชูใจ วีระ ปิติ จันทร เพชร สีเทา เจ้าโต เจ้าแก่ รวมทั้งมีการเพิ่มตัวละครใหม่ๆ เช่นเอ็มและแอล นอกจากนี้ยังดำเนินเรื่องให้ มีความร่วมสมัยมากขึ้น โดยหลายครั้ง แสดงถึงการปะปนกันทางวัฒนธรรม และภาวะการเข้าสู่สังคมสมัยใหม่

... มานีเดินลงมาจากบ้าน มีขวดน้ำพร้อมแก้วสามใบใส่ถาดมาด้วย ชูใจรีบวิ่งไปช่วยถือ ปิติขำเล็งดู หนังสือการ์ตูนที่มานีดูแล้ววางไว้ พอมานีกับชูใจมานั่งบนเสื่อ เขาจึงพูด

"อันชอยเอ็มดูบ้างได้ไหมจ๊ะ การ์ตูนโปเกม่อนเนี่ย"

ชูใจรินน้ำแจกทุกคน "เธออ่านหนังสือออกแล้วหรือจ๊ะ ปิติ"

"ไม่หรอก ดูรูปก็พอรู้เรื่อง เค้าๆ เอา มันก็เหมือนในทีวีนั่นแหละ" ปิติตอบ

"อันให้ปิติยืมไปดูได้จ๊ะ" มานีพูด "หนังสือของพี่ชายฉัน ชื่อพี่มานะ เขาก็ดูจบแล้วเหมือนกัน" ... (ฉบับที่ 26 เดือนตุลาคม 2545 หน้า 71)

... เด็กทั้งสองวิ่งลงจากบ้านไป เจ้าโตวิ่งตามไปด้วย พบมานะกำลังเก็บหนังสือการ์ตูน

"กำลังจะตามไปเชียวน" มานะพูด

"ชวนชูใจมาทานขนมปังทาแยมลูกหว่า พี่มานะทานด้วยกันไหมคะ" มานีชวนพลางหยิบขวดแยมและ ถูขนมปังจากหลังตู้ หยิบจานและช้อนสำหรับทาแยมมาวางให้ชูใจ

"โอ้ย...ไม่ไหว ท้องจะแตกอยู่แล้ว แยมอร่อยจัง พอบอกว่ายังกะแยมบลูเบอร์รี่"

"อะไรคะ บลูเบอร์รี่" ชูใจถามพลางเคี้ยวขนมปังอย่างเอร็ดอร่อย แอบบิสังให้เจ้าโตนิดหน่อย

"พอบอกว่าเป็นผลไม้ของฝรั่ง ลูกมันสีม่วงๆ ดำๆ บ้านเราสั่งเข้ามาทำแยม ทำได้ขนมปังบ้างใส่ดินท์ ใส่ไอศกรีมบ้าง พี่ก็ยังไม่เคยลองชิมหรอก เพราะคิดว่าไม่อร่อย" ... (ฉบับที่ 29 เดือนมกราคม 2546 หน้า 76-77)

... "ใครกันจ๊ะ พี่สุมิตร พี่สุมน" มานะถาม มองดูเด็กทั้งสองเคี้ยวขนมปัง ก็รู้สึกอยากกินอีกจึงนั่งลง หยิบขนมปังมาทาแยมกินบ้าง เจ้าโตมองกลืนน้ำลาย เขาส่งขนมปังให้มันแผ่นหนึ่ง เจ้าโตคาบไปกินที่อื่น

"พี่ไม่รู้จักเขาหรอก พี่สุมนเขาไปเรียนต่อที่อเมริกาสองสามปีแล้ว ส่วนพี่สุมิตรเป็นน้องชายพี่สุมน บ้านของเขาอยู่ในตลาดคะ" มานีบอก มานะฟังแล้วก็ยังอยู่เพราะไม่รู้จัก เขาเป็นคนไม่ชอบเข้าชู้ชู้ถาม จึงนั่ง เคี้ยวขนมปังอยู่

"พี่สุมิตรเขาเล่าให้ฟังว่า ตอนที่พี่สุมนได้รับคัดเลือกให้เข้าไปทำงานที่นาซ่าจ๊ะ"

"นาซ่า คืออะไรจ๊ะ?"

"เขาบอกว่า นาซ่าเป็นองค์การเกี่ยวกับการขนส่งอวกาศจ๊ะ ที่เขาส่งจรวดไปดวงจันทร์ ไปสำรวจ อวกาศไกลละ ฉันก็รับๆ ไม่ได้ชักรายละเอียดเขา แต่ก็ตื่นเต้นดีใจที่พี่สุมนได้รับคัดเลือกให้เข้าไปทำงานที่นั่น"

ฉันคิดว่าเขาต้องเลือกคนเก่งจริงๆ เข้าไปทำงาน เพราะรู้สึกจะเป็นหน่วยงานที่สำคัญมาก" แล้วหัวใจก็พูดเสียงเบา
ลง เกือบเป็นเสียงกระซิบ "ที่เขาอาจจะได้ไปดาวอะไรต่ออะไรก็ได้นะ อาจจะไปที่...ที่เราเห็นนะ"

"ทางข้างเผือกนะหรือ" มานีกระซิบถามอย่างตื่นเต็นจนลิ้มเคี้ยวขนม ... (ฉบับที่ 29 เดือนมกราคม 2546
หน้า 77)

... เสียงโทรศัพท์ดังขึ้นอีก เอ็มเปิดฟัง ทุกคนได้ยินเสียงผู้หญิงดังแว่วๆ จากเครื่องโทรศัพท์อันจิ๋ว
"ครับ! ครับ!" เอ็มพูดร้อนรนท่าทางตกใจ "เอ็มจะไปเดี๋ยวนี้แหละครับแม่" เขาปิดเครื่องโทรศัพท์แล้ว
หันมาบอกทุกคนด้วยสีหน้าไม่สบายใจ "ป๊ะเป็นลมอยู่ที่สนามกอล์ฟ แม่ให้เอ็มไปรับป๊ะ เพราะสนามกอล์ฟพอยู่ใน
เนคต้า วิลล์ ทางหลังเขาด้านโน้น ส่วนแม่กับแอลจะรับนั่งแท็กซี่มาที่สนามกอล์ฟ" ... (ฉบับที่ 31 เดือนมีนาคม
2546 หน้า 61)

นอกจากนั้น ทางข้างเผือก ยังมีลักษณะของการผสมผสานรูปแบบและลีลาที่หลากหลาย
เข้าด้วยกันเพื่อสร้างความรู้สึกแปลกพิสดาร (eclectic) กล่าวคือ ในขณะที่ด้านหนึ่ง ทางข้างเผือกเพิ่มความ
ทันสมัยสอดแทรกในเนื้อหา แต่อีกด้านหนึ่ง ก็แสดงเรื่องราวของอิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นความเชื่อของไทย
แต่โบราณ เป็นการผสมผสานความใหม่และเก่าเข้าด้วยกัน เช่นเนื้อความดังต่อไปนี้

... ทันใดนั้น ท้องฟ้าที่สว่างจ้า กลับมืดครึ้มลงฉับพลัน ลำแสงสว่างเจิดจ้าเจ็ดสี พุ่งลงมาจากฟากฟ้า
อย่างรวดเร็ว ขาหน้าทั้งสองที่อยู่ข้างหัวมีมาของสัตว์ประหลาดเจ็ดสี ประคองชั้นทองใบย้อมส่องประกาย
อร่ามเรืองจ้วงตักน้ำในอ่างศิลาขึ้นดูดีมีกินอย่างรวดเร็วจนทุกคนมองตามไม่ทัน พริบตาเดียวลำแสงนั้นก็
หายวับไปทันที พวกเด็ก ๆ ก็รู้สึกตัวว่าตนเองกำลังนั่งอยู่บนลานหินริมผาน้ำตก เสียงน้ำตกดังโครมครึก สายน้ำ
ลาดกระเซ็นเป็นฟองฝอย ทุกสิ่งทุกอย่างที่คุ้นเคยก็ปรากฏแก่สายตา

"ฉันฝันไปหรือเปล่า" ชูใจคร่ำครวญ น้ำตาไหลพรากๆ อย่างไม่มีเหตุผล เพชรคว้าตะกร้ามาดู ในตะกร้า
มีเพียงแต่เม็ดที่เขาใส่มา ดินสีสวยดังสีรุ้งไม่มีเลย มานีเปิดดูเป็ชของชูใจ ปีกแมลงใบไม้และลูกไม้ต่างๆ ที่ชูใจ
เก็บมาก็ไม่มีเช่นกัน ทุกคนมองหน้ากันอย่างงุนงง เพชรมองดูเงาของตนไปแล้วก็ร้องขึ้นอย่างตื่นเต็น

"ดูสิ! เงามั้ยยังอยู่ที่เดิม เมื่อตอนที่พวกเราคิดว่าหลงทางในป่านั้น ฉันมองดูเงาไม้ เพื่อสังเกตดูเวลา
เงาไม้ก็อยู่ตรงนี้ เวลาไม้ก็อยู่ที่เดิม แสดงว่าเราไม่ได้เสียเวลาอยู่ที่อ่างศิลาเลย"

"เธอเห็นยายคนนั้นไหมปิติ" จันทรถามปิติ ปิติพยักหน้ารับ

"ฉันเห็นตะกร้าสีทอง เห็นรุ่งลงมากินน้ำ เห็นอ่างศิลา เห็นชั้นทอง" มานีพูด

"ฉันก็เห็นแต่ทำไมดินของฉัน ปีกแมลงของชูใจจึงหายไปหมด" เพชรตั้งคำถาม

"ภาพลวงตา" วีระพูด น้ำเสียงมีแววเยาะเย้ย

"วีระอย่าพูดอย่างนั้น" เพชรรีบห้าม "ฉันอยู่อีสานได้รู้เรื่องนางไม้ เจ้าป่า เจ้าเขามามากมาย"

"ยาก็เคยเล่าก็ฉันฟัง" ชูใจรับ "ย่าเล่าว่า เจ้าป่า เจ้าเขา เทวดานั้นมีจริง"

"ไม่เชื่อ!" วีระยืนกราน ลูกขึ้นปลดเป็ชออกจากหลัง

"พี่วีระอย่าพูดอะไรอีกเลย" มานีเตือน "จำได้ไหม คุณยายคนนั้นบอกว่ามีอะไรหลายๆ อย่างที่เราและ
ใครๆ ยังค้นไม่พบ ยังไม่รู้ ยังไม่เห็น เพราะฉะนั้นเราอย่าพูดถึงดีกว่า และไม่ควรเล่าให้ใครฟังด้วย เพราะเราไม่มี

หลักฐานยืนยัน แต่ถึงอย่างไร ฉันก็รู้สึกเป็นบุญตา บุญหู ที่ได้เห็นสิ่งมหัศจรรย์ และได้ยินสิ่งที่ไม่เคยคิดถึงมาก่อน ทุกคนจำคำพูดของคุณยายไว้ก็แล้วกัน เมื่อจะมีประโยชน์ต่อเรา" ... (ฉบับที่ 30 เดือนกุมภาพันธ์ 2546 หน้า 70)

... มานีไม่ได้เล่าเหตุการณ์ภายในถ้ำเมื่อเธอดตกลงไปให้ใครฟัง! เมื่อร่างของเธอร่วงหล่นลงไปภายในโพรงนั้น มานียังมีสติอยู่ เธอคว้าถ้าวอล์ยเอาไว้ ร่างของเธอค่อยๆ เลื่อนลงสู่พื้นถ้ำช้าๆ ท่ามกลางกลุ่มละอองดาวสีขาว เธอมองเห็นแสงเรืองรองสว่างไสวทั่วถ้ำ เมื่อเท้าสัมผัสพื้น มานีก็มองเห็นหญิงชรา นั่งอยู่บนโขดหินที่มีสีส้มเปล่งประกายด้วยรัตนชาติ มานีดีใจมาก เธอเข้าไปก้มลงกราบจะเอ่ยปากถามก็ไม่มีเสียงพูด มีเสียงที่ดังขึ้นในจิต

"เจ้าลงมาปลอดภัยแล้ว ไม่ต้องกลัวอะไรทั้งสิ้น ข้าจะอยู่เป็นเพื่อนเจ้า ไม่ช้าจะมีคนมาช่วย จงมองดูรอบๆ ถ้ำ ถ้ำนี้ เป็นถ้ำแก้ว ผงงถ้ำล้วนเป็นแก้วมณีมีค่า ดำเนินเป็นกองชั้นทองของรุ่งที่ข้าเก็บมาไว้ ใครๆ ที่เข้ามาในนี้จะมองไม่เห็นสิ่งที่เจ้าเห็น ถ้ามีสิ่งมีค่าเหลือคณานับ เจ้าจงจำไว้ เมื่อไรบ้านเมืองอัปมงคล เจ้าจงมาที่นี่ นำสิ่งที่มีค่าเหล่านี้ไปช่วยบ้านเมือง มีเจ้าคนเดียวที่จะทำได้ จงจำคำของข้าไว้ ศพคนสามคนอยู่ตรงนั้น คนสองคนมาก่อน พวกเขาตามตืนเขา มาถึงเชิงเขาถูกน้ำเกิดพายุฝนตกหนัก เขาพากันเข้ามาหลบอยู่ในถ้ำ พายุพัดภูเขาถล่มลงมาปิดปากถ้ำ จึงออกไม่ได้ อีกคนหนึ่งตามมาเดินมาตามเส้นทางที่พวกเจ้ามา และพลัดตกลงมาเหมือนเจ้า เขาอนอนเคียงกันอยู่ตรงนั้น เขาเป็นคนที่เจ้าลงมากันหา เจ้าก็ได้พบเขาแล้ว" สิ้นเสียงที่มานีได้ยินในจิต ร่างหญิงชราและทุกสิ่งทีสว่างไสวเป็นประกายดงามรอบด้าน กลุ่มแสงดาวสีขาวสว่างก็อันตรธานไปหมด เหลือแต่แสงสลัวๆ ภายในถ้ำ

มานีจดจำเหตุการณ์นี้ไว้ไม่ลืม ... (ฉบับที่ 33 เดือนพฤษภาคม 2546 หน้า 51)

และตัวอย่างสุดท้ายจากฉบับที่ 36 เดือนสิงหาคม 2546 หน้า 72

... เพื่อนจากต่างดาวยื่นมือข้างขวาที่มีนิ้วยาวๆ สามนิ้วเข้ามาหาเพชร เพชรยื่นนิ้วชี้มือขวาของเขา ออกไปสัมผัสกับนิ้วกลาง เมื่อนิ้วสัมผัสกัน เพชรรู้สึกมีพลังประหลาดเข้าสู่ร่างกายของเขา มันอบอุ่นและมีความสุข ความอ้างว้างว่าเหวในหัวใจอันตรธานไปสิ้น เขามองดูที่ปลายนิ้วชี้เห็นแสงสว่างเรืองรองสูงใสเป็นจุดเล็กๆ เท่าแสงหิ่งห้อยปรากฏอยู่ เมื่อเขาชักนิ้วออกมาแสงนั้นก็หายไป

"เมื่อเธอจะติดต่อกับฉัน จงใช้นิ้วที่เธอสัมผัสกับนิ้วของฉันไปที่ดาวเหนือ รวมพลังจิตให้แน่นแน่วส่งกระแสถึงรหัสดาวเหนือจิตหนึ่งเจ็ดห้า แล้วเธอจะติดต่อกับฉันได้ ลาก่อน"

เพื่อนจากต่างแดนถอยกลับเข้าไปในอุโมงค์ เพชรแลเห็นอุโมงค์ที่มีแสงระยิบระยับหม่นวนอยู่ตลอดเวลา มันซับซ้อนมันเอง หายวับไปในบัดดล และทุกสิ่งทุกอย่างก็ปรากฏขึ้นเหมือนเดิม เขานั่งอยู่ที่บันได เสียงผู้คนและเสียงดนตรีดังมาจากวัด เพชรรู้สึกเหมือนตัวเองผ่านไป เขาแหงนหน้ามองไปที่ดาวเหนือเพื่อนของเขาคงไปถึงดาวดวงนั้นแล้ว

เพชรชี้นิ้วไปที่ดาวเหนือพลางรวบรวมพลังจิตส่งไปถึงเพื่อนต่างแดน

"ฉันขอใจเธอที่ทำให้ฉันหายจากความเศร้าโศก รู้ว่าแม่ของฉันอยู่ที่ไหน"

"เราเป็นเพื่อนกัน" เสียงตอบในห้วงความคตินั้นแจ่มใสและอบอุ่นยิ่งนัก

เพชรยิ้ม เป็นยิ้มที่เบิกบานครั้งแรกตั้งแต่แม่จากไป เขาลุกขึ้นช้าๆ เดินขึ้นบันได นึกถึงแม่ด้วยความรู้สึกอบอุ่นและมีขวัญดี เหมือนคำประพันธ์ที่สุใจนำมาแปลบใจเขาเมื่อวันแม่ตาย

"...โลกนี้ไม่อ้างว้าง แม่เคียงข้างเหนือเกศา
อวยพรลูกทุกครา ขวัญลูกดีมีชัยเอาย"

(คำประพันธ์ แม่จำ ของรัตติ จากหนังสือเรียนภาษาไทย ชุด มานี - สุใจ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เล่ม 2)

ลักษณะแบบโพสต์โมเดิร์นประการหนึ่งที่ได้เห็นได้จากข้อความข้างต้น คือลักษณะของการตัดปะ (cut n' mix) โดยมีการระบุที่มาของบทกลอนที่นำมาประกอบเรื่องดังกล่าวอย่างชัดเจน

ลักษณะของเรื่องราวแบบร่วมสมัยในทำนองเดียวกับคอลัมน์มานะมานี้และผองเพื่อนยังปรากฏในคอลัมน์ think positive ในฉบับที่ 35 หน้า 14 ในหัวข้อ "Srithanonchai Animation"

... ล่าสุดมีการหยิบเอาคาแรกเตอร์ของเด็กไทยเจ้าปัญญาอย่าง 'ศรีธัญชัย' มาสร้างเป็น 2D แอนิเมชันแบบตอนเดียวจบ (ความยาวตอนละ 5 นาที) ...

... ถ้าใครเคยดู ศรีธัญชัย ในภาคการ์ตูนนี้แล้ว จะเห็นว่าเป็นการ 'พลิกบทบาท' ของศรีธัญชัย จากแบบเก่าๆ ไปอย่างสิ้นเชิง "ศรีธัญชัยแบบเดิมเป็นคนฉลาดหลักแหลม แต่เป็นไปในทางแกมโกง ถ้าเรามาแนะนำเด็กสมัยนี้มันยาก เพราะอาจเกิดการเลียนแบบในทางที่ไม่ดี เราเลยลบภาพที่มันเกรเจ้าเล่ห์ทิ้ง ทำให้ศรีธัญชัยเป็นเด็กตัวอย่าง ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยให้สังคม หรือคนในหมู่บ้านของเขาให้เป็นคนดี ถึงแม้จะมีศรีธัญชัย เกเรบ้าง แต่สุดท้ายเขาก็ต้องได้รับบทลงโทษ" นอกจากนี้ นิเวศเล่าว่ายังได้ใส่ความร่วมมือลงไปแอนิเมชันเรื่องนี้ เช่นเราอาจจะได้เห็นศรีธัญชัยมีมือถือ หรือไปเล่นรถกระบะปอง ...

คอลัมน์ period people เขียนโดย ย้อนแสง เป็นคอลัมน์ในส่วนของ nostalgia ที่เริ่มตีพิมพ์ล่าสุด คือระหว่างฉบับที่ 29 ถึงฉบับที่ 36 (ยกเว้นฉบับที่ 34) คอลัมน์นี้ว่าด้วยเรื่องของคนในอดีตที่คิดต่างจากคนในยุคสมัยเดียวกัน โดยผู้ที่ได้ลงในคอลัมน์นี้อาจไม่ใช่คนเด่นคนดัง เป็นคนสำคัญหรือมีชื่อเสียงใหญ่โต หากแต่ได้ริเริ่มทำสิ่งที่ผิดแปลกจากยุคสมัย อาทิ

... สลิลทำในสิ่งที่คนไทยเมื่อ 70 ปีก่อนไม่กล้าแม้แต่คิด แต่สลิลเสนอสิ่งที่เขาเชื่อตรงไปตรงมาผ่านทางหนังสือหลายเล่ม ด้วยนามจริงและนามปากกาว่า 'สวี่ร์ริทน์' ผลลัพธ์คือถูกต่อต้านจากหลายฝ่าย แต่ความประหลาด ความอูจาดของคนส่วนมาก กลับขายดีมียอดพิมพ์รวมกันนับหมื่นนับพัน ทั้ง 'กามสาโรช' 'สมุดภาพเช็ทซ์อาร์ต' 'กามวัตริของสาวิต' หรือ 'คู่มือบำรุงความงามหรือตำราอาบแดด' โดยเฉพาะเล่มหลังนี้ถือเป็นศาสตร์ล่าสุดที่สลิลเห็นประโยชน์สูงส่ง พิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2478 จำนวน 4,000 เล่ม สลิลนำประสบการณ์ผสมผสานกับการศึกษาค้นคว้าตำราแพทย์ตะวันตก เขามั่นใจว่าภูมิอากาศบ้านเราเหมาะสำหรับการอาบแดดเพื่อสุขภาพมากกว่าแห่งใดในโลก ... (สลิล ฟูไทย ฉบับที่ 29 เดือนมกราคม 2546 หน้า 94)

... ทางด้านศาสนาเขาเห็นว่าบ้านเมืองมีแต่พวก 'พุทธเทียม' คือฆราวาสโดยมากมักนิยมหลงมกมายไปกับพิธีกรรมอันรุ่มร่าม ส่วนบรรดาสมณศักดิ์ชั้นผู้ใหญ่ก็มีแต่จะเก็บทรัพย์สมบัติ สวนทางกับความเป็นอยู่ของฆราวาสผู้ยากไร้ เขาจึงตั้งสถานปฏิบัติธรรมของตนขึ้นมาเอง ซึ่งแน่นอนว่าเป็นเรื่องล่อแหลมต่อสังคมพุทธโดยรวม นอกจากนั้นเขายังเป็นผู้ฟื้นฟู 'ภิกษุณี' ขึ้นมา เพราะหวังให้เพศแม่ได้มีสิทธิทางพุทธศาสนาเท่าเทียมชาย ซึ่งเป็นที่แน่นอนอีกเช่นกัน มันคือความคิดแปลกแยกจากสังคมโดยรวม ด้วยวิถีปฏิบัติต่อพุทธศาสนาเช่นนี้จึงทำให้ภริยาถูกถอดบรรดาศักดิ์พระพนมสารภีภริยา ถูกประชาชนมองว่าเสียสติ รวมไปถึงต้องถูกจองจำอย่างไร้ที่ติตลอดชีวิตจนภริยาไม่เคยหยุดยั้งในสิ่งที่เขาเชื่อ อิศรภาพหรือชีวิตของเขามอบให้แก่มวลชนโดยแท้ ... (นรินทร์กลิ้ง "ขบถเพื่อชาติ บ้าเพื่อมวลชน" ฉบับที่ 30 เดือนกุมภาพันธ์ 2546 หน้า 104)

... และเมื่อเขาได้รับตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและพลังงานในปี 2526 การประกาศในวันที่ 29 กรกฎาคม ปีเดียวกันว่าจะกำจัดยุ้งให้สิ้นซากภายใน 4 ปี จึงกลายเป็นกระแสข่าวเกรี้ยวกราวไปทั่วประเทศ ...

... แต่เมื่อดำรงเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ด้วยความตั้งใจจะนำเทคโนโลยีจากนักวิทยาศาสตร์ มาใช้พัฒนาประเทศอย่างจริงจังเพื่อให้ทันนานาอารยประเทศ นอกจากที่มวิจัยปราบยุงแล้วไม่ว่าจะเป็นนักวิทยาศาสตร์แขนงใด กำลังวิจัยสิ่งใดที่มีประโยชน์ต่อประเทศ ดำรงก็ขออาสาเป็นตัวแทนผู้มีความสามารถแขนงนี้ทุกราย ทั้งออกประชาสัมพันธ์และหาทุนช่วยเหลือจากรัฐบาลไทยและจากต่างประเทศ ชนิดที่ไม่เคยมีนักการเมืองคนใดในบ้านนี้เมืองนี้เคยเหลียวแลมาก่อน เขาจึงเป็นผู้พลิกโฉมหน้าประวัติศาสตร์โดยแท้ ...

... เนื่องด้วยข้อจำกัดนานาประการ วันนี้เรายังคงเห็นยุงบินว่อนก่อรำคาญอยู่ทุกวัน แต่การที่ดำรงกล้าลุกขึ้นยืนยันในสิ่งที่เขาเชื่ออย่างทำทนาย ก็เพียงพอแล้วไม่ใช่หรือสำหรับการปลุกให้ผู้ปกครองและบุคคลโดยทั่วไป หันมาสนใจเทคโนโลยีอย่างจริงจังกันเสียที เพราะหากไม่มีชายชื่อดำรง ป่านนี้บ้านเมืองเราจะละล้าละลังกว่าชาติอื่นเพียงใด คงไม่มีใครอยากคิด ... (ดำรง ลัทธิพิพัฒนา "ภายใน 4 ปี ... เมืองไทยจะไม่มียุง!" ฉบับที่ 35 เดือนกรกฎาคม 2546 หน้า 106)

... นักวิชาการด้านวรรณกรรม, อาจารย์มหาวิทยาลัย หรือนักประวัติศาสตร์ ไปจนถึงนักเขียน บ้างลงความเห็นว่าเขาบ้า บ้างพบว่างานของ ส.ธรรมยศ ดูเร่รืบ เต็มไปด้วยความรู้สึกมากกว่าเหตุผลตามหลักวิชาการ ขาดการค้นคว้าเปรียบเทียบข้อมูลโดยครอบคลุม หรือมีถึงขั้นแปลศัพท์ต่างประเทศแบบที่กักเข้าใจเอาเอง

นอกจากนั้น ส.ธรรมยศ ได้สอดแทรกความคิดเห็นส่วนตัวลงในตำรา ผิดหลักตามการเขียนหนังสือประเภทนี้ ทั้งยังไม่อธิบายมูลเหตุอ้างอิงถึงเหตุผลในความเชื่อเหล่านั้น ... (ส.ธรรมยศ "นักเขียนชั้นสองผู้ถูกกล่าวหาว่าไร้หลักการ" ฉบับที่ 36 เดือนสิงหาคม 2546 หน้า 114)

นอกจากคอลัมน์นี้ถูกรวมอยู่ในส่วนของ nostalgia ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว เนื้อหาในส่วนอื่นของนิตยสาร a day ก็ยังปรากฏท่าทีของการโหยหาอดีตด้วย เช่น ในคอลัมน์ today's special ของฉบับที่ 39 เดือนพฤศจิกายน 2547 หน้า 33 ที่แนะนำเว็บไซต์สไตล์ย้อนยุค

... www.netbabyworld.com ในขณะที่ยุค 80 กำลังกลับมาอีกครั้ง ดูได้จากหนังเรื่อง แพนธัน ที่ทำเอาคนที่โตมาในยุคนี้ของเรา อินสุดๆ ก็เลยอยากแนะนำเว็บไซต์ Netbaby ที่ดูแล้วทำให้อดคิดถึงยุคนั้นไม่ได้ ด้วยรายละเอียดน่ารัก เกมสนุกที่มาในสไตล์ย้อนยุคที่ทำให้เราต้องยิ้มกับตัวเอง ลองพิสูจน์ได้ด้วยการศึกษา

จากการศึกษา พบคอลัมน์ที่สะท้อนการโหยหาอดีตอย่างชัดเจน คือคอลัมน์ good old days, something, years ago, period people ที่ล้วนรวมอยู่ในส่วนของ nostalgia รวมทั้งคอลัมน์ ทางช้างเผือก ที่หยิบเอาแบบเรียนวิชาภาษาไทยระดับประถมศึกษาขึ้นมาเล่าใหม่ในแบบของ a day

3. วรรณกรรมแบบโพสต์โมเดิร์น

3.1 ประพันธ์ตายแล้ว

ข้อความจากคอลัมน์ q & a day ในฉบับที่ 22 เดือนมกราคม 2545 หน้า 21 และ 22 ซึ่งเป็นบทสัมภาษณ์ ชูสุกิ โคจิ นักเขียนนวนิยายเรื่อง "ริง" สะท้อนแนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์นที่ว่า "ประพันธ์ตายแล้ว" กล่าวคือ โดยส่วนใหญ่ นักเขียนมักไม่ได้นึกถึงเหตุผลในขณะที่เขียนงาน ดังนั้น การตีความสำหรับงานเขียนจึงขึ้นอยู่กับผู้อ่าน ดังข้อความต่อไปนี้

... ขอย้อนกลับไปเมื่อตอนเริ่มเขียน ที่คุณบอกว่าคุณเริ่มเขียนโดยไม่มีพื้นความรู้หรือไม่มีพื้นความสนใจเรื่องสยองขวัญมาก่อน และอ่านจากประวัติของคุณก็พบว่าคุณเขียน 'ริง' ในช่วงที่เพิ่งจะเริ่มเขียนหนังสือด้วยซ้ำ อะไรเป็นตัวเริ่มจุดประกายให้ลงมือเขียน?

(นิงคิด) ถ้าถามว่าแรงบันดาลใจมาจากไหนคงเป็นเรื่องยาก ถึงแม้ว่าสมัยที่ผมเป็นนักศึกษามผมจะเรียนเอกวรรณคดีฝรั่งแต่ตอนนี้ก็พูดฝรั่งไม่ได้แล้ว (หัวเราะ) นอกจากนั้นผมยังเรียนวิชาปรัชญา แต่ที่ผมเรียนไม่ใช่ปรัชญาอย่างที่ทุกคนคิดคือพวกปรัชญากรีก โรมัน แต่ผมเรียนปรัชญาสมัยใหม่ ซึ่งมันต้องใช้เรื่องวิทยาศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องสูง ผมก็เลยมีความสนใจในเรื่องวิทยาศาสตร์ เรื่องการเกิดของมนุษย์ การแบ่งเซลล์ หรือสิ่งต่างๆ เหล่านี้ที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ขึ้นมา...

... เรื่องเหล่านี้มันผูกเป็นพื้นฐานความคิดของผมที่จะตัดสินใจอะไรต่างๆ แล้วสะท้อนในงานเขียน คนที่เขียนนวนิยายมักไม่ได้เขียนโดยการวางแผนไว้ล่วงหน้าเหมือนที่คนอื่น ๆ ชอบคิดกันว่าจะต้องมีกลไกอย่างนั้นอย่างนี้หรอก เมื่อเขียนเสร็จแล้วต่างหาก นักวิจารณ์ถึงเอานวนิยายของนักเขียนมาวิเคราะห์ก็ที่ว่าคนนี่เขียนยังไง แต่จริงๆ คนที่เป็นศิลปินหรือเป็นนักเขียน ไม่มีเหตุผลหรอกครับ อยู่ๆ นึกอยากเขียนก็เขียนขึ้นมา เหมือนกับถ้าเราถามปิกัสโซว่าทำไมถึงวาดภาพนี้ ปิกัสโซเขาก็คงตอบไม่ได้ว่าทำไมเขาถึงวาดภาพนี้ขึ้นมา ...

... ตัวละครซาตาโกะในเรื่องมีลักษณะที่ถูกกระทำอยู่ตลอดและแสดงออกต่อสาธารณชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสื่อมวลชนด้วยความเคียดแค้น คุณต้องการจะสื่อสารอะไรเป็นพิเศษหรือเปล่า?

(หัวเราะ) คนที่อ่าน 'ริง' มักจะพยายามค้นหา 'สาร' ในเรื่องนี้ว่ามันคืออะไร? แต่ผมไม่ได้คิดอะไรถึงขนาดนั้นเวลาที่ผมเขียนเลย ความจริงผมถูกถามจากนักหนังสือพิมพ์ชาวญี่ปุ่นที่มาสัมภาษณ์เหมือนกันว่ามีอะไรที่จะวิพากษ์วิจารณ์พวกสื่อมวลชนของญี่ปุ่นหรือ? ผมก็บอกว่าผมไม่ได้คิดอะไรเลย เขียนขึ้นมาเฉยๆ

ผมว่านักเขียนเขียนนวนิยายขึ้นมาโดยที่ตัวเองไม่ได้นึกหรือหกรครับ มันอาจจะเป็นการสังสมประสบการณ์มาตั้งแต่ วัยเด็ก แล้วเวลาที่เขียนมันก็จะออกมาเองโดยธรรมชาติ ...

3.2 เมตาฟิชั่น

ลักษณะของวรรณกรรมแบบโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏชัดในนิตยสาร a day อย่างหนึ่งคือ เมตาฟิชั่น ซึ่งหมายถึงการเล่าเรื่องโดยหันกลับมาล้อเลียน หรือตั้งคำถามกับเรื่องแต่ง เรื่องเล่า ลักษณะเช่นนี้ เห็นได้จากลีลาการเขียนในคอลัมน์ ฟ้าเหลือง โดย 'มันดา เอช' ซึ่งเริ่มตีพิมพ์ในฉบับที่ 38 เดือนตุลาคม 2546 และจบตัวเองลงใน a day ฉบับที่ 47

ฟ้าเหลือง เขียนในลักษณะของนิยายที่มีเนื้อหาวาดด้วยการสร้างภาพยนตร์ชื่อเดียวกัน นิยาย เรื่องดังกล่าวนี้มีตัวเอกเป็นผู้นำกับภาพยนตร์ชื่อคิงคอง โดยจะเห็นการเล่าเรื่องแบบเมตาฟิชั่นอย่างเด่นชัด ในฉบับที่ 40 เดือนพฤศจิกายน 2546 หน้า 115 ซึ่งผู้เขียนใช้พื้นที่หลังจากจบตอนแล้ว แสดงความรู้สึกของตน และเผยแพร่รายละเอียดบางอย่างเกี่ยวกับเนื้อหาเพื่อทำความเข้าใจกับผู้อ่าน ซึ่งนิยายโดยทั่วไปจะไม่มีลักษณะ การเขียนเช่นนี้

... งานเขียนที่ดีๆ เขาคงไม่มีบทแบบนี้กันหรือหกรครับ! บทประเภทที่เล่าเรื่องของตัวละครในหนังสือ อยู่ดีๆ แล้ววูๆ ก็มาขอแทรกด้วยบทสำรวจความในใจจากผู้เขียนอย่างนี้

จะว่าไปผมเองก็ไม่อยากทำแบบนี้หรือหกร เพราะใครๆ ก็อยากให้งานเขียนของตนเป็นงานที่ดีทั้งนั้น - แต่ ผมทนไม่ได้จริงๆ! ผมทนไม่ได้กับสิ่งที่อาจเกิดขึ้น เพราะเท่าที่เขียนเอง อ่านเองมาสองบทแล้วนั้น ผมมีความรู้สึกว่า ผู้อ่านส่วนมาก ต้องเข้าใจอะไรผิดไปบางอย่างแน่ๆ เรื่องจำพวกนั้นก็เช่นว่า นี่เป็นนิยายรักประเภทพ่อแม่ แม่อนทัวไป ที่เริ่มจากการเป็นคู่กัดกันของพระเอกนางเอก แล้วเดี๋ยวตอนท้ายพวกมันก็ได้กัน หรือแบบว่า คิงคองคือพระเอก ทูเรียนเป็นนางเอก อีกเดี๋ยวคงมีผู้ร้ายหรือนางร้ายโผล่มา หรือไม่ก็ต้องมีพวกเจ้าพ่อ ผู้มี อิทธิพล โลกมืด-มืด ออกมาอาละวาดส่งผลกระทบให้พระเอกนางเอก หรือไม่ก็ 'หนังฟ้าเหลือง' นั้น หรือแบบ 'ฟ้าเหลือง' คงหมายถึงคืนที่เกิดเรื่องโคลแมกซ์ของหนังสือเล่มนี้ และทำให้พระนางได้มารักกัน หรือแบบว่า... บางทีฟ้าเหลืองอาจเป็นสีของความรักความฝัน เป็นสีสวยงามของรักแท้ (หรืออะไรประมาณนั้น)

แต่ ไม่ใช่เลย! มันไม่ใช่! และไม่ใช่อย่างเด็ดขาดเลยด้วยไอ้ที่ว่ามาทั้งหมดนี้

ผมจะบอกอะไรให้ เรื่องของทูเรียนกับคิงคองไม่ได้จบแบบแฮปปี้เอนดิ้งหรือหกร ตอนท้ายเรื่องยังงี้ๆ ทั้งคู่ ก็ไม่ได้กันด้วย...เฮ้ย...ต้องบอกว่ายังงี้ๆ ตอนท้ายทั้งคู่ก็ไม่ได้มาอยู่ด้วยกันแบบแฮปปี้เอนดิ้งต่างหาก ใช่ครับ, ตามนิสัยใจคอแล้ว พวกเขาไม่มีวันอยู่ด้วยกันได้หรือหกร เพราะคิงคองไม่ใช่คนประเภทพระเอกแสนดีแบบที่ใครๆ มักชอบกัน (มันโรคจิต) และนางทูเรียนก็โง่อย่างสิ้นคิดเกินไปด้วยที่จะเห็นถึงความรักของคิงคองที่ซ่อนไว้ (โง่ - นี่แหละนางเอกจริงๆ) และที่สำคัญ คำว่า 'ฟ้าเหลือง' ที่เป็นชื่อของเรื่องก็ไม่ได้มีความหมายอะไรวามๆ แบบ ความรักแท้ ความฝันอะไรอย่างนั้นเลย

'ฟ้าเหลือง' ในที่นี้ก็คืออาการฟ้าเหลืองเพราะไปมีเซ็กซ์ หรือไป 'ร่วมเพศ' กับใครมาทั้งวันทั้งคืนจน เห็นย่อยเพลี้ยล้า

ความหมายง่ายๆ สั้นๆ และสกปรกที่ไต่ดินและเป็นทีที่เข้าใจกันอยู่แล้วนั่นแหละครับ

ใจครับ...นี่แหละคือบางอย่างในนิยายเรื่องนี้ที่ผมต้องขอขอบคุณไว้ก่อน เพราะทงไม่ได้ถ้าคุณจะเข้าใจว่า ฟ้าเหลือง เป็นเรื่องรักแหวๆ แบบนั้น

ผมสบายใจแล้ว

งั้นเชิญเลยเชิญเลยครับเชิญเข้าสู่โลกแห่ง ฟ้าเหลือง ต่อได้เลย ...

ลักษณะของการเล่าเรื่องแบบเมตาฟิซันในนิยาย ฟ้าเหลือง นอกจากจะเป็นเสมือนบทแถมตอนท้ายเรื่องดังตัวอย่างข้างต้นแล้ว ยังปรากฏในขณะที่เรื่องราวกำลังดำเนินไปด้วย ดังในฉบับที่ 43 เดือนมีนาคม 2457 หน้า 106

... ต้อยตึ่งที่หลายๆ คนเรียกย่อว่า 'ตึ่ง' (เธอไม่ยอมให้เรียกต้อย - ลาว*) ยังคงยืนค้ำอยู่หน้าบานกระจกในหอพักเช่าของเธอ ...

ข้อความในวงเล็บ ได้ถูกขยายความในส่วนของหมายเหตุท้ายเรื่อง

... *ลาว - ในชีวิตจริงผู้เขียนขึ้นชมประเทศนี้และยินดีเสมอเวลาได้รู้จักเพื่อนลาว หากแต่ความจริง วิทยาลัยไทย ไร้ปัญญาบางกลุ่มชอบเอาชื่อประเทศของท่านมาพูดถึงในเชิงลบ ดังนั้นผู้เขียนจึงอยากสะท้อนความเบาปัญญา นั้นออกมา เพื่อเสียดเย้ยคนไทยด้วยกันเอง โดยมุ่งหวังให้พวกมันสำนึกและลดจจริตเลวๆ นั้นลงบ้าง มิได้มีเจตนาไม่ดีอื่น ๆ ต่อชาวลาวเลย, ด้วยความสัตย์จริง - มั่นดา เอช

และในหน้า 107 ก็ปรากฏข้อความที่สอดแทรกความเห็นของผู้เขียนลงในบทสนทนา

... "พรงนี้เรามีถ่ายหนังที่นี้" จำบอก จำแพนเงาเรียกความสนใจ

"เธอ ในเดอะ คลับเนี่ยนะ"

"ใช่...เรามาเช่าที่นี้ถ่ายตอนกลางวัน" (กองถ่ายเช่าหรรอกเว้ย! เอ็งแค่มาเล่นเท่านั้น - ผู้เขียน)...

ยิ่งไปกว่านั้น ผู้เขียนยังใช้ลูกเล่นแบบเมตาฟิซันนี้ในการแสดงความคิดของตัวละครซ้อนเข้าไปในความเห็นของผู้เขียนเองอีกด้วย

... "เรื่องอะไร"

"เรื่องฟ้าเหลือง" ยิ้มทะลึ่ง

"หาว...ชื่อก็เลยเธอ"

"ชื่อมันมัยละ แต่ว่าหนังเราไม่ได้ไปหรือเป็นหนังอาร์แบบพวกวีซีดีหรรอกนะ นี่เป็นหนังใหญ่เลย เป็นหนังรักแบบเซอร์ๆ อาร์ตๆ นะ" (เซอร์ๆ อาร์ตๆ พ่อมึงสิ เกลียดจริงๆ นี่มันหนังรักเว้ย! - คิงคอง, ชีฟิ้นของผู้เขียน, มั่นดา เอช) ...

นอกจากนั้น การเล่าเรื่องแบบเมตาฟิสิกชันยังเห็นได้จากการเล่าเรื่องของผู้เขียนที่ใช้ นามปากกาว่า นีวักลม ในคอลัมน์ $E=ic^2$ เมื่อครั้งที่พิมพ์เป็นครั้งแรกในนิตยสาร a day ฉบับที่ 38 เดือนตุลาคม 2546 หน้า 154-155 ในชื่อตอนว่า (๖)ปิด ด้วย

... ผมจะมาด่าบ.ก.

เปิดด้วยประโยคนี้ดึงดูดดีมี๊ยะครับ ผมจำเทคนิคนี้มาจากหนังสือฮาวทูเรื่องการเขียนหนังสือเล่มไหนซักเล่ม นี่แหละ เขาแนะนำว่าเคล็ดลับในการเขียนหนังสือให้น่าสนใจนั้น ต้องดึงดูดคนอ่านตั้งแต่บรรทัดแรกด้วยถ้อยคำ ที่ชวนคิด ชวนติดตาม ชวนสงสัย ชวนหลีกเลี่ยง ชวนป่วยเป็แปกอก โทษที ผมไม่มีอารมณ์มาล้อเล่น เกือบลืม ผมจะมาด่าบ.ก.

สำเร็จไปแล้วครับย่อหน้าแรก มันทำหน้าที่ของมันได้ดีเยี่ยม ดึงดูด ชวนติดตาม ต้องอ่านต่อ อย่างน้อยมันก็ล้อ คุณมาสู่อย่อหน้าที่สองได้จริงตามที่หนังสือฮาวทูเล่มนั้นบอกไว้ ...

... การที่ 'ผมจะมาด่าบ.ก.' ก็ไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ผมตัดสินใจแล้วผมจะทำ!

วชิรา (ขอภัยที่ต้องเอ่ยนาม) เป็นบ.ก.หนุ่มอนาคตสดใส อาจสดใสกว่าโทรศัพท์มือถือบางยี่ห้อ มันเป็นคนโชคดี เขียนหนังสือเล่มเดียวก็ได้เป็นบ.ก.กะเขาแล้ว ซาดิที่แล้วคงทำบุญมาเยอะ ถ้าคุณเคยเห็นตัวเป็นๆ ของมัน คุณจะต้องตกใจ เพราะมันเป็นมนุษย์พันธุ์ชน ขนรุงรังทั้งตัว ลำตัวของมันจะยาวผิมนุชย์ โดยเฉพาะช่วง สันหลังจะยาวเป็นพิเศษ ทำให้มันขยับเขยื้อนตัวได้ช้า ไม่สามารถที่จะยึดตัวตรงให้ตั้งฉากกับพื้นโลกได้ ทุกครั้งที่ผมพบเห็นมัน มันมักจะอยู่ในท่าที่ขนานกับพื้นโลก หลังราบปี น้ำลายไหลเย็ด ส่งเสียงครว๊ก ครว๊ก... เป็นที่น่ารำคาญของคนในกองบ.ก. น้อยครั้งที่เห็นมันลุกขึ้นมาทำงาน ซึ่งงานที่ทำก็ไม่ได้ดีเดอะไรนัก

บทสัมภาษณ์ที่ได้อ่านๆ กันแล้วคงเครดิตว่า 'วชิรา' นะ มีเธอที่คนตัวเป็นขอย่างมันจะมีเรียวยแรงถ่อไปโน่น ไปนี้ มานั่งเรียบเรียงเป็นวรรคเป็นวรรจนออกมาได้อ่านขนาดนั้น ไม่มีทาง! รู้ความจริงกันได้แล้วว่า มันเป็น ผลงานของบ.ก.คนเก่าที่หลงรับมันเข้ามาทำงาน แต่เพื่อไม่ให้รู้สึกผิดกับตัวเองก็เลยต้องช่วยเต็มที่ และซ่อน ตัวเองอยู่ข้างหลังภายใต้ชื่อวชิรา, บ.ก.ตัวขึ้นคนคนนั้น อนิจจา ผู้อ่านทั้งหลายตาสว่างกันได้แล้ว!!

ใช่! ท่านผู้อ่าน ได้เวลาตาสว่างกันเสียที ไซ้มี๊ยะครับพี่บ.ก.?

ผู้ชายที่นั่งตรงหน้าผมตอนนี้ ขนสั้น สันหลังไม่ยาว ดูแล้วเหมือนตัวจะเป็นเกลียวด้วยซ้ำ เขากำลังพยักหน้า เห็นด้วยกับบรรทัดแรกในย่อหน้านี้ แววดาเจ้าเล่ห์และรอยยิ้มมุมปากบ่งบอกความพึงพอใจที่ได้เห็นบ.ก.วชิรา ถูกด่ามาตลอดสองย่อหน้า ถ้าเรามองกลับไปที่ผม จะเห็นว่าผมเองก็มีสีหน้าและแววตาไม่ต่างจากเขาเลย ...

...บ.ก.วชิราตัวจริงนั่งอ่านบทความที่บ.ก.วชิราตัวขึ้นที่ไม่มีตัวตนจริงในโลกโดนด่าซะอ่วม, กระทบยิ้มอย่าง เพลิดเพลิน, หัวเราะหึหึในลำคอ แล้วตัดสินใจเอาบทความนี้ลงเพื่อเปิดตัวนักเขียนหน้าใหม่ นามปากกาว่า 'นีวักลม', คุณผู้อ่านกว่าหมื่นชีวิตกำลังนั่งละเลียดสายตาไปมาอย่างสนใจใคร่รู้ ตื่นเต้น ติดตามในบทความที่ชื่อ ว่า (๖)ปิด จนถึงสระสุดท้ายในย่อหน้าที่เก้า

ถ้าสิ่งที่เขียนไว้ในย่อหน้าข้างบนเกิดขึ้นจริง, ถ้าคุณได้เห็นบทความนี้ในอะเดย์ ช่วยยิ้มกว้างหนึ่งครั้ง เพื่อแสดงความยินดีกับผมและคอลัมน์นี้ ที่ได้ 'เปิด' ประตูความเป็นไปได้ที่ 'ปิด' อยู่ ออกอย่างอัศจรรย์ ...

จะเห็นได้ว่าข้อเขียนดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนใช้วิธีเล่นกับภาษาเป็นส่วนหนึ่งในการเล่าเรื่อง โดยที่ผู้อ่านจะรู้สึกว่าได้รับการอธิบายถึงเหตุผลต่างๆ ในการใช้คำ หรือประโยคใดประโยคหนึ่ง ซึ่งก็คือกระบวนการแต่งเรื่องนั่นเอง เช่น การที่ผู้เขียนใช้ประโยคขึ้นต้นบทความว่า "ผมจะมาด่าบ.ก." ซึ่งผู้เขียนก็ตั้งใจที่จะอธิบายที่มาที่ไปนัยย่อหน้านั้นว่าใช้ประโยคนี้เพื่อเรียกร้องให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ นอกจากนี้ผู้เขียนยังให้น้ำหนักกับการใช้ตัวอักษร การย่อหน้า ดังตัวอย่างประโยค "คุณผู้อ่านกว่าหมื่นชีวิตกำลังนั่งละเลียดสายตาไปมาอย่างสนใจใคร่รู้ ตื่นเต้น ติดตามในบทความที่ชื่อว่า (๖)ปิด จนถึงสระสุดท้ายในย่อหน้าที่เก้า" ซึ่งเมื่ออ่านจบประโยค ผู้อ่านจะเกิดความตระหนักว่ากำลังอ่านย่อหน้าที่ 9 อยู่จริงๆ รวากับจะกำชับว่าผู้อ่านกำลัง "อ่าน" เรื่องราวหรือบทความหนึ่งๆ ซึ่งประกอบสร้างขึ้นด้วยการเรียงร้อยตัวอักษรเพื่อสร้างความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นจริง และยังเป็นการแสดงความสัมพันธ์กันเองระหว่างตัวบท นอกเหนือจากการพยายามแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนกับบรรณาธิการและผู้เขียนกับผู้อ่านที่มีอยู่ตลอดทั้งเรื่อง

ใน a day ฉบับต่อมา คือฉบับที่ 39 เดือนพฤศจิกายน 2546 หน้า 154 นีวกลม ยังคงใช้การเล่าเรื่องแบบเมตาฟิสิกซ์ในช่วงแรก ประกอบกับการใช้รูปแบบการเขียนที่ไม่มีย่อหน้าซึ่งแตกต่างจากการเขียนบทความโดยทั่วไป

... ผมจะมาด่าตัวเองว่า "ไอ้ชู้ลอก"

เพราะการขึ้นต้นวิธีนี้ผมลอกมาจากตัวเองในบทความคราวที่แล้ว ...

นอกจากนั้น เนื้อหาของบทความ 'ลอกเรียน' ดังกล่าวนี้นี้ยังแสดงแนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์นอีกประการหนึ่ง คือแนวคิดที่มองว่าทุกสิ่งทุกอย่างเป็นเพียงสิ่งซ้ำซากที่วนเวียนอยู่กับการลอกเลียนแบบสิ่งเก่าๆ

... ผมจะมาด่าตัวเองว่า "ไอ้ชู้ลอก"

เพราะการขึ้นต้นวิธีนี้ผมลอกมาจากตัวเองในบทความคราวที่แล้ว, ชู้ลอกคอล์มน์ตั้งแต่คราวที่แล้ว ผมลอกมาจากโปสเตอร์ของ The Economist, โปสเตอร์ของ The Economist ขึ้นนี้ลอก+เลียน มาจากทฤษฎีสัมพันธภาพของไอน์สไตน์, ทฤษฎีสัมพันธภาพของไอน์สไตน์ลอกหลักการมาจากกฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน, ซึ่งชื่อของนิวตันก็ถูกลอกไปตั้งชื่อร้านสุกี้, ร้านสุกี้เองก็ถูกลอกไปตั้งเป็นชื่อเล่นของคุณสุกี้, คุณสุกี้ก็ยังไม่ลอกการเรียกร้านขนมปังในภาษาฝรั่งเศสมาตั้งชื่อค่ายเพลงเบเกอร์รี่, เบเกอร์รี่ก็ลอกทำนองเพลง ใคร แล้วเขียนเนื้อร้องใหม่ให้กลายเป็นเพลงซินมัย, ซัยมัยกับโคไซะ อันนี้ไม่รู้ใครลอกใคร แต่ชื่อยี่ห้อลอกมาจากภาษาญี่ปุ่นเป็นแน่ ...

... เรื่องราว 8 บรรทัดที่ผ่านมาและข้อมูลมากมายในบทความนี้ก็ลอกมาจากหนังสือหลายเล่ม, หนังสือหลายเล่มนั้นก็คงลอกมาจากหนังสืออีกหลายเล่ม, และหนังสือหลายเล่มนั้นก็คงลอกมาจากหนังสืออีกหลายเล่มต่อๆ กันอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ผมก็เลยยังไม่รู้ว่าจริงๆ แล้วผมลอกใครมากันแน่ บางทีจุดเริ่มต้น (origin) อาจอยู่ไกลเกินกว่าที่จะตั้งคำถาม ...

แต่ขณะเดียวกัน ผู้เขียนก็ให้มุมมองว่าการลอกเลียนนี้เป็นการคิดสร้างสรรค์แบบหนึ่ง เพราะถึงแม้จะลอกอย่างไรก็ไม่วันเหมือนต้นฉบับ นั่นคือ ในขณะที่ลอกจะเกิดการสร้างแบบฉบับของตัวเองขึ้นมาด้วย

... กลเม็ดที่สอง: อย่างลัวที่จะลอก

ไม่มีใครเกิดมาปู้ร้องอู๊วเป็นสำเนียงของ นก พรชานี, หรือวาดรูปครั้งแรกสวยเท่าโมนาโล่ ต่อให้เป็นนกหรือโมนาโล่เองก็เถอะ ก่อนที่ใครก็ตามจะได้ชื่อว่าเป็นนักสร้างสรรค์ เขาเหล่านั้นล้วนผ่านการลอก+เลียนมาแล้วทั้งสิ้น อย่างน้อยที่สุดคนเราก็ต้องหัดเดินด้วยการดูคนอื่นเดิน ถ้าไม่มีตัวอย่างให้ลอกเลียนปานนี้เราอาจจะคลานสี่ขาหรือพุดจากภาษาอื่นไปแล้วก็ได้ สำหรับผม การลอกคือการสร้างสรรค์อย่างหนึ่ง เพราะโลกนี้ไม่มีใครเหมือนใครร้อยเปอร์เซ็นต์ ซึ่งนั่นเท่ากับว่าคุณได้สร้าง 'แบบ' ของตัวเองขึ้นมาแล้ว ...

... อย่างลัวเลยครับที่จะต้องเดินตามคนอื่นบ้างในตอนเริ่มต้น เพราะใครอีกคนนึงเขาพูดไว้ว่า "Everything is a copy of everything of everything of everything of everything..." ผมก็ลอกเขามาอีกทีนี่ละครับ

อีกบทความหนึ่งของผู้เขียนคนเดียวกันที่ใช้วิธีการเล่าเรื่องแบบเมตาฟิกชัน คือ บทความเรื่อง ASK 4 MORE ตีพิมพ์ในนิตยสาร a day ฉบับที่ 41 มกราคม 2547 หน้า 156 โดยผู้เขียนแสดงถึงบทบาท "ผู้เล่า" ที่กำลังเล่าเรื่องที่แสดงกระบวนการแต่งเรื่องนั้นๆ อย่างชัดเจน

... นี่เป็นการเขียนครั้งที่สี่ในอะเคย์ของผม เรื่องราวในคราวนี้ไม่ใช่เรื่องของผม ไม่ใช่เรื่องของคุณ แต่เป็นเรื่องของเขลา ใช่แล้วครับ เรื่องของ 'เขลา' เขลา คือสรรพนามแทนผู้ชาย บ้างออกเสียงว่าเค้า แต่เค้ากับเขลาก็เป็นคนละคนกัน เพราะเขลาอยู่บนสองหน้ากระดาษนี้ เขลาไม่อาจออกไปตบป่า ซี้คือ หยอกเอ็น เขินอายอยู่ข้างกายพวกคุณได้

ถ้าคุณอ่านเรื่องของเขาแล้วเกิดหลงรักหัวปักหัวปำขึ้นมา เขลาก็ไม่มีเบอร์โทรให้คุณติดต่อ ไม่มีอีเมลแอดเดรสให้คุณส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์หรือฟอร์เวิร์ดรูปโป๊มาให้อ่านแต่อย่างใด จนกว่าผมจะอนุญาตให้เขลามีสื่อเหล่านั้น แต่จนถึงบรรทัดนี้บอกตามตรงว่าเขลา ยังไม่มีครับ

ผมกำลังจะตั้งชื่อให้เขลา ชื่อ จตุพล ดิมัย? อืม...ก็ซ้ำกับอาจารย์ทางด้านพูดโชว์ จตุพร ไม้ดี...ดูเป็นหญิงไปหน่อย จตุชัย...ไม่ค่อยเพราะแฮะ จตุรัส ละกัน อืม...คุณว่าดีมั๊ย? โอเค ตั้งแต่บรรทัดนี้เป็นต้นไป เขลาชื่อ จตุรัส ...

เช่นเดียวกัน ในฉบับที่ 42 เดือนกุมภาพันธ์ 2547 หน้า 152-153 นี้ยังคงใช้วิธีการเล่าเรื่องแบบเมตาฟิกชัน

... 'ดิลก' เป็นบุคคลหนึ่งที่คุณกำลังจะได้รู้จัก ถ้าคุณเคยรู้จักดิลกมาก่อนหน้า ขอให้รู้ว่าเป็นคนละดิลก เพราะดิลกคนนี้ไม่มีพ่มีแม่ ไม่ได้ปฏิสนธิจากอสุจิและไข่ แต่เกิดขึ้นมาได้ด้วย ด.เด็ก - สระอิ - ล.ลิง - โดยมีเสียง ห.หีบ สอดประสานเป็นวิญญาณไร้รูปอยู่ภายใน แพทย์ผู้ทำคลอดไม่ใช่ใคร เขาคือ 'นิ้วกลม' ...

... วันนั้นคลื่นไม่แรง แสงแดดไม่ร้อน ลมเอื่อยๆ แต่ดิลกตกทะเล! ก็จะทำไมเมื่อผมอยากให้ดิลกตกทะเล ...

3.3 mini-narratives

ตั้งแต่ฉบับที่ 37 เดือนกันยายน 2546 เนื้อหาในนิตยสาร a day ปรากฏคอลัมน์ชื่อ เรื่องมืออยู่ว่า ที่มีคำอธิบายสั้นๆ ในหน้าสารบัญว่าเป็น "ความรู้เล็กๆ น้อยๆ ที่คุณอาจไม่รู้" ในครั้งแรกที่ตีพิมพ์ และ "มันเริ่มต้นตรงที่ เรื่องมืออยู่ว่า..." ในฉบับต่อๆ มา คอลัมน์นี้แสดงถึงการครุ่นคิดในเรื่องต่างๆ สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว ซึ่งบางครั้งเป็นสิ่งที่ไม่น่าจะ "เป็นเรื่อง" ขึ้นมาได้ อาทิเช่น เรื่องเกี่ยวกับเมฆ (ฉบับที่ 37) ซอลึก (ฉบับที่ 38) หน้าต่าง (ฉบับที่ 39) ฝุ่น (ฉบับที่ 40) ตู้เย็น (ฉบับที่ 41) นหวด (ฉบับที่ 42) และเรื่องราวเกี่ยวกับ สีส้มพู่ในฉบับที่ 43 ซึ่งการเรื่องเล่าเช่นนี้คือ mini-narratives หมายถึง เรื่องราวที่ดูไม่สลักสำคัญ เรื่องที่ดู ไม่มีเหตุผล เรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่ดูเหมือนไม่มีความหมายอะไร นอกจากนั้น คอลัมน์นี้ยังใช้วิธีการผูกหรือเรียงร้อย เรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องผสมผสานให้เป็นเรื่องเดียวกัน ซึ่งอาจจัดได้ว่ามีลักษณะแบบ cut n' mix ดังจะยกตัวอย่าง ข้อความทั้งหมดของ เรื่องมืออยู่ว่า เขียนโดย มนูญ ทองนพรัตน์ นิตยสาร a day ฉบับที่ 37 เดือนกันยายน 2546 หน้า 126 ดังนี้

- ... เมฆก็เหมือนสิ่งมีชีวิตที่มีวงจรชีวิตและพฤติกรรมประจำตัวในแต่ละวัน
- เมฆประกอบขึ้นด้วยละอองน้ำหรือเม็ดน้ำเล็กๆ นับล้านๆ เม็ด
- แต่สามารถลอยอยู่ได้โดยมีมวลอากาศพยุงไว้
- และกระแสลมจะเป็นตัวพัดพากลุ่มเมฆให้ล่องลอยไป
- เมื่อไอน้ำถูกแผดเผาด้วยความร้อนจากดวงอาทิตย์จนลอยขึ้นพร้อมมวลอากาศจนถึงระดับความสูง ที่อุณหภูมิลดลงเท่าจุดน้ำค้าง (Dew Point) ไอน้ำจะกลั่นตัวเป็นหยดน้ำเกาะกลุ่มกันกลายเป็นเมฆ
- อาหารของเมฆคือความชื้น ที่ดูดกลืนเข้าทาง 'ปาก' คือได้ฐานเมฆ ยิ่งความชื้นมาก เมฆก็จะก้อนใหญ่ขึ้น ซึ่งความชื้นก็จะขึ้นกับปริมาณต้นไม้และป่าเป็นสำคัญ
- เมื่อกินเข้าไปมากจนอ้วนใหญ่ก็จะตกลงมากลายเป็นฝน
- แต่ถ้าอาหารไม่เพียงพอ เมื่อถึงเวลาเมฆก็จะสลายตัวไปเอง ซึ่งนั่นคืออาการ 'ตาย' ของเมฆ
- ท้องเมฆที่เห็นเป็นสีด้าก่อนฝนตก เป็นเพราะปริมาณของเม็ดน้ำที่สะสมอยู่มาก
- ฝุ่นละอองในอากาศจะเป็นแกนให้ไอน้ำมากลั่นตัวเป็นเม็ดน้ำเพื่อรวมกันเป็นเมฆ
- อากาศบริสุทธิ์เกินจนไม่มีฝุ่นละอองเจือปน ก็มีโอกาสน้อยที่จะเกิดเมฆ
- ถ้ามีเมฆเล็กน้อย เราจะเรียกกันว่า ท้องฟ้าโปร่ง ถ้ามีเมฆเพียงบางส่วนกระจัดกระจาย เราจะเรียกกันว่าสภาวะอากาศดี ถ้ามีเมฆมากแผ่ขยายครอบคลุมเป็นบริเวณกว้าง เราจะเรียกว่า ท้องฟ้าคลุม ถ้ามีเมฆทึบเป็นสีเทาคล้ำมืดแผ่ขยายทั่วไป เราจะเรียกกันว่า สภาวะคลุมฝน
- ประเทศไทยจะมีท้องฟ้าโปร่งและมีเมฆปกคลุมน้อยที่สุดในช่วงฤดูหนาวต่อเนื่องถึงต้นฤดูร้อน (พ.ย. - มี. ค.)
- กาลิทาส (พ.ศ.918-957) กวีและนักประพันธ์บทละครของอินเดีย ได้เขียนวรรณคดีสันสกฤตเรื่อง เมฆขุด ขึ้นมาโดยให้เมฆทำหน้าที่เป็นขุดนำสารแห่งรักและอาวรณ์อย่างสุดซึ้งจากยักษ์ตนหนึ่ง ไปยังนางผู้เป็นที่รัก
- ยามเย็นเมื่อเกิดพายุฝนฟ้าคะนอง ในท้องฟ้าย่อมมีเมฆก้อน (เมฆระดับต่ำ) อยู่มาก เมฆและไอน้ำนี้เองจะเป็นตัวหักเหแสงสีแดงให้เข้าตาเรา เราจึงเห็นฟ้าเป็นสีแดงตรงทิศตะวันตก

- ปัจจัยสำคัญในการทำฝนเทียมหรือฝนหลวง ได้แก่ ปริมาณของเมฆ ชนิดของเมฆ และอุณหภูมิของเมฆ
- หน่วยที่ใช้วัดปริมาณของเมฆ เรียกว่า ออกตา (OKTA) ซึ่ง 1 ออกตาก็คือพื้นที่ 1 ใน 8 ของพื้นที่ท้องฟ้า
- ท้องฟ้าที่ถือว่าเมฆมากจะต้องมีปริมาณเมฆ 7 ออกตา
- เท้าที่เห็นมา 85 เปอร์เซ็นต์ของคนชื่อเมฆจะมีผิวคล้ำ
- ยกเมฆ เป็นอาการพ่วงดูเมฆ เมื่อเห็นเป็นรูปอะไรแล้ว ก็ถือเป็นนิมิตเพื่อทำนายว่าดีหรือร้าย
- สมัยก่อนตอนจะยกทัพ ถ้าเห็นเมฆเป็นรูปพระนารายณ์ ก็ถือว่าเป็นนิมิตที่ดี ควรยกทัพได้
- และยังแปลความได้อีกว่า เดาเอง นึกคาดเอาเอง กุเรื่องขึ้น
- แต่ขอรับรองว่าเรื่องที่ผ่านมาทั้งหมดไม่ได้มาจากการยกเมฆ

จะเห็นได้ว่าคอลัมน์ เรื่องมืออยู่ว่า มีการจบเรื่องอย่างไม่คาดคิด กล่าวคือเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เล่ามาตั้งแต่ต้น หรือหากจะมีความเกี่ยวข้องกัน ก็เป็นการแสดงความสัมพันธ์ในแง่มุมที่ผิดแผกไปจากสิ่งที่คนโดยทั่วไปจะนึกถึง ดังข้อความในหน้า 124 ฉบับที่ 38 เดือนตุลาคม 2546 ที่เล่าเรื่องเกี่ยวกับซอลส์ ผู้เขียนเริ่มต้นด้วยการเล่าถึงคุณสมบัติต่างๆ ไปของซอลส์ เช่น ระยะเวลาที่ซอลส์ 1 แห่งจะเขียนได้จำนวนซอลส์ใน 1 กล่อง ส่วนประกอบของซอลส์ ความยาวของซอลส์ ประเทศผู้ผลิตซอลส์ โรงงานซอลส์ที่เก่าแก่ที่สุดของประเทศไทย แต่กลับจบด้วยการทวนระลึกถึงคุณครู ความเป็นระเบียบ และซอลส์ในฐานะที่เป็นอาวุธของคุณครู

- ... เมื่อเห็นซอลส์ก็จะนึกไปถึงคุณครู และทำให้คิดไปถึงความเป็นระเบียบ
- ซึ่งนอกจากครูใช้เขียนแล้ว ซอลส์ยังถูกใช้เป็นอาวุธในการขว้างของครูด้วย
- ใคร (ไม่) เคยโดนบ้าง

ลักษณะของการ cut n' mix ยังพบได้ในคอลัมน์ main course ในฉบับที่ 40 เดือนธันวาคม 2547 หน้า 45 ในหัวข้อเรื่อง "One hundred years of solitude" โดยคอลัมน์นี้นำคำทำนายอนาคต 3 แบบที่เป็นที่นิยมในปัจจุบันมาประมวลรวมกันออกมาเป็นมุมมองต่ออนาคตในแบบของ a day

...1. วิธีต่อแนวโน้ม ซึ่งนิยมกันมาตั้งแต่อดีตและมีแนวโน้มจะได้รับความนิยมต่อไปในอนาคต วิธีการก็แค่เอาตัวเลขทางสถิติตั้งแต่อดีตมาองความเปลี่ยนแปลง และทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2. เทคนิคเดลไฟ ใช้วิธีการรวบรวมและประมวลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญกลุ่มหนึ่ง ภาพอนาคตที่ได้ก็คือภาพอนาคตเฉลี่ยที่ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มองเห็นตรงกัน

3. เทคนิคสร้างฉากอนาคต ร่างแบบอนาคตด้วยความคิดเห็นปณจินตนาการของนักอนาคตศาสตร์ โดยมากแล้ววิธีนี้มีเป้าหมายเพื่อที่จะบรรยายให้เห็นภาพโลกในอนาคต หรือต้องการเตือนให้เห็นผลของความเปลี่ยนแปลงอะไรบางอย่าง

เท่าที่ฟังดู การทำนายอนาคตไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ก็ไม่ถึงกับเป็นเรื่องยาก ถ้าเราคิดว่ามันเป็นแค่การคาดเดาของมนุษย์ปุถุชนธรรมดาที่ไม่ได้มีญาณพิเศษ มันก็ย่อมมีโอกาสถูกพอๆ กับผิด และที่สำคัญ ทุกๆ คนต่างก็มีสิทธิ์ที่จะสนุกกับการจินตนาการไปสู่ภาพแห่งโลกอนาคต รวมทั้ง a day

เราหยิบยืมเอาวิธีการทำนายอนาคตทั้ง 3 สูตร มาเขย่าผสมกันตามความเหมาะสม และเมื่อเอาข้อมูลเท่าที่จะตามล่ามาได้ผ่านเข้าไปในสูตรเหล่านี้ เราก็ได้ภาพของโลกในอีก 100 ปีข้างหน้า ผ่านสายตาของเราเอง

คอลัมน์ main course ฉบับที่ 42 เดือนกุมภาพันธ์ 2547 นิตยสาร a day นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับละครพื้นบ้านของไทย โดยผู้ผลิตเล่าเรื่องเป็นร้อยแก้ว แล้วมอบหมายให้ สรัญ เพชรรักษ์ ร้อยเรียงเรื่องราวด้วยบทร้อยกรอง เป็นลักษณะของการ cut n' mix โดยใส่เนื้อหาแบบใหม่ผสมผสานลงในลักษณะการเล่าเรื่องแบบเก่า ดังตัวอย่างในหน้า 47 และ 53

... ทุกชาติทุกถิ่นฐานล้วนมีนิทานพื้นบ้านฮาเฮ
สะท้อนเรื่องราวท้องถิ่นสืบทอดไม่สิ้นมนนานกาล
เวลามันก็เปลี่ยนไปนิทานละยังงี้ก็เปลี่ยนบ้างสิเพ
ก้าวไกลไปไกลอินเตอร์เอาไปนำเสนออย่างไหนอย่างเน
บางเรื่องก็เสื่อกก็สูญดูน่าอาดูรลาดพาดเลเพ
พรุ่งนี้จะไปทางไหนวันนี้อยู่ได้ยังฟังดูเท
บางคนก็ไม่ชอบนะอู้หู้ฮืออะไรไม่รู้ฟังดูลิเก๊ ลิเก ฯ ...

... จากเริ่มแต่เดิมที	หลายสิบปีเข้านี้แล้ว
จักรจักรวงศ์วงศัณเฑาะ	นิยมนักคนมักชื่น
เคยยึดช่วง Prime Time	(ตามหลังข่าวภาคกลางคืน)
ลองนี่ก็ยังคึกครื้น	เคยชอบขึ้นตื่นตามา
สิงห์ไกรภพ ชาญ	สี่กุมาร ก็หาญกล้า
นกกกระจาบ ก็เข้าตา	อีก ขวานฟ้าหน้าดำ ดี
แต่ก่อนดูกันนัก	เดี๋ยวนี้ชักนานนานที่
สองห้าสามศูนยปี	ที่เริ่มวายคล้ายนิยม
เดี๋ยวนี้มีแบบอย่าง	ปั้นเด็กสร้างผู้ชม
จักรจักรวงศ์วงศัณเฑาะ	เด็กหน้าใหม่ให้วงการ
เปลี่ยนย้ายมาฉายเย็น	จากช่วงเด่นหลังข่าวสาร
เสาร์-อาทิตย์ได้ขึ้นบาน	เข้ามรนิทานแบบจักร-วงศ์
อย่างไรก็ยังชอบ	ระบบระบบเริ่มสูงส่ง
คอมพิวเตอร์กราฟิกใส่ลง	ทั้ง 2D และ 3D ฯ ...

นอกจากนั้น ลักษณะของการ cut n' mix ยังปรากฏในหน้า 62-63 ของคอลัมน์เดียวกันนี้ ในส่วนที่ผู้ผลิตเรียกว่า "การรวมร่างของยุคสมัย" ที่จับเอาบุคคลที่มีชื่อเสียงในยุคปัจจุบันทั้งไทย และต่างประเทศ มาสวมเครื่องแต่งกายแบบละครพื้นบ้านโดยใช้เทคนิคการตกแต่งภาพด้วยคอมพิวเตอร์ พร้อมทั้งมีบทร้อยกรอง ประกอบเพื่ออธิบายรายละเอียดของแต่ละคนด้วย เช่น

... วีเจวุ่นเส้นวีเจพอลล่าวีเจจำ

ควบซีฟ้าชีวิตีทัศน์

กระจงงองเชิญไฟรฟ้าประชาปวง

สู่คองททัศน์เม็ดรื้อนนครหลวง

เข้าสู่ช่วง 'ไอแอม 'ไซแอม' ค่าาาา... ๗

... เดวิด เบคแฮม

เกือกทองของสั่งมาอย่างพิเศษ

ปลดออกแขนทองเป็นของรักบ่งศักดิ์ดา

มีฤทธิ์เดชเตะสั่งได้เลียวซ้ายขวา

เกล้าเกล้าจุกล้ำนำสมัย ๗

small world เป็นคอลัมน์ที่ผู้ผลิตนิตยสารเรียกว่า บทกวีภาษาอังกฤษที่ว่าด้วยเรื่องราวเล็กๆ เขียนโดย โซเฟีย ตีพิมพ์ในนิตยสาร a day ฉบับที่ 17-21 small world ใช้พื้นที่หนึ่งหน้ากระดาษเล่าเรื่องแบบ mini-narratives คือเรื่องที่แทบจะไม่มีจุดหมายหรือใจความสำคัญใดๆ เช่นในฉบับที่ 17 เดือนมกราคม 2545 หน้า 46 เรื่อง "days" ผู้เขียนเล่าเรื่องของวัน โดยบรรยายว่าแรกเริ่มเดิมทีวันทั้งเจ็ดอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข วันจันทร์และวันธรรมดาอื่นๆ ต่างทำงานหนัก ในขณะที่วันเสาร์และวันอาทิตย์เริ่มเบื้อและพากันหนีไปจาก วันธรรมดา แต่ที่สุดแล้ววันทั้งสองก็ตระหนักได้ว่าวันธรรมดาน่าเบื้อก็จริง แต่หากปราศจากวันเหล่านั้นแล้ว วันเสาร์อาทิตย์ก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ วันเสาร์และวันอาทิตย์จึงกลับมาเป็นส่วนหนึ่งของวัน สัปดาห์ เดือน และปีที่แสนสุขอีกครั้งหนึ่ง

คอลัมน์ small world ในหัวข้อ "Noise" ในฉบับที่ 18 เดือนกุมภาพันธ์ 2545 หน้า 37 ก็ยังคง เป็น mini-narratives ที่บรรยายความแตกต่างของเสียงที่เกิดขึ้นในขณะที่คนเราเติบโตขึ้น โดยเมื่อเรายังเด็ก เสียงต่างๆ ก็เป็นเพียงเสียงรบกวน (noise) ที่ไม่มีความหมายอะไร แต่เมื่อถึงวัยหนึ่ง เสียงเหล่านั้นก็ได้รับการตีความและให้ความหมาย (sound) จวบจนเมื่อแก่ตัวลง เสียงต่างๆ ก็กลับหมดความหมายไปในที่สุด

ในฉบับที่ 20 เดือนเมษายน 2545 หน้า 17 โซเฟีย เขียนคอลัมน์ small world ในหัวข้อ "boo-boo" โดยเล่าว่าเป็นชื่อของหมาตัวหนึ่งที่เลี้ยงไว้และไม่ส่งเสียงอย่างอื่นนอกจากเห่า bog! bog! จนเมื่อถึงวันที่ผู้เขียนผิดหวังเสียใจกลับมาแล้วไม่รู้จะทำอย่างไร จึงตะโกนใส่หมา มันหันมองหน้าเธออย่างเคย แต่กลับส่งเสียงปลอบโยน ' - - hushhhh! . . - - hushhhh!' และ ' - - shhoooo! .. - - shhoooo!' และในหัวข้อ "may" ฉบับที่ 21 เดือนพฤษภาคม 2545 หน้า 17 ผู้เขียนไม่ได้เล่าอะไรมากไปกว่าการเคลื่อนไหวผ่านของเดือนพฤษภาคม (May) สู่วันมิถุนายน

ส่วนในฉบับที่ 19 คอลัมน์ small world ปราภฏในหัวข้อ "Goldfish" ผู้เขียนใช้เทคนิคการเล่นคำในเรื่องเล่าแบบ mini-narratives เช่นเดิม เนื้อเรื่องโดยสรุปคือโลกของปลาทอง มีความสุขเสมอเพราะมันลืมน้ำง่าย ตรงข้ามกับโลกของคนที่มีความทรงจำ ทำให้เกิดความหวงแหน ความเห็นแก่ตัว

... in the world of goldfish

there's no fish.

'cause they're all fish.

the goldfish's world,

no possession,

'cause they're goldfish.

the goldfish's world

lasts for seven minutes

a fat goldfish

happy as he is.

'cause in the next minute

he'll forgot all of it.

until one day

i began to sell fish.

i, selfish.

i, selfish.

and i, selfish.

'cause in his bowl

is full of fish.

but in my bowl

is full of shit.

คอลัมน์ 10 cantos เป็นคอลัมน์ที่ได้แรงบันดาลใจโดยตรงมาจากหนังสือรวมบทกวีแคนใต้ ทั้งสองหมายเลขของ ฟ้า พูลวรลักษณ์ คอลัมน์นี้ตีพิมพ์บทกวี 3 บรรทัดซึ่งเป็นผลงานของผู้่านที่ส่งเข้ามา ฉบับละ 10 บท โดยผู้ผลิตเป็นผู้กำหนดเนื้อหาของบทกวีในแต่ละฉบับ เช่น ฉบับที่ 18 ว่าด้วยเรื่องของ 'ความรัก' ฉบับที่ 19 ในหัวข้อ 'จินตนาการ' ฉบับที่ 20 เรื่อง 'สีสันแห่งฤดูร้อน' ฉบับที่ 21 'การเดินทาง' ฉบับที่ 22 'จินตนาการกับความรู้' คอลัมน์ 10 cantos นี้ จัดเป็นเรื่องเล่าแบบ mini-narratives

... 2

ฉันพูดไม่ได้

ฉันจึงใช้ความเงียบ

บอก "รักเธอ"

3

ความรักเกิด

วันที่

เกิดความรัก ...

... 9

เมื่อฉันรัก

ฉันเจ็บ

ฉันยังคงรัก ...

(ฉบับที่ 18 เดือนกุมภาพันธ์ 2545 หน้า 42)

... 6

ฉันฉีกหนังสือ

มาพับ

เป็นนก ...

... 8

เพราะเมฆสีดำ

กอดกัน

จึงเกิดฝน ...

(ฉบับที่ 22 เดือนมิถุนายน 2545 หน้า 45)

คอลัมน์ a day diary เป็นบันทึกประจำวันที่ผู้อ่านส่งเข้ามาตีพิมพ์ คอลัมน์นี้เริ่มปรากฏใน นิตยสาร a day ฉบับที่ 38 ข้อความในคอลัมน์เป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่เกิดขึ้นใน 1 วัน จัดเป็น mini-narratives

... 15 พ.ย. 46

เย็นนี้กินข้าวกับแกงส้ม

อร่อยดี

กินคนเดียว

อิมคนเดียว

เหงาชิบ!! เลย

อยากเหงามั้ย???

มากินข้าวคนเดียว

ด้วยกันสิ... มามะ

กึ่งแก้ว

(ฉบับที่ 40 เดือนพฤศจิกายน 2546 หน้า 142)

... 15-01-47

Birthday ลูกบัว 1 ขวบ ลูกสาวสุดแก่น
 สิ่งมหัศจรรย์ทั้ง 7 สิ่งของโลก ผู้ไต่ตัวยุงของแม่ไม่ได้หกรอก
 หนูนะมหัศจรรย์ที่สุดในโลกเลย "1 เดียวเท่านั้นด้วย"
 Note: เอาตั้งค้ไปเข้าแบงก์+ซื้อหนังสือ ก.ไก่ ให้ 1 เล่ม
 แม่ชมพู่

... 19 มกราคม 2547

รู้สึกที่ไม่มีเวลาเป็นของตัวเองเลย
 มีแต่เวลาที่เป็นของคนอื่น
 แม้แต่เวลาว่างก็ยังคิดถึงคนอื่น
 รู้ตัวอีกทีเวลาว่างอันน้อยนิดก็หมดไปแล้ว
 ใครกันนะที่มาขโมยเวลาของฉันไป
 ช่วยเอามันกลับมาคืนได้แล้ว
 เพราะฉันมีอะไรให้อีกเยอะ
 เหมียว

ปล. อาการไม่ว่างเป็นข้ออ้างของคนขี้เกียจ
 (ฉบับที่ 42 เดือนมกราคม 2547 หน้า 141)

... 9 ก.พ. 47 (9:48)

ใครๆ ก็ชอบดูดวง บ้าหมอดู (หมอดูคู่กับหมอดู) บอกว่า "อนาคต
 ถ้าคุณทำแบบนี้จะไม่ดี ไม่รุ่ง" เราก็เริ่มไขว่ไขว่กับคำทำนาย แต่ถ้าเราชอบเรารัก
 ที่จะทำแบบนี้ล่ะ ทั้งที่รู้ว่าทำแล้วจะไม่รุ่งล่ะ? หรือหมอดูบอกว่า
 "คุณทำอันนี้ดีนะจะรวย จะรุ่งเรื่อง" ไขว่ไขว่อีกแล้ว เริ่มคิดว่าทำแบบนี้
 ดีกว่า แล้วรักมันจริงๆ หรือเปล่า?
 จะเชื่อใจตัวเองหรือเชื่อหมอดู หรือหมอดู?
 TO-EY

(ฉบับที่ 43 เดือนกุมภาพันธ์ 2547 หน้า 140)

อีกคอลัมน์หนึ่งที่จัดได้ว่าเป็น mini-narratives คือคอลัมน์ life in a day เขียนโดย วินทร์
 เลียววาริณ ตีพิมพ์ในตัวอย่างที่ทำการศึกษายุคจบ ยกเว้นฉบับที่ 34 เดือนมิถุนายน 2546 ผู้เขียนใช้ภาพและ
 ตัวอักษร (ประโยค) เล่าเรื่องร่วมกัน กล่าวคือทั้งสองสิ่งนี้ต่างสนับสนุนกันและกัน ร้อยเรียงเป็นเรื่องราวหรือ
 เหตุการณ์สั้นๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาหลักในแต่ละฉบับ โดยเรื่องราวเหล่านั้นไม่ได้รับการบรรยายถึง
 ความเป็นมาอย่างละเอียดลออเช่นเดียวกับเรื่องสั้นโดยทั่วไป แต่เหมือนเป็นเรื่องเล่าสั้นๆ เพียงช่วงหนึ่งของ
 เหตุการณ์เท่านั้น

วินทร์ เล่าว่าแนวคิดของ life in a day ที่เขาเลือกมานำเสนอเป็นการผสมสองสื่อเข้าด้วยกัน คือวรรณกรรม (ตัวอักษร) กับศิลปะ (ภาพถ่ายกับกราฟิก) บางตอนของเรื่องเสนอด้วยตัวอักษร บางตอนด้วยภาพ โดยทำให้มีความน้อยที่สุด สะอาดที่สุด ตัดส่วนที่ไม่จำเป็นออกให้หมด ผลที่ได้คือเรื่องสั้นๆ ประกอบภาพ (pictorial short short story) ที่มีหน้าตาคล้ายโฆษณาผสมเรื่องสั้นแนววรรณรูป²⁸

ดังตัวอย่างในฉบับที่ 37 เดือนกันยายน 2546 ที่มีเนื้อหาหลักว่าด้วยหนังสือปี ในหน้า 158-159 ผู้เขียนใช้ข้อความเป็นภาพร่างในภาพเปลือยของนางแบบ โดยข้อความแรกเป็นบทสนทนาของช่างภาพกับทีมงานบอกเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นระหว่างการถ่ายทำภาพปี และข้อความที่สองเป็นกระแสสำนึกของนางแบบ ในขณะที่กำลังวิ่งหนีกลุ่มผู้ชายที่ตามมาข่มขืนเธอ จากภาพ เส้นบนคือข้อความแรก และเส้นล่างคือข้อความที่สอง จากตัวอย่างนี้ จะเห็นว่าข้อความทั้งสองนอกจากจะบอกเล่าเรื่องแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นภาพด้วย ลักษณะเช่นนี้พบเสมอในคอลัมน์ life in a day ของ วินทร์ เลียววาริณ ที่ผู้ผลิตเรียกขานว่าเป็น "เรื่องสั้นมีดีไซน์ กับนักเขียนมีสไตล์"

... "ปรับไฟลงมาหน่อย" เขาบอกเด็ก ผิวนางแบบไม่ดี ต้องใช้แสงซอฟต์ หน้าอกใช้ได้ แต่... "เฮ้ย! ใครชักคนไปแต่งสีห้วนมาให้เข้มอีกหน่อยซิ ละเอียดหน่อย นี่งานศิลปะนะโว้ย ทาปากให้แดงอีกนิด" ลอดอีกครึ่งสตอป "จะถ่ายจริงแล้ว ยิ้มหน่อยครับคุณ ขยับขาอีกนิด น่าน... ยังจ้าน... สวยมากกก อีกรูปนะครับ เผยปากอีกนิด น่าน... แจ๋วมาก! งานนี้คุณต้องดั่งแน่ ชื่นนี้โคตรอาร์ตเลย"

...มีคนเคยบอกเธอว่า ฆาตกร เธอยิ้ม แต่ตอนนี้ข้าคู่สวยคู่นี้กำลังเจ็บเพราะวิ่งหนีไอพวกนั้นไปตามทางมืด แม่เคยบอกว่าเธอสวย บางทีโตขึ้นจะได้เป็นดาราดัง ถ้าดังแล้วได้เงินก็ดี จะได้ช่วยแม่อีกแรง ไม่อยากให้แม่ทำงานหนัก ปานนี้คงเป็นห่วงว่าเธอหายไปไหน เธอสะดุดล้ม ใครคนหนึ่งกอดเธอลงบนพื้นหญ้า ได้ยินเสียงหอบดัง "หนูสวยจัง..." ใครอีกคนว่า "เร็วๆ โวย ถึง ตาฏแล้วยังวะ อันมาตั้งแต่ตอนดูรูปศิลปินั้น..."

²⁸วินทร์ เลียววาริณ, "behind life in a day," a day 61 (กันยายน 2548): 48.

คอลัมน์ j-wan หรือ เจหวาน เป็นอีกคอลัมน์หนึ่งที่ปรากฏลักษณะการเล่าเรื่องแบบ mini-narratives โดยในคอลัมน์นี้ผู้เขียนมักเล่าเรื่องขยายความจากสิ่งที่ไม่น่าจะจับเอามาเป็นสาระได้ คอลัมน์ j-wan ตีพิมพ์ในนิตยสาร a day ฉบับที่ 22-29, 32-33 และ 35-36 ดังในหน้า 82 ของฉบับที่ 22 เดือนมิถุนายน 2546 ในเรื่อง "Missing pieces" ที่ผู้เขียนวิเคราะห์สาเหตุที่ข้อล้อมในบ้านหายไปราวกับเป็นปรากฏการณ์ลึกลับเหนือธรรมชาติ

... มันเป็นเรื่องที่ไม่ได้เพิ่งเกิดขึ้น แต่เกิดขึ้นมานานแล้วครับ นานก่อนที่ผมจะจำความได้ซะอีก เป็นเหตุการณ์ที่ผิดปกติจนน่าขนลุก ผมทนเก็บเรื่องนี้ต่อไปไม่ได้แล้ว กับการที่ต้องอยู่ในสังคมแดนเลสอันซับซ้อนแห่งนี้ ผมทนไม่ได้ที่จะต้องรับรู้เรื่องเหล่านี้คนเดียว เพราะมันเป็นเรื่องของส่วนรวม เป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในสังคมมนุษย์ เป็นสิ่งลึกลับที่เราเกือบทุกคนต้องเผชิญโดยไม่ทันรู้ตัวมาก่อน

สิ่งน่ากลัวนี้เกิดขึ้นในบ้านเรานี่แหละครับ เป็นสิ่งพิศวงใกล้ๆ ตัวเรานี่เอง เคยสังเกตมั๊ยครับว่า เหตุใดข้อล้อมที่เราใช้ในครัวเรือนของเรามักลดจำนวนลงไปเรื่อยๆ โดยที่เราไม่ทันสังเกตมันหายตัวไปอย่างลึกลับอย่างต่อเนื่องทีละชิ้นสองชิ้นจนเรารู้ตัวก็ต่อเมื่อใครสักคนในบ้านเอ่ยปากขึ้นมามาว่า

"ข้อล้อมแม่งหายไปไหนหมดวะ?" ...

และฉบับที่ 24 เดือนสิงหาคม 2546 หน้า 60 ที่พูดถึงสิ่งที่กำลังได้รับความนิยม หรือ "TOP TRENDY" j-wan ยกอันดับความยอดนิยมอย่างหนึ่งให้กับ "การกิน Ice cream โคนจากกัน" ซึ่งในความเป็นจริงเป็นเรื่องธรรมดาสามัญทั่วไป

... เทคนิคการกินไอศกรีมโดยเริ่มจากกันกรวยอาจจะไม่ใช่สิ่งแปลกใหม่ แต่อีก 3 เดือนข้างหน้า ผู้คนทั่วโลกจะปฏิบัติกับไอศกรีมโคนของตัวเองด้วยการเริ่มกินในทิศทางเช่นนี้ การกัดกินที่เริ่มจากส่วนหางก่อนถึงแม้จะทำให้กันกรวยร่วงและเกิดความเลอะเทอะประอะเปื้อนตามมาอย่างยากที่จะหลีกเลี่ยง แต่การที่ได้ดูดกินเนื้อไอศกรีมที่ค่อยๆ ไหลรวมตัวออกจากกันกรวยอย่างช้าๆ ให้นักกินได้ลิ้มรสนี้ดี อร่อยกว่าการกินแบบธรรมดาๆ ถึงหลายเท่าตัว ...

หรือในฉบับที่ 27 เดือนพฤศจิกายน 2546 หน้า 79 ที่ทำให้เรื่องสาย small talk ของโทรศัพท์มือถือพันกันกลายเป็นเรื่องเป็นราวขึ้นมา ในชื่อบทความ "ปมปริศนา"

... มันไปขมวดกันตั้งแต่เมื่อไหร่ครับ เหตุอันใดสายยาวๆ ต่างๆ ที่เราลิ้มทิ้งไว้ที่ไหนสักที่ ไม่ว่าจะเดินด้าย ไหมพรม สายไฟอแดปเตอร์ หรือสายหูฟังซาว์นอะเบาต์ต่างๆ เมื่อเรากลับไปพบมันอีกครั้ง จะพบว่าปมขมวดขมวดขยุกขยูกันอยู่ (ปกติไม่เกิน 1 กลุ่ม) เกิดเป็นปริศนาขึ้นมาอย่างไรสาเหตุ ให้เราเสียเวลานั่งแกะอย่างยากลำบากเสมอๆ ผมสงสัยมากครับว่าการแกะปมแต่ละครั้งเป็นการแกะค่อนข้างยาก อาศัยเวลาและภูมิปัญญาพอสมควร

ถ้าทางออกของการแกะที่เราต้องพยายามถอดสายไปมาเป็นทางเดียวกับการถอดสายเข้าไปขมวดกันเป็นปมแล้วละก็ พุดแล้วน่าขนลุกนะครับ! เพราะขนาดตอนเราพยายามที่จะแกะปมยังยากเลย แล้วมันเข้าไปขมวดกันเป็นกลุ่มก้อนแบบนั้นได้อย่างไร

หรือว่ามันจะเป็นสิ่งมีชีวิตครับ แต่ถ้ามันเป็นสิ่งมีชีวิตมันคงเป็นสิ่งมีชีวิตที่ดูไม่มีอะไรทำเป็นอย่างยิ่ง เข้าทำงานมือไม่พายเอาเท้าราน้ำ คือไม่มีอะไรทำยังหางานให้คนอื่นปวดหัวเล่นอีก มองอีกแง่อาจจะเป็นวิธีการ เรียกร้องความสนใจอีกแบบหนึ่ง หรือมองในแง่ดีนี่ก็อาจเป็นความปรารถนาดีของเหล่าสายต่างๆ ที่ต้องการให้เราได้ฝึกสมองประลองปัญญาจึงสร้างเกม Puzzle ขึ้นมาให้เราเล่นก็อาจจะเป็นไปได้

ทั้งนี้ทั้งนั้น เรื่องราวของปมปริศนายังคงเป็นปมปริศนา ถึงแม้เวลานี้จะยังไม่มีใครทราบถึงสาเหตุ การเกิดของปมปริศนาไร่นี้ ปมปริศนาก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่ในชีวิตประจำวันของเราต่อไป ในขณะที่คนๆ หนึ่ง กำลังนั่งแกะปมปริศนาอยู่ที่ไหนสักที่ รับประกันได้ครับว่าเขาจะไม่มีทางโดดเดี่ยว เพราะอย่างน้อยก็ยังมีอีกหลายชีวิตในโลกที่กำลังนั่งง่วนแกะปมปริศนาอยู่เช่นกัน ...

ส่วนในฉบับที่ 36 เดือนสิงหาคม 2547 หน้า 117 ซึ่งเป็นตอนสุดท้ายของ j-wan ผู้เขียนเล่าว่า ได้พบกับบุคคลคนหนึ่งที่เป็นศิลปินคนหนึ่งที่ไปอาศัยอยู่บนเกาะซึ่งประชากรบนเกาะประกอบอาชีพคนละหนึ่งอย่างไม่ซ้ำกัน ท่าทีของข้อความที่ยกมาแสดงถึงแง่มุมทางศิลปะที่ต่อต้านการให้คุณค่าของงานศิลปะแบบเก่าที่ตั้งอยู่ในแกลเลอรีเท่านั้น โดยจะเสนอผลการศึกษาในส่วนของศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์นในลำดับถัดไป

... เจหวาน : แล้วอาชีพศิลปินของคุณล่ะ

ชลสิทธิ์ : ผมรู้สึกภูมิใจที่เป็นศิลปินสไตล์ Act Art คนเดียวในเกาะ ซึ่งอาจจะไม่ภูมิใจนักถ้ามาเป็นที่บ้านเรา ที่มีกันอยู่เยอะแล้ว

เจหวาน : คุณสร้างผลงานศิลปะอะไรไปแล้วบ้างครับ

ชลสิทธิ์ : งานสไตล์ Act Art คือการโชว์ในสิ่งที่คุณไม่ได้เป็นอยู่ คุณเพียงแต่ทำในสิ่งที่คุณไม่ได้รู้สึกให้ดูออกมาเป็นงานศิลปะสู่สาธารณะ แล้วฟรีเซนต์ให้มันดูสูงค่าให้มากที่สุด ส่วนใหญ่ผมจะเน้นที่การแต่งตัวครับ ผมถือว่าการแต่งตัวให้ดู Art คืองานอย่างหนึ่งของผม

เจหวาน : นอกจากการแต่งตัวแล้วคุณได้ผลิตงานชิ้นอื่นๆ บ้างหรือยังครับ

ชลสิทธิ์ : ยังครับแต่ผมกะว่าจะสร้างงานศิลปะขนาดยักษ์บน Billboard แทนผืนผ้าใบขนาดยักษ์ ภูมิใจที่จะใช้ไฟสปอตไลท์ส่องงานแทนไฟจากหลอดสีเหลืองกระจอกๆ ในแกลเลอรีครับ ...

3.4 การลดความสำคัญของวิธีการเล่าเรื่องแบบเส้นตรง

การเล่าเรื่องแบบเส้นตรง (linear) เป็นวิธีการเล่าเรื่องหลักของยุคสมัยใหม่ ประกอบด้วย การมีต้นเรื่อง ดำเนินเรื่องและจบท้ายตามลำดับขั้นตอน ไม่ว่าจะอยู่ในบริบทของวิทยาศาสตร์ ศาสนา ศิลปะ นวนิยาย ภาพยนตร์ ฯลฯ ทุกอย่างมีจุดเริ่มต้น ตอนกลาง และลงท้ายที่แน่นอน กลุ่มโพสต์โมเดิร์นปฏิเสธวิธีการเล่าเรื่องแบบเส้นตรง และตั้งข้อสงสัยรวมทั้งกระตุ้นให้มีการวิพากษ์วิจารณ์วิธีการเล่าเรื่องแบบดังกล่าว

การเล่าเรื่องแบบ non-linear หรือการเล่าเรื่องแบบไม่เป็นไปตามลำดับเวลา แม้จะไม่มีให้เห็นมากนักในนิตยสาร a day แต่จากการศึกษา พบการเล่าเรื่องลักษณะเช่นนี้ในคอสม์ ordinary people ฉบับที่ 18 เดือนกุมภาพันธ์ 2545 หน้า 34-36 ในชื่อ "COMICS SPEAK OUT" เขียนโดย สุธิสาร ปฏิภาณเทวา บทความดังกล่าวเล่าเรื่องของนักวาดการ์ตูน 4 คนโดยผู้เขียนเริ่มต้นด้วยการเล่าถึงการเลือกชื่อการ์ตูนจากสยามสแควร์ บรรยายภาคในการเดินทางสลับกับการบรรยายประวัติของนักเขียนการ์ตูนแต่ละคน

... การ์ตูน 4 เล่มถูกเลือกจากแผงขายหนังสือเล็กๆ ย่านสยามสแควร์ คุวักแบงค์ 100 กับแบงค์ 50 ยื่นให้คุณลุงคนขาย ก่อนจะออกจากร้านไม่ลืมที่จะแกะพลาสติกของเล่มแรก เพื่อเดินอ่านระหว่างทาง ป้ายรถเมล์หน้าสยามเซ็นเตอร์คนเยอะตามเคย รถติดยาวเป็นแพอย่างนี้ อีกนานแน่กว่ารถเมล์จะมา นั่งรออ่าน 'Joe the Sea - Cret Agent' รวมเล่มไปฟลางบนบันไดสยาม

อ่านถึงตอนไ้ปลาหมึกใจก่อเรื่องกำลังมันเลย รถเมล์สายประจำมาพอดี ว่างชะด้วย ท่าทางวันนี้จะโชคดี ขึ้นนั่งเหมาะเจาะ จ่ายเงินเรียบริ้อย เข้าสู่วังวนกับนักสืบปลาหมึกอีกครั้ง

ชาติ - สุทธิชาติ ศรภักย์วานิช จบจากศิลปากร ทำกราฟิกดีไซน์อยู่ 2 ปีก่อนจะมาจับงานการ์ตูน ...

ผู้เขียนจบเรื่องราวการเดินทางของตนเองในครั้งแรกของเรื่องด้วยการกลับบ้าน และหลับพักผ่อน

... เย็นวันนั้น หลังกลับถึงบ้านด้วยความอ่อนเพลีย ทันทึ่ที่หัวถึงหมอน หนังสือก็พร้อมจะปิดทันที ภาพที่เห็นค่อยๆ มีดลง...มีดลง...จนมีดสนิท นำแปลกที่เหล่าตัวการ์ตูนบนรถเมล์ยังตามมาวนเวียนอยู่ในหัว ...

หลังจากนั้นจึงเข้าสู่การสนทนาระหว่างนักเขียนการ์ตูนทั้ง 4 กับผู้เขียนที่ร้อยเรียงในรูปแบบของบทสัมภาษณ์ต่างๆ ไป และจบเรื่องตรงที่ผู้เขียนตื่นนอนในตอนเช้า รำพึงกับตัวเอง รวกับว่าบทสัมภาษณ์ที่ผ่านมาเป็นเพียงความฝันเท่านั้น

... แดดทอแสงผ่านผ้าม่านผืนน้อย นาฬิกาปลุกลั่นเสียงดัง เช้าวันใหม่ซะแล้ว กลับไปเมื่อไหร่ก็ไม่รู้ จำได้แต่ว่าเมื่อคืนฝันสนุกดี ต้องรีบอาบน้ำแล้วสิ เดี่ยวสาย รถจะติด รถเมล์คนแน่นตาย พับผ้าห่ม เก็บที่นอน เอ๊ะ! ทำไมการ์ตูนทั้ง 4 เล่มถึงมาอยู่ได้หมอนล่ะ!?

จะเห็นว่า ผู้เขียนไม่ได้เล่าเรื่องตามลำดับเวลาที่เกิดขึ้นจริง กล่าวคือ ผู้เขียนน่าจะได้คุยกับนักเขียนการ์ตูนก่อนที่จะเดินทางกลับบ้าน และค่อยๆ ทบทวนประวัติของนักเขียนการ์ตูนแต่ละคนระหว่างทาง กลายเป็นว่าผู้เขียนซื้อการ์ตูนมาแล้วนึกถึงนักเขียนการ์ตูนในขณะที่เดินทางกลับบ้านโดยที่ไม่ได้รู้จักหรือพูดคุยกับนักเขียนการ์ตูนเหล่านั้นเลย ต่อจากนั้นจึงหลับฝันถึงการสนทนากันดังกล่าว แม้จะเป็นความพยายามในการเรียบเรียงบทสัมภาษณ์ให้มีเรื่องราวแตกต่างจากบทสัมภาษณ์ต่างๆ ไป แต่ก็แสดงให้เห็นถึงลีลาการเขียนที่หลีกเลี่ยงไปจากการเล่าเรื่องแบบเส้นตรงที่เป็นแบบแผนในยุคสมัยใหม่

จากการศึกษาพบว่าลักษณะของวรรณกรรมแบบโพสต์โมเดิร์นที่พบในนิตยสาร a day สามารถแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะด้วยกัน คือ ลักษณะของการลดความสำคัญของผู้แต่งที่สะท้อนในบทสัมภาษณ์ของคอลัมน์ q & a day ฉบับที่ 22, เมตาฟิชั่น ในคอลัมน์ ฟ้าเหลือง และ $E=iq^2$, การเล่าเรื่องแบบ mini-narratives ในคอลัมน์ เรื่องมีอยู่ว่า, small world, 10 cantos, a day diary, life in a day และ j-wan, และลักษณะสุดท้ายคือการลดความสำคัญของการเล่าเรื่องแบบเส้นตรงในคอลัมน์ ordinary people ของฉบับที่

4. ศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์น

วงศ์ทรง ชัยณรงค์สิงห์ แสดงทรรศนะต่อสิ่งที่เรียกว่าศิลปะไปในทิศทางเดียวกับศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์น ในแง่ที่เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสังคม มีความสัมพันธ์กับชีวิต และปะปนอยู่ในชีวิตประจำวัน

"หลายๆ อย่างในโลกเป็นศิลปะได้นะครับ ศิลปะมีทั้งที่เป็นรูปธรรม ก็คือสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม หรือว่าการแสดงก็เป็นศิลปะ แต่ผมก็เชื่อว่ามันมีศิลปะที่เป็นนามธรรมด้วย อย่างการใช้ชีวิตของคนเราก็คือศิลปะได้ครับ ศิลปะไม่ใช่เรื่องสูงส่ง เกินสัมผัส ศิลปะคือสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวเราในชีวิตประจำวัน ไม่ใช่ทุกอย่างมีศิลปะ แต่ทุกอย่างสามารถทำให้เกิดศิลปะขึ้นมาได้ ผมเชื่อว่าศิลปะคือสิ่งที่ทำงานกับความรู้สึก ส่งผลกระทบต่ออารมณ์และความรู้สึกของเรา อาจจะไม่ใช่อารมณ์สวยงามอย่างเดียว อาจจะเป็นอารมณ์สะท้อนใจ อารมณ์หดหู่ ผมไม่ค่อยเห็นด้วยกับเรื่องที่ทำให้ศิลปะเป็นเรื่องศักดิ์สิทธิ์ จับต้องไม่ได้ ศิลปะมันควรจะกลมกลืนอยู่ในชีวิตประจำวัน แม้กระทั่งงานขาม แจกัน หรือการออกแบบบ้านก็เป็นศิลปะได้ มันทำให้จรรโลงจิตใจ"²⁹

"ศิลปินบางคนทำให้ศิลปะเป็นสิ่งที่สูงส่ง ยากสัมผัส จับต้องไม่ได้ ซึ่งเป็นเรื่องผิดมากเลย เพราะว่าไม่มีประโยชน์ครับ มันมีประโยชน์กับคนกลุ่มเดียว มีประโยชน์กับคนที่ไปซื้องานในแกลเลอรีตอนเปิดงาน ผมว่าชาวบ้านทั่วไปก็มีศิลปะนะครับ ศิลปะหัตถกรรมซึ่งมันสืบทอดกันมานานแล้ว การสานปลาตะเพียน หรือการทำขนมไทยบางอย่างที่มันเต็มไปด้วยศิลปะ แต่ที่นี้เราชอบไปตีความแบบตะวันตก ศิลปะแบบตะวันตกก็คือการแบ่งเป็น sculpture, painting แล้วก็ใช้วิธีการโชว์แบบตะวันตกคือแกลเลอรี ตะวันตกเขามีวัฒนธรรมแบบนั้นมาตั้งแต่เด็กแล้ว คือไปทัศนศึกษา ครูก็พาไปพิพิธภัณฑ์ ไปแกลเลอรี เพราะฉะนั้นเด็กเขาได้เห็นความงาม แต่คนไทยไม่มี คือบ้านเราเมื่อก่อนศิลปะมันอยู่กับวัด มันไม่มีลักษณะโชว์ แต่ที่นี้มีคนทำงานศิลปะหรือศิลปินรุ่นหนึ่งที่เป็นตัววางรากฐานของศิลปะว่าต้องเปิดตัวในแกลเลอรี เป็นนิทรรศการซึ่งคนสักกี่คนจะเข้าไปดู และที่สำคัญ แกลเลอรีที่เราเป็นก็เป็นแบบหลบๆ หลับๆ แล้วก็ประชาสัมพันธ์กันเฉพาะกลุ่ม เพราะฉะนั้นคนไปดูงานศิลปะ หรือคนทำงานศิลปะก็อยู่ในวงแคบๆ ครับ ผมยังคิดเลยว่าศิลปินรุ่นหลังเขามีความคิดแล้วว่าศิลปะเป็นเรื่องที่น่าจะเผยแพร่ไปสู่คนให้ง่ายๆ เพราะฉะนั้นมันก็เลยออกมาในรูปแบบของภาพประกอบในนิตยสาร ผมว่ามันก็ดีทีเดียวนะครับ ผมว่าภาพประกอบบางชิ้นก็เป็นงานศิลป์ได้เลย"³⁰

วชิรา รุธิรณก ให้มุมมองไว้ในหน้าบรรณาธิการประจำฉบับที่ 26 เดือนตุลาคม 2545 หน้า 2 ในประเด็นเกี่ยวกับการผลิตนิตยสาร และละครเวทีของนักศึกษามหาวิทยาลัยที่ผูกติดกับการหาเงินทุนที่สูง จนบั่นทอนความสนุกในการสร้างสรรค์เนื้อหา มุมมองของวชิรา สอดคล้องกับศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์นข้อที่ว่า ศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์นไม่แบ่งแยกว่าศิลปะแบบใดแบบหนึ่งเป็นศิลปะชั้นสูง มองแต่เพียงว่ามันคือความแตกต่างที่เท่าเทียม

²⁹ สัมภาษณ์ วงศ์ทรง ชัยณรงค์สิงห์, 27 กรกฎาคม 2548

³⁰ เรื่องเดียวกัน.

... ผมไม่เชื่อหรือครับว่านิยายสารสีสันสดสวยจะต้องดีกว่านิยายสารชาวดำเสมอไป ขณะเดียวกันก็ไม่เชื่อว่าละคอนเวทีที่ฉากหรือเสื้อผ้าหุหรหระจะต้องดีกว่าละคอนเวทีเล็กๆ ที่เล่นตามมุมตึกข้างถนน ...

แนวคิดที่ไม่แบ่งแยกศิลปะออกเป็นเป็นสูงกับต่ำ ยังปรากฏในข้อเขียนของ ดูน มหาจำปาเทศ เรื่อง หัวใช้เท้า ตอน is this communication? หน้า 96 ฉบับที่ 36 เดือนสิงหาคม 2546

... คงเหมือนที่เขาวางกัน ต่างคนก็ต่างมุม ภาพเขียนราคาร้อยล้าน กับผ้าใบเบื่อนสีเปรอะๆ ที่ไม่รู้เรื่องหรือศิลปะสูงส่งในโรงมหรสพหุหรหระ กับนักแสดงราคาถูกริมถนน หรือที่แทมหนักสื่อสารไอ้เรื่องเดียวกัน ...

การเปิดกว้างทางด้านศิลปะของวงศ์ทง ส่งผลสะท้อนให้เนื้อหาของนิยายสาร a day ปรากฏข้อความที่แสดงให้เห็นแนวคิดดังกล่าวอยู่เสมอ เช่นในคอลัมน์ think positive ฉบับที่ 17 เดือนมกราคม 2545 หน้า 12 มีประเด็นเกี่ยวกับการทำให้ขยะกลายเป็นงานศิลปะในหัวข้อ ART ON GARBAGE

... ในวันสิ่งแวดล้อมโลก 4 ธันวาคมที่ผ่านมา ทั่วโลกต่างร่วมใจกันรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อมประเทศไทย, ณ พื้นที่เล็กๆ ของกรุงเทพมหานคร ชาวชุมชนกองขยะอ่อนนุชก็ร่วมใจกันจัดงานเล็กๆ ที่สร้างสรรค์ชื่อ 'วันขยะสวยด้วยศิลป์' ขึ้น ...

... บ่ายวันนั้น มีแต่สิ่งน่าสนใจถ้วนทั่วงาน ไม่ว่าจะเป็นการนำขยะมาแลกไข่, ธนาคารขยะ, เสวนาขยะ, ละครหุ่นมือ และที่สำคัญที่สุดจะเป็นตัวชูโรงของบ่ายวันนั้นเลยคือ ศิลปะจากขยะ ...

... การเห็นคุณค่าของสิ่งรอบตัว โดยเฉพาะขยะ เป็นอีกความคิดที่เด็กๆ ได้รับการปลูกฝัง "เขาจะเก็บขยะจากบ้านมาวาด เอาเศษกระดาษเหลือทิ้งจากโรงพิมพ์มาใช้ แทนที่จะทิ้งมันไปเฉยๆ เขาทำคุณค่าและดึงมูลค่าเพิ่มให้มันได้" ประเสริฐ ฤทธิ์สำเร็จ ประธานที่ปรึกษาโครงการ 'วันขยะสวยด้วยศิลป์' ร่วมบอกเล่าถึงความตั้งใจ "อยากให้คนภายนอกเห็นคุณค่า คุณภาพของคนในชุมชน พวกเขาเป็นมดงานที่ช่วยให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น แต่กลับโดนมองว่าเป็นคนขยะ ถ้าไม่มีพวกเขาแล้วใครจะเป็นคนทำ" ...

... บ่ายวันนั้น ขยะสวยกว่าทุกๆ วัน

และในคอลัมน์เดียวกัน ฉบับที่ 26 เดือนตุลาคม 2545 หน้า 12 หัวข้อเรื่อง Art on Bulb เป็นตัวอย่างของการนำเสนอการผสมผสานศิลปะ ซึ่งแง่มุมหนึ่งคือวัฒนธรรมพื้นบ้าน เข้ากับสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน อย่างหลอดไฟออสแรม ที่สร้างบรรจุดมทำให้สอดคล้องกลมกลืนไปกับการใช้งาน ในที่นี้คือใช้สำหรับถวายพระในประเพณีเข้าพรรษาแทนที่การถวายเทียนในปัจจุบัน

... ความคิดมากที่ผสมผสานกันระหว่างเทคโนโลยีกับวัฒนธรรมความเป็นไทยแต่อย่างแนบเนียน โดยการนำหลอดถวายสังฆทาน มาพิมพ์ลงบนแพ็กเกจเพื่อสร้างความสะดอกแก่คนใจบุญ ... ในแต่ละปีเขาตั้งใจจะนำลายพื้นบ้านของภาคต่างๆ มาในการคงเอกลักษณ์ความเป็นไทยให้อยู่กับเทศกาลต่างๆ ...

ในฉบับที่ 28 เดือนธันวาคม 2545 หน้า 12 คอลัมน์ think positive เสนอเรื่องราวของ Alter-Calendar AD2003BE2546 ปฏิทินจากการออกแบบของนักออกแบบไทย

... ปฏิทิน AD2003BE2546 เป็นผลงานการออกแบบของ 12 นักออกแบบเลนศิลป์ ร่วมสมัยของไทย ...

... ความสนุกของนักออกแบบแต่ละคนที่ใส่ไว้ในปฏิทินเล่มนี้ทำให้มีความแตกต่างไปจากปฏิทินที่มีอยู่ทั่วไป ถ้ามองในเรื่องของการนำไปใช้จริง ก็อาจจะใช้ยากไปสักหน่อย แต่อย่างไรก็ตาม a day ขอสนับสนุนผลงานในเชิงทดลองชิ้นนี้เต็มที่ ด้วยเล็งเห็นความตั้งใจที่ต้องการช่วยให้งานออกแบบเข้าใกล้ชีวิตประจำวันเรามากขึ้น ...

ฉบับที่ 30 เดือนกุมภาพันธ์ 2547 หน้า 12 คอลัมน์เดียวกัน ก็แสดงแนวคิดการผสมผสานศิลปะกับสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวันในชื่อหัวข้อ "2 in 1 Soap" ที่พูดถึงผลงานสบู่เบบบของ วรวิมล ณ ระนอง และ "Candy Candles" ของ บัญชา มะ

... "ตอนนี้เราก็อายุมากแล้ว เหงื่อไคลก็เยอะ ก็คิดว่าทำยังไงให้เวลาอาบน้ำได้ฟอกสบู่ไปด้วยซักไคลก็หลุดไปด้วย บวกกับส่วนตัวไม่ชอบใช้ครีมอาบน้ำ เพราะมันลื่นๆ ตัวก็แห้ง แล้วจำได้ว่าตอนเด็กๆ แม่เอากรีเซอร์มาทำสบู่ แล้วก็ใช้บวบขัดตัว รู้สึกว่าผิวดี ไม่แห้ง ก็ไม่เห็นว่ามีใครเอาสบู่กับบวบมารวมกันซะที น่าจะลองทำดู" วรวิมล ย้อนความคิดตอนเริ่มลองทำเมื่อหลายเดือนก่อน จนกลายเป็นสบู่หอมขนาดถนัดมือที่ด้านหนึ่งมีเบบบผสมอยู่ ...

... "มันเป็นภูมิปัญญาของไทย ที่ใช้กันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ เป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์ไว้ค่ะ" เธอพูดแล้วยิ้มก่อนจะบอกว่าโครงการสบู่ครั้งต่อไปจะเป็นสบู่ดอกไม้ไทย กลิ่นดอกไม้ไทย ซึ่งอยู่ในชั้นลองผิดลองถูกอยู่ ...

... "ทำมาได้ปีกว่าๆ แล้วครับ" บัญชา มะ สถาปนิกหนุ่มแห่งบริษัทักษ์ใหญ่บอกกับ a day เมื่อคราวที่เราไปบุก 'บ้านเทียนชนม' ของเขา ที่เอกมัยซอย 30 เทียนชนมหวานเกือบ 50 ชนิดที่วางเรียงรายตระการตาเรียกความสนใจของ a day ได้มากโข บัญชาปล่อยให้เราร่วมชมกับผลงานของเขาอยู่พักใหญ่ ก่อนที่จะเล่าว่า เขาเริ่มทุกอย่างจากศูนย์ "ผมไม่มีความรู้อะไรเลย ไม่รู้จักพาราฟินที่จะใช้ทำเทียนด้วยซ้ำ พอดีพี่ชายผมแต่งงาน ก็เลยชวนกันหาอะไรทำ" เขาเริ่มตั้งแต่เดินสำรวจตลาดเพื่อหาไอเดียอยู่ 2 เดือน "ปีที่แล้วการท่องเที่ยวมันบูมมากครับ ไปได้สวย ก็เลยคิดว่าจะทำอะไรเล็กๆ เป็นของติดไม้ติดมือ ให้ชาวต่างประเทศซื้อกลับบ้าน" ...

ไม่ใ้กับเทียน สิ่งที่อยู่ถึงความเป็นตะวันออก เป็นสิ่งแรกที่เขาคิดจะทำ แต่หลังจากที่ทดลองขายได้ไม่นาน เขาก็หยุดทำไปเนื่องจากไม่มีตลาดรองรับ "ตอนนั้นคิดจะทำเทียนต่อ แต่คิดไม่ออกว่าจะทำเป็นอะไรดี เลยลองไปรอบตัวว่า มีอะไรบ้างที่สามารถเป็นเทียนได้ ก็เห็นแก้ว ช้อน เลยเริ่มแรกทำเทียนกาแฟ ตามด้วยบัวลอยไข่นวน" แล้วผลตอบรับก็เกินคาดการณ์ อาจเพราะความแปลก ทำให้คนเห็นได้มียืมกันถ้วนหน้า จึงทำให้ลิสต์ออเดอร์ที่ปะยาวเหยียดอยู่ข้างโทรศัพท์มีเยอะจนทำแทบไม่ทัน ...

... เท่าที่สังเกต เมนูต่างๆ จะเป็นอาหารจานง่ายที่เราหากินกันประจำ อย่างล่าสุด เขาเพิ่งส่งพักของสังขยาออกมาจากเตา "ชอบที่จะเห็นคนดูผลงานเราแล้วยิ้มครับ" นั่นเป็นเหตุผลหนึ่งที่เขาเลือกทำเทียนเป็นอาหารหวานคาวสีส้มอร่อย - ของง่ายๆ ใกล้เคียงที่หยิบขึ้นมาเป็นโอกาส ...

อีกตัวอย่างหนึ่งจากคอลัมน์เดียวกัน ในฉบับที่ 36 เดือนสิงหาคม 2546 หน้า 18 a day ตีพิมพ์คำกล่าวของ พงศ์พินิต เดชะคุปต์ กรรมการบริหารและผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการอาวุโส ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด เกี่ยวกับแนวความคิดใหม่สำหรับบัตร ATM ที่สะท้อนการนำศิลปะมาปรับใช้ให้เข้ากับชีวิตประจำวัน และสะท้อนถึงวัฒนธรรมการบริโภคในยุคโพสต์โมเดิร์นที่การบริโภคไม่ได้เป็นไปเพื่อคุณค่าทางการใช้สอยเพียงอย่างเดียวด้วย

... "ตั้งแต่ธนาคารพาณิชย์เปิดให้บริการ ATM ที่ผ่านมา รูปแบบบัตร ATM จะเน้นที่ภาพลักษณ์ของธนาคารผู้ออกบัตรมาโดยตลอด ผู้บริโภคไม่มีโอกาสเลือกบัตรที่มีภาพลักษณ์ที่เหมาะสมกับตนเอง ดังนั้นธนาคารกรุงศรีอยุธยาจึงได้สร้างแนวความคิดใหม่สำหรับบัตร ATM โดยออกแบบด้วยภาพการ์ตูนเน้นความสดใสออกมา 3 รูปแบบ" ...

ลักษณะของการผสมผสานศิลปะกับสิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ยังปรากฏในคอลัมน์ think positive ประจำฉบับที่ 37 เดือนกันยายน 2546 หน้า 34 ที่พูดถึงนักสร้างสรรค์งานศิลปะที่จับเอาอาหารมาเป็นส่วนหนึ่งของงาน ในหัวข้อ food fits for art

... ทักษิณา พิพิธกุล เริ่มหยิบจับ 'อาหาร' มาเป็นส่วนหนึ่งของงานศิลปะตั้งแต่ช่วงที่เรียนปริญญาโทด้านประติมากรรมที่สหรัฐอเมริกา เธอนึกสนุกอยากจะทำภาพเหมือนของรูมเมตด้วยสิ่งที่แสดงถึงคาร์แรกเตอร์ของเพื่อนคนนั้นแทนงานพอร์ตเทรตเหมือนจริงแบบปกติ หลังจากเฝ้าสังเกตชีวิตเพื่อนรักอยู่หลายวัน เธอก็พบว่าสิ่งหนึ่งที่แตกต่างกันระหว่างเธอและเพื่อนคือ 'อาหาร' ซึ่งเป็นสิ่งที่เราบริโภค และเชื่อมโยงถึงความเป็นอัตลักษณ์ของเรา ทักษิณาจึงเริ่มสร้างงานด้วยการขอเสื้อผ้าเก่าๆ ที่ไม่ใช้แล้วของเพื่อนคนนั้นมาถอดพิมพ์ทำปลอก พอได้แม่พิมพ์ก็เอา 'ซีเรียล' อาหารที่เพื่อนของเธอคุ้นเคยโรยลงไปบนปลอก ก่อนจะเทปูนพลาสเตอร์ตาม สุดท้ายเธอก็ได้งานประติมากรรมรูปเสื้อของรูมเมตที่มีผิวหน้าเป็นซีเรียลขึ้นมาหนึ่งชุด ...

และในฉบับที่ 40 เดือนธันวาคม 2546 หน้า 18 คอลัมน์เดียวกัน กับเรื่อง Media Is Everywhere ซึ่งเป็นภาพหน้าตรงขนาดใหญ่ของผู้คนต่างชาติต่างภาษาที่ถูกติดตั้งในรั้วเหล็ก ทำให้ผู้พบเห็นเข้าใจถึงความหมายของโฆษณาณรงค์เรื่องสิทธิมนุษยชนขึ้นในทันที ผู้ผลิตนิตยสาร a day ให้คำบรรยายต่อโฆษณาชิ้นนี้ โดยทุกประโยคมีความหมายสอดคล้องกับแนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์นทั้งสิ้น ประโยคแรกและสองประโยคสุดท้ายแสดงความเชื่อว่าเหตุผลหรือ "ความจริง" ไม่ใช่ข้อสรุปเดียว ส่วนประโยคที่สองแสดงลักษณะของศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์นที่มักผสมผสานหลายๆ รูปแบบเข้าด้วยกันเพื่อสร้างความรู้สึกประหลาดพิสดาร (eclectic) นอกจากนี้ โฆษณาชิ้นนี้ยังอาจจัดเป็นงานศิลปะที่ใช้พื้นที่แสดงในสิ่งแวดล้อมที่ผู้คนมีส่วนร่วมอันเป็นลักษณะอีกประการหนึ่งของศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์นด้วย

... สร้างสรรค์ เพราะไม่เคยมีใครทำมาก่อน
 สร้างสรรค์ เพราะเชื่อมโยงสองสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกันให้มาเกี่ยวข้องกัน
 สร้างสรรค์ เพราะเห็นสิ่งที่คนอื่นเห็น แต่คิดต่างออกไป

มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะสร้างสรรค์และคิดต่าง ด้วยเหตุผลใดเล่าเขาจึงต้องถูกคุมขังไว้หลังลูกกรง? ...

Media Is Everywhere

นี่คือโฆษณาณรงค์เรื่องสิทธิมนุษยชนขององค์กร Amnesty International
 นี่คือโฆษณาแนวที่กำลังมาแรงในยุคปัจจุบัน การใช้สื่อแบบใหม่ที่ไม่ใครเคยทำ
 นี่คือโฆษณาที่ได้รางวัลงานโฆษณาที่เมืองซานฟรานซิสโก

โดน ด้วยเนื้อหาที่พูดถึงการผู้ต่อต้านเพื่อสิทธิมนุษยชนถูกคุมขัง
 โดน ด้วยความแรงของการนำเสนอ ให้ผู้ชมเห็น "รู้สึกได้" ในทันที
 โดน ด้วยความง่ายและฉาบฉวยที่เห็น "เด่น" กับสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่

สร้างสรรค์ เพราะไม่เคยมีใครทำมาก่อน
 สร้างสรรค์ เพราะเชื่อมโยงสองสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกันให้มาเกี่ยวข้องกัน
 สร้างสรรค์ เพราะเห็นในสิ่งที่คนอื่นเห็น แต่คิดต่างออกไป

มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะสร้างสรรค์และคิดต่าง ด้วยเหตุผลใดเล่า
 เขาจึงต้องถูกคุมขังไว้หลังลูกกรง?

และในคอลัมน์ the outsider ฉบับที่ 38 เดือนตุลาคม 2546 หน้า 38 นิตยสาร a day ก็
 นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการผสมผสานการออกแบบเข้ากับสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ในหัวข้อ "take two"

... วรรณัญ ศิริเศียรพ เป็นเจ้าของรางวัลชนะเลิศการประกวดออกแบบผลิตภัณฑ์ระดับเยาวชนใน
 โครงการ Elle Decoration and Propaganda Designer Award ปีล่าสุดจากผลงานการรวมตัวกันอย่าง
 นำตื่นเต้นของตะกร้ากับไม้แขวนเสื้อที่ชื่อ 'take two'

วรรณัญดีใจที่ Think Global Act Local ที่ได้รับว่าน่าจะเป็นสิ่งที่ทุกคนทั่วโลกรู้จักและแสดงถึงบริบท
 ในการใช้งานของคนทั่วไปได้ ไม้แขวนเสื้อกับตะกร้าต่างก็เป็นสิ่งที่ทุกคนรู้จักและทำงานอยู่ในวงจรเดียวกันแต่
 ต่างวาระกัน ทำไมเราถึงไม่เอามารวมกัน เขาขึ้นโครงความคิดไว้แบบนั้น จากนั้นก็รีเสิร์ชพฤติกรรมของผู้ใช้
 ออกแบบระบบการถอดประกอบและศึกษาลงลึกในเรื่องวัสดุที่จะใช้ จนได้ออกมาเป็นไม้แขวนเสื้อขนาด
 มาตรฐาน 28 อัน (ตามจำนวนชิ้นของเสื้อผ้าที่ใส่ใน 1 สัปดาห์) ซึ่งพร้อมประกอบขึ้นเป็นตะกร้าผ้า ในวันซักผ้า
 ไม้แขวนทั้งหมดจะทำหน้าที่แขวนผ้าตากและตามเข้าไปแขวนต่อในตู้ พอเสื้อผ้าชุดแรกถูกหยิบออกมาใส่
 ไม้แขวนชุดนั้นก็ถูกนำไปต่อขึ้นเป็นตะกร้าเพื่อรองรับเสื้อผ้าใช้แล้ว จากนั้นทั้งผ้าและไม้แขวนก็จะสูงขึ้นเรื่อยๆ
 จนประกอบเป็นตะกร้าเต็มใบในวันที่ 7 เพื่อร่อนนำไปซัก เขาบอกว่ามันเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำงานอยู่ตลอดเวลา ...

นอกจากนั้น ในคอลัมน์ today's special ที่บอกเล่าถึงเรื่องราวหรือกิจกรรมที่น่าสนใจ
 ในช่วงนั้นๆ เช่น หนังสือ อัลบั้มเพลงใหม่ๆ ภาพยนตร์ นิตยสาร เสื้อผ้า นิทรรศการ รายการโทรทัศน์ เทศกาล
 ต่างๆ รวมทั้งการ์ตูน หรือขนมกรุบกรอบ นิตยสาร a day ฉบับที่ 17 เดือนมกราคม 2545 หน้า 15 ในส่วนของ
 Humanitarian ก็กล่าวถึงโครงการ 'Art for All' ซึ่งเป็นโครงการที่มีแนวคิดสอดคล้องกับวงศ์ทงในประเด็น
 ที่บอกว่าศิลปะไม่ใช่เรื่องยาก หรือสูงส่งจนจับต้องไม่ได้

... 'Art for All' คือโครงการศิลปะที่เริ่มมาตั้งแต่ปี 2542 โดยหัวใจใหญ่คือ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดโครงการนี้โดยมีแนวคิดที่ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในสถานภาพปกติหรือคนพิการก็สามารถสร้างสรรค์งานศิลปะได้ มีหลักสูตรค่ายศิลปะให้เลือก 5 หลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับเด็ก เยาวชน ผู้ปกครอง คนพิการและครูอาจารย์ทางศิลปะ ...

และในคอลัมน์เดียวกันประจำฉบับที่ 33 เดือนพฤษภาคม 2546 หน้า 52 ในส่วนที่แนะนำ นิทรรศการภาพถ่าย a day เล่าถึงพิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตชุมชนชาวบ้านป้อมพระกาฬ และงานศิลปะที่จัดแสดงในบ้านกลางชุมชน เป็นศิลปะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสังคม มีความสัมพันธ์ปะปนอยู่ในชีวิตประจำวัน

... อยากรู้ไหมล่ะว่าหลังป้อมพระกาฬมันมีอะไร กทม. เขาถึงได้ยกเรือเหลือเกิน ไปดูกันได้ในพิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตชุมชนชาวบ้านป้อมพระกาฬ และนิทรรศการภาพถ่ายขาว-ดำ ที่ชื่อ หลังกำแพงมีชีวิต จัดแสดงในบ้านร้างอายุกว่า 100 ปีกลางชุมชน ...

ในคอลัมน์ today's special ของนิตยสาร a day ฉบับที่ 41 หน้า 31 ในส่วนของ PRODUCT บอกเล่าเกี่ยวกับโทรศัพท์มือถือที่เน้นแฟชั่นมากกว่าการใช้งาน ด้านหนึ่งเป็นการผสมผสานความงามทางศิลปะเข้ากับชีวิตประจำวัน ในขณะที่อีกด้านแสดงถึงวัฒนธรรมการบริโภคในยุคโพสต์โมเดิร์นที่การบริโภคไม่ได้เป็นไปเพื่อคุณค่าทางการใช้สอยเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการบริโภคสัญชัญะ เพื่อสะท้อนถึงรูปแบบการใช้ชีวิต รวมทั้งลักษณะเฉพาะตัวทางด้านรสนิยมด้วย

... เดี่ยวนี้ดูเหมือนแฟชั่นของมือถือจะก้าวไกลล้ำหน้าเทคโนโลยีของมือถือไปหลายช่วงตัว อย่าง Xelibri มือถือแบรนด์ใหม่จากตระกูลซีเมนส์เป็นต้น มือถือแบรนด์นี้เขาเน้นแฟชั่นมากกว่าฟังก์ชัน รูปทรงของมือถือเลยออกจะแหวกและแปลกตากว่าชาวบ้านชาวช่องเขาพอสมควร การวางตลาดก็วางกันเป็นฤดูกาล แบบเสื้อผ้าเลย อย่างรุ่นใหม่ล่าสุดนี้เป็นมือถือสำหรับ Autumn/Winter 2003 พอฤดูกาลหน้าก็ว่ากันใหม่ เห็นว่ามีวางขายเฉพาะในเมืองแฟชั่นชั้นนำของโลกเท่านั้น กรุงเทพฯ ของเราก็ได้รับเกียรติด้วย งานนี้น่าติดตามมากว่านักการตลาดกับผู้บริโภคบ้านเราใครจะเหนือกว่ากัน

นอกจากนั้นแล้ว ในคอลัมน์ สนามเด็กเล่น ประจำฉบับที่ 42 เดือนกุมภาพันธ์ 2547 หน้า 125 ยังนำเสนอผลงานของ ศุทธิณี สุวรรณาวิน ที่ออกแบบเครื่องแต่งกายที่ประดิษฐ์จากวัสดุเหลือใช้ในบ้าน ในชื่อผลงานว่า 'เดรสเศษ' เป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว

... "เริ่มจากการมองงานในบ้าน จากสิ่งใกล้ๆ ตัว แล้วดูว่ามีวัสดุใดบ้างที่จะสามารถดึงเอาความน่าสนใจในตัววัสดุออกมา แล้วถ่ายทอดมาเป็นงานแฟชั่น โดยการใช้ผ้าปูโต๊ะ เสื้อน้ำมัน และหลอดกาแฟ มาปรับเปลี่ยนรูปทรงให้เกิดพื้นผิวและความรู้สึกที่แปลกใหม่ออกไป" ...

นอกจากเนื้อหาที่มีแง่มุมทางศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์นดังที่ได้กล่าวไปแล้ว จากการศึกษาพบว่านิตยสาร a day มีคอลัมน์ที่ใช้ศิลปะเป็นสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างผู้ผลิตและผู้อ่านอยู่เสมอ ดังจะ

เห็นได้จากคอลัมน์ think positive "ขอเปลี่ยน" ที่ให้ผู้อ่านส่งเรื่องราว และ/หรือภาพประกอบ ที่แสดงถึงความไม่พอใจในสิ่งต่างๆ หรือเรื่องอะไรก็ได้ ทั้งนี้เรื่องราวที่ส่งมาจะต้องบอกถึงวิธีการแก้ปัญหา หรือแสดงสิ่งประดิษฐ์ ที่มีประโยชน์กว่าที่มีอยู่เดิมมายังนิตยสาร ดังคำโปรยประจำคอลัมน์ที่ว่า

... ไม่พอใจสิ่งใด เห็นอะไรไม่เข้าท่าเข้าที่ อยากปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือออกแบบให้ใหม่ ไม่ว่าจะสิ่งนั้นจะเป็นผลิตภัณฑ์, เครื่องมือเครื่องใช้, เครื่องแต่งกาย, สิ่งปลูกสร้าง, สาธารณสมบัติ ฯลฯ ก็ 'ขอเปลี่ยน' มาได้ทันทีที่คอลัมน์นี้...ไม่แน่ว่าความคิดแบบ 'ที่เล่นที่จริง' ของคุณอาจเกิดประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมแก่ผู้คนและสังคมก็ได้

แต่อย่างไรก็ตาม วงศ์ทองมองว่า a day ไม่ได้ตั้งใจจะใช้ศิลปะมาเป็นตัวนำในการสื่อสารกับผู้อ่าน หากแต่มุ่งหวังให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้อ่านกับผู้ผลิตนิตยสาร

"a day อยากให้หนังสือใกล้ชิดกับคนอ่าน แล้วก็ให้คนอ่านมี reaction ได้ร่วมสนุกด้วย เพราะฉะนั้นใน a day จะมีคอลัมน์จำนวนมากที่ชวนให้คนอ่านลงมือ อีกอย่างหนึ่งคือเราอยากเป็นเวทีให้คนมาปล่อยมือ ปล่อยของอย่างที่ว่า นั่นเป็นที่มาที่ทำให้มีคอลัมน์เยาะเย้ยที่ให้คนอ่านส่งงานเข้ามา หรือแม้กระทั่งเวทีคอนเสิร์ต life in a day มันก็เป็นที่ให้มาปล่อยของทางด้านดนตรี อาจจะเกี่ยวกับศิลปะหรือเปล่า ผมไม่ได้คิดถึงตรงนั้นนะ ผมแค่อยากให้คนอ่านรู้สึกใกล้ชิดกับนิตยสาร สนิทกัน ไม่ห่างเหิน"³¹

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างสิ่งประดิษฐ์จากคอลัมน์ "ขอเปลี่ยน"

... "ผมเห็นบางครอบครัวที่มีลูกต้องมาแยกยาสีฟัน 2-3 หลอด ให้มันรกรุกตาเปล่าๆ ผมเลยขอเสนอยาสีฟัน 2 หัว ด้านหนึ่งรสมินต์สำหรับพ่อ-แม่ อีกด้านรสส้มสำหรับคุณลูก แค่นี้ก็เรียบร้อยครับ"

ธนวัฒน์ ควบสุวรรณ (ฉบับที่ 17 เดือนมกราคม 2545 หน้า 14)

... "เก้าอี้ของรัฐมนตรีทุกคนจะติดเครื่องจับเท็จ เมื่อถูกอภิปราย คำชี้แจงของรัฐมนตรีจะถูกตรวจสอบว่าเป็นคำเท็จหรือไม่ ข้อมูลจะถูกส่งไปยังประธานสภาทันที ที่นี้สภาจะมีแต่ความจริงใจ"

อักรชัย บุญแจ้ง (ฉบับที่ 23 เดือนกรกฎาคม 2545 หน้า 14)

... "เห็นแท็กซี่ในปัจจุบันบรรทุกผู้โดยสารได้น้อย และใส่ของได้น้อยนิด ทำให้ผู้โดยสารขนย้ายสิ่งของใหญ่ๆ ได้ลำบากและปริมาณน้อย จึงอยากให้มี "แท็กซี่กระบะ" ที่สามารถบรรทุกของได้เยอะๆ โดยคิดค่าบริการตามมิเตอร์ จะมีประชาชนเรียกใช้ขึ้นอีกเยอะทีเดียว"

ชัยเดช คงประสพ (ฉบับที่ 26 เดือนตุลาคม 2545 หน้า 15)

³¹ สัมภาษณ์ วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์, 27 กรกฎาคม 2548.

... "การติดต่อสื่อสารกันทางโทรศัพท์เป็นสิ่งที่จะสะดวกเร็ว ฉันก็เป็นคนหนึ่งที่ใช้บริการโทรศัพท์ สาธารณะอยู่บ่อยๆ ปายวันหนึ่งเข้าไปโทรศัพท์ในตู้ไม่ถึง 5 นาที มันร้อน ... กว่าจะคุยธุระเสร็จก็เหงื่อท่วมตัว จนคนแถวนั้นคิดว่าไปอาบน้ำในตู้โทรศัพท์มา และแล้วเวลาที่นั่นเองความคิดที่จะเปลี่ยนก็เกิดขึ้น จากตู้โทรศัพท์ธรรมดา เปลี่ยนเป็นตู้โทรศัพท์ติดพัดลม"

สุชาติ ราโช (ฉบับที่ 31 เดือนมีนาคม 2546 หน้า 18)

... "กระป๋องนมชั้นจากเดิมที่เวลาใช้ต้องเจาะ ทำให้เวลาเก็บรักษาจะเปื้อนข้างกระป๋อง ขอเปลี่ยนเป็นแบบฝาเปิด เวลาใช้ก็ใช้ช้อนตัก เวลาเก็บก็นำฝามาปิดจะได้ไม่เปื้อน แล้วจะสะดวกขึ้น"

บัวผวนศ์ รอดสุด (ฉบับที่ 43 เดือนมีนาคม 2547 หน้า 26)

นอกจากนั้นยังมีคอลัมน์ a day station ซึ่งผู้ผลิตนิตยสารจะตั้งโจทย์ที่แตกต่างกันไปในแต่ละฉบับเพื่อให้ผู้อ่านส่งคำตอบกลับมา โดยคอลัมน์ a day station มักจะมีโจทย์ที่ส่งเสริมให้ผู้อ่านใช้ความคิดและแสดงออกในเรื่องง่ายๆ เช่น ขวนให้ผู้อ่านส่งสูตรไขเถียว ภาพถ่ายของยายหรือย่า ให้แต่งเรื่องจากรูป หรือเติมบทสนทนาในช่องการ์ตูนที่เว้นว่างไว้ ดังตัวอย่างในนิตยสาร a day ฉบับที่ 17 เดือนมกราคม 2545 หน้า 38 เชิญชวนให้ผู้อ่านวาดภาพโดราเอมอนในจินตนาการ

... โจทย์คราวนี้สนุกแน่ เชื่อว่าทุกคนต้องรู้จัก 'โดราเอมอน' การ์ตูนญี่ปุ่นสุดยอดมตะจากฝีมือวาดของอาจารย์ฟูจิโกะ F ฟูจิโอะ กันเป็นอย่างดีใช่ไหม ... เพื่อเป็นการนี้ถึงโดราเอมอน จึงอยากให้คุณ "วาดภาพโดราเอมอนในจินตนาการ" ส่งกันเข้ามา!

กติกาง่ายๆ

1. วาดโดราเอมอนทั้งตัว ขาว-ดำหรือลงสีก็ได้
2. ออกแบบรูปร่างหน้าตาได้ตามสบาย (เอาสนุกๆ นะ)
3. วาดลงได้ทั้งบนกระดาษจดหมาย, ไปรษณียบัตร และคอมพิวเตอร์ ...

... 20 รูปของ 20 คนที่วาดโดราเอมอนในจินตนาการได้แปลก น่ารัก น่าสนใจ น่าทึ่ง ฯลฯ จะได้รับ a day cap หมวกเบสบอลของ a day ที่หาซื้อที่ไหนไม่ได้ส่งไปให้ถึงบ้านคนละ 1 ใบ

นอกจากนั้นโจทย์ของ a day station ยังส่งเสริมการคิดต่าง เช่นโจทย์ในฉบับที่ 33 ที่ให้ผู้อ่านคิดว่าถ้า a day ไม่นิตยสาร a day จะเป็นอะไรได้บ้าง ซึ่งผู้อ่านก็ส่งภาพถ่ายเข้ามาให้คำตอบที่หลากหลายในฉบับที่ 35 หน้า 71 เช่น ชักโครก ช็อกโกแลต บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ถั่ว หมอน ยา กางเกงใน ทุ่นากระป๋อง เป็นต้น หรือในฉบับที่ 39 เดือนพฤศจิกายน 2546 หน้า 132 ที่ชักชวนให้ผู้อ่านแปลงเนื้อเพลง Merry Christmas ให้เป็นภาษาไทย

... สำหรับ a day station คราวนี้ ขอตั้งโจทย์ให้เหมาะกับบรรยากาศใกล้กับช่วงสิ้นปีเสียหน่อย เริ่มจากคิดว่าพอถึงช่วงสิ้นปีเก่าขึ้นปีใหม่ที่เราจะต้องได้ยินเพลง Merry Christmas ...

... เชื่อว่าทุกคนคงนึกออกและร้องเพลงนี้ได้ ... แต่ว่าร้องอย่างนี้มาซ้ำๆ ทุกปีหลายคนอาจรู้สึกเบื่อไม่น้อย a day เลยอยากให้ผู้อ่านช่วยกันแปลงเนื้อเพลงทั้งแปดวรรคนี้ให้เป็นภาษาไทย โดยเนื้อหาของเพลง

ที่แปลงจะพูดถึงเรื่องอะไรก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเกี่ยวกับวันคริสต์มาส แต่ที่สำคัญคือต้องไม่หยาบคายหรือสองแง่สองง่าม ลองดูตัวอย่าง หรือใครจะร้องตามก็ได้

บ้านิด มีสิวขึ้นเลยคิดมาก

บ้านิด มีสิวขึ้นเลยคิดมาก

บ้านิด มีสิวขึ้นเลยคิดมาก

แกเลยลองใช้ ลิ่นเลีย

บีบสิว กลัวหน้าเป็นรู

แถมกลัวหน้าเป็นฝ้า

ปวดหมองจ้ง เพราะคิดมาก

แกเลยลองใช้ ลิ่นเลีย ...

แนวคิดของวงค์ทงที่ว่านอกจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมจะเป็นศิลปะแล้ว ยังมีศิลปะที่เป็นนามธรรมด้วย ตัวอย่างเช่นการใช้ชีวิตของคนก็เป็นศิลปะได้ สะท้อนออกมาในโจทย์ของคอลัมน์ A GAME ในนิตยสาร a day ฉบับที่ 17 เดือนมกราคม 2545 หน้า 41 ที่ให้ผู้อ่านเล่าวิธีการออกกำลังกายส่งเข้ามา

... มาถึงโจทย์ร่วมสนุกกับ A GAME ฉบับนี้ บอกของรางวัลก่อนว่าน่าสนใจมาก เพราะเป็นหมวกเบสบอลใบสวยจาก PUMA ... และเพื่อให้เข้ากับของรางวัล จึงอยากให้คุณเล่า 'วิธีออกกำลังกายในแบบฉบับของคุณ' ส่งกันเข้ามาในความยาวไม่เกิน 1 หน้าไปรษณียบัตร วิธีเอ็กเซอร์ไซส์ของใครสนุก เข้าท่า และมีประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย จะได้รับหมวก PUMA คนละ 1 ใบ ...

นอกจากคอลัมน์ที่ได้กล่าวไปแล้ว ยังมีคอลัมน์ brush&tale (ฉบับที่ 17-24) ที่เป็นพื้นที่สำหรับผู้อ่านที่มีความสามารถด้านการเขียน ส่งเรื่องที่แต่งขึ้นจากภาพวาดที่กำหนด

... brush&tale คือคอลัมน์ที่ชวนให้คุณดูภาพวาดสีน้ำของอุกฤษณ์ ทองระอา แล้วลองจินตนาการสร้างสรรค์เป็นเรื่องราวด้วยงานเขียนร้อยแก้ว ความยาวไม่เกิน 1 หน้ากระดาษ A4 ... เรื่องแต่งของใครที่อ่านสนุก มีแง่มุมให้ขบคิดและแสดงถึงขั้นเชิงทางการประพันธ์ จะได้รับการตีพิมพ์ในคอลัมน์นี้ พร้อมเงินรางวัล 1,000 บาท

ดังที่กล่าวในบทที่ 2 ศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์นเป็นศิลปะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสังคม สะท้อนภาพที่สัมพันธ์กับชีวิต แสดงความหลากหลายของชีวิตประจำวัน ศิลปะเป็นเรื่องธรรมดาที่ผู้คนเกี่ยวข้องและสัมผัสจากพื้นฐานของชุมชน ศิลปะไม่ใช่เครื่องประดับในพิพิธภัณฑ์ ห้องนิทรรศการ อาคารโรงแรมอย่างที่เป็นในสังคมสมัยใหม่

คอลัมน์ COMMON SCENE โดย อภิชาติ ตระกูลเผด็จไกร (ฉบับที่ 17-23) เป็นอีกคอลัมน์หนึ่งที่สะท้อนศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์นดังกล่าว COMMON SCENE เล่าเรื่องโดยใช้ภาพถ่ายแบบ สแน็ปช็อต คือการหยิบกล้องขึ้นมาจับภาพที่เกิดขึ้นทันทีทันใดในขณะนั้น ดังนั้นภาพที่ได้จึงเป็นภาพที่ดูง่าย ๆ ในมุมมองง่าย ๆ ที่ไม่ได้แปลกประหลาดพิสดาร แสดงให้เห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างอย่างเป็นศิลปะได้ทั้งสิ้น เช่นในฉบับที่ 17 เดือนมกราคม 2545 หน้า 88-89 ที่มีภาพถ่ายหลากหลาย อาทิ ภาพแผงขายเนื้อหมู คนตาบอดร้องเพลงขอทาน แผงขายพันธุ์ปลอม ร้านขาย เสื้อผ้าข้างถนน ทำรถเมล์ ภายใต้ประเด็นประจำฉบับว่า DAILY LIFE

การ์ตูนเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ถูกรวบรวมอยู่ในหน้านิตยสาร a day ตลอดมา จากการศึกษาพบว่ามีการ์ตูนจำนวน 3 เรื่องที่มีเนื้อหาแตกต่างกันออกไป เรื่องแรกคือ GOING PLACES โดยผู้เขียนที่ใช้ชื่อว่า ต้องการการ์ตูนเรื่องนี้ถ่ายทอดเรื่องราวง่าย ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น สิ่งที่พบเจอระหว่างทางที่ไปซื้ออาหารเช้า (ฉบับที่ 17 หน้า 44-45) การกลับจากโรงเรียนคนเดียวในวัยเด็ก (ฉบับที่ 18 หน้า 38-39) การเหยียบดอกศรีตรังที่ร่วงหล่นอยู่บนพื้นปูน (ฉบับที่ 21 หน้า 46-47) ความสุขก่อน ระหว่าง และหลังเดินทางไปเที่ยวทะเล (ฉบับที่ 22 หน้า 46-47) หรือความสุขจากการแอบกินมะม่วงจากต้นของคนอื่นในฉบับที่ 25 หน้า 66-67 เป็นต้น การ์ตูน GOING PLACES ตีพิมพ์ในแบบขาว-ดำตั้งแต่ฉบับที่ 17-24 และเป็นหน้าสีในฉบับที่ 25-43 โดยเปลี่ยนชื่อคอลัมน์เป็น GOING PLACES in color จากตัวอย่างทั้งหมดที่ทำการศึกษา คอลัมน์นี้ได้รับการตีพิมพ์อย่างต่อเนื่องยกเว้นในฉบับที่ 34 โดยแต่ละตอนจะจบในฉบับ

THE UNDERDONE... ได้รับนิยามจากผู้ผลิตนิตยสารดังปรากฏในหน้าสารบัญ ประจำฉบับที่ 17 ว่าเป็นลายเส้นและเรื่องราวจากห้วงคิดบิดเบี้ยวของเจ้าของคอลัมน์ที่ชื่อว่า โลเล THE UNDERDONE... ได้รับตีพิมพ์ในนิตยสาร a day ฉบับที่ 17-24 เนื้อหาของการ์ตูนเรื่องนี้ประกอบด้วยภาพผสมผสานสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน เช่น ในด้านภาษา มีการใช้กลอนในการเล่าเรื่อง มีการให้ความหมายของศัพท์ที่ใช้ เช่นในฉบับที่ 17 เดือนมกราคม 2545 หน้า 66-67 โลเลอธิบายความหมายของคำ โอ้ย โอ้ย ว่าเป็นคำอุทานแสดงความเจ็บปวด ไรล หมายถึงลื่นไปไม่ตรงทาง หรือมีการใช้ภาษาไทยและอังกฤษปะปนกัน ดังตัวอย่างในฉบับที่ 18 เดือนกุมภาพันธ์ 2545 หน้า 28-29 โลเลใช้สองภาษาสำหรับคำบางคำ เช่น altercation - ทะเลาะวิวาท, autumn - ฤดูใบไม้ร่วง, winter - ฤดูหนาว, rainy season - ฤดูฝน, 1 dozen - 1 โหล และ family - ครอบครัว เป็นต้น

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากนั้น ในฉบับที่ 17 ยังแสดงการผสมผสานทางด้านวัฒนธรรม กล่าวคือ ตัวเอกในเรื่องไปร่วมงานวันเด็กที่สวนอัมพรและได้รับรางวัลชมเชยในการประกวดร้องเพลงฮิปฮอป ซึ่งการร้องเพลงฮิปฮอปนั้นเป็นวัฒนธรรมของซีกโลกตะวันตก แต่ในเรื่องนี้ กลายเป็นว่าวัฒนธรรมดังกล่าวได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ถึงขั้นที่จัดประกวดกันในงานวันเด็กแห่งชาติ

ยิ่งไปกว่านั้น การ์ตูน THE UNDERDONE... ยังสอดแทรกแนวคิดที่ปฏิเสธโครงสร้าง ความเชื่อเดิมของสังคม ดังจะเห็นในชื่อตอน "BLACK & WHITE" ในฉบับที่ 18 เดือนกุมภาพันธ์ 2545 หน้า 28-29 ที่ให้ความเห็นขัดแย้งกับระบบการให้คุณค่าของสิ่งต่างๆ ไม่เท่าเทียมกัน โอลิเว่เริ่มเรื่องด้วยการทะเลาะวิวาทกันระหว่างคนดำและคนขาว อันเป็นความเชื่อที่ยังฝังลึกอยู่ในความคิดของคนจำนวนมาก ว่าคนขาวและคนดำไม่อาจอยู่ร่วมกันได้ แต่เรื่องกลับจบลงที่การมองข้ามความแตกต่างของสีผิว ทั้งสองฝ่ายสร้างครอบครัวร่วมกัน นี่คือการแสดงที่แสดงถึงความต่างจากมาตรฐานของสังคมแบบเดิม

สำหรับการ์ตูนเรื่อง THE UNDERDONE... นี้ประกอบด้วยสิ่งที่ไม่น่าจะเข้ากันได้ เช่น ลายเส้นที่ไม่สม่ำเสมอ กล่าวคือ บ้างแสดงรายละเอียดให้เห็นแสงเงา บางคราวขาดมิติ ลีลาการเขียนที่มีการปะปนกันของการประพันธ์มากกว่าหนึ่งรูปแบบ (ฉบับที่ 17) การสร้างศัพท์หรือชื่อต่างๆ ขึ้นใหม่ เช่น นายพลครึ่งดาวจมีกส์ (ฉบับที่ 21 และ 22) หรือ นกทะมอง ในฉบับที่ 24 ซึ่งล้วนเป็นชื่อที่ไม่คุ้นเคย การเล่าเรื่องราวที่ไม่สมจริง เช่น ในตอน "เจาะฟิลิก" (ฉบับที่ 19 หน้า 68-69) ที่พาผู้อ่านไปพบกับคนสามหัว มนุษย์สี่ตา คนหน้าลิง มนุษย์โดนัท มนุษย์นิ้วโป้ง หรือในฉบับที่ 24 เดือนสิงหาคม 2545 หน้า 77 ที่เล่าเรื่องราวการรอดตายของตัวละครตัวหนึ่ง

... สาเหตุที่ ดร.บารา ไม่ตายเพราะว่า หลังจากนกทะมองหมา ดร.บารา ลงท้อง น้ำย่อยในท้องนก เป็นกรด กรดเป็นอาหารโปรดของ ดร.บารา เขากินกรดน้ำย่อยจนหมด มุดแอบเข้าไปในท้องไข่ ในขณะที่นั้น นกทะมองกำลังอยู่ในช่วงตั้งไข่ในท้องพอดี ปฏิกริยาของระบบร่างกายของนกทะมองช่วงตั้งครรภ์ ดร.บารา ถูกเมือกหุ้มจนเป็นส่วนหนึ่งของไข่ เขาต้องอาศัยอยู่ในไข่เป็นเวลา 1 ปี (ในท้องนก) จนนกทะมองไข่ออกมาจากท้องระยะ 4 ปี ดร.บารา อยู่ในไข่ต่อไปอีก เขากินเนื้อไข่เป็นอาหาร จนกระทั่งเปลือกไข่แห้งกรอบ เขาก็พร้อมจะบ้นเปลือกไข่แตก เขาปรากฏกายต่อหน้าแม่ นกทะมอง ตกใจบินหนีหายไปทันที ...

การ์ตูนเรื่องนี้อาจจะจัดว่าเป็นงานเขียนมากกว่าการ์ตูนก็ได้ เพราะส่วนใหญ่แล้วจะมีส่วนที่เป็นเรื่องราว กับภาพประกอบที่เป็นการ์ตูน ในส่วนเนื้อหาเองจะมีทั้งเรื่องที่เป็นประเด็นทางสังคม การเมือง รวมทั้งเรื่องราวรอบตัว แต่ โอลิเว่ นำมาเสนอในมุมมองของตัวเองโดยสอดแทรกความเสียดสี ขบขัน และจินตนาการแปลกๆ เข้าไปในเนื้อหา ส่วนภาพประกอบการ์ตูนก็เขียนขึ้นโดยไม่ได้ยึดในรูปแบบของการ์ตูนที่เรียกว่า คอมิก (comic ที่จะมีการแบ่งเป็นช่องๆ และมีบอลูนคำพูด) บางครั้งก็เป็นเพียงภาพประกอบ บางครั้งก็นำภาพการ์ตูนมาเป็นตัวเดินเรื่องแทนเนื้อหา ทั้งสองส่วนเมื่อดูผ่านๆ เหมือนดูไม่สมนุรธ์ ทั้งเรื่องภาษาที่บางคำไม่มีความหมาย อีกทั้งในภาพการ์ตูนและการองค์ประกอบที่หลุดจากกฎเกณฑ์ในความหมายของการ์ตูน รัชชาติของ The Underground Cartoon จึงต่างไปจากการ์ตูนเรื่องอื่นอยู่มาก³²

³²Single Frame (นามแฝง), "The Underground Cartoon ของโอลิเว่," a day 61 (กันยายน 2548):

กล่าวได้ว่า THE UNDERDONE... มีรูปแบบที่สับสนปนเป เป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้เขียน เป็นการ์ตูนที่วาดไม่สวย ต่างไปจากรูปแบบของการ์ตูนที่เคยเป็นมา คอลัมน์ THE UNDERDONE... นั้นนับเป็นการผสมผสานหลายๆ รูปแบบเข้าด้วยกันเพื่อสร้างความรู้สึกระหลาดพิสดาร (eclectic) และเป็นลักษณะหนึ่งของศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์น ตรงกับคำจำกัดความของคอลัมน์นี้ในฉบับที่ 24 ที่ว่า THE UNDERDONE... คือ ศิลปะแหวกแนวจากห้วงคิดบิดเบี้ยวของโลก

การ์ตูนอีกเรื่องที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของนิตยสาร a day คือ hesheit ของ วิศุทธิ์ พรนิมิตร ที่ตีพิมพ์ใน 12 ฉบับ จากตัวอย่างที่ทำการศึกษ 27 ฉบับ hesheit ตีพิมพ์ในฉบับที่ 25-33, 35 และ 37-38 และปรากฏเป็นปกและเนื้อหาหลักในฉบับที่ 39 ข้อความดังต่อไปนี้ จะอธิบายถึงการ์ตูน hesheit

... hesheit คือ การ์ตูนที่น่าเสนาอย่างๆ ผ่านลายเส้นง่ายๆ ตามอย่างที่การ์ตูนควรจะเป็น แต่สิ่งที่ทำให้ hesheit ต่างจากการ์ตูนทั่วไปคือ สิ่งที่เราคิดอาจจะไม่ใช่สิ่งที่มันเป็น การ์ตูนของเขาดูเหมือนจะเขียนช่ย แต่เขาตั้งใจเขียน, เหมือนจะเขียนแค่ไม่กี่นาที แต่เขียนหลายวัน, เหมือนจะเบาไหวง แต่หนักไปด้วยเรื่องให้คิด, เหมือนจะแน่นน่าอึดอัด แต่เต็มไปด้วยช่องว่าง

เป็นช่องว่างที่ชักชวนให้ผู้อ่านเดินทางเข้าไปหาคำตอบด้วยตัวเอง

... สำหรับผู้ที่ไม่เคยอ่าน โดยเฉพาะผู้ที่ปฏิเสธ 'คุณค่า' ของการ์ตูน นี่คือนโอกาสดีที่จะได้ทดลองให้การ์ตูนเดินทางเที่ยวเล่นในใจคุณบ้าง

ส่วนผลจะออกมาเป็นอย่างไรนั้น - เราไม่ทราบ

เราทราบแต่เพียงว่า hesheit เป็นการ์ตูนที่น่าจับตาที่สุดเรื่องหนึ่งของยุคนี้

จับตาให้ดีๆ ... (a day เกริ่นนำใน main course ฉบับที่ 39 เดือนพฤศจิกายน 2546 หน้า 48)

... "ตั้มมีสไตล์การวาดที่เป็นเอกลักษณ์และโดดเด่นมาก โดยที่เขาไม่ได้ยึดติดกับวงการการ์ตูนรอบข้าง วิธีการเล่าเรื่องของเขาก็น่าสนใจ บางเรื่องเป็นมุมมองเล็กๆ ที่เรานึกไม่ถึง แต่เขาก็กลับเอาเรื่องเหล่านั้นมาขยายให้เป็นมุมมองที่น่าสนใจได้"... (ภฎฎินี ป่องภัย บรรณาธิการบริหารนิตยสาร Katch ช่วงเดือน มี.ค. 42 - ก.พ. 43)

... "ผมชอบวิธีคิดกับความกล้าของเขา มันต้องมีความมั่นใจจะถึงจะเกิดการตูนแบบนี้ได้ เขาลายเส้นอย่างนี้มาวาดให้คนอ่าน ใครจะไปคิดได้ คนทั่วไปเขามองเรื่องความสวยงาม แต่ตั้มมองว่าไอ้ที่คือความสวยงามคือความดิบ คือความบริสุทธิ์ เขียนผิดก็ขีดฆ่า"

"hesheit ไม่ใช่งาน มันคือบันทึกชีวิตของเขา เขาแค่เขียนเป็นการ์ตูนแล้วเอามาแชร์ให้คนอื่นอ่าน"...

(ชาญณรงค์ พรหมรักษ์ บรรณาธิการบริหารนิตยสาร Katch ช่วงเดือน มี.ค. 43 - ก.พ. 44)

คอลัมน์ main course ของฉบับ hesheit นี้เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการ์ตูน ทั้งต้นกำเนิดการ์ตูน ผู้เชี่ยวชาญด้านการ์ตูนและคอมมิคอาร์ตจากญี่ปุ่น ไล่เรียงไปจนถึงคำศัพท์เกี่ยวกับการ์ตูน ร้านหนังสือการ์ตูนมือสอง นักอ่านการ์ตูนชาวญี่ปุ่น และบทวิเคราะห์เกี่ยวกับการ์ตูนในสื่อเยอรมัน เนื้อหาทั้งหมดจัดวางในช่องเหมือนกับเป็นการ์ตูนเรื่องหนึ่ง เป็นลูกเล่นของ a day ในการจัดหน้านิตยสารที่สอดคล้องกับเนื้อหา และแปลกแตกต่างจากนิตยสารทั่วไป

a day ยังสร้างความแปลกใหม่ในคอลัมน์ a day with a view ซึ่งโดยปกติเป็นบทสัมภาษณ์หลักของแต่ละฉบับ ด้วยการสัมภาษณ์ตัวการ์ตูนจาก hesheit ในหน้า 77-85

... ถ้าท่านผู้อ่านกำลังสงสัยว่าทำไมการ์ตูน hesheit ประจำเล่มนี้ถึงผลุดจากหน้ากระดาษปริ๊ฟสีฝุ่นๆ มาไพล่บนหน้ากระดาษปอนด์สีขาวสะอาดตา โปรดย้อนกลับขึ้นไปอ่านหัวข้อคอลัมน์ให้กระจ่างตาอีกครั้ง • หน้ากระดาษ 9 หน้านับจากนี้ ไม่ใช่การ์ตูน hesheit ดังที่เข้าใจ แต่เป็นคอลัมน์ a day with a view ที่เราคุ่นเคยกัน ในฐานะของห้องเก็บบทสัมภาษณ์ใหญ่ประจำเล่ม • เราเคยวางกฎเกณฑ์กันคร่าวๆ ว่าแขกของคอลัมน์นี้ต้องมี ความคิดและชีวิตที่น่าสนใจ โดยไม่เกี่ยงว่าต้องเป็นคนที่มีหาขงรู้จัก และเท่าที่จำได้ เราก็ไม่เคยกำหนดว่าแขกของเราต้องเป็นมนุษย์ที่มีจิตใจเท่านั้น • ตัวการ์ตูนที่มีชีวิตจิตใจ เราก็อยากสัมภาษณ์ • มติจึงออกมาเป็นเอกฉันท์ว่า แขกของเราในฉบับนี้ย่อมไม่มีใครเหมาะสมไปกว่าชายหนุ่มและหญิงสาวที่เราติดตามชีวิตของพวกเขาทุกเดือนผ่านหน้ากระดาษปริ๊ฟของ hesheit • พวกเขาบอกเราว่าเป็นครั้งแรกที่มีคนมาขอสัมภาษณ์ • และเราก็ขอบอกคุณผู้อ่านว่า นี่เป็นครั้งแรกที่เราสัมภาษณ์ตัวการ์ตูนเช่นกัน • โดย วิศุทธิ์ พรนิมิตร นึกสนุกขออาสาสัมภาษณ์เพื่อนของเขาด้วยตัวเอง • ถ้าอยากรู้ว่าพวกเขาคุยอะไรกัน กรุณาผ่านสายตาสายอย่างช้าๆ ตั้งแต่ต้นจนจบ • แล้วอาจจะเชื่อเหมือนเราว่าไม่มีใครที่จะรู้จักและรู้จักตัวละครของวิศุทธิ์ดีไปกว่าวิศุทธิ์ ...

การนำเสนอภาพปกของนิตยสาร a day นอกจากจะปรากฏท่าทีของการโหยหาอดีตในฉบับที่ 17 ปก คู่ ดอกกะโดน หรือ ปกหน้ากากเสือ ในฉบับที่ 38 เดือนตุลาคม 2546 ดังที่ ทรงพลัง อย่างแรง เขียนถึงที่มาที่ไปไว้ในคอลัมน์ [aWAY] หน้า 146 ลักษณะปกของนิตยสาร a day ยังให้คุณค่ากับสิ่งที่อาจไม่ได้มีค่าทางศิลปะอย่างการ์ตูนหรือเกม โดยการนำภาพของตัวการ์ตูนในอดีตมาขึ้นปก อย่างโดเรมอนในฉบับที่ 18, เจ้าชายน้อย ในฉบับที่ 22, รวมถึง หน้ากากเสือ ในฉบับที่ 38 หรือตัวผีในเกมแพ็กแมนในฉบับที่ 32

... ถ้านอกเหนือจากหน้ากากที่ใส่ในชีวิตประจำวันแล้ว จำกันได้ไหมว่าใส่หน้ากากจริงๆ ครั้งสุดท้ายเมื่อไหร่

บางคนอาจ 10 ปี 20 ปี หรือมากกว่านั้น ถ้าจำไม่ได้ไม่เป็นไร มาเริ่มต้นกันใหม่กับ a day ฉบับที่ 38 นี้ ไซ่แล้วครับ คุณจะได้น้ากากเสือแสนสวยไปใส่เล่นๆ ฟรีๆ แต่เท่านั้นยังไม่พอ คุณยังจะได้รับความรู้สึกโหยหาอดีตเท่าที่คุณจะระลึกได้ เพราะภายใต้หน้ากากที่ทำจากกระดาษธรรมดา นี้ มีความทรงจำมากมายซ่อนอยู่เบื้องหลัง

สำหรับคนที่อายุ 25 ขวบขึ้นไปน่าจะยังพอจำกันได้ ถ้าย้อนไปในยุคกลางปี 70 เมื่อเด็กผู้หญิงเล่นตุ๊กตากระดาษ เด็กผู้ชายก็จะมีไอ้เจ้าหน้ากากกระดาษนี้แหละเป็นของเล่นสุดฮิต ทำฝั้นน้อยๆ ให้กลายเป็นฮีโร่ที่ชื่นชอบในปริบตา ...

นอกจากลักษณะของการโหยหาอดีตข้างต้น ปกนิตยสาร a day ยังปรากฏลักษณะของการล้อเลียนด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฉบับที่ 23 a day ใช้กล่องขนมกุลิโกะซึ่งแทนที่จะเป็นกุลิโกะป๊อกก็ กลับกลายเป็นกุลิโกะฮ็อกกี้ เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาหลักที่ว่าด้วยของปลอม ของเลียนแบบ รวมถึงการที่นิตยสาร a day มักจะเอาสิ่งที่ไม่เข้ากันมาผสมผสานรวมเป็นภาพปก เช่น ในฉบับที่ 19 ที่มีเนื้อหาวาดด้วยนิยายกำลังภายใน นิตยสาร a day จับเอาวงดนตรี "พงู" ซึ่งเป็นวงร็อกที่กำลังได้รับความนิยมในขณะนั้นมาแต่งตัวล้อกับนิยาย

กำลังภายใน ทำนองเดียวกัน ในฉบับที่ 42 ที่นำเอาคนดนตรีนอกกระแสมาแต่งตัวเป็นตัวแสดงในละครพื้นบ้าน (จักรๆ วงศ์ๆ) ซึ่งเป็นเนื้อหาหลักประจำฉบับ หรือการจับคู่ สันติสุข กับ จินตหรา พูลลาภ ในฉบับที่ 29 เดือน มกราคม 2546 ฉบับที่ว่าด้วยความรัก และวางขายก่อนเดือนแห่งความรัก 1 เดือน, การให้ วิชัย จงประสิทธิ์พร นักแสดงตัวประกอบขาประจำมาใส่ชุดโรบิน ในฉบับที่ 30, ยิ่งไปกว่านั้น ปกของ a day ยังนำเพียงสัญลักษณ์ หมวด ของ เรวัต พุทธินันทน์ มาเป็นภาพปกในฉบับที่ 26 หรือแม้แต่การใช้ปกสีขาวล้วนใน ฉบับที่ 37 ล้วนเป็น สิ่งที่ยืนยันความต่างจากนิตยสารทั่วไปทั้งสิ้น

... แต่สำหรับผู้ชายคนหนึ่ง หมวดของเขาเป็นมากกว่าหมวด หมวดของเขาเป็นสัญลักษณ์ (symbol)

... สิ่ง que แสดงได้ถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจนที่สุดของ เรวัต พุทธินันทน์ ก็คือสัญลักษณ์รูปหมวด แบบที่ปรากฏบนปกเทปอัลบั้มแรก (เตอ 1) ของเขา ซึ่งแบบของปกอัลบั้มนี้นับว่าเป็นความกล้าหาญอย่างหนึ่งของวงการเพลงไทย ที่ไม่นำนักร้องเรียงหน้าเข้าแถวขึ้นปก แต่ใช้เป็นกราฟิกรูปหมวดสีสดใส ฉีกรูปแบบของการออกแบบปกเทปอย่างขนบเดิมๆ ของวงการเพลงไทยสมัยนั้น เป็นการแหกคอกที่น่าจดจำจวบจนทุกวันนี้ ...

... มีผู้คนมากมายหลายตามาปรากฏตัวบริเวณพื้นที่ปกของ a day ไม่ว่าจะ เป็น คน สัตว์ สิ่งของ แต่ไม่มีกี่คนหรือครบที่มีสัญลักษณ์เฉพาะตัวจนเป็นที่รู้จักแพร่หลาย เราจึงนำสัญลักษณ์เฉพาะตัวนี้มาใช้โดย นำเสนอผ่านศิลปะแบบป๊อปอาร์ต ที่ใช้สีสดใสสะดุดตา หากุ้สีที่เหมาะสม พัฒนาคัลเลอร์ออกเป็นหลาย รูปแบบ จนได้อย่างที่เห็น ...

(จากคอลัมน์ [aWAY] เขียนโดย ทรงพลัง อย่างแรง ฉบับที่ 26 เดือนตุลาคม 2545 หน้า 90)

... หลังจากที่สรุปกันว่าฉบับนี้จะทำเรื่องของความรักลัทธิวาทะเลนไทน์ซะตั้งแต่เดือนมกราคม การนำ คู่รักมาขึ้นปกเป็นความคิดแรกเมื่อพูดถึงเรื่องของความรัก แต่ a day ไม่คิดอย่างนั้นครับ เราอยากได้ดาราคู่ขวัญ ระดับคลาสสิกมากกว่า มีหลายคู่คับที่เข้ารอบ ตั้งแต่ สมบัติ-อรัญญา, จินตหรา-สันติสุข, กบ-ปฐวิศ แล้วสุดท้าย เราก็เลือกรุ่นกลางอย่าง จินตหรา-สันติสุข เพื่อให้เหมาะสมพอดีๆ กับคนอ่านมากที่สุด แต่จะให้ จินตหรา สุขพัฒน์ มาขึ้นปกกับ สันติสุข พรหมศิริ ก็จะถูกธรรมดาไป ไหนๆ คิดจะล้าทำลัทธิก็ต้องมีมุขสักหน่อย เราจึง ขวนสวามอลำชื่อดัง จินตหรา พูลลาภ มาขึ้นปก a day คู่กับสันติสุข ให้เป็นคู่ขวัญอย่างที่เห็นกัน ...

(จากคอลัมน์ [aWAY] เขียนโดย ทรงพลัง อย่างแรงฉบับที่ 29 เดือนมกราคม 2546 หน้า 102)

... สีขาวว่างๆ บางครั้งก็ให้ความรู้สึกประหลาดดีเหมือนกันนะครับ ดูเหมือนไม่มีอะไรแต่มีอะไร แล้ว 'อะไร' ที่ว่านั้นมันกลับน่าสนใจชวนค้นหา หรือเป็นเรื่องที่ลึกลับชวนปกปิด อย่าง a day ฉบับนี้เราทำเป็นหนังสือ ปกขาว หรืออีกนัยหนึ่งก็คือหนังสือไปนั่นเอง ...

(จากคอลัมน์ [aWAY] เขียนโดย ทรงพลัง อย่างแรง ฉบับที่ 37 เดือนกันยายน 2546 หน้า 138)

"ความเป็น อะไรก็ได้ ของ a day ทำให้ a day ไม่จำเป็นต้องขึ้นปกด้วยคนเสมอไป บางทีเราเอากล่อง ขนมกุ๊กกิ๊กหรือตัวอะไรมาขึ้นปกก็ได้ พอทำอย่างนี้แล้วมันก็ง่ายต่อการทำงาน แล้วผมว่าคนอ่านก็สนุกด้วย คอยลุ้นว่า a day มันจะ อะไรก็ได้ ยังไง"³³

³³สัมภาษณ์ วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์, 27 กรกฎาคม 2548.

คอลัมน์ main course ในนิตยสาร a day ฉบับที่ 35 เป็นตัวแทนของความเป็น *อะไรก็ได้* ของ a day โดยเนื้อหาหลักของของ a day ฉบับดังกล่าวว่าด้วย ความมั่ว ในเบื้องต้นจะเห็นได้จากการนำภาพของ เดวิด เบ็คแฮม มาขึ้นปก ในขณะที่ไม่มีเรื่องราวเกี่ยวกับเขา หรือวงการฟุตบอลปรากฏอยู่เลย ดังข้อความในคอลัมน์ [aWAY] หน้า 114 ที่ว่า "... ชมอะเคย์ปก เดวิด เบ็คแฮม ได้ที่นี่ แต่คงต้องติดตามเรื่องราวของเขา ในหนังสือฉบับอื่น มั่วดีไหมล่ะครับ" และเมื่อพลิกดูในคอลัมน์ main course จะพบข้อความดังต่อไปนี้

... หากใครติดตาม main course ของ a day มาอย่างสม่ำเสมอ คงทราบดีว่าคอลัมน์นี้มักจะมี 'แกน' หลักของเรื่องอยู่เป็นประจำ เรื่อง noir บ้าง เรื่องรักบ้าง เรื่อง supporter บ้าง เรื่องชาติไทยบ้าง เรื่องเกมคอมพิวเตอร์บ้าง เรื่องโน้่นเรื่องนี่บ้าง ตามกำลังความสนใจ ซึ่งสำหรับเรา, ถือว่าเป็นเรื่องที่ดี

จนกระทั่งวันหนึ่ง เราค้นพบว่าไม่มีแกนอย่างหนึ่งที่เราแอบนึกถึง

คือแกนที่ 'ไม่มีแกน'

จริงอยู่, แม้ในความไม่มีแกน ก็คือแกนอย่างหนึ่ง แต่ในท่ามกลางกระแสเกาะแกนหลักเช่นนี้ a day ขออนุญาตภูมิใจเสนอผลงานอันดับล่าสุด ที่ไม่มีกึ่งกำนในเชิงเนื้อหาให้ยืดเหนียว ไม่จำเพาะเจาะจงว่าจะต้องเป็นเรื่องที่หันหัวไปแนวทางเดียวกัน ไม่กะเกณฑ์ให้จำเป็นต้องสอดคล้องกัน

กติกาก็เพียงอย่างเดียวคือเรื่องต่อจากนี้จะเป็นเรื่องอะไรก็ได้ โดยที่เราแอบเชื่อกันว่า ในความอะไรก็ได้ นั้น อาจนำพาให้เราค้นพบบางสิ่งที่มีถูกมองข้ามไป เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศชั่วคราว ทั้งนี้และทั้งนั้นก็เพื่อสนับสนุนสิ่งที่ใครบางคนเคยพูดไว้

ว่าความงามนั้น เจือปนอยู่ในทุกที่

แม้ในความมั่ว!

การกำหนดกติกาประจำฉบับเช่นนี้ส่งผลให้เนื้อหาหลักในฉบับมีความหลากหลาย ไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ได้เรียงตั้งแต่เรื่องเกี่ยวกับสาก ภาษาพม่า ตลาดหุ้น เทคนิคการเล่นโบว์ลิ่ง สูตรอาหาร อิตาลีเลียน พฤติกรรมของผีเสื้อ แพตเทิร์นทางแกงใน บทสัมภาษณ์เปาโล โคเอโย ผู้เขียนนวนิยายเรื่อง The Alchemist ผ่านทางอินเทอร์เน็ต เกร็ดเล็กเกร็ดน้อยเกี่ยวกับประเทศตุวาลู กลอนสั้นๆ กระทั่งจบด้วยเรื่องของ เรือดำน้ำเวอร์จิเนียของกองทัพอเมริกา เรียกได้ว่าสากกะเบือยันเรือรบ

จากพื้นฐานวิถีคิดของ a day คือการไม่ตาม ความไม่ซ้ำ ความพยายามจะแปลก ทำให้ a day สร้างวิธีการทำงานขึ้นใหม่ ดังแสดงออกในงานด้านภาพถ่าย นิติพัฒน์ สุขสวย บรรณาธิการภาพ บอกเล่าถึงหลักการทำงานของฝ่ายภาพนิตยสาร a day

"ขั้นตอนการทำงานของเราเหมือนนิตยสารทั่วไป แต่ผมอาจจะซีเรียสมากกว่า คือช่วงเริ่มต้นผมถ่ายเองทั้งหมด ปีสองปีแรกนี่คือมีผมคนเดียว เพราะฉะนั้นงานถ่ายภาพใน a day จะเป็นงานที่ผมชอบ เพราะผมอยากจะทำอะไรก็ทำ ไม่มีกรอบ ไม่มีขอบเขตอะไรทั้งสิ้น อยากถ่ายอะไรก็ถ่าย มัน open มากๆ มาถึงยุคหลังหลักการทำงานก็คือใครคิดอะไรได้ก็ทำ ขอให้ ดี ครับ ถ้าผมเห็นว่าดีก็ทำเลย พยายามให้คิดอะไรใหม่ๆ"

ตลอดเวลา ให้ลืมเก่าๆ ไปเลย ไม่ต้องถ่ายแบบผมก็ได้ เพราะผมเชื่อว่าให้เขาถ่ายแบบผมก็ถ่ายไม่ดีหรอก เพราะมันไม่ใช่ตัวเรา เขาไม่ใช่ตัวผม เพราะฉะนั้นไม่จำเป็นต้องมาถ่ายแนวผม ใครเป็นยังไงก็ถ่ายไป"³⁴

"character ของภาพใน a day แตกต่างจากเล่มอื่นคือมันไม่มีกรอบ เพราะว่าผมเป็นคนเริ่มทำมันมา ผมไม่มีกรอบ เพราะฉะนั้นข้อดีของช่างภาพที่นี่คือไม่มีกรอบ ผมไม่เคยเลยที่จะบอกว่าต้องถ่ายให้เห็นหน้าตรงเท่านั้น ดังนั้นผมว่าช่างภาพที่นี่เป็นคนทำงานที่สนุกมาก เพราะผมไม่เคยมีกรอบให้ใคร มีข้อแม้ว่าต้องดีเท่านั้นเอง กรอบผมก็คือต้องดี (เน้นเสียง) ดีในความหมายของผมกับดีในความหมายคนอื่นก็ไม่รู้ว่ามันเหมือนกันหรือเปล่า แต่ผมก็เชื่อว่าผมมีไม้บรรทัดของผมว่าดีคือแค่นั้น ผมว่าทุกที่ที่มีไม้บรรทัดคนอื่น ของผมอาจจะยาวหน่อย คนอื่นอาจจะสั้นหน่อย"³⁵

วิธีคิดหนึ่งของนิติพัฒน์ในการถ่ายภาพ คือการมองหลายมุม เขามองว่าช่างภาพแต่ละคน อาจมีมุมมองต่างกัน แต่โดยส่วนใหญ่มักจะมองคล้ายกันหรือเหมือนกัน ซึ่งนิติพัฒน์ให้ความเห็นว่าคนๆ หนึ่ง อาจไม่ได้มีเพียงแค่แค่มุมที่เขาแสดงออกมาเท่านั้น ภาพถ่ายใน a day จึงมักจะแสดงแง่มุมที่แตกต่างอยู่เสมอ

"สมมติผมไปถ่ายดาราสักคนหรือตลกสักคนหนึ่ง คนอื่นเขาอาจจะดึงตลกให้เป็นตลก แต่ผมอาจจะไม่ต้องก็ได้ คนเห็นเขาตลกมาเยอะแล้ว ผมอาจจะทำอีกทางหนึ่งเลย แบบที่คนไม่เคยเห็นกันว่าคุณมี part นี้ด้วยในตัว เป็นต้น ผมว่าเราน่าจะมองเขาหลายๆ มุม ผมเชื่อว่าอย่างนั้น ผมว่าคนๆ หนึ่งไม่ได้มีแค่มุมที่เขา present ออกมาให้คนอื่นเห็นแค่มุมเดียว"³⁶

"ถามว่าภาพของ a day บอกอะไรคนอ่านบ้าง ผมว่าแค่เป็นภาพ ตามความรู้สึกของผม เวลาถ่ายภาพ ผมไม่ได้คิดอะไรไกลมากขนาดนั้นว่าภาพออกมาจะต้องลึกซึ้ง ตาแบบนี้หมายถึงอะไร ผมไม่เคยคิดอย่างนั้นเลยจริงๆ ผมคิดว่าอันดับแรกคือถ่ายภาพเพื่อให้คนที่เราถ่ายชอบ นั่นคือสำเร็จไปข้อหนึ่งแล้ว แล้วถ้าคนอื่นเห็นภาพแล้วชอบด้วย ผมก็มีความสุขแล้ว ไม่ต้องมีอะไรลึกซึ้ง มันไม่ใช่งาน abstract เพียงแต่ภาพของ a day จะเป็นภาพของคนที่คุณจะไม่ค่อยเห็นเขาในแบบนี้จากนิตยสารฉบับอื่นเท่านั้นเอง"³⁷

ด้วยเหตุที่ วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์ ผู้ก่อตั้งนิตยสาร a day มีมุมมองเกี่ยวกับศิลปะในทิศทางเดียวกับศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์น ส่งผลให้มีเนื้อหาของนิตยสารที่สะท้อนแนวคิดดังกล่าวนี้อยู่เสมอ นับตั้งแต่ข้อความที่แสดงถึงแนวคิดที่ไม่แบ่งแยกศิลปะออกเป็นสูง-ต่ำ ที่ปรากฏในบทบรรณาธิการฉบับที่ 26 และข้อเขียนจากคอลัมน์ หัวใจเท่า ในฉบับที่ 36, การทำให้สิ่งต่างๆ รอบตัวเป็นงานศิลปะ และการผสมผสานศิลปะเข้ากับชีวิตประจำวัน ในคอลัมน์ think positive, the outsider, today's special, common scene, มุมมองดังกล่าว

³⁴ สัมภาษณ์ นิติพัฒน์ สุขสวย, 2 มิถุนายน 2548.

³⁵ เรื่องเดียวกัน.

³⁶ เรื่องเดียวกัน.

³⁷ เรื่องเดียวกัน.

ยังปรากฏในคอลัมน์ที่ชักชวนให้ผู้อ่านส่งผลงานที่แสดงแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ เช่น คอลัมน์ ขอเปลี่ยน, a game และ a day station, นอกจากนี้ ยังมีการ์ตูนที่แสดงลักษณะแบบโพสต์โมเดิร์นอีก 3 เรื่อง คือ GOING PLACES ที่ถ่ายทอดเรื่องราวง่ายๆ ในชีวิตประจำวัน, THE UNDERDONE... ที่มีการผสมผสาน รูปแบบและเนื้อหาที่หลากหลายเข้าด้วยกัน และ hesheit ที่นำเสนอด้วยลายเส้นง่ายๆ มีการขีดฆ่าเมื่อเขียนผิด และวาดไม่สวย ต่างจากการวาดการ์ตูนตามแบบแผน ยิ่งไปกว่านั้น การให้คุณค่ากับสิ่งที่ไม่ได้มีค่าทางศิลปะที่ปรากฏบนปกของนิตยสาร a day เช่น ตัวการ์ตูน กล่องขนม สัญลักษณ์อะไรบางอย่าง หรือการใช้เพียงสี่ขาวเรียบๆ เป็นปก ก็เป็นอีกลักษณะหนึ่งของศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์น

5. การล้อเลียน

นิตยสาร a day มีความโดดเด่นในเรื่องการล้อเลียน ไม่ว่าจะเป็นการล้อเลียนตัวเองใน a bay ฉบับที่ 23 การเล่นคำในการตั้งชื่อคอลัมน์หรือหัวข้อต่างๆ เช่น the old maid and the sea (ชื่อคอลัมน์เขียนโดยวีรวิศ), the old man and the game (ที่บอทความของคอลัมน์ q & a day ฉบับที่ 38 หน้า 39) ซึ่งล้อเลียนมาจาก the old man and the sea, One find One's Way จากชื่อหนึ่ง One Fine Spring Day ของผู้กำกับชาวเกาหลีที่เป็นผู้ถูกสัมภาษณ์ในคอลัมน์ q & a day ฉบับที่ 29 หน้า 23, ที่บอทความ Chance Is All Around ในคอลัมน์ q & a day ฉบับที่ 42 หน้า 41 ที่ล้อเลียนชื่อเพลง Love Is All Around, ชื่อของข้อเขียนย่อยในคอลัมน์ the outsider "the fast and the gorgeous" ที่ล้อกับภาพยนตร์ชื่อ too fast, too furious ในหน้า 32 ของฉบับที่ 43 เดือนมีนาคม 2547 หรือที่บอทความของคอลัมน์ a day with a view ในฉบับที่ 28 หน้า 72-79 ซึ่งเป็นบทสัมภาษณ์ของ วิชช์ เกาไสยนันท์ ผู้กำกับไทยที่กำกับภาพยนตร์เรื่อง Ballistic : Ecks vs. Sever โดย a day ให้ชื่อบอทความนี้ว่า REALISTIC : WYCH vs. KAOS และในฉบับที่ 32 เดือนเมษายน 2546 หน้า 80 ที่คอลัมน์ a day with a view สัมภาษณ์ วิชญ์ พิมพิภาญจนพงศ์ ภายใต้อธิบายบอทความ one flew over the computer nest ซึ่งมีที่มาจากภาพยนตร์ปี 1975 เรื่อง One Flew Over the Cuckoo's Nest หรือแม้แต่ชื่อคอลัมน์ a day with a view เองก็ล้อเลียนมาจากชื่อหนังสือ a room with a view และ More than Wood ที่บอทความย่อยในคอลัมน์ think positive ฉบับที่ 39 เดือนพฤศจิกายน 2546 หน้า 28 ที่มาจากเพลงชื่อ More than word รวมทั้งการเขียนในลีลาที่เลียนแบบมาจากโฆษณาขายสินค้าตรงทางโทรทัศน์ในคอลัมน์เดียวกันของฉบับที่ 37 หัวข้อ Literature by Mom หน้า 18 ซึ่งแนะนำหนังสือชุดวรรณคดีไทยตามใจแม่ ของ จันทนีย์ พงศ์ประยูร โดยขึ้นต้นว่า "...ท่านเคยประสบปัญหาเหล่านี้บ้างหรือไม่!" และมีประโยคที่เป็นเอกลักษณ์ของรายการโฆษณาดังกล่าว คือ "โอว...มันเยี่ยมจริงๆ เลยจันทนีย์" และ "พระเจ้า...เป็นโชคของเด็กไทยจริงๆ" เป็นการผสมผสานเรื่องเล่าใหม่ลงในรูปแบบเดิมที่มีอยู่ก่อน ทั้งหมดนี้เป็นลักษณะที่พบได้บ่อยครั้งในนิตยสาร a day

"อันนี้เป็นลูกเล่นเลย แล้วมันก็เป็นความสนุกของคนตั้งด้วย ถ้าตั้งได้มันจะมีความสุข ถ้าเราสามารถคิดอะไรที่.. ไม่รู้เขาเรียกว่าอะไร เพราะไม่เคยมีใครเขียนออกมาเป็นทฤษฎี แต่เราเรียกการผัน พอเราตั้งได้แล้ว จะมีความสุขมากเลย อย่างครั้งหนึ่งเขียนเรื่องคนอ้วน เราใช้ว่า winning elephant ซึ่งเป็นการผันมาจาก

winning eleven ซึ่งคือเกมฟุตบอลอันหนึ่งที่คนนิยม แล้วมันก็มีความหมายด้วยว่าเขาเป็นราชินีข้างที่ชนะอะไรบางอย่างในชีวิตเขา เรียกว่าการเล่นคำก็ได้³⁸

a day เริ่มล้อเลียนตัวเองในฉบับที่ 23 โดยเปลี่ยนหัตถ์นิตยสารเป็น a bay และเล่นกับชื่อคอลัมน์ในฉบับ เริ่มต้นจากข้อความที่ วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์ เกริ่นในหน้าบรรณาธิการ โดยลงชื่อในตอนท้ายว่า ชัยณรงค์ วงศ์ทองสิงห์

... เกือบ 2 ปีที่ผ่านมา มีคนถามผมอยู่เสมอว่า หนังสือที่ผมทำเป็นหนังสือยังไง ถ้ามีเวลาพอ ผมก็จะตอบว่า เป็นหนังสือคิดมาก, เป็นหนังสือที่อ่านสนุกๆ, เป็นหนังสือสาระบันเทิง, เป็นหนังสือที่อ่านแล้วให้แรงบันดาลใจและความประทับใจ ฯลฯ แต่ถ้าซีเกียจ ผมจะตอบว่า "หนังสือของเรา เป็นหนังสือกวนต๊นนๆ เล่มหนึ่ง" ...

a bay เปลี่ยนชื่อคอลัมน์ต่างๆ ในเล่ม เช่น หน้าบรรณาธิการจาก wake up เป็น fake up, the outsider - the offsider, good old days - good old bays, think positive - thank positive, main course - main source, team pladib - team pladak หรือ bedtime - badtime เป็นต้น

ยิ่งไปกว่านั้น นิตยสาร a day มีการล้อเลียนอย่างเป็นทางการในฉบับที่ 34 ในชื่อ a dom โดยมี อุดม แต่พานิช เป็นผู้รับผิดชอบเนื้อหาในฉบับ ดังข้อความในหน้า wake up เขียนโดย วชิรา

... ถ้านับเป็นเวลาก็น่าจะราวๆ 2 ปีเห็นจะได้ ที่อุดม แต่พานิช ได้เคยคุยเล่นกับคุณวงศ์ทองไว้ว่า จะทำนิตยสารล้อเลียนสักเล่ม ตั้งชื่อเสร็จสรรพตั้งแต่ตอนนั้นว่า a dom ...

ส่วน อุดม แต่พานิช ได้ชี้แจงถึงเนื้อหาในฉบับไว้ในหน้า Editor's Note ว่า

... • เนื่องจากผมไม่มีเวลามากนักในการบริหาร • ผมจึงได้พยายามดึงคอลัมน์เด่น • มาจากหนังสือที่ประสบความสำเร็จในท้องตลาด • มาไว้ที่เราเพื่อหวังว่าลูกค้าหนังสืออดนิยมเหล่านั้น • จะต้องตามมาอ่านคอลัมน์ที่เราลอกเค้ามาแน่นอน ...

เนื้อหาใน a day ฉบับที่ 34 ในนามของ a dom จึงเต็มไปด้วยการลอก ล้อ เลียนแบบ ประชด ประชันและปะปนไปด้วยรูปแบบการเขียนที่หลากหลาย เช่น การเขียนหน้าสารบัญในรูปแบบกลอนที่สัมผัสบ้าง ไม่สัมผัสบ้าง a dom ล้อเลียน a day ด้วยคอลัมน์ในส่วนของ idea คือ think negative ซึ่งโดยปกติคือ think positive ในหน้า 10

³⁸ สัมภาษณ์ สมประสงค์ เจียมบุญสม, 18 พฤษภาคม 2548.

... วันนี้เลยต้องนั่งดูทีวีอยู่บ้านคนเดียว แล้วรายการทีวีสมัยนี้ก็น่าเบื่อเหลือเกิน ก็ดูเอาสิ คู่กรรมเคยบ้านทรายทองเคย นี่ก็สร้างกันมาอยู่ได้เป็นร้อยๆ รอบ ...

... พอช่วงไหนเป็นควิซโชว์ก็แหกกันไปเป็นควิซโชว์หมด นี่คงได้ 'แรงบันดาลใจ' มาเหมือนๆ กัน ...

ทั้ง 2 ข้อความข้างต้นสะท้อนสังคมแบบโพสต์โมเดิร์นที่มีการทำซ้ำ และอีกคอลัมน์ในส่วนของ idea ที่ a dom ล้อเลียนคือ คอลัมน์สิ่งประดิษฐ์ ที่ล้วนแต่เป็นสิ่งแปลกประหลาด เช่นยาสีฟันสีเลือดที่ใช้แก้ปัญหาเลือดออกตามไรฟัน โดยจะทำให้ไม่เห็นเลือดที่ออกตามไรฟัน คอลัมน์สิ่งประดิษฐ์นี้น่าจะได้แนวความคิดมาจากคอลัมน์ ขอเปลี่ยน ของ a day ภาคปกติ

... ยาสีฟันสีเลือด จัดปัญหาเลือดออกตามไรฟัน เคยไหม...เสียความรู้สึก ใจคอไม่ค่อยดีเมื่อเห็นเลือดออกขณะแปรงฟัน อย่าปล่อยให้เสียความรู้สึกหุดหู่เข้าสู่เช้าวันใหม่ อย่าปล่อยให้ความสดใสเข้าสู่ค่าคั้นนิทรา ยาสีฟันสีเลือด จัดปัญหาเลือดออกตามไรฟันโดยสิ้นเชิง บีบเพียง 1 ซม. ยาสีฟันจะกระจายความแดงเถือกไปทั่วปาก ไม่เห็นเลือดออกตามไรฟันอีกต่อไป...ไชโย

คอลัมน์อื่นๆ ก็ล้วนแต่มีที่มาจากนิตยสารฉบับอื่นทั้งสิ้น เช่นมีการตีพิมพ์วาทะคนดังเลียนแบบมติชนสุดสัปดาห์โดยที่เจ้าของคำพูดก็ไม่ได้เป็นคนที่มีความสำคัญเป็นพิเศษอย่าง "เปียร์เพิ่มอีกเหยือกนะคะ" วาทะของน้องจอย เด็กเชียร์เปียร์ร้านก๊วยเตี๋ยพระราม 3 คอลัมน์เพลงฮิตก่อนนิทราที่นำเพลงมาแปลงเนื้อ บันได 10 ขั้นสู่การมัดใจชาย ที่กลายเป็นวิธีลากผู้ชายไปชมขึ้น คอลัมน์วิจารณ์เพลงที่พูดถึงอัลบั้ม mp3 คอลัมน์ตกแต่งบ้านที่ใช้ลีลาในการเล่าเหมือนนิตยสารเกี่ยวกับบ้านทั่วไป ขณะที่ภาพประกอบเป็นสแลม คอลัมน์แคนตัน-แคนไต โดย กำ กุลวราวัชร ที่ล้อกับคอลัมน์ 10 cantos ของ ฟ้า พูลวรลักษณ์ เรื่องสั้น "มุ่มมุดฉาก" คอลัมน์ a dom with a view ที่เอาสมุดหน้าเหลือง แคนไต แบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และหนังสือ PLAYBOY มาสนทนากัน นอกจากนั้น ยังมีคอลัมน์อื่นๆ ที่ล้วนแฝงไว้ด้วยอารมณ์ขันทั้งสิ้น เช่น คอลัมน์วิจารณ์นู้ด โดย นิวัติ กองเดี่ยว คอลัมน์ดูดวงกับหมอริตตี หรือแม้แต่เนื้อหาของสินค้าที่โฆษณาใน a dom ก็เรียกได้ว่า "กวน" ไม่แพ้คอลัมน์อื่น เช่น คะนอง The Dirty Joke ซึ่งเป็นจักรสลูเบอร์รี่ บะหมี่ 4-u (ในท้องตลาดมีแต่บะหมี่ 4-me) เป็นต้น

การล้อเลียนในนิตยสาร a day ปรากฏในการตั้งชื่อคอลัมน์ หรือชื่อหัวข้อต่างๆ, การล้อเลียนตัวเองใน a bay ฉบับที่ 23 และเนื้อหาที่เต็มไปด้วยการล้อเลียนใน a dom ฉบับที่ 34 ลักษณะเช่นนี้ ถือเป็น การทำทลายความเชื่อถึงคุณค่าของ "ความดี" หรือ "ความจริง" แบบเดิม

6. การทำซ้ำ

คอลัมน์ netware "ส่งต่อเรื่องราวจากจอคอมพิวเตอร์ สู่หน้ากระดาษ" เป็นคอลัมน์ที่ใช้วิธีการทำซ้ำอย่างเห็นได้ชัด โดยเนื้อหาในคอลัมน์นี้รวบรวมมาจากข้อความ รวมทั้งรูปภาพที่ถูกส่งผ่านไปมาทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือ forward mail ซึ่งแทบจะหาความเป็นต้นฉบับหรือแหล่งอ้างอิงไม่ได้เลยจากการศึกษาพบว่าเกิดการร้องเรียนจากเจ้าของงานเขียนครั้งหนึ่ง จากเรื่อง "ความรักแบบนี้ใช่แบบที่

คุณต้องการหรือเปล่า" ที่ตีพิมพ์ในฉบับที่ 29 ซึ่งคอลัมน์ netware ได้แจ้งชื่อผู้เขียนในฉบับที่ 31 หน้า 98 คอลัมน์ netware นี้ได้รับการตีพิมพ์โดยตลอดในตัวอย่างที่ทำการศึกษายกเว้นฉบับที่ 34 เดือนมิถุนายน 2546

... หมายเหตุ a day ได้รับคำร้องเรียนจากคุณ เวทีรีย์ คุณอดมรัตน์ ว่าเป็นเจ้าของงานเขียนเรื่อง 'ความรักแบบนี้ใช้แบบที่คุณต้องการหรือเปล่า' ใน netware ฉบับที่ 29 ที่ส่งต่อๆ กันมาโดยไม่ได้รับขออนุญาตผู้เขียน จึงขอแจ้งให้ทราบโดยทั่วกัน

เนื้อหาของคอลัมน์ netware ในแต่ละฉบับประกอบด้วยประเด็นหลักและเรื่องย่อยๆ ที่ได้จาก forward mail ภายใต้อาณัติ เช่น ฉบับที่ 27 เดือนพฤศจิกายน 2545 หน้า 88 ในประเด็น "Tricks for life" ก็จะมีข้อเขียนเกี่ยวกับเทคนิคการต่อรองราคา วิธีการแก้ปัญหาเมื่อหัวใจล้มเหลว และวิธีการชาร์จแบตเตอรี่รถยนต์ยามฉุกเฉิน เป็นต้น

คอลัมน์ (code of) ก็เป็นอีกคอลัมน์ที่มีการทำซ้ำ โดยนำเอาคำพูดของบุคคลต่างๆ มาตีพิมพ์ โดยวงเล็บคำแปลต่อท้าย คอลัมน์นี้จัดเป็นน้องใหม่ของการศึกษาโดยเริ่มตีพิมพ์ในฉบับที่ 42 และ 43 ซึ่งเป็นฉบับสุดท้ายที่ทำการวิเคราะห์เนื้อหา

... แฟนประจำคงพอจะรู้ว่า a day มักไม่เกาะติดสถานการณ์ล่าสุดฮิต ไม่ใช่ละเลย แต่เมื่อเป็นเรื่องยอดฮิต คุณผู้อ่านคงทราบกันดีอยู่แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม วันนี้เราพบว่าในเรื่องสมัยนิยมเหล่านั้น กลับมีบางแง่มุมที่น่าสนใจซุกซ่อนอยู่ อย่างกระนั้นเลย มาลองฟัง 'ความรัก' จาก 'บางคน' ที่พูดถึงเรื่องที่กำลังนิยมในอีกแง่มุม เริ่มต้นด้วยเรื่อง 'ความรัก' แบบ เนลสัน แมนเดลา ในความหวานแหววของเดือนกุมภาพันธ์ (INTRODUCTION NEW COLUMN ฉบับที่ 42 เดือนกุมภาพันธ์ 2547 หน้า 6)

"No one is born hating another person

*because of the color of his skin,
or his background, or his religion.*

*People must learn to hate,
And if they can learn to hate,*

they can be taught to love,

for love comes more naturally to the human heart

than its opposite."

(ไม่มีใครเกิดมาเกลียดชังผู้อื่นเพราะสีผิว เพราะปมหลัง หรือเพราะศาสนา คนเราต้องเรียนรู้ที่จะเกลียด และถ้าพวกเขาเรียนรู้ที่จะเกลียดได้ พวกเขาจะถูกสอนให้รักได้เช่นกัน เพราะความรักอยู่ใกล้กับธรรมชาติของหัวใจมนุษย์มากกว่าความเกลียด) (จากคอลัมน์ (code of) ฉบับที่ 42 เดือนกุมภาพันธ์ 2547 หน้า 114-115)

ลักษณะของการทำซ้ำในนิตยสาร a day ปรากฏในเนื้อหาหลายส่วนด้วยกัน ดังที่ได้แสดงในหัวข้อนี้ คือ คอลัมน์ netware และคอลัมน์ (code of) ซึ่งทั้งสองคอลัมน์นี้จัดเป็นการทำซ้ำในลักษณะของการนำมาใหม่ (The Retake) คือการกลับมาของเรื่องที่ประสบความสำเร็จมาก่อนแล้ว เพื่อจะแสวงหาประโยชน์จากสิ่งนั้น นอกจากนี้ยังปรากฏในคอลัมน์ main course ของฉบับที่ 22 ที่ว่าด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับเจ้าชายน้อย โดยมีเนื้อหาส่วนหนึ่งเป็นการนำบทสนทนาบางตอนจากหนังสือ เจ้าชายน้อย และ เจ้าหญิงน้อย มาร้อยเรียงรวมกันเป็นเรื่องเล่าใหม่, ในคอลัมน์ a day with a view ของฉบับที่ 26 เดือนตุลาคม 2545 ที่เรียบเรียงบทสัมภาษณ์ของ เรวัต พุทธินันทน์ โดยใช้บทสัมภาษณ์จากนิตยสารฉบับอื่นๆ ที่เคยสัมภาษณ์ เรวัต มาแล้ว ดังที่ได้อธิบายในส่วนของกรปฏิเสฐสิ่งทีเชื่อว่าเป็นความจริงแท้ รวมทั้ง คอลัมน์ทางข้างเผือก ที่จัดว่าเป็นการทำซ้ำในลักษณะของการทำใหม่ (The Remake) ดังที่กล่าวแล้วในผลการศึกษารื่องการโหยหาอดีต

7. เนื้อหาที่สะท้อนภาวะของสังคมแบบโพสต์โมเดิร์นในนิตยสาร a day

นอกจากแนวคิดที่ปฏิเสฐสิ่งทีเชื่อว่าเป็นความจริงแท้ อันปรากฏอยู่เสมอในเนื้อหาของนิตยสาร a day, ลักษณะของการโหยหาอดีต, ลีลาการเขียนที่ใช้เทคนิคการประพันธ์แบบโพสต์โมเดิร์น รวมทั้งท่าทีการแสดงออกถึงสิ่งทีเรียกว่า ศิลปะ ในแนวทางแบบโพสต์โมเดิร์นแล้ว จากการศึกษายังพบสิ่งทีสะท้อนถึงภาวะของสังคมแบบโพสต์โมเดิร์นในคอลัมน์ทีเป็นบทสัมภาษณ์ของนิตยสาร a day อาทิ คอลัมน์ a day with a view ดังตัวอย่างในฉบับที่ 23 เดือนกรกฎาคม 2545 หน้า 60-67 วชิรา เป็นผู้ถ่ายทอดบทสัมภาษณ์ของ สาลินี หาญวารังศ์ศิลป์ ผู้เป็นทั้งคอลัมนิสต์ และนักโฆษณาในขณะเดียวกัน ความคิดเห็นของ สาลินี ในฐานะนักโฆษณาสะท้อนภาวะการบริโภคแบบโพสต์โมเดิร์น ดังข้อความต่อไปนี้

... อะไรทำให้คุณตัดสินใจมาทำงานโฆษณา?

(หัวเราะ) ทุกวันนี้ก็ยุ่งๆ ไม่ได้ถูกอาชีพตัวเองนะ ไม่ได้คิดว่าโฆษณามันหลอกลวง แต่กำลังพูดถึง 'ความจริง' ความจริงว่าโฆษณาคือเครื่องมือของธุรกิจ โฆษณาเป็นส่วนในการกระตุ้นกิเลส กระตุ้นให้คนอยากได้ เพื่อให้ปลาใหญ่กินปลาเล็ก ซึ่งเราก็อยู่ในกลไกนี้ ... (หน้า 64)

... 'โฆษณา' เป็นตัวดึงเขาไปหาสิ่งของเหล่านี้ด้วยช่องทางของความรู้สึกบางอย่าง ดึงความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ดึงเรื่องความห่างเหินและอยากให้เราใกล้ชิดกัน ทั้งหมดนี้มันก็เป็นเครื่องมือ ฉากของ marketing มันเปลี่ยนไป สมัยหนึ่ง marketing ใช้การสกัดเอาจุดดีของสินค้าออกมาแข่งกัน แต่พอเทคโนโลยีเท่าเทียมกันหมด มันก็ต้องสร้างวิธีวางสินค้าไว้ในหัวผู้บริโภค อย่างเป๊ปซี่คือคนรุ่นใหม่ โค้กคือคลาสสิก ซึ่งเป็นสิ่งทีถูกสร้างขึ้นมามีทั้งสิน สินค้ามันถูกผูกติดกับความรู้สึกต่อแบรนด์ต่างๆ เข้าไปแล้ว ... (หน้า 65)

... ยุคนี้เป็นยุคของแบรนด์ คือแบรนด์มันเป็นสิ่งที 'ไม่มี' ตัวตนจับต้องไม่ได้ อย่างเช่น คำว่า 'ป๊อกกี้' มันเป็นชื่อแบรนด์ แต่ในความเป็นแบรนด์ ป๊อกกี้ไม่ใช่แท่งช็อกโกแลตแล้ว ความเป็นแบรนด์ป๊อกกี้คือ อารมณ์กระตือรือร้นของวัยรุ่น โนเนะหน้อย นั่นคือ value ของความเป็นแบรนด์ โฆษณากำลังเล่นสิ่งนี้ การเอาแบรนด์มาล่อมันก็คือการเอาอารมณ์ของคนมาเกาะติดกับแบรนด์นี้เอาไว้มากที่สุดเพื่อจะมี value อย่างนี้มากที่สุด และมีแนวโน้มจะเป็นอย่างนี้มากขึ้นเรื่อยๆ ... (หน้า 65)

นอกจากนั้น ยังพบแนวโน้มของสังคมแบบโพสต์โมเดิร์น จากการวิพากษ์วิจารณ์สังคมของ สาลินี ในหน้า 66 ด้วย

... คุณขัดใจอะไรในสังคมไทยมากที่สุด?

ขัดใจว่าทำไมสังคมไทยมันไม่ค่อยโต ไม่ค่อยให้ 'คุณค่า' ตัวเอง แต่กลับไปให้ 'คุณค่า' กับอะไรที่ ดูเหมือนมีสาระ แต่จริงๆ มันไม่มี มันผิวเผินมาก พอมีปรากฏการณ์อะไรเกิดขึ้นในสังคมเราก็แห่กันเข้ามาเลย พอรับมาก็ยึดเอาเป็นบรรทัดฐานของสังคม กลายเป็นสิ่งที่ 'ต้อง' เป็น ซึ่งต่างจากสมัยที่เป็นวัยรุ่น สมัยนั้นไม่เห็น มีใครชอบเหมือนกันเลย ... มันไม่มีบรรทัดฐานว่าต้องเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ถึงจะ 'ใช่' มันก็เลยคงอยู่ในความ หลากหลายได้ แล้วพอมันมีความหลากหลาย มันก็มีการสังเคราะห์ มีการสร้างสิ่งใหม่ พาไปสู่อะไรใหม่ๆ ได้ ...

... การที่บอกว่า "ไอ้โห เยี่ยม" "ไอ้โห ยอด" แต่อธิบายไม่ได้ว่าเยี่ยม ว่ายอดเพราะอะไร อธิบายไม่ได้ว่า ไม่ดีหรือดียังไง เสถียรหลักของความคิดมันอ่อนแอ ...

... สมัยก่อนเรามีนักปราชญ์เยอะกว่าสมัยนี้ ... เขากลั่นกรองและตกตะกอนเพียงพอที่จะนำความคิด เราได้ ตอนนั้นเรามีคนแบบนี้อยู่ในชีวิตประจำวันของเรา แต่รู้สึกวันนี้ไม่มี ปราชญ์ทางความคิดของเราคือใคร ในทางตรงกันข้าม ชีวิตประจำวันที่เราเสพ เราเคลื่อนไหวกันอยู่ มันไม่ใช่เป็นเรื่องนี้ มันกลับเป็นเรื่องเทรนด์ เรื่องธุรกิจ คอมพิวเตอร์ ไม่ได้บอกว่าดีหรือไม่ดีนะ แต่บอกว่าเรื่องพวกนี้มันต่างกัน มันไม่ได้เป็นเรื่องเคลื่อนไหว ทางความคิดสักเท่าไร ...

... เราไม่สามารถคุยความคิดกับใครได้ วันๆ สนใจอยู่แต่เรื่องสุขนิยม เรื่องความสุขในตัวเอง ซึ่งก็ไม่ได้ ผิดอะไร แต่มันไม่มี balance ซึ่งเราคิดว่ามันต้องมี เพราะสุดท้ายความสุขมันก็เป็นเรื่องกลวงๆ จับต้องไม่ได้ ...

และเมื่อย้อนกลับไปในปีที่ 22 เดือนมิถุนายน 2545 สุชาติ สวัสดิ์ศรี ให้ทรรศนะเกี่ยวกับการ เลือกรับหนังสือของคนในยุคปัจจุบันที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมการบริโภคแบบโพสต์โมเดิร์นไว้ในหน้า 62 ดังนี้

... ผมเชื่อว่าคนรุ่นใหม่ที่ชอบหนังสือ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่าเขาต้องการ 'สถานะ' เวลาถือหนังสือเล่มนั้น ถือแล้วรู้สึกว่าเป็นกลุ่มนั้นกลุ่มนี้ เป็นไฮโซ, ไฮโซ, เป็นวัยรุ่นหรือสาวทำงานอะไรก็ตาม แต่ผมก็เชื่อว่า ในแต่ละกลุ่มนั้นต้องมีคนที่มีความพออยู่ ผมคิดว่าการอ่านมันหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ว่าวิธีการอ่านมันขึ้นต่อสื่อ ...

ในฉบับที่ 32 เดือนเมษายน 2546 หน้า 80-87 ภายใต้อธิบายบทความ one flew over the computer nest ที่สัมภาษณ์ วิชญ์ พิมพิทกาญจนพงศ์ ปรากฏประเด็นที่สะท้อนสังคมแบบโพสต์โมเดิร์น ดังนี้

... สังคมมันเป็นอย่างนี้ อย่างเด็กสยาม เขาไม่ได้เป็นตัวเขา เขาโดน information influence ให้เขาไป ซื้อเสื้อแบบนี้ คือ โดน 'ข้อมูล' บอกให้คุณแต่งตัวอย่างนี้ ว่าอันนี้จะอินเทรนด์ เขาเปลี่ยน identity ของเขา แต่ว่า วันหนึ่งเขาก็เปลี่ยน identity กลับมา ถ้าเราบอกว่าตัวตนของเราไม่มีอยู่จริงมันก็จบ มันจะไม่มีผู้ใหญ่มาบอกว่า คนไทยคืออะไร เราจะไม่มีคำถามประเภทนี้ออกมา คือเรารู้แล้วว่าคนไทยมันไม่มี หรือว่าเด็กไทยยุคใหม่จะ

เป็นยังไง เพราะเรารู้อยู่แล้วว่ามันไม่มี เพราะอัตลักษณ์มันเป็นแบบนี้ และผมบอกได้เลยว่าประเทศที่จะเห็น สิ่งเหล่านี้ได้เร็วที่สุดคือประเทศไทย ...

... เพราะว่าประเทศไทยไม่มีการจัดการเรื่องโครงสร้างอัตลักษณ์มาแต่ไหนแต่ไรแล้ว ทุกอย่างปนกัน มั่ว เละเทะ ซึ่งภาวะต่างๆ ของโลกสมัยใหม่มันจะมุ่งมาทางนี้ ทางยุโรปหรืออเมริกาก็สงสัยอยู่ว่าตัวเองตอบรับ กับมันยังไง เขากลัวว่าเมื่อไรที่โลกมันหมุนเป็นหม้อเดียว แล้วอัตลักษณ์เขาอยู่ที่ไหน ซึ่งคนประเภทนั้น attitude แบบนั้นอาจจะไม่สามารถอยู่ในโลกยุคใหม่ได้ คนที่สามารถอยู่ในโลกยุคใหม่ได้ก็คือคนอย่างเราๆ แบบว่า เปลี่ยนไปเปลี่ยนมาแต่ว่าจิตวิญญาณของความเป็นไทยมันมีอยู่ ซึ่งตรงนี้ผมว่ามันทำให้เราเป็นชนชาติที่พิเศษ ผมว่าพิเศษมากๆ เลย ผมว่าเราเป็นชาติไร้อัตลักษณ์ ผมสรุปกับเพื่อนๆ หลายคนเลย ว่าเราเป็นชนชาติที่ไม่มี อัตลักษณ์ ไม่มีเอกลักษณ์ ... (หน้า 84)

เมื่อพูดถึงประเด็นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ วิชาญ มีมุมมองว่ามันคือการพัฒนาจากสิ่งที่มี อยู่แล้ว สอดคล้องกับแนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์นที่เลิกเชิดชูศิลปินว่ามีความริเริ่ม และเป็นอัจฉริยะ โดยมองว่า ศิลปะเป็นเพียงสิ่งซ้ำซากที่วนเวียนอยู่กับการลอกเลียนแบบสิ่งเก่าๆ

... ถ้าจะให้อธิบาย ความคิดสร้างสรรค์คือการพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องใหม่ ผมว่าแค่นี้ ครบ อย่างมีเพลงฝรั่งมา แล้วแค่เปลี่ยนให้เป็นเนื้อไทย ก็สร้างสรรค์แล้วครับ เพียงแต่ว่าสร้างสรรค์แบบนี้มัน มีมานานแล้ว มันก็เลยไม่สร้างสรรค์แล้ว งงไหมครับ คือคนแรกที่เปลี่ยนเนื้อฝรั่งมาเป็นไทย แล้วร้อง ผมถือว่า สร้างสรรค์ แล้วก็จบ ตอนนี้นั้นต้องมากกว่านั้น มันต้องต่อยอด คนที่จะเป็นนักสร้างสรรค์ที่ดีคือคนที่ต้องรู้ ทุกอย่าง ไม่ใช่คิดว่าจะทำให้งานมันบริสุทธิ์ เลยไม่ดูหนังสือ ไม่อ่านอะไรทั้งโลก เลยกลายเป็นไม่รู้ว่าจะอะไร เป็นอะไร แล้วคิดว่างานมันบริสุทธิ์ แต่พอทำเสร็จ อ้าว งานมีคนอื่นทำมาแล้ว มันก็จบ แต่ถ้าคุณไปรู้เกี่ยวกับมัน อย่างลึกซึ้ง ก็จะพัฒนาต่อจากที่เขาทำอยู่แล้ว ...

ในขณะที่สังคมสมัยใหม่ให้คุณค่ากับความเป็นเจ้าของผลงาน วิชาญ ยืนอยู่ตรงข้ามกับ แนวคิดเช่นนั้น แสดงถึงลักษณะวัฒนธรรมในยุคโพสต์โมเดิร์นที่แตกต่างจากยุคโมเดิร์น กล่าวคือวัฒนธรรม โพสต์โมเดิร์นเป็นการใช้ประโยชน์ หรือตัดแปลงจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว ขณะที่วัฒนธรรมโมเดิร์นคือวัฒนธรรมของความแตกต่างที่เป็นแบบฉบับของตนเอง

... ใครจะเอาไอเดียผมไปใช้ก็เอาไปเลย ผมไม่สนใจเลย ตอนนี้นั้นงานของผมลง NC ใต้เอ็นข้างหน้าคือ ในก๊อปปีไรต์ เอาไปเลย (หน้า 86)

ประกอบกับเหตุที่เขาเป็นพวกต่อต้านทุนนิยมอย่างสุดขั้ว

... เพราะว่าสิทธิทางปัญญาคือทุนนิยม ถ้าคุณเอาทุนนิยมมาแล้วคุณเอาสิทธิทางปัญญาใส่เข้าไป มันคือสิทธิทางปัญญาภายใต้เงื่อนไขของทุนนิยม คือถ้าคุณพูดเรื่องสิทธิทางปัญญาในแง่จริยธรรมผมไม่เถียง

เพียงแต่ตอนนี้เราอยู่ในบริบทของทุนนิยมแล้วคุณเอาเรื่องสิทธิทางปัญญามาพูด พูดให้ดีขึ้นขนาดไหนคุณก็ทุนนิยม ผมก็เลยไม่เอาด้วย ... (หน้า 86)

เมื่อถามเกี่ยวกับสิ่งที่จะทำต่อไปในอนาคตว่าจะทำงานศิลปะไปเรื่อยๆ หรือไม่ วิชญ์ ให้คำตอบที่สนับสนุนการมองศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์นที่เห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นงานศิลปะได้ทั้งสิ้น

... ก็ไม่รู้ว่าศิลปะหรือเปล่า แต่ทุกอย่างที่ทำก็เป็นศิลปะอยู่แล้ว (หน้า 87)

และเมื่อถามว่า เขาเคยรู้สึกแปลกแยกจากคนอื่นหรือไม่ วิชญ์ ให้คำตอบว่า

... รู้สึก รู้สึกตลอดเวลา รู้สึกว่าขัดแย้ง เป็นบางอารมณ์ที่ผมจะรู้สึกเหมือนเป็นคนเดียวในโลก แต่บาง อารมณ์รู้สึกแฮปปี้ที่โลกนี้ไม่มีใครเป็นเหมือนเรา มันอยู่ที่วิถีคิด บางวันหงุดหงิดรู้สึกว่าทุกอย่างมันไม่ใช่ แต่ บางวันผมโคตรสนุกเลย เฉลี่ยแล้วมันจะครึ่งๆ ผมเรียกว่าเป็นการ 'กล่อมตัวเองให้เชื่อ' กล่อมตัวเองให้คิดยังไง ก็ได้ เพราะฉะนั้นไม่มีปัญหา ทุกข์มากเดี๋ยววันจันทร์ก็ลืม เป็นปรัชญาของผมกับเพื่อนๆ (หน้า 87)

ซึ่งคำตอบเช่นนี้ สะท้อนถึงภาวะอารมณ์ของคนในยุคโพสต์โมเดิร์นได้เป็นอย่างดี

คอลัมน์ a day with a view ในฉบับที่ 35 เดือนกรกฎาคม 2546 หน้า 74-83 ที่ ทรงกลด บางยี่ขัน คุยกับกลุ่มกระจกเงา ผู้จัดทำเว็บไซต์ www.bannok.com ในชื่อบทความ what is in the mirror? มีประเด็นที่สะท้อนสังคมแบบโพสต์โมเดิร์นเช่นเดียวกัน

... "ผมคิดว่าในวิถีของเมือง มันตอบคำถามบางคำถามไม่ได้ อย่างเรื่องคุณค่า เราเกิดมาเพราะอะไร เรามีหน้าที่อะไรก่อนที่เราจะจากไป เราต้องหาแล้วว่าฟุ้งนี่จะทำอะไร อีกสิบปีเราจะทำอะไร ชีวิตในเมือง มันตอบตรงนี้ได้" นี่คือการเบี่ยงหลังความคิดของการมาทำงานเพื่อสังคมของ บ.ก. ลายจุด ... (หน้า 82)

... "ผมว่าคนรุ่นนี้มีเรื่องรักสมองเยอะ ส่วนหนึ่งอยู่ในโลกของข้อมูลข่าวสาร แต่จริงๆ เขาอยู่ในโลกที่ เรียกว่าถูก 'คลิก' ทุกคนถูกคลิกโดยนักการตลาด คลิกจนสับสน จนรกไปหมด จนดำเนินชีวิตไม่ถูก ชีวิตมนุษย์ ควรมีพื้นที่ว่าง ผมคิดว่าความเป็นหนุ่มสาวในช่วงหลังนี้มันแย่งลง มันหาที่ว่างไม่ได้เลย ซึ่งมันสำคัญมาก มันเป็น พื้นที่ว่างที่เขาต้องหาทางเลือก บางคนมีที่ว่างนะ หาที่ได้แต่มันไม่มีกิจกรรม มันหากิจกรรมทางเลือกที่ไม่เป็น มลพิษลำบาก" ... (สมบัติ บุญงามอนงค์ หรือ บ.ก. ลายจุด หน้า 83)

และในฉบับที่ 36 หน้า 76-83 คอลัมน์เดียวกัน ที่สัมภาษณ์ ลาว คำหอม หรือ คำสิงห์ ศรีนอก เมื่อพูดถึงวรรณกรรมในยุคปัจจุบัน ก็มีสิ่งที่บ่งบอกถึงลักษณะของสังคมแบบ โพสต์โมเดิร์น

... อาจเป็นไปได้ว่าการเขียนหนังสือคุณนี้นั้นกระจัดกระจายมาก เราจึงเห็นอะไรเหมือนๆ กันไปหมด พลิกดูฉบับไหนๆ เนื้อหาความคิดก็คล้ายๆ กัน พูดถึงความเหงา พูดถึงความฝัน พูดถึงตัวเอง พูดถึงการหมกมุ่น ในตัวเอง ไปพบอะไรโดดเด่นขึ้นมาเป็นพิเศษ เป็นเหมือนความฝันก็สำเร็จรูป มีความฝันสำเร็จคล้ายๆ กัน ...

... วรรณกรรมรุ่นก่อนส่วนใหญ่ดูเหมือนว่าจะผ่านการคิด เมื่อเราอ่านงานของใครสักคนหนึ่งเราจะรู้จัก คนนั้น รู้จักความคิดของเขา รู้จักตัวตนของเขา แต่รุ่นปัจจุบัน ลุงมองไม่เห็นความเป็นตัวตนของคนเขียน ไม่รู้ซึ่ง ถึงความคิด รับรู้ได้เพียงส่วนที่เขารู้สึก

... ตอนนี่สิ่งที่เป็นความเชื่อดั้งเดิมหลายอย่างถูกตั้งคำถามว่าจริงหรือไม่จริง ถูกหรือไม่ถูก คำถาม เหล่านี้กำลังเกิดกับคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะเรื่องคุณธรรม การประพฤติ ปฏิบัติ เมื่อก่อนเคยเชื่อในกฎแห่งกรรม แต่ตอนหลังลุงคิดว่าเด็กรุ่นใหม่หลายคนคงเข้าใจได้ยากกับความเชื่อที่ว่าทำดีได้ดี ทำเลวได้เลว ... ประเด็นนี้ ขึ้นอยู่กับคำวัดความของคำว่า 'ดี' และคำว่า 'เลว' ซึ่งกำหนดไว้แตกต่างกัน

ในฉบับที่ 43 เดือนมีนาคม 2547 หน้า 90-99 a day with a view ทรงกลด บางยี่ขัน สัมภาษณ์ จิโร่ เอ็นโด สถาปนิกนอกกระแสชาวญี่ปุ่นที่ผสมผสานการออกแบบหลายสิ่งหลายอย่างเข้าด้วยกัน ขณะเดียวกันก็เป็นนักออกแบบเวทีคอนเสิร์ตที่น่าจับตาในเมืองไทย เขาเป็นคนที่ซึมซับแนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์น ตั้งแต่การทำงานแบบ cut n' mix ดังพรรณนาของเขาในหน้า 95 และ 96

... ผมไม่ได้ทำแคว้นสถาปัตย์ฯ แต่ผมทำทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับมัน เล่นกับ sub culture ถ้าย้อน กลับไปเมื่อ 10 ปีที่แล้ว พวกเราถือว่าค่อนข้างใหม่ เพราะเราเอากราฟฟิค ดนตรี การออกแบบภายในและ ภายนอก การออกแบบนิทรรศการ งานก่อสร้าง และงานอื่นๆ เข้ามาผสมกัน ...

... คุณมีฮีโร่ในดวงใจไหม?

Kun Geoffery Bawa เขาเป็นสถาปนิกอยู่ที่ศรีลังกา เพิ่งเสียชีวิตเมื่อปีที่แล้ว เขาคือสถาปนิกที่ยิ่งใหญ่ ที่สุดของผม เขาเป็นสถาปนิกคนแรกของโลกที่ทำงานแบบดีเจมิคซ์เพลง เขาเป็นสถาปนิกโพสต์โมเดิร์นคนแรก เขาเป็นสถาปนิกที่ประสบความสำเร็จอย่างมากในการผสมทุกอย่างเข้าด้วยกัน ทั้งงานยุค 90, 70, 60 ผสมงาน ท้องถิ่นกับงานต่างประเทศ งานแบบดั้งเดิมกับงานสมัยใหม่ งานธรรมชาติกับงานที่ใช้วัสดุสังเคราะห์ ไม่เคย มีใครทำแบบนี้มาก่อนในยุคนั้น เขายิ่งใหญ่มาก ... แน่แน่นอนว่าเขาคือแรงบันดาลใจของผมในการจับสิ่งต่างๆ มาผสมกัน ...

ความไม่เป็นระเบียบแบบแผนในหน้า 96

... คุณรู้สึกอย่างไรกับความไม่เป็นระเบียบของสถาปัตยกรรมไทย?

มันเปรียบเทียบเหมือนคลังสมบัติทางความคิดสำหรับสถาปัตยกรรมในอนาคต มันเต็มไปด้วยลายแทงที่จะ พาเราไปหาความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ผมชอบตึกที่ไม่เป็นระเบียบ ผังเมืองที่น่าเกลียด และตึกหรุๆ สำหรับผม

มันคืออัญมณี ผมเกลียดสิ่งที่เหมือนกัน เกลียดสิ่งที่มัน purism อย่างเช่น การคิดทฤษฎีเพื่อให้เป็นทฤษฎี การลงทุนเพื่อลงทุน การทำงานฝีมือเพื่อให้เป็นงานฝีมือ การทำให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้มันมีประสิทธิภาพ ...

และความหลากหลายของตัวตนในหน้า 96

... **อะไรคือคำจำกัดความเกี่ยวกับนายจิโร่ที่คุณเคยได้ยินมาแล้วชอบที่สุด?**

สนุก, แต่คำจำกัดความของผมไม่น่าจะเป็นอย่างนั้นนะ ผมไม่อยากจะบอกว่าตัวผมไม่มีคำจำกัดความ เขาเป็นว่ามันมีเยอะมากก็แล้วกัน

หรือในคอลัมน์ q & a day ฉบับที่ 22 เดือนมกราคม 2545 หน้า 21 ที่เป็นบทสัมภาษณ์ ชุสุกิ โคจิ ผู้เขียนนวนิยาย "ริง" เขาเชื่อว่าในสังคมปัจจุบัน การที่หลายสิ่งหลายอย่างสามารถอธิบายได้ด้วยวิทยาศาสตร์ ทำให้นวนิยายของเขาขายดี เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความกลัว ซึ่งวิทยาศาสตร์อธิบายไม่ได้ ซึ่งเมื่อมองโดยใช้แนวคิดโพสต์โมเดิร์น สังคมปัจจุบันอาจกำลังหันหลังให้กับวิธีการแบบวิทยาศาสตร์เพราะวิธีการเช่นนั้นไม่อาจให้ประสบการณ์ที่เขาต้องการได้ทั้งหมด

... **ในเรื่อง 'ริง' คุณบอกว่า "ความกลัวเป็นธาตุแท้ที่แฝงอยู่ในสัญชาตญาณของมนุษย์ทุกคน" โดยส่วนตัวแล้วคุณคิดว่าความกลัวของคนสมัยใหม่เปลี่ยนแปลงไปหรือเปล่า? วิทยาศาสตร์มีผลกับความหวาดกลัวของคนในปัจจุบันหรือไม่?**

ผมคิดว่าเปลี่ยนไปนะ เพราะเมื่อวิทยาศาสตร์ก้าวหน้าขึ้นในสังคมปัจจุบันสิ่งที่ก่อให้เกิดความกลัวมันลดน้อยลง สมัยก่อนมีสิ่งที่ก่อให้เกิดความกลัวมากมายอย่างเช่นฟ้าผ่า สมัยก่อนคนไม่รู้ว่าปรากฏการณ์ธรรมชาติเกิดขึ้นเพราะอะไร คนกลัวฟ้าผ่าก็เพราะคิดว่าเป็นการแสดงความพิโรธของพระเจ้า พอวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมันพัฒนาขึ้น สิ่งอำนวยความสะดวกมันก้าวหน้าขึ้น หลายอย่างมันก็เปลี่ยนไป อย่างสมัยก่อนตอนที่ผมเด็กๆ เวลาผ่านป่าช้าตอนกลางคืน ผมก็กลัวแล้ว ป่าช้าเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความกลัว แต่ในสังคมปัจจุบันที่เป็นสังคมเมือง ป่าช้าก็แทบจะหาไม่ได้ เดินไปบนถนนตอนกลางคืนก็มีไฟเปิดสว่างไสว สิ่งทีก่อให้เกิดความน่ากลัวในปัจจุบันจึงลดน้อยลง ซึ่งเราต้องยอมรับ เหตุผลที่ 'ริง' อืดมากก็เพราะแบบนี้ ผมคิดว่า 'ริง' เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความกลัว หนังสือเล่มนี้เลยขายดี ...

นอกจากนั้น ชุสุกิ โคจิ ยังให้คำตอบที่ระบุว่าเขาไม่ได้นับถือศาสนาอะไร ในหน้า 23 แสดงแนวโน้มทางความคิดของผู้คนในยุคโพสต์โมเดิร์น

... **ขอถามให้แน่ใจอีกครั้งว่า ตกลงคุณนับถือศาสนาหรือเปล่า?**

ไม่มีครับ ไม่ได้นับถือศาสนาอะไร ...

คอลัมน์ q & a day ฉบับที่ 37 เดือนกันยายน 2546 หน้า 42-45 ทรงกลด บางยี่ขัน นำเสนอเรื่องของ ยูจิเนีย โอโบรอัน ทีมงาน Science Squad ของศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติออสเตรเลียที่เดินทางมาแสดงในมหกรรม Science Show และการประกวด Science Show ของนักเรียนมัธยมศึกษา

ตอนต้นระดับประเทศ ครั้งที่ 3 ที่ห้องฟ้าจำลอง นอกจากบทสนทนาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับแนวคิดแบบวิทยาศาสตร์ตามสายงานของยูจีนีเยีย ขณะเดียวกันก็มีแง่มุมที่มองว่ามีหลายสิ่งหลายอย่างที่วิทยาศาสตร์อธิบายไม่ได้ ซึ่งขัดแย้งกับความเชื่อในยุคโมเดิร์นที่เชื่อว่าวิทยาศาสตร์เป็นหนทางสู่การบรรลุ "ความจริง" คำตอบของยูจีนีเยียเข้าลักษณะของปัจเจกชนในโลกโพสต์โมเดิร์นที่ยอมรับความเป็นจริงอันหลากหลาย (multiple realities) แม้ว่า มันจะขัดแย้งกันเองก็ตาม ดังข้อความในหน้า 44-45 ที่ยกมาต่อไปนี้

... ในชีวิตส่วนที่เป็นเรื่องงาน คุณอยู่กับทฤษฎีและกฎเกณฑ์ตลอดเวลา คำถามคือว่า แล้วชีวิตส่วนที่เหลือ มันอยู่ในกฎเกณฑ์ระบบระเบียบมากน้อยแค่ไหน?

ฉันไม่ใช่คนที่ทำตามกฎระเบียบตลอดเวลา ไม่ได้ตัดสินใจด้วยเหตุผลไปซะทุกอย่าง บางทีฉันก็ชอบใช้ความรู้สึกเป็นตัวตัดสินใจนะ

คุณเชื่อไหมว่าในโลกนี้มีสิ่งที่ยุโรปวิทยาศาสตร์อธิบายไม่ได้?

แน่นอน นักวิทยาศาสตร์ต่างพากันค้นคว้าทดลองเพื่อหาคำตอบในสิ่งที่เรายังไม่รู้ มีคำถามมากมายที่เรายังตอบไม่ได้ และฉันเชื่อว่าบางคำถาม เราไม่มีทางตอบได้ มนุษย์ไม่มีวันอยู่เหนือกว่าธรรมชาติหรอก ...

นอกจากนั้น ยูจีนีเยีย ยังมองว่าวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียวไม่อาจทำให้ชีวิตสมดูลได้ ซึ่งเป็นมนต์เสน่ห์ที่ได้จากแนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์น

... เราต้องใช้สมองทั้งสองข้างให้สมดูลกัน เรียนรู้เรื่องวิชาการไปพร้อมๆ กับการใช้ความคิดสร้างสรรค์ชีวิตที่มีส่วนผสมทั้งวิทยาศาสตร์และศิลปะเป็นชีวิตที่สมบูรณ์แบบมาก ...

ในคอลัมน์ main course ฉบับที่ 24 เดือนสิงหาคม 2545 รับผิดชอบโดย วชิรา รุธิรกนก หน้า 39 เป็นบทความเกี่ยวกับการพูดคุยของ วชิรา และ กุลธิดา สามะพุทธิ ผู้ที่ใช้นามปากกาว่า ธดา ที่เคยเขียนบทความวิพากษ์วิจารณ์นิตยสารทางเลือกอันตราย บทความตอนหนึ่งสะท้อนถึงตัวตนของเธอในฐานะปัจเจกชนแบบโพสต์โมเดิร์นที่ไม่มีอัตลักษณ์ที่แน่นอน มีการเลื่อนไหลเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

... ผมตั้งคำถามว่าสิ่งที่เธอกำลังเป็นอยู่ จัดว่าเป็นลักษณะของคนที่ยืดหยุ่น เป็นนักต่อต้าน เป็นนักแหกคอกหรือไม่

เธอตอบว่าเธอไม่รู้

เธอเกรงว่าการนิยามตัวเองว่า 'เป็น' อะไรอย่างใดอย่างหนึ่งจะเป็นการนำตัวเองเข้าสู่ระบบอีกระบบหนึ่ง อย่างเช่นถ้านิยามว่าตัวเองเป็นนักต่อต้านก็จะถูกจับเข้าไปอยู่กลุ่มเดียวกับนักต่อต้าน ซึ่งก็จะต้องเข้าระบบเดียวกับนักต่อต้าน

การจะเป็น 'นัก' อะไร ก็ล้วนต้องนำพาตัวเองเข้าสู่ระบบนั้นๆ

เธอไม่อยากถูกจำกัดเป็นหมวดหมู่ เป็นสังคม เธออยากไหลเลื่อนไปเรื่อยๆ ช่วงหนึ่งเป็นแบบหนึ่ง อีกช่วงหนึ่งอาจเป็นอีกแบบหนึ่ง ...

ในคอลัมน์เดียวกันของฉบับที่ 25 เดือนกันยายน 2545 หน้า 32-48 a day หยิบเอาประเด็นเกี่ยวกับด้านมืดของสังคมมาเป็นหลัก และหน้า 43 ตีพิมพ์บทสัมภาษณ์ของคนในอินเทอร์เน็ต ที่แสดงถึงการเลือนไหลของตัวตนของคนในสังคมปัจจุบัน

... "ในชีวิตจริงผมไม่ค่อยชอบให้คนรู้ว่าผมคิดอะไรนะ บางเรื่องผมก็พูดกับใครไม่ได้ เพราะเขาอาจไม่ยอมรับความคิดของผม แต่ในอินเทอร์เน็ตผมพูดเรื่องที่ผมในชีวิตจริงผมไม่อยากพูด คนจะยอมรับหรือไม่ยอมรับก็ไม่เป็นไร ผมแค่อยากแสดงออกเท่านั้น ผมทำเว็บไว้แสดงผลงานตัวเองทั้งงานเขียน งานอาร์ต หรืออะไรก็แล้วแต่ที่อยากทำ ใครอยากดูก็ดู พุดง่ายๆ คือมันเป็นทีที่ปล่อย 'ของ' ของผมนั่นเอง ผมโชคดีที่เจอกลุ่มคนที่มีความคิดเปิดกว้างและส่วนใหญ่จะยอมรับผม แต่ก็มีที่คิดว่าผมเก่งแต่ในเน็ต ก็ทำใจได้ละ ในเมื่อมันเป็นแบบนี้ ผมก็มีความสุขที่ได้เป็นตัวของตัวเองได้เต็มที่ในเน็ต ผมเกลียดโลกความเป็นจริงเพราะบนนั้นผมก็เป็นแค่ไอ้หน่วยแตกคนหนึ่ง" ...

นวรรตน์ รุ่งอรุณ เขียนถึงลักษณะพิเศษของคนไทย ไว้ในคอลัมน์ bedtime (ฉบับที่ 18-29) ประจำฉบับที่ 28 เดือนธันวาคม 2545 หน้า 108 โดยระบุถึง "ความบันเทิงไร้ไซเคิล" บ่งบอกถึงการทำซ้ำ

... ความบันเทิงไร้ไซเคิล : ตั้งแต่เกิดมาจนอายุเท่านี้ ฉันได้ดูบ้านทรายทองมาแล้ว 4 ครั้ง คู่กรรม 3 ครั้ง ไม่รู้ว่ากว่าจะแก่ตายจะได้เห็นพจมาน และอังศุมาลิน (และละอองดาว และปริศนา และ) มาเร็วๆ เชิดๆ อีกกี่ครั้ง พวกเธอช่างอมตะนิรันดร์กาลเสียนี้กระไร เผลอๆ อาจจะไปให้ความบันเทิงเมื่อคนไทยย้ายไปอยู่บนดาวอังคารในอีกร้อยปีข้างหน้าด้วย ...

คอลัมน์ moodstock : dayja vu เป็นคอลัมน์อันดับที่ 2 ของ ญามิลา ในนิตยสาร a day ต่อจาก moodstock : hole in my day โดยคอลัมน์แรกตีพิมพ์ในฉบับที่ 17-24 และคอลัมน์หลัง ตีพิมพ์ต่อเนื่องในฉบับที่ 18-36 ยกเว้นฉบับที่ 34 หลังจากนั้น ในฉบับที่ 38-43 ญามิลา มีผลงานความเรียงชุด lazy Sunday ตีพิมพ์ในนิตยสาร a day อีกครั้งหนึ่ง จากการศึกษาพบว่าผู้เขียนมักจะมีแนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์นสอดแทรกในข้อเขียนอยู่เสมอ เช่น คอลัมน์ moodstock : hole in my day ในฉบับที่ 21 เดือนพฤษภาคม 2545 หน้า 88 ตอน "สมรภูมิ" ซึ่งบ่งบอกลักษณะวัฒนธรรมในยุคโพสต์โมเดิร์นที่ซ้ำซากที่วนเวียนอยู่กับการลอกเลียนแบบสิ่งเก่าๆ รวมทั้งภาวะของอัตลักษณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาในข้อความที่ 2

... ในการเขียนหนังสือสั้นๆ ความกังวลพื้นฐานของผมมี 2 ประการคือ กลัวเขียนไม่ออกและกลัวเขียนซ้ำ เขียนไม่ออกนี่รู้ตัวในทันที แต่เขียนซ้ำนั้นกว่าจะรู้ตัวต้องใช้เวลาเหมือนกัน นี่กว่ายังไม่เคยเขียนประโยคเหล่านี้มาก่อน ไปๆ มาๆ ก็เคยเขียนแล้ว หากคิดเข้าข้างตัวเองอย่างเอียงๆ ก็ต้องบอกว่า โห่เอ๋ย โลกนี้มันก็ซ้ำไม่ใช่หรือ? แล้วโลกนี้ก็ไม่น่าจะมีเรื่องใหม่ๆ มีแต่เรื่องที่ยพยายามทำกันให้ (ดู) ใหม่แทบทั้งสิ้น ...

... โลกนี้มีความจริงหลายประการ แต่ประการสำคัญคือความจริงที่เกี่ยวข้องกับตัวเราซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ...

ส่วนในคอลัมน์ moodstock : dayja vu ฉบับที่ 30 เดือนกุมภาพันธ์ 2546 หน้า 108 ในชื่อตอนว่า "มากมายไปหมด" สะท้อนถึงภาวะของการบริโภคในยุคโพสต์โมเดิร์นที่วัฒนธรรมประชานิยมหรือการตลาด เป็นตัวกำหนดรูปแบบการบริโภคของคนในสังคม

... มีเพลงรักมากมายไปหมด ...
 ... Love For Sale เพราะการตลาดนั่นแหละ
 ที่ทำให้มีเพลงรักมากกว่าเพลงชนิดอื่น
 และชีวิตของคนเราทุกวันนี้
 มีการตลาดคอบงการอยู่
 ชีวิตกับการตลาด
 การตลาดกับชีวิต
 ชีวิตกับการตลาด
 การตลาดกับชีวิต ...

และในฉบับที่ 35 เดือนกรกฎาคม 2546 หน้า 110 เรื่อง "เราไม่รู้หรอก" ปรากฏเนื้อความที่มีแง่มุมเกี่ยวข้องกับโพสต์โมเดิร์น ดังนี้

... เราไม่รู้หรือว่า? อีก 10 วันข้างหน้า จะเกิดอะไรขึ้นกับชีวิตเล็กๆ ของเรา
 เราไม่รู้หรือเปล่า? ว่าอีก 10 ชั่วโมงข้างหน้า จะเกิดอะไรขึ้นกับวันเล็กของเรา
 เมื่อเราโตขึ้น...และโตขึ้น...และโตขึ้น
 ก็มีเรื่องเหนือความคาดหมายเพิ่มขึ้น...และเพิ่มขึ้น
และเพิ่มขึ้น.....
 เราเป็นโพสต์โมเดิร์น และเราก็จะร่วงไป ล่วงไป
 เราเป็นพวกมองโลกในแง่ดี และเราก็จะร่วงไป ล่วงไป
 เราเป็นพวกมองโลกในแง่ร้ายและเราก็จะร่วงไป ล่วงไป
 มีคนล่วงไปก่อนแล้ว และเราก็จะตามไปอย่างช้าๆ
 ไม่ว่าจะชอบหรือไม่ชอบ
 แต่ก็ต้องไปข้างหน้ากันทุกคน
 ส่วนจะสิ้นสุดลงตรงไหน...เราไม่รู้หรอก
 เราไม่ใช่สิ่งมีชีวิตที่รู้อะไรมากมาย เหมือนที่เราคิดว่าเรารู้

ข้อความข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่า ขณะนี้เรากำลังอยู่ในโลกยุคโพสต์โมเดิร์น ที่วิทยาการหรือความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ที่มนุษย์เคยคิดว่าจะให้คำตอบสำหรับทุกอย่างได้ ไม่ได้เป็นเช่นนั้นแล้ว

ในฉบับที่ 37 เดือนกันยายน 2546 หน้า 145 เรียวตะ ชูชุกิ ผู้เขียนคอลัมน์ team pladib ซึ่งตีพิมพ์ตั้งแต่ฉบับที่ 19-43 (ยกเว้นฉบับที่ 34) ให้ความเห็นเกี่ยวกับสังคมญี่ปุ่น โดยปรากฏลักษณะที่สอดคล้องกับสถานะความเชื่อแบบโพสโตโมเดิร์นที่เกิดขึ้นหลังสงครามโลก ดังนี้

... หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นิสัยของคนญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงมาก พุดง่ายๆ ก็คือ กลัวการเชื่อและนับถืออะไรอย่างจริงจัง กลัวการเชื่อใครซักคน หรือการนับถือศาสนาอะไร กลัวว่าเชื่อแล้วเสียหาย หลังจากสงครามคนญี่ปุ่นหาอะไรมาแทนศาสนาได้ บางคนนับถือตัวเอง บางคนนับถือบริษัท บางคนนับถือทีวี บางคนนับถือนักร้องที่ดังๆ ...

คอลัมน์ team pladib นี้ เป็นการมองสิ่งต่างๆ ในสังคมไทยด้วยสายตาของคนญี่ปุ่น เรียวตะ ชูชุกิ ผู้เขียนมักจะหยิบยกเอาเรื่องวุ่นๆ ใกล้ำๆ ตัวมาตั้งข้อสังเกตถึงความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมของไทยและญี่ปุ่น บางครั้งพยายามอธิบายเหตุผลของพฤติกรรมที่ต่างกันด้วยความเข้าใจของเขาเอง เช่น ฉบับที่ 19 เรียวตะตั้งข้อสงสัยและให้ข้อมูลว่าคนญี่ปุ่นเป็นชาติสัจจริงหรือเปล่า ฉบับที่ 20 เล่าเรื่องความต่างของอาหารว่าคนไทยชอบอาหารรสจัด ขณะที่คนญี่ปุ่นชอบรสชาติดั้งเดิมของวัตถุดิบ ซึ่งคนไทยอาจเห็นว่าไม่มีรสชาติ ฉบับที่ 21 ตั้งคำถามว่าทำไมผู้หญิงไทยชอบเดินจับมือกัน ฉบับที่ 29 เล่าเรื่องวัฒนธรรมการอาบน้ำที่ต่างกันของคนสองชาติ ฉบับที่ 32 สงสัยว่าทำไมคนไทยดูหนังเสร็จแล้วกลับรีบกลับ ฉบับที่ 38 พยายามหาเหตุผลว่าทำไมผู้ชายไทยชอบดูหนังโป๊ญี่ปุ่น ฉบับที่ 40 และ 43 ตั้งคำถามว่าทำไมคนไทยชอบอ่านข่าวอาชญากรรม และทำไมคนไทยไม่ซื้อจักรยาน ตามลำดับ

นอกจากนั้น ในฉบับที่ 41 เดือนมกราคม 2457 หน้า 85 คอลัมน์ team pladib ยังสะท้อนความเชื่อที่ว่าความจริงไม่ได้มีเพียงหนึ่งเดียวด้วย

... เวลาเรารู้ว่าเราอยากซื้ออะไรแล้วไปหาที่จตุจักรก็สนุก แต่บางที่เราไม่ทราบที่เราอยากซื้ออะไร แต่ไปจตุจักรกับเพื่อนเพื่อจะหาของที่เพื่อนอยากซื้อ ก็สนุกไปอีกแบบหนึ่ง ...

... เมื่อนัดกับเพื่อนแล้วไม่ได้เจอ จะรู้สึกไม่สบายใจ แต่ผมว่าเมื่อเดินเล่นในตลาดนัดคนเดียว และตั้งใจหลงทาง เป็นประสบการณ์ที่สนุกดี ถ้าอยู่คนเดียวแม้ว่าหลงทางก็ไม่มีใครว่าเรา บางที่เราเจอร้านหรือสินค้าที่เราไม่เคยเห็นมาก่อน

หนังสือเก่าที่ผมพยายามหาในตลาดนัดจตุจักรนั้น สรุปว่าหาไม่เจอ แต่ผมเจอร้านหนังสือเก่าที่ถูกใจผมก็พอใจครับ ...

คอลัมน์ love at first site ในฉบับที่ 38 เดือนตุลาคม 2546 หน้า 150-151 ปรากฏบทสนทนาที่สะท้อนความไม่รู้ของคนในยุคโพสโตโมเดิร์น นอกจากนั้นยังแสดงถึงความสับสนและขัดแย้งในตัวเองอีกด้วย

... ผู้ชาย : ชอบสวนสนุกไหม

ผู้หญิง : ชอบค่ะ

ผู้ชาย : ทำไมถึงชอบสวนสนุกล่ะครับ?

ผู้หญิง : เพราะมันสนุกค่ะ มันมีเครื่องเล่น

ผู้ชาย : ชอบเครื่องเล่นอะไรมากที่สุดล่ะครับ?

ผู้หญิง : เออ...ชอบรถไฟเหาะค่ะ

ผู้ชาย : ชอบรถไฟเหาะตรงไหนล่ะครับ?

ผู้หญิง : ตรงที่มันสนุกดีค่ะ น่าตื่นเต้น

ผู้ชาย : อย่างนี้คงเล่นมาหลายรอบแล้วสิครับ?

ผู้หญิง : ยังไม่เคยเลยคะ ไม่กล้าเล่นคะ

ผู้ชาย : เคยไปเที่ยวสวนสนุกกี่ครั้งล่ะครับ?

ผู้หญิง : 2 ครั้งคะ

ผู้ชาย : ครั้งสุดท้ายที่ไป เมื่อไหร่ล่ะครับ?

ผู้หญิง : ตอนนั้นยังเด็กๆ จำไม่ได้แล้วละคะ

ผู้ชาย : ปกติไปเที่ยวที่ไหนบ่อยบ้างครับ?

ผู้หญิง : ห้างสรรพสินค้าคะ ส่วนมากก็ไปหลังเลิกเรียนคะ

ผู้ชาย : ห้างสรรพสินค้ากับสวนสนุกชอบอะไรมากกว่ากันครับ?

ผู้หญิง : ห้างสรรพสินค้าคะ มันเย็นสบายดี แล้วก็ยังมีของขายเยอะ

ผู้ชาย : ส่วนมากไปห้างสรรพสินค้าไปทำอะไรครับ?

ผู้หญิง : ชอบไปดู CD เพลงคะ

ผู้ชาย : ชอบฟังเพลงหรือครับ ชอบฟังเพลงแนวไหน?

ผู้หญิง : ชอบคะ ชอบเพลงฝรั่ง

ผู้ชาย : ไม่ชอบเพลงไทยหรือครับ?

ผู้หญิง : ไม่ค่อยได้ฟังคะ ไม่ชอบ

ผู้ชาย : ตอนนี้อายุเท่าไรแล้วครับ?

ผู้หญิง : 13 ค่ะ

ผู้ชาย : อายุ 13 ยังเด็กอยู่เลยนะครับ?

ผู้หญิง : 13 ก็โตแล้วนะ

ผู้ชาย : ชอบตัวการ์ตูนในสวนสนุกมั๊ยครับ?

ผู้หญิง : ก็ชอบบ้างไม่ชอบบ้างคะ บางตัวน่ารัก บางตัวก็น่ากลัว

ผู้ชาย : ชอบดูการ์ตูนมั๊ยครับ?

ผู้หญิง : ตอนเด็กๆ ชอบคะ แต่ตอนนี้ไม่ค่อยได้ดูแล้ว นานๆ จะได้อ่านหนังสือการ์ตูนสักทีคะ

ผู้ชาย : แล้วปกติอ่านหนังสืออะไรล่ะครับ?

ผู้หญิง : หนังสือเรียนคะกับภาษาอังกฤษ

ผู้ชาย : ดูท่าทางจะเรียนเก่งนะครับ เรียนเป็นอย่างไรบ้างครับ?

ผู้หญิง : 3.85 ค่ะ แต่ยังไม่เก่งหรอกคะ เพื่อนๆ ที่ได้ 4.00 ที่ห้องมีตั้ง 5 คน

ผู้ชาย : โตขึ้นอยากเป็นอะไรครับ?

ผู้หญิง : อยากเป็นทูตคะ

ผู้ชาย : ทำไมอยากเป็นทูตล่ะครับ?

ผู้หญิง : เป็นทูตได้ไปอยู่เมืองนอก แล้วก็รวยด้วย

ผู้ชาย : รู้ได้อย่างไรว่าเป็นทูตแล้วรวยล่ะครับ?

ผู้หญิง : คุณแม่บอก คุณครูก็บอก เพื่อนๆ ก็อยากเป็นกันทั้งนั้น

ผู้ชาย : เป็นทูตต้องทำงานอะไรบ้างหรือครับ

ผู้หญิง : เออ...ยังไม่ทราบค่ะ แต่คุณครูบอกว่าถ้าเรียนภาษาเก่งๆ ต้องไปเป็นทูต

ผู้ชาย : ทำไมไม่ยอมทำงานในเมืองไทยล่ะครับ?

ผู้หญิง : ไม่รู้สิคะ แต่อยากไปเมืองนอก

ผู้ชาย : มีความฝันว่าอย่างไรบ้างครับ?

ผู้หญิง : เออ...ไม่รู้สิคะ นอนหลับสนิทมาหลายคืนแล้ว ...

โดยสรุป นอกจากจะพบลักษณะที่สะท้อนภาวะสังคม วิธีคิดของผู้คน ตลอดจนวัฒนธรรม การบริโภคในยุคโพสต์โมเดิร์นจากคอลัมน์ที่เป็นบทสัมภาษณ์ต่างๆ ในนิตยสาร a day แล้ว ภาพสะท้อนดังกล่าว ยังปรากฏในคอลัมน์อื่นๆ ด้วย เช่น บางตอนของคอลัมน์ main course, bedtime, moodstock : dayja vu, team pladib และ love at first site

ตารางแสดงลักษณะของโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหา และรูปแบบของนิตยสาร a day

ตารางที่ 1 ลักษณะของการมอง "ความจริง" แบบโพสต์โมเดิร์นที่พบในเนื้อหาของนิตยสาร a day

ลักษณะของการมอง "ความจริง" แบบโพสต์โมเดิร์น	ปรากฏชัดในคอลัมน์	ปะปนในบางตอนของคอลัมน์
ทำที่ในการปฏิเสธการให้คุณค่ากับคน	ทุกคอลัมน์ที่รวมอยู่ในส่วนของ somebody	main course period people
การปฏิเสธว่า "ความจริง" มีเพียง หนึ่งเดียว	ผู้ใหญ่วันมะรืน (ฉบับที่ 37-43) E=iq ² (ฉบับที่ 38-43) the old maid and the see (ฉบับที่ 25-33, 35-36)	หัวใช้เท้า, ซาดิหน้า, life in a day, เรื่องมีอยู่ว่า, love at first site, a ธรรม รวมทั้งในปกและ เนื้อหาหลักของฉบับที่ 43 ที่เน้น เรื่องการมองโลกในมุมต่าง
รูปแบบในการเรียบเรียงคอลัมน์ที่เป็น บทสัมภาษณ์ ที่แตกต่างจากนิตยสาร ฉบับอื่น		a day with a view cover ground q & a day
ให้ความสำคัญกับสื่ออื่นๆ ที่ไม่ได้เป็นไป ตามกระแสหลัก		indy reviewed think positive today's special

ตารางที่ 2 ลักษณะของการโหยหาอดีตที่พบในนิยายสาร a day

ลักษณะของการโหยหาอดีต	ปรากฏชัดในคอลัมน์	ปะปนในบางตอนของคอลัมน์
การพูดถึงเรื่องราวที่ยังอยู่ในความทรงจำ	<i>good old days</i> (ฉบับที่ 17-18, 20-33, 35-43) <i>something</i> (ฉบับที่ 20-28) <i>years ago</i> (ฉบับที่ 17-33, 35-43) <i>period people</i> (ฉบับที่ 29-33, 35-40)	<i>bear wish project</i> (ฉบับที่ 17 เดือนมกราคม 2545)
การนำเรื่องเก่ามาเล่าใหม่โดยดำเนินเรื่องให้มีความร่วมสมัยมากขึ้น	<i>ทางช้างเผือก</i> (ฉบับที่ 26-33, 35-38)	
ปรากฏในปกของ a day	ฉบับที่ 17, 18, 26, 29, 38	

ตารางที่ 3 ลักษณะของวรรณกรรมแบบโพสต์โมเดิร์นที่พบในเนื้อหาของนิยายสาร a day

ลักษณะของวรรณกรรมแบบโพสต์โมเดิร์น	ปรากฏชัดในคอลัมน์	ปะปนในบางตอนของคอลัมน์
ประพันธ์กรตายแล้ว		<i>q & a day</i> (ฉบับที่ 22 เดือนมกราคม 2545)
เมตาฟิสิกซ์	<i>ฟ้าเหลือง</i> (ฉบับที่ 38-43) $E=iq^2$ (ฉบับที่ 38-43)	
mini-narratives	<i>เรื่องมีอยู่ว่า</i> (ฉบับที่ 37-43) <i>small world</i> (ฉบับที่ 17-21) <i>10 cantos</i> (ฉบับที่ 17-33, 35-43) <i>a day diary</i> (ฉบับที่ 38-43) <i>life in a day</i> (ฉบับที่ 17-33, 35-43) <i>j-wan</i> (ฉบับที่ 22-29, 32-33, 35-36)	
การลดความสำคัญของวิธีการเล่าเรื่องแบบเส้นตรง		<i>ordinary people</i> (ฉบับที่ 18 เดือนกุมภาพันธ์ 2545)

ตารางที่ 4 ลักษณะของศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์นที่พบในนิตยสาร a day

ลักษณะของศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์น	ปรากฏชัดในคอลัมน์	ปะปนในคอลัมน์หรือปรากฏในปก
แนวคิดที่ไม่แบ่งแยกศิลปะออกเป็นสูงกับต่ำ		w.c. (ฉบับที่ 26 เดือนตุลาคม 2545) หัวใช้เท้า (ฉบับที่ 36 เดือนสิงหาคม 2546)
การผสมผสานการออกแบบเข้ากับสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน	<i>think positive</i> ฉบับที่ 17 เดือนมกราคม 2545 26 เดือนตุลาคม 2545 28 เดือนธันวาคม 2545 30 เดือนกุมภาพันธ์ 2547 36 เดือนสิงหาคม 2546 37 เดือนกันยายน 2546	<i>the outsider</i> (ฉบับที่ 38 เดือนตุลาคม 2546) <i>today's special</i> (ฉบับที่ 41 เดือนมกราคม 2547) สนามเด็กเล่น (ฉบับที่ 42 เดือนกุมภาพันธ์ 2547)
การผสมผสานหลายๆ รูปแบบเข้าด้วยกันเพื่อสร้างความรู้สึกระหลาดพิสดาร (eclectic)	<i>think positive</i> (ฉบับที่ 40 เดือนธันวาคม 2546) <i>THE UNDERDONE...</i> (ฉบับที่ 17-24)	
ศิลปะไม่ใช่เรื่องยาก หรือสูงส่งจนจับต้องไม่ได้		<i>today's special</i> (ฉบับที่ 17 เดือนมกราคม 2545)
ศิลปะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และสังคม มีความสัมพันธ์ปะปนอยู่ในชีวิตประจำวัน		<i>today's special</i> (ฉบับที่ 33 เดือนพฤษภาคม 2546)
การใช้ศิลปะเป็นสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างผู้ผลิต	<i>think positive</i> "ขอเปลี่ยน" <i>a day station</i> <i>brush&tale</i> (ฉบับที่ 17-24)	
ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นศิลปะได้	<i>COMMON SCENE</i> (ฉบับที่ 17-23) <i>GOING PLACES</i> (ฉบับที่ 17-33, 35-43)	
การให้คุณค่ากับสิ่งที่ไม่ได้มีค่าทางศิลปะ	<i>hesheit</i> (ฉบับที่ 25-33, 35 และ 37-38 และเป็นปกและเนื้อหาหลักในฉบับที่ 39)	ปกของฉบับที่ 18, 22, 23, 26, 32, 37, 38, 39

ตารางที่ 5 ลักษณะการล้อเลียนที่ปรากฏในนิยายสาร a day

ลักษณะการล้อเลียน	ปรากฏใน
การล้อเลียนตัวเอง	<i>a bay</i> ฉบับที่ 23 เดือนกรกฎาคม 2545
เนื้อหาทั้งเล่มที่แสดงการยั่วล้อ เลียนแบบ	<i>a dom</i> ฉบับที่ 34 เดือนมิถุนายน 2546
การเอาสิ่งที่ไม่เข้ากันมาผสมผสานรวมเป็นภาพปก	ฉบับที่ 19 จับเอางงดนตรี "พรู" ซึ่งเป็นวงร็อกมาแต่งตัว ล้อกับนิยายกำลังภายใน ฉบับที่ 29 จับคู่ สันติสุข กับ จินตหรา พูลลาภ ฉบับที่ 30 จับ วิชัย จงประสิทธิ์พร นักแสดง ตัวประกอบมาใส่ชุดโรบิน ฉบับที่ 37 ใช้ปกสีชาวล้วนเพื่อสื่อถึงเนื้อหาหลัก ที่ว่าด้วยหนังสือโป๊ ฉบับที่ 42 ที่นำเอาคนดนตรีนอกกระแสมาแต่งตัวเป็น ตัวแสดงในละครพื้นบ้าน (จักรๆ วงศ์ๆ)
การผสมผสานเรื่องเล่าใหม่ลงในรูปแบบเดิมที่มีอยู่ ก่อน	ลีลาการเขียนที่เลียนแบบมาจากโฆษณาขายสินค้า ตรงทางโทรทัศน์ ในคอลัมน์ <i>think positive</i> ของฉบับที่ 37
การตั้งชื่อคอลัมน์ หรือชื่อหัวข้อต่างๆ	ชื่อคอลัมน์ <i>a day with a view</i> ชื่อคอลัมน์ <i>the old maid and the see</i> ชื่อบทความของคอลัมน์ <i>q & a day</i> ชื่อบทความของคอลัมน์ <i>a day with a view</i> ชื่อข้อเขียนย่อยในคอลัมน์ <i>the outsider</i> ชื่อบทความย่อยในคอลัมน์ <i>think positive</i>

ตารางที่ 6 ลักษณะของการทำซ้ำที่พบในนิยายสาร a day

ลักษณะของการทำซ้ำ	ปรากฏชัดในคอลัมน์	ปะปนในบางตอนของคอลัมน์
การทำซ้ำโดยนำเอาสิ่งที่มีผู้พูดแล้วมา นำเสน่อีกครั้ง (The Retake)	<i>netware</i> (ฉบับที่ 17-33, 35-43) <i>(code of)</i> (ฉบับที่ 42-43)	
การทำซ้ำในลักษณะของการทำใหม่ (The Remake)	<i>ทางช้างเผือก</i> (ฉบับที่ 26-33, 35-38)	<i>main course</i> (ฉบับที่ 22 เดือน มิถุนายน 2545) <i>a day with a view</i> (ฉบับที่ 26 เดือนตุลาคม 2545)

ตารางที่ 7 เนื้อหาที่สะท้อนภาวะของสังคมแบบโพสต์โมเดิร์นในนิตยสาร a day

ปรากฏชัดในคอลัมน์	ปะปนในบางตอนของคอลัมน์
<i>a day with a view</i>	<i>main course</i>
ฉบับที่ 22 เดือนมิถุนายน 2545	ฉบับที่ 24 เดือนสิงหาคม 2545
ฉบับที่ 23 เดือนกรกฎาคม 2545	ฉบับที่ 25 เดือนกันยายน 2545
ฉบับที่ 32 เดือนเมษายน 2546	<i>bedtime</i>
ฉบับที่ 35 เดือนกรกฎาคม 2546	ฉบับที่ 28 เดือนธันวาคม 2545
ฉบับที่ 36 เดือนสิงหาคม 2546	<i>moodstock : dayja vu</i>
ฉบับที่ 43 เดือนมีนาคม 2547	ฉบับที่ 21 เดือนพฤษภาคม 2545
<i>q & a day</i>	ฉบับที่ 30 เดือนกุมภาพันธ์ 2546
ฉบับที่ 22 เดือนมกราคม 2545	ฉบับที่ 35 เดือนกรกฎาคม 2546
ฉบับที่ 37 เดือนกันยายน 2546	<i>team pladib</i>
	ฉบับที่ 37 เดือนกันยายน 2546
	<i>love at first site</i>
	ฉบับที่ 38 เดือนตุลาคม 2546

โดยภาพรวม ลักษณะของโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในการนำเสนอเนื้อหาและรูปแบบของนิตยสาร a day นั้นมี 7 ประการด้วยกัน คือ การปฏิเสธสิ่งที่เชื่อว่าเป็นความจริงแท้ การโยนหาอดีต ลักษณะของวรรณกรรมแบบโพสต์โมเดิร์น ศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์น การล้อเลียน การทำซ้ำ และภาวะของสังคมแบบโพสต์โมเดิร์นที่สะท้อนในเนื้อหา โดยลักษณะที่เด่นชัดที่สุดคือแนวคิดเกี่ยวกับการมอง "ความจริง" แบบโพสต์โมเดิร์น และมุมมองเกี่ยวกับศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์น ซึ่งสองสิ่งนี้สะท้อนอยู่ในเนื้อหาของนิตยสาร a day ตลอดเวลา และอีกสิ่งหนึ่งซึ่งปรากฏในช่วงท้ายของการศึกษาคือลักษณะของวรรณกรรมแบบโพสต์โมเดิร์นคือการเล่าเรื่องแบบเมตาฟิสิกซ์ที่ปรากฏชัดในคอลัมน์ฟ้าเหลือง และ $E=ic^2$ ที่ตีพิมพ์ในฉบับที่ 38-43 รวมถึงลักษณะแบบ mini-narratives ในคอลัมน์ small world, 10 cantos, life in a day, j-wan ที่ปรากฏในช่วงแรกถึงช่วงกลางที่ทำการศึกษา อีกทั้งในคอลัมน์เรื่องมืออยู่ว่า และ a day diary ที่เริ่มตีพิมพ์ตั้งแต่ฉบับที่ 37 และ 38 ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังปรากฏอารมณ์ของการโยนหาอดีต สอดแทรกอยู่ในนิตยสาร a day ทุกฉบับในปริมาณที่ไม่มากนัก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะของโพสต์โมเดิร์นที่สะท้อนในวิถีชีวิตของผู้่านนิตยสาร a day

การวิเคราะห์ในส่วนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีคิด ตลอดจนรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้่านนิตยสาร a day เพิ่มเติมขึ้นจากส่วนของการวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลในส่วนนี้ได้จากการวิจัยโดยการสนทนากลุ่ม โดยมีแนวคำถามในเรื่องที่สามารถสะท้อนวิถีชีวิตแบบโพสต์โมเดิร์นได้ ดังต่อไปนี้

- สินค้า อาหารที่บริโภคในชีวิตประจำวัน
- กิจกรรมที่ทำในวันหยุด หรือยามว่าง และรูปแบบของการพักผ่อน
- การให้ความสำคัญกับเรื่องสุขภาพและร่างกายตามแนวทางธรรมชาติบำบัด
- ประเภทสื่อที่เปิดรับ
- ความสนใจต่อข่าวสาร
- ความชื่นชอบในงานศิลปะ
- ทักษะติดต่ออาชีพที่ตนทำ
- การวางแผนสำหรับอนาคต
- มุมมองต่อการแต่งงาน และชีวิตคู่
- ทรรศนะต่อเรื่องเพศ บทบาททางเพศ และรสนิยมทางเพศ
- ความศรัทธาต่อศาสนา และจิตวิญญาณ
- ทรรศนะต่อเรื่องตะวันตก-ตะวันออก
- รูปแบบของการหย่าขาด

การสนทนากลุ่มในการศึกษาค้างนี้ ได้จัดขึ้น 3 ครั้งด้วยกัน เพื่อให้ได้จำนวนผู้ร่วมสนทนาที่เหมาะสม คือ 5-7 คนต่อครั้ง ประกอบกับเป็นการกระจายกลุ่มตัวอย่างในการสนทนาแต่ละครั้งให้มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่หลากหลาย โดยครั้งแรกจัดเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2547 ณ ภาควิชาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ครั้งที่ 2 วันอาทิตย์ที่ 1 สิงหาคม 2547 และครั้งสุดท้าย วันที่ 21 สิงหาคม 2547 โดยสองครั้งหลัง จัดขึ้นที่บริเวณชั้นล่างของตึกคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำหรับจำนวนผู้ร่วมสนทนากลุ่มในแต่ละครั้งสามารถแจกแจงได้ดังนี้

ครั้งที่ 1 จำนวน 6 คน เป็นพนักงานบริษัทเอกชน 2 คน ผู้ประกอบอาชีพอิสระ 2 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 2 คน

ครั้งที่ 2 จำนวน 7 คน เป็นข้าราชการ 3 คน อาสาสมัครองค์กรเอกชน 1 คน และแพทย์ 1 คน นักศึกษามหาวิทยาลัย 2 คน

ครั้งที่ 3 จำนวน 7 คน เป็นพนักงานบริษัทเอกชน 2 คน ข้าราชการ 1 คน นักศึกษามหาวิทยาลัย 4 คน

รวมทั้งสิ้น 20 คน

เหตุผลที่เลือกอ่านนิตยสาร a day

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างเลือกอ่านนิตยสารฉบับนี้โดยมีเหตุผลสอดคล้องกับเนื้อหาของนิตยสารที่มีจุดยืนอยู่บนความแปลกใหม่ ไม่ซ้ำใคร เสียงสะท้อนของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อนิตยสารมีดังนี้

"a day มีมุมมองหลากหลาย และน่าสนใจ มีแนวความคิดแปลกใหม่"

"อยากรู้ว่ามียะไรในหนังสือหน้าตาแปลกประหลาด"

"มีเรื่องที่น่าสนใจแล้วรู้สึกว่าเขาสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวที่มองข้ามไปมาเป็นเรื่องได้"

"a day มีรูปแบบการเขียนใหม่ๆ ได้อ่านเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ในชีวิตที่หลายคนมองข้ามไป a day เป็นสิ่งที่มาเตือนให้เห็น"

"ได้ความคิดในแง่บวก เรื่องราวเก่าๆ ในอดีต รู้สึกว่า a day เข้ากับชีวิตเราได้"

"a day มีแนวคิด รูปแบบที่แปลกแยก ซึ่งต่างจากหนังสือเล่มอื่นๆ"

"ความแปลกใหม่ กล้าคิดกล้าทำ และงานศิลป์ในเล่ม ตั้งแต่รูปเล่ม หน้าปก ชอบอ่านเนื้อหา คิดว่ามีสาระดี"

"อยากได้ความคิดนอกกรอบ"

"ได้ดูกราฟิกแรงๆ ได้อ่านความคิดที่หลากหลาย ความคิดของคนรุ่นใหม่เป็นเรื่องที่น่าฟัง"

"a day มีรูปลักษณะสะดุดตา เนื้อหาทันสมัย ได้ไอเดียใหม่ๆ ที่แหวกจากหนังสือทั่วไป"

"a day เอา way of life มาเป็นตัวอย่าง ถ่ายทอดผ่านการให้ความสำคัญของการใช้ความคิด สร้างสรรค์ในการสร้างชีวิตที่แตกต่างกัน"

"อ่าน a day เพราะเพื่อนแนะนำครับ ส่วนใหญ่ไม่ค่อยอ่าน แต่ดูรูปเอา เพราะช่างภาพเขาถ่ายภาพที่แสดงตัวตนของคนที่เขาสัมภาษณ์แบบลือเลือน เช่นปก ซาดิ กอบจิตติ ที่ชอบกินเหล้ามาก แต่กลับถ่ายออกมาเป็นชาติกินนมและหนวด เป็นต้น ชอบการถ่ายภาพของเขาที่เราอาจจะคิดไว้แบบหนึ่ง แต่ช่างภาพเขาจะถ่ายออกมาอีกแบบที่เราไม่เคยเห็นมาก่อน"

"ผมไม่ค่อยอ่านหนังสือ แต่ชอบ a day มุมมองทางด้าน art ของ a day ให้มุมมองใหม่ๆ ดี ให้แง่คิดอะไรดีๆ a day เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของคนที่ชอบคิด หรือมองในมุมมองอะไรที่แปลกออกไป"

"ชอบอ่านแนวความคิดสร้างสรรค์ของคนที่มีงานไปสัมภาษณ์"

"ชอบความเป็น nostalgia ที่ผสมอยู่ ชอบคอลัมน์ประเภทคิดใหม่ ขอเปลี่ยน think positive อะไรแบบนี้"

จากแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ในแนวคิดโพสต์โมเดิร์น และปัจเจกชนแบบโพสต์โมเดิร์น ที่แสดงในบทที่ 2 อันเป็นแนวทางในการตั้งคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม เพื่อแสวงหาลักษณะแบบ โพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในผู้อ่านนิตยสาร a day ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาในส่วนนี้จะลำดับ ตามประเด็นคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ดังจะแสดงรายละเอียดต่อไป

จากการศึกษาวิถีชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าสินค้าและอาหารที่บริโภคในชีวิตประจำวัน กิจกรรมที่ทำในวันหยุด รูปแบบของการพักผ่อน ของกลุ่มตัวอย่างไม่ได้แสดงความแตกต่างจากคนทั่วไปในสังคม อาทิเช่น การใช้วันว่างอยู่กับครอบครัว อ่านหนังสือ หรือไปพักผ่อนในสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ กับคู่รัก หรือเพื่อน ร่วมงาน ประเภทสื่อที่เปิดรับ เช่น หนังสือ ภาพยนตร์ รายการโทรทัศน์ หรือเพลงที่ชอบ ก็ไม่ได้แสดงความแตกต่างที่มีนัยสำคัญถึงปรากฏการณ์แบบโพสต์โมเดิร์น กล่าวคือ สื่อต่างๆ ที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับล้วนเป็น สื่อกระแสหลักที่สามารถรับชม รับฟังได้ทั่วไป หากแต่มีประเด็นต่อไปที่สะท้อนถึงลักษณะบางประการของผู้คน ในยุคโพสต์โมเดิร์น ทั้งนี้จะแสดงลำดับตามแนวคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ดังนี้

1. การให้ความสำคัญกับเรื่องสุขภาพและร่างกายตามแนวทางธรรมชาติบำบัด

ผู้วิจัยหยิบยกเอากระแส 'ชีวิต' 'ซาเซียว' ขึ้นมาพูดคุยเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น และเรียนรู้ถึงแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพและร่างกายตามแนวทางธรรมชาติบำบัดของ กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งเล่าว่าตนเองดื่มชาเซียวมาตั้งแต่ยังไม่ผู้ผลิตรายใดทำออกมาขาย และหลายคนเห็นตรงกันว่าที่คนหันมาให้ความสนใจกับสิ่งเหล่านี้เป็นเพราะกระแสนิยมมากกว่าที่จะใส่ใจกับสุขภาพ อย่างจริงจัง

"เป็นแค่แฟชั่นครับ มันเป็น amazing ของฝรั่ง คนไทยก็เห่อตาม เราเคยได้ยินเรื่องพวกนี้มานานแล้ว ฝรั่งเพิ่งเคยเจอก็เลยเห่อ คนไทยก็มักจะชอบอะไรตามเขาอยู่แล้ว ก็เลยรู้สึกว่ามันบูมขึ้นมา"

"ที่คนหันมาให้ความสนใจกับสิ่งเหล่านี้ อาจจะเป็นเพราะกระแสนิยม เห็นคนอื่นกินก็กินตามจนติด เป็นนิสัย แต่ถ้ามีสิ่งใหม่เข้ามาพฤติกรรมเก่าๆ ก็อาจหายไป และแทนที่ด้วยสิ่งใหม่ๆ ตามความนิยม"

"คนมันตามกระแส มันกลายเป็นว่าเก๋อ อันนี้เป็นเรื่องของแฟชั่นกับสื่อจริงๆ เลย ตอนนี้นันกลายเป็น การตลาด เป็น trend ถ้าหมดยุคของมันก็จะหายไป คนไทยรับของใหม่เสมอ ขึ้นอยู่กับว่าสื่อตีแรงแค่ไหน อีกอย่างต้องดูว่าแหล่งที่มามันมาจากประเทศไหน ถ้าเป็นประเทศใหญ่ก็รับง่ายหน่อย แต่ถ้ามาจากประเทศ เล็กๆ เขยๆ อาจจะต้องคิดหน่อย"

บ้างก็มองว่าเป็นการเคลื่อนไหวของวัฒนธรรม

"โลกแคบลง การสื่อสารชัดเจนขึ้น วัฒนธรรมมีการเคลื่อนไหวข้ามไปข้ามมาได้เสมอ"

ในขณะที่มีผู้ให้ความเห็นไปในอีกทางหนึ่งว่าการที่คนหันมาให้ความสำคัญกับเรื่องสุขภาพ และร่างกายตามแนวทางธรรมชาติบำบัด อย่างการรับประทานอาหารมังสวิรัต หรือหันมาบริโภค 'ตะวันออก' มากขึ้น แสดงถึงทางเลือกในการดำรงชีวิต เป็นการตั้งคำถามกับแนวทางดำเนินชีวิตกระแสหลัก

2. ความสนใจต่อข่าวสาร

สำหรับประเด็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับข่าวสาร พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือมีพฤติกรรมการติดตามข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ แต่อยู่ในระดับที่ไม่ใส่ใจกับรายละเอียดมากนัก

"ส่วนใหญ่จะเป็นแบบนี้ครับ จะคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อน มีประเด็นอะไรน่าสนใจค่อยไปติดตาม เพราะจริงๆ ไม่ค่อยชอบดูโทรทัศน์ครับ ส่วนใหญ่จะเข้าพวกวีซีดีมาดู ชอบฟังวิทยุครับ am ตอนดึกๆ จะมีพวกข่าวแปลกๆ"

"ผมติดตามจากที่บ้าน พอชอบดูข่าวก็เลยติด ปกติไม่ค่อยอ่านหนังสือพิมพ์แต่อาศัยดูพาดหัวเอาครับ"

"ผมไม่ค่อยได้สนใจติดตามข่าวสาร ถ้ามีหนังสือพิมพ์ให้อ่านถึงจะอ่าน"

"ผมดูข่าวทั่วๆ ไป ไม่ค่อยเจาะจงประเภทของข่าวสักเท่าไร"

"ไม่ถึงกับเกาะติดสถานการณ์ แต่ก็สามารถคุยกับคนทั่วไปรู้เรื่อง 'ไม่ถึงขั้นตกข่าวคะ'"

"ติดตามข่าวสาร พยายามจะสนใจ แต่บางทีก็ไม่ได้จริงจัง แต่บางช่วงถ้าสนใจจริงๆ ก็จะติดตามเสมอ ขึ้นอยู่กับว่าข่าวนั้นให้ผลกระทบต่อเรา หรือต่อประเทศของเราอย่างไร"

"อ่านข่าวจากเว็บไซต์ทุกวัน แต่ไม่ถึงกับเก็บรายละเอียด ปกติรับมติชนสุดสัปดาห์ และเนชั่นสุดสัปดาห์ อยู่แล้ว ชอบอ่านจากสรุปข่าวคะ"

3. มุมมองต่อ "ศิลปะ" แบบโพสต์โมเดิร์น

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการสัมภาษณ์มีมุมมองต่อ "ศิลปะ" ที่สอดคล้องกับศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์น และแนวคิดการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะที่ปรากฏในนิตยสาร a day ดังข้อความต่อไปนี้

"ศิลปะคืออะไรก็ได้ที่สวยงาม ดูแล้วจรรโลงใจ ทุกวันนี้เจอดอกไม้ข้างทางสวย ท้องฟ้า ธรรมชาติ ก็คิดว่าเป็นศิลปะที่สวยงามแล้ว"

"ศิลปะคือสิ่งที่คนเราสามารถสร้างสรรค์ขึ้นแต่โดยไม่มีข้อจำกัดทางความคิดและจินตนาการ เราจะพบเจอศิลปะตามฝาผนัง กำแพง ป้ายรถเมล์ หรือเก้าอี้บนรถประจำทางก็ได้"

"ทุกอย่างแล้วแต่จะคิด เฟอร์นิเจอร์ บ้านหรือตึกที่เจอทุกๆ วัน ชยะ คนรอรธเมล์ ก็เป็นศิลปะได้เหมือนกัน"

"แค่การสนทนาก็เป็นศิลปะอย่างหนึ่งแล้ว หนังสือ แม้แต่หนังสือเรียนก็ต้องมีศิลปะ ศิลปะคือสิ่งที่สื่อสารกับเราได้"

"ศิลปะคือศาสตร์ที่มนุษย์นำมาประดิษฐ์หรือสร้างสิ่งต่างๆ ให้เกิดขึ้นบนโลก ศิลปะที่เจอในชีวิตประจำวันก็เช่น กระจกน้ำ ฝูงไส้ดินสอ ภาพถ่าย โทรทัศน์ ต้นไม้ นาฬิกา รองเท้า หนังสือ ริโมท และอื่นๆ อีกมากมาย"

"ศิลปะคือชีวิต ชีวิตคือศิลปะ ศิลปะอยู่รอบตัวเราเองทุกวัน"

"ศิลปะคือความสวยงาม เจริญหูเจริญตา หีบห่อบรรจุสินค้า ป้ายโฆษณา ปกซีดี ปกหนังสือ เสื้อผ้า ก็เป็นศิลปะ"

"ในชีวิตของแพทย์ การรักษาผู้ป่วยก็เป็นศิลปะอย่างหนึ่ง"

"ศิลปะคืออะไรก็ได้ที่มองแล้วสวยงาม ไม่ยึดติดว่าต้องเป็นภาพวาดหรือประติมากรรมชั้นยอด ศิลปะคืออะไรก็ได้ที่ทำให้เกิดสุนทรียะทางสายตา อารมณ์ และความคิด"

4. ทักษะติดต่ออาชีพที่ตนทำ และการวางแผนสำหรับอนาคต

กลุ่มตัวอย่างโดยมากมีความเห็นเชิงบวกต่อการทำงานแบบอิสระ

"ส่วนตัวแล้วไม่ชอบทำงานออฟฟิศ งานที่นั่นอยู่ประจำที่ รู้สึกมันน่าเบื่อและก็จำเจ อาชีพอิสระน่าจะให้อะไรกับชีวิตการทำงานได้มากกว่า เจอผู้คนเยอะกว่า สร้างสรรค์งานได้ดีกว่า ถึงแม้ผู้ใหญ่อาจจะมองว่าไม่มั่นคง แต่เราทำแล้วสบายใจ"

"อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่เหมาะสมกับตัวเองที่สุดแล้ว เพราะเป็นคนไม่ชอบกระแสหลัก"

การมีกิจการของตัวเองดูเหมือนเป็นความใฝ่ฝันของกลุ่มตัวอย่างแทบทุกคน

"อาจจะเก็บเงินจากงานประจำแล้วสักวันหนึ่งก็ไปเปิดร้านของเรา เป็นความฝัน มันต้องรอจังหวะเวลาด้วย"

"ที่เป็น freelance อยู่ทุกวันนี้ก็อยากจะตั้งบริษัทกันเหมือนกันนะครับ เป็นพวกที่เกี่ยวกับการถ่ายภาพ ก็เก็บ port กันอยู่ ก็พยายามรวมกลุ่มกันอยู่ มี connection ที่ดี มีลูกค้าที่มั่นคงกับเรา"

ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งให้ความเห็นที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของอัตลักษณ์แบบโพสต์โมเดิร์น

"ผมมาในลักษณะของคนเบื่อง่ายนะ ถ้าเบื่อ freelance ก็ทำงานประจำ เบื่องานประจำก็ออกมาทำ freelance ข้อดีของงานประจำมันมีเยอะนะ แต่มีข้อเสียอยู่อย่างที่ผมเบื่อคือมันมีกรอบ ผมไม่ชอบอยู่ในกรอบที่ต้องเบี๊ยะๆ แล้วเนื่องจากงานของผมค่อนข้างใช้ความคิด บางทีกรอบมันแน่น มีอะไรที่ระดมเข้ามา แล้วบางทีเราคิดงานไม่ออก ใจผมชอบงาน freelance นะ แต่ก็อย่างว่า รายได้มันไม่สม่ำเสมอ แต่มันสนุก ได้เจออะไรมาไม่ต้องอยู่ใน office"

แต่ในขณะเดียวกัน ก็มีผู้ให้สัมภาษณ์ที่ให้ความสำคัญกับความจำเป็นในการใช้ชีวิตมากกว่าความพึงพอใจส่วนตัวด้วย

"ถึงจุดหนึ่งก็คงเลือกงานประจำก่อน เพราะว่าทุกวันนี้เราต้องดำรงชีวิตอยู่ให้ได้ ก็ต้องใช้เงิน เราคงต้องตัดความชอบของตัวเองออกไปก่อน ไม่อยากให้เดือดร้อนคนอื่นเพราะโตแล้วไง แต่ถ้าเราคิดว่าตัวเองเจ๋งแล้วนะก็สามารถทำ freelance ได้ อันนี้ก็แล้วแต่คน งานประจำทำให้มั่นใจได้ว่าเราโอเค สำหรับเราจะเอาความชอบหรือไม่ชอบมาตัดสินไม่ได้ ถ้าเราไม่ชอบตรงนี้ก็คือหลังจากที่เราทำงานแล้วก็อาจจะไปปลดปล่อย ไปหาอย่างอื่นทำ แต่มันก็ไม่ใช่ว่าจะอดทนได้ตลอดนะ ระหว่างที่อดทนอยู่ก็ต้องหาทางออกแล้วล่ะว่าจะไปทางไหนที่ดีกว่าที่เป็นอยู่"

สำหรับประเด็นเกี่ยวกับการวางแผนในอนาคต ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ยังไม่มีการวางแผนชีวิต ซึ่งเป็นไปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างยังอยู่ในวัยเรียนหรือเพิ่งเริ่มต้นทำงาน การวางแผนอนาคต หรือการแต่งงานจึงยังห่างไกลจากความสนใจของเขา

"ทุกวันนี้ผมทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของตัวเอง เพราะชอบลองทำอะไรหลายๆ อย่าง ยังไม่ได้คิดถึงอนาคตสักเท่าไร"

"ไม่เคยคิดว่าทำงานเพื่อความมั่นคงหรือเพื่อการแต่งงาน ไม่เคยอยู่ในสมอ มั่นเหมือนกับไกลไป ตอนนี้อะไรเราทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของตัวเองก่อน"

"คล้ายๆ ว่าในช่วงวัยนี้เป็นการเริ่มต้นแสวงหา หรือว่าเสาะหาตัวตนที่แท้จริงของตัวเอง ตอบโจทย์ของชีวิตเราว่าคืออะไร จะยังงั้นกันแน่ ยังไม่ถึงขั้นแต่งงาน แต่เป็นขั้นที่ว่าตรงนี้นั้นใช่หรือไม่ใช่ เหมือนอย่างตอนเรียนมหาวิทยาลัย มันอาจจะเห็นเป็นแค่ว่างๆ ว่าเราต้องการอะไร อยากได้อะไร ในการทำงานจริงๆ มันเหมือนกับลงมาสัมผัส ลงมาลุย พิสูจน์ว่ามันจริงไหม"

อีกตัวอย่างหนึ่ง เมื่อถูกถามถึงจุดมุ่งหมายในอนาคต ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งซึ่งยังเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กล่าวเพียงว่าอยากมีอนาคตที่ไม่เหมือนชาวบ้านทั่วไป โดยไม่สามารถให้รายละเอียดของ 'ความไม่เหมือนชาวบ้าน' ที่เขากล่าวได้

5. มุมมองต่อการแต่งงาน และชีวิตคู่

การถามความเห็นของกลุ่มตัวอย่างในประเด็นนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่าแนวคิดการปฏิเสธวิธีการเล่าเรื่องแบบเส้นตรงได้ส่งผลต่อรูปแบบวิถีชีวิตประจำวันของกลุ่มตัวอย่างหรือไม่ ซึ่งการปฏิเสธวิธีการเล่าเรื่องแบบเส้นตรงนี้อาจแสดงออกมาในรูปแบบของการไม่ปฏิบัติตามวิถีความเชื่อในการดำเนินชีวิตแบบเดิมอันได้แก่ การเรียนในวัยเด็ก เมื่อเรียนจบแล้วก็ทำงาน แต่งงาน และมีลูก ซึ่งเป็นลำดับความไฝ่ฝัน หรือเป้าหมายในชีวิตของคนในยุคหนึ่ง

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นเกี่ยวกับการใช้ชีวิตร่วมกันก่อนแต่งงานแตกต่างกันเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มหนึ่งมีวิถีคิดที่มองการกระทำเช่นนี้ ซึ่งในอดีตจัดเป็นเรื่องที่ผิดต่อขนบประเพณีของไทยอย่างรุนแรง เป็นเรื่องธรรมดาในยุคปัจจุบัน มองอีกแง่หนึ่ง ความเห็นเช่นนี้เป็นการมองประเด็นต่างๆ เป็นเรื่องส่วนตัว เป็นสิทธิส่วนบุคคลที่คนในยุคปัจจุบันจะไม่ก้าวก่ายกัน

"เป็นเรื่องธรรมดา อยู่ที่คนสองคนมากกว่า คนสมัยนี้มีสิ่งแวดล้อมที่ต่างไปจากยุคพ่อแม่มาก ก็ต้องทำความเข้าใจเพื่อให้อยู่ให้ได้"

"มันคงเป็นอย่างนี้สักครึ่งหนึ่งของสังคมไทยแล้ว จะอย่างไรก็ตาม ทุกสิ่งที่เราตัดสินใจว่าจะผ่านการกลั่นกรองของประสบการณ์มาพอสมควร ไม่ใช่คิดตามอย่างใคร"

"การอยู่ก่อนแต่งเป็นเรื่องปกติ และเป็นเรื่องส่วนบุคคล"

"เป็นเรื่องของปัจเจกแต่ละคน เราเฉยๆ ไม่ตัดสินคนอื่นนะ ถ้าคุณมีแฟน รักกันมาก แล้วมีอะไรกันก็เป็นเรื่องของคุณสองคน"

"การอยู่ก่อนแต่งไม่ใช่วิถีไทย แต่การเพิกเฉยต่อวิถีไทยก็เป็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคล"

"ดีครับ จะได้ลดปัญหาการหย่าร้าง เพราะถ้าเข้ากันไม่ได้ก็จะได้เลิกกันเลย ไม่ใช่รอให้มีลูกก่อน"

"การอยู่ก่อนแต่งก็เหมาะดีสำหรับคนที่ทำงานสามารถเลี้ยงตัวเองได้"

"ไม่ค่อยแคร์ แต่มองว่าคนที่เราอยู่ด้วยรักเราหรือเปล่า ถ้ารักจริงก็ไม่มีปัญหาอะ"

ในขณะที่เมื่อถามย้อนกลับมาที่ตัวเจ้าของความคิดเห็นเอง กลับบอกว่าตัวเขาเองคงไม่กระทำเช่นนั้น แสดงถึงความขัดแย้งในตัวเองของผู้ให้สัมภาษณ์

"แล้วแต่เขาจะว่าจะตกลงยังไง การอยู่ก่อนแต่งไม่ได้เป็นสิ่งที่ตัดสินว่าทั้งคู่เป็นคนไม่ดี หรือไม่รักกันवलสงวนตัว แต่โดยส่วนตัวเราคงไม่ทำ"

"ถ้าพวกเขาเหล่านั้นทำแล้วไม่เดือดร้อนใคร หรือไม่มีลูกให้เกิดปัญหาสังคมก็ไม่น่าจะเป็นไร แต่โดยส่วนตัวคิดว่าแย่นะ ผู้หญิงสมัยนี้ไม่รักตัวเองเลย"

ความเห็นอีกกลุ่มหนึ่ง ยังมองว่าการใช้ชีวิตร่วมกันก่อนแต่งงานเป็นเรื่องที่ไม่ควรกระทำ

"ไม่ค่อยเห็นด้วยกับการอยู่ก่อนแต่ง เพราะตัวเองค่อนข้างติดกรอบความคิดมาจากคุณยาย คุณแม่ อีกทั้งยังมีความรู้สึกว่าคุณหญิงที่เป็น hero ที่แท้จริงต้องเอาชนะใจตัวเอง รักตัวเอง เห็นคุณค่าและไม่ทำตามความต้องการที่เป็นสัญชาตญาณ เพราะทุกวันนี้ถ้าไม่เข้มแข็งจริงๆ ก็จะถูกวัฒนธรรมตะวันตกกลืน เพราะมีหนังสือหลายเล่มที่โน้มน้าวความคิดให้เปลี่ยนไป"

"เรายังเห็นด้วยกับค่านิยมเก่าๆ ของไทยเรื่องรักกันवलสงวนตัว"

"รู้สึกไม่ดีนะ ที่ผู้หญิงสมัยนี้ไม่ค่อยเรียบร้อย อยากให้ทันสมัยแต่อยู่ในขอบเขต รู้จักกาลเทศะ การอยู่ก่อนแต่งยังผู้หญิงก็เสียเปรียบ แต่ด้านดีก็คือได้เรียนรู้กันก่อน เพราะปัญหาการหย่าร้างเป็นเรื่องใหญ่"

"ไม่เห็นด้วยอย่างแรง คล้ายๆ กับเป็นความผิดพลาดทางความคิดอย่างหนึ่ง"

ลักษณะของความเห็นในกลุ่มแรกแสดงถึงการไม่ยึดติดกับความยึดมั่นผูกพันแบบเก่าๆ ในกรณีนี้คือชีวิตสมรสที่เป็นไปตามลำดับแบบแผนแบบเดิม ในขณะที่ความเห็นกลุ่มหลังเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างของผู้อ่านนิตยสาร a day ไม่ได้ปฏิเสธหลักคิดแบบเดิมไปเสียหมด

และเมื่อก้าวถึงความสำคัญของการแต่งงาน ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งให้ความเห็นว่า

"ไม่ยอมแต่งงานค่ะ ความรักไม่จำเป็นต้องจบที่การประกาศตัวต่อสังคมว่า เห็นไหม เราชักกันนะ"

"ไม่ยอมแต่ง เพราะไม่เชื่อในประเพณี เก้นของชีวิตคู่ที่น่าจะอยู่ที่จิตใจที่มั่นคงมากกว่า"

นอกจากนั้นยังมีความเห็นที่สะท้อนแนวคิดที่แสดงถึงการให้ความสำคัญกับความสุขของตัวเองด้วย

"ไม่ยอมแต่งงานหรอก เพราะไม่รู้จะแต่งไปทำไม อยู่อย่างนี้ตัวคนเดียวมีอิสระมากกว่า อยากทำอะไรก็ทำ"

"โดยส่วนตัว กังงตัวเองว่ายังไม่มีความคิดอยากแต่งงาน อาจเป็นเพราะมีความอดทนไม่เพียงพอที่จะแชร์ความรู้สึกกับใคร เพราะตัวเองมีโลกส่วนตัวสูง และค่อนข้างมีนิสัยหลากหลาย เข้าใจยาก"

"ไม่อยากแต่งงาน เพราะสมัยนี้ผู้ชายที่รักลูกรักเมียจริงๆ ยากจนถึงขั้นยากมาก ที่สำคัญขอเลี้ยงพ่อกับแม่ก่อนดีกว่า ท่านเลี้ยงเรามาทั้งชีวิต อยากใช้ชีวิตอยู่กับพี่และก๊น้องนานๆ จะได้พาพ่อกับแม่ไปเที่ยวต่างประเทศด้วยกัน"

"ไม่อยากแต่งงาน เพราะไม่แน่ใจว่าจะดูแลคนรักและครอบครัวได้ดี"

อีกคำถามหนึ่งในประเด็นเดียวกันนี้ คือความเห็นเกี่ยวกับนิยามของ 'ครอบครัว' ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งให้คำตอบที่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มองว่าครอบครัวคือ พ่อ แม่ ลูก ความผูกพัน ความอบอุ่น

"เราไม่จำกัดว่า 'ครอบครัว' จะประกอบด้วย 'ใคร' นะ วันหนึ่งเราอาจจะมีเพื่อนที่ไม่อยากแต่งงาน แต่อยากมีลูก ริจะเป็น single mom กับเราซึ่งไม่มีใคร หรือกับเพื่อนคนอื่นๆ มาอยู่ร่วมกันเป็น roommate ก็ได้ นี่ก็เป็น 'ครอบครัว' สำหรับเราเหมือนกัน"

ทั้งความเห็นเกี่ยวกับการแต่งงาน และนิยามของ 'ครอบครัว' ข้างต้นเป็นมุมมองที่แสดงถึงการไม่ยึดติดกับความยึดมั่นผูกพันแบบเก่า

6. ทรรศนะต่อเรื่องเพศ บทบาททางเพศ และรสนิยมทางเพศ

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งหวังจะให้เห็นแนวคิดที่เปิดกว้างของคนในยุคปัจจุบัน จากคำถามเกี่ยวกับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อเพศที่สามในสังคมทำให้เห็นแนวคิดดังกล่าวได้อย่างชัดเจน ขอยกตัวอย่างความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนหนึ่งที่มีคำตอบในทิศทางเดียวกัน

"เฉยๆ ไม่รังเกียจ ไม่ต่อต้าน บางทีเขามีหลายอย่างที่เราไม่มี และมักมีข้อคิดดีๆ มาแลกเปลี่ยน ทำให้เราเข้าใจเขามากขึ้น"

"ตราบไต่ที่พวกเขาเป็นคนดี เขาก็เป็นแค่คนๆ หนึ่ง"

"ทุกคนก็เป็นคนเหมือนกัน เพียงแตกต่างกันที่รสนิยมเท่านั้นเอง"

"แล้วแต่จิตใจของคนแต่ละคนที่จะตัดสิน ส่วนตัวผม ผมว่าก็คือมนุษย์คนหนึ่ง ก็เท่านั้น"

"สิทธิส่วนบุคคล เรื่องของเขา"

"ตราบไต่ที่เขาไม่ได้ก่อความเดือดร้อนให้ใคร เราก็ไม่เห็นต้องรังเกียจเขาเลย สิ่งที่เขาเป็นก็ไม่ได้ผิดอะไร"

"เก่งค่ะ พวกเขาจะมีพรสวรรค์ในแบบที่คนอื่นไม่มี เช่น กำกับละครเวที ออกแบบชุดเซียร์ลีตเตอร์ได้ ดีเยี่ยม มีความคิดสร้างสรรค์ คิดคำพูดแปลกๆ สนุกสนานร่าเริง ไม่ทำให้ใครเดือดร้อน คนพวกนี้มักจะประสบความสำเร็จด้วย"

"ผมมองในด้านดี คือเพศที่สามละเอียดกว่าผู้หญิง อดทนกว่าผู้ชาย และยังช่วยทำอะไรหลายๆ อย่าง ที่ผู้หญิงบางคน และผู้ชายบางคนทำไม่ได้ เช่น จัดดอกไม้ แต่งหน้า ทำผม"

"รู้สึกว่าเขาก็เป็นเพื่อนของเรา ดูกันที่ใจ ที่นิสัย คิดว่าสังคมไทยควรให้เกียรติบุคคลเหล่านี้ ถ้าเขาไม่ได้ทำผิดอะไรก็ถือว่าเขามีศักดิ์ศรีความเป็นคนเท่าๆ กัน ดูกันที่ใจจะดีกว่า และอย่ามีอคติกับเขา"

"พวกเขากลัวที่จะเป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกให้สังคมรู้"

"การที่หน่วยงานต่างๆ จะไม่รับคนพวกนี้เข้าทำงานผมว่าเป็นการปิดกั้นเกินไป คนมันมีสิทธิของบุคคล เป็นเรื่องของปัจเจก มันเป็นเรื่องของส่วนตัวไม่เกี่ยวกับงาน เพราะผมเชื่อว่าทุกคนมีความสามารถ"

"ถ้าเพศที่สามจะรักกัน ก็ดีกว่าเขาเกลียดกันไม่ใช่หรือคะ"

นอกจากนั้น ยังมีความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ในทางตรงกันข้ามด้วย

"ออกตัวก่อนว่าผมไม่ต่อต้านเรื่องนี้นะ แต่ไม่ชอบ มันผิดธรรมชาติไป ถ้าคิดจะเป็นก็ขอให้มันเป็นแบบสุดๆ เต็มตัว ไม่ใช่ครึ่งๆ กลางๆ"

ประเด็นเกี่ยวกับความสามารถในการทำงาน ยังรวมไปถึงการมองบทบาทของเพศหญิง ผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นผู้ชายให้ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงในปัจจุบันว่ามีความเท่าเทียมกับผู้ชายมากขึ้นกว่าแต่ก่อน

"ผู้หญิงเก่งมานานแล้ว เพียงแต่ว่าเดี๋ยวนี้เขาเหมือนทำอะไรก็เป็นข่าวมากขึ้น มีประเด็นให้เขียนถึงมากขึ้น แต่ก่อนอาจจะมีการกีดกันความคิดของผู้หญิงบ้าง เดี๋ยวนี้ใครก็เก่งเหมือนกันหมดนะครับ โดยเฉพาะผู้หญิง"

"ผมยอมรับความคิดของผู้หญิงหลายๆ คน ไม่อายด้วยนะที่มีเจ้านายเป็นผู้หญิง แต่ว่าหลายๆ คนเขาไม่มองตรงนั้น แต่ถามผม ยอมรับได้ไหมถ้าเจ้านายเป็นผู้หญิง ผมยอมรับได้ถ้าเขาเก่ง ผู้หญิงเก่งๆ มีเยอะเรายอมรับ คือเหมือนกับว่ามีสิทธิเท่าเทียมกันในหลายๆ อย่าง แต่ก็เชื่อว่าทุกอย่างผู้หญิงจะทำได้ไปทั้งหมด เดี่ยวนี้ผู้หญิงเก่งเยอะ เรียนสูง ฐานะทางสังคมดี ขึ้นอยู่กับการวางตัวของเขาเองครับ ทั้งผู้หญิงผู้ชาย"

7. ความศรัทธาต่อศาสนา และจิตวิญญาณ

ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยตั้งคำถามว่าในความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ศาสนายังคงเป็นที่พึ่งของมนุษย์ได้หรือไม่ คำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นดังนี้

"สำหรับเราตอนนี้ ศาสนาเป็นแค่สิ่งยึดเหนี่ยวนะ แต่ว่าในอนาคตเมื่ออายุมากขึ้น เราอาจจะเข้าไปศึกษาจริงๆ แต่ตอนนี้บางที่เราก็ก่อนไม่ได้นับถืออะไร อาจจะโ้แม่เจ้า อะไรก็ว่าไป เคยดูสารคดีของต่างประเทศ เด็กต่างชาติบางที่เขาก็กวักลงไปในช่วงที่เกี่ยวกับศาสนาว่าไม่นับถืออะไรเลยก็มี แต่ไทยเรายังยอมรับตรงนี้ได้ เราเลยต้องกรอกว่าพุทธ บางทีก็คริสต์ บางทีก็อิสลาม"

"ผมคิดว่าคนไทยโดนปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กแล้วว่าเป็นพุทธทั้งๆ ที่บางที่ไม่รู้ความหมายหรือหลักคำสอน"

"ถ้าเรามีปัญหา เราจะนึกถึงศาสนา ถ้าไม่มีปัญหาเราก็ก่อนนึกหรืออก นิสัยคนไทยจะเป็นแบบนี้ คนรุ่นใหม่จะเข้าวัดเมื่อต้องการที่พึ่ง ศาสนายังคงเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจอยู่ แต่ว่าไม่ได้นึกถึงตลอด"

"ผมว่าเราต้องอย่ามองว่าศาสนาคือพิธีกรรม สิ่งที่เรายึดเหนี่ยวไม่ว่าอะไรมันก็คือศาสนาครับ"

"เดี๋ยวนี้มนุษย์กลายเป็นที่พึ่งของศาสนา หลักคำสอนของศาสนาเป็นสิ่งที่คนสามารถมองเห็นแก่นของมันได้จากทุกๆ สิ่ง ไม่ว่าจะเป็บทฤษฎีของซิกมันด์ ฟรอยด์ มาดอนน่า ไมเคิล แจ็คสัน"

"ศาสนายังเป็นที่พึ่งของมนุษย์ได้อย่างแน่นอน ศาสนาเป็นพื้นฐานของความคิดและจิตใจ และพฤติกรรมที่แสดงออกทุกสิ่งทุกอย่าง โดยสันดานของมนุษย์แล้วต้องมีที่พึ่งให้กับใจ ต้องมีที่ยึดเหนี่ยว อย่างคนที่ไม่มีศาสนา เขาเองก็ต้องมีที่พึ่งเหมือนกัน แต่ที่พึ่งทางใจของเขาอาจจะเป็นบุคคล หรือความเชื่อมั่นในตัวของเขาเองที่เขาต้องสร้างมันขึ้นมา เพียงแต่เขาปฏิเสธคำว่าศาสนาเท่านั้น"

จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นแตกต่างกันไปในสองทาง คือ กลุ่มแรกมองว่าศาสนา ยังคงเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจอยู่ในเวลาที่ต้องการที่พึ่ง เพียงแต่เป็นความเชื่อที่ได้รับการปลูกฝังมาโดยที่ไม่ได้รับคำอธิบาย หรือการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง รวมถึงความเห็นที่ชี้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นศาสนาได้ ส่วนความเห็นสุดท้ายให้มุมมองต่างไปว่าศาสนาคือความจำเป็นของชีวิต เป็นพื้นฐานของความคิดและจิตใจ และพฤติกรรมที่แสดงออก

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ กลุ่มตัวอย่างยังคงให้ความหมายเรื่องศาสนาในมุมมองจำกัด คือ เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจและเป็นหลักปฏิบัติ โดยที่ไม่มีการมองศาสนาในมิติของจิตวิญญาณในฐานะของกระบวนการพัฒนาจิตเพื่อให้เข้าถึงหรือเป็นหนึ่งเดียวกับจักรวาลและธรรมชาติ จึงอาจวิเคราะห์ได้ว่าแม้กลุ่มตัวอย่างจะเป็นผู้ติดตามอ่านนิตยสาร a day แต่ค่อนข้างเน้นประโยชน์เชิงของการบริโภคข้อมูลข่าวสารและความเคลื่อนไหวในแวดวงสังคมต่างๆ ที่ผู้อ่านให้ความสนใจเท่านั้น ส่วนการแสวงหาสาระเพื่อการเข้าถึงมิติของจิตวิญญาณนั้น กลับเรียกได้ว่าไม่มีเลย หรือมีอย่างจำกัด อันสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตแบบสังคมเมืองของกลุ่มผู้อ่าน และการทำหน้าที่ของนิตยสารที่มุ่งตอบสนององความพึงพอใจในการบริโภค มากกว่า

การสร้างแรงบันดาลใจหรือยกระดับทางจิตวิญญาณ ซึ่งต้องอาศัยสื่อรูปแบบอื่นๆ ที่มีความละเอียดอ่อนมากกว่านี้

8. ทรรศนะต่อเรื่องตะวันตก-ตะวันออก

ผู้ให้สัมภาษณ์กว่าครึ่งมีรสนิยมในการเลือกรับสื่อจากฝั่งตะวันออกมากกว่าตะวันตก ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าลักษณะเช่นนี้มีแนวโน้มมากขึ้น โดยอาจเป็นผลสืบเนื่องจากการที่สื่อภาพยนตร์จากฝั่งตะวันออกเข้าถึงได้ง่ายขึ้น และมีให้เลือกมากขึ้นในยุคปัจจุบัน

ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งมีรสนิยมในการเลือกรับสื่อจากฝั่งตะวันออกมากกว่าตะวันตก อย่างเห็นได้ชัด เช่นเมื่อถามถึงภาพยนตร์ที่ประทับใจ เขาเอ่ยชื่อภาพยนตร์ 5 เรื่องที่ล้วนเป็นภาพยนตร์เอเชีย อย่าง My Sassy Girl, All About Lily Chou Chou, Il Mare, The Classic และ Chungking Express โดยเขาให้เหตุผลว่า

"ผมชอบหนังเอเชียมากกว่า หนังเอเชียจะเน้นอารมณ์ความรู้สึก เน้นบรรยากาศ มีความเรียบง่ายและนิ่งกว่าหนังตะวันตก"

และเมื่อถามถึงหนังสือที่อ่าน เขายังคงชอบอ่านหนังสือที่เขียนโดยคนไทย มากกว่า

"ชอบอ่านหนังสือที่เขียนโดยคนไทยมากกว่า เพราะภาษาและความรู้สึกใกล้เคียงกัน จินตนาการได้ง่ายกว่าครับ"

ส่วนผู้ให้สัมภาษณ์คนอื่นให้เหตุผลที่นิยมรับสื่อจากฝั่งตะวันออกว่า

"หนังเอเชียมักมีรายละเอียดในการใช้ชีวิตมากกว่า ภาพที่สื่อก็เป็นอะไรเล็กๆ น้อยๆ ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิต แต่หนังตะวันตกไม่ค่อยแสดงเรื่องเหล่านี้"

"ชอบหนังของเอเชียโดยเฉพาะหนังเกาหลี เพราะหนังแสดงออกถึงอารมณ์ที่สามารถเกิดขึ้นจริง หรือเป็นอารมณ์ของมนุษย์จริงๆ ในขณะที่หนังฮอลลีวูดจะเน้นเรื่องเกินจริง หรือเหนือธรรมชาติมาทำเพราะทำได้ดีกว่า"

ในขณะที่มีผู้ให้สัมภาษณ์อีกส่วนหนึ่งที่ชื่นชอบภาพยนตร์จากฮอลลีวูดตั้งคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งที่ครอบคลุมความเห็นเช่นนี้

"ดูหนังและบ๊านหนังมาจนถึงตอนนี้ ก็แน่ใจตัวเองว่ายังคงชอบขนบของหนังฮอลลีวูดมากกว่าหนังฮอลลีวูดเด่นที่ 'ความบันเทิง' ดูสนุก ส่วนหนังเอเชียจะนิ่งกว่า ก็แล้วแต่คนชอบครับ"

9. รูปแบบของการโยยหาอดีตของกลุ่มผู้อ่านนิตยสาร a day

รูปแบบของการโยยหาอดีตของกลุ่มผู้อ่านนิตยสาร a day สะท้อนในความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

"เรียกได้ว่าเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งในชีวิตแต่ละวัน เปรียบเหมือนช็อกโกแลตชิ้นหนึ่งที่ชอบจะหยิบขึ้นมา กินพอหอมปากหอมคอ เพื่อความกระชุ่มกระชวย"

"มีบ่อยๆ เช่นบางครั้งทำงานหนักมากๆ ก็อยากกลับไปเป็นเด็กที่ไม่ต้องรับผิดชอบอะไรมาก"

"ผมชอบฟังเพลงเก่าๆ ดูหนังเก่าๆ คินวันดีๆ ที่ผ่านมาหายไปหมดแล้ว ทุกวันนี้มีแต่เพลงอะไรก็ไม่รู้ ลอกของเก่าทั้งนั้น"

"โยยหา มาก ชอบคิดถึงวัยเด็ก ตอนที่ได้เล่นน้ำในลำคลองและท้องนา"

"มีบ้าง เพราะส่วนตัวคิดว่าการที่เราโยยหาอดีต เหมือนกับการที่บางครั้งเราต้องหัดก้มหน้าลงมองที่พื้น หาบางสิ่งบางอย่าง หรือความรู้สึกบางอย่างมากกว่าที่จะเงยหน้ามองฟ้าอย่างเดียว เช่น เรามักนึกถึงของเล่น เพื่อนฝูง กิจกรรมที่ทำร่วมกับครอบครัว หรือความสุขที่ปัจจุบันเราหาไม่ได้แล้ว"

"เป็นบ่อยๆ เพราะเมื่อเติบโตขึ้น การใช้ชีวิตในปัจจุบัน บางครั้งท้อแท้ เบื่อ เป็นทุกข์ ก็มักคิดถึงตอนเป็นเด็ก หรือเหตุการณ์ดีๆ ที่ผ่านมา ช่วยให้มีกำลังใจขึ้น"

นอกจากนั้น ยังมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนที่ปฏิเสธการโยยหาอดีตอย่างสิ้นเชิง

"โยยหาอดีตไปเพื่ออะไร มันผ่านมาแล้ว ปล่อยมันไปเถอะ"

"ไม่โยยหาอดีต อดีตเป็นสิ่งที่ขมขื่นและสวยงาม ฟรุ้งนี้จะมีทุกอย่างปนกันไปเหมือนอดีตนั้นแหละ"

"เมื่อก่อนเคยโยยหาอดีตบ้าง แต่ปัจจุบันไม่มี"

เมื่อพิจารณาวิถีชีวิตของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสนทนากลุ่มผู้อ่านนิตยสาร a day ประกอบกับแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ในแนวคิดโพสตีโมเดิร์น และปัจเจกชนแบบโพสตีโมเดิร์น พบว่าวิถีชีวิตของกลุ่มตัวอย่างบางประการมีความสอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว

เช่นในเรื่องของความไม่หยุดนิ่งตายตัวของอัตลักษณ์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ปัจเจกต่อรอง ตั้งคำถาม หรือปฏิเสธตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมที่ถูกยึดเหนี่ยวมาให้ ดังที่ปรากฏในการแสดงออกเกี่ยวกับการนับถือศาสนาของผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งที่บอกว่าเขามักกรอกในช่องที่ต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนาแตกต่างกันไปในแต่ละครั้งเช่น พุทธ คริสต์ หรือบางครั้งก็อิสลาม สอดคล้องกับที่ผู้ให้สัมภาษณ์อีกคนหนึ่งกล่าวว่าคนไทยได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่เด็กว่าเป็นพุทธ ทั้งๆ ที่ไม่รู้อาณาเขต หรือหลักคำสอน สิ่งเหล่านี้สะท้อนแนวคิด

โพสต์โมเดิร์นในประเด็นเกี่ยวกับการปฏิเสธสิ่งที่สังคมที่ยึดยึดมาให้ ความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนว่าเขาไม่จำเป็นต้องเชื่อตามข้อกำหนดเหล่านั้นซึ่งก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากแนวคิดที่ปฏิเสธว่า "ความจริง" มีเพียงหนึ่งเดียวนั่นเอง

จากทฤษฎี บัจเจกชนแบบโพสต์โมเดิร์นเป็นคนยืดหยุ่น ให้ความสำคัญกับอารมณ์ความรู้สึกภายใน สร้างความเป็นจริงทางสังคมแบบตัวเองขึ้น หาความหมายให้กับตัวเอง แต่ถือเป็นความเห็นส่วนตัว ไม่อ้างว่าความคิดตนคือสัจจะ อยู่กับปัจจุบัน ไม่วางแผนอนาคต สนใจแต่ชีวิตของตัวเอง หาความพอใจด้วยตัวเอง ไม่ยึดติดกับความยึดมั่นผูกพันแบบเก่าๆ ไม่ว่าจะป็นชีวิตสมรส ครอบครัว ชาติ ศาสนา

ขณะที่การศึกษาพบว่า สำหรับประเด็นเกี่ยวกับการวางแผนในอนาคต ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ยังไม่มีกรวางแผนชีวิต ซึ่งเป็นไปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างยังอยู่ในวัยเรียนหรือเพิ่งเริ่มต้นทำงาน การวางแผนอนาคตจึงยังห่างไกลจากความสนใจของเขา

ส่วนประเด็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับข่าวสาร พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน คือมีพฤติกรรมติดตามข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ แต่ไม่ใส่ใจกับรายละเอียดมากนัก

นอกจากนั้น ในการศึกษาวิถีคิดที่เป็นผลมาจากแนวคิดการปฏิเสธวิธีการเล่าเรื่องแบบเส้นตรง พบว่าตัวอย่างบางส่วนมีความเห็นเกี่ยวกับการแต่งงาน และนิยามของ 'ครอบครัว' ในมุมมองที่แสดงถึงการไม่ยึดติดกับความยึดมั่นผูกพันแบบเก่า และจากทรรศนะต่อการแต่งงานนี้เองที่สะท้อนแนวคิดที่แสดงถึงการให้ความสำคัญกับความสุขของตัวเองของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีที่ว่าด้วยบัจเจกชนแบบโพสต์โมเดิร์นข้างต้น

ส่วนสิ่งที่สะท้อนในวิถีชีวิตของผู้อ่านอย่างเด่นชัดคือ การมีมุมมองต่อ "ศิลปะ" ในแนวทางแบบโพสต์โมเดิร์น การให้การยอมรับเพศที่สาม และการโหยหาอดีต ทั้งนี้ ในสองประเด็นหลังไม่ได้เป็นไปตามคตินิยมแบบโพสต์โมเดิร์นไปเสียทั้งหมด กล่าวคือ มีตัวอย่างบางส่วนที่ยังคงปฏิเสธเพศที่สาม และปราศจากลักษณะของการโหยหาอดีต

กล่าวโดยสรุป ผู้อ่านนิตยสาร a day มีคตินิยมแบบโพสต์โมเดิร์นในแง่ของรสนิยมทางด้านศิลปะ รวมถึงรูปแบบที่แตกต่างของนิตยสาร a day อันเป็นลักษณะหนึ่งของโพสต์โมเดิร์น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง "นิตยสาร a day กับภาพสะท้อนของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยแบบโพสต์โมเดิร์น" ครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาถึงแนวคิดและแนวทางปฏิบัติของนิตยสาร a day ซึ่งเป็นตัวอย่างของนิตยสารที่เกิดขึ้นและเติบโตมากับกระแสวัฒนธรรมยุคโพสต์โมเดิร์น ว่าแสดงลักษณะแบบโพสต์โมเดิร์นอย่างไร และวิถีชีวิตของผู้อ่านซึ่งถือเป็นตัวแทนของคนรุ่นใหม่ในทศวรรษ 2540 ได้สะท้อนถึงลักษณะสังคมโพสต์โมเดิร์นอย่างไรบ้าง เพื่อจะอธิบายว่าได้เกิดความเปลี่ยนแปลง หรือเกิดวัฒนธรรมย่อยใหม่ๆ ขึ้นในสังคมไทยหรือไม่อย่างไร โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหาของนิตยสาร a day การสัมภาษณ์ผู้ผลิต และการสนทนากลุ่มผู้อ่านนิตยสาร a day

ลักษณะแบบโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในนิตยสาร a day

เนื้อหาของนิตยสาร a day วางอยู่บนพื้นฐานของ 3 เรื่องด้วยกัน คือ idea - เรื่องของความคิดสร้างสรรค์ต่างๆ, somebody - เรื่องเกี่ยวกับคน และ nostalgia ซึ่งพูดถึงสิ่งต่างๆ ในอดีต ถึงแม้ว่าเนื้อหาจะถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วนเช่นนี้ แต่ขณะเดียวกันก็มีการปะปนกันของกรอบคิดในแต่ละส่วน เช่น เมื่อพูดถึงคนในอดีต ซึ่งอยู่ในส่วนของ nostalgia นิตยสาร a day ก็เลือกที่จะพูดถึงคนที่มีความ 'ແກ່คอก' หรือมีความดี ความเก่ง ในแง่มุมที่แตกต่างจากคนในยุคเดียวกัน หรือแม้กระทั่งแตกต่างจากการให้คุณค่าของคนในยุคปัจจุบันเองก็ดี ซึ่งแนวคิดเช่นนี้เป็นกรอบของเนื้อหาในส่วนของ somebody

ลักษณะแบบโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในนิตยสาร a day ดังได้แสดงในบทที่ 4 โดยลำดับสอดคล้องกับการนำเสนอรายละเอียดของแนวคิดโพสต์โมเดิร์นในบทที่ว่าด้วยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในที่นี้จะอภิปรายลักษณะดังกล่าวโดยแจกแจงลักษณะแบบโพสต์โมเดิร์นในนิตยสาร a day ออกเป็น 4 ประการ ตามที่มา หรือกระบวนการของลักษณะแบบโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏ คือ ประการที่หนึ่ง ทำที่แบบโพสต์โมเดิร์นที่เป็นผลจากวิถีคิดของผู้ก่อตั้ง ประการที่สอง ความเป็นโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในสิ่งที่ผู้ผลิตหยิบยกขึ้นมาพูด ประการที่สาม ลีลาการเขียนที่ใช้เทคนิคการประพันธ์แบบโพสต์โมเดิร์น และประการสุดท้ายคือเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะของผู้คนและสังคม รวมทั้งวัฒนธรรมการบริโภคแบบโพสต์โมเดิร์น

1. ทำที่แบบโพสต์โมเดิร์นที่เป็นผลจากวิถีคิดของผู้ก่อตั้ง

ได้แก่ วิธีการให้คุณค่าต่อสิ่งต่างๆ, การมอง "ความจริง" ในแบบที่แตกต่างจากชนบเดิมๆ, การหยอหยออดีต และแนวคิดเกี่ยวกับศิลปะที่สะท้อนในเนื้อหา นอกจากนี้ การล้อเลียน และการทำซ้ำก็เป็นทำที่ที่สืบเนื่องมาจากวิถีคิดของผู้ก่อตั้งเช่นกัน

1.1 วิธีการให้คุณค่าต่อสิ่งต่างๆ

ประการแรกคือท่าทีในการปฏิเสธการให้คุณค่ากับคน โดยนิตยสาร a day จะพิจารณาจากสิ่งที่ยื่นออกเหนือจากมาตรฐานทั่วไป ดังที่พบในเนื้อหาของ somebody และปะปนในส่วนอื่นที่พูดถึงคนด้วย เช่น คอลัมน์ main course หรือแม้กระทั่งในส่วนของ nostalgia ที่พูดถึงคนในอดีต

วงศ์ทง ชัยณรงค์สิงห์ ผู้ก่อตั้งนิตยสาร a day มีหลักคิดอย่างหนึ่งว่าทุกอย่าง มีความดีอยู่ในตัวเอง แต่อาจจะถูกตัดสินด้วยค่านิยมหรือความเชื่อซึ่งสังคมเป็นผู้บ่มเพาะ เขามองว่าความสวยหล่อ ดำขาว รูปลักษณ์ภายนอก หรือนามสกุลที่มีชื่อเสียง ไม่ควรจะเป็นสิ่งที่นำมาตัดสินความดีไม่ดีของคน หรือให้ค่าของคน หลักคิดเช่นนี้ของวงศ์ทงส่งผลให้เนื้อหาของนิตยสาร a day แสดงท่าทีที่คัดค้านค่านิยมของสังคมโดยทั่วไปเสมอ นับตั้งแต่การเลือกเนื้อหาหลักในแต่ละฉบับที่มักจะแตกต่างจากกระแสในขณะนั้น การให้ค่ากับคนแก่ คนที่มีความสามารถ โดยไม่ยึดติดกับฐานะทางสังคม ชาติตระกูล ความร่ำรวย ดังที่สื่อมวลชนส่วนใหญ่มักจะให้ความสำคัญ ซึ่งการให้คุณค่ากับคนในลักษณะเช่นนี้ปรากฏในเนื้อหาของส่วนที่เรียกว่า somebody ที่ประกอบด้วยหลายคอลัมน์ด้วยกัน คือ day poets society, talking head, the outsider, tackteam, cover ground, q & a day และ a day with a view รวมทั้ง ordinary people

จากหลักคิดของวงศ์ทงที่ว่าบุคคลที่ได้รับการพูดถึงใน a day นั้นไม่จำเป็นต้องเป็นคนเด่นคนดัง ประกอบกับความเป็น *อะไรก็ได้* ของ a day ส่งผลให้มีสิ่งที่ไม่ใช่คนปรากฏในคอลัมน์ talking head เช่น Joe the Sea-Cret Agent ที่เป็นตัวการ์ตูนปลาหมึก ในฉบับที่ 38 เดือนตุลาคม 2546

the outsider ก็เป็นอีกคอลัมน์ที่เล่าเรื่องเกี่ยวกับคนที่มีความโดดเด่นอย่างใดอย่างหนึ่งบนหนทางที่ไม่ใช่กระแสหลัก เช่น นักทำหนังสือ นักเขียนการ์ตูน นักแสดงเดี่ยวไมโครโฟน คนทำนิตยสาร เช่นเดียวกับคอลัมน์ tackteam ที่มักนำเสนอเรื่องราวของคนที่ประสบความสำเร็จในสาขาต่างๆ

ยิ่งไปกว่านั้น คอลัมน์ที่ว่าด้วยบทสัมภาษณ์ในนิตยสาร a day คือ a day with a view, cover ground และ q & a day ยังมีรูปแบบที่แตกต่างจากบทสัมภาษณ์ในนิตยสารฉบับอื่น เช่นการเพิ่มตัวตนของผู้ถูกสัมภาษณ์เมื่อครั้งคุยกับ วินทร์ เลียววาริณ และ เป็นเอก รัตนเรือง การเรียบเรียงบทสัมภาษณ์ขึ้นใหม่โดยใช้บทสัมภาษณ์จากนิตยสารฉบับอื่นๆ ที่เคยสัมภาษณ์บุคคลนั้นๆ มาแล้วในกรณีของ เรวดี พุทธินันท์ หรือการตีพิมพ์ข้อความที่ได้จากการถอดเทปโดยไม่เรียบเรียง แก้ไขเนื้อความเมื่อครั้งที่สัมภาษณ์ ทิวา สาระจุฑะ ซึ่งผิดหลักการสัมภาษณ์โดยทั่วไป หรือแม้แต่การสัมภาษณ์ตัวการ์ตูนจากเรื่อง hesheit ในฉบับที่ 39 เดือนพฤศจิกายน 2546 ในคอลัมน์ a day with a view

วิธีการให้คุณค่าต่อสิ่งต่างๆ ประการที่สอง คือการให้ความสำคัญกับสื่ออื่นๆ ที่ไม่ได้เป็นไปตามกระแสหลัก เช่น การแนะนำหนังสือที่ปรากฏในคอลัมน์ indy reviewed, think positive และ today's special

คอลัมน์ indy reviewed คือบทวิจารณ์ภาพยนตร์ ดนตรี หนังสือ และละคร ซึ่งจากแนวคิดของคอลัมน์นี้ที่พูดถึงสิ่งที่อยู่นอกกระแส ก็แสดงถึงความเป็นโพสตีโมเดิร์นในแง่ของการให้ความสำคัญกับสิ่งที่สังคมส่วนใหญ่ละเลย ซึ่งลักษณะของการให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้คนทั่วไปอาจมองข้ามดังที่ปรากฏในคอลัมน์ indy reviewed นี้ ยังเลื่อนไหลปะปนอยู่ในคอลัมน์อื่นๆ อีก เช่น think positive และคอลัมน์ today's special ที่มักพบลักษณะของการแนะนำหรือพูดถึงนิตยสารฉบับอื่นๆ โดยที่ส่วนใหญ่ นิตยสารเหล่านั้นจะมีความแตกต่างและเฉพาะกลุ่มมากขึ้น

1.2 การมอง "ความจริง" ในแบบที่แตกต่างจากชนบเดิมๆ

หลักการของโพสตีโมเดิร์นคือการปฏิเสธสิ่งที่เชื่อว่าเป็นความจริงแท้ โดยมีแนวคิดใหม่ที่ว่าไม่มีข้อเท็จจริงใดใช้ได้กับทุกเหตุการณ์ ทุกเวลา ทุกโอกาส ซึ่งไม่ได้หมายความว่าไม่ยอมรับความเป็นเหตุเป็นผลหรือความเป็นจริง แต่เชื่อว่าเหตุผลหรือความเป็นจริงนั้นไม่ใช่ข้อสรุปเดียว แนวความคิดดังกล่าวนี้เห็นได้อย่างชัดเจนในคอลัมน์ ผู้ใหญ่วันมะรืน เขียนโดย "หลานชาย" ตีพิมพ์ตั้งแต่ฉบับที่ 37 เดือนกันยายน 2546 โดยผู้ใหญ่วันมะรืน เป็นข้อเขียนที่เริ่มต้นด้วยการให้ความหมายดั้งเดิมของสุภาชิต แล้วประกอบขึ้นด้วยเรื่องราวที่แสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้ง หรือมองสุภาชิตนั้นในแง่มุมที่ต่างไป

อีกคอลัมน์หนึ่งที่แสดงแนวคิดการปฏิเสธ "ความจริง" อย่างชัดเจนคือ $E=ic^2$ ซึ่งมีรูปแบบของการเขียนที่แตกต่างจากการเขียนบทความโดยทั่วไป โดย "นิ้วกลม" ผู้เขียนแบ่งข้อความย่อหน้าต่างๆ ด้วยการขึ้นบรรทัดใหม่โดยไม่ใช้การย่อหน้า ซึ่งอาจเป็นนัยเพื่อสื่อถึงการไม่เชื่อตามทฤษฎีหรือกฎเกณฑ์ที่เคยมีมา คอลัมน์ $E=ic^2$ เริ่มตีพิมพ์ในนิตยสาร a day ฉบับที่ 38 เดือนตุลาคม 2546 โดยมีทำที่ตั้งแนวคิดแบบโพสตีโมเดิร์นที่ว่าข้อสรุปของความรู้ต่างๆ เป็นสิ่งที่ไม่จริงยั่งยืน ไม่มั่นคง และสามารถทำลายได้เสมอ

คอลัมน์ the old maid and the see เขียนโดย "วีริศ" ตีพิมพ์ตั้งแต่ฉบับที่ 25-36 แสดงท่าทีสงสัยในสิ่งต่างๆ และให้มุมมองเกี่ยวกับ "ความจริง" ในฐานะที่บริบททางสังคมสร้างขึ้น และกล่อมเกล้าให้เราเชื่อ

โดยสรุป การปฏิเสธว่า "ความจริง" มีเพียงหนึ่งเดียวในนิตยสาร a day ปรากฏในสาระสำคัญของคอลัมน์ของคอลัมน์ ผู้ใหญ่วันมะรืน ที่ตั้งข้อสงสัยและวิพากษ์วิจารณ์สุภาชิตไทย, คอลัมน์ $E=ic^2$ ที่ชักชวนให้คิดต่าง และคอลัมน์ the old maid and the see ที่ตั้งคำถามกับสิ่งต่างๆ รอบตัว รวมทั้งให้มุมมองเกี่ยวกับ "ความจริง" ว่าเป็นเพียงสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น, นอกจากนี้ วิถีคิดที่ปฏิเสธว่า "ความจริง" มีเพียงหนึ่งเดียวยังปรากฏในบางตอนของคอลัมน์ หัวใจห้า, ขาดิหน้า, life in a day, เรื่องมีอยู่ว่า, love at first site, a ธรรม รวมทั้งในปกและเนื้อหาหลักของฉบับที่ 43 ที่เน้นเรื่องการมองโลกในมุมต่างด้วย

นอกจากนั้น งานด้านภาพถ่ายในนิตยสาร a day ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สะท้อนวิถีคิดของผู้ผลิตนิตยสาร สุขสวย บรรณาธิการภาพ มีหลักคิดในการถ่ายภาพ คือการมองหลายมุม เขามองว่าช่างภาพแต่ละคนอาจมีมุมมองต่างกัน แต่โดยส่วนใหญ่มักจะมองคล้ายกันหรือเหมือนกัน ซึ่งนิตยสารนี้ให้ความเห็นว่าคนๆ หนึ่ง

อาจไม่ได้มีเพียงแค่มุมที่เขาส่งออกมาเท่านั้น ภาพถ่ายใน a day จึงมักจะแสดงแง่มุมที่แตกต่างอยู่เสมอ เช่น ในฉบับที่ 19 ที่มีเนื้อหาว่าด้วยนิยายกำลังภายใน นิตยสาร a day จับเอาวงดนตรี "พรุ" ซึ่งเป็นวงร็อกที่กำลังได้รับความนิยมในขณะนั้นมาแต่งตัวล้อกับนิยายกำลังภายใน ทำนองเดียวกัน ในฉบับที่ 42 ที่นำเอาคนดนตรีนอกกระแส มาแต่งตัวเป็นตัวละครในบ้าน (จักรๆ วงศ์ๆ) ซึ่งเป็นเนื้อหาหลักประจำฉบับ หรือการจับคู่สันติสุข กับ จินตหรา พูลลาภ ในฉบับที่ 29 เดือนมกราคม 2546 ฉบับที่ว่าด้วยความรัก ตลอดจนการให้ เอก วิชัย จงประสิทธิ์พร นักแสดงตัวประกอบขาประจำมาใส่ชุดโรบิน ล้วนแสดงการคิดต่างทั้งสิ้น

1.3 การโหยหาอดีต

วงศ์ทนต์ ชัยณรงค์สิงห์ ผู้ก่อตั้งนิตยสาร a day มีรสนิยมส่วนตัวที่ชอบเรื่องย้อนอดีต เขารู้สึกว่าการย้อนอดีตเป็นความสุข และเรื่องเหล่านั้นไม่ทำร้ายใคร เขามองว่าลักษณะเช่นนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับสังคมปัจจุบัน โดยอธิบายว่าเมื่อสังคมวิ่งไปข้างหน้า คนจะรู้สึกหวนดึกดำบรรพ์ ไม่ปลอดภัย จึงทำให้คนมักจะคิดถึงอดีตที่ทำให้อบอุ่น และสร้างความรู้สึกปลอดภัย

ในขณะที่ วชิรา วุทธิภักดิ์ บรรณาธิการบริหารนิตยสาร a day ฉบับที่ 25-48 ให้ความเห็นเกี่ยวกับการโหยหาอดีตของ a day ในอีกแง่มุมหนึ่ง กล่าวคือ a day แค่หยิบจับบางมุมของอดีตมาพูดใหม่ในแบบที่ทันสมัยขึ้น โดยมีเหตุผลเพื่อความแตกต่างในการนำเสนอเนื้อหา เหตุเพราะการเลือกหยิบเรื่องในอดีตกลับมาใช้ เป็นวิธีการที่นิตยสารโดยปกติไม่ค่อยปฏิบัติ และการโหยหาอดีตของ a day ไม่ได้มีความเข้มข้นถึงขนาดที่จะจมจ่อมอยู่กับอดีตตลอดเวลา

จากการศึกษา พบคอลัมน์ที่สะท้อนการโหยหาอดีตอย่างชัดเจน คือคอลัมน์ good old days, something, years ago, period people ที่ล้วนรวมอยู่ในส่วนของ nostalgia อีกทั้งคอลัมน์ ทางช้างเผือก ที่หยิบเอาแบบเรียนวิชาภาษาไทยระดับประถมศึกษาขึ้นมาเล่าใหม่ในแบบของ a day

คอลัมน์ที่สะท้อนการโหยหาอดีตอย่างชัดเจนต่อเนื่องในนิตยสาร a day คือคอลัมน์ good old days (เรื่องราวดีๆ ในปีเก่า) เขียนโดย สืบสกุล แสงสุวรรณ ตีพิมพ์อย่างสม่ำเสมอ (ฉบับที่ 17-43) ยกเว้นฉบับที่ 19 และ 34 เนื้อหาของคอลัมน์นี้ว่าด้วยเรื่องราวที่ยังอยู่ในความทรงจำ เช่น ในฉบับที่ 17 เดือนมกราคม 2545 ที่เล่าเกี่ยวกับอัลบั้มชุดเดี่ยวเขาตินในอดีต ฉบับที่ 29 เดือนมกราคม 2546 ที่เล่าถึงภาพยนตร์ซูเปอร์แมน ในฉบับที่ 26 เล่าประวัติของรายการโทรทัศน์ชุดหุ่นมหาสนุก ในฉบับที่ 31 เดือนมีนาคม 2546 ว่าด้วยความเป็นมาของ มิกกี้ เม้าส์ ฉบับที่ 36 พาย้อนไปหาศาลาเฉลิมกรุงในโอกาสที่มีอายุครบ 70 ปี หรือฉบับที่ 40 ที่บอกเล่าเกี่ยวกับการก่อตั้งห้องฟ้าจำลอง

อีกคอลัมน์หนึ่งที่หยิบเอาสิ่งต่างๆ ในอดีตมาเล่าคือ something เขียนโดย ย้อนแสง ตีพิมพ์ตั้งแต่ฉบับที่ 20-28 คอลัมน์นี้เป็น "เรื่องเล่ารื่นรมย์จากสิ่งของในความทรงจำ" ตามนิยามที่ผู้ผลิตให้ไว้ โดยในแต่ละฉบับจะแบ่งข้อเขียนออกเป็นสองส่วน ส่วนแรกเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นเพื่อประกอบกับสิ่งของย้อนอดีตที่จะพูดถึงในส่วนที่สอง ตัวอย่างสิ่งของที่ปรากฏในคอลัมน์ something คือ แวนสามมิติในฉบับที่ 20 เดือนเมษายน

2545 นาฬิกาปลุก Raggedy Ann และ Raggedy Andy ในฉบับที่ 21 เกมดวงในฉบับที่ 22 หมากฝรั่งรสมินต์ ทรายเครื่องบินในฉบับที่ 23 ของแถมต่างๆ ของทอฟฟี่กุลิโกะในฉบับที่ 24 แข่งน้ำควินนาในฉบับที่ 25 ปกเทพ เต๋อ1 ในฉบับที่ 26 เลโก้ในฉบับที่ 27 และม้า Oberon ในฉบับที่ 28

ในนิตยสาร a day ยังมีคอลัมน์ที่สะท้อนเรื่องราวในอดีตอีกหนึ่งคอลัมน์ คือ years ago คอลัมน์นี้นำข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์จากปีก่อนๆ ของเดือนเดียวกันกับเดือนที่ฉบับนั้นๆ ตีพิมพ์ มานำเสนอ ในลักษณะการเล่าข่าวและให้แง่คิดเล็กๆ น้อยๆ ประกอบ

คอลัมน์ period people เขียนโดย ย้อนแสง เป็นคอลัมน์ในส่วนของ nostalgia ที่เริ่มตีพิมพ์ หลังสุด คือระหว่างฉบับที่ 29 ถึงฉบับที่ 36 (ยกเว้นฉบับที่ 34) คอลัมน์นี้ว่าด้วยเรื่องของคนในอดีตที่คิดต่าง จากคนในยุคสมัยเดียวกัน โดยผู้ที่ได้ลงในคอลัมน์นี้อาจไม่ใช่คนเด่นคนดัง เป็นคนสำคัญหรือมีชื่อเสียงใหญ่โต หากแต่ได้ริเริ่มทำสิ่งที่ผิดแปลกจากยุคสมัย

คอลัมน์ มานะ มานีและผองเพื่อน หรือ ทางข้างเผือก ตีพิมพ์ในนิตยสาร a day ทั้งหมด 12 ตอน ใน 12 ฉบับ เริ่มตั้งแต่ฉบับที่ 29 และต่อเนื่องจนจบในฉบับที่ 38 โดยเว้นไม่ตีพิมพ์ในฉบับที่ 34 มานะมานี ในแบบที่นิตยสาร a day นำมาเล่าใหม่ เขียนโดยอาจารย์รัชณี ศรีไพรวรรณ ผู้แต่งต้นฉบับดั้งเดิม จัดว่าเป็นการ ทำซ้ำในลักษณะของการทำใหม่ (The Remake) ซึ่งหมายถึงการบอกเล่าอีกครั้งหนึ่งของเรื่องที่ประสบความสำเร็จมาก่อน โดยจะอาศัยเทคนิคการเล่าเรื่องให้แตกต่างออกไป กล่าวคือ ในเรื่องทางข้างเผือกใช้ตัวละคร ชุดเดิมจากเมื่อครั้งที่เป็นแบบเรียนวิชาภาษาไทย ระดับประถมศึกษา อาทิ มานี มานะ ชูใจ วีระ ปิติ จันทร เพชร สีเทา เจ้าโต เจ้าแก่ รวมทั้งมีการเพิ่มตัวละครใหม่ๆ เช่นเอ็มและแอล ทั้งยังดำเนินเรื่องให้มีความร่วมสมัยมากขึ้น นอกจากนี้ ทางข้างเผือก ยังมีลักษณะของการผสมผสานรูปแบบและลีลาที่หลากหลายเข้าด้วยกันเพื่อสร้างความรู้สึกแปลกพิสดาร (eclectic) กล่าวคือ ในขณะที่ด้านหนึ่ง ทางข้างเผือก เพิ่มความทันสมัยสอดแทรกใน เนื้อหา แต่อีกด้านหนึ่ง ก็แสดงเรื่องราวของอิทธิปาฏิหาริย์อันเป็นความเชื่อของไทยแต่โบราณ เป็นการผสมผสาน ความใหม่และเก่าเข้าด้วยกัน

นอกจากนั้น การนำเสนอภาพปกของนิตยสาร a day ยังปรากฏท่าทีของการโยนฮาอดีตด้วย ดังเห็นได้จากฉบับที่ 17 ปก ตู ดอกกะโดน, โดเรมอนในฉบับที่ 18, เจ้าชายน้อยในฉบับที่ 22, การจับคู่ สันติสุข กับ จินตหรา พูลลาภ ในฉบับที่ 29 และปกหน้ากากเสือในฉบับที่ 38

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับศิลปะที่สะท้อนในเนื้อหา

ศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์นเป็นศิลปะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสังคม สะท้อนภาพที่สัมพันธ์กับ ชีวิต แสดงความหลากหลายของชีวิตประจำวันและมีพื้นที่แสดงโดยทั่วไปในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ผู้คน มีส่วนร่วม ศิลปะเป็นเรื่องธรรมดาที่ผู้คนเกี่ยวข้องและสัมผัสจากพื้นฐานของชุมชน ศิลปะไม่ใช่เครื่องประดับใน พิพิธภัณฑสถาน ห้องนิทรรศการ อาคารโรงแรมอย่างที่เป็นในสังคมสมัยใหม่

คุณลักษณะของศิลปะในยุคโพสต์โมเดิร์น คือ การยอมรับการทำซ้ำ ไม่สนใจต้นแบบหรืออัจฉริยะของผู้สร้างงาน ไม่มีพรมแดนระหว่างงานศิลปะกับชีวิตประจำวัน ไม่มีความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมชั้นสูงกับวัฒนธรรมมวลชน มีรูปแบบที่สับสนปนเปและเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้สร้างงาน มีการใช้รหัสที่ผสมผสานกันอย่างหลากหลาย บ่อยครั้งมีการรวมสิ่งที่แตกต่างกันเอาไว้ด้วยกันโดยปราศจากระเบียบและกฎของการร่วมกัน ปฏิเสธการเล่าเรื่องตามลำดับเวลา ไม่เคร่งครัดต่อรูปแบบ กฎเกณฑ์ที่เคยปฏิบัติมา นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญอย่างมากกับเรื่องของอารมณ์และความรู้สึก

ด้วยเหตุที่ วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์ ผู้ก่อตั้งนิตยสาร a day มีมุมมองเกี่ยวกับศิลปะในทิศทางเดียวกับศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์น ส่งผลให้มีเนื้อหาของนิตยสารที่สะท้อนแนวคิดดังกล่าวนี้อยู่เสมอ นับตั้งแต่ข้อความที่แสดงถึงแนวคิดที่ไม่แบ่งแยกศิลปะออกเป็นสูง-ต่ำ ที่ปรากฏในบทบรรณาธิการฉบับที่ 26 และข้อเขียนจากคอลัมน์ หัวใจเท่า ในฉบับที่ 36, การทำให้สิ่งต่างๆ รอบตัวเป็นงานศิลปะ และการผสมผสานศิลปะเข้ากับชีวิตประจำวัน ในคอลัมน์ think positive, the outsider, today's special, common scene, มุมมองดังกล่าวยังปรากฏในคอลัมน์ที่ชักชวนให้ผู้อ่านส่งผลงานที่แสดงแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ เช่น คอลัมน์ ขอเปลี่ยน, a game และ a day station, นอกจากนี้ ยังมีการ์ตูนที่แสดงลักษณะแบบโพสต์โมเดิร์นอีก 3 เรื่อง คือ GOING PLACES ที่ถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตประจำวัน, THE UNDERDONE... ที่มีการผสมผสาน รูปแบบและเนื้อหาที่หลากหลายเข้าด้วยกัน และ hesheit ที่นำเสนอด้วยลายเส้นง่ายๆ มีการขีดฆ่าเมื่อเขียนผิด และวาดไม่สวยต่างจากการวาดการ์ตูนตามแบบแผน ยิ่งไปกว่านั้น การให้คุณค่ากับสิ่งที่ไม่ได้มีค่าทางศิลปะที่ปรากฏบนปกของนิตยสาร a day เช่น ตัวการ์ตูน กล่องขนม สัญลักษณ์บางอย่าง หรือการใช้เพียงสี่ขาเรียบๆ เป็นปก ก็เป็นอีกลักษณะหนึ่งของศิลปะแบบโพสต์โมเดิร์น

2. ความเป็นโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในสิ่งที่ผู้ผลิตหยิบยกขึ้นมาพูด

จากการศึกษาพบว่าหนังสือ หรือละครเวที ที่ a day หยิบยกมาแนะนำในคอลัมน์ indy reviewed นั้นมีท่าทีแบบโพสต์โมเดิร์น ไม่ว่าจะเป็นลีลาการเขียน เช่น หนังสือ "ที่ว่างเฉพาะตัว" ที่ใช้ถ้อยคำธรรมดาๆ และเรียบง่ายในการแต่งบทกวี ในฉบับที่ 21 เดือนพฤษภาคม 2545, ลักษณะของเรื่องเล่าแบบ mini-narratives ของ "บัน COMIC" ในฉบับที่ 26 เดือนตุลาคม 2545 หรือเนื้อหาที่ว่าด้วยการมอง 'ความจริง' ด้วยสายตาแบบโพสต์โมเดิร์นในหนังสือเรื่อง "747" ในฉบับที่ 39 เดือนพฤศจิกายน 2546 รวมทั้งเนื้อหาของละครที่ละทิ้งกฎเกณฑ์ในการดำเนินเรื่องแบบละครทั่วไป คือ ละครเรื่อง "ยอดปรารถนา" ในฉบับที่ 40 เดือนธันวาคม 2546 โดยละครเรื่องนี้จัดเป็นละครประเภท 'แอบเสิร์ด' (Absurd) ซึ่งมีความไม่ต่อเนื่อง ไร้เหตุผล ตรงกับลักษณะสังคมแบบโพสต์โมเดิร์น ลักษณะของความเป็นโพสต์โมเดิร์นในสิ่งที่ผู้ผลิตหยิบยกขึ้นมาพูดยังปรากฏในส่วนของการแนะนำดนตรีในฉบับที่ 43 เดือนมีนาคม 2547 กับอัลบั้ม The Bangkok Acoustic ซึ่งนอกจากจะเป็นแนวเพลงที่ไม่ได้อยู่ในกระแสหลักแล้ว ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงการหลอมรวมระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อันเป็นลักษณะแบบโพสต์โมเดิร์นด้วย

3. ลีลาการเขียนที่ใช้เทคนิคการประพันธ์แบบโพสต์โมเดิร์น

จากการศึกษาพบว่าลักษณะของวรรณกรรมแบบโพสต์โมเดิร์นที่พบในนิตยสาร a day สามารถแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะด้วยกัน คือ ลักษณะของการลดความสำคัญของผู้แต่งที่สะท้อนในบทสัมภาษณ์ของคอลัมน์ q & a day ฉบับที่ 22, เมตาฟิชั่น ในคอลัมน์ ฟ้าเหลือง และ $E=iq^2$, การเล่าเรื่องแบบ mini-narratives ในคอลัมน์ เรื่องมืออยู่ว่า, small world, 10 cantos, a day diary, life in a day และ j-wan, และ ลักษณะสุดท้ายคือการลดความสำคัญของการเล่าเรื่องแบบเส้นตรงในคอลัมน์ ordinary people ของฉบับที่ 18

คอลัมน์ ฟ้าเหลือง เขียนโดย 'มันดา เอช ดีพิมพี' ในนิตยสาร a day ฉบับที่ 38 เดือนตุลาคม 2546 ถึงฉบับที่ 43 เดือนมีนาคม 2547 ซึ่งเป็นฉบับสุดท้ายที่ทำการศึกษา โดยที่เนื้อหาของเรื่องยังคงดำเนินต่อไปจนจบลงในฉบับที่ 47

ฟ้าเหลือง เขียนในลักษณะของนิยายที่มีเนื้อหาวาดด้วยการสร้างภาพยนตร์ชื่อเดียวกัน นิยายเรื่องดังกล่าวนี้มีตัวเอกเป็นผู้กำกับภาพยนตร์ชื่อ คิงคอง โดยจะเห็นการเล่าเรื่องแบบเมตาฟิชั่นอย่างเด่นชัดในฉบับที่ 40 เดือนพฤศจิกายน 2546 ซึ่งผู้เขียนใช้พื้นที่หลังจากจบตอนแล้วแสดงความรู้สึกของตน และเผยแพร่รายละเอียดบางอย่างเกี่ยวกับเนื้อหาเพื่อทำความเข้าใจกับผู้อ่าน ซึ่งนิยายโดยทั่วไปจะไม่มีลักษณะการเขียนเช่นนี้ นอกจากนั้น ลักษณะของการเล่าเรื่องแบบเมตาฟิชั่นในนิยาย ฟ้าเหลือง ยังปรากฏในขณะที่ยังเรื่องราวกำลังดำเนินไปด้วย ดังจะเห็นได้จากฉบับที่ 43 เดือนมีนาคม 2547

นอกจากนั้น การเล่าเรื่องแบบเมตาฟิชั่นยังเห็นได้จากการเล่าเรื่องของผู้เขียนที่ใช้นามปากกาว่า นีวกลม ในคอลัมน์ $E=iq^2$ เมื่อครั้งที่พิมพีเป็นครั้งแรกในนิตยสาร a day ฉบับที่ 38 เดือนตุลาคม 2546 ซึ่งผู้เขียนใช้วิธีเล่นกับภาษาเป็นส่วนหนึ่งในการเล่าเรื่อง โดยที่ผู้อ่านจะรู้สึกว่าได้รับการอธิบายถึงเหตุผลต่างๆ ในการใช้คำ หรือประโยคใดประโยคหนึ่ง ซึ่งก็คือกระบวนการแต่งเรื่องนั่นเอง

อีกบทความหนึ่งของผู้เขียนคนเดียวกันที่ใช้วิธีการเล่าเรื่องแบบเมตาฟิชั่น คือ บทความเรื่อง ASK 4 MORE ดีพิมพีในนิตยสาร a day ฉบับที่ 41 มกราคม 2547 โดยผู้เขียนแสดงถึงบทบาท "ผู้เล่า" ที่กำลังเล่าเรื่องที่แสดงกระบวนการแต่งเรื่องนั้นๆ อย่างชัดเจน คอลัมน์ $E=iq^2$ พบในนิตยสาร a day ฉบับที่ 38 เดือนตุลาคม 2546 ถึงฉบับที่ 43 เดือนมีนาคม 2547

การเล่าเรื่องแบบ mini-narratives พบในคอลัมน์ เรื่องมืออยู่ว่า ในนิตยสาร a day ฉบับที่ 37 เดือนกันยายน 2546 เป็นต้นมา เนื้อหาในคอลัมน์นี้แสดงถึงการครุ่นคิดในเรื่องต่างๆ สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว ซึ่งบางครั้งเป็นสิ่งที่ไม่น่าจะ "เป็นเรื่อง" ขึ้นมาได้ อาทิเช่น เรื่องเกี่ยวกับเมฆ (ฉบับที่ 37) ซอลึก (ฉบับที่ 38) หน้าต่าง (ฉบับที่ 39) ฟูน (ฉบับที่ 40) ตู้เย็น (ฉบับที่ 41) หนวด (ฉบับที่ 42) และเรื่องราวเกี่ยวกับสีชมพูในฉบับที่ 43 การเล่าเรื่องเช่นนี้คือ mini-narratives หมายถึง เรื่องราวที่ดูไม่สลักสำคัญ เรื่องที่ดูไม่มีเหตุผล เรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่ดูเหมือนไม่มีความหมายอะไร นอกจากนั้น คอลัมน์นี้ยังใช้วิธีการผูกหรือเรียงร้อยเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องผสมผสานให้เป็นเรื่องเดียวกัน ซึ่งอาจจัดได้ว่ามีลักษณะแบบ cut n' mix ด้วย

small world เป็นคอลัมน์ที่ผู้ผลิตนิตยสารเรียกว่า บทกวีภาษาอังกฤษที่ว่าด้วยเรื่องราวเล็กๆ เขียนโดย โซเฟีย ตีพิมพ์ในนิตยสาร a day ฉบับที่ 17-21 small world ใช้พื้นที่หนึ่งหน้ากระดาษเล่าเรื่องแบบ mini-narratives คือเรื่องที่แทบจะไม่มีความหมายหรือใจความสำคัญใดๆ เช่นเดียวกัน

คอลัมน์ 10 cantos เป็นคอลัมน์ที่ได้แรงบันดาลใจโดยตรงมาจากหนังสือรวมบทกวีแคนโต้ ทั้งสองหมายเลขของ ฟ้า พูลวรลักษณ์ คอลัมน์นี้ตีพิมพ์บทกวี 3 บรรทัดซึ่งเป็นผลงานของผู้่านที่ส่งเข้ามา ฉบับละ 10 บท โดยผู้ผลิตเป็นผู้กำหนดเนื้อหาของบทกวีในแต่ละฉบับ เช่น ฉบับที่ 18 ว่าด้วยเรื่องของ 'ความรัก' ฉบับที่ 19 ในหัวข้อ 'จินตนาการ' ฉบับที่ 20 เรื่อง 'สีเส้นแห่งฤดูร้อน' ฉบับที่ 21 'การเดินทาง' ฉบับที่ 22 'จินตนาการกับความรู้อัน' คอลัมน์ 10 cantos นี้ จัดเป็นเรื่องเล่าแบบ mini-narratives เนื่องจากเรียงร้อยด้วยวลีสั้นๆ ที่ไม่ได้แสดงความหมายที่สคัญสำคัญเท่าใดนัก ทำนองเดียวกับคอลัมน์ a day diary ซึ่งเป็นบันทึกประจำวันที่ผู้อ่านส่งเข้ามาตีพิมพ์ คอลัมน์นี้เริ่มปรากฏในนิตยสาร a day ฉบับที่ 38 ข้อความในคอลัมน์เป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่เกิดขึ้นใน 1 วัน

อีกคอลัมน์หนึ่งที่ได้จัดได้ว่าเป็น mini-narratives คือคอลัมน์ life in a day เขียนโดย วินทร์ เลียววาริณ ตีพิมพ์ในตัวอย่างที่ทำการศึกษารวมฉบับ ยกเว้นฉบับที่ 34 เดือนมิถุนายน 2546 ผู้เขียนใช้ภาพและตัวอักษร (ประโยค) เล่าเรื่องร่วมกัน กล่าวคือทั้งสองสิ่งนี้ต่างสนับสนุนกันและกัน ร้อยเรียงเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์สั้นๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาหลักในแต่ละฉบับ โดยเรื่องราวเหล่านั้นไม่ได้รับการบรรยายถึงความหมายมาอย่างละเอียดลออเช่นเดียวกับเรื่องสั้นโดยทั่วไป แต่เป็นเรื่องเล่าสั้นๆ เพียงช่วงหนึ่งของเหตุการณ์เท่านั้น

คอลัมน์ j-wan หรือ เจหวาน เป็นอีกคอลัมน์หนึ่งที่ปรากฏลักษณะการเล่าเรื่องแบบ mini-narratives โดยในคอลัมน์นี้ผู้เขียนมักเล่าเรื่องขยายความจากสิ่งที่ไม่น่าจะจับเอามาเป็นสาระได้ คอลัมน์ j-wan ตีพิมพ์ในนิตยสาร a day ฉบับที่ 22-29, 32-33 และ 35-36

ลีลาการเขียนที่ใช้เทคนิคการประพันธ์แบบโพสต์โมเดิร์นที่พบในนิตยสาร a day ประการสุดท้ายคือ การลดความสำคัญของวิธีการเล่าเรื่องแบบเส้นตรง

การเล่าเรื่องแบบเส้นตรง (linear) เป็นวิธีการเล่าเรื่องหลักของยุคสมัยใหม่ ประกอบด้วยการมีต้นเรื่อง ดำเนินเรื่อง และจบท้ายตามลำดับขั้นตอน ทุกอย่างมีจุดเริ่มต้น ตอนกลาง และลงท้ายที่แน่นอน กลุ่มโพสต์โมเดิร์นปฏิเสธวิธีการเล่าเรื่องแบบเส้นตรง และตั้งข้อสงสัยรวมทั้งกระตุ้นให้มีการวิพากษ์วิจารณ์วิธีการเล่าเรื่องแบบดังกล่าว

จากการศึกษาพบลักษณะการเล่าเรื่องแบบ non-linear หรือการเล่าเรื่องแบบไม่เป็นไปตามลำดับเวลาเช่นนี้เพียงครั้งเดียว ในคอลัมน์ ordinary people ฉบับที่ 18 เดือนกุมภาพันธ์ 2545 ในชื่อบทความ "COMICS SPEAK OUT" เขียนโดย สุธิสาร ภูมิภาคทเวท ที่เล่าเรื่องของนักวาดการ์ตูน 4 คนโดยผู้เขียนเริ่มต้น

ด้วยการเล่าถึงการเลือกซื้อการ์ตูนจากสยามสแควร์ บรรยายภาคในการเดินทางสลับกับการบรรยายประวัติของนักเขียนการ์ตูนแต่ละคน หลังจากนั้นจึงเข้าสู่การสนทนาระหว่างนักเขียนการ์ตูนทั้ง 4 กับผู้เขียนที่ร้อยเรียงในรูปแบบของบทสัมภาษณ์ต่างๆ ไป และจบเรื่องตรงที่ผู้เขียนตื่นนอนในตอนเช้า รำพึงกับตัวเอง รวบรวมว่าบทสัมภาษณ์ที่ผ่านมาเป็นเพียงความฝันเท่านั้น ในบทความนี้ ผู้เขียนไม่ได้เล่าเรื่องตามลำดับเวลาที่เกิดขึ้นจริง กล่าวคือ ผู้เขียนน่าจะได้อยู่กับนักเขียนการ์ตูนก่อนที่จะเดินทางกลับบ้าน และค่อยๆ ทบทวนประวัติของนักเขียนการ์ตูนแต่ละคนระหว่างทาง กลายเป็นว่าผู้เขียนซื้อการ์ตูนมาแล้วสามารถนึกถึงนักเขียนการ์ตูนในขณะเดินทางกลับบ้านโดยที่ไม่ได้รู้จักหรือพูดคุยกับนักเขียนการ์ตูนเหล่านั้นมาก่อนเลย ต่อจากนั้นจึงหลับฝันถึงการสนทนากันดังกล่าว

4. เนื้อหาที่สะท้อนลักษณะของผู้คนและสังคม รวมทั้งวัฒนธรรมการบริโภคแบบโพสต์โมเดิร์น

นอกจากแนวคิดที่ปฏิเสธสิ่งที่เชื่อว่าเป็นความจริงแท้ อันปรากฏอยู่เสมอในเนื้อหาของนิตยสาร a day นับตั้งแต่การให้คุณค่าต่อสิ่งต่างๆ ที่ผิดจากมาตรฐานโดยทั่วไป การมอง "ความจริง" ในแบบที่แตกต่างจากขนบเดิม, ลักษณะของการโยนหาอดีต, ท่าทีการแสดงออกถึงสิ่งที่เรียกว่า ศิลปะ ในแนวทางแบบโพสต์โมเดิร์น, ตลอดจนความเป็นโพสต์โมเดิร์นที่ปรากฏในสิ่งที่ผู้ผลิตหยิบยกขึ้นมาพูด, และลีลาการเขียนที่ใช้เทคนิคการประพันธ์แบบโพสต์โมเดิร์น จากการศึกษายังพบสิ่งที่สะท้อนถึงภาวะของสังคมแบบโพสต์โมเดิร์นในคอลัมน์ที่เป็นบทสัมภาษณ์ของนิตยสาร a day อาทิ คอลัมน์ a day with a view และ คอลัมน์ q & a day นอกจากนี้ ภาพสะท้อนดังกล่าวยังปรากฏในคอลัมน์อื่นๆ ด้วย เช่น บางตอนของคอลัมน์ main course, bedtime, moodstock : dayja vu, team pladib และ love at first site

สิ่งที่สะท้อนถึงภาวะของสังคมแบบโพสต์โมเดิร์นดังกล่าว ได้แก่

4.1 วัฒนธรรมการบริโภคในยุคโพสต์โมเดิร์น

สาลินี หาญวาริวงศ์ศิลป์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการบริโภคในยุคปัจจุบันในฐานะที่เธอเป็นนักโฆษณา ในคอลัมน์ a day with a view ฉบับที่ 23 เดือนกรกฎาคม 2545 สอดคล้องกับที่ Jean Baudrillard อธิบายถึงนิยามของสินค้า ที่เดิมทีเป็น economic goods คือสินค้าที่จำเป็นต่อชีวิต และมีคุณค่าทางการใช้สอย (use-value) ปัจจุบันสินค้ากลายเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม หรือ cultural goods ความสำคัญของสินค้าอยู่บนพื้นฐานของความเป็นสัญลักษณ์ การเป็นตัวแทนของความหมายบางอย่าง

Baudrillard อธิบายว่าผู้ผลิตไม่เพียงแต่ผลิตสินค้าเพื่อให้เกิดการบริโภค แต่ยังคงสร้างภาพหรือเอกลักษณ์ของสินค้า เพื่อให้ได้กลุ่มผู้บริโภคที่ชัดเจน ส่วนผู้บริโภคซึ่งมีจินตนาการ ความคิดฝัน และความต้องการยกระดับรสนิยม ก็มีหน้าที่เลือกภาพที่ดูดีสำหรับตัวเอง การใช้สินค้าในวัฒนธรรมผู้บริโภค ไม่ได้เป็นแค่การใช้สอยอย่างเดียวแต่มีบทบาทในการเป็นผู้สื่อสารถึงความหมายต่างๆ ด้วย

ในขณะที่ สาลินี บอกว่ายุคนี้เป็นยุคของแบรนด์ แบรนด์เป็นสิ่งที่ 'ไม่มี' ตัวตน จับต้องไม่ได้ แต่โฆษณากำลังเอาแบรนด์มาล่อผู้บริโภค คือการเอาอารมณ์ของคนมาเกาะติดกับแบรนด์ และปัจจุบันมีแนวโน้มจะเป็นเช่นนั้นมากขึ้นเรื่อยๆ

สอดคล้องกับ สุชาติ สวัสดิ์ศรี ที่ให้ทรรศนะเกี่ยวกับการเลือกอ่านหนังสือของคนในยุคปัจจุบัน ในฉบับที่ 22 เดือนมิถุนายน 2545 ว่าเขาเชื่อว่าคนรุ่นใหม่ที่ชอบหนังสือ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเขาต้องการ 'สถานะ' เวลาถือหนังสือเล่มนั้น ถือแล้วรู้สึกว่าเป็นกลุ่มนั้นกลุ่มนี้ เป็นไฮโซ, ไฮโซ้อ, เป็นวัยรุ่นหรือสาวทำงานอะไรก็ตาม ซึ่งแสดงถึงภาวะของสินค้าทางวัฒนธรรม หรือ cultural goods ที่ความสำคัญของสินค้าอยู่บนพื้นฐานของความเป็นสัญลักษณ์ การเป็นตัวแทนของความหมายบางอย่าง

4.2 ลักษณะของผู้คนและสังคมในยุคโพสต์โมเดิร์น

สาลินี หาญวารีวงศ์ศิลป์ (คอลัมน์ a day with a view ฉบับที่ 23 เดือนกรกฎาคม 2545) มองว่าคนในยุคปัจจุบันสนใจอยู่แต่เรื่องสุขนิยม และหารับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งยึดเอาเป็นบรรทัดฐานของสังคมอย่างง่ายดายเกินไป

ในคอลัมน์ a day with a view ฉบับที่ 32 เดือนเมษายน 2546 a day เสนอแนวคิดของ วิชญ์ พิมพ์กาญจนพงศ์ ที่แสดงให้เห็นว่าคนไทยปัจจุบันไม่มีอัตลักษณ์ เนื่องจากโดนข้อมูลบังคับให้เปลี่ยน identity อยู่ตลอดเวลา รวมทั้งแนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์นที่เลิกเชิดชูศิลปินว่ามีความริเริ่มและเป็นอัจฉริยะ โดยมองว่าศิลปะเป็นเพียงสิ่งซ้ำซากที่วนเวียนอยู่กับการลอกเลียนแบบสิ่งเก่าๆ ในขณะที่สังคมสมัยใหม่ให้คุณค่ากับความ เป็นเจ้าของผลงาน วิชญ์ ยืนอยู่ตรงข้ามกับแนวคิดเช่นนั้น แสดงถึงลักษณะวัฒนธรรมในยุคโพสต์โมเดิร์นที่แตกต่างจากยุคโมเดิร์น กล่าวคือวัฒนธรรมโพสต์โมเดิร์นเป็นการใช้ประโยชน์ หรือดัดแปลงจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว ขณะที่วัฒนธรรมโมเดิร์นคือวัฒนธรรมของความแตกต่างที่เป็นแบบฉบับของตนเอง โดย วิชญ์ อนุญาตให้ใครก็ตามสามารถนำผลงานของเขาไปใช้ได้โดยไม่สนใจเรื่องลิขสิทธิ์หรือสิทธิทางปัญญาเลยแม้แต่น้อย

ในฉบับที่ 43 เดือนมีนาคม 2547 คอลัมน์ a day with a view ทรงกลด บางยี่ขัน สัมภาษณ์ จิโร่ เอ็นโด สถาปนิกนอกกระแสชาวญี่ปุ่นที่ผสมผสานการออกแบบหลายสิ่งหลายอย่างเข้าด้วยกัน เขาเป็นคน ที่ชิมชั้แนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์น ตั้งแต่การทำงานแบบ cut n' mix ความไม่เป็นระเบียบแบบแผน และความหลากหลายของตัวตน อันเป็นลักษณะของปัจเจกชนแบบโพสต์โมเดิร์น

ชูชุกิ โคจิ แสดงแนวโน้มทางความคิดของผู้คนในยุคโพสต์โมเดิร์น ในคำตอบที่ระบุว่าเขา ไม่ได้นับถือศาสนาอะไร ในคอลัมน์ q & a day ฉบับที่ 22 เดือนมกราคม 2545

ในฉบับที่ 37 เดือนกันยายน 2546 เรียวตะ ชูชุกิ ผู้เขียนคอลัมน์ team pladib ซึ่งตีพิมพ์ตั้งแต่ฉบับที่ 19-43 (ยกเว้นฉบับที่ 34) ให้ความเห็นเกี่ยวกับสังคมญี่ปุ่น โดยปรากฏลักษณะที่สอดคล้องกับสภาวะความเชื่อแบบโพสต์โมเดิร์นที่เกิดขึ้นหลังสงครามโลก กล่าวคือ บอกว่าหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นิสัยของคน

ญี่ปุ่นเปลี่ยนแปลงมาก คือ กลัวการเชื่อและนับถืออะไรอย่างจริงจัง กลัวการเชื่อใครซักคน หรือการนับถือศาสนาอะไร กลัวว่าเชื่อแล้วเสียหาย หลังจากสงคราม คนญี่ปุ่นหาอะไรมาแทนศาสนาได้ บางคนนับถือตัวเอง บางคนนับถือบริษัท บางคนนับถือทีวี บางคนนับถืออินเทอร์เน็ต

ในคอลัมน์ main course ฉบับที่ 25 เดือนกันยายน 2545 a day ตีพิมพ์บทสัมภาษณ์ของคนในอินเทอร์เน็ต ที่แสดงถึงการเลื่อนไหลของตัวตนของคนในสังคมปัจจุบันที่บอกว่า เขามีความสุขที่ได้เป็นตัวของตัวเองได้เต็มที่ในอินเทอร์เน็ต ในขณะที่เกลียดโลกความเป็นจริงเพราะในชีวิตจริงบางเรื่องเขาพูดกับใครไม่ได้ และในอินเทอร์เน็ตเขาสามารถทำอะไรก็ได้โดยไม่ต้องสนใจว่าจะมีใครยอมรับหรือไม่

นอกจากนั้น คอลัมน์ love at first site ในฉบับที่ 38 เดือนตุลาคม 2546 ยังปรากฏบทสนทนาที่สะท้อนความไม่รู้ของคนในยุคโพสต์โมเดิร์น และแสดงถึงความสับสนและขัดแย้งในตัวเองอีกด้วย

เหล่านี้เป็นตัวอย่างของ "อารมณีย์" ของผู้คนและสังคมในยุคโพสต์โมเดิร์นที่สะท้อนในเนื้อหาของนิตยสาร a day

จากการประมวลแนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์น อันเป็นแนวคิดที่เป็นหลักในการศึกษาค้นคว้า อัจฉริยวิภากรณาแนวคิดดังกล่าวได้ในหลายมิติ มิติแรกคือแนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์นที่สะท้อนในศิลปะ และวรรณกรรม มิติที่สอง อาจมองได้ว่า โพสต์โมเดิร์นเป็นแนวคิดที่ล้มล้างความเชื่อเกี่ยวกับ "ความจริง" ซึ่งการมองเช่นนี้ถือเป็นการให้ความหมายของโพสต์โมเดิร์นในเชิงปรัชญา มิติถัดมา เป็นคำอธิบายแนวคิดโพสต์โมเดิร์นที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดบริโภคนิยม ดังที่ Jean Baudrillard อธิบายว่า คุณค่าทางการใช้สอยของสินค้าในยุคโพสต์โมเดิร์นได้ถูกทำลายลง เนื่องจากการครอบงำของคุณค่าทางการแลกเปลี่ยน (exchange-value) ภายใต้ระบบทุนนิยมส่งผลให้สินค้ากลายเป็นสัญลักษณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการเป็นตัวแทนของความหมายบางอย่างซึ่งมิติดังกล่าวนี้ถูกนำมาใช้ในสื่อต่างๆ ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สื่อโฆษณาที่ใช้แบนด์เพื่อจับเอาอารมณ์และความรู้สึกของผู้บริโภคมาผูกติดกับสินค้า

นอกจากนั้น ยังมีแนวคิดโพสต์โมเดิร์นที่อธิบายเกี่ยวกับมิติของจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นหนทางสู่การเป็นหนึ่งเดียวกับจักรวาลและธรรมชาติ ด้วยปรัชญาของวิทยาศาสตร์ใหม่ (new science) ที่มองเห็นความจำกัดของกฎแห่งเหตุและผลและการทดลองพิสูจน์ โดยมองว่า "ความจริง" อาจซับซ้อน และมีปัจจัยอื่นๆ ส่งผลร่วมด้วย เนื่องจากโลกทั้งหมดเกี่ยวพันสัมพันธ์กันอย่างเป็นหนึ่งเดียวกันตลอดเวลา ที่สุดเป็นมิติที่มองว่าทุกอย่างเคลื่อนไหวไปตามกฎแห่งวิญสังสาร ดำรงอยู่และจากไปตามกฎแห่ง "ธรรม" หรือตามกฎแห่งธรรมชาติ¹

โดยจากการศึกษา ดูเหมือนว่านิตยสาร a day เป็นอีกสื่อหนึ่ง ที่ให้นำหนักกับมิติของแนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์นในรูปแบบที่จับต้อง สัมผัสได้ง่าย กล่าวคือ a day ยังคงสะท้อนท่าทีแบบโพสต์โมเดิร์นในมิติ

¹ไทย : อภิโกลาหล กับกระบวนทัศน์ใหม่ (4), "มติชนสุดสัปดาห์ 1232 (26 มีนาคม 2547): 57.

ของศิลปะ และวรรณกรรม ตลอดจนการแสดงแนวคิดที่ปฏิเสธความเชื่อเกี่ยวกับ "ความจริง" ในวิธีการให้คุณค่าต่อสิ่งต่างๆ หรือการมอง "ความจริง" ในแบบที่แตกต่างจากชนบเดิมๆ ที่เป็นผลจากการให้ความหมายของโพสต์โมเดิร์นในเชิงปรัชญา รวมทั้งแนวคิดโพสต์โมเดิร์นในมิติที่ว่าด้วยบริโภคนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแสดงท่าทีแบบโพสต์โมเดิร์นในมิติของศิลปะ วรรณกรรม และมิติเกี่ยวกับการบริโภค ซึ่งเป็นแง่มุมที่เข้าถึงได้ง่ายและถือกำเนิดอย่างเป็นรูปธรรมเป็นมิติแรกๆ แม้แต่ในตะวันตกเองก็ตาม ดังจะเห็นได้จากศิลปะแบบป๊อปอาร์ตหรือวรรณกรรมที่มีเทคนิคการประพันธ์ต่อต้านโครงเรื่องแบบ grand narrative ดังนั้น การที่นิตยสาร a day หยิบยกเอามิติต่างๆ ดังกล่าวนี้นำมาเสนอ จึงไม่ใช่ปรากฏการณ์ที่เกินความคาดหมาย

นอกจากนั้น หากพิจารณานิตยสาร a day ในบริบทของสื่อทางเลือก นิตยสาร a day น่าจะจัดอยู่ในกลุ่มของสื่อทางเลือกในแง่ของรูปแบบและเนื้อหาที่แสดงความแตกต่างจากสื่อกระแสหลัก โดยไม่ได้มีอุดมการณ์ในการผลิตในทิศทางเดียวกับสื่อทางเลือกในความหมายของสิ่งที่ผลิตเพื่อต่อต้านความสัมพันธ์แบบทุนนิยมตามแนวคิดแบบ Marxist และไม่ได้ส่งเสริมให้เกิดการเมืองภาคประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของการไม่หวังผลกำไรตามแนวทางของสื่อทางเลือกในภาคการเมืองแล้ว นิตยสาร a day ย่อมไม่รวมอยู่ในนิยามของสื่อทางเลือกในแบบดังกล่าว

วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์ แสดงจุดยืนของนิตยสาร a day ไว้อย่างชัดเจนในนิตยสาร Positioning ฉบับที่ 12 เดือนพฤษภาคม 2548 หน้า 68 ว่า "การทำหนังสือเป็น 'ธุรกิจ' แน่แน่นอน ไม่ว่าคุณจะต้องจริงจังเกี่ยวกับทุนนิยมแค่ไหน เมื่อคุณผลิตหนังสือออกมาแล้วไม่ได้แจกให้คนอ่านฟรี แต่แปะราคาขายไว้บนปก นั่นแปลว่าคุณทำธุรกิจแล้ว คุณค้าขายแล้ว คุณนิยมทุนแล้ว"

อย่างไรก็ตาม นิตยสาร a day ยังคงก้าวเดินต่อไปในทิศทางที่ วงศ์ทอง ในฐานะผู้ก่อตั้งวางไว้ว่า "เรามุ่งมั่นตั้งใจที่จะผสมผสานอุดมการณ์ในการทำหนังสือกับการค้าขาย ให้อยู่ควบคู่กันไปในส่วนที่เหมาะสม"²

ทั้งนี้ เมื่อนำแนวคิดเกี่ยวกับสื่อทางเลือกมาประกอบกับผลการศึกษารูปแบบและเนื้อหาของนิตยสาร a day อาจมองได้ว่านิตยสารฉบับนี้เป็นการผสมผสานระหว่างสื่อทางเลือกในความหมายของรูปแบบที่แสดงความแตกต่างจากนิตยสารฉบับอื่นๆ ซึ่งในขณะเดียวกัน รูปแบบที่ถูกนำมาสนับสนุนความต่างนั้นก็คือความเป็นโพสต์โมเดิร์นที่ให้น้ำหนักกับมิติของแนวคิดแบบโพสต์โมเดิร์นที่เข้าถึงได้ง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่าทีแบบโพสต์โมเดิร์นในมิติของศิลปะ วรรณกรรม และมิติเกี่ยวกับการบริโภค

²วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์, "a day's direction," *Positioning 12* (พฤษภาคม 2548): 68.

ลักษณะของโพสต์โมเดิร์นที่สะท้อนในวิถีชีวิตของผู้่านนิตยสาร a day

จากการศึกษาพบว่าเนื้อหาและรูปแบบของนิตยสาร a day สะท้อนในวิถีชีวิตของผู้่านในลักษณะที่เกาะอยู่เฉพาะส่วนผิวของแนวคิดโพสต์โมเดิร์น แม้ว่าจะมีผู้อ่านบางส่วนมีแนวคิด หรือวิถีชีวิตที่สะท้อนแนวคิดดังกล่าว เช่น การมีพฤติกรรมติดตามข่าวสารในระดับที่ไม่ใส่ใจกับรายละเอียดมากนัก การมีมุมมองต่อ "ศิลปะ" แบบโพสต์โมเดิร์น การไม่วางแผนสำหรับอนาคต มุมมองต่อการแต่งงานและชีวิตคู่ที่เป็นผลมาจากแนวคิดการปฏิเสธวิถีการเล่าเรื่องแบบเส้นตรงของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน การให้ความสำคัญกับความสุขของตนเอง การให้การยอมรับเพศที่สาม หรือการโหยหาอดีต แต่เมื่อพูดถึงประเด็นเกี่ยวกับความศรัทธาต่อศาสนา และจิตวิญญาณ พบว่ากลุ่มตัวอย่างยังคงยึดมั่นในเรื่องการนับถือศาสนาเพื่อเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจอยู่มาก ซึ่งลักษณะเช่นนี้ไม่สอดคล้องกับแนวคิดโพสต์โมเดิร์น

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ กลุ่มตัวอย่างยังคงให้ความหมายเรื่องศาสนาในมุมมองจำกัด คือ เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และเป็นหลักปฏิบัติ โดยที่ไม่มีการมองศาสนาในมิติของจิตวิญญาณในฐานะของกระบวนการพัฒนาจิตเพื่อให้เข้าถึงหรือเป็นหนึ่งในเดียวกับจักรวาลและธรรมชาติ จึงอาจวิเคราะห์ได้ว่าแม้กลุ่มตัวอย่างจะเป็นผู้ติดตามอ่านนิตยสาร a day แต่ค่อนข้างเน้นประโยชน์ในเชิงของการบริโภคข้อมูลข่าวสารและความเคลื่อนไหวในแวดวงสังคมต่างๆ ที่ผู้อ่านให้ความสนใจเท่านั้น ส่วนการแสวงหาสาระเพื่อการเข้าถึงมิติของจิตวิญญาณนั้น กลับเรียกได้ว่าไม่มีเลย หรือมีอย่างจำกัด อันสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตแบบสังคมเมืองของกลุ่มผู้อ่าน และการทำหน้าที่ของนิตยสารที่มุ่งตอบสนองความพึงพอใจในการบริโภค มากกว่าการสร้างแรงบันดาลใจหรือยกระดับทางจิตวิญญาณ ซึ่งต้องอาศัยสื่อรูปแบบอื่นๆ ที่มีความละเอียดอ่อนมากกว่านี้

จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้อ่านนิตยสาร a day ยังคงเสพนิตยสารฉบับนี้โดยอยู่ในกระแสของบริโภคนิยม ซึ่งมองว่าการอ่าน a day เป็นการตอบสนองความต้องการในการสร้างภาพลักษณ์ของความทันสมัยมากกว่าที่จะเข้าใจ หรือเข้าถึงความเป็นโพสต์โมเดิร์นอย่างแท้จริง ทั้งนี้ผู้อ่านมีคตินิยมแบบโพสต์โมเดิร์นในแง่ของรสนิยมทางด้านศิลปะ รวมถึงรูปแบบที่แตกต่างของนิตยสาร a day อันเป็นลักษณะหนึ่งของโพสต์โมเดิร์นเท่านั้น

ในขณะที่ ชูศักดิ์ ภัทฤกุลนิษฐ์ มองว่าสังคมไทยทุกวันนี้เป็นสังคมที่มีหลายสภาพมาซ้อนทับโยงใยกัน ตัวฐานใหญ่คือสภาพก่อนสมัยใหม่ เห็นได้จากแนวคิดอำนาจนิยมหรือความเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ซึ่งพบได้ตั้งแต่ชาวบ้านจนถึงนักธุรกิจพันล้าน สภาพสมัยใหม่ ที่พบมากหน่อยในหมู่กระฎุมพีที่มีการศึกษา แสดงออกในความเชื่อเรื่องเสรีภาพ หลักการ สิทธิมนุษยชน ส่วนสภาพโพสต์โมเดิร์นก็ปรากฏให้เห็นบ้าง โดยเฉพาะปริณทลของการบริโภคสัญญา อินเทอร์เน็ต หรือในวงการศิลปะ ซึ่งอาจจะเจอสถาปัตยกรรมแบบ

โพสต์โมเดิร์น ทั้งสามสภาพรวมอยู่แบบคละคล้ำปะปนกันไป จนนิยามแบบพันธได้ยากว่าสังคมไทยขณะนี้ เป็นแบบใด³

แนวโน้มทางความคิดร่วมสมัยของเรอบางประการ ดูเหมือนว่าจะเป็นการไม่ยึดถืออะไร นั่นคือการถือเอา "อะไรก็ได้" เป็นท่าที่ต่อทั้งชีวิตและต่อประเด็นทางความคิด หรือแม้กระทั่งประเด็นปัญหาทางจริยธรรม ต้นเค้าของท่าที่เช่นนี้คงไม่อาจจะนับได้ว่ามาจากไหน สิ่งที่สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน เช่นการที่คนเรา ทุกวันนี้ โดยเฉพาะที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว ยึดถือความพอใจมากกว่าความมั่นคงในชีวิตการทำงาน จนอาจเรียกได้ว่า ความพอใจอย่างหนึ่งก็คือความพอใจจากการเปลี่ยนงานบ่อยๆ หรือการที่การรับรู้และขอบเขตของความรู้ลด หรือแคลงเป็นสัดส่วนผกผันกับปริมาณและการขยายเครือข่ายของข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน แนวโน้มต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นทั่วโลก ที่น่าติดตามให้ความสนใจก็คือ การแสดงออกในเชิงความคิดทางปรัชญา ศิลปะ และ กิจกรรมสร้างสรรค์แขนงต่างๆ ที่อาจจะเป็นทั้งภาพสะท้อนและมีอิทธิพลต่อกระแสแห่งท่าที่ที่เรียกว่า โพสต์โมเดิร์นนี้ แม้จะปรากฏอยู่ในสังคมตะวันตกมากกว่า แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าจำกัดอยู่ในสังคมเหล่านี้ เท่านั้น⁴

จึงเป็นที่น่าขบคิดหาคำตอบต่อไปว่า หากผู้คนในสังคมไทยปัจจุบัน มีแนวโน้มที่จะมีคตินิยม แบบโพสต์โมเดิร์นในแง่ของการปฏิเสธสิ่งที่เชื่อว่าเป็นความจริงแท้ หลงอยู่ในโลกที่ไม่มีอะไรเป็นสิ่งยึดเหนี่ยว ไม่มีบรรทัดฐาน รวมถึงการไม่มีอยู่ของ "ความจริง" ซึ่งอาจเลื่อนไหลหมายรวมถึงการให้คุณค่ากับสิ่งใดหรือ อะไรก็ได้ และอยู่ในวังวนของการบริโภคเพื่อสร้างภาพลักษณ์ ประกอบกับการรับอิทธิพลจากสื่อต่างๆ ที่เริ่มมี ท่าที่แบบโพสต์โมเดิร์นมากยิ่งขึ้น หน้าตาของสังคมไทยในอนาคตจะเป็นเช่นไร

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ มุ่งให้ความสนใจกับลักษณะแบบโพสต์โมเดิร์นที่สะท้อนใน นิตยสาร a day และผู้อ่านนิตยสารฉบับนี้ ประกอบกับข้อจำกัดด้านเวลา ทำให้การเปรียบเทียบรูปแบบของ วิถีชีวิตระหว่างผู้อ่านและไม่อ่านนิตยสารดังกล่าวไม่ได้อยู่ในขอบข่ายของการศึกษา ซึ่งน่าได้มีการสำรวจ เพิ่มเติมเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในยุคปัจจุบันได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์, "มองหลากมุม "โพสต์โมเดิร์น" : [สัมภาษณ์] ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์, นพพร ประชากุล," สารคดี 193 (มีนาคม 2544): 149-150.

⁴ธีระ นุชเปี่ยม, "ภาษา/ความหมาย/ความเป็นจริง บันทึบความคิดร่วมสมัย," ใน เอกสารประกอบการเสวนาวิชาการ เรื่องแนวคิดโพสต์โมเดิร์นกับสังคมศาสตร์ไทย เล่ม 2, เสนอที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 12 และ 15 มกราคม 2547.

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมลวรรณ มัถการุณ. คิดอย่างไรถึงจะรวย : อีกวันหนึ่งของ 'วงศ์ทง ชัยณรงค์สิงห์' [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.pixelpplanet.net/24/topic.php?mid=254>

กาญจนา แก้วเทพ. ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา. กรุงเทพฯ : เอดิสันเพรสโปรดักส์, 2544.

กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศาลาแดง, 2545.

จงจิต ศรีพรรณ โรเบิร์ต. บรรณารักษนิเทศสาร. เชียงใหม่ : ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.

จันทน์ เจริญศรี. โฟสต์โมเดิร์นและสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : วิชาษา, 2544.

จุฑามาส กิรติศิกร. รูปแบบการดำเนินชีวิตของเด็กวัยรุ่นกับการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

เจิมสิริ เหลืองสุภรณ์. จินตนาการทางเพศของผู้หญิงผ่านนิตยสารวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ชวรัตน์ เขิดชัย. การบรรณารักษณ์หนังสือพิมพ์และนิตยสาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520.

ณัฐกานต์ ลิ้มสถาพร. Postmodern ดีกว่าแบรนต์ ชับซ้อนกว่าโฆษณา. กรุงเทพฯ : ทีปโปยพอยท์, 2546.

ดรุณี หิรัญรักษ์. นิตยสาร. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการหนังสือพิมพ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

แดน ศิวไลซ์ และ วุฒิชัย กฤษณะประกรกิจ. 5 หน่วยรบเลือดใหม่ในสังเวียนนิตยสาร. GM 241 (สิงหาคม 2543) : 176-189.

ไทย : อภิโกลาหล กับกระบวนทัศน์ใหม่ (4). มติชนสุดสัปดาห์ 1232 (26 มีนาคม 2547) : 57.

ธดา (นามแฝง). a day และ summer : นิตยสารทางเลือกอันตราย. วารสารการเมืองใหม่ 3 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2544) : 8-11.

ธวัชชัย จารนัย. บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา ปฏิบัติการแยกธาตุ "อินดี้" 4 เล่ม a day-summer-Open-dna. มติชนสุดสัปดาห์ 1101 (24 กันยายน 2544) : 70.

ธีระ นุชเปี่ยม. ภาษา/ความหมาย/ความเป็นจริง บันทึ่ความคิดร่วมสมัย. ใน เอกสารประกอบการเสวนาวิชาการ เรื่องแนวคิดโฟสต์โมเดิร์นกับสังคมศาสตร์ไทย เล่ม 2. ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 12 และ 15 มกราคม 2547.

นทีรัช เกรียงชัยพร. รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคชายในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

นิติพัฒน์ สุขสว. สัมภาษณ์. 2 มิถุนายน 2548.

นิตี เอียวศรีวงศ์. นักศึกษาโฟสต์-โมเดิร์น. มติชนสุดสัปดาห์ 1129 (8-14 เมษายน 2545) : 47.

นิตี เอียวศรีวงศ์. ผ่านทางต้นสื่อไทย สู่อีกทางเลือก [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.midnightuniv.org/midnight2545/newpage21.html>

นิตินา ศรีประเสริฐ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดทำนิตยสารที่เกิดขึ้นใหม่ในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาวารสารสนเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2545.

นิโลบล โควาทิทัศเทศ. การวิเคราะห์เพลงไทยสมัยนิยมตามทฤษฎีของสุนทรียศาสตร์ยุคหลังสมัยใหม่.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

เบี่ยนอกกระดาน. กลางคลื่นทะเลคนรายสัปดาห์ (22-26 มกราคม 2544) [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.thaitopic.com/bia/440104.htm>

ปริญญา ลักษิตานนท์. *จิตวิทยาและพฤติกรรมผู้บริโภค ฉบับมาตรฐาน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ทิปโปงพอยท์, 2544.

พนิดา สงวนเสรีวานิช. จัปกระแสนัยรุ่งเรืองไหลวรรณกรรมแปล. *มติชน* (7 สิงหาคม 2546) : 17.

พรกมล รัชนาภรณ์. รูปแบบการดำเนินชีวิต พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ และพฤติกรรมการบริโภคสินค้าของวัยรุ่นในจังหวัดเชียงใหม่. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2542.

พัฒนา กิติอาษา, บรรณธิการ. *มานุษยวิทยากับการศึกษาปรากฏการณ์โหยหาอดีตในสังคมไทยร่วมสมัย*.

กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2546.

พิรงรอง รามสูต รัตนันท์. *สื่อภาคประชาชน*. กรุงเทพฯ : โครงการปฏิรูประบบสื่อ การกำกับดูแลเนื้อหาโดยรัฐ การกำกับดูแลตนเอง และสื่อภาคประชาชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

เพ็ญสิริ เสวตวิหรี. อิทธิพลของแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทยของผู้กำกับรุ่นใหม่ ระหว่างปี พ.ศ. 2538-2540. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2541.

ภูมิกมล ผดุงรัตน์. POSTMODERN ปรากฏให้เห็นรอบๆ ตัวเรา. *GM 241* (สิงหาคม 2543) : 226-227.

มานะ มานี ปิติ ชูใจ...เพื่อนเก่าที่เราคิดถึง. *ผู้จัดการรายวัน* (16 ธันวาคม 2547) [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://202.57.155.216/daily/ViewNews.aspx?NewsID=9470000097166>

ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. *การวิเคราะห์ผู้รับสาร*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ยุรฉัตร บุญสนิท. ภาวะสังคมหลังสมัยใหม่. *วารสารปริทัศน์* 2 (ตุลาคม 2545-มีนาคม 2546) : 14-20.

ยุรฉัตร บุญสนิท. เรื่องสั้นเข้รอบซีไรต์ พ.ศ. 2542 และ 2545 : ภาพสะท้อนความล้มเหลวหรือความจริงแท้ของวรรณกรรมยุคหลังสมัยใหม่. *25 ปีซีไรต์ : รวบรวมทวิจารย์คัดสรร*, หน้า 97-118. กรุงเทพฯ : สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย, 2547.

ระวีวรรณ ประกอบผล. *นิตยสารไทย*. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

รัตน์ฤทัย สัจจพันธุ์. เมตาฟิซิกส์ในงานเรื่องสั้นสมัยใหม่ของไทย. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน* 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2545) : 842-847.

วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์. *สัมภาษณ์*, 27 กรกฎาคม 2548.

- วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์. a day story. a day 61 (กันยายน 2548) : 76-80.
- วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์. a day's direction. *Positioning* 12 (พฤษภาคม 2548) : 68-69.
- วชิรา วุฒิกนก. สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2548.
- วรพจน์ พันธุ์พงศ์. วงศ์ทอง ชัยณรงค์สิงห์ & a day STORY. *GM* 241 (สิงหาคม 2543) : 180-182.
- วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์. มอกลงนาม "โพสต์โมเดิร์น" : [สัมภาษณ์] ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช, นพพร ประชากุล. *สารคดี* 193 (มีนาคม 2544) : 138-150.
- วินทร์ เลียววาริณ. behind life in a day. *a day* 61 (กันยายน 2548): 48-49.
- ศศิญา วิจิตรจามรี. ยุคหลังสมัยใหม่กับวัฒนธรรมผู้บริโภค. *นิเทศสยามปริทัศน์* 2 (ธันวาคม 2543) : 39-46.
- ศิริตม คล้ำไพบูลย์. โพสต์โมเดิร์นคืออะไร จากปฏิกริยาแบบมาร์กซ์สู่การเมืองแบบปฏิบัตินิยม. *วารสารวิถีทรรศน์* 19 (2544).
- ศุภร เสรีรัตน์. *พฤติกรรมผู้บริโภค*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เอ.อาร์. บีซิเนส เพรส, 2544.
- สมประสงค์ เจียมบุญสม. สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2548.
- สมโภชน์ ศรีวรรณ, ศิลปะหลังสมัยใหม่กับวิถีชีวิตหลังสงครามใหม่. *วารสารปริทัศน์* 2 (ตุลาคม 2545-มีนาคม 2546) : 21-24.
- สรายุทธ์ ธรรมโชโต. ความน่าจะเป็นโพสต์โมเดิร์นของความน่าจะเป็น. *25 ปีซีไรต์ : รวมบทวิจารณ์คัดสรร*, หน้า 671-686. กรุงเทพฯ : สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย, 2547.
- สุชาดา จักรพิสุทธิ์. ทำไมต้องสื่อทางเลือก [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.midnightuniv.org/midnight2545/newpage17.html>
- สุภิญญา กลางณรงค์. มาตรา 40 กับการสร้างสรรคสื่อทางเลือกภาคประชาชน. *วารสารการเมืองใหม่* 3 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2544) : 16-22.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. *การสื่อสารกับสังคม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์*. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2542.
- สุรัตน์ นุ่มนนท์ และคณะ. *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532.
- องค์ประกอบของวัฒนธรรม [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.huso.buu.ac.th/cai/Sociology/225101/Lesson5/องค์ประกอบของวัฒนธรรม.htm>
- อภิญา เพื่อฟูสกุล. *อัตลักษณ์*. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2546.
- อัญชนี วิชาภัย บุนนาค. การแสวงหาข่าวสาร ทศนคติและพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- อัญชลี ชัยวรพร. ไม่มีอะไรใหม่ในวัฒนธรรมโพสต์โมเดิร์น. *สารคดี* 184 (มิถุนายน 2543) : 153-156.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, บรรณาธิการ. *สื่อสารมวลชนเบื้องต้น : สื่อมวลชน, วัฒนธรรมและสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพฯ : โครงการสื่อสันติภาพ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

a day Poets Society ความฝันนักแหกคอก เดอะโหม่ง-วงศ์ทง ชัยณรงค์สิงห์. *เนชั่นสุดสัปดาห์*

450 (15-21 มกราคม 2544) : 18-20.

Single Frame (นามแฝง). *The Underground Cartoon* ของโลเล. *a day* 61 (กันยายน 2548) : 123.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

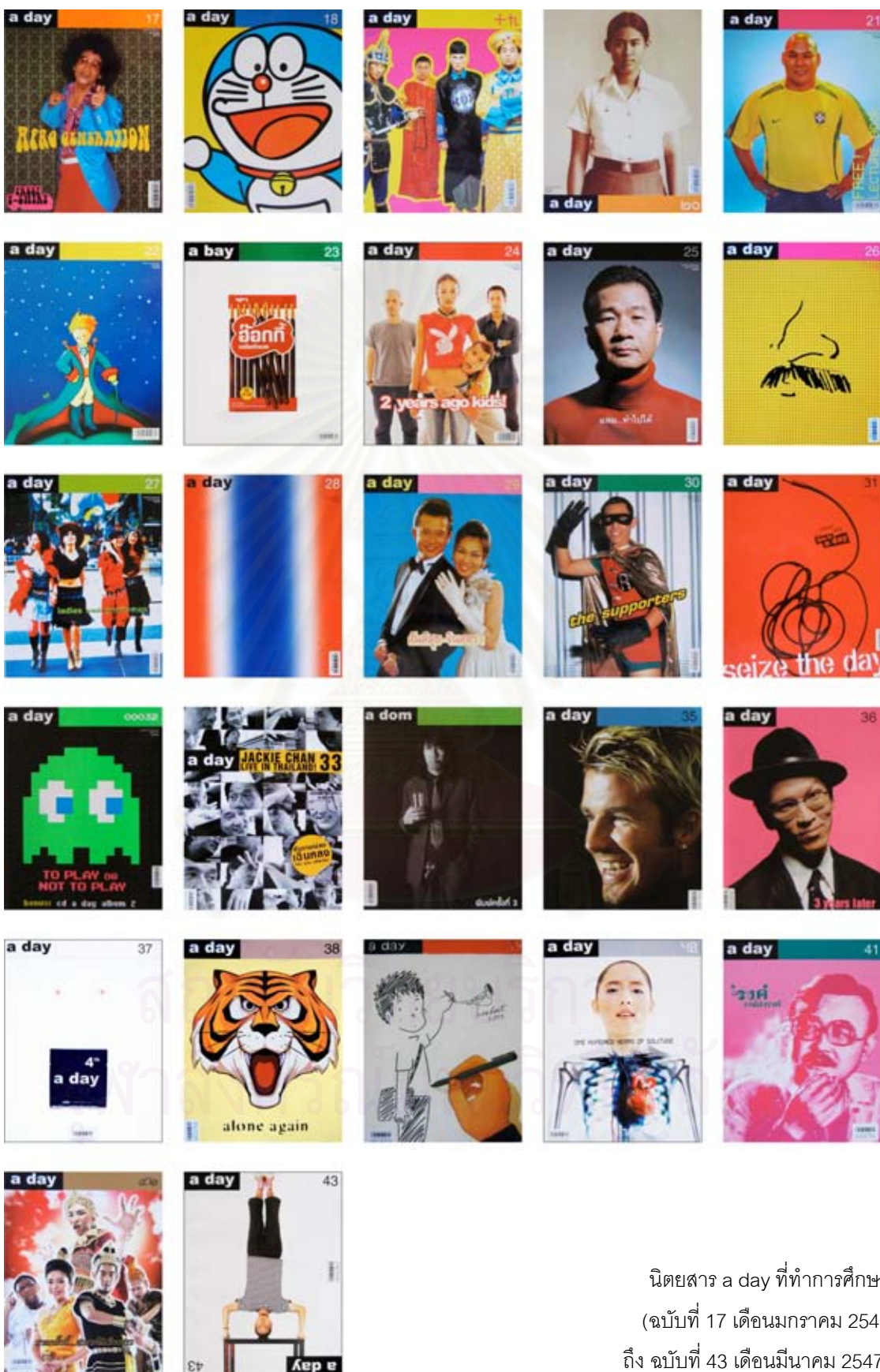
ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นิตยสาร a day ที่ทำการศึกษ
(ฉบับที่ 17 เดือนมกราคม 2545
ถึง ฉบับที่ 43 เดือนมีนาคม 2547)

talking head

บรรยาย: เพ็ญลักษณ์ ๙ ภาพประกอบ:

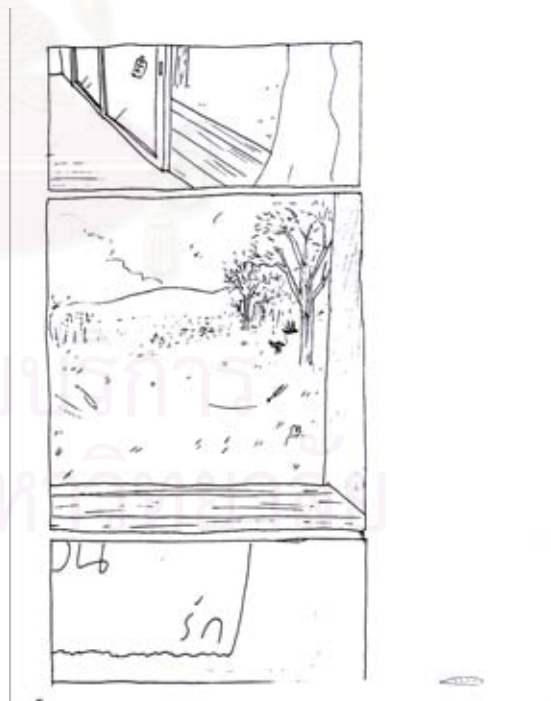
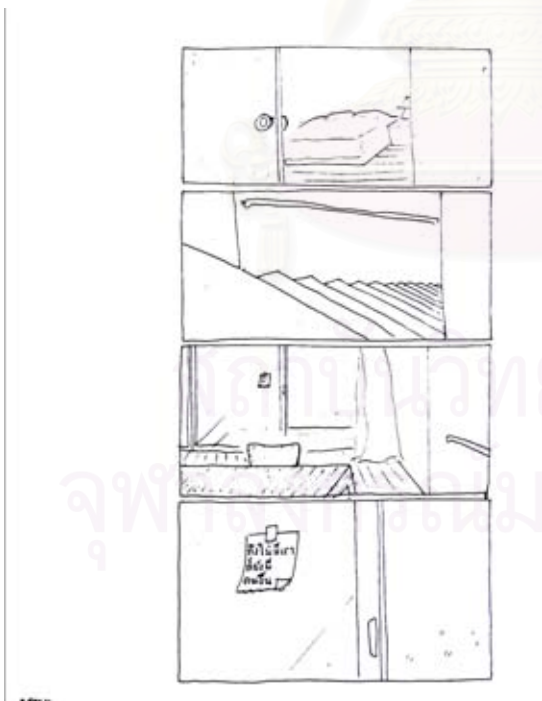
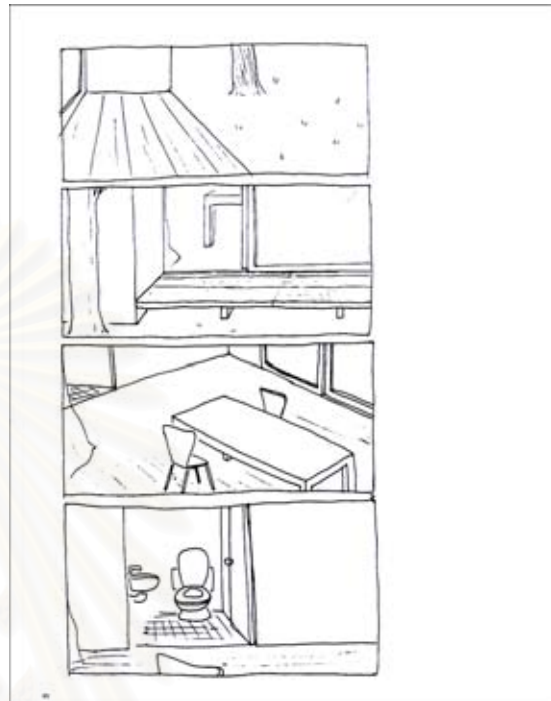
<p>ชาคริต แย้มงาม</p> <p>ใครคือสุดยอดนักแสดงในความคิดของคุณ? เซอร์ยอนโทนี ฮอปกินส์</p> <p>นักแสดงหญิงคนใดที่คุณอยากจะได้ละครด้วยมากที่สุด? เม็ก โรบิน</p> <p>ผู้กำกับภาพยนตร์ในดวงใจของคุณคือใคร? มาร์ติน สกอร์เซซี</p> <p>ถ้าเปรียบเทียบตัวเองกับนักแสดงของฮอลลีวูดสักคน คุณจะเหมือนใคร? อิม...คุณว่าเป็นใครดี...?</p> <p>ใครคือ 'ไอยูปหล่อ' ในสายตารของคุณ? Willow (คุณชื่อบ้าน)</p> <p>คุณคิดว่าตัวเธอมีอะไรเจ๋งที่คนอื่นไม่มีบ้าง? ไม่มีครับ เหมือนคนปกติ</p> <p>อะไรที่คุณคิดว่า คือเสน่ห์ของวงการบันเทิง? เป็นวงการที่มีความละเอียดในด้านศิลปะ</p> <p>ถ้าไม่ได้เข้าสู่วงการบันเทิง ตอนนี้คุณกำลังทำอะไรอยู่? เรียนหนังสือ</p> <p>อะไรคือสิ่งที่คุณคิดว่าชีวิตนี้จะไม่ทำมันเด็ดขาด? ฆ่าสัตว์ ฆ่าคน</p> <p>ถ้าให้เปลี่ยนชีวิตกับใครก็ได้ 1 วัน คุณอยากจะเป็นใคร? คุณแม่</p> <p>เสน่ห์ของผู้ชายคือ...? มีความคิดที่ไม่เหมือนผู้ชาย</p>	<p>เสน่ห์ของผู้หญิงคือ...? มีความคิดที่ไม่เหมือนผู้ชาย</p> <p>อะไรคือสิ่งที่คุณคิดว่าน่าที่สุดในโลก? โลกที่ใญ่</p> <p>อะไรคือสิ่งที่คุณอยากทำมาก แต่ยังไม่ได้อำ? โคเรียน</p> <p>ถ้าเครื่องบินที่คุณนั่งเกิดขัดข้อง และตกลงกลางทะเลทราย คุณจะทำอย่างไร? ทำใจ</p> <p>ถ้าคุณเป็นอัศวินม้าขาว คุณจะเลือกอาวุธอะไรต่อสู้แทนดาบ? มือเปล่า</p> <p>หนังสือเล่มล่าสุดที่คุณอ่านคืออะไร? หนังสือปรัชญาของพระพุทธเจ้า (เป็นหนังสือฝรั่งครับ)</p> <p>พื้นที่ที่เขานำมาท่องเที่ยว คุณเห็นอะไร? เมฆ</p> <p>เจ้าชายน้อยในความคิดของคุณเป็นอย่างไร? เด็กน้อยน่ารัก</p> <p>คุณคิดว่าเจ้าชายน้อยสูงเท่าไร? 140 ซม.</p> <p>ถ้าคุณได้เจอ 'เจ้าชายน้อย' คุณจะพูดกับเขาว่า? ใช่...</p> <p>คำหนึ่งคำที่อธิบายความเป็น ชาคริต แย้มงาม ได้ดีที่สุดคือ...? เป็นคนใจดี</p> <p>คุณอยากพบและพูดคุยกับชาคริต แย้มงาม ในขณะที่เขาอายุเท่าไรมากที่สุด? ๑ ชม</p>
--	---

คอลัมน์ talking head นิตยสาร a day ฉบับที่ 22 เดือนมิถุนายน 2545 หน้า 10

ภาพประกอบคอลัมน์ q & a day นิตยสาร a day ฉบับที่ 17 เดือนมกราคม 2545 หน้า 18,20

something

© Etcwatts

LUCK

ผมรู้จักโชคหลายปี เขาเป็นหนุ่มหน้าตาเบิกบานอยู่เสมอ พุทจาได้สอบและงาน ปฏิบัติเรื่องต่างๆ คือความเคลือบเคลือบร่องในและรอบขอบ เขาสงสารความประมาทล้มเหลวให้รอบรู้บ่อยครั้ง จนกล่าวได้ว่าไม่เคยมี แต่ความซวยที่ก่อกำกับเขาหลายอัน เป็นเรื่องทั้งหมดปัญหาหาเหตุผลโคมาอียิป

ด้านการเดินทาง ถ้าไม่มีความซวยก็เพราะถูกไล่เรากจรดเมล็ดนิบัส ให้ไปคุยกับอันนี้เป็นประจำ การเดินทางที่สร้างแรงบันดาลใจให้กับโชคมากที่สุด คือเมื่อครั้งเขาได้โดยสารรถไฟสายซานเมือไปเรียนค้าด้วยกัน รถไฟสายนี้นิยมใช้ผู้สินค้ามาให้บริการลูกค้าคู่เสมอ พวกเขาที่รอบโบกที่แบบนี้กันมาก เพราะเป็นตู้โดยสารที่ใหม่ กว้างขวางพอให้เราเหยียดขาได้เต็มที่ บางคนชอบรถเลือกนั่งที่โดยสารจะบักประตูบานใหญ่ที่ระยองด้าน แต่ชาวคนกรรถไฟมีมาให้ได้อีกบ่อยครั้ง โดยมากเนื่องเพราะความหามเป็นหนัก พวกเขาเสียต่อระมัดระวังกันเป็นพิเศษ ถึงจะเลือกที่นั่งตอนเช้าสายรถดูสินค้า ขณะรถไฟกำลังวิ่งพวกเขาไม่เคยเหยียดขาออกไปไหน รวมทั้งโชคด้วย

แต่แล้วแล้วความระมัดระวังอย่างเดียวยังจะไม่พอ เมื่อมีผู้ให้บริการที่สุจริตประจำตู้สินค้าในช่วงเวลาเดียวกับที่โชคนั่งอยู่รถนั้นพอดี เขมถากหลังใช้ของใครไม่ทราบแน่ ได้กระเซ็นตามลงมาพร้อมเก้าอี้โชค เพื่อนชายเสียเรื่องก็พรม ด้วยความกลัวโชคเลยรีบยกเก้าอี้ขึ้นเพื่อตรวจดู ขณะนั้นรถกำลังออกจากสถานีพอดี เก้าอี้ของโชคก็พร้อมและเลขห้าตัวจากสิบเลขออกเลขไปสี่พันแปด... และนั่นเป็นครั้งแรกที่มองเห็นความซวยชนิดชั่วร้ายของโชคด้วยตัวจริง... หลังจากที่มันไม่นาน เรื่องกันอากาศได้เกิดขึ้นอีก ความโชคร้ายของโชคก็ถูกคำขวัญข้อห้าหมื่นเหรียญโชคไปหมดแล้ว เจ้าทุกรูรีหน้าและกล่าวหาว่าเราเป็นคนทำอย่างนั้นเองมันใจ ทั้งที่ความจริงเพื่อนผมคนนั้นไม่มีอะไรโชคสักคน พาหนะชนิดเดียวกับเขาจับเป็นก็จับกุมท่านั้น โชคดีอย่างพยานวัตถุและพยานบุคคลมากมาย ซึ่งจะทำให้ความเข้าใจกันได้ทั้งที่ท่านอาจย้อนใจเหลือกำลัง

อีกครั้ง... เราไปดื่มกันที่บับคิง เกิดเหตุทะเลาะวิวาทกันจนวาระระหว่างจากฉนวนรือออกกลุ่มที่หน้าผับ ทั้งสองฝ่ายกำลังถกกันไม่มา บับคิงโชคดีเทศ

คือรถกลับบ้านก่อนพอดี เลยแยกตัวออกมาด้านนอกเพื่อจะล้างที่ หน้าไม่ถูกตามองว่าเจ้าที่กำลังวิ่งวุ่นกันได้ขึ้นมาเจอโชค และตะโกนบอกว่า "ไอ้ไม่มีอะไร!" แล้วคนที่จนคนที่ดูจะเป็นคู่หูมาดักอยู่ที่ถอยเบียดจนมาเป็นพันครั้งด้วยในคืนนั้น พวกเราเข้ากันจนโชคคือโชคเป็นคดีวัน ส่วนพวกผมที่ดูดีด้านในไม่มีใครรู้เรื่องนี้ จนกระทั่งโชคโทรมาแจ้งในวันรุ่งขึ้นด้วยน้ำเสียงขบถกรอก...

ด้านความรัก โชครอดมีมีคนรักกับเขาเหมือนคนอื่น คนหากก็อกหลายปี แต่เมื่อเขาได้แนะนำเธอให้รู้จักกับเพื่อนเก่า สาวเจ้าก็ได้ละจากโชคไปรักใหม่กับเพื่อนชายนั้นแทน ผมทราบข่าวว่าโชคเสียใจกับการกระทำของตัวเองมาก

ด้านการงาน ในปีก่อนโชคได้งานในตำแหน่งที่พวกเขาที่อยู่มองเพราะเป็นตำแหน่งสำคัญในบริษัทใหญ่ที่มีชื่อเสียง การงานของเขาดีจนทำให้เป็นล่ำคั่งอย่างรวดเร็วจนเขาเลิกกล่าวชื่นชมโชคจนออกนอกกรอบโดยอัตโนมัติ แต่โชคทำงานอยู่ได้ราวปีกว่า บริษัทนั้นก็เกิดภาวะถดถอย จนต้องมีการปลดพนักงานแล้วโชคก็กลับเป็นคนแรกที่ถูกลอยออก ด้วยเหตุผลจากเจ้าชายคนเดิมว่า ตลอดการทำงาน โชคดีสร้างความสำเร็จให้กับบริษัทน้อยครั้งที่สุด...

ด้านครอบครัว หลังจากตกงานไม่ได้เงิน พอรองโชคก็ประสบอุบัติเหตุเสียชีวิต...

โรคราจากที่อยู่อับมือก็อีกหาไม่ได้ โชคไม่ได้ไปหาหมอ หมัดเปลี่ยนสินค้าไปเรื่อย โคนโกบ้างเป็นบางครั้ง มีผลตอบแทนเพียงสองเดือนตัวป็นๆ จนในที่สุดเขาเกิดเบื่อหน่าย จึงตั้งใจจะไปเสียโชคที่ต่างประเทศ เขารวบรวมเงินได้ก้อนหนึ่ง แล้วจัดแจงไปอยู่ที่รัฐจอร์เจียตอนเหนือของอเมริกา เพื่อรออยู่ 5-6 เดือน... สุขเกษมก็มีมือนให้เขาเข้าบ้านเสียก็

จนเมื่อวานนี้เอง โชคดีจากพบผลอีกครั้ง เขาได้ไปเยี่ยมตัวภรรยาแล้ว เรื่องราวความโชคร้ายที่ถั่งถั่งอยู่หลายอันเท่าให้ผมมอเป็นห่วงจนเพื่อนไม่ได้ แต่ผมไม่อาจรื้อฟื้นให้โชคเสียกำลังใจได้ ผมตอบเขาเบาๆ แล้วยกไปว่า...

"โชคคืนละตอน"

'เกมเศรษฐี' ผลิตภัณฑ์จากหน้าผาหลายปี โดยผลิตแบบมาจากเกมของอเมริกันชื่อ 'Monopoly' ซึ่งถือกำเนิดในปี 2477 ชาร์ลส์ บี แครีเวิร์ ลูกจ้างของบริษัทพาร์กเกอร์บราวเทอร์ริสเป็นผู้คิดค้นเกมกระดานนี้ขึ้นมา เพื่อเสนอแก่ผู้บริวารของตัว แต่ในครั้งนั้นเกมกระดานของแครีเวิร์ถูกปฏิเสธ เกมต่อมาเศรษฐีก็ทำพิมพ์ทำให้เขาถูกไล่ออกจากบริษัท แครีเวิร์ก็ตั้งสถานเหมือนคนอเมริกันอีกนับแสนในช่วงเวลาเดียวกัน แต่คำมั่นสัญญา ความหวัง ความมุ่งมั่น และโชคชะตาอันเป็นส่วนสำคัญในเกม Monopoly คือความบังเอิญที่ทำให้แครีเวิร์ไม่เคยยื่นหน้าออกไปกับเกมของเขา แครีเวิร์ตัดสินใจร่วมมือกับเพื่อนซึ่งเป็นคนคิดค้น กว่าจะเศรษฐีก็ออกออกทำให้ที่ระลึกและผู้ใหญ่ต่างอยากรวบรวมกันนั้น แม้ในขณะที่ยังคิด ความต้องการเกมกระดานแสนธรรมดาเมื่อเพิ่มมากขึ้นเท่าทวีคูณจนแครีเวิร์ผลิตออกวิ่งไปไกล เขาถนัดไปเจรจา กับบริษัทพาร์กเกอร์บราวเทอร์ริสอีกครั้งในปี 2478

ผู้บริหารที่คอยปฏิเสธ เขา พลังจากหน้ามือเป็นหนึ่งมือ แล้วนับแต่บัดนั้นเขาก็ได้รับโชคทั่วโลกรวมมาอีกหลายอัน เป็อ์แ่แต่เขาจะเสียไปบ้างเวลาเวลา และญาติพี่น้อง จนทุกวันนี้ชื่อว่ามีผู้คนที่เล่นไม่ต่ำกว่า 600 ล้านคน ใน 80 ประเทศ 26 ภาษาของตน 'เกมเศรษฐี' เกมนี้

คอลัมน์ something นิตยสาร a day ฉบับที่ 22 เดือนมิถุนายน 2545 หน้า 63

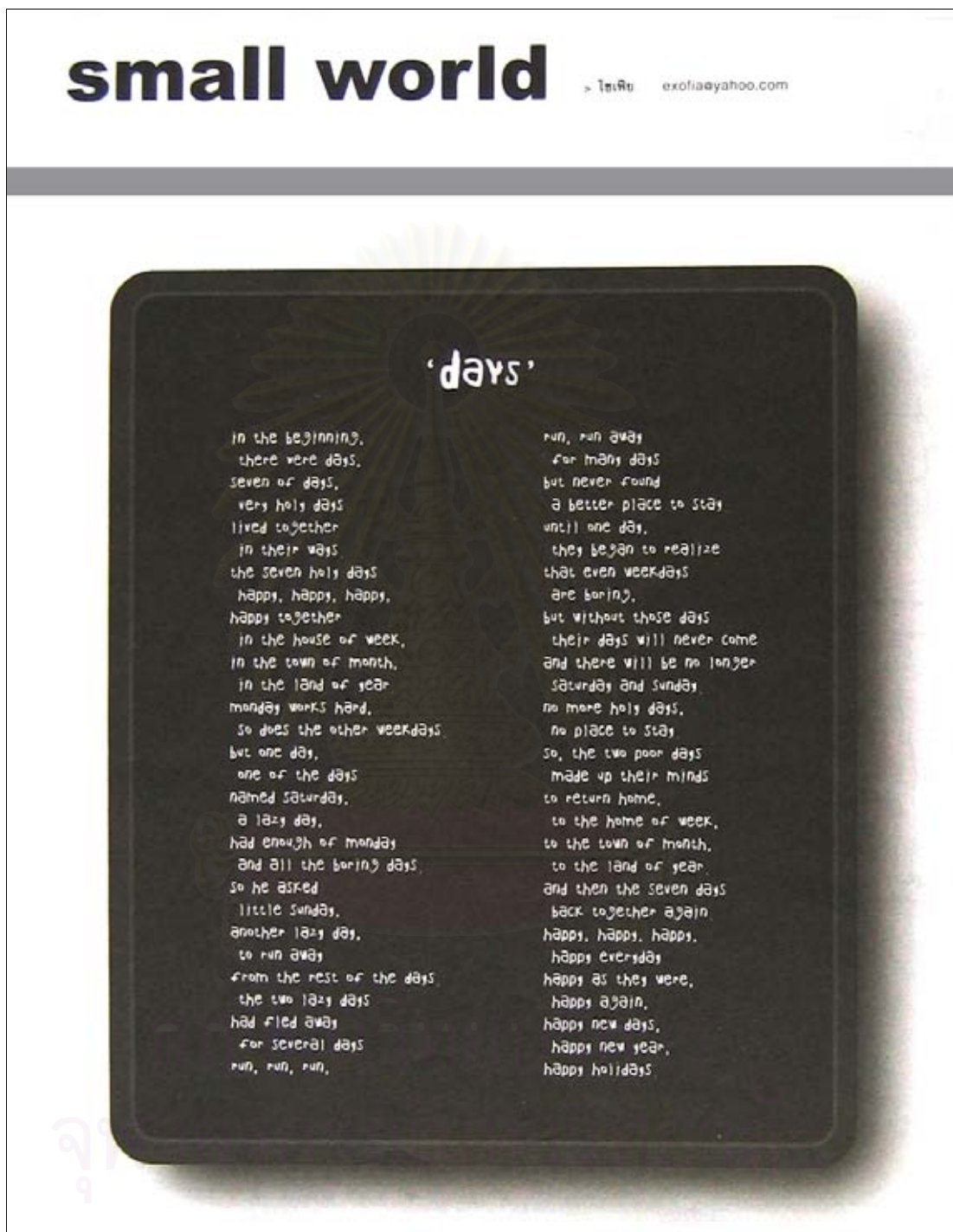
a day station

จากใจจดจ่อวันที่ ๖๖ ที่ร้าน a day ไมโครนิตยสาร คุณคิดว่า a day จะเป็นอะไรก็ได้บ้าง มีผู้อ่านส่งไอเดียมาร่วมสนุกกับเรามากมาย ภาพของใคร่ใคร่ดีมีดังนี้ รับไปเลย
เพื่อชีวิตคู่แท้ที่คอยเสริมรัก live in a day ทาง a team ขอขอบคุณผู้อ่านทุกท่านที่ตั้งใจส่งไอเดียมาร่วมสนุกกับเราจริงๆ และนี่คือผลงานจากผู้ร่วมสนุก เรียงตาม

เนื่องจากมีผู้ร่วมสนุกส่งผลงานเข้ามา ทาง a team รวบรวมภาพที่ผู้่านส่งเข้ามาเป็น ๖ ครั้ง จึงมีเวลาเหลือให้กับท่านที่ยังคิดไม่ถึง ยังเป็นใจให้คิดคือ ถ้า a day
ไมโครนิตยสาร คุณคิดว่า a day จะเป็นอะไรก็ได้บ้าง ส่งไอเดียของคุณ เป็นภาพถ่ายเท่านั้นไปที่ a day station เลขที่ ๖ เอกมัย ๑๐ สุขุมวิท ๑๑ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑ ๑๐
พร้อมและค่าบรรณาธิการของใคร่ใคร่ใจทาง a team มากที่สุด รับเงินรางวัล ไปได้เลย ช้า! ไม่จำกัดจำนวนการส่งต่ออย่างไรก็ตามในแบบก็ได้ ตามกำลังความสามารถ

71

คอลัมน์ a day station นิตยสาร a day ฉบับที่ 35 เดือนกรกฎาคม 2546 หน้า 71

10 cantos

เห็นแคนโต้ 10 บทกวี 3 บรรทัด จากผู้อ่านที่ได้รับการคัดเลือก ในหัวข้อ 'การสวมกอด'

1.
จงจำ
ภายใต้
ไออุ่น	6.
ฉันโอบ
ไหล่
เธออุ่น
2.
กอดกัน
สร้างสรรค์
กว่าสงคราม	7.
บางสิ่งต้องบอก
บางสิ่งต้องดู
แต่บางสิ่งต้องการเพียงการแสดงออก
3.
พบ...กอด
จาก...กอด
หนึ่งเดียวสองความหมาย	8.
อยากทำ
แต่
ทำยาก
4.
สองใจ
เต้น
ใกล้กัน	9.
ทุกคน
มี
การสวมกอด
5.
เขาทุกข์
เหตุที่เรา
กอดเขาแน่นไป	10.
สองแขนสองคน
โอบสองใจสองคน
...กอด...

ส่วนหนึ่งของคอรัลมันน์ main course นิตยสาร a day ฉบับที่ 22 เดือนมิถุนายน 2545 หน้า 40

main course: special

วิชา > 168
หมวด > วาดเขียนภาพ > ภาพถ่าย

ทางตันซากุระ

(เรื่อง-การ์ตูน-ญี่ปุ่น-ฉบับ-ย่อ)

ตอน ต้นกำเนิด

เราเคยดูญี่ปุ่น แต่ยังไม่ถึงยุคซากุระเลย

...ไอน้ำ...มันหนักหรือ...ซากุระ
ที่ไหนจะมีดอก...
แต่เห็นคนถ่มน้ำร้อนเต็มไปหมด...
ทำไม?

...ไอน้ำ...ทำไม...
...เรื่องอะไรการ์ตูนญี่ปุ่น
ซับซ้อนมากกกกกก...พนักจะสาธ
ไม่ก็หน้า...เข้าไม่จบพอด...

กิน	พริบ
กินคือ	กินคือ
กิน	กิน

ย้อนกลับ
คำว่ามังงะ เริ่มใช้ครั้งแรก ปีค.ศ. 1815 โดย
ศิลปินภาพพิมพ์ไม้ชื่อ โฮกุไซ (Hokusai)
เจ้าของผลงาน The Great Wave
ถ้ามองด้าน เขาใช้ตัวจีนคือ Man
(ไม่เรียกชื่อ) มารวมกับ
คำว่า Ga (รูปภาพ) **漫画**

นอกจากนี้ยังมี
มังงะแนวแฟนตาซี
มังงะแนวแฟนตาซี
มังงะแนวแฟนตาซี
มังงะแนวแฟนตาซี

ผู้ได้รับยกย่องให้เป็นบิดา
ของมังงะชื่อ โอซามุ เทซูกะ
(Tezuka Osamu)

เจ้าของผลงาน Mighty Atom
หรือที่คนไทยเรียกว่า Astro Boy

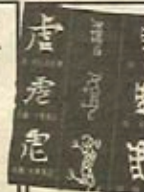
เขาแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างงานของเขา
กับงานคนอื่น ๆ ว่า "มีอะไรบางอย่างที่เป็นของ
ฉัน" กับอะไรก็ตามที่มันแสดงเจ้าของภาพเขียน
และเขา ซึ่ผมรู้ว่ามันยากที่จะไม่สับสนกับสิ่งที่
และ ผลกระทบทางจิตใจ (Psychological Impact)
กับคนอื่นได้ แม้จะในนามเทคนิคการภาพ (Cinematic
Techniques) จากภาพยนตร์โดยมีและผลคือคือ
ดูตอนเป็นนักเรียน ผมได้สัมผัสงานการถ่ายภาพจาก
หลายๆ มุม การโคลน-อิม การตัดต่อภาพและ
หน้ากระดาษ เพื่อที่จะแสดงภาพการเคลื่อนไหวและการ
แสดงออกทางสีหน้าของตัวละครดูได้ครบถ้วนความเป็นจริง
ซึ่งในสมัยก่อนจะใช้เพียงกรอบเดียว งานของเขามีก
หน้ากว่า 1,000 หน้า และผมเชื่อว่าการ์ตูนที่มีมากกว่า
การให้อารมณ์มัน เราสามารถใส่แก่นเรื่องเนื้อหา
ความโดดเด่น ความยาว และความยากได้
แม้จะสายมาดหัวเรื่องโดยไม่ได้จบแบบแฮปปี้เอนด์
เสมอไป"

ตอน พบผู้เชี่ยวชาญเด็กวัย

เรื่องพบกับ ศาสตราจารย์ โคชิโกะ มาโคโมะ ผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันการ์ตูนและคอมมิคส์จากมหาวิทยาลัยโตเกียว

มีอะไรพื้นฐานเกี่ยวกับ
มังงะให้สั้นๆ ได้บ้าง การ์ตูน
มันคืออะไรกับ
ตัวอักษรภาษาญี่ปุ่น
ซึ่งมีพื้นฐานมาจาก
ตัวอักษรจีนอีกทอดหนึ่ง
คือตัวอักษร คำว่าเมื่อ
กับภาพสื่อ

และข้อมูลพินดิกซ์กับ 'จิตวิญญาณ'

การ์ตูนญี่ปุ่นที่วางจำหน่ายอยู่ทุกอย่างไม่ได้นิรันดร์
มีวิญญาณ (หรือที่เรียกกันว่า โมโมโมะและ-
Monochrome) ที่มัน โมโมโมะและ-
Monochrome

...คูนๆ แะ...

เช่น ยกเว้น ถ้าเราใช้มันอย่าง
เหมาะสม วิญญาณของมันจะอยู่
กับเรา ซอซุและเรา แต่ในหนังสือเรา
ที่เซวะ วิญญาณของมันน่าที่จะกลับมา
กับตัวเรา

...โบร่ววว...

และตัวการ์ตูนต่างๆ ก็เป็นภาพสะท้อน
ของชาวเอเชีย...พระเจ้าของเรา
อย่างไรก็ตามอน หรือไปไกลอน เป็นต้น

...สะท้อนยังไง?!!...

ลองเปรียบเทียบกับการ์ตูนฝรั่ง

...อ้อ...

และข้อสังเกตุจากสมอของส่วนกันกับสมอที่เรารู้หรือจำ
ที่ทั้งหมดนี้เป็นสาเหตุที่เรารู้ว่าการ์ตูนญี่ปุ่นอ่านสนุก

...มิน่า...
อ่านแล้วถึงติด...

มรดกทางภาษา ในอนาคตถึงได้โลกกลายเป็นยุคของหุ่นยนต์
และสิ่งต่างๆ ที่มันค...อะนิเมะ และบาง จะรวมตัวกันอยู่ในโลกที่มันคือ
ฮัลโหล ฮัลโหล...สวีดี...ลาภอน

...อ้าว...

ตอน อ่านการ์ตูน

ทำไมคนที่ได้งานดีอ่านการ์ตูนกันเอานะ
ที่มันสนุก บะเรอไฟ โนเรอ บะเรอเออ
บ๊ายบ๊าย สอานีเรอไฟ รีบอาหาร รีบหนังสือ
บะเรอ...โนเรอ...

หนังสือพิมพ์ Japan Times ฉบับวันที่
22 กันยายน 2548 รายงานว่า เคียวริวซัน
ญี่ปุ่น นิยมใช้ มังคะคิสสะ (Manga Kissa)
เป็นโรงแรมล่ามดู **...โอว...**

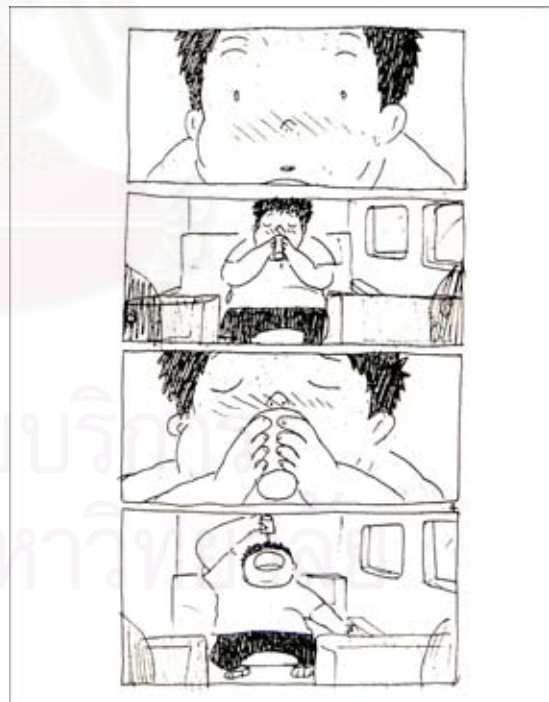
เมื่อ, มันมี
ร้านที่อ่านการ์ตูนเต็มไปหมด

...มันสิ...

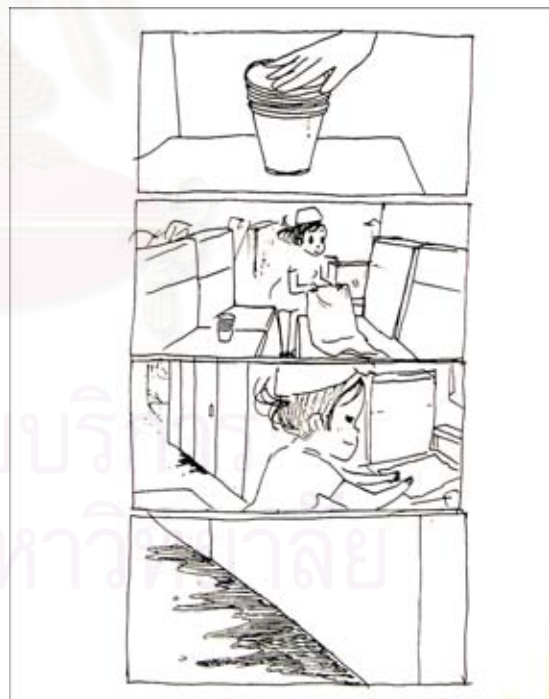
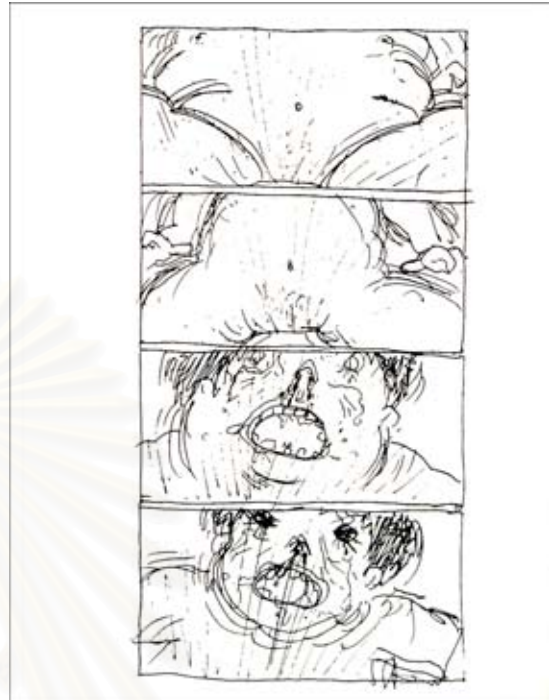
มังคะคิสสะ (Manga Kissa) คือร้านที่ให้บริการเช่าอ่านการ์ตูน เป็นที่กำเนิด
ปี 1970 ขึ้นเมื่อในเกาะ
จากนั้นก็แพร่หลายไปทั่วประเทศ
ปัจจุบัน นอกจากการให้บริการอ่านการ์ตูนเพียงอย่างเดียวแล้ว มังคะคิสสะยังมี
บริการดูทีวี ฮีโร่เอ็นพี และเล่นเกมส์ด้วย และส่วนใหญ่ยังมีให้บริการเรื่องอื่น
ภายในร้านเช่นกันเป็นส่วนใหญ่ สำหรับลูกค้าที่ถือการความเป็นส่วนตัว
แบบร้านนี้ถึงกับแยกเป็นอิสระส่วนตัวมีชื่อ ก็เป็น
ห้องเล็กๆ เล็กๆ คำนึงในเคียวริวซันทีวี
ทีวี...และโซฟาสำหรับสองที่นั่ง
วิธีการให้บริการที่ง่ายมาก จ่ายเงิน
เมื่อทีวีดี หรือการ์ตูน แล้ว...เข้าห้อง

คอลัมน์ hesheit นิตยสาร a day ฉบับที่ 35 เดือนกรกฎาคม 2546 หน้า 55-58

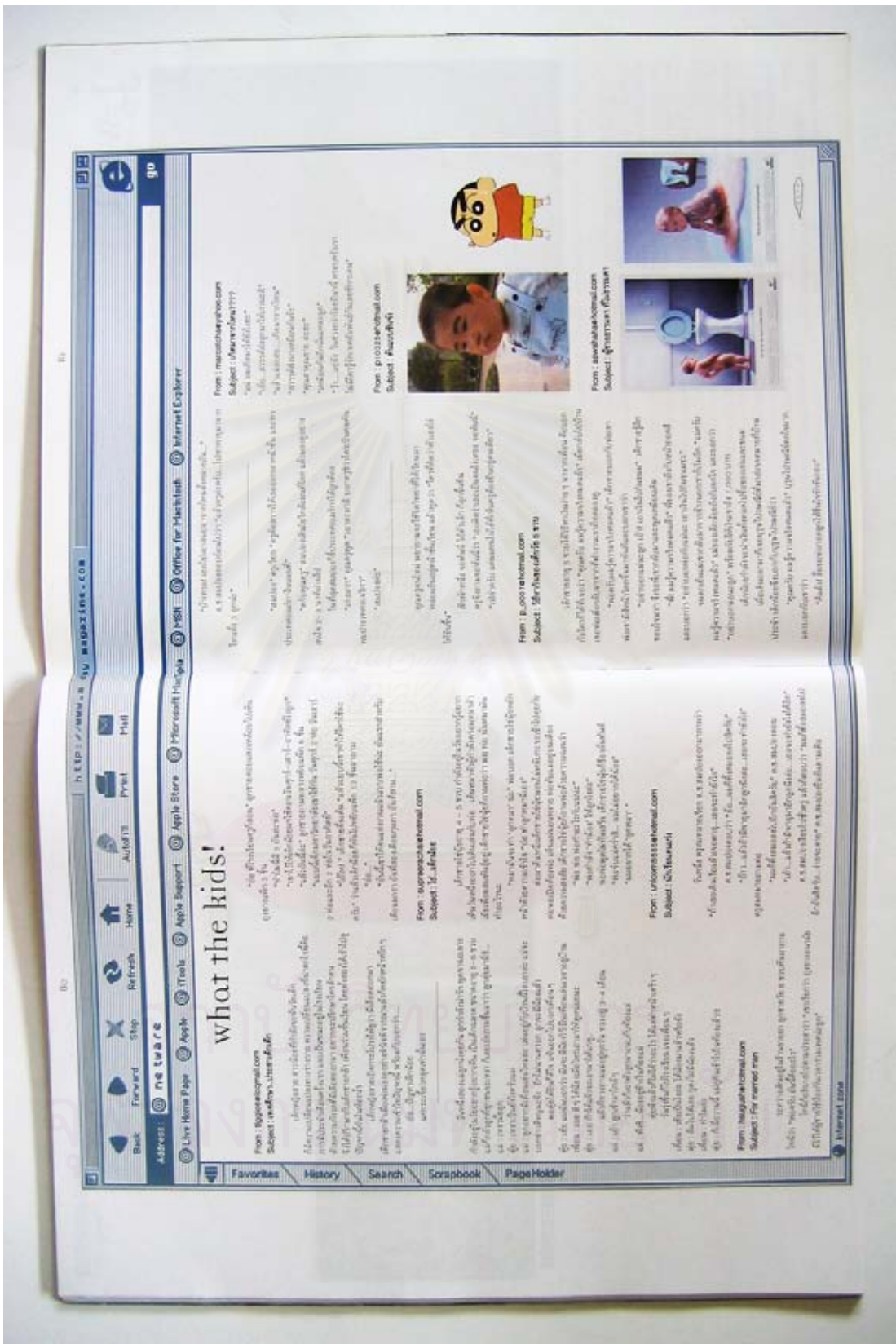
คอดัมน์ going places นิตยสาร a day ฉบับที่ 29 เดือนมกราคม 2546 หน้า 64-65

คอลัมน์ THE UNDERDONE... นิตยสาร a day ฉบับที่ 20 เดือนเมษายน 2545 หน้า 68-69

คอลัมน์ COMMON SCENE นิตยสาร a day ฉบับที่ 17 เดือนมกราคม 2545 หน้า 88-89

คอลัมน์ network นิตยสาร a day ฉบับที่ 22 เดือนมิถุนายน 2545 หน้า 80-81

วาทะคนดัง-เลียนแบบมติชนสุดสัปดาห์

นิตยสาร a day ฉบับที่ 34 (a dom) เดือนมิถุนายน 2546 หน้า 51

วาทะคนดัง-เลียนแบบมติชนสุดสัปดาห์

นิตยสาร a day ฉบับที่ 34 (a dom) เดือนมิถุนายน 2546 หน้า 57

แคนตัน-แคนไต > กา กุวรรณิณี

บทกวี 3 บรรทัด
แต่ละบรรทัดดูราวกับมือสละส่วนตัว
ทว่าเมื่อกองรวมเข้าด้วยกันแล้ว
กลับก่อเกิดเป็นจังหวะภาษา
และเรื่องราวมากอารมณ์ มากความหมาย

บทกวีเหล่านี้ คัดจากกวีที่เข้าร่วมโครงการ
'ห้องเรียนที่มีถ้วยชามเยาะที่สุดในโลก'
ห้องเรียนนี้มีถึง 6 สาขา
ใกล้ที่ไหน เรียนที่นั่น ค่าบริการแล้วแต่กินมากกินน้อย

เวลาดำเนินงานละ 10 บท
แต่ละบทมาจากต่างสาขา แต่กลับร้อยเรียงกันอย่างน่าพิศวง
สำหรับท่านที่ได้ตีพิมพ์ จะได้รับหนังสือ a dom เล่ม 2 ฟรี
1 เล่ม ซึ่งจะมีกำหนดออกชาติหน้า
ถ้ามีบุญพอ หวังว่าชาติหน้าเราคงพบกัน

1. แคนตัน
สาวเสิร์ฟ
ชุดแดง
2. น้ำชา
มาก่อน
น้ำจิ้ม
3. เดิมน้ำชา
ไม่มา
เดิมน้ำจิ้ม
4. ผักปวยเล้ง
ผักกาดขาว
สับห่าบาท
5. สาหร่ายยัดไส้
หมึกกรอบ
สามสิบห้าบาท
6. ไช้ไก่
ฟองละ
5 บาท
เขียวหรือ
7. ขอโทษ
เกินไป
หนึ่งบรรทัด
8. ครอบครว้อบอุ่น
ลูกน้อยแหกปาก
อ้อ... น้ำร้อนลวก
9. ใอน้ำ
จากหม้อ
หัวเหม็น
10. ดั่งคึกก็เสีย
แถม
ต้องทำเองอีก

คอลัมน์ แคนตัน-แคนไต เขียนแบบคอลัมน์ 10 cantos

นิตยสาร a day ฉบับที่ 34 (a dom) เดือนมิถุนายน 2546 หน้า 55

ภาคผนวก ข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางลกรหัส (เนื้อหา)

นิตยสาร a day ฉบับที่ _____ เดือน _____ ปี _____

	ข้อความ/เนื้อหาที่สะท้อนความเป็นโพสต์โมเดิร์น	ลักษณะที่แสดงความเป็นโพสต์โมเดิร์น					
		cut n' mix	การสร้างเรื่อง เทคนิคการแต่งต่างจากกรอบแบบเดิม			nostalgia	อื่นๆ เช่น ภาษา วิหิต
			non-linear	metafiction	mini-narrative		
เนื้อหาหลัก (concept)							
บทบรรณาธิการ							
คอลัมน์							
คอลัมน์							
คอลัมน์							
คอลัมน์							
คอลัมน์							
คอลัมน์							

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางลรห้ส (ปก)

นิตยสาร a day

ฉบับที่	เดือน/ปี	ปก/รูปแบบปก	ลักษณะที่แสดงความเป็นโพสโตโมเดิร์น					
			ทำซ้ำ	eclectic	cut n' mix	ศิลปะ+ชีวิต	nostalgia	อื่นๆ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวกรรณิก ยิ้มพัฒน์ เกิดเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2521 ที่จังหวัดภูเก็ต สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการสื่อสารมวลชน จากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อปีการศึกษา 2543 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี 2545

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย